

Gradivo

za

zgodovino Slovencev

v srednjem veku.

Zbral

dr. Franc Kos.

Četrta knjiga.
(1101—1200.)

V Ljubljani, 1915.

Založila in izdala „Leonova družba“ v Ljubljani.
Tiskala „Katoliška tiskarna“.

I.

Uvod.

Predgovor.

Ta zvezek je večinoma tako urejen, kakor prejšnji. Kakor v prvih treh zvezkih, tako sem tudi tukaj v Uvodu na kratko opisal zgodovinski razvitek Slovencev v dotični dobi. Za 11. in 12. stoletje nisem našel nobenih notic, ki bi pojasnjevale zgodovino Ogrskih Slovencev. To je vzrok, da sem te v topografičnem odstavku prezrl že v tretjem zvezku in jih moram tudi v četrtem.

Pri regestih je navadno povedano, kje se nahaja dotična izvirna listina ali pa njen glavni prepis. Nato sem večinoma naštel le tiste knjige, v katerih je listina doslovno natisnjena. Ako je bila kaka listina mnogokrat objavljena, sem v obče navedel le tiste knjige, v katerih se nahajajo boljši teksti, in pa tiste, katere so Slovencem lažje pristopne. Od marsikatere listine se nam je ohranil samo regest. V takih slučajih sem citiral dotično knjigo, v kateri je natisnjen, ter zraven še dostavil (reg.). Mnogo izpiskov iz takih knjig, katerih sam nimam in katerih ni mogoče dobiti v Gorici, mi je oskrbel moj sin Milko.

Še dandanes navadna osebna imena sem pisal večinoma po slovenskem pravopisu, n. pr. Bernard, Leopold, Oton, Ulrik itd., druga pa v obče tako, kakor se mi je zdelo najprimernejše. Za Liutpirga in Liebyrc sem pisal Liutbirga, za Engelbertus, Engelpertus, Englinbertus in Ingelbertus pa Engelbert. Enako tudi v drugih slučajih.

Kar se tiče teksta, stoji v okroglih oklepih (.....) to, kar sem dostavil jaz ali pa kdo drug. V oglatih oklepih [.....] se nahajajo besede in stavki, ki so doslovno prepisani iz dotičnih virov. Kar je med zlomljenimi oklepi <.....>, je nepristno.

Knjigi je pridejan obširen imenik. Da se čitatelju olajša iskanje pri takih imenih, ki so bila jako navadna, n. pr. pri besedi Henrik, sem se tudi oziral na imena krajev, po katerih so se dotične osebe zvale, ter jih razvrstil po abecednem redu.

Na koncu knjige je več rodovnikov znamenitejših rodovin, ki so gospodovale ali pa živele po slovenskih pokrajinah.

Prizadeval sem se, da bi določil dobo, kdaj je kaka oseba živela ali pa vladala. Ako sta začetek in konec vladanja kake osebe izvestna, sem to zaznamoval tako, kakor drugi pisatelji po svojih knjigah. Med obema letnicama je vodoravna črtica. N. pr. Papež Inocenc II. je vladal od 1130—1143. Ako pa začetek in konec vladanja ali pa življenja kake

osebe nista znana, sem postavil vejico med letnico, ki zaznamuje čas prvega nastopa dotične osebe v zgodovini, in med letnico, ki kaže dobo, ko se zadnjič omenja. Ako stojita pri imenu goriškega grofa Majnharda I. letnici (c. 1120, 1140), pomenja to, da se rečeni grof prvikrat navaja okoli leta 1120., zadnjič pa leta 1140. Ako stoji pri tem imenu tudi (m. 1147) ali pa (+ pr. 1147), znači to, da je bil grof Majnhard I. leta 1147. že mrtev in se ga dotični vir samo še spominja (memoratur) ter da je umrl pred letom 1147.

Mnogo zgodovinskih virov ni datiranih in zato je treba previdno postopati, če hočemo določiti dobo, v kateri je kaka oseba živela. Navesti hočem en zgled. Pod št. 452 se v nekem viru omenja Gerloch iz Trušenj kot priča. Dotična listina je bila spisana med letom 1162. in 1171. Iz št. 342 in 358 je razvidno, da je rečeni Gerloch živel leta 1155. Iz tega sledi, da je bil na vsak način leta 1162. med živimi; ni pa gotovo, če je bil tudi leta 1171.

V knjigi je mnogo kratic, katere bi mogle motiti tega ali onega čitatelja. Nekatere hočem tu navesti.

a. = anno, annum.
ann. = annales.
app. = appendix.
c. = caput.
c. (pred letnico) = circa.
cfr. = confer (primerjaj).
cod. = codex.
col. = colonna.
com. = comes.
com^{a}. = cometissa.
ed. = editio.
ep. = epistola.
extr. = extractus.
gl. = glej.
Gr. = Gradivo.
Gr. I = Gradivo, I. knjiga.
Gr. II — Gradivo, II. knjiga.
Gr. III = Gradivo, III. knjiga.
ibid. = ibidem.
i. d. = in dalje.
ind. = indictio.
itd. = in tako dalje.
l. c. = loco citato.
lib. = liber.
MG. SS. = Monumenta Germaniae, Scriptores.
MG. Necr. = Monumenta Germaniae, Necrologia.
MG. Legg. = Monumenta Germaniae, Leges.
MG. Const. = Monumenta Germaniae, Constitutiones.
odl. = odlomek.
op. = opazka.
p. = pagina.
reg. = regest.
s. = sanctus.
sc. = scilicet.
s. m. = signum manus.
str. = stran.
sv. = svet.
št. = število.
t. j. = to je.

Zgodovinski spisi.

I. Slovensko prebivalstvo.

Burghard, notar cesarja Friderika I., pravi v nekem pismu, da je leta 1161. prehodil Koroško, Kranjsko, Istro, dve marki in še druge dele Slovenije do Ogrskega (št. 437). Iz teh besed je razvidno, da je Slovenija takrat obsegala Koroško, Kranjsko, Istro, dve marki in še nekatere druge dele. Eno izmed obeh mark navaja Burghard v svojem pismu, ko govori v Ogrski marki. S tem izrazom so v tistem času zaznamovali sedanje južno Štajersko. Nekateri pisatelji so tudi Oglejsko okolico in Goriško prištevali k Sloveniji (št. 817).

Severna stran Štajerskega in Koroškega je imela v 12. stoletju že večinoma nemške prebivalce, med katerimi je bil slovenski živelj v veliki manjšini. V Welzu na severnem Štajerskem so imeli Slovenci trinajst kmetij, druge so bile najbrže v nemških rokah (št. 410). Posamezne slovenske kmetije se omenjajo še po drugih krajih, po katerih bivajo dandanes Nemci. Eno tako kmetijo je okoli leta 1120. dobil gornjeavstrijski samostan v Garstenu (št. 59[a]), ki je med svojimi podložniki imel tudi nekoliko Slovanov (št. 26[a]). V Liesinški dolini na Štajerskem je imel plemeniti Trdoslav neko posestvo, na katerem je postavil cerkev sv. Valpurge (št. 735). V isti dolini je Mautern, kjer je imel neki Predislav svoj dvor (št. 214). V Ljubnu poleg Mure je bilo med rudokopi veliko število Slovencev, kar dokazujejo njih lepa slovenska imena (št. 927). Eno slovensko kmetijo v Trabochu blizu Ljubna je okoli leta 1150. dobil Admontski samostan (št. 268). Blizu Trabocha je Edling, kjer je takrat bival tudi neki Stojan (št. 280). V sosednem Trofaiachu je v 12. stoletju živela neka Zemislava (št. 927). Vdova Mojca je okoli leta 1155. imela neko posestvo v Lobmingu pri Knittelfeldu (št. 362). V Trausdorfu blizu Gradca se leta 1160. omenjajo štiri slovenske kmetije (št. 406). Blizu Gradca je tudi Gösting. Mogoj iz Göstinga je živel okoli leta 1190. (št. 779). Blizu Weiza je vas Farcha, kjer sta imela brata Hrast in Oton svoje posestvo (št. 278). Leta 1140. je solnograški nadškof Konrad dobil od Runskega samostana štiri slovenske kmetije v Stögersdorfu ali Stoigoisdorfu ter tri slovenske kmetije v Moskirchenu (št. 158). Ta dva kraja

sta blizu Voitsberga na Štajerskem. Leta 1172. je Oton s Holma volil Admontskemu samostanu osem slovenskih kmetij v Krotendorfu blizu reke Laznice. Pri tej priložnosti je bil za pričo tudi admontski podložnik Dobrej (št. 529). Na štajersko-ogrski meji so v 12. stoletju prebivali Slovenci in Bavarci (št. 88).

Nekoliko ostankov slovenskega življa se je v 12. stoletju nahajalo tudi po severnem in zahodnem Koroškem. Ko je neki Kragelj okoli leta 1139. podelil svoje posestvo cerkvi Marije Magdalene v Brežah, so bili med drugimi kot priče tudi Neško, Kunigoj, Dobrogoj in Gojslav (št. 154). Pri neki drugi daritvi za isto cerkev je bil Preslav za pričo (št. 155), pri neki tretji za Marijino cerkev na Krki pa sodni sluga Pribislav (št. 156). Leta 1149. so pri neki priložnosti v Brežah pričali Adalbert Dober, njegov brat Prodan in kovač Vitomir (št. 266). Jelen iz Brež je imel okoli leta 1200 od Krške proštije neki dvor kot fevd (št. 923). Okoli leta 1150. se neki Neško omenja za pričo (št. 277). Pred letom 1145. je Admontski samostan dobil 32 slovenskih kmetij v Kirchheimu na zahodnem Koroškem (št. 163.)

Nekoliko sledi slovenskega življa imamo tudi med romanskim prebivalstvom po Furlaniji. Že leta 1031. se omenja slovenska vas Meretto blizu Palmanove (Gr. III, št. 86), a tudi pozneje, tako n. pr. leta 1176. (št. 572) in leta 1177. (št. 584). Okoli leta 1181. so v tej vasi med drugimi prebivali kmetje Ivan (ne pa Johannes), Stojan in Stanon (št. 650). — Blizu Červinjana so vasi Perteole, Alture in Mortesins. V prvi vasi je okoli leta 1181. živel kmet Dobročajen, v drugi kmeta Mestibor in Svemir, v Mortesinsu pa Radul (št. 650). Najbrže je te kmete kaka monasterska opatica prestavila iz kake slovenske vasi v naštete kraje. — Blizu reke Taljamenta so vasi Malazompicchia, Pantianicco in Beano. Tudi v teh vaseh je bilo okoli leta 1181. več kmetov s slovenskimi imeni, in sicer v Malazompicchii dva Ivana; več Stojanov, potem pa še Dragovit, Beliša in Predislav, v Beanu (v virih stoji Belianum in Bellan) Stane, Jurij (ne pa Georgius), Zdegoj, Stanislav, Dragoslava in Budenet, v Pantianiccu pa Stanìslav, Vitigoj, Zdegoj, Sujče, Gostè, Kos, Gosta, Lastigoj, Dobrogoj in Zdestan (št. 650). Leta 1157. se omenja Braslav iz Moruzza kot priča v neki listini (št. 367) Kakor se vidi, so imele nekatere furlanske vasi v 12. stoletju precej veliko slovenskih prebivalcev.

Nahajajo se pa tudi okraji, po kateri sedaj prebivajo samo Slovenci, ki so pa imeli v 12. stoletju mešano prebivalstvo. Po Loškem okraju je bilo število slovenskih kmetij le malo večje, kakor število bavarskih (št. 410). Kjer so bili Nemci v večini, so se med njimi izgubili ostanki prvotnih Slovencev; kjer so pa Slovenci po številu in moči presegali Nemce, so se ti poslovenili.

Kakor v prejšnjih dobah, tako so se tudi v 12. stoletju Slovenci delili v plemenite, svobodne in nesvobodne.

Iz plemenite rodovine („ex nobili prosapia ortus") je bil neki Trdoslav, ki je imel svoja posestva v Liesinški dolini na Štajerskem. Njegovi soprogi je bilo Slava ime (št. 735). Brez dvoma je bilo slovenske krvi še mnogo drugih plemenitašev, ki so pa začeli rabiti tuja osebna imena namesto domačih, ker so se jim ta zdela preveč poganska.

Izmed svobodnih Slovencev naj navedem Ratuša in Pribigoja iz Loč pri Otmanjah, ki sta živela okoli leta 1134. (št. 119). Znana nam je tudi svobodna žena Dobronega, ki je okoli leta 1150. odstopila svojo deklo Admontskemu samostanu (št. 279).

Nekaterim nesvobodnim Slovencem se je posrečilo, da so postali svobodni. V Otmanjah je okoli leta 1134. živel osvobojenec Junik (št. 119).

Mnogo Slovencev je bilo nesvobodnih. Nekateri so bili podložniki kake cerkve ali kakega samostana, drugi pa zavisni od kakega posvetnega kneza. Pod Admontski samostan so spadali neki Dobrej, ki je živel okoli 1172. leta (št. 529), ter neki Svetoslav in neki Svetin, ki se omenjata okoli leta 1190. O Svetinu pravi dotični vir, da je bil svoboden kmet (št. 671). Po imenu so nam znani nekateri freisinški podložniki, ki so okoli leta 1150. prebivali blizu Vrbskega jezera (št. 281). Neki Hrast in njegov brat Oton sta bila solnograška podložnika (št. 278).

V 12. stoletju so marsikateri Slovenci še rabili domača osebna imena. Vendar so se posebno med plemstvom slovenska imena vedno bolj umikala tujim.

Zgoraj sem že naštel nekoliko domačih imen, katera so bila v 12. stoletju med Slovenci v rabi. Navedel sem nekatera imena tistih Slovencev, ki so bivali po severnem Štajerskem in Koroškem, ter več imen tistih Slovencev, ki so bili raztreseni po furlanskih vaseh. Razen teh imen so se nam ohranila še druga.

Med darovalci za stolno cerkev v Čedadu se nahajajo tudi osebe, ki so se zvale Bratiša, Črnug, Ivan, Maraš, Slavuš in Vilana (št. 768). Najbrže so te osebe živele blizu Čedada na zemlji, katero še dandanes obdelujejo Beneški Slovenci.

V Števerjanu na Goriškem so nekateri posestniki prodali samostanu sv. Marije pri Ogleju svoje vinograde, njive in travnike. Njih imena so se glasila: Bislav, Budin, Dobruška, Kosa, Stojan, Zdebor, Adalberon, Dietrik, Gerold, Hugon, Martin, Mingo in Nadal. Pri prodaji so med drugimi pričali Volkonja, Tihonja, Budinja in Gostinja (št. 650). Med naštetimi imeni je več slovenskih, kakor pa tujih.

V bližini Vrbskega jezera na Koroškem se omenjajo Jelen, Stojan, Sveljub, Svetogoj in Trdoslav, ki so kot freisinški podložniki obdelovali tamošnjo zemljo (št. 281). V Vetrinjskem samostanu je leta 1194. živel konverz Žitigoj (št. 866). V Otmanjah in sosednjih vaseh so okoli leta 1134. bivali nekateri Slovenci, ki so nam po imenu znani. Nico je bil iz Nice vasi, svobodnika Ratuš in Pribigoj iz Loč, osvobojenec Junik iz Otmanj in Zvergoj iz Breze. Tudi Tihonja in Sebidrag sta bila tam nekje doma (št. 119). V neki listini, izdani za Krško cerkev, se okoli l. 1200. med pričami omenja neki Svetec (št. 922).

Okoli leta 1160. je najbrže na Gorenjskem živel neki Trebimir, ki je imel brata Herwika (št. 411). Tu vidimo, da je eden izmed bratov imel slovensko ime, drugi pa nemško. Okoji leta 1190. so se v Mariboru kot priče mudili Negoj iz Pesnice ter brata Stojče in Stojin (št. 779).

Mnogo slovenskih imen iz 12. stoletja je raztresenih po nekaterih nekrologih. V nekrologu samostana sv. Ruperta v Solnogradu se med drugimi nahajajo imena: Dragomir, Jelen, Jelena, Ladana, Lepa, Nedeljka in Trebeš (št. 924), v nekrologu Admontskega samostana stoje med drugimi tudi imena: Dobrovlast, Domažil in Zverec (št. 925), v nekrologu Šentlambertskega samostana čitamo tudi imena: Dobren, Medved (trikrat), Svegoj, Svetoslav, Trebivit in Zemeteh (dvakrat) (št. 926) ter v nekrologu Milštatskega samostana se tudi imena: Domoslav, Grd, Ljuba, Ljubdrag, Milo, Stojana, Svetodraga in Zverica (št. 930). Mnogo imen tistih oseb, ki so živele v 12. stoletju, je zapisanih v Bratovščinski knjigi Sekovskega samostana. V njej se tudi nahajajo imena: Bodigoj, Boleslav, Bratrej, Črvenoslav, Dobrica, Dobrilka, Dobrinja, Domnega, Govica, Lastnik, Lastuša, Lestnik, Ljuba, Ljubiha, Medved (dvakrat), Miroslav, Predislav, Predobra, Rodana, Slavo, Stisláv, Stojgoj, Svetec, Svetomir, Zadrag, Zemislava, Zverec, Zverinja, Zverko in Žitomir (št. 927). V rečeni knjigi se nahajajo tudi imena slovenskih rudokopov in njih tovarišic, ki so v 12. stoletju imeli opraviti v Ljubenskih rudnikih. Ta imena se glasé: Borigoj, Dobroneg, Dobrost, Dobrota, Domagoj (dvakrat), Dragajič (dvakrat), Dražica, Godeslava (dvakrat), Gojslav (dvakrat), Jaronega, Jaroslav, Jaroslava (trikrat), Jelen, Jelena (dvakrat), Lastica, Ljubišin, Ljuboneg, Ljubonega (dvakrat), Ljubota, Medved (trikrat), Radin, Radušič, Rastigoj, Stane (dvakrat), Stanila, Stanislav, Stinega (trikrat), Stislav, Stislava, Stojan, Svegoj, Svetoslava, Trebeš, Veligoj, Vevera, Vitin (dvakrat), Volkoj, Zemineg, Zverče, Zverec (trikrat), Zverinega, Zverinja (dvakrat).

Okoli leta 1185. se kot priča omenja Oton Kralj (št. 714), okoli leta 1200 pa Oton Sila, fevdnik Krške proštije (št. 923). Kakor se kaže, je Oton v teh dveh slučajih osebno ime, Kralj in Sila sta pa priimka.

II. Slovenske pokrajine.

a) Kranjsko.

Leta 1093. so oglejski patriarhi vdrugič dobili Kranjsko mejno grofijo v svojo oblast (Gr. III, št. 400), in trditi smemo, da so jo potem obdržali kakik 80 let. Po Kranjski mejni grofiji so tedaj gospodovali patriarhi Ulrik I. (†1121), Gerard (1121—1129) in Peregrin I. (1131—1161). Temu je tudi papež Inocenc II. leta 1132. potrdil med drugim neko mejno grofijo, katera pa v dotični listini ni imenovana (št. 115). Ta mejna grofija ne more biti druga kakor Kranjska, kajti Istrsko mejno grofijo je takrat imel Spanheimovec Engelbert.

Ulrik II. (1161—1181), naslednik patriarha Peregrina I., je bil pristaš papeža Aleksandra III. ter vsled tega slabo zapisan pri cesarju Frideriku I. Prav verjetno je, da je zato Ulrik II. izgubil Kranjsko mejno grofijo, katero je cesar podelil Bertoldu III. iz rodovine Andechsov. Ta je imel od leta 1173. dalje tudi Istrsko mejno grofijo ter je bil vnuk istrskega in kranjskega mejnega grofa Popona, ki se omenja leta 1093 in 1101. Ko se je leta 1177. cesar pomiril s papežem, je tudi patriarh Ulrik II. zadobil vladarjevo naklonjenost tako, da mu je ta leta 1180. potrdil vsa njegova posestva, še celo vas Ločnik (št. 623). Med naštetimi posestvi je pač Furlanska vojvodina, manjka pa Kranjska mejna grofija.

Ko je leta 1188. umrl Bertold III., mu je sledil njegov sin Bertold IV. (1188—1204).

Po Kranjskem so imeli v 12. stoletju razni cerkveni in posvetni velikaši svoja posestva. Naj tu najvažnejše naštejem!

Oglejski patriarhi so že kot višji cerkveni pastirji imeli veliko oblast po Kranjskem. Razen tega so imeli po rečeni deželi mnogo posestev. Nekoliko teh posestev so odstopili raznim posvetnim velikašem in samostanom. Leta 1136. je patriarh Peregrin I. podelil več posestev Oglejske cerkve trem plemenitim bratom, Henriku, Dietriku in Majnhalmu, ki so dobili razne vasi po Dolenjskem, kakor Št. Mihael pri Krki, Dobrniče, Višnje, Grosuplje, Moravče, Hrastov dol tik Kala, tri kmetije v Svinjskem, dve v Tehaboju in eno v Gabru (št. 130). Leta 1145. je rečeni patriarh odstopil Zatiškemu samostanu več svojih posestev, katera so se nahajala v Litiji in pri Št. Vidu na Dolenjskem ter v Cerknici na Notranjskem (št. 211). Peregrinovo daritev v Cerknici je leta 1184. potrdil patriarh Gotfrid (št. 691). Vetrinjskemu samostanu je patriarh Peregrin leta 1154. podelil cerkev v Preddvoru in cerkev v Tu-

paličah z raznimi priteklinami, treviškemu škofu Ulriku pa cerkev v Mošnjah (št. 323). Leta 1177. je fevdnik Oglejske cerkve, ístrski grof Majnhard, odstopil Zatiškemu samostanu vas Studeno na Notranjskem ter Draško vas in Globoko na Dolenjskem (št. 583).

Solnograška nadškofija je leta 1189. dobila grad na Krškem, katerega jej je zastavil grof Adalbert iz Bogena (št. 760).

Mnogo posestev po Kranjskem je imela v 12. stoletju Freisinška cerkev. Že leta 973. je dobila od cesarja Otona II. ter leta 989. od cesarja Otona III. Škofjo Loko in njeno okolico ter velik del Selške in Poljanske doline (Gr. II, št. 444, 445, 490). V 11. stoletju so se njena posestva po Kranjskem nekoliko pomnožila. Leta 1002. je rečena cerkev dobila Stražišče ter zemljo med Lipnico, Savo in Soro (Gr. III, št. 9), kmalu nato Godešče (Gr. III, št. 21) in še pozneje pa Dovje na Gorenjskem (Gr. III, št. 85). Vsa ta posestva je Freisinška cerkev imela tudi okoli leta 1160. (št. 410). Freisinški škof Ellenhard je leta 1074. prepustil Oglejski cerkvi deset kmetij v Vinjem vrhu blizu Bele cerkve na Dolenjskem (Gr. III, št. 284).

Brixenski škofje so si v 11. stoletju pridobili mnogo posestev na Bledu in njegovi okolici, po Bohinjski dolini, pri Begunjah in Brezjah, pri Kovorju in v Kranjski gori (Gr. III, str. XI—XV). Brixenski škof Hugon je leta 1120. delal na to, da bi se v Bohinju ustanovil samostan (št. 58).

Krška škofija je imela tudi po Kranjskem mnogo posestev, katera so se nahajala v Savljah blizu Ljubljane (št. 421), potem v Biču, Bitiču in Moravčah blizu Litije (št. 207), v Tirni nad reko Savo (št. 326) ter v Škrljevem blizu Št. Ruperta (št. 99). Blizu prej omenjenih Moravč je krški škof Roman I. postavil grad v Obli gorici (št. 489), kjer so nato prebivali ministeriali Krške cerkve (št. 781).

Zatiški samostan je imel v svoji posesti kraj Zatičino (št. 130), potem več vasi pri Št. Vidu blizu Zatičine, vas Burno, vas Trebeljevo, Sedinjo vas, več kmetij pri Vrhovi, Ivanji vasi, Segovi vasi, pri Naklem in še drugod (št. 211). Samostan je leta 1152. dobil alod grofinje Heme v Babnem vrtu na Gorenjskem, štiri kmetije v Koroški vasi in alod Henrika Prisa v Radulji (št. 312), leta 1177. pa neko posestvo na Studenem ter Draško vas in Globoko (št. 583). Razni gospodje so samostanu podelili vas Mačkovec na Dolenjskem, Goriče pri Medvodah, tri kmetije v Utiku ter vasi Rako, Konjsko in Hočevje pri Vidmu na Dolenjskem (št. 614). Na Notranjskem je imel samostan več kmetij v Cerknici (št. 211, 691). Največji samostanski dobrotniki so bili v 12. stoletju bratje Henrik Pris, Dietrik in Majnhalm s Kranjskega, potem njih sestra Hema, oglejski patriarh Peregrin I., istrski grof Majnhard, Henrik iz Sore, grofinja Liutgarda iz Bogena ter Engelbert iz Turjaka.

Vetrinjski samostan si je pridobil na Kranjskem Preddvor in ondotno okolico. Leta 1147. je vetrinjski menih Engelbert podelil samostanu svoj dvor v Preddvoru, plemeniti Majnhard iz Kokre pa več kmetij blizu Preddvora (št. 235). Leta 1154. je patriarh Peregrin prepustil samostanu cerkev v Preddvoru, cerkev v Tupaličah in desetino od tistih kmetij, katere imajo menihi v Oglejski patriarhiji (št. 323). Istega leta je samostanu odstopil grof Majnhard iz Šumberka tri kmetije pri Bregu blizu Preddvora (št. 324) in sedem kmetij v Preddvoru (št. 336). Grofinja Hedvika, mati grofa Bertolda iz Bogena, je podarila samostanu devet kmetij blizu Bašlja v Preddvorski fari (št. 338) ter pet kmetij pri Vipavi (št. 339). Za teh pet kmetij so menihi leta 1156. po zameni dobili vas Mače blizu Preddvora (št. 366).

Rožaški samostan je imel faro Mirno peč na Dolenjskem (št. 102) ter Vitovše pri Razdrtem in Sela pri Vrabčah na Notranjskem (št. 225).

Šentpavelskemu samostanu je okoli leta 1200. podelil koroški vojvoda Ulrik II. dvajset kmetij v Šujici in pri Goricah blizu Ljubljane (št. 902). Tudi je imel samostan dve kmetiji v Rakovniku na Dolenjskem (št. 855) ter pol kmetije v Slivni pri Vačah (št. 77).

Admontski samostan je leta 1168. dobil eno kmetijo pri Sv. Juriju (v Dvoru) tik reke Krke na Dolenjskem (št. 497).

Tudi posvetni velikaši so imeli po Kranjskem mnogo posestev.

Kar se tiče koroških vojvodov, je nam znano, da je Henrik V. leta 1154. prodal krškemu škofu Romanu I. neko posestvo v Tirni (št. 326), Ulrik II. je pa podelil Šentpavelskemu samostanu kmetije blizu Ljubljane (št. 902). Grof Bernard, brat koroškega vojvoda Engelberta, je imel Vitovše pri Razdrtem in Sela pri Vrabčah, kar je prepustil Rožaškemu samostanu (št. 225). Vojvoda Herman je bil odvetnik čez Freisinška posestva po Loškem okraju (št. 411).

Plemeniti bratje Henrik Pris, Dietrik in Majnhalm s Kranjskega ter njih sestra Hema so, kakor je bilo že omenjeno, podelili več posestev Zatiškemu samostanu. Kdo so bile te osebe? Njih oče je bil grof Wergand, ki je bil pred letom 1131. odvetnik Krške cerkve (št. 373). Eden izmed njegovih bratov je bil grof Ulrik, ki se omenja okoli 1098. leta (Gr. III, št. 417), drugi pa savinjski mejni grof Starkhand, ki je bil leta 1072. odvetnik Krške cerkve (Gr. III, št. 263). Ti bratje so bili jako plemenitega rodu (št. 169). Ker sta bila Starkhand in Wergand odvetnika Krške cerkve in sicer odvetnika, ki sta podedovala to dostojanstvo (št. 373), smemo trditi, da so bili imenovani bratje sorodniki grofinje Heme, ustanoviteljice rečene cerkve, ter potomci tistega Svetopolka, ki se omenja leta 898. in 903. (Gr. II, št. 319, 336). To trditev podpira tudi to, da je bil Starkhand leta 1103. mejni grof v Savinjski marki, po kateri je pred letom 1036. gospodoval

Viljem, sin grofinje Heme. Ker je bil plemeniti Svetopolk brez dvoma Slovenec, so bili tudi imenovani bratje in njih sestra Hema slovenskega rodu. Ta se je omožila z grofom Wolfradom iz Trebnjega (št. 169) in njen sin je bil Ulrik II., patriarh oglejski (št. 463). Tega sorodnik je bil grof Majnhard iz Istre (št. 583), sin Majnhalma s Kranjskega je bil pa grof Albert iz Višnje gore. Omenjeni grof Majnhard iz Istre je leta 1177. podelil Zatiškemu samostanu svoje posestvo na Studenem blizu Planine ter Draško vas in Globoko na Dolenjskem (št. 583).

Grof Majnhard iz Šumberka, ki je leta 1154. odstopil Vetrinjskemu samostanu več kmetij v Preddvoru in pri Bregu (št. 324, 336), je bil iz rodovine goriških grofov..

Po Kranjskem so imeli mnogo posestev grofje iz Andechsa in Bogena. Kako so jih dobili?

Leta 1070. je umrl Ulrik II., mejni grof kranjski in istrski. Ker je bil njegov sin Popon za časa očetove smrti še mladoleten, je še le kakih dvajset let pozneje postal mejni grof. Umrl je najbrže leta 1101. ter zapustil dve hčeri, Sofijo in Liutgardo. Prva se je omožila z grofom Bertoldom II. iz rodovine Andechsov, druga pa z grofom Bertoldom iz rodovine Bogenov. Na ta način sta rečena Bertolda prišla do obširnih posestev, katera so imeli mejni grof Popon in njegovi predniki po Kranjskem in drugod.

Grof Bertold II. iz rodovine Andechsov, soprog prej omenjene Sofije, je bil lastnik Kamnika ter se je včasih tudi imenoval po tem kraju. Plemeniti Majnhard iz Kokre je bil njegov ministerial (št. 235). Isto se lahko trdi o Majnhardovem nečaku, Gerlochu iz Velesovega (št. 462). Rečena Sofija je pred svojo smrtjo podelila Diessenskemu samostanu 12 kmetij in dva dvora na Štefanji gori na Gorenjskem (št. 116). Povedal sem že, da sta Bertold III. in Bertold IV., sin in vnuk grofa Bertolda II. iz Andechsa, gospodovala po Kranjskem kot mejna grofa morda od leta 1173. pa do leta 1204.

Grof Bertold I. iz Bogena je bil, kakor sem že rekel, soprog Liutgarde, hčere mejnega grofa Popona. Ko je leta 1168. umrl, je njegova soproga prepustila Admontskemu samostanu eno kmetijo pri Sv. Juriju (v Dvoru) tik reke Krke (št. 497). Zatiškemu samostanu je imenovana Liutgarda podelila vasi Rako, Konjsko in Gaj (?) (št. 614). Hedvika, mati grofa Bertolda I. je Vetrinjskemu samostanu odstopila devet kmetij pri Bašlju (št. 338) ter pet kmetij pri Vipavi (št. 339). Grof Bertold I. in njegova soproga sta imela sina Adalberta III., kateri je leta 1189. za 700 mark zastavil solnograškemu nadškofu Adalbertu grad na Krškem (št. 760).

Razen naštetih gospodov so imeli po Kranjskem svoja posestva razni plemenitaši in svobodniki. Omenjajo se plemeniti Konrad in še

drugi plemenitaši v Bohinju (št. 58), plemeniti Majnhard Schabab iz Kokre (št. 235, 246), svobodni Engelbert s Turjaka (št. 614) in še mnogo drugih. Znani so nam tudi razni ministeriali, ki so živeli po Kranjskem.

b) Štajersko.

Slovenski del sedanjega Štajerskega je v 11. in 12. stoletju obsegal dve marki, Savinjsko in Ptujsko.

Po **Savinjski marki** je leta 1103. gospodoval mejni grof Starkhand (št. 7, 8), ki se v neki nepristni listini omenja že leta 1072. (Gr. III, št. 263, 264). Bil je odvetnik Krške cerkve ter najbrže sorodnik grofinje Heme. S svojima bratoma Ulrikom in Wergandom je stal na strani cesarja Henrika IV. ter leta 1098. pomagal nadlegovati solnograškega nadškofa Thiemona (Gr. III, št. 417). Kdaj je umrl, ni znano; leta 1141. je bil že mrtev (št. 169). Za njim je gospodoval po Savinjski marki mejni grof Gunther, ki pa leta 1144. ni bil več med živimi. Njegov oče, plemeniti Pilgrim, ki je sina preživel, je bil točaj oglejskega patriarha. Zval se je po gradu, Hohenwart imenovanem, ki je stal blizu Kostanj na Koroškem (št. 199). Kaže se, da je Gunther imel svoj sedež v Celju, ker ga en vir zove celjskega mejnega grofa (št. 70[a]) Kdo je za Guntherjem postal mejni grof v Savinjski marki, nam ni znano.

Kar se tiče **Ptujske marke,** nam viri ne omenjajo ondotnih mejnih grofov. V začetku 12. stoletja so Spanheimovci imeli po tej pokrajini obširna posestva, posebno grof Bernard. Ko je ta leta 1147. umrl, je zapustil svoje imetje večinoma nečaku svoje soproge Kunigunde, štajerskemu mejnemu grofu Otokarju V. Od leta 1148. dalje so tedaj štajerski mejni grofje gospodovali po nekaterih straneh takratne Ptujske marke.

Tu naj navedem znamenitejše posestnike po slovenskem delu Štajerskega.

Oglejski patriarhi so bili višji cerkveni pastirji med Savo in Dravo in kot taki so imeli veliko oblast po dotični zemlji. Leta 1140. je oglejski patriarh Peregrin I. pomagal ustanoviti samostan v Gornjem gradu. Za zidanje samostanskega poslopja je podaril 30 mark (št. 157). Leta 1173. se je patriarh Ulrik II. mudil v Rečici na Štajerskem, kjer je potrdil zamenjavo nekaterih posestev med Konjiško faro in Žiškim samostanom (št. 540). Pet let pozneje je bil zopet v Savinjski dolini (št. 613).

Solnograška nadškofija si je že v 10. stoletju pridobila mesto Ptuj (Gr. II, št. 460), v 11. pa od grofinje Heme Rajhenburg poleg Save (Gr. III, št. 124). Tudi je grof Wergand odstopil nadškofiji mnogo kmetij na Radeljnu, ta pa pozneje Admontskemu samostanu (št. 149, 150). Temu samostanu je solnograški nadškof prepustil svoje posestvo pri Jarenini, katero je segalo od izvira potoka Jarenine

pa do Pesnice (št. 150). Blizu Slatine so imeli solnograški nadškofje posestvo Ceste (št. 169). Grofinja Kunigunda, soproga grofa Bernarda, je na smrtni postelji volila Solnograški cerkvi vas Srkovec blizu Maribora (št. 435, 436, 777). Rajhenburžani in Ptujčani so bili ministeriali Solnograške cerkve.

Krška škofija je imela na južnem Štajerskem grad Pilštanj z okolico (št. 723), kjer se je leta 1187. škof Dietrik I. mudil nekoliko časa (št. 730), potem Jurjevo, kjer je škof Henrik pred letom 1174. ustanovil samostan (št. 490), dalje Prožin, kjer je škof Roman I. pred letom 1158. postavil grad (št. 489), Drešinjo vas (št. 99), grad Vitanje (št. 159) ter kmetije med Dobričem, Brezjem in Stenico (št. 99). Pred letom 1147. je škof Roman I. kupil od grofa Hartwika iz Bogena njegov alod v Dobrni (št. 342). Blizu Konjic se je svet Krške cerkve dotikal posestev Žiškega samostana (št. 479). Iz Pilštanjske okolice je Krška cerkev nekaj časa dobivala desetino od soli, sira, medu in prašičev (št. 471, 500). Imela je v svoji posesti grad Rogatec in 600 ondotnih kmetij (št. 802). Pilštanjci in Vitanjci so bili ministeriali Krške cerkve, Žamerčanje (Saldenberg) pa njeni fevdniki (št. 907).

Spanheimski grofje so imeli obširna posestva posebno v Dravski dolini in Slovenskih Goricah. Že grof Engelbert I. je podelil Šentpavelskemu samostanu razen mnogih posestev po Koroškem tudi Radomlje (Sv. Lovrenc v Puščavi) in Ruše (Gr. III, št. 395). Večino svojih posestev je zapustil svojim sinovom, namreč Engelbertu II., Bernardu, Henriku, Hartwiku in Sigfridu. — Prvi med njimi, Engelbert II., mejni grof istrski, je po starših podedoval dvor in cerkev v Razvanju ter kraje Razvanje, Cerknico, Selnico, Segovce, Babni potok, Počegovo, Dragočovo, Dobrenje, Ročico, zemljo poleg Vukovskega potoka, Štublano, Boračovo, Negovo, Plidvico in še druge kraje. Vse to je mejni grof pred letom 1124. prepustil samostanu v Št. Pavlu (št. 22). — Jako obširna so bila posestva, katera je po svojih starših dobil grof Bernard, odvetnik rečenega samostana. Med drugim je podedoval pristavo v Razvanju, potem Kurjo vas, Radvino in Studence (Gr. III, št. 408). V njegovi lasti so bili Loka blizu Maribora (št. 183), potem neko posestvo v Slovenjem Gradcu (št. 238), neko posestvo na Radeljnu (št. 240, 523, 703), vas Brezno poleg Drave (št. 451), Laško poleg Savinje in trg Maribor (št. 245). Gospodje v Tranbeku, Hajdini, Lembahu in Mariboru so bili njegovi ministeriali (št. 245). Tudi Kunigunda, soproga grofa Bernarda, je bila jako bogata. Imela je posestva v Studencih, Rogozi in Kurji vasi (št. 183), nad sto kmetij na Radeljnu (št. 429) ter vas Srkovec blizu Maribora (št. 435). — Eden izmed sinov grofa Engelberta I. iz rodovine Spanheimov je bil Henrik, vojvoda koroški. Večina njegovih posestev se je nahajala po Koroškem; na Štajerskem je vojvoda imel pet vinogradov v Kamnici, potem vas Pesnico,

vas Gomilico in še nekatere druge kraje (št. 71). — Njegov brat Hartwik, škof rezenski, je bil lastnik dvora in cerkve v Kamnici (Gr. III, št. 408). — Njun brat Sigfrid je podelil Šentpavelskemu samostanu vasi Duplek in Dolgoše jugovzhodno od Maribora (Gr. III, št. 408), tega soproga Matilda deset kmetij v Kranjah (št. 477) in njun sin Sigfrid pa sedem kmetij v Poljskavi (št. 470). — Tem članom iz rodovine Spanheimov je bil v sorodu Ceizolf, ki je pred svojo smrtjo odstopil vse svoje imetje raznim samostanom. Šentpavelskemu samostanu je med drugim podaril dvor in cerkev na Vranskem ter tri kmetije v sosednji Ločici (št. 77).

Grof Wergand, brat Starkhanda, mejnega grofa po Savinjski marki, je imel 32 kmetij na Radeljnu, katere je pa odstopil Solnograški cerkvi (št. 149, 150, 236, 240). Tu omenjena Wergand in Starkhand sta si tudi po krivici lastila neko posestvo v Cestah blizu Slatine (št. 169).

Kaže se, da grofje iz Bogena niso imeli na Štajerskem mnogo posestev. Grof Hartwik iz Bogena je prodal svoj alod v Dobrni krškemu škofu Romanu I. (št. 342).

Grofa Bertold III. in Bertold IV. iz Andechsa sta od Oglejske cerkve dobila Slovenji Gradec v fevd. Tu sta imela tudi svoje ministeriale (št. 898). Bertold III., ki je bil od leta 1173. pa do 1188. istrski vojvoda, in njegov sin sta se po krivici polastila cerkve sv. Pankracija pri Slovenjem Gradcu (št. 722).

Štajerski mejni grofje so dobili prva posestva po slovenskem delu Štajerskega še le po smrti grofa Bernarda iz rodovine Spanheimov. Leta 1147. je podedoval Otokar V. po rečenem grofu njegovo imetje med Muro in Dravo, trg Maribor ter posestva pri Žičah in Laškem. Gospodje v Tranbeku, Hajdini, Lembahu in Mariboru, ki so bili prej zavisni od grofa Bernarda, se sedaj postali njegovi ministeriali (št. 254). Liupold iz Konjic in Wolfing iz Hekenberga sta bila ministeriala Otokarja VI. (št. 479, 749, 750). Ni nam znano, katerega leta so štajerski mejni grofje dobili Žavec v Savinjski dolini (št. 659). V njih oblasti so bile nekaj časa vasi Rogoza (št. 659), Vajdeš, Maloharna, Koble, Loče (št. 479) in Grahovše (št. 716). Od krškega škofa je štajerski vojvoda Otokar VI. dobil v fevd grad Rogatec in kakih 600 kmetij, ki so zraven spadale (št. 802).

Jako obširna so bila posestva, katera je Šentpavelski samostan imel po južnem Štajerskem. Dobil jih je večinoma od grofov Spanheimov. V Savinjski dolini je samostan imel nekoliko kmetij v Polzeli (št. 855), dvor in cerkev na Vranskem ter tri kmetije v Ločici blizu Vranskega (št. 77). Wolfingu iz Sveč je odstopil 70 kmetij po Savinjski dolini za 30 drugih na Vognjem polju (št. 499). Blizu Slo-

venjega Gradca je samostan imel Lepo vas, Bukovsko vas in deset kmetij v dolini Sečnici (št. 477, 885). V Dravski dolini si je lastil razne kmetije in druge stvari v Gortini (št. 847), Vratih (št. 429), Ribičju (št. 845), pri reki Bistrici (št. 855), v Sekožnu (št. 737, 832), na Radeljnu (št. 429, 847), v Remšniku (št. 851), Breznu (št. 240, 451, 681, 855), pri Vižingi (št. 845), v Vurmatu in na Kozjaku (št. 855), v Selnici (št. 809, 855), Bistrici (št. 648), Radomljah (št. 681, 885), Kumenu (št. 885), Rušah in Bezeni (št. 681, 885), Viltušu (št. 855), Vesternici (št. 654), Proseku (št. 855), Kamnici (št. 71, 681, 839, 840, 855) in Studencih pri Mariboru (št. 183). Južno od Maribora je imel rečeni samostan cerkev in dvor v Razvanju (št. 22), štiri kmetije v Račjah (št. 855), sedem kmetij v Poljskavi (št. 470) ter tri kmetije v Lukovnjaku (št. 838). Mnogo posestev si je pridobil v Slovenskih Goricah, in sicer kraje Melje (št. 470, 855), Počegovo, Dragočovo (št. 22), Pesnico (št. 71, 475, 519), devet kmetij v Škriljeniku (št. 854), Račje, Gomilico (št. 855), deset kmetij v Kranjah (št. 477), Dobrenje, Cerknico (št. 22), Selnico (št. 22, 885), zemljo poleg Vukovskega potoka (št, 22), štiri vasi pri Velkonu, dalje Babino, Ritiše, Ročico, Boračovo (št. 855), Štublano (št. 22), neko posestvo pri Št. Lenartu (št. 885), Radehovo (št. 412), Ročico blizu Kremberga (št. 855), Negovo (št. 22), Plidvico in Segovce blizu Radgone (št. 22).

Admontski samostan je dobil od solnograškega nadškofa Konrada I. trideset kmetij na Radeljnu (št. 150, 236) ter posestvo, ki je segalo od izvira potoka Jarenine pa do njega izliva v Pesnico (št. 150, 178, 236). Grofinja Kunigunda, soproga grofa Bernarda, je samostanu podelila 55 kmetij na Radeljnu (št. 429, 523, 703).

Samostan v Dobrli vasi je imel na Štajerskem dve fari, v Razboru in Slovenjem Gradcu, potem desetine v Slovenjem Gradcu ter del desetin v Škalski fari (št. 20, 327).

Vetrinjskemu samostanu sta grof Bernard in njegova soproga darovala vas Loko blizu Maribora, nekoliko posestev v Studencih, Kurjo vas in Rogozo (št. 183).

Sekovski samostan je imel na južnem Štajerskem eno kmetijo v Jarenini (št. 384) ter vas Svičino (št. 894).

Belinjski samostan je dobil na Štajerskem od Oglejske cerkve kapelo sv. Pankracija pri Slovenjem Gradcu (št. 718, 722).

Kar se tiče samostanov v Žičah, Jurjevem in Gornjem gradu, poišči dotične notice v topografičnem odstavku tega spisa.

Mnogo posestev po južnem Štajerskem so imeli razni plemenitaši in svobodniki, kakor plemeniti Dietbald iz Kagera, ustanovitelj samostana v Gornjem gradu (št. 157), potem svobodni Leopold in njegov sin Wergand iz Vojnika, svobodna Bertold in Dietrik in Šaleka in še drugi.

c) Koroško.

Po Koroškem je do l. 1122. gospodoval vojvoda Henrik III. iz rodovine Eppensteinov. Za njim je sledil njegov nečak Henrik IV., prvi koroški vojvoda iz rodovine Spanheimov. Svoje alode je Henrik III. zapustil štajerskemu mejnemu grofu Leopoldu, nečaku svoje soproge Sofije (št. 69). Vojvoda Henrik IV. je vladal le eno leto. Ko je proti koncu leta 1123. umrl, je prišel na njegovo mesto njegov brat Engelbert (1124—1135), ki je bil do takrat mejni grof istrski (št. 76). Ko se je ta leta 1135. odpovedal vojvodski časti ter šel v samostan (št. 121), je njegov sin Ulrik I. (1135—1144) postal njegov naslednik. Živel je od leta 1144. (št. 196). Za njim je sledil njegov sin Henrik V. (1144—1161), ki je utonil v Jadranskem morju (št. 434). Vojvodski prestol je nato dobil njegov brat Herman (1161—1181). Po njegovi smrti je cesar Friderik I. njegovega sina Ulrika II. potrdil za koroškega vojvoda (1181—1202).

Tu hočem navesti najvažnejše lastnike, kateri so imeli svoja posestva po slovenskem delu Koroškega.

Brez dvoma so bili koroški vojvodje iz rodovine Spanheimov največji zemljiški posestniki v deželi. Svoje premoženje so grofje Spanheimi večinoma priženili. Grof Sigfrid iz omenjene rodovine je prišel s Frankovskega na Koroško ter vzel v zakon grofinjo Richardo, ki je bila domačinka ter imela obširna posestva posebno po Labodski dolini. Njun sin, grof Engelbert I., je bil po svoji materi prvi izmed koroških velikašev (Gr. III, št. 376). Vzel je v zakon Hedviko iz rodovine Eppensteinov, ki je imela štiri brate, koroškega vojvoda Liutolda, oglejskega patriarha Ulrika I., pasovskega škofa Hermana in koroškega vojvoda Henrika. Vsi ti so brez dedičev pomrli in tako je imetje Eppensteinov večinoma prešlo na rodovino Spanheimov.

Del svoje lastnine so Spanheimi podelili raznim cerkvam in samostanom. Koroški vojvoda Henrik IV. je odstopil Šentpavelskemu samostanu svoj dvor in cerkev v Mohličah ter pet kmetij v neki drugi vasi poleg Drave (št. 71). Vojvoda Henrik V. je od krškega škofa dobil grad Grabštajn v fevd in pa odvetniško pravico čez posestva Krške škofije pri Trušnjah (št. 373.) Vojvoda Herman je prepustil Krški cerkvi grad Hohenwart, katerega mu je daroval Pilgrim iz Pozzuola (št. 441). Njegova soproga Neža je podelila Šentpavelskemu samostanu sedem kmetij v Dravskem dvoru (št. 647).

Obširna posestva po Koroškem je imel grof Bernard, brat vojvodov Henrika IV. in Engelberta. Podelil je mnogo svojih posestev Šentpavelskemu samostanu, kakor polovico Velikovca, katero je dobil od svojega brata, rezenskega škofa Hartwika (št. 11, 237, 238), potem dve kmetiji pri Velikovcu (št. 80) in štiri kmetije v Volovici nad Grebinjem (št. 78). Ustanovil je Vetrinjski samostan ter ga bogato obdaroval. Iz

zgodovinskih virov je razvidno, da je grof Bernard imel svoja posestva v Vetrinjah in ondotni okolici, pri Sv. Kandolfu, na Pleševici, v Bilčovsu, Velinji vasi (št. 177), Kotmari vasi (št. 238) in drugod. Bernardova svakinja, grofinja Matilda, je imela neko posestvo na Vašinjah (št. 836), njen sin, grof Oton iz Lebenaua, pa v Goričah pri Timenici (št. 823).

Grof Kacelin je bil sorodnik oglejskega patriarha Friderika ali Svatobora (Gr. III, št. 367). Ker je bil ta Čeh, je bil tudi grof Kacelin najbrže iste narodnosti. Živel je v drugi polovici 11. stoletja ter imel svoja posestva v Koselci, Dobrli vasi, Kokinju, Pribli vasi in Lovankah (št. 20).

Grofje iz Bogena so imeli pri Ribnici na Koroškem neki gozd in več podložnikov ter eno kmetijo tik Jezernice blizu Celovca (št. 527).

Grof Bertold II. iz Andechsa je odstopil Admontskemu samostanu 15 kmetij v Blatogradu (št. 146, 147), njegov sin, Popon iz Giecha, pa 12 kmetij v Schaumburgu blizu Velikovca ter dva broda čez reko Dravo (št. 233, 264, 265).

Goriški grofje so si na Koroškem pridobili med drugim grad Blatograd (št. 267).

Tirolski grof Bertold je imel neko posestvo pri Timenici na Koroškem (št. 482). Njegova ondotna oblast je morda segala do Magdalenske gore pri Otmanjah (št. 373).

Oglejski patriarhi so imeli po vsem Koroškem južno od Drave višjo cerkveno oblast. Sodelovali so pri ustanovitvi samostana v Dobrli vasi (št. 20, 327), izkazovali milosti Podklošterskemu samostanu (št. 506, 507), razsojevali cerkvene prepire (št. 605) ter uredili še druge zadeve (št. 56, 128, 129, 528). Pridobili so si na Koroškem tudi nekoliko posvetnega imetja. Koroški vojvoda Henrik III. jim je odstopil en dvor v Brdu pri Blaškem jezeru ter brodnino pri Vognjem polju (št. 56, 129). Od grofa Wolfrada iz Trebnjega in njegove soproge Heme je Oglejska cerkev dobila grad Trebnje s priteklinami, ki so se nahajale tudi v Gračah in Stakorčah (št. 463).

Solnograški nadškofje so bili višji cerkveni pastirji severno od Drave. Kaže se, da so se njih posestva po južnem Koroškem vedno bolj zmanjševala. Nadškof Konrad I. je Vetrinjskemu samostanu odstopil cerkev v Žihpoljah (št. 203), nadškof Albert pa cerkev v Kotmari vasi (št. 856). Pri Vrbskem jezeru je imela nadškofija neki dvor, katerega je dobil Admontski samostan (št. 523, 703).

Bamberška škofija je leta 1060. dobila Beljak v svojo oblast (Gr. III, št. 204). Tudi Podklošter je bil takrat v njeni posesti (št. 13). Škof Oton I. je leta 1106. postavil v Podkloštru opatijo (št. 13), pozneje pa po Kanalski dolini cerkev v Žabnicah in cerkev v Lipalji

vasi (št. 23). En grad si je rečena škofija pridobila v Vetrovem, drugega pa v Grebinju (št. 400, 701). Po nekaterih vaseh blizu Podkloštra je imela škofija mnogo kmetij (št. 635). Papež Celestin III. jej je potrdil njene cerkve in desetine (št. 891).

Brixenska cerkev si je že v 10. stoletju pridobila po Koroškem grad Kamen poleg Drave in ondotno okolico. V 11. stoletju so se njena posestva še bolj pomnožila posebno po vaseh, ležečih jugovzhodno od Kamna. Morda leta 1165. je škofija dobila v dar dve kmetiji v Timenici (št. 482).

Posestva Freisinške cerkve so se nahajala večinoma blizu Vrbskega jezera. Že leta 891. je dobila rečena cerkev vas Otok (Gr. II, št. 298). Okoli leta 1150. je imela kmetije v Krivi Vrbi, na (vzhodnem) koncu jezera, v Zvirčah, Gorjah pri Blatogradu, Bančah, Albernu, na Teholjici, v Porečah, Kostanjah, Gračah, pri Zilji, v Dobju pri Škofičah, Debru pri Logavasi, Rožu, na Suhi pri Škofičah, v Meriščah, Pinji vasi, Rodi, Visoki pri Hodišah, na Otoku, v Ležvah, Ribnici, Hodišah, Brovju in Čežavi (št. 281).

Krška škofija si je pridobila več posestev v slovenskem delu Koroškega, kakor Trušnje z dvema gradovoma (št. 99, 723), Atno vas pri Vovbrah (št. 83), grad Važenberg (št. 490), Gosinjo vas pri Važenbergu (št. 83, 498), posestvo v Žalni vasi (št. 500, 683), en gozd pri Zvirčah (št. 923), posestvo v Otmanjah (št. 500, 683), grad in cerkev v Grabštajnu (št. 373, 683), štiri kmetije v Buhli pri Grabštajnu, pol kmetije v Incmanji vasi (št. 923), pet kmetij v Dravskem dvoru (št. 498), faro, posestvo in podložnike v Tigrčah (št. 500, 683) ter grad Hohenwart blizu Kostanj (št. 441).

Šentpavelski samostan je imel po slovenskih straneh Koroškega obširna posestva. V njegovi lasti so bili grad in trg Dravberg z ondotnim brodom čez reko Dravo in nekaterimi kmetijami (št. 477, 639, 855), dvor, dve kmetiji in rudnik v Gorenjčah (št. 100, 681, 833, 855), cerkev sv. Mihaela pri Podgori blizu Rude (št. 855), cerkev sv. Kolomana blizu Grebinja (št. 855), cerkev sv. Nikolaja v Sirnikovem vzhodno od Grebinja (št. 11, 681, 885), ena kmetija na Vašinjah (št. 836), štiri kmetije pri Lipju južno od Vašinj (št. 855), dva dvora pri Grebinju (št. 681, 885), sosednja vas Gaberje (Gr. III, št. 395), cerkev in posestvo v Pustrici (št. 681, 885), štiri kmetije v Volovici ter posestvo v gori nad njo (št. 78, 681, 885), osem kmetij na Djekški gori (št. 562), ena kmetija na Olšenici (št. 215), trg Velikovec (št. 11, 237, 681), cerkev sv. Ruperta pri Velikovcu (št. 580), dve kmetiji v Schaumburgu pri Velikovcu (št. 80, 855), štiri kmetije v Junski dolini (št. 855), ena kmetija v Goselni vasi (št. 855), posestvo v Klančah (št. 391), cerkev in dve kmetiji v Mohličah (št. 71, 580, 855, 885), pet kmetij v neki vasi blizu Mohlič (št. 71), tri kmetije pri Kozjah (št. 855), sedem kmetij na Podkrnoškem polju (št. 855),

posestvo v Dravskem dvoru (št. 647, 681, 885), Lipje pri Grabštajnu (št. 681, 885), vas Streglje (št. 885), cerkev in dvor v Št. Lipšu (št. 81, 580, 681, 885), Vogle pri Važenbergu (št. 885), Gosinje (št. 885), ena kmetija pri Otmanjah (št. 855), ena kmetija pri Guzah (št. 855), dve kmetiji in en ribnik pri Vrbskem jezeru (št. 855) ter še nekateri drugi kraji. Wolfing iz Sveč je samostanu prepustil 30 kmetij na Vognjem polju (št. 499).

Osojski samostan je dobil od štajerskega mejnega grofa Otokarja V. cerkev sv. Jakoba v Rožni dolini (št. 640), od oglejskega patriarha Ulrika II. pa cerkev sv. Petra, ki se nahaja blizu prej omenjene cerkve (št. 528).

Samostan sv. Jurija na Jezeru je že pred letom 1018. dobil neko posestvo v Junski dolini (Gr. III, št. 11), katero mu je papež Klement III. potrdil (št. 763).

Kar se tiče posestev samostanov v Dobrli vasi, Vetrinjah in Podkloštru, se nahajajo dotični podatki v topografičnem delu tega spisa.

Admontski samostan je dobil od grofa Bertolda II. iz Andechsa 15 kmetij v Blatogradu (št. 146, 147), 12 kmetij pa od njegovega sina, grofa Popona, v Schaumburgu (št. 233, 264, 265). En dvor je samostan imel pri Vrbskem jezeru (št. 523, 703).

Sekovska proštija je imela v Junski dolini neko posestvo, katero jej je leta 1171. potrdil papež Aleksander III. (št. 522.)

Furlanski samostan v Možnici je imel na Koroškem med drugim desetine, ki so se nahajale v Brnci ter po nekaterih drugih vaseh fare sv. Marije pri Beljaku in fare pri Št. Janžu na Zilji, potem en dvor v Brdu blizu Blaškega jezera ter brodnino pri Vognjem polju (št. 56, 129, 258, 680). Tudi si je pridobil šest kmetij v Ločah, dve kmetiji v Mostiču, en travnik pri Št. Janžu na Zilji (št. 234) ter kmetije v Stakorčah. Okoli Bekštajna in na Zilji je imel desetine od 80 kmetij (št. 627).

Nekoliko posestev po slovenskem delu Koroškega so imeli tudi grof Wolfrad iz Rottensteina (št. 177), grof Wolfrad iz Trebnjega (št. 463), gospodje iz Humberga (št. 177), Roža (št. 192) in Trušenj (št. 477) ter razni drugi plemenitaši, svobodniki in ministeriali.

d) Primorsko.

Na Primorskem nam je za 12 stoletje v prvi vrsti upoštevati oglejske patriarhe, goriške grofe in istrske mejne grofe.

Oglejski patriarhi so bili v 12. stoletju najimenitnejši oblastniki po Primorskem. Leta 1077. so od kralja Henrika IV. dobili Furlansko grofijo (Gr. III, št. 327), kar jim je leta 1180. na novo potrdil

cesar Friderik I. (št. 623). V teku rečenega stoletja so po Tolminskem pridobili Volče, Breginj in Logje (št. 508), odstopili pa nekoliko kmetij v Tolminu (št. 152) in Ponikvah (št. 814). Na Goriškem so imeli vas Vipolže (št. 508) in vas Ločnik (št. 623), oddali pa mnogo kmetij v Brdih, Solkanu (št. 56, 129, 258, 680), Vrtovinu in Gradišču (št. 59). Na Krasu so dobili od goriškega grofa Engelberta trideset kmetij (št. 267), odstopili pa Belinjskemu samostanu Štivansko cerkev in njene pritekline (št. 40). Po Istrski grofiji so imeli med drugim grad Kaštel, vas Kubed in vas Št. Peter (št. 5) ter regalije vseh istrskih škofij (št. 623), podelili so pa Belinjskemu samostanu neki dvor in njegove pritekline pri Piranu (št. 536).

Goriški grofje se okoli leta 1120. prvič prikažejo v zgodovini. Pred njimi so po Goriškem gospodovali furlanski grofje. Gorica je bila okoli leta 1070. še v Furlanski grofiji (Gr. III, št. 260). Leta 1102. in 1106. se še omenja rečena grofija (št. 4, 21) in okoli leta 1113. pa furlanski grof Albert (št. 40), pozneje se furlanski grofje več ne navajajo.

Prvi nam znani goriški grof je bil M a j n h a r d I. (c. 1120, 1140), ki je bil ob enem tudi odvetnik Oglejske cerkve. Njegovi materi je bilo Diemuda ime (št. 37), njegovemu bratu pa Engelbert I. Ta je dobil za nekoliko časa od oglejskega patriarha Ulrika I. v fevd deset kmetij v Vrtovinu (št. 59). Okoli leta 1090. in pa leta 1102. se omenja neki Henrik iz Gorice (Gr. III, št. 393; Gr. IV, št. 5). Najbrže je bil ta Henrik kak sorodnik grofa Majnharda I., morda njegov oče; nikakor ga pa ne smemo identificirati z enakoimenovanim sinom grofa Majnharda.

Leta 1140. je bil grof Majnhard I. še živ (št. 157), najbrže je kmalu nato umrl, na vsak način pred letom 1147. (št. 164). Imel je dva sina in dve hčeri, ki so se zvali Henrik, Engelbert, Beatrica in še ena hči, o kateri pa ne vemo, kako jej je bilo ime. Sin Henrik je bil leta 1139. sodeležnik odvetništva (št. 151) in tudi leta 1147. je bil še odvetnik (št. 234). Leta 1150. ni bil več med živimi (št. 267). Beatrica je šla v samostan sv. Marije pri Ogleju ter tu postala nuna (št. 152, 153, 224). Njena sestra se je omožila ter imela sina Otona iz Lengbacha (št. 414).

Naslednik grofa Majnharda I. je bil njegov sin E n g e l b e r t II. (1132, 1191). Izprva se je imenoval po Svincu (Eberstein) na Koroškem (št. 112, 114), leta 1139. se je pa že zval grof goriški. V tem letu se je odpovedal odvetništvu čez nekatere furlanske vasi na korist samostanu sv. Marije pri Ogleju ter zato dobil od tega sodem kmetij v Belgradu na Furlanskem (št. 152, 153). V nekem viru se Engelbert zove grof palatinski (št. 212), v nekem drugem pa Engelbert Beli (št. 276). Okoli leta 1145. je svojo priležnico Adelhajdo, s katero je imel eno hčer, podelil samostanu v Michaelbeurnu (št. 212); okoli leta 1178. se pa omenja njegova soproga, kateri je bilo tudi Adelhajda ime (št. 615). Kot odvetnik Oglejske cerkve bi bil moral skrbeti za njeno varnost in

blagostanje, a namesto tega jej je delal škodo. Zato ga je patriarh Peregrin I. pozval pred se, da bi se opravičil. Grof je prišel k njemu, ga z oboroženo silo napadel ter vrgel v ječo, kjer je patriarh ostal tako dolgo, dokler ga niso rešili nekateri fevdniki Oglejske cerkve Nato je moral grof dati patriarhu veliko odškodnino ter mu na novo priseči zvestobo (št. 267). Kot odvetnik Belinjskega samostana je neusmiljeno od ljudi zahteval več, kakor bi smel. Nazadnje se je moral odpovedati temu odvetništvu (št. 367). Grof Engelbert je bil tudi odvetnik samostana v Možnici (št. 383). Imel je dva sina, Engelberta in Majnharda, ki se leta 1186. omenjata v neki listini (št. 727). Grof Engelbert II. se je meseca aprila leta 1191. mudil v Brežah na Koroškem (št. 786.) Najbrže je kmalu potem umrl, in sicer dne 15. ali pa 16. januarja (št. 926); leta 1202. ni bil več med živimi.

M a j n h a r d II. (1185, + 1232) je po svojem očetu Engelbertu II. dobil Goriško grofijo. Že leta 1188. je bil tudi odvetnik Oglejske cerkve (št. 753). Ko je leta 1192. angleški kralj Rihard prišel iz Svete dežele na Goriško, ga je hotel grof Majnhard ujeti s pomočjo svojega brata, kar se mu pa ni posrečilo (št. 817). Vse drugače je šest let pozneje sprejel halberstadtskega škofa, ki se je tudi vračal iz Palestine v domovino (št. 904). On in njegov brat E n g e l b e r t III. (1186, † c. 1221) se večkrat omenjata v raznih listinah. Tega soproga se je zvala Matilda ter bila hči istrskega mejnega grofa Bertolda III. iz rodovine Andechsov (št. 752).

V **Istri** je bil leta 1093. P o p o n za mejnega grofa (Gr. III, št. 402). Bil je sin tistega Ulrika, ki je pred letom 1070. gospodoval po mejni grofiji Kranjski in Istrski. Kaže se, da je bil Popon v začetku leta 1101. že mejni grof istrski (št. 1). Njegov naslednik je bil B u r g h a r d iz rodovine Mosburgov, brat takratnega solnograškega vsiljenega nadškofa Bertolda. Burghard, ki je bil v tistem času tudi odvetnik Oglejske cerkve, se omenja kot priča v neki listini z dne 1. junija leta 1101. (št. 2). Imel je le malo časa mejno grofijo, ker je kmalu umrl. Leta 1107. je bil že mrtev (št. 24). Leta 1105., ako ne že prej, je po Istri kot mejni grof gospodoval E n g e l b e r t II. iz rodovine Spanheimov. Bil je svak prej imenovanega mejnega grofa Popona. Ta je zapustil le dve hčeri ter nobenega sina in zato je razumljivo, ako je svak postal njegov naslednik. Mejni grof Engelbert je bil oženjen z Oto, edino hčerjo pasovskega grofa Ulrika (Gr. III, št. 418). Priženil je mnogo posestev po Bavarskem okoli Kraiburga in zato sta se on in njegov sin odslej večkrat zvala mejna grofa kraiburška.

Za prej omenjenim Burghardom je že leta 1102. dobil odvetništvo Oglejske cerkve Konrad, soprog njegove hčere Matilde (št. 4, 5). Leta 1112. je bil rečeni Konrad že mrtev (št. 34). Odvetništvo imenovane cerkve so nato dobili goriški grofje.

Ko je leta 1123. umrl koroški vojvoda Henrik IV., brat istrskega mejnega grofa Engelberta, je ta postal njegov naslednik. Istrsko mejno grofijo je sedaj dobil Engelbert III. (1124—1173), sin prejšnjega mejnega grofa. Bil je skoraj petdeset let mejni grof istrski, a je bival navadno zunaj dežele. Ker je brez dedičev umrl, je postal njegov naslednik sin njegove sestrične Sofije, Bertold III. (1173—1188) iz rodovine Andechsov. Bil je vnuk nekdanjega istrskega mejnega grofa Popona. Od oglejskega patriarha je dobil v fevd Slovenji Gradec, kjer je nato nadlegoval ondotnega arhidijakona Bertolda ter se polastil cerkve sv. Pankracija (št. 544, 722). Za Bertoldom III. se je njegov sin Bertold IV. (1188—1204) včasi zval mejni grof istrski. Njegov navadni naslov je bil vojvoda meranski, včasi tudi vojvoda dalmatinski (št. 658, 862[a]). Umrl je leta 1204.

Razen mejnih grofov se v Istri za drugo polovico 12. stoletja omenjajo tudi grofje. Znan nam je istrski grof Majnhard (1158, 1183), ki je bil sorodnik oglejskega patriarha Ulrika II. (št. 583) ter imel dve hčeri, Matildo in Kunigundo (št. 655). Njegov naslednik je bil Adalbert, ki je živel okoli 1186. leta (št. 728). — Istrski grofje so izvrševali sodnijske posle. Najbrže so bili nekaki namestniki mejnih grofov, kar je bilo že zato potrebno, ker so bili ti le malokdaj v svoji pokrajini. Znano nam je, da so istrski grofje dobivali nekoliko colnine od tistega blaga, katero je z istrske celine prišlo v Koper, in sicer za trud, ker so morali po cestah skrbeti za varnost oseb, katere so spravljale blago dalje (št. 656).

Znani so nam še drugi velikaši, ki so imeli po Primorskem obširna posestva.

Ulrik, sin istrskega mejnega grofa Ulrika in brat mejnega grofa Popona, je po svojem očetu dobil mnogo posestev po Istri. Večino teh posestev je leta 1102. podelil Oglejski cerkvi, med njimi grad Kaštel in vas Kubed (št. 5).

Ulrik iz Ahtna, nekdanji mejni grof toskanski, je imel tudi po Goriškem nekoliko posestev, tako v Breginju in Logju ter vas Volče in Vipolže. Vse to je leta 1170. odstopil Oglejski cerkvi (št. 508).

Devinski gospodje so bili fevdniki oglejskih patriarhov. Njih zemlja je segala do oblasti tržaskih škofov pri Sestljanu (št. 148).

Tudi rodovina Spanheimov si je pridobila več posestev po Primorskem. Spanheimovec Henrik IV., vojvoda koroški, je imel do leta 1123. vas Vojščico (št. 72), njegov brat, grof Bernard, je pred letom 1147. odstopil Rožaškemu samostanu vasi Utovlje in Šepulje pri Tomaju (št. 225), njun nečak, istrski mejni grof Engelbert, je imel do leta 1152. Sežano (št. 314), koroški vojvoda Herman pa do leta 1180. vasi Ravne, Križ in Dobravlje (št. 634).

Tržaški škofje so v 12. stoletju podelili več svojih posestev raznim samostanom ter tako zmanjšali svoje imetje. Odstopili so cerkev sv. Mučenikov zunaj Trsta (št. 45, 179), nekoliko zemlje v Trstu (št. 48) ter nekoliko zemlje v Serminu pri reki Rižani (št. 124, 208).

Ko je bila Koprska škofija obnovljena, je dobila leta 1186. občinska posestva v Loparu, Padeni, pri Rižani in drugod (št. 724).

Krška škofija je po letu 1181. dobila neko posestvo v Bovcu (št. 652).

Oglejski kanoniki so imeli obširna posestva po Furlanskem in nekoliko tudi na slovenskih tleh. Papež Aleksander III. in cesar Friderik I. sta jim med drugim potrdila 50 kmetij v Ozeljanu ter vasi Faro, Petovlje, Zdravščino, Novo vas, Gradišče in Brumo (št. 572, 584).

Samostan sv. Marije v Monasteru pri Ogleju si je v 12. stoletju ali pa tudi že prej med drugim pridobil štiri kmetije v Bovcu (št. 548, 560), dve kmetiji v Tolminu (št. 152, 153, 560), mnogo njiv, vinogradov in drugih posestev v Števerjanu (št. 650), dve kmetiji na Krasu (št. 548, 560), neko posestvo v Trstu (št. 548, 560), kraj Izolo in ondotne desetine ter kapelo sv. Petra v Izoli (št. 153, 548, 560).

Belinjski samostan si je v teku 12. stoletja pridobil cerkev v Štivanu (št. 40), potem neki dvor pri Piranu (št. 536) ter štiri kmetije v Ponikvah na Tolminskem (št. 814), odstopil je pa goriškemu grofu Engelbertu deset kmetij v Brestovici in dve v Matanih na Krasu (št. 367).

Rožaški samostan je v 12. stoletju jako pomnožil svoja posestva, kajti razni dobrotniki so mu podarili vasi Jenkovo v Brdih (št. 9) ter Betanijo, Merče, Skopo (št. 948), Vojščico (št. 72), Sela, Utovlje, Vitovše, Šepulje (št. 225), Sežano (št. 314), Ravne, Križ, Selo in Dobravlje na Krasu (št. 634).

Samostanu v Možnici je oglejski patriarh Ulrik I. podelil več kmetij v Brdih in Solkanu (št. 56, 129, 258, 680).

Čedadska proštija si je v 12. stoletju pridobila štiri kmetije in pol v Kobaridu (št. 686), Potoče v Vipavski dolini (št. 702) ter štiri kmetije in pol v Bovcu (št. 795). V njeni oblasti so bile leta 1192. med drugim cerkev v Volčah s kapelami, cerkev v Bovcu s kapelami ter cerkev na Šentvidski gori s kapelami (št. 815).

Milštatski samostan je imel v Kobaridu štiri kmetije in pol, katere je pa leta 1184. prodal (št. 686).

Osojski samostan je dobil leta 1174. štiri kmetije v Bovcu (št. 546, 547).

K zemljiškim lastnikom nam je prištevati tudi Benečane, ki so si leta 1145. osvojili Koper in Izolo (št. 209). Beneški dožd je leta 1177. prosil papeža Aleksandra III., da bi se v Kopru obnovila škofija (št. 588).

Tudi nekateri cerkveni zavodi po Beneškem so imeli nekoliko posestev v Istri in v Trstu. Samostan sv. Jurija v Benetkah si je pridobil nekoliko zemlje v Trstu (št. 48), potem cerkev sv. Mučenikov pri Trstu (št. 45, 179) ter samostan Marijinega oznanjenja v Kopru (št. 303), Torcellska škofija neko posestvo v Miljah (št. 592), samostan sv. Ciprijana v Muranu pa cerkev v Rižani (št. 120) ter neko zemljišče v Serminu pri Rižani (št. 124, 208).

e) Beneška Slovenija.

Grof Kacelin, ki je živel v drugi polovici 11. stoletja, je imel posestva po Koroškem, pri Slovenjem Gradcu in na Furlanskem. Mnogo kmetij v Zgornji in Spodnji Beli, pri gori Sartu, Babi in Lanežu je odstopil v ta namen, da jih dobi samostan v Možnici (št. 56, 129, 258, 680).

Mnogo posestev med Beneškimi Slovenci je imela Oglejska cerkev. Od Ulrika, bivšega grofa toskanskega, si je pridobila vasi Porčinj, Subit, Prosnid, Črnejo in Vizont (št. 508). Tudi je imela kmetije v Prapotnem in Ibani (št. 423), potem v Ažli in na Stari gori (št. 558) ter v Kozici (št. 223). Nekoliko teh posestev so oglejski patriarhi podelili čedadskim kanonikom, samostanu Marije Device v Čedadu in pa samostanu v Gornjem gradu na Štajerskem.

III. Topografija.

a) Kranjsko.

Nekateri možje, katere listine večkrat navajajo, se ne imenujejo po svojem domačem kraju, temuč po deželi, katero so smatrali za svojo domovino, tako n. pr. Majnhalm s Kranjskega, ki je s svojima bratoma ustanovil Zatiški samostan ter bil stric oglejskega patriarha Ulrika II. Omenja se večkrat med letom 1132. in 1154. (št. 128, 144, 157, 337, 358. 480). Umrl je meseca februarja (št. 927). Po Kranjski deželi so se tudi zvali plemeniti Engelberon okoli 1080. leta (št. 941), Henrik in Pecili okoli 1095. leta (št. 946), Friderik okoli 1106. leta (št. 17), Rudolf pred letom 1125. (št. 85), Dietrik 1135. in 1155. leta (št. 125, 358), Warmut 1136. leta (št. 134, 135), grof Popon 1141. leta (št. 169), Nudhuk 1146. leta (št. 223), Hildebrand okoli 1150. leta (št. 205), Henrik okoli 1150. leta (št. 271), Oton okoli 1160. leta (št. 372), Herewik okoli 1160. leta (št. 411), Gerbold 1184. leta (št. 687) in Pabon okoli 1190. leta (št. 653).

Kakor v 3. zvezku Gradiva, hočem tudi tu najprej govoriti o raznih krajih Gorenjskega, potem preiti na Dolenjsko ter se nazadnje še nekoliko pomuditi na Notranjskem.

V Bohinju so že leta 1120. nameravali postaviti samostan, kar se pa ni zgodilo. Brixenski škof Hugon je namreč takrat dovolil plemenitemu Dietmarju, da sme napraviti samostan ter v ta namen darovati neko posestvo. Škofu se je zdela Bohinjska dolina pripravna, da bi v njej živeli redovniki (št. 58). Ako bi se bilo takrat izgotovilo, kar se je želelo, bi bil v Bohinju najstarejši kranjski samostan.

O Bledu nimamo iz 12. stoletja skoro nič notic. Znano nam je, da je bil tu doma neki Majnhard, ministerial brixenskega škofa, ki se omenja 1154. in 1177. leta (št. 336, 583), ter neki Rajnhard, ki je živel okoli 1179. leta (št. 617).

Blizu Bleda, najbrže v Mužjah pri Zasipu, je okoli leta 1155. grofinja Hedvika, mati grofa Bertolda I. iz Bogena, podelila v navzočnosti mnogih gospodov Vetrinjskemu samostanu več posestev v Predvorski fari (št. 338).

Blizu Bleda so Gorje, kjer je že okoli leta 1173. stala majhna cerkev, ki je bila lastnina duhovnika Nantwina (št. 542). V Gorjah je bil doma neki Eberhard, ki se je dne 3. avgusta leta 1179. pri neki daritvi mudil v Beljaku (št. 617).

Prej omenjeni duhovnik Nantwin je imel tudi neko leseno kapelo v Lescah, ki je bila postavljena na čast Materi božji. K tej kapeli, čeprav še ni bila posvečena, je prihajalo ljudstvo z darovi od blizu in od daleč. Posebno veliko jih je prišlo takrat, kadar je bil kak Marijin praznik. To se je vršilo mnogo let. Nato sta imenovanega duhovnika opomnila takratni tržaški škof Dietmar, ki je bil prej arhidijakon na Gorenjskem, in pa bližnji župnik Herwik iz Rodinj, da bi podrl leseno kapelo ter napravil drugo iz kamenja, kar se je tudi zgodilo. Novo kapelo je okoli leta 1173. posvetil concordijski škof Gerhard, vikar oglejskega patriarha (št. 542).

Severno od Lesec so Rodinje, kjer je že leta 1163. stala farna cerkev sv. Klementa. Dandanes je tam podružnica farne cerkve na Breznici. Prvi, nam znani župnik v Rodinjah je bil Engelpret, ki se je leta 1163. udeležil zbora duhovskih in posvetnih gospodov v Škrljevem blizu Št. Ruperta na Dolenjskem (št. 462), drugi pa Herwik, kateri se omenja okoli 1173. leta (št. 542).

Jugovzhodno od Lesec so Mošnje, kjer se je že leta 1154. nahajala cerkev, katero je oglejski patriah Peregrin za dve drugi cerkvi prepustil treviškemu škofu Ulriku (št. 323).

V Begunjah je že v 12. stoletju stal grad, Katzenstein imenovan. Leta 1173. se v neki listini oglejskega patriarha Ulrika II. omenja za pričo Eberhard iz Katzensteina.

Jugovzhodno od Begunj že blizu Tržiča je bil grad Gutenberg. Alberon iz Gutenberga in njegovi sinovi so leta 1156. prepustili vetrinjskim menihom vas Mače blizu Preddvora, dobili pa zato od njih

pet kmetij v Vipavi. Priča te zamenjave so bili med drugimi tudi bratje rečenega Alberona (št. 366).

Severovzhodno od Kranja je vas Preddvor, ki se v zgodovini prvikrat omenja že v 11. stoletju (Gr. III, št. 261). Leta 1147. je vetrinjski menih Engelbert podelil Preddvor svojemu samostanu. V tistem času je odstopil rečenemu samostanu Majnhard iz Kokre, ministerial kamniškega grofa Bertolda, štiri kmetije blizu Preddvora pod planinami nad dvorom, ki je bil pozneje postavljen med črešnjevimi drevesi. Ta dvor je bil najbrže tam, kjer je sedaj grad Turen. Isti Majnhard je takrat zamenjal šest kmetij in eno pristavo tik Preddvora, katero je prepustil vetrinjskim menihom, za štiri kmetije na Koroškem (št. 235). Pozneje je tudi te štiri kmetije podaril Vetrinjskemu samostanu, kar se je zgodilo v navzočnosti preddvorskega klerika Ulrika (št. 246). — Grof Bertold iz Kamnika je nato potrdil naštete daritve svojega ministeriala ter rečenemu samostanu tudi sam podelil svoje posestvo v Preddvoru. To posestvo se je razprostiralo od sedmih studencev tik Kokre do vasi Brega, potem od te vasi do potoka Suhe in do vrha gore Zaplate (št. 247). — Leta 1154. je grof Majnhard iz Šumberka deloma podelil, deloma prodal Vetrinjskemu samostanu sedem kmetij in tri polja z vsemi priteklinami v Preddvoru (št. 336). — Istega leta je oglejski patriarh Peregrin prepustil imenovanemu samostanu cerkev v Preddvoru, tri njene kmetije in pa pod to cerkev spadajočo cerkev v Tupaličah z desetinami in drugimi pravicami. Te dve cerkvi je prej imel treviški škof Ulrik, brat grofa Majnharda iz Šumberka, in patriarh ju je dobil zato, ker je Ulriku odstopil cerkev v Mošnjah. Patriarh je takrat vetrinjskim menihom prepustil tudi desetino od njih pristave v Preddvoru in pa od vseh kmetij, katere imajo v njegovi patriarhiji (št. 323). — V bližini Preddvora je Vetrinjski samostan dobil devet kmetij z vsemi priteklinami od grofinje Hedvike, matere grofa Bertolda iz Bogena. Dotična zemlja je bila pri Bašlju ter se razprostirala od potoka Kamnika do Sv. Lovrenca na Planini ter od potoka, ki teče pod Bašljem, do gorskega vrha. Imenovana grofinja je takrat samostanu ponudila tudi neki hrib pri Bašlju, ki je pripraven, da se na njem postavi grad, in na katerem je bil že nekdaj kastel (št. 338). — To, kar je kamniški grof Bertold med letom 1147. in 1154. v Preddvoru podelil Vetrinjskemu samostanu, je njegov naslednik Bertold IV. potrdil med 1191. in 1197. letom (št. 798).

Vetrinjski menihi so imeli, kakor se vidi, mnogo posestev v okolici Preddvora in Bašlja. Med tema dvema krajema ležečo vas Mače so dobili leta 1156. od Alberona iz Gutenberga, kateremu so prepustili pet kmetij v Vipavi (št. 366).

Severozahodno od Bašlja je vas Babni vrt, katero si je lastila do leta 1152. grofinja Hema iz Trebnjega, mati oglejskega patriarha

Ulrika II. Takrat je pa podelila svoj alod v Babnem vrtu, namreč en dvor, osem kmetij in dve gostilni Zatiškemu samostanu (št. 312).

Omenil sem že vas Breg, ki se nahaja južno od Preddvora. V tem kraju sta živela v sredi 12. stotetja Wecelin in njegov sin Albert. (št. 246, 335).

Severovzhodno od Preddvora je nekdaj stal grad Novi grad (Niwenburg). Tu sem je prišlo leta 1156. mnogo gospode, ki je bila za pričo, ko je Alberon iz Gutenberga prepustil vetrinjskim menihom vas Mače (št. 366). Po tem gradu so se imenovali Gebhard in Konrad, ki sta živela okoli 1140. leta (št. 152, 153, 157), ter Amelrik, ki se omenja okoli 1178. leta (št. 615).

Ako gremo odtod po Kokrski dolini proti vzhodu, pridemo v vas Kokro. Tu sta v 12. stoletju živela Majnhard iz Kokre, ministerial kamniškega grofa Bertolda, in njegova soproga Irmingarda. Majnhardovi otroci so se zvali Alberon, Engelbert, Gebhard, Evfemija in Diemuda, njegov vnuk pa tako, kakor on. Njegovi nečaki so bili Gerloch, Majnhalm in Albert iz Velesovega (št. 235, 246, 247, 324, 335, 366).

Velesovo je vas severovzhodno od Kranja. Tu so bili doma prej omenjeni Gerloch, Majnhalm in Albert, ki so bili ministeriali kamniškega grofa Bertolda. Kar se tiče Majnhalma, je bil v Istri ubit (št. 246, 247). Na Gerlochovem alodu v Velesovem je stala kapela sv. Marjete. Patriarh Ulrik je leta 1163. to kapelo ločil od njene fare v Cerkljah ter jej podelil krstno in pogrebno pravico. Tudi jej je odstopil petdeset desetino plačujočih kmetov, da bi ondotni duhovnik lažje vršil svojo službo (št. 462).

V Lužah pri Velesovem se je okoli leta 1155. mudila grofinja Hedvika iz Bogena, ko je podelila Vetrinjskemu samostanu pet kmetij pri Vipavi (št. 339).

V Olševku pri Velesovem sta okoli leta 1154. živela ministeriala Wirento in Erchanbert (št. 335, 336).

V Cerkljah je bila v 12. stoletju že fara, ki je do leta 1163. obsegala tudi Velesovo. Leta 1154. in 1163. je živel v Cerkljah župnik Richer. Ko je izgubil Velesovo, je dobil zato neko malo odškodnino (št. 246, 462).

Severno od Cerkelj je vas Štefanja gora. Tu je imela Sofija, soproga grofa Bertolda iz Andechsa, dva dvora, katera je pred svojo smrtjo podelila Diessenskemu samostanu (št. 116).

Vzhodno od Cerkelj je Poženik. V navzočnosti Otokarja iz Poženika je okoli leta 1160. volil freisinški duhovnik Ivan svoji cerkvi 14 podložnih ljudi (št. 411).

Jugovzhodno odtod je Komenda, kjer je bila že v 12. stoletju fara. Okoli leta 1150. je bil tu Altwin za župnika (št. 246), leta 1163. pa Ulrik (št. 462).

V **Kamniku** so imeli v 12. stoletju prvo besedo grofje iz rodovine Andechsov, in sicer Bertold II., ki se je oženil s Sofijo, hčerjo istrskega mejnega grofa Popona, ter tako priženil mnogo posestev po Slovenskem, potem njun sin Bertold III., ter njun vnuk Bertold IV. Trditi smemo, da je eden izmed teh podaril Kamniku tržne pravice (št. 755). Po Kamniku so se včasi ti gospodje imenovali kamniški grofje (št. 195, 235, 247). Pod seboj so imeli mnogo ministerialov, tako Karola iz Kamnika (št. 195, 247, 338), Majnharda iz Kokre (št. 235), Gerlocha iz Velesovega (št. 462), nekega Bertolda in nekega Rajnbota (št. 391). Leta 1156. je bil Gerloch starejši iz Kamnika za pričo pri neki zamenjavi (št. 366) in leta 1177. pa tudi Gerloch iz Kamnika (št. 583), ki je bil morda sin prejšnjega.

Tik Kamnika so Mekinje. Med letom 1143. in 1147. je bil Viljem iz Mekinj za pričo, ko je dobil Vetrinjski samostan dve kmetiji v Narečah na Koroškem (št. 195).

Južno od Kamnika je Mengeš. Tu je bil doma Dietrik, ki se okoli leta 1155. omenja kot priča blizu Bleda (št. 338). Leta 1177. sta živela Viljem in njegov sin Magens iz Mengša (št. 583).

Če gremo iz Mengša proti zahodu, pridemo v Repnje. Bernard iz Repenj in pa njegov tast Herman iz Koselce na Koroškem sta bila za pričo, ko je krški škof Roman I. kupil neko posestvo poleg Save (št. 326).

Blizu Repenj je Utik. Henrik iz Sore je leta 1178. podelil Zatiškemu samostanu tri kmetije v Utiku (št. 614).

Zahodno od Repenj je Smlednik. V neki listini oglejskega patriarha Peregrina I. iz leta 1136. se med pričami nahaja tudi Ulrik iz Smlednika (št. 129).

Pri Medvodah so Goriče, katere je leta 1178. Henrik iz Sore podelil Zatiškemu samostanu (št. 614).

Blizu Gorič je vas Sora. Ortwin iz Sore se omenja 1154. leta (št. 335), Henrik iz Sore pa prvič 1161. leta (št. 431). Med letom 1175. in 1181. je ta podelil svoje, po starših podedovano posestvo v Dvoru blizu Vrbskega jezera Vetrinjskemu samostanu (št. 569), leta 1178. pa vas Goriče in tri kmetije v Utiku Zatiškemu samostanu (št. 614).

V **Škofji Loki** so imeli freisinški škofje svoj dvor (št. 403, 410). Tu se je mudil dne 7. marca leta 1160. freisinški škof Albert (št. 403). Odvetnik čez freisinška posestva v Loki je bil takrat koroški vojvoda (št. 411). Leta 1161. in tudi pozneje se omenja neki Kunon ali Konrad iz Loke (št. 431, 715), leta 1178. ali pa 1179. neki Haward (št. 615) ter leta 1184. pa neki Bernard (št. 687).

Razen dvora v Loki je bil tudi en dvor v Bitinju in en dvor v Žabnici. Na vsakem dvoru je prebival oskrbnik freisinškega škofa, ki je gledal na to, da so podložni kmetje dajali predpisano davščino.

Slovenske kmetije so se nahajale po Poljanski in Selški dolini. Bilo jih je 153. Koroški naselniki so okoli leta 1160. imeli 14 kmetij, bavarski pa 94. V Ratečah in Godešču je bilo 20 kmetij, štiri so pa bile na Dovjem. Znano nam je, kak davek se je zahteval od teh kmetij in koliko ga je bilo (št. 410).

V Šmartnem pri Kranju se je že v 12. stoletju nahajala fara. Leta 1163. je bil neki Arnold tu za župnika (št. 462).

V **Ljubljani** je brez dvoma dalj časa prebival Ulrik, brat koroškega vojvoda Henrika V., ker se je po njej imenoval. Leta 1144. se omenja kot priča v nekem zgodovinskem viru (št. 201.) Znani so nam pa še drugi možje, ki so se po Ljubljani zvali, tako Markward med letom 1161. in 1181. (št. 205, 431, 493, 647), Rudolf leta 1154. in 1164. (št. 326, 471), Albert leta 1154. (št. 326), Ulrik leta 1146. (št. 222), Arnold leta 1161. in 1162. (št. 431, 441), tega brat Bertold in njun sorodnik Hartwik leta 1162. (št. 441). V Ljubljani je bila v 12. stoletju fara in leta 1163. se omenja ondotni župnik Peter (št. 462).

Severno od Ljubljane so Savlje. Tamošnje novine, katere so donašale po 20 veder žita, je krški škof Roman I. leta 1161. podelil svojemu kuharju Majngotu, ki naj jih izkorišča do svoje smrti (št. 421).

Zahodno od Ljubljane pri Dobrovi je vas Šujica, jugozahodno poleg Južne železnice pa Notranje in Vnanje Gorice. Koroški vojvoda Ulrik II. je med letom 1197. in 1202. podelil Šentpavelskemu samostanu na Koroškem 20 kmetij v Šujici in pri Goricah (št. 902).

Če gremo iz Ljubljane proti vzhodu, pridemo pri Kresnicah v Vernek. Okoli leta 1155. je bil Wolfold iz Verneka za pričo pri neki daritvi blizu Bleda (št. 338).

Jugovzhodno od Verneka pri Hotiču so Bitiče. To vas, potem Bič, ki je jugovzhodno od Litije, in pa Moravče, ki so jugovzhodno od Biča, je krški škof Roman pred letom 1145. kupil za 127 mark z namenom, da se dohodki teh vasi porabijo za škofijske potrebe (št. 207).

Severovzhodno od Verneka je vas Slivna. Med letom 1123. in 1146. je Ceizolf iz rodovine Spanheimov podelil samostanu v Št. Pavlu pol kmetije v Slivni. Vsled tega je rečeni samostan dobil občinsko pravico po vsem Slivenskem svetu razen Motnika (št. 77). Kaže se, da je bila Slivenska občina takrat jako obširna. — Mogoče je, da je bil v Slivni doma svobodni Egino de Sliphes, ki se okoli leta 1155. omenja kot priča v nekaterih listinah (št. 249, 358).

Če gremo od Slivne proti severozahodu, pridemo do gore Sv. Valentina, kjer je nekdaj stal grad Limberk. Tu je živel v drugi polovici 12. stoletja Witigo de Lilienberch (št. 366, 755).

Litija je dandanes trg poleg Save na Dolenjskem. Kaže se, da jo je leta 1145. oglejski patriarh Peregrin podelil samostanu v Zatičini (št. 211).

Severovzhodno od Litije nad Savo je vas Tirna. Tu se je nahajalo obširno posestvo, katero je koroški vojvoda Henrik V. leta 1154. prodal krškemu škofu Romanu I. za 60 mark (št. 326).

Zahodno od Radeč je Žibnik. Leta 1139. je živel Burghard iz Žibnika (št. 152, 153), leta 1155. Rodger in njegov enakoimenovani sin (št. 270, 358) ter leta 1188. pa Oton in njegov brat Tomaž (št. 749, 750).

Blizu Žibnika je Svibno. Okoli leta 1175. se omenja Konrad iz Svibnega (št. 563), leta 1182. pa Henrik (št. 657).

Pri izlivu Mirne v Savo je Boštanj. Oton in njegov sin Wolfing iz Boštanja sta bila leta 1197. za pričo pri neki pogodbi med krškim škofom Ekehardom in meranskim vojvodom Bertoldom (št. 898).

Jugovzhodno od Boštanja je vas Konjsko, katero je leta 1178. grofinja Liutgarda iz Bogena podelila Zatiškemu samostanu (št. 614).

Krško je mesto poleg Save na Dolenjskem. Tu je stal grad, katerega je Adalbert iz Bogena leta 1189. zastavil takratnemu solnograškemu nadškofu za 700 mark. Grajska posestva so bila kaj obširna, ker so se njih dohodki cenili na 180 mark (št. 760). Na Krškem so živeli ministeriali bogenskih grofov. Znani so nam Bertold in njegov sin Walther (št. 322, 326, 358), Rajnmar in njegov sin Swiker (št. 358, 527) ter Ortolf (št. 760).

Jugozahodno od Krškega je Raka, katero je leta 1178. grofinja Liutgarda iz Bogena podelila Zatiškemu samostanu (št. 614).

Leta 1136. je oglejski patriarh Peregrin ustanovil samostan v **Zatičini.** V ta namen so izročili trije plemeniti bratje Henrik, Dietrik in Majnhalm svoje posestvo v Zatičini Oglejski cerkvi. Prvi menihi iz reda sv. Benedikta so prišli iz Runskega samostana ter v Zatičini postavili cerkev sv. Ivana. Razen oltarja sv. Ivana (št. 691) sta bila v cerkvi tudi oltar sv. Petra in od leta 1192. naprej oltar sv. Jurija (št. 813). Že leta 1136. je patriarh podelil menihom nekoliko kmetij in pa desetine od vseh posestev, katera že imajo ali pa jih še pridobé (št. 130). Jako veliko posestev jim je odstopil leta 1145. Zatiški menihi so takrat dobili Litijo, štiri vasi pri Št. Vidu, pet kmetij v Dobu in še nekoliko drugih. Tudi je patriarh potrdil samostanu to, kar so temu drugi darovali, tako n. pr. vas Lašče, štiri kmetije v Vrhovi, deset kmetij pri Ivanji vasi, vas Burno, vas Trebeljevo, pet kmetij pri Naklem, tri kmetije tik reke Krke in še več drugih krajev (št. 211). Grofinja Hema, sestra prej omenjenih bratov, je leta 1152. podelila Zatiškemu samostanu svoj alod v Babnem vrtu na Gorenjskem. Neka Gerburga je v istem času prepustila samostanu štiri kmetije v Koroški vasi pri Šmihelu na Dolenjskem, Henrik Pris, brat grofinje Heme, pa svoj alod v Radulji (št. 312). Leta 1180. je papež Aleksander III. potrdil oglejskemu patriarhu Ulriku med drugim tudi metropolitske pravice čez samostan v Zatičini (št. 632). Prvi opat v tem samostanu je bil Vincenc, ki se omenja leta

1136., 1145. in 1163. (št. 131, 211, 462). V letih 1184., 1187. in 1190. je živel opat Peron (št. 691, 730, 776). Izmed samostanskih konverzov se v 12. stoletju navajata Gotpreht in Hartnid (št. 927).

Prav blizu Zatičine je Št. Vid. Ondotna fara je imela v 12. stoletju mnogo posestev. Nekoliko jih je oglejski patriarh Peregrin I. odstopil prej imenovanim ustanoviteljem Zatiškega samostana za tista posestva, katera so oni temu podelili. Tem ustanoviteljem je leta 1136. Šentvidska fara odstopila Št. Mihael pri Krki, Dobrniče, Višnje, Grosuplje, Moravče, Hrastov dol tik Kala, tri kmetije v Svinjskem, dve v Tehaboju in eno v Gabru (št. 130). Vsi ti kraji so na Dolenjskem. Leta 1163. je bil v Št. Vidu neki Henrik za dekana (št. 462).

Zahodno od Zatičine je Višnja gora. Prvikrat se ondotni grad omenja 1154. leta (št. 336). Znani so nam Majnhalm, ki je živel okoli 1152. leta (št. 312), Rudger, ki se med letom 1154. in 1164. večkrat omenja (št. 331, 358, 373, 471), Wolfram, ki se je leta 1170. pogodil s krškim proštom Romanom zarad nekega posestva (št. 517) in pa Albert, ki se je leta 1189. udeležil tretje križarske vojne (št. 756). Navaja se ta v raznih listinah kot priča ali pa kot izvrševatelj od leta 1177. naprej (št. 583, 653, 725, 809). Z Vidonom iz Milj in Leonardom iz Bal se je leta 1200 prepiral zarad nekih fevdov (št. 920). Bil je odvetnik Zatiškega samostana (št. 583). Rudger in Wolfram iz Višnje gore sta bila ministeriala Krške cerkve.

Če gremo iz Višnje gore proti jugozahodu, pridemo sčasoma v Turjak. Leta 1162. se prvikrat omenja v neki izvirni listini svobodni Engelbert s Turjaka (št. 441), drugikrat leta 1177. (št. 583), potem leta 1178. (št. 614) ter zadnjič po letu 1188. v neki nepristni in nedatirani listini (št. 755). Podelil je vas Hočevje, ki se nahaja blizu Krke, Zatiškemu samostanu (št. 614).

Poleg gorenje Krke na Dolenjskem sta vasi Globoko in Draška vas. Grof Majnhard iz Istre, sorodnik oglejskega patriarha Ulrika II., ju je leta 1177. podelil Zatiškemu samostanu. Dotična listina pravi, da sta te dve vasi v Ogrski marki (št. 583).

Jugovzhodno odtod tik Krke je Dvor s cerkvijo sv. Jurija. Po smrti grofa Bertolda iz Bogena je njegova soproga Liutgarda leta 1168. podelila Admontskemu samostanu eno kmetijo tik reke Krke pri Sv. Juriju v gorenjem delu te vasi, potem pravico, uporabljati les v bližnjem gozdu, ter vsak teden še po en voz lesa iz rečenega gozda (št. 497).

Severozahodno od Novega mesta je Mirna peč. Ondotno faro, ki je jako stara, je oglejski arhidijakon Ulrik okoli leta 1135. podaril Rožaškemu samostanu (št. 102, 103).

Zahodno od Trebnjega je stal grad Šumberk. Znan nam je grof Majnhard iz Šumberka, ki se med letom 1141. in 1181. večkrat omenja v raznih virih (št. 169, 238, 312, 323, 324, 336, 501, 516, 527, 653).

Izmed njegovih ministerialov so nam znani Einwik, Liupold in Leon (št. 335, 336).

Severozahodno od Trebnjega je Št. Lovrenc, kjer sta leta 1178. živela dva brata, Albert in Ulrik imenovana (št. 614).

Severozahodno od Št. Lovrenca je Dolga njiva, kjer je bil najbrže doma Leonhardus de Langenagcher, ki je živel okoli 1139. leta (št. 152, 153).

Vzhodno od Dolge njive je vas Mačkovec, katero sta leta 1178. brata Albert in Ulrik iz Št. Lovrenca podelila Zatiškemu samostanu (št. 614).

Odtod nekoliko proti severu blizu Moravč je Obla gorica, kjer je krški škof Roman I. pred letom 1161. postavil svoj grad (št. 489). V tem kraju je Rudolf iz Albeka dobil od ministerialov Krške cerkve do konca svojega življenja 30 kmetij v užitek (št. 781). Med letom 1161. in 1173. se omenja Herman iz Oble gorice (št. 421, 462, 532) in leta 1197. pa Ulrik (št. 898).

Nekega dne v letu 1163. se je v Št. Rupertu na Dolenjskem zbralo mnogo gospode duhovskega in posvetnega stanu. Takrat je prišel v Št. Rupert tudi oglejski patriarh Ulrik II., katerega so spremljali tržaški škof Bernard, concordijski škof Ulrik, zatiški opat Vincenc in še drugi. V Št. Rupertu je bil takrat Wergand za župnika (št. 462).

Blizu Št. Ruperta je Škrljevo, katero je v 12. stoletju spadalo pod Krško cerkev (št. 99). Leta 1163. se omenja Majnhard iz Škrljevega (št. 462).

Blizu Št. Ruperta je tudi Rakovnik. Tu je imel Šentpavelski samostan dve kmetiji, kateri je dal sinovom Witmarja iz Rakovnika v fevd (št. 855).

Jugovzhodno od Št. Ruperta je Mokronog. Med letom 1147. in 1173. se parkrat omenja Albert iz Mokronoga (št. 195, 385, 540), leta 1177. pa Oton (št. 583).

Omenil sem, da sta bila Obla gorica in Škrljevo lastnina Krške cerkve. Morda je ta imela še druga zemljišča med Krko in Savo, kar pa ni znano. Leta 1130. jej je namreč kralj Lotar III. med drugim potrdil tudi njena posestva med Krko in Savo (št. 99).

Kjer so zdaj Pleterje pri Št. Jerneju na Dolenjskem, je nekdaj stal grad Sicherstein. Leta 1147. je bil Rudgerus de Siechenstein za pričo pri neki daritvi v Velikovcu (št. 238).

Jugovzhodno od Pleterij že na sedanjem Hrvaškem je stal grad Žumberk (Sichelberg). Tu je bil doma Witemarus de Sicherberg, ki se leta 1179. omenja v neki listini (š. 617).

Jugovzhodno od Novega mesta je stal grad Mehovo. Hartwik iz Mehovega je bil okoli leta 1162. za pričo, ko je plemeniti Henrik Pris odstopil Šentpavelskemu samostanu kraj Brezno poleg Drave

(št. 451). Albert iz Mehovega se omenja v neki nepristni listini (št. 921) in je tedaj dvomljivo, če je sploh živel.

V **Cerknici** na Notranjskem je Zatiški samostan imel nekoliko kmetij. Leta 1145. mu je podelil oglejski patriarh Peregrin dve kmetiji (št. 211), pozneje pa še dve. Eno kmetijo mu je odstopil patriarh Ulrik II. Vse to je rečenemu samostanu leta 1184. potrdil patriarh Gotfrid (št. 691).

Na Studenem pri Planini je imel istrski grof Majnhard neko posestvo, katero je leta 1177. podaril Zatiškemu samostanu (št. 583).

Vas Vitovše je pri Razdrtem in Sela so pri Vrabčah. Oba ta dva kraja sta grof Bernard in njegova soproga Kunigunda pred letom 1147. podelila Rožaškemu samostanu (št. 225).

V Vipavi je imela nekoliko posestev grofinja Hedvika iz Bogena. Okoli leta 1155. je podarila Vetrinjskemu samostanu pet kmetij (št. 339), a kmalu nato (1156) so menihi rečenega samostana odstopili te kmetije Alberonu iz Gutenberga ter dobili za nje vas Mače blizu Preddvora na Gorenjskem (št. 366). Leta 1156. in 1171. se omenja Wolfing iz Vipave (št. 338, 339, 366, 527).

b) Štajersko.

Tik Save je **Rajhenburg**, katerega je nekdaj grofinja Hema prepustila Solnograški cerkvi (št. 104). V imenovanem kraju je dal solnograški nadškof Konrad I. postaviti grad, ki naj bi varoval ondotno okolico pred napadi Ogrov (št. 109). Kakor se kaže, se je v Rajhenburgu mudil leta 1160. proti koncu januarja solnograški nadškof Eberhard I. (št. 394). V listinah se včasi med letom 1141. in 1155. omenjata brata Oton in Rajnbert iz Rajhenburga (št. 166, 169, 358), proti koncu stoletja pa Rajnbert, Henrik in Gotfrid (št. 774, 886). Bili so ministeriali Solnograške cerkve. Henrik iz Rajhenburga je umrl dne 9. junija (št. 924).

Blizu Rajhenburga je Videm s cerkvijo sv. Ruperta. Tu je bilo leta 1155. zbrane mnogo gospode, ki je bila za pričo, ko je Henrik Pris v imenu koroškega vojvoda Henrika izročil Krški cerkvi neko posestvo v Tirni (št. 358).

Severovzhodno od Rajhenburga je Kozje. Tu je živel proti koncu 12. stoletja Oton iz Kozjega, ki se omenja v dveh listinah (št. 898, 919).

Vzhodno od Kozjega je Kunšperk. Tamošnji grad je dal krški škof Henrik razrušiti med 1167. in 1174. letom (št. 490). V mnogih listinah se od leta 1178. dalje omenja Oton iz Kunšperka (št. 609, 657, 659, 705, 830, 835, 896).

Severozahodno od Kozjega je Pilštanj. Ondotni grad in njegove pritekline je imela Krška cerkev v svoji posesti. Papež Urban III. je tej tudi potrdil to lastninsko pravico (št. 723). Krški škof Dietrik I. je podelil desetino od vina, žita, živine, sira in drugih stvari, katere so

spadale k dohodkom njegovega gradu v Pilštanju, menihom v Jurkloštru (št. 697, 721, 917). Leta 1187. meseca januarja se je rečeni škof mudil v Pilštanju (št. 730). V tem kraju je bila že v 12. stoletju fara. Leta 1167. se ondotni župnik Friderik omenja kot priča v neki listini (št. 492), leta 1173. pa Bernard (št. 540). Pilštanjski gospodje so bili ministeriali Krške cerkve. Znan nam je Ernest, katerega listine večkrat navajajo med letom 1158. in 1190. (št. 373, 421, 492, 533, 574, 593, 639). Njegov zet se je zval Sigmar (št. 760, 767). Omenjajo se tudi Popon v letih 1171. in 1199. (št. 524, 907), potem Waltfrid 1197. leta (št. 898) in Oton leta 1200 (št. 917).

Zahodno od Pilštanja je Planina (Montpreis). Tu je živel proti koncu 12. stoletja neki Ortolf (št. 773, 807, 909).

Če gremo iz Planine proti zahodu, pridemo v **Jurklošter,** ki spada že pod Celjsko okrajno glavarstvo. V tem kraju, ki je bil v 12. stoletju lastnina Krške cerkve, je krški škof Henrik pred letom 1174. ustanovil kartuzijanski samostan (št. 490) ter mu podaril toliko dohodkov, kolikor bi jih menihi potrebovali za svoje življenje. Leta 1173. ali pa 1174. je papež Aleksander III. potrdil to ustanovitev (št. 534). Najbrže je bilo ime prvemu priorju Viljem, ki se omenja 1185. in 1187. leta (št. 697, 730). Med drugimi dohodki so menihi dobivali od krškega škofa tudi desetino od žita, vina, živine in drugih stvari pri gradu Pilštanju (št. 697, 721). Okoli leta 1190. je štajerski vojvoda Otokar podelil samostanu severno od njega ležečo vas Grahovše (št. 716). Ker pa menihi niso živeli strogo po pravilih svojega reda ter so preveč hrepeneli po posvetni lastnini, je generalni kapitelj kartuzijanskega reda leta 1199. prepustil proštiji Krške cerkve ta samostan, katerega so odslej oskrbovali krški kanoniki s svojim proštom (št. 915, 917).

Južno od Celja poleg Savinje je Laško. Lastnik tega kraja je bil do leta 1147. grof Bernard iz rodovine Spanheimov, nato pa štajerski mejni grof Otokar V. (št. 245). V Laškem je imel vojvoda Otokar VI. svojo prepozituro (št. 659). Iz tega kraja je dobival samostan v Žičah izprva vsako leto po 19 meric strdi, pozneje pa tudi še po eno marko (št. 659).

Kakor se kaže, je imel v **Celju** svoj sedež mejni grof, ki je gospodoval po Savinjski marki. Tak mejni grof je bil okoli leta 1125. Gunther, katerega en vir imenuje celjskega mejnega grofa (št. 70ª). Okoli leta 1185. se omenja Bernard iz Celja (št. 712).

Jugovzhodno od Celja je Osenca, po kateri se je zval neki Rajnbert, ki je bil leta 1181. pri neki pogodbi za pričo (št. 648).

Vzhodno od Celja med Storami in Št. Jurijem je Prožin, kjer je krški škof Roman I. pred letom 1158. postavil grad (št. 489). Med letom 1158. in 1189. se včasi omenja Herman starejši iz Prožina (št. 373, 533, 574, 759).

Blizu Prožina je bil nekdaj grad Blumenstein. Tu je živel neki Herman, ki je bil leta 1197. za pričo, ko je krški grof Eberhard sklenil z meranskim vojvodom Bertoldom neko pogodbo (št. 898).

Severno odtod je grad Blagovna (Rifenstein), kjer sta bila doma Ulrik in Henrik, ministeriala Oglejske cerkve. Omenjata se v neki listini iz leta 1163. (št. 462).

Zahodno od Celja je Drešinja vas, katero je Krška cerkev že v 11. stoletju dobila od grofinje Heme (št. 99).

Blizu Celja je Žalec, ki je vsako leto dajal samostanu v Žičah po pol marke (št. 659).

Severno od Celja poleg Hudinje je Vojnik, po katerem sta se zvala svobodni Leopold in njegov sin Wergand. Oba sta živela v drugi polovici 12. stoletja (št. 479, 533, 540, 565, 568, 583, 671, 907).

Severozahodno od Celja pri Št. Martinu v Rožni dolini je Ravni breg (Rabensberg). Po tem kraju so se proti koncu 12. stoletja imenovali Odalskalk in njegov sin ter Bertold in njegov sin Engelskalk (št. 757, 760, 805, 882, 898, 923).

Severno odtod je Dobrna. Tamošnji alod grofa Hartwika iz Bogena je krški škof Roman I. kupil za 145 mark svoji cerkvi, katera je imela tik tega aloda še druga posestva (št. 342). Morebiti so bile to tiste kmetije, katere so se nahajale med Dobričem, Brezjem in Stenico (št. 99) in katere je cesar Oton II. leta 980. podelil grofu Viljemu (Gr. II, št. 470).

Severovzhodno od Dobrne blizu Stenice in Brezja je Vitanje. Ondotni grad, katerega je večkrat napadel neki Herman, je bil lastnina Krške cerkve (št. 159). V Vitanju so prebivali nekateri ministeriali rečene cerkve. Znani so nam Adalbert, ki je živel okoli 1144. leta (št. 200), potem Eberhard in njegov sin Odalskalk med letom 1154. in 1173. (št. 322, 331, 342, 358, 373, 408, 419, 441, 471, 540), dalje Markward okoli 1167. leta (št. 492) in Bertold okoli 1171. leta (št. 526).

Med Vitanjem in Vojnikom poleg Hudinje je Soteska. Leta 1173. je oglejski patriarh Ulrik II. prepustil fari v Konjicah desetino od 15 kmetij v Soteski (št. 540).

Južno od gore Dobriča je Polzela. Tu so bili doma Walther in njegovi sinovi, ki so dobili od Šentpavelskega samostana v fevd tri kmetije v Savinjski dolini (št. 855). V 12. stoletju se omenja Neža iz Polzele (št. 927).

Zahodno od Polzele so Braslovče, kjer je bila že leta 1140. fara. Ondotna cerkev je bila Mariji posvečena. Rečenega leta je oglejski patriarh podelil dva dela desetin po Braslovški fari samostanu v Gornjem gradu (št. 157). Leta 1173. je bil Lambert za župnika v Braslovčah (št. 540).

Pri Braslovčah je grad Žovnek. Gebhard iz Žovneka je bil leta 1173. za pričo, ko je oglejski patriarh Ulrik II. potrdil neko zamenjavo (št. 540).

Jugozahodno od Braslovč pri Vranskem so razvaline gradù Hekenberga. Wolfing iz Hekenberga, ki je živel okoli leta 1188., je bil ministerial štajerskega vojvoda Otokarja (št. 749, 750).

Na Vranskem je stala že pred letom 1146. cerkev, ki je bila posvečena sv. Mihaelu. To cerkev, potem ondotni dvor in pa tri kmetije v bližnji Ločici je pred letom 1146. Ceizolf iz rodovine Spanheimov podelil samostanu v Št. Pavlu (št. 77).

Severozahodno od Braslovč je Mozirje. Pelegrin iz Mozirja („de Mosiri") je bil leta 1146. za pričo, ko je oglejski patriarh Peregrin podaril samostanu v Gornjem gradu nekoliko kmetij (št. 223).

Jugozahodno od Mozirja je Rečica, kjer je že leta 1173. stala farna cerkev, posvečena sv. Kancijanu. Tu je bil takrat pod predsedstvom patriarha Ulrika II. kapiteljski zbor, katerega so se udeležili dva škofa, en opat, dva prošta, en prior, en arhidijakon in mnogo župnikov (št. 540).

V **Gornjem gradu** je bila že pred letom 1140. fara. Dietbald iz Kagera, ki je imel tu mnogo imetja, je prepustil svoj grad in še več drugih posestev Oglejski cerkvi z namenom, da se v Gornjem gradu ustanovi benediktinski samostan. To se je tudi zgodilo. Grad, k njemu spadajoči dvor in še nekoliko drugih posestev je obdržala Oglejska cerkev, tisto pa, kar je še ostalo, je dobil samostan (št. 157). Temu je patriarh Peregrin I. tudi podelil deset kmetij na Furlanskem v vasi, Budrio imenovani (št. 157, 210, 223), ter pet kmetij v Kozici med Beneškimi Slovenci (št. 223). Kralj Konrad III. je leta 1147. potrdil samostanu njegova posestva (št. 228); isto je storil cesar Friderik I. deset let pozneje (št. 371). Papež Aleksander III je leta 1180. potrdil oglejskemu patriarhu Ulriku med drugim tudi metropolitske pravice čez samostan v Gornjem gradu (št. 632). Prvi opat v tem samostanu je bil Bertold, ki se omenja v letih 1145., 1146. in 1151. (št. 210, 223, 290), drugi pa Engelbert, ki je živel v letih 1164. in 1173. (št. 473, 540) ter umrl dne 4. maja (št. 924, 925, 928, 930).

Ravnokar našteti kraji leže večinoma v **Savinjski dolini,** po kateri je v začetku 12. stoletja gospodoval mejni grof Starkhand, za njim pa mejni grof Gunther. Cerkvene zadeve po Savinjski dolini je vodil ondotni arhidijakon. Med letom 1167. in 1178. se večkrat omenja Bertold, o katerem viri pravijo, da je bil „archidiaconus Saunie" (št. 540, 611) ali pa „Saunensis archidiaconus" (št. 544).

Po Savinjski dolini so se zvali Gebehardus de Sovne okoli 1144. leta (št. 77, 202), Liupoldus de Sounia 1146. leta (št. 222, 223), Wolf-

kang de Sõne 1147. leta (št. 243), Richerus de Sowne 1164. leta (št. 470) ter Walbrun de Soune proti koncu 12. stoletja (št. 743).

Okoli leta 1168. je Šentpavelski samostan odstopil Wolfingu iz Sveč 70 kmetij v Savinjski dolini, katere so pa prej barbari do dobrega opustošili (št. 499). Rečeni samostan je imel še druga posestva po Savinjski dolini. Okoli leta 1175. je šentpavelski opat Pilgrim dobil od vovbrskega grofa Ulrika nazaj vse to, kar je neki Otwin daroval samostanu po Savinjski dolini (št. 562). Tri kmetije v Savinjski dolini je dobil Walther iz Polzele od samostana v fevd (št. 855). Leta 1178. se je oglejski patriarh Ulrik II. nekoliko časa mudil v Savinjski dolini (št. 613).

Severovzhodno od Celja so **Konjice**, kjer je bila fara že leta 1146. Takrat je oglejski patriarh Peregrin za neki grad na Furlanskem prepustil koroškemu grofu Bernardu med drugim tudi desetine v Konjiški fari (št. 222). Ta fara je imela pri Žičah vinograde, polja in drugo lastnino. Vse to je oglejski patriarh Ulrik II. z dovoljenjem takratnega konjiškega župnika Sigeharda, ki je bil ob enem tudi dekan, prepustil samostanu v Žičah, zato je pa Konjiški fari odstopil desetino od 15 kmetij pri Soteski (št. 540).

Po Konjicah so se zvali trije bratje, ki so živeli proti koncu 12. stoletja, namreč Ortolf, Otokar in Leopold. Po rečenem kraju se je imenoval tudi Goteskalk, ki se omenja 1181. leta (št. 648). Konjiški gospodje so bili ministeriali štajerskih mejnih grofov in vojvodov. Prej navedeni bratje so leta 1182. podelili Žiškemu samostanu ribištvo po Dravinji in Oplotnici (št. 659). A kmalu potem sta dva izmed bratov začela nadlegovati ondotne menihe tako, da ju je moral leta 1185. papež Lucij III. pokarati (št. 699). Po smrti štajerskega vojvoda Otokarja VI. je njegov naslednik Leopold dal gospodom iz Konjic v fevd grad Rogatec (št. 802).

Žiče so v Konjiškem okraju (št. 479). Ustanovil je ondotni samostan „v dolini sv. Ivana“ poleg Žičnice blizu Špitaliča štajerski mejni grof Otokar, ki je umrl leta 1164. Ta je dobil tamošnji svet od svojega ministeriala, Leopolda iz Konjic. Nato je tam postavil cerkev in samostan, kjer naj bi živeli menihi kartuzijanci. Meje samostanskega sveta naj bi segale na eni strani do gorskega grebena, na drugi pa do tja, kjer se začenja svet Krške cerkve (št. 479). Otokarjev sin in naslednik, vojvoda Otokar VI., je leta 1182. podelil rečenemu samostanu vas Žiče ter še druga posestva in dohodke. Tudi jim je obljubil, da jim da vsako leto po 15 mark za tako dolgo, dokler ne bodo končana samostanska poslopja (št. 659). Morebiti je to storil vsled prošnje papeža Aleksandra III., ki ga je leta 1177. opozoril, da bi podpiral menihe pri stavbah njih hiš (št. 579). Oglejski patriarh Ulrik je leta 1173. dovolil, da je samostan dobil polja in vinograde, katere je prej pri Žičah imela Konjiška fara (št. 540). Leta 1187. so dobili samostanski bratje od Krške cerkve del fevda v Rovih (št. 730). Ta vas leži zahodno od rečenega samostana.

Leta 1195. je štajerski vojvoda Leopold VI. potrdil bratom v dolini sv. Ivana desetine v obeh Račjah, v Podovi in Rogozi, katere jim je podelil Leopold V. (št. 879).

Papež Lucij III. je bil naklonjen menihom v Žičah, kar dokazujejo štiri pisma, katera je leta 1185. pisal v zadevi njih samostana. Najprej jim je dovolil v slučaju ordinacije neke ugodnosti (št. 696), kmalu nato je sprejel njih samostan v svoje varstvo (št. 698), potem je velel dvema gospodoma iz Konjic, da ne smeta več vznemirjati menihov (št. 699), in nazadnje je tem potrdil njih posestva (št. 700). Mnogo pravic je menihom podelil štajerski vojvoda Otokar 1185. leta (št. 705). Naslednjega leta je dovolil, da smejo njegovi ministeriali vstopiti v Žiški samostan ter mu podeljevati svoje dohodke (št. 725).

Prvi prior Žiškega samostana je bil Ivan, ki se omenja 1173. in 1185. leta (št. 540, 698).

Rekli smo, da je Žiški samostan dobil leta 1182. vas Žiče (št. 659) in leta 1187. pa Rove (št. 730). Štajerski vojvoda Otokar je leta 1182. podelil samostanu tudi eno kmetijo v Oplotnici ter vse, kar je imel v Rogozi (št. 659). Trije bratje iz Konjic so takrat menihom odstopili ribištvo po vsej Oplotnici in Dravinji (št. 659). Vojvoda Leopold je leta 1195. podaril samostanu desetine v obeh Račjah, Podovi in Rogozi (št. 879).

Blizu tam, kjer se Žiški potok izliva v Dravinjo, so Loče. Severno od njih so Koble. Blizu Oplotnice je Maloharna in južno od Slovenske Bistrice je Vajdeš. Te štiri vasi je štajerski mejni grof Otokar V. pred letom 1164. dal svojemu ministerialu Leopoldu iz Konjic za tisto zemljo, na kateri je ustanovil Žiški samostan (št. 479).

Vzhodno od Žusma je Žamerk. Tu je proti koncu 12. stoletja živel s svojo soprogo Benedikto Sigmar iz Žamerka, fevdnik Krške cerkve (št. 907).

Rogatec je spadal v 12. stoletju pod Krško cerkev (št. 99). Štajerski vojvoda Otokar ga je dobil od krškega škofa v fevd. Po vojvodovi smrti (1192) ga je takratni škof dal v fevd gospodom iz Konjic (št. 802). Proti koncu 12. stoletja se v listinah omenjata Štefan in Bertold iz Rogatca (št. 881, 892). Znan nam je tudi Viljem iz Rogatca (št. 927).

Zahodno od Rogatca blizu Sv. Trojice pri Slatini so Ceste. Zarad ondotnega posestva so se solnograški nadškofje Gebhard, Thiemon in Konrad I. prepirali z mejnim grofom Starkhandom, njegovim bratom Wergandom, pozneje s tega hčerjo in njenim soprogom, grofom Wolfradom. Nazadnje je dobil rečeno posestvo solnograški nadškof, ko je grofu Wolfradu in njegovi soprogi odstopil sto kmetij v okolici Hartberga na severnem Štajerskem (št. 169).

Ptuj je bil že od desetega stoletja naprej v oblasti solnograških nadškofov. V mestu je bil star in dolgo časa razrušen grad. Solnograški

nadškof Konrad I. ga je pred letom 1147. dal popraviti, da bi lažje branil ondotno okolico pred napadi Ogrov (št. 109). V Ptuju so imeli faro, kjer je bil leta 1188. Albert za župnika (št. 745). Umrl je dne 3. februarja (št. 926), leto njegove smrti nam ni znano. Leta 1188. se je v Ptuju nekoliko časa mudil solnograški nadškof Albert (št. 745, 746).

V Ptuju so živeli ministeriali solnograških nadškofov. Friderik I. iz Ptuja se večkrat omenja od leta 1137. dalje (št. 142). Umrl je pred letom 1161. Njegovi soprogi je bilo Benedikta ime in njegova hči je bila omožena z Landfridom iz Eppensteina (št. 429). Friderik II. iz Ptuja je leta 1161. napadel Ogrsko (št. 439) in leta 1178. je bil že mrtev (št. 613). Njegov naslednik je bil Friderik III., ki je bil leta 1180. še jako mlad (št. 624). Henrik iz Ptuja se omenja pred 1147. letom (št. 226). V 12. stoletju je živela neka Kunigunda iz Ptuja ter umrla meseca julija (št. 927).

Blizu Ptuja na desnem bregu reke Drave je H a j d i n a. Leta 1164. je tu živel Hartwik iz Hajdine (št. 470), okoli leta 1200 pa Dietmar (št. 855, 927). Omenja se tudi v 12. stoletju Agata iz Hajdine (št. 927).

Jugovzhodno od Ptuja pri izlivu Dravinje v Dravo je T r a n b e k (Trowen, Trowne, Trŏn). Leta 1147. se navajata brata Odalskalk in Witon iz Tranbeka (št. 238), leta 1164. in 1181. Witon (št. 470, 648), okoli leta 1200 Odalskalk (št. 848), leta 1197. pa Hartnid, Bernard in Witmar (št. 892).

Zahodno od Tranbeka na Dravskem polju je Ž u p e č j a v a s. Tu je imel Šentpavelski samostan neko posestvo, katero je dal Frideriku iz Ptuja v fevd (št. 855).

Jugovzhodno od Slovenske Bistrice je L u k o v n j a k, kjer je Šentpavelski samostan okoli leta 1200 dobil od nune Adalmude tri kmetije (št. 838).

Blizu Lukovnjaka je Č r e š n j e v e c. Friderik iz Črešnjevca se leta 1164. kot priča omenja v neki listini (št. 470).

Severozahodno od Slovenske Bistrice je stal grad G r ü n b e r g (Grunenberch), po katerem so se zvali Fritel, ki je živel okoli 1164. leta (št. 470), potem pa Wolfgang in njegov enakoimenovani sin, ki se večkrat omenjata proti koncu 12. stoletja (št. 609, 835, 838, 892, 923).

Severovzhodno od Slovenske Bistrice je P o l j s k a v a. Šentpavelski samostan je leta 1164. za nekatera posestva, katera je dobil od štajerskega mejnega grofa Otokarja, temu prepustil med drugim užitek od sedmih kmetij v Poljskavi (št. 470). Po rečenem kraju so se imenovali Richer in njegov brat Herrant, potem pa tudi Volkwin in njegov nečak Pillung. Vsi ti so živeli okoli 1181. leta (št. 470, 648).

Severovzhodno od Poljskave sta P o d o v a in R a č j e. Omenil sem že, da je Žiški samostan imel desetino v Podovi in v obeh Račjah, t. j. v Spodnjih in Zgornjih (št. 879). Šentpavelski samostan si je v Račjah pridobil štiri kmeitje št. 855).

Severozahodno od Račij je Slivnica, kjer je bila že leta 1146. fara. Oglejski patriarh Peregrin je takrat odstopil grofu Bernardu in njegovi soprogi dva dela desetin v rečeni fari (št. 222). Leta 1173. je bil Gunther za župnika v Slivnici (št. 540).

Severno od Slivnice so Hoče, kjer je tudi rečeni grof dobil od oglejskega patriarha leta 1146. dva dela desetin (št. 222). Leta 1181. je bil v Hočah Henrik za župnika (št. 648).

Blizu Hoč pri vznožju Pohorja je grad Haus, po katerem se je okoli leta 1150. imenoval Meingoto (št. 246), v letih 1164., 1181. in 1193. Wernher (št. 470, 476, 648, 851), leta 1174. Pilgrim (št. 545), okoli leta 1190. Kunigunda, njen soprog in njeni bratje (št. 654) ter okoli leta 1200 pa Konrad in njegovi bratje (št. 855).

Vzhodno od Hoč je Rogoza, katero je Kunigunda, soproga grofa Bernarda, pred letom 1147. podelila Vetrinjskemu samostanu (št. 183). Leta 1182. je štajerski vojvoda Otokar to, kar je imel v Rogozi, prepustil Žiškemu samostanu (št. 659). Temu je štajerski vojvoda Leopold leta 1195. potrdil med drugim desetine v Rogozi (št. 879).

Blizu Hoč je vas Razvanje. Pred letom 1124. je istrski mejni grof Engelbert odstopil samostanu v Št. Pavlu dvor in cerkev v Razvanju (št. 22).

Maribor je imel proti koncu 12. stoletja že svojo faro, kajti leta 1189. se omenja mariborski župnik Konrad (št. 716, 761). V Mariboru je bil grad, v katerem se je leta 1164. nekoliko časa mudil štajerski mejni grof Otokar (št. 470). Njegov naslednik, vojvoda Otokar, je imel v Mariboru svojo prepozituro (št. 659). Iz druge polovice 12. stoletja so nam znani razni mariborski gospodje, ki so bili ministeriali štajerskih vojvodov, n. pr. Richer in njegov enakoimenovani sin, potem brata Ulrik in Gotfrid ter še nekateri drugi.

Vzhodno od Maribora je Srkovec. To vas je grofinja Kunigunda, soproga grofa Bernarda, na smrtni postelji obljubila Solnograški cerkvi. Po njeni smrti se je njen sorodnik, štajerski mejni grof Otokar, polastil te vasi. A še istega leta je obljubil solnograškemu nadškofu, da pride po njegovi smrti rečena vas pod Solnograško cerkev (št. 435, 436). Leta 1190. je štajerski vojvoda Otokar potrdil to vas solnograškim kanonikom (št. 777).

Radvina je vas jugozahodno od Maribora. Liutold iz Radvine je bil leta 1147. v Velikovcu za pričo, ko je grof Bernard podelil Vetrinjskemu samostanu neko vas na Koroškem (št. 238).

Studenci so zahodno od Maribora. Že pred letom 1105. je grof Bernard podelil to vas Šentpavelskemu samostanu (Gr. III, št. 408). Med letom 1143. in 1147. je pa njegova soproga Kunigunda podarila Vetrinjskemu samostanu to, kar je imela v Studencih (št. 183).

Nekako v istem času, namreč med letom 1143. in 1147., je odstopil grof Bernard Vetrinjskemu samostanu vas Loko, ki je jugozahodno od Maribora na Pohorju (št. 183).

V Lembahu (Leunbach), ki je zahodno od Maribora, so proti koncu 12. stoletja živeli Rudger, Peringer in Leopold (št. 760, 840, 851, 854). Lembaški gospodje so bili do leta 1147. ministeriali koroškega grofa Bernarda (št. 245).

Zahodno od Maribora ležeči vasi Bezena in Ruše sta bili v posesti Šentpavelskega samostana, kar sta tudi potrdila papež Lucij III. leta 1184. (št. 681) in papež Celestin III. leta 1196. (št. 885).

Št. Lorenc v Puščavi, katerega so nekdaj imenovali Radomlje, je bil od leta 1091. dalje lastnina Šentpavelskega samostana (Gr. III, št. 395). Papeža Lucij III. in Celestin III. sta to tudi potrdila (št. 681, 885). Oglejski patriarh Gotfrid je leta 1191. odstopil rečenemu samostanu kapelo sv. Lorenca v Radomljah ter vse desetine in pravice, katere je tam imel (št. 796).

Kurja vas, ki je blizu Št. Lorenca, je bila nekaj časa v posesti Šentpavelskega samostana (Gr. III, št. 408), a pozneje jo je dobil Vetrinjski samostan (št. 183).

Jugovzhodno od Št. Lorenca je vas Kumen, katero je tudi imel Šentpavelski samostan. Papež Celestin III. mu jo je leta 1196. potrdil (št. 885). To vas je samostan zamenjal s svojim fevdnikom, Leopoldom iz Lembaha, za neka druga posestva (št. 840).

Nasproti Rušam na severni strani Drave je Selnica. Tudi ta vas je bila v posesti Šentpavelskega samostana, kar je razvidno iz potrdilne listine papeža Celestina III. (št. 885). Te vasi se je polastil štajerski vojvoda Otokar, a pozneje (leta 1192.) jo je samostanu povrnil njegov naslednik, vojvoda Leopold (št. 809).

Vurmat se zove gorovje severozahodno od Selnice na severni strani reke Drave. To ime ima tudi vas, ki se nahaja na tem gorovju. Nekoliko posestev po Vurmatu je imel Šentpavelski samostan, nekoliko pa Admontski. Friderik iz Ptuja se je pred letom 1161. po krivici polastil petih kmetij v Vurmatu, ki so bile last Admontskega samostana (št. 429). Njegov enakoimenovani naslednik je imel okoli leta 1200 pet kmetij kot fevd od Šentpavelskega samostana (št. 855).

Severno od Vurmata je gorovje Kozjak, kjer je imel Šentpavelski samostan več posestev. Sedem malih dvorov sta Henrik in Wernher de Tanne dobila v fevd (št. 855).

Blizu Selnice je Bistrica, kjer je imel Šentpavelski samostan pravico do mitnine. Rajnbert iz Cmureka, ministerial štajerskega vojvoda, je menihom zarad te mitnine delal silo, a leta 1181. jim je obljubil, da se to več ne zgodi (št. 648). Mogoče je, da so bile v tej Bistrici tiste

tri kmetije, katere je šentpavelski oapt Ulrik odstopil svojemu fevdniku, Leopoldu iz Lembaha (št. 840).

Viltuš je grad med Selnico in Vestrnico. Okoli leta 1200 sta imela brata Ulrik in Gotfrid iz Maribora ta grad in pa novine na gori tik gradu kot fevd od Šentpavelskega samostana (št. 855). V neki listini, izdani po letu 1193., se med pričami omenja Henrik iz Viltuša (št. 854).

Zahodno od Maribora je Vestrnica. Med letom 1181. in 1204. je Šentpavelski samostan kupil pet kmetij od Kunigunde iz Hausa (št. 654).

Pri Vestrnici je Prosek, ki je bil lastnina Šentpavelskega samostana. Okoli leta 1200 sta imela to vas kot fevd brata Ulrik in Gotfrid iz Maribora (št. 855).

Blizu Maribora je Kamnica. Že pred letom 1105. je Šentpavelski samostan dobil v Kamnici nekoliko posestev, eno cerkev in en dvor (Gr. III, št. 408). Leta 1123. mu je koroški vojvoda Henrik podelil v tem kraju pet vinogradov in nekoliko njiv (št. 71). Leta 1164. je šentpavelski opat Pilgrim prepustil štajerskemu mejnemu grofu Otokarju med drugim tudi užitek od posestev v Kamnici (št. 470). Papež Lucij III. je leta 1184. potrdil Šentpavelskemu samostanu Kamnico (št. 681), papež Celestin III. pa 1196. leta (št. 885). V Kamnici je bila proti koncu 12. stoletja že fara in ondotni župnik je prepustil Šentpavelskemu samostanu en vinograd in eno vas (št. 839). Nekako takrat je rečeni samostan dobil od Leopolda iz Lembaha dve kmetiji pri Kamnici, 24 veder vina ter posestvo na gori, Brezno imenovani (št. 840).

V Meljah pri Mariboru so bili neki vinogradi in njive, katere je leta 1164. Šentpavelski samostan prepustil v užitek štajerskemu mejnemu grofu Otokarju (št. 470). Tri kmetije in štiri vinograde, ki so bili v Meljah, sta proti koncu 12. stoletja od rečenega samostana dobila v fevd Henrik in Wernher de Tanne (št. 855). Takrat se omenjajo v nekaterih zgodovinskih virih Henrik, Liutold in Wernher iz Melj (št. 648, 779, 840, 927).

Počegovo se zove skupina hiš severno od Maribora. Pred letom 1124. je istrski mejni grof Engelbert prepustil rečeni kraj Šentpavelskemu samostanu (št. 22). Isto se je zgodilo z Dragočovo, ki je vzhodno od Počegova (št. 22).

Pesnica je vas poleg reke Pesnice v Slovenskih Goricah. Leta 1123. jo je koroški vojvoda Henrik podelil Šentpavelskemu samostanu (št. 71). V Pesnici je imel Hartnid iz Rietersberga neko posestvo, katero je po letu 1164. podaril rečenemu samostanu (št. 475). Okoli leta 1170. je istemu samostanu Ortolf iz Dravberga prepustil 16 kmetij v Pesnici (št. 519). Leta 1196. je papež Celestin III. potrdil Šentpavelskemu samostanu med drugim tudi posestva v Pesnici (št. 885). Okoli leta 1190. se med pričami omenja Negoj iz Pesnice (št. 779).

Škriljenik je vas blizu Gorenje Sv. Kungote v Slovenskih Goricah. Volkmar iz Maribora je po letu 1193. podelil Šentpavelskemu samostanu devet kmetij v Škriljeniku (št. 854).

Severozahodno od Gorenje Sv. Kungote je Svičina. Ondotno kapelo sv. Andreja je solnograški nadškof Adalbert blagoslovil ter jo leta 1197. podelil Sekovskemu samostanu (št. 894). Istemu samostanu je neki Rajnhart podaril en vinograd v Svičini (927). Po tem kraju so se v 12. stoletju imenovali Gunther, Spiso in Matilda (št. 927).

Severno od Svičine je Račje. Ta vas in pa sosednja Gomilica sta bili v posesti Šentpavelskega samostana, kateri ju je dal v fevd trušenjskim gospodom (št. 855). Rečeni samostan je po letu 1164. dobil od grofinje Matilde deset kmetij v Kranjah blizu Lučan (št. 477).

Dobrenje je vas severno od Maribora v Slovenskih Goricah. Pred letom 1124. je istrski mejni grof Engelbert odstopil rečeni kraj Šentpavelskemu samostanu (št. 22).

Vzhodno od Dobrenja je vas Cerknica, katero je tudi Šentpavelski samostan dobil od istrskega mejnega grofa Engelberta (št. 22).

Vzhodno od Cerkniške doline se razprostira Jareninska. Glavna vas v njej je **Jarenina,** ki se prvikrat omenja leta 1139. Takrat je solnograški nadškof Konrad I. svoje posestvo, katero je segalo od izvira potoka Jarenine pa do reke Pesnice, ter ondotno cerkev podelil Admontskemu samostanu (št. 150, 236). Nadškof je dobil to posestvo od Rudolfa iz Witenswalda. Ko je ta umrl, je hotel njegov brat Wergand imeti omenjeno posestvo, a je bil leta 1144. prisiljen, da se mu je moral odpovedati (št. 178). Admontski samostan je dobil od imenovanega škofa v Jareninski dolini tudi neki log, katerega se je pa polastil koroški grof Bernard. Ko je pa ta leta 1147. umrl, je njegova soproga Kunigunda popravila storjeno krivico ter povrnila log (št. 252). Okoli leta 1160. je neki Bernold iz Lipnice podaril omenjenemu samostanu dva vinograda pri Jarenini (št. 417).

Kar se tiče desetin od žita, vina in živine v Jarenini, jih je rečeni škof pred letom 1147. podelil na novo ustanovljeni proštiji v Sekovem (št. 165). Papež Aleksander III. je leta 1171. proštiji potrdil te desetine (št. 522). Okoli leta 1158. je imenovana proštija dobila od solnograškega nadškofa Eberharda I. še eno kmetijo v Jarenini (št. 384).

Leta 1160. je solnograški nadškof Eberhard I. potrdil Admontskemu samostanu njegova posestva, med drugim tudi farno cerkev sv. Marije v Jarenini (št. 409, 416). Isto so potrdili samostanu tudi papež Aleksander III. leta 1171. (št. 523), papež Lucij III. leta 1185. (št. 703), papež Urban III. leta 1187. (št. 732) ter cesar Friderik I. leta 1184. (št. 679). Proti koncu 12. stoletja je bil Henrik za župnika v Jarenini (št. 854). Okoli leta 1190. se omenjata Engelberon iz Jarenine in njegov sin Oton (št. 779).

Severno od Jareninske doline je Selnica, katero je istrski mejni grof Engelbert pred letom 1124. prepustil Šentpavelskemu samostanu (št. 22). Papež Celestin III. je leta 1196. potrdil samostanu to vas (št. 885),

Vzporedno z Jareninsko dolino se od severa proti jugu razprostira Vukovska. Po njej teče Vukovski potok. Ondotno zemljo je istrski mejni grof Engelbert pred letom 1124. izročil Šentpavelskemu samostanu (št. 22).

V južnem delu Vukovske doline je Velkon, po katerem se je imenoval neki Gotfrid, ki se omenja 1183 leta (št. 666). Blizu Velkona je imel Šentpavelski samostan štiri vasi, katere je proti koncu 12. stoletja Friderik iz Ptuja dobil od njega v fevd (št. 855).

Vzhodno od Vukovske doline je Šentjakobski dol. Blizu Spodnjega Šentjakobskega dola so Ritiše, pri Zgornjem je pa Babina. Oba kraja sta spadala pod Šentpavelski samostan, a brata Ulrik in Gotfrid iz Maribora sta ju okoli leta 1200 po krivici spravila pod svojo oblast (št. 855). Isto se je zgodilo s sosednjo Ročico, katero je Šentpavelski samostan že pred letom 1124. dobil od istrskega mejnega grofa Engelberta (št. 22).

V fari Sv. Petra pri Mariboru je Štublana, katero je pred letom 1124. istrski mejni grof Engelbert prepustil Šentpavelskemu samostanu (št. 22).

Pri Št. Lenartu v Slovenskih Goricah je imel Šentpavelski samostan neko posestvo, kar je razvidno iz potrdilne listine papeža Celestina III. iz leta 1196. (št. 885).

Jugovzhodno od Št. Lenarta je vas Radehova, katero je okoli leta 1160. Dietmar de Sigensdorf podelil Šentpavelskemu samostanu (št, 412).

Severno od Št. Lenarta blizu Kremberga je Ročica. Ta vas je bila last Šentpavelskega samostana, ki jo je proti koncu 12. stoletja dal v fevd Konradu iz Hausa in njegovim bratom (št. 855).

Med Št. Lenartom in Radgono je Negova, katero je pred letom 1124. istrski mejni grof Engelbert odstopil Šentpavelskemu samostanu (št. 22).

V **Radgoni** je bila proti koncu 12. stoletja že fara, kajti v neki listini iz tistega časa se omenja radgonski župnik Markward (št. 716). V Radgoni se je nekoliko časa mudil štajerski vojvoda Otokar leta 1182., ko je med drugim določil, da naj samostan v Žičah dobi v Radgoni vsako leto po eno marko. V tem kraju je imel rečeni vojvoda svojo prepozituro (št. 659).

Jugovzhodno od Radgone je Boračova, katero je pred letom 1124. istrski mejni grof Engelbert prepustil Šentpavelskemu samostanu

(št. 22). Proti koncu 12. stoletja sta se te vasi po krivici polastila brata Ulrik in Gotfrid iz Maribora (št. 855).

Plitvica in Segovci sta dve vasi zahodno od Radgone. Oba kraja je istrski mejni grof Engelbert prepustil Šentpavelskemu samostanu (št. 22).

V Marenberškem sodnem okraju blizu Marenberga je **Vižinga**, kjer je imel Admontski samostan nekoliko kmetij. Ene se je polastil Kolon iz Trušenj z izgovorom, da jo je dobil od opata v fevd (št. 429). Eno kmetijo pri Vižingi je okoli leta 1200 podelila Matilda, soproga Dietmarja iz Grebinja, Šentpavelskemu samostanu (št. 845).

Vzhodno od Spodnje Vižinge blizu Dravskega gozda tik Drave je vas Brezno, katero je plemeniti Henrik Pris v imenu rajnkega grofa Bernarda in njegove soproge Kunigunde okoli leta 1162. izročil Šentpavelskemu samostanu (št. 451). Grof Bernard je imel tudi neko posestvo blizu Brezna, katero je dobil po njegovi smrti († 1147) Šentpavelski samostan (št. 240). Ta je tudi dobil cerkev v Breznu, kar dokazujeta potrdilni listini papeža Lucija III. iz leta 1184. (št. 681) in papeža Celestina III. iz leta 1196. (št. 885).

Blizu Brezna je bil neki kraj, kateremu so rekli »Chemenaten« ali „Caminata" (št. 240, 855). Kako se ta kraj dandanes zove, ni znano.

Severno od Brezna je Remšnik, kjer je Šentpavelski samostan imel svoje posestvo. Ker se ga je pa polastil Rajnbert iz Cmureka, je moral samostan temu dati 60 mark in enega konja, da je dobil posestvo nazaj (št. 851).

Pogorje, katero se nad Remšnikom razprostira od Kozjaka pa do koroške meje, se zove **Radelj.** Na njem je imel v začetku 12. stoletja mnogo posestev grof Wergand, ki je bil nekoliko časa izobčen. Da bi bil zopet sprejet v cerkev, je podelil solnograškemu nadškofu Konradu 32 kmetij na Radeljnu (št. 240). Od teh kmetij je nadškof dve pridržal zase, 30 jih je pa dal pred letom 1139. Admontskemu samostanu (št. 149, 150, 236, 240). Pozneje se je teh samostanskih posestev začel lastiti grof Bernard iz Trušenj. Ko je pa videl, da je samostanu delal krivico, mu je dal zadoščenje ter obljubil, da mu po svoji smrti povrne imenovane kmetije (št. 240). Kunigunda, soproga rečenega grofa, je pred svojo smrtjo leta 1161. izročila svoje posestvo na Radeljnu Admontskemu samostanu. Mnogo kmetij je dobil tudi Šentpavelski samostan, nekoliko kmetij je prišlo v druge roke. Šest kmetij je s silo vzel Kolon iz Trušenj, in sicer eno v vasi Radeljci, katero je obdeloval neki Neško (št. 429). Tri kmetije na Radeljnu je Admontski samostan odstopil svojemu ministerialu Schilbungu (št. 429, 711). Leta 1171. je papež Aleksander potrdil Admontskemu samostanu njegova posestva na Radeljnu (št. 523), leta 1184. cesar Friderik (št. 679), leta 1185. papež Lucij III. (št. 703), leta 1187. pa papež Urban III. (št 732). Eno kmetijo

zraven Radeljce je Adalbert iz Grabštajna okoli leta 1200 podelil Šentpavelskemu samostanu (št. 847). Okoli leta 1150. se omenjata Pisilhart in Mazo iz Radeljce (št. 275).

Neki kraj, kateremu se je morda reklo „Podrak“, je bil najbrže blizu Marenberga. Leta 1161. se omenjata dve kmetiji „ad Poderako“, potem pa še ena „ad Podiach“. (Namesto „Podiach“ je morda prvotno stalo „Podrach“.) Te kmetije so bile prav za prav lastnina Admontskega samostana (št. 429). Dve kmetiji pri „Půdrach infra Lapidem“ je okoli leta 1200 Friderik iz Ptuja dobil v fevd od Šentpavelskega samostana (št. 855).

Jugozahodno od Marenberga je nad Dravo vas Sekožen. Leta 1187. je Šentpavelski samostan dal Otonu iz Trušenj 62 mark za posestvo v Sekožnu (št. 737). Opat je določil, da se dohodki tega posestva porabijo za splošno miloščino, ki naj se vsako leto deli dne 9. julija (št. 832).

Pri Muti se v Dravo izliva reka Bistrica. Do nje so segali fevdi, katere so trušenjski gospodje dobili od Šentpavelskega samostana (št. 855).

Jugozahodno od Mute poleg Drave je Ribičje, kjer je imel Šentpavelski samostan okoli leta 1200 eno kmetijo (št. 845).

Zahodno od Mute je Gortina. Okoli leta 1200 je Gotfrid iz Grabštajna podelil Šentpavelskemu samostanu eno kmetijo v rečenem kraju (št. 847). Helfrich iz Gortine se omenja leta 1147. kot priča v neki listini (št. 237).

Blizu Gortine so Vrata. Helfrich, sodnik in oskrbnik Kolona iz Trušenj, se je pred letom 1161. polastil petih kmetij, katere je v Vratih imel Šentpavelski samostan (št. 429).

V **Slovenjem Gradcu** je bila že leta 1106. fara, katero je oglejski patriarh Ulrik I. z desetinami vred podelil kanonikom v Dobrli vasi (št. 20). Misliti nam je na faro sv. Pankracija v Starem trgu pri Slovenjem Gradcu. Pozneje je zarad cerkve sv. Pankracija nastal prepir med belinjskim opatom Richerjem in savinjskim arhidijakonom Bertoldom. Patriarh Ulrik II. je leta 1174. in potem še leta 1178. razsodil, da naj arhidijakon dobi rečeno cerkev od opata v fevd (št. 544, 611). Tudi istrski mejni grof Bertold si je lastil to cerkev. Leta 1186. ali pa 1187. je papež Urban III., pri katerem se je pritožil belinjski opat, ukazal, da naj Bertold temu izroči cerkev sv. Pankracija (št. 718, 722).

Izmed gospodov, ki so se imenovali po Slovenjem Gradcu, je Weriant živel okoli 1093. leta (Gr. III, št. 395, 402), Oton okoli 1106. leta (št. 17), Henrik okoli 1150. leta (št. 189) in Bernard okoli 1170. leta (št. 519). Omenjeni Henrik je prodal z dovoljenjem svojih sinov in hčera ter štajerskega mejnega grofa Otokarja Vetrinjskemu samostanu

štiri kmetije v Kovičah na Koroškem (št. 189). V Slovenjem Gradcu je imel grof Bernard iz rodovine Spanheimov neko posestvo, katero je leta 1147. dal Konradu iz Trušenj v fevd (št. 238). Morebiti leta 1165. je štajerski mejni grof Otokar podelil eno kmetijo v Slovenjem Gradcu Leopoldu iz Konjic (št. 479).

Savinjski arhidijakon Bertold se v nekem viru iz leta 1167. zove »archidiaconus de Graze« (št. 492). Istrski mejni grof Bertold (III.) je določil, da naj žiški menihi dobivajo iz Slovenjega Gradca vsako leto po dva modija žita in po deset mer sladja. To je pozneje potrdil tudi njegov sin, vojvoda Bertold (št. 755). Leta 1197. se je krški škof Ekehard pogodil s prej omenjenim vojvodom, kako naj ministeriali Krške cerkve sklepajo ženitne pogodbe z vojvodovimi po Koroškem, Kranjskem in v Slovenjem Gradcu (št. 898).

Lepa vas leži jugovzhodno, Bukovska vas pa severozahodno od Slovenjega Gradca. Obe vasi sta bili leta 1196. v posesti Šentpavelskega samostana (št. 885). Znano nam je, da je Wolfing iz Sveč okoli leta 1168. prepustil rečenemu samostanu sedem kmetij v Bukovski vasi (št. 499).

Pri tej vasi se konča dolina Sečnica. V njej je imel Henrik iz Trušenj deset kmetij, katere je odstopil Šentpavelskemu samostanu (št. 477). V potrdilni listini papeža Celestina III. iz leta 1196. je tudi Sečnica navedena med posestvi imenovanega samostana (št. 885).

Razbor se nahaja jugozahodno od Slovenjega Gradca. Ondotno faro je oglejski patriarh Ulrik I. leta 1106. podelil kanonikom v Dobrli vasi (št. 20).

Pod okrajno glavarstvo v Slovenjem Gradcu spada tudi trg **Šoštanj**. Leta 1199. se omenja v neki listini Eberhard iz Šoštanja (št. 909) in nekako v istem času v nekem drugem dokumentu pa brata Eberhard in Herman (št. 855).

Vzhodno od Šoštanja so Škale. Leta 1154. je oglejski patriarh Peregrin podelil samostanu v Dobrli vasi del desetin od vina in drugih stvari v Škalski fari (št. 327). Ondotni župnik Friderik je bil leta 1173. v Rečici, ko se je tam mudil oglejski patriarh Ulrik II. (št. 540), leta 1178. pa v S. Danielu na Furlanskem, kjer je rečeni patriarh napravil mir med belinjskim opatom Richerjem in savinjskim arhidijakonom Bertoldom (št. 611).

Jugovzhodno od Škal je Šalek, kjer je bil sedež ondotnih svobodnih gospodov. Znani so nam Bertold iz Šaleka, ki se večkrat omenja med letom 1154. in 1189., potem Dietrik med letom 1169. in 1174. (št. 505, 533, 545) ter Hartnid leta 1189. (št. 757).

Paka je vas blizu Šaleka. Morebiti je bil v tej vasi doma Henrik »de Pak«, ki je bil okoli leta 1200 za pričo pri neki potrditvi (št. 841).

c) Koroško.

Dravberg je trg poleg Drave tik štajerske meje. Že v 12. stoletju je imel ta kraj tržne pravice. Ortolf iz Dravberga je Šentpavelskemu samostanu podelil dve kmetiji pri Dravbergu in pa grad, ki je bil tam postavljen. Brata Kolon in Henrik iz Trušenj sta odstopila samostanu dva dvora v trgu Dravbergu in pa več kmetij (št. 477, 639). Pod gradom Dravbergom je bil most ali pa brod (pons, vadum), kjer se je pobirala mostnina, oziroma brodnina (št. 639). Trušenjski gospodje so imeli proti koncu 12. stoletja kot fevd od samostana grad in trg Dravberg, mnogo kmetij ter brod čez Dravo od tistega brega, ki je bil pod gradom (št. 855). Omenjajo se potok „Grada", ravnina „Heide" in potok »Vohse«, katere nam je iskati blizu Dravberga (št. 855).

Kar se tiče dravberških gospodov, nam je znan starejši Ortolf, ki je živel okoli leta 1161. (št. 429). Opustošil je večkrat posestva Šentpavelskega samostana, a pred svojo smrtjo okoli leta 1170. je temu podelil 16 kmetij v Pesnici (št. 519). Omenjajo se tudi proti koncu 12. stoletja Rajnbert iz Dravberga, njegov zet Albert ter Viljem iz Dravberga (št. 832, 834, 841, 855).

Severno od Dravberga je vas Gorica. Morda je bilo v tem kraju tisto posestvo, katero je neki Gripho pred letom 1138. podelil Šentpavelskemu samostanu (št. 79).

Severozahodno od Dravberga je Rabenštajn. Najbrže je grof Bernard imel v tej vasi neko posestvo, katero je leta 1147. dal v fevd Konradu iz Trušenj (št. 238).

Pri izlivu Labodnice v Dravo je Labod. Pred letom 1124. je istrski mejni grof Engelbert prepustil Šentpavelskemu samostanu štiri kmetije v Labodu (št. 22). Temu samostanu je papež Lucij III. potrdil med drugim tudi Labod leta 1184. (št. 681), papež Celestin III. pa leta 1196. (št. 885). Proti koncu 12. stoletja je bil Gundram za župnika v Labodu (št. 651, 833).

Južno od Laboda so Ljibeliče. Leta 1154. je oglejski patriarh Peregrin potrdil korarskemu zboru v Dobrli vasi med drugim tudi faro v Ljibeličah z dvema kapelama, izmed katerih je bila ena v Lokovici, druga pa v Možici (št. 327). Ta dva kraja ležita jugozahodno od Ljibelič.

Južno od Ljibelič je Šelenberg. Morebiti so bili tu doma neki solnograški ministeriali, namreč Rachwin, ki se večkrat omenja med 1154. in 1189. letom (št. 335, 488, 527, 760), potem njegov brat Alberon, ki je živel okoli 1171. leta (št. 527), ter Rajnbot, ki je bil leta 1189. za pričo v Brežah (št. 760).

Ako gremo odtod proti zahodu, pridemo v **Junsko dolino.** Tu je bilo v 12. stoletju več posestnikov, ki so nam deloma znani. Leta 1173. je Oton iz Herneka obljubil, da izroči Krški cerkvi svoja po-

sestva v Junski dolini (št. 533). Iz potrdilne listine papeža Klementa III. iz leta 1189. je razvidno, da je imel samostan sv. Jurija na Jezeru tudi nekoliko posestev v Junski pokrajini (št. 763). Nekoliko kmetij je imel v Junski dolini tudi Šentpavelski samostan (št. 392), kateri je štiri kmetije dal v fevd Kolonu iz Juneka (št. 855).

V Junski dolini, in sicer jugozahodno od Pliberka je Šmihel, kjer je bila fara že leta 1106. To faro in pa desetine po Junski dolini je oglejski patriarh Ulrik I. takrat podelil kanonikom v Dobrli vasi (št. 20). V Šmihelu je bil leta 1173. in 1174. Henrik za župnika, leta 1195. pa Popon (št. 540, 544, 873).

Severovzhodno od Šmihela so Letinje. Okoli leta 1150. je Dietrik iz Globasnice prodal Vetrinjskemu samostanu eno kmetijo v Letinjah (št. 187). Leta 1195. se kot priča omenja Majnhard iz Letinj (št. 873).

Nedaleč od Letinj nad Blatom je bil nekdaj grad Minnenberg. Tu je proti koncu 12. stoletja živel Alberon, ministerial vovbrških grofov (št. 873).

Severno od Letinj so Vogrče. Okoli leta 1193. se omenja Oton z Vogrč kot priča v neki listini (št. 832).

Važen kraj v Junski dolini je bila **Dobrla vas.** Tu je imel nekdaj grof Kacelin svoj alod, katerega je pa prepustil Oglejski cerkvi z namenom, da se tam, kjer bi bil pokopan, ustanovi samostan. Oglejski patriarh Ulrik I. je leta 1106. določil, da naj se truplo grofa Kacelina prenese iz Koselce v Dobrlo vas ter pokoplje v cerkvi sv. Marije. Tudi je ukazal, da naj se postavi večja cerkev, katero je pozneje posvetil concordijski škof Riwin. Za vzdrževanje ondotnih kanonikov je patriarh podelil Koselco in Dobrlo vas ter vse tisto, kar je imel grof Kacelin v Kokinju, Pribli vasi, Lovankah in drugih vaseh, potem goro Holm pri Dobrli vasi, hrib Krugel v Dobrli vasi in mnogo gozdov od gore June pa do Sela pri Škocijanu. Tudi je kanonikom podaril desetine pri Slovenjem Gradcu in v Junski dolini ter štiri fare, in sicer Škocijan, Šmihel, Slovenji Gradec in Razbor (št. 20). Leta 1154. je oglejski patriarh Peregrin določil, da naj kanoniki v Dobrli vasi žive kot redovniki po redu sv. Avguština. Tudi je ukazal, da se v Dobrli vasi postavi samostan. Za njih vzdrževanje jim je podelil ali pa potrdil Dobrlaveško faro z vsemi kapelami. Te kapele so bile kapela sv. Lamberta v Goselni vasi, kapela sv. Andreja v Rikarji vasi, kapela sv. Vida v Št. Vidu, kapela sv. Helene v Žitari vasi, kapela sv. Ivana v Podjuni ter kapela sv. Marije na Obirskem. Tudi jim je podaril faro v Ljibeličah s kapelo v Lokovici in s kapelo v Možici, dalje del desetin od vina in drugih stvari v Škalski fari ter kapelo sv. Jurija na Šentjurski gori blizu Klopinjskega jezera (št. 327).

Kar se tiče Dobrle vasi, nam je treba pri njej za tisti čas razločevati vas, samostan in dvor (št. 858).

V Dobrli vasi so v 12. stoletju vladali naslednji proštje: Hertwik, ki je dne 3. avgusta umrl v Ogleju (št. 930[a]), Leon, ki se omenja leta 1149., 1151. in 1152. (št. 258, 290, 312), potem Roman, ki je živel 1154. leta (št. 327) ter umrl dne 24. ali pa 25. septembra (št. 928, 929, 930[a]), Oton med letom 1167. in 1177. (št. 491, 540, 573, 602, 603, 604) in Henrik leta 1191. (št. 797). Odvetnika sta bila Henrik iz Trušenj do leta 1196., nato pa Konon iz June (št. 858). Izmed konverzov, ki so v 12. stoletju bivali v Dobrli vasi, nam je znan neki Wecelin (št. 927).

Južno od Dobrle vasi je Goselna vas s kapelo sv. Lamberta, katero je leta 1154. dobil samostan v Dobrli vasi (št. 327). V Goselni vasi je Šentpavelski samostan imel eno kmetijo, katero je pa dal v fevd Rudolfu iz June (št. 855).

Nad Goselno vasjo je hrib Ženek, ki se je menda nekdaj zval Junek; vzhodno od njega stoječo goro so pa imenovali Juno ali pa Junsko goro. Kolon iz Juneka je imel proti koncu 12. stoletja štiri kmetije kot fevd od Šentpavelskega samostana (št. 855). Rudolf iz Juneka je bil leta 1194. v Ogleju za pričo pri neki pogodbi (št. 858).

Po gradu na gori Juni so se v 12. stoletju zvali razni možje, katerih imena se lahko poiščejo zadaj v imeniku. Bratje Pabon, Konrad in Henrik iz June so bili ministeriali Solnograške cerkve (št. 760, 786). Konon iz June, sin Hawardov, je leta 1194. postal odvetnik čez samostan v Dobrli vasi (št. 858). Blizu June je imela Sekovska proštija neko posestvo, katero jej je leta 1171. potrdil papež Aleksander III. (št. 522). Do Junske gore so segali gozdi, katere so leta 1106. dobili kanoniki v Dobrli vasi (št. 20).

Pod goro Juno je vas Podjuna, kjer je v 12. stoletju stala kapela sv. Ivana, ki je do leta 1154. spadala pod faro v Dobrli vasi, nato pa pod ondotni samostan (št. 327).

Vzhodno od June je vas Globasnica. Po njej se je zval Dietrik, ministerial vovbrskih gospodov, ki je pred letom 1164. prodal Vetrinjskemu samostanu eno kmetijo v Letinjah (št. 187). Leta 1167. in 1194. se omenja Walchun iz Globasnice (št. 492, 865).

Jugovzhodno od Goselne vasi je Žitara vas z nekdanjo kapelo sv. Helene, ki je do leta 1154. spadala pod Dobrlavaško faro, nato pa pod ondotni samostan (št. 327).

Zahodno od Žitare vasi so Klanče. Tu je imel vitez Majnhalm (iz Kamnika) svoje posestvo, katero je pa pred letom 1173. podelil Šentpavelskemu samostanu (št. 391).

Jugozahodno od Klanč je Bildenštajn. Tu je stal okoli leta 1150. grad, kjer so se pri neki priložnosti sešli grof Bertold iz Kamnika, Albert iz Velesovega in še drugi gospodje (št. 247). Okoli leta 1154. je živel Wergand iz Bildenštajna (št. 335.)

Mohliče so vas poleg Drave v Junskem okraju nasproti vznožju Zadnice. Tu je stala že leta 1123. cerkev, ki je bila posvečena sv. Pavlu ter imela svoje duhovnike. V Mohličah je imel koroški vojvoda Henrik IV. svoje posestvo, katero je odstopil Šentpavelskemu samostanu (št. 71). Leta 1177. je papež Aleksander III. potrdil rečenemu samostanu kapelo v Mohličah (št. 580), leta 1184. papež Lucij III. (št. 681), leta 1196. pa papež Celestin III. (št. 885). Duhovnik Uton je pred letom 1173. dobil od šentpavelskih menihov v fevd desetine v Mohličah (št. 392). Rečeni menihi so plačali Majnhalmu iz Kamnika 32 mark, da se je odrekel nekemu fevdu v Mohličah (št. 852). Dve kmetiji v Mohličah so menihi dali v fevd nekemu Hermanu in njegovi sestri (št. 855). Kot priče se omenjajo Swiker in Bernard iz Mohlič po letu 1159. (št. 391), Ortlieb iz Mohlič okoli leta 1162. (št. 451) in Witon iz Mohlič okoli leta 1200 (št. 843).

Nad Mohličami poleg Drave je stala vas „Gestidorf", kjer je imel koroški vojvoda Henrik IV. pet kmetij, katere je leta 1123. podelil Šentpavelskemu samostanu (št. 71). Dandanes ni nad Mohličami nobene vasi, kateri bi se Gestidorf reklo. Mogoče je, da je sedanja vas Galicija nekdaj imela tako ime.

Vzhodno od Mohlič je vas Št. Vid z nekdanjo kapelo sv. Vida, katera je do leta 1154. spadala pod faro, nato pa pod samostan v Dobrli vasi (št. 327).

Jugovzhodno od Št. Vida je Rikarja vas z nekdanjo kapelo sv. Andreja. Tudi ta vas je do leta 1154. spadala pod Dobrlavaško faro, potem pa pod samostan (št. 327).

Isto velja o nekdanji kapeli sv. Marije na Obirskem, kateri kraj je zahodno od Železne Kaple (št. 327).

Jugovzhodno od Dobrle vasi je vas Kokinj, vzhodno so Lovanke in severovzhodno je pa Pribla vas. V teh vaseh je imel grof Kacelin nekoliko posestev, katera je prepustil Oglejski cerkvi. Leta 1106. je pa patriarh Ulrik I. odstopil ta posestva kanonikom v Dobrli vasi (št. 20).

Zahodno od Dobrle vasi blizu Klopinjskega jezera je Šentjurska gora s kapelo sv. Jurija, katero je leta 1154. oglejski patriarh Peregrin podelil samostanu v Dobrli vasi (št. 327).

Severozahodno od Dobrle vasi je Škocijan. Tu je bila že leta 1106. fara, katero je oglejski patriarh Ulrik I. podaril kanonikom v Dobrli vasi (št. 20).

Blizu Škocijana je vas Selo. Do tu sem so segali gozdi, katere so leta 1106. dobili kanoniki v Dobrli vasi (št. 20).

Schaumburg se je zval neki kraj tik Drave blizu Velikovca. Omenja se večkrat. Leta 1147. je grof Popon iz rodovine Andechsov pogojno podelil Admontskemu samostanu 12 kmetij v Schaumburgu

(št. 233). A njegov brat, grof Bertold, je samostanu odstopil le pet kmetij in dva broda čez reko Dravo (št. 264, 265). Pozneje je teh pet kmetij dobil solnograški nadškof Eberhard I. ter jih dal leta 1159. v fevd Kolonu iz Trušenj (št. 388). Tudi Šentpavelski samostan si je pridobil v Schaumburgu nekoliko kmetij ter dve dal v fevd Paldwinu iz Velikovca (št. 855).

Velikovec je bil v 12. stoletju trg (št. 237, 238). Tu je bila tudi fara in ondotni župnik je bil ob enem arhidijakon (št. 581, 639). Farna cerkev je bila posvečena sv. Rupertu (št. 580). Znan nam je velikovški arhidijakon Majnhalm, ki se omenja leta 1187. in tudi pozneje (št. 735, 780, 823).

Pred letom 1126. je grof Bernard iz rodovine Spanheimov podelil Šentpavelskemu samostanu polovico Velikovca v slučaju, da ne bi imel dedičev (št. 11). To polovico je grof dobil od svojega brata Hartwika, škofa rezenskega. Leta 1147. je šentpavelski opat Wernher dal grofu 50 mark še za drugo polovico Velikovca (št. 237, 238). Rečeni grof je pred letom 1138. podaril Šentpavelskemu samostanu dve kmetiji v Velikovcu (št. 80). Papež Lucij III. je leta 1184. potrdil Šentpavelskemu samostanu lastninsko pravico do Velikovca, ondotnih kmetij in mlinov (št. 681). Isto je storil leta 1196. papež Celestin III. (št. 885). Cesar Friderik I. je pa leta 1170. določil, da ne sme nihče zahtevati, da bi mu Šentpavelski samostan dal v fevd svoja posestva v Velikovcu (št. 511).

Po Velikovcu so se imenovali Altman pred letom 1146. (št. 77), Arnold in njegova sinova Hartman in Bernard pred letom 1164. (št. 187), Henrik okoli leta 1175. (št. 562), Pabon okoli leta 1194. (št. 865) in Paldwin okoli leta 1200 (št. 855). Leta 1147. se omenjajo velikovški tržani Heizo, Viljem, Bonard, Hartman in Lostan (št. 238). V Velikovcu so se včasi sešli razni gospodje, da so tu napravili kako pogodbo, tako n. pr. leta 1147. (št. 238) in okoli leta 1185. (št. 639).

Blizu Velikovca je vas Vinograd. Morda je bil tu v 12. stoletju star dvor „Sirnowik“, katerega je grof Bernard pred letom 1126. podelil Šentpavelskemu samostanu. Temu dvoru nasproti, in sicer na južni strani Drave sta bila dva kraja, „Wissich“ in „Lomsich“ imenovana, katera sta tudi takrat prišla v posest Šentpavelskega samostana (št. 11). Temu je leta 1184. papež Lucij III., leta 1196. pa papež Celestin III. potrdil pravico do naštetih krajev (št. 681, 885).

Nekje pri Dravi so prebivali ministeriali, ki so se zvali po rečeni reki. Znani so nam Viljem od Drave, ki je živel okoli leta 1123. (št. 11, 71), njegova sinova Walchun in Herman (št. 11), Pilgrim od Drave okoli leta 1136. (št. 130) ter Herman in njegov brat Eberhard med letom 1147. in 1192.

Severno od Velikovca v Vovbrski občini je Orličja vas, katero je, kakor se kaže, grof Bernard leta 1147. odstopil Vetrinjskemu samostanu (št. 238).

Vzhodno od nje je Olšenica. Tu je imel neki Epon iz Kozij eno kmetijo, katero je pred svojo smrtjo podaril Šentpavelskemu samostanu (št. 215). Po Olšenici so se imenovali Adelwart in njegova sinova Rudger in Rachwin, ki so živeli v prvi polovici 12. stoletja (št. 11, 77, 237, 238).

Blizu Olšenice je Sv. Neža (Rochendorf). Tu je imel Amelrik iz Korpič eno kmetijo, katero je pred letom 1164. podelil Vetrinjskemu samostanu (št. 185).

Severovzhodno od Olšenice so **Vovbre,** kjer so imeli vovbrski grofje svoj grad (št. 562). Imena rečenih grofov se lahko poiščejo v imeniku in dotičnem rodovniku.

Zahodno od Vovber je Atna vas, ki se omenja v neki nepristni listini. Mogoče je, da je krški škof leta 1124. daroval to vas svojim kanonikom (št. 83).

Severovzhodno od Velikovca so Vašinje. Okoli leta 1200 je grofinja Matilda podelila Šentpavelskemu samostanu eno kmetijo na Vašinjah (št. 836). Po tem kraju so se zvali Leopold, Eberhard in Oton, ki so živeli okoli leta 1150. (št. 77, 369).

Vzhodno od Vašinj v Rudenski občini je Podgora s cerkvijo sv. Mihaela, ki je bila nekdaj podružnica Šentpavelskega samostana, kar je razvidno iz potrdilne listine papeža Celestina III. iz leta 1196. (št. 885).

Južno od Vašinj je vas Lipje, kjer je imel Šentpavelski samostan štiri kmetije, katere je proti koncu 12. stoletja dal Hugonu iz Vovber v fevd (št. 855).

Južno od Rude je vas Krasnica, kjer je bil doma neki Engelbert, ki je živel okoli 1130. leta (št. 78).

Vzhodno od Rude so Gorenjče. Tu sta že leta 1091. stali cerkev in pristava, kateri je grof Engelbert I. iz rodovine Spanheimov podelil Šentpavelskemu samostanu (Gr. III, št. 395). Okoli leta 1130. je dobil rečeni samostan dve kmetiji in en vinograd v Gorenjčah (št. 100). Morebiti sta prav te dve kmetiji dobila brata Gotfrid in Erphon proti koncu 12. stoletja od samostana v fevd (št. 855). Zarad desetin od novin pri Gorenjčah je prišlo med Šentpavelskim samostanom in Solnograško cerkvijo do prepira (št. 660). Na gori pri Gorenjčah so šentpavelski menihi našli rudnik ter ga začeli izkoriščati, opiraje se na neko darilno listino cesarja Friderika I. Ko je pa lebenauski grof Oton zvedel, kak dobiček daje rudnik, ga je zahteval zase. Okoli leta 1193. se je poravnal prepir zarad rečenega rudnika (št. 833). Leta 1184. je papež Lucij III. potrdil Šentpavelskemu samostanu njegova posestva v Gorenjčah in pa tam najdeni rudnik (št. 681). Isto je storil leta 1196.

papež Celestin III. (št. 885). Po Gorenjčah sta se imenovala Bertold, ki je živel okoli 1106. leta (št. 16), in pa Wergand, ki se omenja proti koncu 12. stoletja (št. 855).

Severozahodno od Rude je trg **Grebinj.** Že leta 1091. je grof Engelbert I. iz rodovine Spanheimov podelil Šentpavelskemu samostanu pristavo v Grebinju (Gr. III, št. 395). Proti koncu 12. stoletja je imel rečeni samostan v Grebinju dva dvora v svoji posesti, kar kažeta potrdilni listini papeža Lucija III. (št. 681) in papeža Celestina III. (št. 885). Ker je bil Grebinj v Solnograški nadškofiji, so imeli ondotni nadškofje tam pravico do desetin. Leta 1154. je nadškof Eberhard I. odstopil bamberškemu škofu tretji del desetin od novin v Grebinju (št. 328, 428). Bamberška cerkev je imela v Grebinju svoj grad, kar je razvidno iz neke listine cesarja Friderika I. (št. 400) in papeža Lucija III. (št. 701, 890). Znani so nam nekateri ministeriali, ki so se zvali po Grebinju. Njih imena se lahko poiščejo v imeniku.

Jugovzhodno od Grebinja je Sv. Kolman. Ondotna cerkev je bila leta 1196. podružnica Šentpavelskega samostana (št. 885).

Isto velja za cerkev sv. Nikolaja „in Sirincoy", ki je vzhodno od Grebinja (št. 885). Pred letom 1126. je grof Bernard podelil Šentpavelskemu samostanu dvor „Sirnecŏ" (št. 11). Pozneje je Henrik iz Pranka odstopil rečenemu samostanu svoje posestvo „apud Syrnekŏ" (št. 543). Razen cerkve sv. Nikolaja je bila v onem kraju leta 1184. še ena kapela, ki je spadala pod Šentpavelski samostan (št. 681). Okoli leta 1170. se omenja Gizela „de Scirnkŏ" (št. 418).

Blizu sv. Kolmana je grad Hernek, kjer je imel Oton iz Herneka svoje posestvo. Ž njim se je vojskoval krški škof Henrik, a se leta 1173. ž njim pomiril. Otonovi materi je bilo Gizela ime, bratu pa Ratbot (št. 533).

Zahodno od Grebinja je Mala vas, po kateri se je imenoval Rudolf, ministerial Šentpavelskega samostana, ki je živel proti koncu 12. stoletja (št. 843).

Severno od Grebinja je Pustrica, kjer je imel Šentpavelski samostan od leta 1091. dalje svoje novine (Gr. III, št. 395). Leta 1167. se je samostan pogodil s Sigmarjem iz Lipnice, solnograškim ministerialom, zarad nekega posestva pri Pustrici (št. 491). Pozneje je zarad teh posestev nastal nov prepir s Henrikom iz Lipnice (št. 851, 865). Samostan se je zarad desetin od novin pri Pustrici tudi pričkal s Solnograško nadškofijo (št. 660.) Neko posestvo blizu Pustrice je Šentpavelski samostan okoli leta 1172. dobil od Henrika Mlajšega s Holmca (št. 530). Leta 1184. je papež Lucij III. potrdil samostanu posestvo nad Pustrico (št. 681), leta 1196. pa papež Celestin III. cerkev sv. Marije v Pustrici, ki je bila samostanska podružnica (št. 885).

Severozahodno od Pustrice je V o l o v i c a. Pred letom 1138. je grof Bernard podelil Šentpavelskemu samostanu štiri kmetije v Volovici, katere so se nahajale tik ondotne samostanske pristave (št. 78). Rečeni samostan je imel nad Volovico dva mlina, katera je pa od opata dobil Oton Ungnade (št. 393). Leta 1184. je papež Lucij III. potrdil samostanu posestvo na gori nad Volovico (št. 681), leta 1196. pa papež Celestin III. (št. 885). Eno kmetijo pri Volovici je samostan rešil, ko je okoli leta 1200 izplačal Otonu iz Sapuš tri marke (št. 842). Isto svoto je odštel Viljemu, sinu Rajnbotona iz Volovice, da je dobil še neko drugo kmetijo (št. 843). Eno kmetijo pri Volovici je imel Konrad iz Grebinja kot fevd okoli leta 1200 (št. 855).

Severozahodno od Vovber je D j e k š k a g o r a. Gozd na tej gori je kralj Arnulf že leta 895. podelil svojemu fevdniku Waltunu (Gr. II, št. 309). Pozneje je posestva na tej gori dobila Krška cerkev, katera je dala Kolonu iz Trušenj in Henriku iz Cmureka 40 kmetij v fevd (št. 533). Tudi Šentpavelski samostan je imel na tej gori nekoliko imetja, katerega se je pa polastil vovbrski grof Ulrik. Okoli leta 1175. je ta vrnil samostanu mlin in osem kmetij na Djekški gori (št. 562).

Zahodno od Vovber so T r u š n j e, katere je grofinja Hema podelila Krški cerkvi. To daritev je leta 1130. potrdil kralj Lotar III. (št. 99). Pozneje je papež Urban III. potrdil Krški škofiji njena posestva, med njimi tudi Trušnje (št. 723). Odvetniško pravico čez posestva rečene škofije po Trušnjah je imel nekaj časa grof Wergand, od leta 1158. naprej pa koroški vojvoda (št. 373). Imena trušenjskih gospodov, ki so živeli v 12. stoletju, so navedena v imeniku in dotičnem rodovniku.

D o b je vas med Spodnjimi in Srednjimi Trušnjami. Krški škof Roman II. je leta 1176. po zameni dobil neko posestvo v Dobu pri Trušnjah (št. 574).

Južno od Trušenj so K o r p i č e, po katerih so se zvali brata Amelrik in Herman ter Amelrikovi sinovi Schilbung, Herman, Albreht, Amelrik in Majnhard (št. 11, 185, 237, 238, 429, 471).

Med Dobom in Korpičami je H o l m. Tu je bila neka pristava, katero je okoli leta 1168. dobila Krška cerkev od Šentpavelskega samostana (št. 498).

Zahodno od Zgornjih Trušenj je vas **Važenberg.** Tu je imel Wolfbert iz Liemberga svoj grad, katerega je krški škof Henrik kupil med letom 1167. in 1174. (št. 490). Okoli leta 1200 se kot priča omenja Oton Rufus iz Važenberga (št. 848).

Jugozahodno od Važenberga se nahajajo V o g l e. Ondotno posestvo Šentpavelskega samostana je papež Celestin III. leta 1196. potrdil (št. 843).

Severozahodno od Važenberga so G o s i n j e. V neki nepristni listini čitamo, da je krški škof Hildepold okoli leta 1124. podelil krškim

kanonikom med drugim tudi posestva v Gosinjah (št. 83). Okoli leta 1168. je Krška cerkev odstopila Šentpavelskemu samostanu devet kmetij pri Gosinjah (št. 498). Tri kmetije je pozneje rečeni samostan dal trušenjskim gospodom v fevd (št. 855). Leta 1196. je papež Celestin III. potrdil samostanu v Št. Pavlu med drugim tudi to, kar je ta imel v Gosinjah (št. 885).

Zahodno od Gosinj in južno od Malega Št. Vida je M i r. Tu je imel Ulrik Globax eno kmetijo, katero je odstopil Šentpavelskemu samostanu, ta pa velikovškemu arhidijakonu Majnhalmu (št. 823). Rečeni Globax je prepustil imenovanemu samostanu še neko drugo kmetijo v Miru, katere se je pa lastil Paldwin iz Ostrovice (št. 846). Eno kmetijo v Miru je samostan dobil od nekega Degenharda in njegovega brata Rajnberta (št. 849).

Nad Malim Št. Vidom je nekdaj stal grad R i n e k, ki se omenja že v 12. stoletju. Albert iz Rineka je bil okoli leta 1200 za pričo pri neki daritvi (št. 848). Pod Rinekom teče reka Krka. Leta 1176. je dobil krški škof Roman II. neki otok pod gradom Rinekom od krških kanonikov (št. 574).

Nedaleč od Rineka tik reke Krke je R i č j a v a s. V tem kraju je bila neka kmetija, katero je Ortlieb iz Hornberga okoli leta 1200 podelil Šentpavelskemu samostanu (št. 853). Schilbung iz Ričje vasi se omenja leta 1159., Gotfrid iz Ričje vasi pa leta 1159. in 1164. (št. 386, 470).

Jugozahodno od Ričje vasi je Š t. L i p š, kjer so menihi Šentpavelskega samostana pred letom 1138. kupili neko posestvo od plemenitega Ruperta (št. 81). Leta 1177. je papež Aleksander III. potrdil Šentpavelskemu samostanu cerkev v Št. Lipšu (št. 580), ondotni dvor pa leta 1184. papež Lucij III. (št. 681) in leta 1196. papež Celestin III. (št. 885).

Južno od Št. Lipša je S l o v e n s k i Š t. M i h e l. Tu je dobila Krška cerkev okoli leta 1168. dve kmetiji (št. 498).

Jugovzhodno od Slovenskega Št. Mihela je Ž a l n j a v a s. Tu so imeli krški kanoniki neko posestvo, katero jim je leta 1169. potrdil papež Aleksander III. (št. 500). Isto je storil leta 1184. papež Lucij III. (št. 683). Okoli leta 1193. se v neki listini kot priča omenja Bernard iz Žalnje vasi (št. 832).

V S t r e g l j a h, katere so jugozahodno od Slovenskega Št. Mihela, je imel Šentpavelski samostan že od leta 1091. dalje svoja posestva (Gr. III, št. 395), katera mu je leta 1196. potrdil papež Celestin III. (št. 885).

Blizu Stregelj je L i č j a v a s. Okoli leta 1200 je Oton Ungnad odstopil Šentpavelskemu samostanu eno kmetijo v rečeni vasi (št. 845).

V **Tinjah** je bila že v 12. stoletju fara. Omenja se v neki nepristni listini, kjer čitamo, da so se njene pravice razprostirale tudi čez kapelo sv. Štefana v Grabštajnu (št. 127). Okoli leta 1190. je bil Henrik za župnika v Tinjah (št. 651). Sirotišnica na Krki je imela v Tinjah dve kmetiji, kateri sta pa leta 1176. postali last krškega škofa Romana II. Ta ju je nato odstopil solnograškemu ministerialu Wisentonu (št. 574). Po Tinjah so se imenovali Rupert in Eberlin, ki sta živela okoli leta 1130. (št. 77), Konrad okoli leta 1181. (št. 647, 855) ter Adel okoli 1200 (št. 855).

D r a v s k i d v o r je vas blizu Tinj. Kralj Filip je leta 1199. na novo potrdil Solnograški nadškofiji njene desetine pri Dravskem dvoru (št. 913). Okoli leta 1168. je krški škof Henrik odstopil Šentpavelskemu samostanu pet kmetij v Dravskem dvoru (št. 498), koroška vojvodinja Neža pa leta 1181. sedem kmetij (št. 647). Leta 1144. se omenja Herman iz Dravskega dvora (št. 202), leta 1164. pa Viljem (471).

Blizu izliva Krke v Dravo je vas L i p j e. Pred letom 1181. je Šentpavelski samostan po zameni dobil pet kmetij v Lipju od Ortolfa iz Ostrovice (št. 455). Leta 1184. je papež Lucij III. potrdil rečenemu samostanu njegovo imetje v Lipju (št. 681.) leta 1196. pa papež Celestin III. (št. 885).

V **Grabštajnu** je bil grad, katerega je Dietmar iz Lungaua podelil krškim kanonikom. Leta 1158. je krški škof Roman I. dal grad in njegove pritekline v fevd koroškemu vojvodu Henriku. Vendar sta bili izvzeti kapela sv. Štefana in kapela pri Sv. Petru, ki je vzhodno od Grabštajna. Izvzet je bil tudi fevd Kolona in Henrika iz Trušenj, katerega sta imela od kanonikov (št. 373). V neki nepristni listini čitamo, da so kapelo sv. Štefana postavili starši Dietmarja iz Lungaua, da jo je ta na novo sezidal ter jej podelil dve kmetiji v Sepcu in da je kapela okoli leta 1140. spadala pod Tinjsko faro (št. 127). Papež Lucij III. je leta 1184. potrdil krškim kanonikom cerkev sv. Štefana v Grabštajnu (št. 683). Leta 1178. je cesar Friderik I., leta 1199. pa kralj Filip na novo potrdil Solnograški nadškofiji njene desetine pri Grabštajnu (št. 610, 913). Proti koncu 12. stoletja sta živela Gotfrid iz Grabštajna in njegov brat Adalbert (št. 835, 847).

Severno od Grabštajna je I n c m a n j a v a s, kjer je okoli leta 1200 imel Oton Sila pol kmetije kot fevd od krških kanonikov (št. 923).

Pri Incmanji vasi je vas B u h l a, kjer so okoli leta 1200 trušenjski gospodje imeli štiri kmetije kot fevd od proštije na Krki (št. 923).

Zahodno od Grabštajna je vas S e p e c. Rekli smo, da je Dietmar iz Lungaua podaril kapeli sv. Štefana v Grabštajnu dve kmetiji v Sepcu (št. 127).

P o d k r n o s je vas jugovzhodno od Celovca. Leta 1178. je cesar Friderik I., leta 1199. pa kralj Filip na novo potrdil Solnograški cerkvi

njene desetine pri Podkrnosu (št. 610, 913). Nad Podkrnosom je bil grad, sedež ondotnih gospodov, katerih imena čitatelj lahko poišče v imeniku. Severno od Podkrnosa se je razprostiralo Podkrnoško polje. Tu sta stali dve vasi, Wolfratisdorf in Hornarisdorf, kjer je Šentpavelski samostan pred letom 1146. dobil nekaj posestev od Ceizolfa iz rodovine Spanheimov (št. 77). Kateri vasi sta to, ni znano. Proti koncu 12. stoletja je Šentpavelski samostan dal štiri kmetije na Podkrnoškem polju v fevd Paldwinu iz Velikovca, tri pa Amelriku in njegovemu bratu Otonu iz Humberga (št. 855).

Zahodno od Podkrnosa je Žrelec. Leta 1178. je cesar Friderik I. potrdil Solnograški cerkvi dve kmetiji na gori pri Žrelcu ter pravico, na tisti gori sekati les in pasti svinje (št. 610). Isto je potrdil leta 1199. kralj Filip (št. 913).

Južno od Podkrnosa je pogorje, katero so v 12. stoletju imenovali Krnoško pogorje (Karnotenus mons) in katero je segalo proti vzhodu do Drave pri Mohličah (št. 71).

Na južni strani tega pogorja so Kozje. Morebiti je bilo tukaj tisto posestvo, katero je svobodni Merboto Wigbot okoli leta 1150. podelil Šentpavelskemu samostanu (št. 274). Ulrik iz Liemberga je okoli leta 1200 dobil od rečenega samostana v fevd tri kmetije v Kozjah (št. 855). Leta 1142. in 1155. se omenja kot priča Merboto iz Kozij (št. 177, 342). Po letu 1145. je Epon iz Kozij podaril imenovanemu samostanu eno kmetijo na Olšenici (št. 215).

Vzhodno od Kozij je Podgrad (Ratenstein). Tu je bil najbrže doma Amelrik, ki se leta 1140. navaja kot priča (št. 157), ter Oton, ki je živel okoli 1168. leta (št. 499).

Celovec je bil proti koncu 12. stoletja trg, kjer se je pobirala mitnina. Koroški vojvoda Ulrik je osvobodil Šentpavelski samostan te mitnine (št. 835).

Guze so vas severovzhodno od Celovca. Neki Herman in njegova sestra sta proti koncu 12. stoletja dobila od Šentpavelskega samostana v fevd eno kmetijo v Guzah (št. 855).

Blizu Guz je Resovca, kjer je leta 1147. plemeniti Majnhard iz Kokre po zameni dobil eno kmetijo (št. 235). Desetino od štirih kmetij na Resovci je pobiral samostan pri Sv. Juriju na Jezeru, kar je razvidno iz potrdilne listine solnograškega nadškofa Eberharda I. iz leta 1162. (št. 443).

Rečeni samostan je tudi dobival desetino od štirih kmetij v Zadolski vasi ter desetino v Strpičah (št. 443). Zadolska vas je severno, Strpiče pa severovzhodno od Resovce med Timenico in Gospo Sveto.

Severovzhodno od Guz je Sv. Tomaž. Tu sta bila najbrže doma brata Friderik in Bertold, ki se okoli leta 1193. omenjata (št. 832).

Severovzhodno od Sv. Tomaža je Timenica. Leta 1165. ali pa 1166. je tirolski grof Bertold podelil Brixenski cerkvi dve kmetiji v Timenici (št. 482). Po tem kraju so se zvali Gotpold, ki se omenja leta 1134. (št. 119), potem Engelram ter brata Gerwik in Herman, ki so živeli proti koncu 12. stoletja (št. 848, 853, 923).

Pri Timenici so Goriče, kjer je imel grof Oton iz Lebenaua neko kmetijo, dokler je ni odstopil velikovškemu arhidijakonu Majnhalmu, ta pa Šentpavelskemu samostanu (št. 823).

Med Timenico in Sv. Tomažem so Zapuše. Tu je bil najbrže doma Oton „de Hage", ki je živel proti koncu 12. stoletja (št. 842).

Severno od Timenice so Otmanje. V neki nepristni listini čitamo, da sta brata Engelskalk in Rachwin postavila v tem kraju cerkev, poklicala leta 1134. krškega škofa Romana, da bi jo posvetil na čast sv. Marjeti, ter določila, da naj jo podeduje Krška škofija, ako bi oba umrla brez otrok. Tudi sta podelila cerkvi v Otmanjah svoje imetje v tem kraju ter svoje posestvo v Nici vasi. Škof je priklopil k fari v Otmanjah več sosednjih vasi, kakor Rotmano vas, Trovasko vas, Nico vas, Brezo, Loče, Zgornje Gorje in še nekatere druge. Med pričami se tudi omenjajo svobodni Ratuš, Pribigoj in Richer iz Loč, Junik iz Otmanj, Zvergoj iz Breze, Goteskalk iz Vrpje vasi, potem neki Tihonja in neki Sebidrag ter še drugi (št. 119). Kapelo sv. Marjete v Otmanjah navaja še neka druga nepristna listina (št. 136). Leta 1169. je papež Aleksander III. potrdil Krški škofiji med drugim posestvo v Otmanjah ter svobodno ordinacijo in administracijo pri kapeli sv. Marjete v rečenem kraju (št. 500). Isto je potrdil papež Lucij III. leta 1184. (št. 683). V Otmanjah je tudi Šentpavelski samostan imel eno kmetijo, katero je proti koncu 12. stoletja dal v fevd Ulriku iz Liemberga (št. 855). Rachwin iz Otmanj se večkrat omenja v listinah (št. 33, 71, 119, 127), njegova brata Engelskalk in Amelrik samo leta 1134. (št. 119), Junik in njegova sinova Peron in Ratbot leta 1134. in 1136. (št. 119, 134, 135), Peron tudi leta 1154. (št. 331).

Jugozahodno od Otmanj je Gospa Sveta. Znani so nam nekateri duhovniki, ki so tu imeli svoj sedež, tako prošt Roman leta 1116. (št. 54), potem arhidijakon Engelram med letom 1139. in 1161. ter prošt Ekehard med letom 1177. in 1196.

Tik Celovca je vas Koselca. Najbrže je v tej vasi imel grof Kacelin, ustanovitelj Dobrlavaškega samostana, svoj alod ter tu tudi umrl (št. 20). Po letu 1143. so vetrinjski menihi dobili v Koselci dve kmetiji (št. 184). Po tem kraju se je imenoval neki Herman, ki se omenja leta 1145. in 1154. Njegovemu bratu je bilo Hartwik ime in njegov zet je bil Bernard iz Repenj (št. 207, 215, 326).

„Zetoulich", ki se omenja v nekem viru, je morebiti sedanji Sv. Martin zahodno od Celovca. V rečenem kraju je imela Freisinška škofija dve kmetiji (št. 281).

Zahodno od Celovca so tudi Otoče. Tu je imel Majnhard iz Kokre svoje posestvo, katero je leta 1154. prodal vetrinjskim menihom (št. 335). Tudi Krška proštija je imela tu neko posestvo, katero je pozneje odstopila krškemu škofu Dietriku I. Ta ga je pa za dve marki prepustil menihom v Vetrinjah (št. 805).

Jezernica se zove odtok iz Vrbskega jezera ter se pri Žrelcu izliva v Glino. Eno kmetijo tik Jezernice je grof Albert iz Bogena leta 1171. podelil Vetrinjskemu samostanu (št. 527).

Vrbsko jezero se večkrat omenja v zgodovinskih virih. Po cerkvi na Otoku so ga tudi imenovali Jezero sv. Primoža in Felicijana (št. 235). Na (vzhodnem) koncu jezera je bila okoli leta 1150. ena kmetija v posesti Freisinške cerkve (št. 281). Plemeniti Brunon, izprva podložnik štajerskega wejnega grofa Leopolda, pozneje pa spanheimskega grofa Bernarda, je imel pred letom 1142. v Vetrinjah svojo lastnino, ki je segala do Vrbskega jezera, odkoder je dobival ribe (št. 177). Ob rečenem jezeru sta bili dve kmetiji in dva vinograda, katere je Bertold, klerik iz Roža, podelil Vetrinjskemu samostanu (št. 191). Tik jezera je bil neki dvor, katerega je solnograški nadškof Konrad II. leta 1168. podaril sirotišnici v Admontu (495), kar je leta 1171. potrdil papež Aleksander III. (št. 523), leta 1185. papež Lucij III. (št. 703) in leta 1187. papež Urban III. (št. 732). Proti koncu 12. stoletja je Šentpavelski samostan dal Wikhardu iz Karlsberga v fevd dve kmetiji in en ribnik zraven Vrbskega jezera (št. 855).

Zahodno od Celovca je vas Kriva Vrba, kjer je okoli leta 1150. imela Freisinška cerkev eno kmetijo (št. 281).

Severozahodno od Krive Vrbe je Blatograd. Grof Bertold iz Andechsa je pred letom 1139. podelil Admontskemu samostanu 15 kmetij v Blatogradu. Pozneje so menihi rečenega samostana odstopili tri kmetije solnograškemu nadškofu Konradu (št. 146, 150, 236), sedem kmetij pa gospe, Sigen imenovani, in njenemu sinu Bertoldu (št. 147). Leta 1150. je goriški grof Engelbert obljubil oglejskemu patriarhu Peregrinu, da hoče prepustiti Oglejski cerkvi grad Blatograd, vendar si pridrži užitek od njega do svoje smrti (št. 267). Po Blatogradu so se imenovali Engeling, ki je živel okoli 1110. leta (št. 15, 16, 35), potem Bertold med letom 1139. in 1169. (št. 152, 153, 414, 473, 491, 503), Rajnbot okoli leta 1169. (št. 503) in Albuin okoli leta 1180. (št. 570).

Pri Blatogradu so Gorje, kjer je imela Freisinška cerkev okoli leta 1150. dve kmetiji (št. 281).

V Porečah tik Vrbskega jezera je bilo okoli leta 1150. pet kmetij v posesti Freisinške cerkve (št. 281).

Pri Porečah je stal grad Leonstein, po katerem so se zvali Dietrik, njegova soproga Bertrada in njun sin Leopold, potem Bertold ter Sigfrid in njegovi sinovi Oton, Ortolf in Henrik (št. 485, 486, 491, 496, 505, 520, 533, 546, 547, 568, 671).

Blizu Poreč je bil tudi grad Seeburg, kjer sta v 12. stoletju živela brata Gerloch in Rajnboton (št. 177, 188, 237, 499, 855).

Od Poreč proti severozahodu je Sv. Martin na Teholjici, kjer je imela Freisinška cerkev okoli leta 1150. eno kmetijo (št. 281).

Zahodno od tega Sv. Martina so Kostanje, kjer je bilo okoli leta 1150. osem kmetij v posesti Freisinške cerkve (št. 281).

Južno od Kostanj je gora Strmec (Sternberg). Okoli leta 1175. se omenjajo Rajnhard, Hugon in Henrik s Strmca (št. 562). Ulrik s Strmca je bil leta 1195. kaplan solnograškega nadškofa (št. 880).

Vzhodno od Strmca je vas Dvor s cerkvijo sv. Ivana. Tu je imel Henrik iz Sore neko posestvo, katero je podedoval po svojih starših. Okoli leta 1180. ga je pogojno podelil Vetrinjskemu samostanu (št. 569).

Na zahodni strani Vrbskega jezera je vas Vrba. Po njej se je imenoval neki Wernher, ki je podelil Šentpavelskemu samostanu eno kmetijo (št. 855).

Zahodno od Vrbe so Dole, kjer je imel Rupert iz Roža tri kmetije, katere je podaril Vetrinjskemu samostanu (št. 192).

Južno od Vrbe je vas Dobje. Tu je imela Freisinška cerkev okoli leta 1150. dve kmetiji (št. 281).

Deber se zove del Loge vasi, ki leži jugovzhodno od Vrbe. Freisinška cerkev si je v Debru prisvojila tri kmetije (št. 281).

Od Škofič proti vzhodu so vasi Suha, Merišče, Pinja vas, Roda in Visoka. V teh krajih je bilo okoli leta 1150. več freisinških kmetij, in sicer na Suhi šest, v Meriščah dve, v Pinji vasi sedem, v Rodi šest in na Visoki štiri (št. 281).

Na južni strani Vrbskega jezera je vas Otok. Že v devetem stoletju je tu stala cerkev sv. Primoža in Felicijana (Gr. II, št. 298). Ondotna Marijina cerkev je bila posvečena leta 1155. (št. 357). S cerkvijo sv. Primoža in Felicijana je bila združena proštija. Znani so nam prošti Adalbert, ki se omenja 1151. leta (št. 286), Gotbert, ki je bil ob enem kaplan krškega škofa, med letom 1158. in 1168. (št. 292, 373, 408, 495) ter Friderik med letom 1187. in 1196. (št. 738, 740, 741, 742, 771, 888).

Jugovzhodno od Otoka je Ribnica. V ondotnem gradu je l. 1195. runski opat Konrad dal spisati neko listino, v kateri se med drugimi kot priče omenjajo Herbord, Leon, Oton in uradnik Witmar, vsi iz Ribnice (št. 876). Sekovska bratovščinska knjiga nam po imenu navaja 12 oseb, ki so v 12. stoletju živele v Ribnici (št. 927). Znan nam je Rudger iz Ribnice, ki je živel okoli leta 1150. (št. 192). Kastelan Rudolf iz Ribnice, ministerial grofa Adalberta iz Bogena, je bil leta 1189. za

prišo pri neki pogodbi (št. 760). Gozd pri Ribnici je bil lastnina grofa Adalberta iz Bogena (št. 527), dva vinograda je imela Freisinška cerkev (št. 281).

Jugovzhodno od Ribnice so Hodiše, kjer si je Freisinška škofija prisvojila poldrugo kmetijo (št. 281).

Vzhodno od Hodiš so Ležve. Tu sta bili dve kmetiji v posesti freisinških škofov (št. 281).

Jugozahodno od Celovca so **Vetrinje**, kjer je leta 1142. spanheimski grof Bernard ustanovil cistercijanski samostan ter ga bogato obdaroval. Podelil mu je kraj Vetrinje, vas Vinograd nad Vetrinjami, 12 kmetij v Lipici pri Vetrinjah, štiri kmetije pri Sv. Donatu severno od Vetrinj ter posestva plemenitega Brunona v dolini pri Vetrinjah (št. 177). Tudi je samostan dobil še druga posestva, tako na primer dve kmetiji in dva vinograda pri Vrbskem jezeru (št. 191), posestvo na Goričici severno od Vetrinj (št. 194), posestvo v Loki vzhodno od Vetrinj (št. 770), posestvo v Otočah (št. 335), eno kmetijo tik Jezernice (št. 527), dve kmetiji v Koselci (št. 184), cerkev in 14 kmetij na Žihpoljah (št. 203), cerkev v Kotmari vasi (št. 856), šest kmetij v Kovičah in eno na Brdih (št. 189), cerkev v Št. Janžu (št. 502), tri kmetije v Dolah blizu Vrbe (št. 192), posestvo v Dvoru blizu Vrbe (št. 569), eno kmetijo pri Sv. Neži severno od Velikovca (št. 185) ter eno kmetijo v Letinjah (št. 187). Vse to je bilo na Koroškem. — Na Štajerskem je samostan dobil neko posestvo v Studencih pri Mariboru, vas Loko pri Studencih, vas Rogozo in Kurjo vas (št. 183). — Na Kranjskem si je samostan prisvojil obširna posestva okoli Preddvora (št. 246, 247, 335, 336, 338, 798), cerkev v Preddvoru, cerkev v Tupaličah (št. 323) ter pet kmetij pri Vipavi (št. 339).

Leta 1147. je kralj Konrad III. potrdil Vetrinjskemu samostanu njegova posestva (št. 242) in istega leta je papež Evgen III. sprejel samostan v svoje varstvo (št. 227). Štajerski vojvoda Otokar VI. je leta 1186. dovolil svojim ministerialom, da smejo vstopati v Vetrinjski samostan ter mu podeljevati svoje dohodke (št. 725). Solnograški nadškof Adalbert je nakazal samostanu po sedem liber na leto (št. 905).

Izmed vetrinjskih opatov so nam znani: Eberhard, ki se omenja med letom 1143. in 1155. in ki je umrl dne 6. novembra, Majnhard leta 1171. in 1174., Ludovik, ki je živel okoli leta 1180. ter umrl dne 23. oktobra, Bertold, ki se omenja leta 1193. in 1194., ter Paldwin, ki se navaja leta 1194. in 1195. in ki je umrl dne 18. oktobra.

Iz neke listine, izdane leta 1194., je razvidno, da je bil Markward takrat prior v Vetrinjah, Ivan senior, Konrad veliki kletar in Walther podkletar. Med konverzi se omenja tudi neki Žitigoj (št. 866). Za Markwardom je Bertold postal prior. Nekateri drugi menihi so se zvali Dipold, Ortolf, Gotfrid in Konrad (št. 866, 868). V nekem drugem

viru čitamo, da so v 12. stoletju živeli v Vetrinjah duhovniki in menihi Adalbert, Rihard, Štefan, Pabon in Dietrik ter mnogo konverzov, med njimi neki Svetec (št. 927). Hajmon iz Vetrinj se okoli leta 1180. omenja v neki listini (št. 570).

Kar se tiče Vetrinjske okolice, se v virih navajajo vas Lipica, nekdanja cerkev sv. Donata, gore nad Vetrinjami ter potoki, ki prihajajo s teh gor v ravnino, med katerimi se je eden zval Rakovnik (št. 177).

Severovzhodno od Vetrinj je Zakamen. Tu je že pred letom 1147. stala cerkev sv. Florijana, katero je grof Bernard podelil Vetrinjskemu samostanu; menihi so jo pa vsled slabih časov premenili v pristavo. Leta 1193. je papež Celestin III. potrdil vetrinjskemu opatu Bertoldu lastninsko pravico do rečene cerkve (št. 828).

Vzhodno od Zakamena je vas Loka, kjer si je grof Henrik iz Matreje pridobil neko posestvo, a ga leta 1190. odstopil Vetrinjskemu samostanu (št. 770). Okoli leta 1180. se v neki listini omenja Bernard iz Loke (št. 570).

Severno od Vetrinj blizu Vrbskega jezera je Goričica. Bernard iz Podkrnosa je pred letom 1147. prepustil menihom v Vetrinjah posestva na Goričici (št. 194). Leta 1147. so menihi odstopili dve kmetiji na Goričici vitezu Majnhardu iz Kokre (št. 235).

Južno od Vetrinj so Ročice. Okoli leta 1150. se omenjata Wolfhard in Gebhard iz Ročic (št. 188, 189).

Vzhodno od Ročic je Garhorica. Peter iz Garhorice je bil okoli leta 1150. priča pri neki kupni pogodbi (št. 189).

Južno od Garhorice so **Žihpolje.** Leta 1144. je solnograški nadškof Konrad I. podelil Vetrinjskemu samostanu cerkev sv. Marije v Žihpoljah ter 14 ondotnih kmetij (št. 203), kar je tudi potrdil njegov naslednik, nadškof Eberhard I. (št. 253).

Severozahodno od Žihpolj je Čežava, kjer je imela Freisinška cerkev okoli leta 1150. eno kmetijo (št. 281).

Jugozahodno od Žihpolj je grad Humberg (Hollenburg). Imena ondotnih gospodov naj se poiščejo v imeniku in dotičnem rodovniku.

Jugozahodno od Vetrinj je Kotmara vas. Thiemon s Humberga je leta 1142. po zameni dobil od vetrinjskih menihov štiri kmetije v Kotmari vasi (št. 177). Leta 1147. sta grof Bernard in njegova soproga Kunigunda podelila Vetrinjskemu samostanu tri kmetije v rečeni vasi (št. 238). Solnograški nadškof Albert je imenovanemu samostanu podaril cerkev sv. Jurija v Kotmari vasi, kar je tudi leta 1194. potrdil papež Celestin III. (št. 856). — Henrik iz Kotmare vasi, ki je živel okoli leta 1150., je imel sina, kateremu je bilo Germunt ime, ter nečaka Konrada (št. 191). V neki listini, izdani okoli leta 1180., se med pričami omenjajo Henrik, Abram in Konrad iz Kotmare vasi (št. 570).

Zraven Kotmare vasi je Sv. Kandolf, kjer je že leta 1142. stala cerkev. Blizu nje je bila pristava, katero je grof Bernard dal v fevd Swikerju s Humberga (št. 177).

Blizu Kotmare vasi je Pleševica. Plemeniti Brunon je leta 1142. dobil od koroškega grofa Bernarda za svoja posestva, katera je temu prepustil, med drugim tudi cerkev in osem kmetij na Pleševici (št. 177).

Severozahodno od Kotmare vasi so Brda, kjer je Vetrinjski samostan dobil eno kmetijo od Bertrada iz Trušenj (št. 189). Okoli leta 1180. se v neki listini omenja Konrad iz Brd (št. 570).

Blizu Humberga že na južni strani Drave so Liplje. Po tej vasi se je zval neki Ivan, ki je živel okoli 1143. leta (št. 189).

Nedaleč od Lipelj je Slovenska Kapla, kjer je bila že leta 1169. fara. Takrat so iz nje izločili cerkev sv. Ivana Krstnika v Gosinji vasi (št. 502). V tistem času je župnik Ulrik vodil rečeno faro (št. 501, 502, 506, 507).

Zahodno od Kaple je Št. Janž ali Gosinja vas (Gostinsdorf) s cerkvijo sv. Ivana Krstnika, katero so, kakor je bilo rečeno, leta 1169. izločili iz Kapelske fare (št. 502).

Zahodno od Št. Janža so Sveče. Okoli leta 1168. je Wolfing iz Sveč prepustil Šentpavelskemu samostanu mnogo kmetij na Vognjem polju in v Bukovski vasi (št. 499).

Severozahodno od Sveč in severno od Drave je Bilčovs. Tu so bile štiri kmetije, katere je plemeniti Brunon leta 1142. dobil od koroškega grofa Bernarda (št. 177).

Vzhodno od Bilčovsa je Velinja vas, kjer je rečeni Brunon dobil leta 1142. od grofa Bernarda eno kmetijo (št. 177).

Severozahodno od Bilčovsa so Koviče. Štiri ondotne kmetije je Vetrinjski samostan kupil od Henrika iz Slovenjega Gradca, dve kmetiji je pa dobil v dar od Bertrada iz Trušenj (št. 189).

Jugozahodno od Kovič na južni strani Drave so Breže. Tu je bilo nekoliko kmetij, katere je grof Bernard leta 1142. odstopil grofu Wolfradu iz Rottensteina (št. 177).

Zahodno od Brež so Leše v Rožni dolini. Leta 1177. je oglejski patriarh Ulrik II. razsodil neki prepir zaradi te vasi (št. 605).

Blizu Leš je Sv. Jakob v Rožni dolini. Tu je stala kapela, katero je štajerski mejni grof Otokar pred letom 1164. podelil samostanu v Osojah ter določil, da sme opat za to kapelo postaviti duhovnika ali pa ga tudi odstaviti. Štajerski vojvoda Otokar je po letu 1180. potrdil to določbo svojega očeta (št. 640).

Nad Sv. Jakobom pri Čemrnici je nekdaj stal grad **Rož,** po katerem so se zvali ondotni gospodje. Omenjajo se Rupert ter njegova sinova Kolon in Rudolf I. okoli leta 1150. (št. 192, 285), potem Kolonov sin Rudolf II. med letom 1174. in 1195. (št. 555, 606, 733, 734, 820,

876) ter njegova soproga Hiltruda (št. 876). Rudolf II. iz Roža je umrl dne 25. maja (št. 926, 927), Hiltruda pa 22. ali 23. maja (št. 926, 927, 930). Gospodom iz Roža so služili njih ministeriali. Znani so nam Majnher, Guntpold in Rajnpold, ki so živeli okoli leta 1155. (št. 285), ter Abram, ki se omenja leta 1183. (št. 666). Leta 1169. se kot priča navaja župnik Ivan iz Roža (št. 501, 502). Okoli leta 1150. je Bertold, klerik iz Roža, pri pogrebu svojega sina Rajnarda podelil Vetrinjskemu samostanu dve kmetiji in dva vinograda ob Vrbskem jezeru (št. 191). Okoli leta 1150. je imela Freisinška cerkev eno kmetijo pri Rožu (št. 281).

Blizu Sv. Jakoba je Sv. Peter, o katerem se bere, da se nahaja pod goro sv. Jakoba in pod gradom Rožem. Cerkev pri Sv. Petru je oglejski patriarh Ulrik II. leta 1171. podelil osojskemu opatu Bertoldu (št. 528).

Severozahodno od Sv. Petra je Št. Janž. Leta 1177. je oglejski patriarh Ulrik II. razsodil neki prepir zarad podružnice v Št. Janžu v Rožni dolini (št. 605).

Rožak je vas poleg Drave jugozahodno od Vrbe. Leta 1171. se omenja Rudolf iz Rožaka (št. 527).

Zahodno od Rožaka je Tmara vas. Okoli leta 1180. je Brunon iz Tmare vasi kupil neko posestvo od Vetrinjskega samostana (št. 570).

Blizu Tmare vasi so Brovje, kjer je imela Freisinška škofija okoli leta 1150. eno kmetijo (št. 281).

Če gremo iz Brovij proti jugozahodu, pridemo v Ledenice. Okoli leta 1192. je Henrik s Homca podelil Šentpavelskemu samostanu tri arealna zemljišča v Ledenicah (št. 821).

Jugozahodno od Ledenic so Loče. Tu je imel Macelin de Coza šest kmetij, katere je leta 1147. odstopil samostanu v Možnici (št. 234).

Jugozahodno od Loč je nekdaj stal grad **Bekštajn**. Samostan v Možnici je imel blizu njega mnogo posestev. Opat Giselher je leta 1180. dal nekemu Bernardu iz Trebnjega v fevd desetine od 80 kmetij, katere so se nahajale pri Bekštajnu in pa na Zilji (št. 627). Okoli leta 1142. se omenjajo bratje Gotbold iz Bekštajna, Wernher, Herman iz Ostrovice in Hildebrand, potem njih nečak Herman iz Bekštajna in njih ministerial Hartwik (št. 177, 190, 238, 431). Okoli leta 1190. je živel Kolon iz Bekštajna (št. 739, 858).

Severno od Loč ob Blaškem jezeru je Brdo. Koroški vojvoda Henrik je dal en dvor v Brdu oglejskemu patriarhu Ulriku I., ta pa leta 1118. samostanu v Možnici (št. 56). Leta 1136. je to daritev potrdil patriarh Peregrin (št. 129), leta 1149. kralj Konrad III. (št. 258) in leta 1184. pa papež Lucij III. (št. 680).

Severovzhodno od Brda že blizu Drave je Vognje polje. Dohodke ondotnega broda čez reko Dravo je oglejski patriarh Ulrik I. leta 1118. podelil samostanu v Možnici (št .56). Leta 1136. je patriarh

Peregrin potrdil to daritev (št. 129), prav tako tudi kralj Konrad III. leta 1149. (št. 258) in papež Lucij III. leta 1184. (št. 680). Okoli leta 1168. je Wolfing iz Sveč po zameni odstopil Šentpavelskemu samostanu 30 kmetij v Vognjem polju (št. 499). Okoli leta 1174. sta živela brata Bernard in Regenhard iz Vognjega polja (št. 555, 575).

Severozahodno od Vognjega polja tik Drave so Stakorče. Leta 1163. so podelili oglejski patriarh Ulrik, njegov oče Wolfrad in njegova mati Hema Oglejski cerkvi grad Trebnje s priteklinami v Stakorčah (št. 463). Leta 1180. je Bernard iz Trebnjega podaril cerkvi v Možnici nekoliko kmetij v Stakorčah (št. 627).

V **Beljaku** so imeli bamberški škofje v 12. stoletju svoj grad (št. 695). V tem kraju je že leta 1136. stala cerkev sv. Jakoba aposteljna (št. 128), katero je leta 1197. papež Celestin III. potrdil bamberškemu škofu Thiemonu (št. 891). Znan nam je beljaški župnik Richer, ki je živel okoli 1169. leta (št. 501, 502, 506, 507). Kakor se kaže, je bil ta Richer leta 1177. arhipresbiter (št. 604). Okoli leta 1169. je deloval v Beljaku arhidijakon Walter (št. 501, 502, 506, 507). Leta 1186. in 1190. se omenja beljaški arhidijakon Bernard (št. 727, 769).

V Beljaku so se večkrat sešli razni imenitni gospodje. Leta 1136. so se tu zbrali solnograški nadškof Konrad, oglejski patriarh Peregrin, koroški vojvoda Ulrik in drugi (št. 128). Leta 1161. sta oglejski patriarh Ulrik II. in solnograški nadškof Eberhard sklicala v Beljak neki shod (št. 437). Osem let pozneje je bil patriarh Ulrik iznova v Beljaku (št. 501, 502). Dne 3. avgusta leta 1179. se je tu mudil brixenski škof Henrik II. (št. 617).

Šentpavelski samostan je imel v Beljaku več dvorov, katere je proti koncu 12. stoletja dobil Henrik Kressilinch v fevd (št. 855). Okoli leta 1150. je živel Ekehard iz Beljaka, čigar sinova sta se zvala Richbert in Rudolf (št. 315). Leta 1195. se v neki listini omenja Konrad iz Beljaka (št. 876).

Pri Beljaku se reka Zilja izliva v Dravo. Poleg Zilje je imela Freisinška škofija okoli leta 1150. poldrugo kmetijo (št. 281). Leta 1180. je dobil Bernard iz Trebnjega od opata v Možnici več kmetij na Zilji kot fevd (št. 627). Poleg rečene reke je bil neki kraj, katerega listine imenujejo Worslich ali Vrslich (št. 492, 504). Kako se sedaj zove, ni znano.

Jugovzhodno od Beljaka je vas Marija na Zilji. Tu je bila že leta 1118. fara, ki je bila tako obširna, da je še celo Brnca spadala pod njo (št. 56).

Jugozahodno od Marije na Zilji je Diča vas. Henrik iz Diče vasi se leta 1174. omenja kot priča v neki listini (št. 555).

Zahodno od Diče vasi je Brnca, ki je v 12. stoletju spadala pod faro Marije na Zilji. Desetine pri Brnci je leta 1118. oglejski patriarh

Ulrik podelil samostanu v Možnici (št. 56). Leta 1136. je patriarh Peregrin potrdil to daritev (št. 129), leta 1149. kralj Konrad III. (št. 258) in leta 1184. pa papež Lucij III. (št. 680).

Severozahodno od Brnce je Vetrovo. Tu je imela Bamberška škofija svoj grad, katerega jej je leta 1160. potrdil cesar Friderik I. (št. 400), leta 1185. pa papež Lucij III. (št. 701). Najbrže leta 1176. je bamberški škof Herman II., ko se je mudil v Vetrovem, podelil koroškemu vojvodu Hermanu odvetniško pravico čez nekatera svoja posestva (št. 575). Po Vetrovem so se imenovali okoli leta 1174. Gerbert, njegov brat Bernard in njegov sin, kateremu je bilo tudi Bernard ime (št. 547, 555, 575, 609, 617, 739), potem Kolon, Ivan, Karol in Engelmar okoli leta 1176. (št. 575) ter Amelrik leta 1191. (št. 795).

Jugozahodno od Brnce je Radnja vas. Leta 1180. je bamberški škof Oton prepustil samostanu v Podkloštru eno kmetijo v rečeni vasi (št. 635).

Jugozahodno od Radnje vasi je gora Krajnik, katero je leta 1180. dobil bamberški škof Oton II. od Podklošterske cerkve (št. 635).

Podklošter je vas ob železnici, ki pelje iz Beljaka v Trbiž. V Podkloštru je imela Bamberška škofija svoj grad, katerega se je pa okoli leta 1061. polastil koroški vojvoda. Še le leta 1106. si je bamberški škof Oton zopet osvojil nekdanje imetje. Namesto razrušenega gradu je postavil opatijo na čast sv. Juriju ter jo bogato obdaroval (št. 13). Leta 1126. je škof Egidij iz Frascatija posvetil pokopališče v Podkloštru (št. 90). Zarad vremenskih nezgod se je okoli leta 1179. jako skrčil promet med Italijo in Koroškim. Vsled tega so bili ljudje Podklošterskega samostana na škodi, ker se je mitnina jako zmanjšala (št. 622). Leta 1180. je Podklošterska cerkev prepustila bamberškemu škofu Otonu II. goro Krajnik in šest kmetij v Podgorjah, dobila pa zato tri kmetije v Megvarjah, tri v Mužjah in eno v Radnji vasi (št. 635). — Kar se tiče podklošterskih opatov iz 12. stoletja, so nam znani Imgram, ki se omenja leta 1123. (št. 73), potem Kadloch med letom 1169. in 1174. (št. 506, 507, 555) ter Engelskalk leta 1192. (št. 807). Ta je umrl dne 6. septembra (št. 928, 930). V 12. stoletju sta tudi živela opat During, ki je dne 6. januarja končal svoje življenje (št. 928, 930), ter opat Markward, ki je dne 4. septembra zatisnil oči (št. 926).

Severno od Podkloštra je nekdaj stalo več vasi, katere je pa leta 1348. vsled grozovitega potresa zasula gora Dobrač. V listinah 12. stoletja se omenjajo štiri vasi, katerih ostanki se dandanes nahajajo pod grobljami. Te vasi so Št. Janž na Zilji, Mostič, Mužje in Podgorje.

V Št. Janžu na Zilji je bila že leta 1136. fara. Pod to faro je do leta 1169. spadala kapela sv. Andreja v Vratih. Tega leta je rečena fara izgubila imenovano kapelo, a dobila zato od Podklošterskega samostana pol kmetije v Mostiču (št. 506). Pod Šentjansko faro je spadala

tudi kapela sv. Martina v Bistrici na Zilji. Za časa oglejskega patriarha Ulrika II. so to kapelo izločili iz njene fare ter to vsled tega odškodovali z eno kmetijo v Borčah (št. 908). Pri Št. Janžu je bil leta 1169. Walter za župnika (št. 506, 507), leta 1199. pa Wolfhard (št. 908). Desetine po nekaterih vaseh Šentjanške fare je leta 1118. oglejski patriarh Ulrik I. podelil samostanu v Možnici (št. 56), kar je leta 1136. potrdil patriarh Peregrin (št. 129), leta 1149. kralj Konrad III. (št. 258), leta 1184. pa papež Lucij III. (št. 680). Blizu cerkve pri Št. Janžu je Macelin de Coza imel en travnik, katerega je leta 1147. odstopil samostanu v Možnici (št. 234).

V Mostiču je Macelin de Coza imel dve kmetiji ter ju leta 1147. pred svojim odhodom v Sveto deželo podelil samostanu v Možnici (št. 234). Leta 1169. je Podklošterski samostan odstopil fari v Št. Janžu pol kmetije v Mostiču (št. 506, 507).

Leta 1180. je bamberški škof Oton II. prepustil Podklošterskemu samostanu tri kmetije v Mužjah, dobil pa od njega šest kmetij v Podgorjah (št. 635).

Zahodno od Podkloštra so Megvarje. Leta 1180. je bamberški škof Oton II. prepustil samostanu v Podkloštru tri kmetije v Megvarjah (št. 635).

Jugozahodno od Megvarij so Vrata. Tu je že leta 1169. stala kapela sv. Andreja, ki je do takrat spadala pod faro pri Št. Janžu na Zilji. Rečenega leta jo je oglejski patriarh Ulrik II. odstopil Podklošterskemu samostanu. Pri kapeli je bilo tudi pokopališče (št. 506, 507).

V Ziljski dolini zahodno od Podkloštra je vas Bistrica na Zilji, severozahodno od te pa Borče. V Bistrici je stala kapela sv. Martina, ki je nekaj časa spadala pod faro pri Št. Janžu, a oglejski patriarh Ulrik II. jo je ločil od nje. Rečena fara je nato dobila kot odškodnino eno kmetijo v Borčah. Leta 1199. je papež Inocenc III. sprejel imenovano kapelo v svoje varstvo ter jej podelil krstno in pogrebno pravico (št. 908).

Zahodno od Trbiža se nahaja **Kanalska dolina.** Bamberški škof Oton I. je med letom 1106. in 1139. dal v njej postaviti dve kapeli, eno na čast sv. Jeri v Lipalji vasi in drugo na čast sv. Egidiju v Žabnicah (št. 23). Leta 1197. je papež Celestin III. potrdil bamberškemu škofu Thiemonu cerkve po Kanalski dolini (št. 891).

Po tej dolini je vodila pot s Koroškega na Furlansko. Koroški vojvoda Henrik III. se je leta 1121. napotil s Furlanskega po Kanalski dolini na Koroško (št. 61). Leta 1158. je koroški vojvoda Henrik V. z mnogimi četami šel po isti poti s Koroškega na Furlansko (št. 374). Po Kanalski dolini so trgovci spravljali svoje blago s Furlanskega na Koroško (št. 622). Rečena dolina se omenja v neki listini iz leta 1150. št. 267).

d) Primorsko.

Prvi znamenitejši kraj v severnem delu Goriškega je B o v e c. Tu je nekdaj plemenita Helmburga imela štiri kmetije, katere je podelila svojemu ministerialu, Majnhalmu iz Pregrada. Pozneje je ta Majnhalm postal ministerial Bamberške cerkve in kot tak je leta 1174. z dovoljenjem bamberškega škofa odstopil rečene kmetije samostanu v Osojah (št. 546, 547). Štiri druge kmetije v Bovcu so bile omenjenega leta lastnina nunskega samostana sv. Marije pri Ogleju (št. 548, 560). V Bovcu je imel tudi goriški grof Majnhard II. neko posestvo in nekoliko podložnih ljudi, kar je pa podaril Krški cerkvi. Ta je pa okoli leta 1190. zamenjala dotično posestvo (št. 652), podložne ljudi pa dala v fevd Konradu iz Fojane (št. 923). Leopold iz Dietrichsteina je imel v Bovcu štiri kmetije in pol ter en mlin. Vse to je leta 1191. prodal proštiji v Čedadu za 20 breških mark (št. 795). Takrat so v Bovcu imeli že svojo cerkev, pod katero je spadalo več kapel. Cerkev in kapele si je prisvajala rečena proštija, in papež Celestin III. jej je leta 1192. potrdil lastninsko pravico do njih (št. 815).

Ako gremo iz Bovca proti jugu, pridemo v K o b a r i d. V tem kraju je Milštatski samostan imel štiri kmetije in pol. Leta 1184. jih je prodal cerkvi sv. Marije v Čedadu (št. 686).

Zahodno od Kobarida sta vasi B r e g i n j in L o g j e, kjer je imel Ulrik, nekdanji mejni grof toskanski, nekoliko posestev, katera je pa leta 1170. podelil Oglejski cerkvi (št. 508).

Jugovzhodno od Kobarida je L i v š k a g o r a, katero je oglejski patriarh Peregrin I. okoli leta 1135. odstopil samostanu v Rožacu (št. 103).

V **Tolminu** so se večkrat mudili oglejski patriarhi s svojim spremstvom, tako leta 1146. patriarh Peregrin (št. 223), leta 1184. in 1194. pa patriarh Gotfrid (št. 691, 861). Tu so imeli tudi svoje uradnike. Leta 1188. se omenja grajski grof Guntram (št. 744), pred letom 1192. gastald Reginald (št. 814) ter leta 1194. pa uradnik Artuik (št. 861). Blizu Tolmina sta bili dve kmetiji, kateri je patriarh Peregrin leta 1139. podelil samostanu sv. Marije tik Ogleja (št. 152, 153). To daritev je leta 1175. potrdil patriarh Ulrik II. (št. 560).

Blizu Tolmina so V o l č e, kjer so ondotni prebivalci že leta 1015. imeli svojo faro. Cerkev v Volčah in njene kapele so bile pod oblastjo čedadskih kanonikov, kar je razvidno iz potrdilne listine papeža Celestina III. iz leta 1192. (št. 815). Kakor se kaže, je nekdanji toskanski mejni grof Ulrik podelil to vas leta 1170. Oglejski cerkvi (št. 508).

Jugovzhodno od Tolmina med Baško in Idrijsko dolino se razprostira Šentvidska planota. Tu se nahaja vas Š t. V i d, kjer je že leta 1192. stala cerkev. Pod njo je spadalo več kapel. Cerkev in kapele so bile pod oblastjo Čedadske proštije (št. 815).

Na Šentvidski planoti stoji tudi vas Ponikve. Oglejski patriarh Gotfrid je leta 1192. podelil Belinjskemu samostanu štiri kmetije v Ponikvah, katere je prej imel njegov gastald Reginald (št. 814).

Gorica, ki se leta 1001. prvikrat omenja v zgodovini (Gr. III, št. 1, 2), je bila v 12. stoletju še vas. Leta 1102. se v neki listini Henrik iz Gorice navaja kot priča (št. 5). V Gorici so imeli goriški grofje svoj sedež. Prvi, nam znani goriški grof se je zval Majnhard, ki je bil ob enem tudi odvetnik Oglejske cerkve. Omenja se prvič okoli leta 1120. (št. 59), pozneje pa še večkrat in nazadnje tudi leta 1140. (št. 157). Sledil mu je njegov sin Engelbert, ki je bil leta 1191. še med živimi (št. 786). Ta je zapustil dva sina, Engelberta in Majnharda. Goriški grofje so imeli svoje ministeriale. Nekateri izmed njih so bivali v Gorici ter se po njej tudi imenovali, tako n. pr. Engelbert in Diethalm, ki sta živela okoli leta 1139. (št. 152), potem Engelbert in Herting okoli leta 1174. (št. 557) ter Franko okoli leta 1175. (št. 562).

V neki listini iz leta 1194. se omenja župnik Andrej iz Gorice (št. 861). V Gorici še takrat ni bilo fare in ondotni prebivalci so hodili v Solkan k božji službi. Rečeni Andrej je bil prav za prav solkanski župnik. V Solkanu je bila torej že v 12. stoletju fara, katero je leta 1194. oskrboval župnik Andrej. Okoli leta 1181. se omenja presbiter Ivan iz Solkana (št. 650). V tem kraju je dobil Možniški samostan od oglejskega patriarha Ulrika I. leta 1118. deset kmetij (št. 56), kar so pozneje potrdili patriarh Peregrin I. (št. 129), kralj Konrad III. (št. 258) in papež Lucij III. (št. 680).

Vzhodno od Solkana so Loke, kjer je imela Diemuda, mati goriškega grofa Majnharda I., štiri kmetije in en mlin ter jih okoli leta 1112. podelila samostanu v Rožacu (št. 37).

Nedaleč od Lok je vas Ozeljan. Morda je nekdaj ta beseda zaznamovala tudi sosednji Šempas. Oglejski patriarhi so imeli v Ozeljanu 50 kmetij in več cerkva. To posest je leta 1176. potrdil patriarhu Ulriku II. papež Aleksander III. (št. 572), leta 1177. pa cesar Friderik I. (št. 584).

V Vipavski dolini je vas Vrtovin. Tu je imela Oglejska cerkev deset kmetij, katere je oglejski patriarh Ulrik I. dal v fevd goriškemu grofu Engelbertu, ta pa svojemu bratu Majnhardu. Od tega jih je rečeni patriarh dobil nazaj ter jih nato okoli leta 1120. podelil Štivanski cerkvi (št. 59).

Jugovzhodno od Vrtovina blizu Skrilj so Potoče. Tu je imel Bertold iz Ibane svoj alod, katerega je pred svojo smrtjo volil čedadskim kanonikom (št. 702).

Južno od Gorice je vas Štandrež. Po njej se je zval neki Pilgrim, ki se okoli leta 1181. omenja kot priča (št. 650).

Zahodno od Štandreža je Ločnik. Leta 1077. je kralj Henrik IV. podelil to vas Oglejski cerkvi (Gr. III, št. 327). Dotično listino je cesar Friderik I. leta 1180. na novo potrdil (št. 623), leta 1193. pa cesar Henrik VI. (št. 829).

Jugozahodno od Ločnika so vasi Fara, Nova vas (Zabrdo) in Bruma, potem mesto Gradišče ter na vzhodni strani Soče vasi Zdravščina in Petovlje. Vse te kraje je leta 1176. papež Aleksander III. potrdil kanonikom Oglejske cerkve (št. 572), eno leto pozneje pa cesar Friderik I. (št. 584). Oglejska cerkev je imela v Gradišču deset kmetij, katere je patriarh Ulrik I. okoli leta 1120. odstopil Štivanski cerkvi (št. 59).

Zahodno od Gorice je vas Pevma. Po njej se je imenoval neki Rudlieb, ki je živel okoli leta 1181. (št. 650).

Severozahodno od Pevme je Števerjan. V tem kraju si je samostan sv. Marije pri Ogleju pridobil okoli leta 1181. več posestev. Iz dotičnega vira je razvidno, da so bila takrat med števerjanskimi prebivalci najbolj slovenska osebna imena razširjena, kakor Bislav, Budin, Dobruška, Kosa, Stojan in Zdebor, nekoliko manj germanska, kakor Adalberon, Dietrik, Hugon in Gerold, še manj pa romanska, kakor Martin in Nadal (št. 650).

Severozahodno od Števerjana je Kojsko. Oglejski patriarh Peregrin I. je prepustil desetino v tem kraju samostanu v Rožacu (št. 103).

Jugozahodno od Kojskega so Vipolže. Leta 1170. se omenjata Henrik iz Vipolž in njegov sin Ulrik. Do takrat sta bila ministeriala toskanskega mejnega grofa Ulrika, kateri ju je odstopil Oglejski cerkvi. Tudi vas Vipolže so takrat dobili oglejski patriarhi (št. 508).

V zahodnih Brdih je Fojana. Leta 1188. se omenja Bertold iz Fojane (št. 754), okoli leta 1200 pa Konrad (št. 923).

V Brdih, a ni znano v katerem kraju, je imel samostan v Možnici več kmetij, katere je leta 1118. dobil od Oglejskega patriarha Ulrika I. (št. 26). Pozneje so to daritev potrdili oglejski patriarh Peregrin (št. 129), kralj Konrad III. (št. 258) in papež Lucij III. (št. 680).

Zahodno od Brd blizu reke Idrije je vasica Jenkovo, katero je Peregrin iz Pozzuola leta 1103. podelil Rožaškemu samostanu (št. 9).

V Korminu je imel Belinjski samostan nekoliko posestev. Leta 1157. je opat Iring odstopil deset kmetij v rečenem kraju goriškemu grofu Engelbertu (št. 367). — Blizu Kormina je neka gora, zarad katere je nastal prepir med Belinjskim samostanom in goriškim grofom Engelbertom. Leta 1186. je ta prepustil dotično goro in ondotne desetine rečenemu samostanu (št. 727). V Korminu je bil leta 1194. magister Johannes za župnika (št. 861).

Južni del Goriškega se zove **Kras.** Leta 1150. se je moral goriški grof Engelbert zavezati, da odstopi Oglejski cerkvi med drugim

30 kmetij na Krasu (št. 267). V katerem kraju so bile te kmetije, ni znano. Samostan sv. Marije pri Ogleju je imel leta 1174. na Krasu eno kmetijo (št. 548), naslednjega leta pa dve (št. 560).

Pri izlivu Timave v Jadransko morje je vas Š t i v a n. Ta kraj je bil, kakor se kaže, v 12. stoletju veliko in cvetoče mesto, katero je bilo nad reko Timavo dobro utrjeno. V Štivan so prihajale ladje z blagom, katero je bilo namenjeno za Oglejsko pokrajino (št. 282). V Štivanu je bil nekdaj glasovit samostan, a pozneje so ga sovražniki razrušili in opustošili cerkev sv. Ivana. Ta cerkev je bila zarad svetinj tam počivajočih svetnikov vsem kristjanom častitljiv kraj. Treba jo je bilo prenoviti in popraviti, kar so storili nekateri predniki oglejskega patriarha Ulrika I. Pod Štivansko cerkev so spadale tudi Mavhinje. Okoli leta 1120. je rečeni patriarh posvetil v cerkvi sv. Ivana oltar sv. Križa ter cerkvi sami in tam službujočim menihom podelil faro v Marcilliani pri Tržiču, potem deset kmetij v Vrtovinu in deset kmetij v Gradišču (št. 39, 40, 59). Nekoliko posestev je imela Štivanska cerkev tudi na zemlji Tržaške škofije (št. 148). Leta 1188. je živel v Štivanu duhovnik Dominik (št. 754). Leta 1163. je župnik Dietmar iz Devina, to je iz Štivana, spremljal oglejskega patriarha Ulrika II. v Škrljevo na Dolenjskem (št. 462).

Blizu Štivana je **Devin.** Tu je bil doma Diethalm, o katerem vemo, da se je prepiral s Tržaško občino zarad mej med njegovim in tržaškim svetom. Leta 1139. so določili, da naj gre meja od kamenoloma pri Sestljanski luki proti Lonjeru zraven javne ceste pa do onostran Vene. Diethalm je obljubil, da ne bode več napadal tržaške zemlje (št. 148). Dalje nam je znan Štefan iz Devina, ki se omenja leta 1166. (št. 485, 486). Bil je fevdnik Oglejske cerkve. Leta 1188. je napadel lastnino Belinjskega samostana, a se nato pomiril z opatom Witmarjem. Štefanova soproga se je zvala Adelmuda, sinovi pa Konon, Odalskalk, Henrik in Hugon (št. 754). Odalskalk se omenja v nekem viru, spisanem okoli leta 1184. (št. 694), Konon pa v neki listini iz leta 1194. (št. 859).

Vzhodno od Devina je S e s t l j a n, severovzhodno pa M a v h i n j e. Oba kraja se omenjata v 12. stoletju. O Mavhinjah smo povedali, da so spadale pod Štivansko cerkev, o Sestljanu pa, da je bila njegova luka blizu meje devinske in tržaške oblasti.

Severno od Devina je vas B r e s t o v i c a, pri tej pa kraj M a t a n i. Leta 1157. je belinjski opat Iring prepustil goriškemu grofu Engelbertu deset kmetij v Brestovici, dve pa v Matanih (št. 367).

Severovzhodno od Brestovice je V o j š č i c a. To vas je leta 1123. koroški vojvoda Henrik IV. podaril Rožaškemu samostanu (št. 72).

S e ž a n a je bila nekaj časa v posesti istrskega mejnega grofa Engelberta, kateri jo je leta 1152. podelil Rožaškemu samostanu (št. 314).

Severno od Sežane je vas Križ, od te severovzhodno pa Šepulje, Utovlje in Dobravlje. Blizu Štijaka so Ravne in Selo. Vse te vasi je dobil Rožaški samostan, in sicer Utovlje in Šepulje pred letom 1147. od koroškega grofa Bernarda (št. 225), Ravne, Križ, Selo in Dobravlje pa leta 1180. od koroškega vojvoda Hermana (št. 634).

V **Trstu** so bili v 12. stoletju tamošnji škofje glavni gospodarji mesta in okolice. Znan nam je škof Hartwik, ki se prvič omenja leta 1106. (št. 20). Leta 1115. je podelil nekoliko zemlje v Trstu samostanu sv. Jurija v Benetkah (št. 48). Istemu samostanu je leta 1114. odstopil cerkev sv. Mučenikov zunaj mesta (št. 45). Škof je imel svojega odvetnika, lokopozita Ulrika (št. 48). Umrl je dne 17. ali pa 18. maja (št. 924, 926, 929); ni pa znano, katerega leta. — Njegov naslednik je bil Dietmar, ki se prvikrat omenja leta 1135., ko je podelil samostanu sv. Ciprijana blizu Benetek nekoliko zemlje v Serminu pri reki Rižani (št. 124). Ko je oglejski patriarh Peregrin leta 1136. ustanovil samostan v Zatičini, je pri tem upošteval tudi nasvete škofa Dietmarja (št. 130). Leta 1139. je rečeni škof posredoval, da se je določila meja med tržaško in devinsko zemljo (št. 148). Leta 1142. je potrdil daritev svojega prednika Hartwika zastran cerkve sv. Mučenikov (št. 179), leta 1145. pa daritev zemljišča pri Serminu (št. 208). Dietmar je izprva imel vicedoma Almerika za svojega odvetnika (št. 124), pozneje pa nekega Ivana (št. 208). Včasi se je sešel z oglejskim patriarhom Peregrinom v Ogleju ali pa v kakem drugem kraju (št. 157, 162). Umrl je pred letom 1149. (št. 254). — Za njim je zasedel tržaško stolico škof Bernard. Leta 1149. je potrdil daritev svojega prednika Hartwika zastran cerkve sv. Mučenikov. Ko se je tistega leta kralj Konrad vračal iz Svete dežele, je škof Bernard prišel k njemu v Humin (št. 256). Naslednjega leta je bil za pričo, ko sta se patriarh Peregrin in goriški grof Engelbert pomirila (št. 267). Leta 1152. je škof podelil samostanu sv. Jurija v Benetkah cerkev in samostan Marijinega oznanjenja v Kopru (št. 303), tržaškim kanonikom pa desetine od kapiteljskih hiš (št. 313). Škof Bernard je bil večkrat za pričo pri raznih daritvah v Ogleju, njegovi okolici, Istri in drugod (št. 312, 323, 327, 367, 473, 486, 506, 507, 539, 560, 576, 615, 676). Oglejski patriarh Ulrik II. se je včasih oziral na nasvete svojega tržaškega sufragana, kadar je hotel komu kaj podeliti ali pa kaj drugega ukreniti (št. 450, 642). Leta 1163. je prišel rečeni škof v Škrljevo na Dolenjskem (št. 462). Tri leta pozneje je podaril desetino v Izoli samostanu sv. Marije pri Ogleju (št. 485). Njegova oblast se je takrat raztezala tudi čez Koper in Izolo, ker je bila v tistem času Koprska škofija združena s Tržaško. Leta 1171. je škof Bernard podelil tržaškim kanonikom nekoliko desetin, kar je storil soglasno s svojim odvetnikom Vitalom (št. 525), leta 1173. pa Piranski cerkvi četrtino od desetin po Kaštelskem okraju (531). Tega leta se je nekoliko

časa mudil v Rečici na Štajerskem (št. 540). Ko je leta 1177. cesar Friderik sklenil mir s papežem Aleksandrom v Benetkah, je prišel tja tudi škof Bernard s tridesetimi vitezi (št. 585). Takrat so v Benetkah nekateri delali na to, da bi zopet oživela Koprska škofija. Proti temu sta se posebno upirala oglejski patriarh Ulrik II. in pa tržaški škof (št. 587). Ta se je zameril tudi piranski duhovščini, ker je svojevoljno podelil svojemu arhidijakonu dve prebendi, ki sta spadali k Piranski cerkvi. Ker Piranci niso hoteli dajati teh prebend, je škof prepovedal v Piranu obhajati božjo službo. Piranci so se zarad tega pritožili pri rimskem papežu (št. 621). Leta 1184. je bil škof Bernard še živ (št. 676), leta 1187. pa ne več (št. 720). Najbrže je umrl leta 1185. Po njegovi smrti se je Koprska škofija ločila od Tržaške. Papež Urban III. je proti koncu leta 1185. določil, da naj se koprski škofje, ki se imajo izvoliti, prezentirajo oglejskim patriarhom, da jih potrdé (št. 7C8). — Po Bernardovi smrti je bil v Trstu Henrik postavljen za škofa. Leta 1187. je svojemu vazalu Geroldu potrdil neko pogodbo (št. 731). Kakor se kaže, je ta Henrik kmalu umrl. Nato so tržaški kanoniki za škofa izvolili nekega Liutolda, ki se leta 1187. in 1188. omenja kot priča v nekaterih listinah oglejskega patriarha Gotfrida (št. 736, 739, 753). Najbrže ga patriarh ni hotel potrditi in zato je odstopil (št. 804). Na Liutoldovo mesto so tržaški kanoniki izbrali svojega tovariša Odalskalka ter nato prosili patriarha, da bi ga potrdil. Patrtarh pa tega ni hotel storiti ter je trdil, da ima sam pravico voliti tržaškega škofa. Več kakor dve leti je odlašal s potrjenjem. Nazadnje je leta 1192. papež Celestin III. odposlal dva škofa, katera naj bi uredila to zadevo (št. 804, 808, 812). Leta 1199. je izvoljeni škof Gebhard vodil Tržaško cerkev (št. 912).

Tržaška škofija je spadala pod vrhovno oblast Oglejske cerkve, kar potrjujejo razne listine rimskih papežev in posvetnih vladarjev. Cesar Friderik I. je leta 1180. potrdil Oglejski cerkvi med drugim tudi regalije Tržaške škofije (št. 623). Isto je leta 1193. iznova potrdil cesar Henrik VI. (št. 829). Leta 1180. se je gradeški patriarh Henrik zavezal, da se ne bode več vojskoval z Oglejsko cerkvijo zarad raznih njenih škofij, med katerimi se omenja tudi Tržaška (št. 630). Istega leta je papež Aleksander III. potrdil oglejskemu patriarhu Ulriku II. in njgovim naslednikom cerkveno nadoblast čez šestnajst škofij, med katerimi je bila tudi Tržaška (št. 632).

Kanoniki Tržaške cerkve so leta 1115. dobili v dar posestva nekega Rodalda in njegove soproge (št. 47). Štivanska cerkev je tržaškim kanonikom dajala vsako leto polovico darila, katero se je nabralo na praznik sv. Ivana pri veliki maši (št. 148). Pri vsem tem so kanoniki tožili, da so njih prejemki neznatni. To sta tudi potrdila njih škof in tržaško ljudstvo. Zato so se kanonikom nekoliko povečali dohodki pri desetinah (št. 284, 313, 525). Leta 1177. je nastal prepir med tržaškimi in koprskimi

kanoniki zarad fare v Sičiolah blizu Pirana ter njenih desetin in priteklin. Razsodilo se je na korist tržaškim kanonikom (št. 601). Omenili smo, da so si tržaški kanoniki lastili pravico, voliti svoje škofe, česar jim pa oglejski patriarh Gotfrid ni hotel priznati (št. 804, 812).

Izmed duhovnikov so nam po imenu znani: dekana Natal leta 1142. (št. 179) in Henrik leta 1192. (št. 808, 812), arhidijakona Krescencij leta 1115., ki je bil ob enem tudi notar Tržaškega mesta (št. 48), in pa Turpin leta 1173., oziroma 1176. (št. 531, 576), potem presbitera Riprand leta 1142. (št. 179) in Dominik leta 1192. (št. 808, 812), škofov kaplan Pataunus leta 1184. (št. 699) ter dijakon Ivan leta 1111. (št. 32). Javni notarji so bili v tistem času navadno duhovniki. Znani so nam naslednji notarji Tržaškega mesta: dijakon Ivan leta 1111. (št. 32), arhidijakon Krescencij leta 1115. (št. 48), sodnik Ulrik leta 1139., oziroma 1142. (št. 148, 179), Albin leta 1145. (št. 208) in Vital leta 1152., oziroma 1171. in 1173. (št. 303, 525, 538).

Izmed uradnikov naj navedem lokopozita Ulrika leta 1115. in 1139. (št. 48, 148), vicedoma Almerika med letom 1114. in 1145. (št. 45, 124, 148, 208) ter sodnike Hajmona in Vincencija leta 1115. in 1139. (št. 48, 158), Adalgerja leta 1139. (št. 148) in Ivana leta 1171. (št. 525).

Leta 1139. se omenja Tržaška občina, katere gastald in prokurator je bil takrat neki Ripald (št. 148). Leta 1184. je bil Vital gastald v Trstu (št. 676). Mesto je bilo obzidano (št. 32).

V Trstu je bilo več cerkva. Omenja se cerkev sv. Justa (št. 48. 637), potem cerkev sv. Andreja (št. 48) in cerkev sv. Štefana (št. 48). Zunaj mestnega obzidja tik morskega brega je bila cerkev sv. Mučenikov (št. 45, 179, 254, 515).

V Tržaški okolici se navajajo kraji Lonjer (št. 148), Vena (št. 148) in Škorklja (št. 538). Ni mi znano, kje so bili kraji „Licusel“ (št. 148), „in Lutafredo“ (št. 32), „in Brimo“ (št. 32), „Subteranea“ (št. 32) in „Olula“ (št. 47). Na Tržaški zemlji je Štivanska cerkev imela neko posestvo (št. 148), neko drugo posestvo pa samostan sv. Marije pri Ogleju (št. 548, 560).

Prvo mesto v severni Istri, ako gremo iz Trsta proti jugu, so **Milje.** Tu je bil doma Amelrik, fevdnik Oglejske cerkve. Od opatice Hermelinde je dobil v fevd neke desetine v Izoli (št. 676). Ko je zarad tega fevda nastal prepir med njim in opatico, ju je oglejski patriarh leta 1173. pomiril (št. 539). Nekolko posestev v Miljah je leta 1177. dobil torcellski škof Leonard od cesarja Friderika (št. 592). Leta 1190. se Gvidon iz Milj omenja v neki listini (št. 772). Med njim in grofom Albertom iz Višnje gore je zarad nekega fevda prišlo do prepira, kateremu je oglejski patriarh Peregrin II. leta 1200. napravil konec (št. 920).

Jugovzhodno od Trsta blizu Boršta je stal grad Mohov. Leta 1192. se omenja kot priča Ulrik, sin Rachwinov, iz Mohova (št. 808, 812).

Jugozahodno od Trsta je mesto **Koper.** Ondotni prebivalci so že leta 932. sklenili zvezo z beneško vlado (Gr. II, št. 380) ter jo leta 977. ponovili. Koprčani so morali Benečanom vsako leto dajati po sto veder vina ter jim v slučaju vojne pomagati (Gr. II, št. 462). Pozneje so zopet prišli pod oblast rimskih cesarjev. Leta 1035. so še celo prosili cesarja Konrada II. pomoči zoper svoje nasprotnike (Gr. III, št. 92). Leta 1145. so Benečani iznova dobili Koper v svoje roke. Koprski in izolski prebivalci so morali takrat beneškemu doždu priseči zvestobo ter obljubiti, da bodo ljudovladi pomagali na morju, kadar bi se ta vojskovala (št. 209).

Od devetega pa skoraj do konca dvanajstega stoletja je bila Koprska škofija združena s Tržaško. Ko se je leta 1177. papež Aleksander III. mudil v Benetkah, ga je ondotni dožd prosil, da bi Koprčani zopet dobili svojega škofa (št. 588). To pa ni bilo všeč takratnemu oglejskemu patriarhu Ulriku II. in tržaškemu škofu Bernardu (št. 587). Ko je ta umrl, je dobil enega naslednika v Trstu, drugega pa v Kopru. Papež Urban je leta 1185. določil, da naj se koprski škofje, kateri se imajo postaviti, prezentirajo oglejskim patriarhom (št. 708). Novemu koprskemu škofu je bilo Aldiger ime in se večkrat omenja med letom 1189. in 1212. Da bi on in njegovi nasledniki imeli dovolj dohodkov, je Koprska občina darovala v ta namen obširna posestva v Loparju, Padeni, pri Rižani in drugod (št. 724). Škof Aldiger se je začel prepirati s Hermelindo, opatico samostana sv. Marije pri Ogleju, zarad desetin v Izoli. Leta 1189. je oglejski patriarh Gotfrid napravil mir med njima (št. 764).

Star je bil prepir med gradeškimi in oglejskimi patriarhi zarad istrskih škofij. Leta 1180. se je gradeški patriarh Henrik odrekel vsem pravicam do teh škofij, tedaj tudi do Koprske. Pridržal je zase in za svojo cerkev le pravico do vina, katero je dobival iz Kopra, ter pravico do štacun in drugih stvari, katere je imel v tem mestu (št. 630).

Kar se tiče koprske duhovščine, sem že omenil, da so si kanoniki leta 1177. lastili faro v Sičiolah ter neka posestva v Albucanu in Izoli, a oglejski patriarh Ulrik II. je vse to prisodil tržaškim kanonikom (št. 601). Leta 1142. je bil neki Andrej za župnika v Kopru (št. 179). Leta 1177. je bil koprski duhovnik Ivan v Benetkah, kjer je delal na to, da bi se v Kopru iznova ustanovila škofija (št. 587). V neki listini iz leta 1186. čitamo, da je bil takrat dijakon Dominik koprski dekan, Bernard arhidijakon, Bonifacij šolski mojster, dijakon Venerij blagajnik, dalje duhovniki German, Albin in Peter, dijakon Just, subdijakoni Martin in dva Ivana ter kaplan Peter Petol (št. 724).

Znana so nam imena nekaterih koprskih uradnikov. Leta 1139. se omenja lokopozit Bonifacij (št. 148), leta 1135. sodnik Utengo (št. 120), leta 1145. in 1186. sodnik Rantulf (št. 209, 724) ter leta 1186. sodnik

Mengocij (št. 724), dalje leta 1145. in 1186. notar Adalper (št. 209, 724), leta 1186. notar Almerik (št. 724) ter leta 1194. notar Ambrozij (št. 863). Neki Ulrik je bil leta 1173. odvetnik v Kopru (št. 531).

Koprska občina je bila jako premožna, kar dokazuje že to, da je podelila na novo ustanovljeni škofiji posestva v Loparju, v Padeni, pri Rižani in še v nekem drugem kraju, potem tisoč kampov vinogradov ter desetino od olja. Leta 1186. jo je vodil župan Almerik. Njegovim svetovalcem je bilo Litifred, Ivan, Seracen in Leon ime (št. 724). Župan Almerik se omenja tudi leta 1194. (št. 863), leta 1145. pa gastald Almerik (št. 209).

V mestu je stala stolna cerkev, ki je bila Mariji posvečena. Leta 1186. je dobila, kakor je bilo že rečeno, od občine mnogo posestev (št. 724). V Kopru se je tudi nahajala cerkev Marijinega oznanjenja s samostanom, katero je leta 1152. takratni tržaško-koprski škof podelil samostanu sv. Jurija v Benetkah (št. 303). V 12. stoletju se je en del Kopra zval Grema (št. 120).

Vsled prošnje koprskih meščanov je beneška vlada leta 1182. dovolila, da naj bo v Kopru pristanišče za sol. Le tu je smela biti zaloga soli, ne pa po drugih istrskih mestih. Koprčani so dobili posebno ladjo, s katero so stražili istrsko obrežje med Puljem in Gradežem, da bi kdo ne imel zaloge soli tudi v kakem drugem kraju (št. 656).

Severovzhodno od Kopra pri izlivu reke Rižane je hrib Sermin, južno odtod pa cerkvica sv. Marije v Rižani. Leta 1135. je neki Adalper podelil to cerkev z vsemi priteklinami samostanu sv. Ciprijana v Muranu pri Benetkah (št. 120). Istega leta je rečenemu samostanu odstopil tržaški škof Dietmar neko zemljišče v Serminu poleg reke Rižane (št. 124). Deset let pozneje je isti škof, kakor se kaže, podaril neko drugo tam ležeče zemljišče imenovanemu samostanu (št. 208). V neki listini iz leta 1186. se omenja „Rižanski otok", kar je najbrže hrib Sermin. Na tem otoku je Koprska občina imela neko posestvo ter ga takrat prepustila koprskim škofom (št. 724).

Jugovzhodno od Kopra je vas Lopar. Povedal sem že, da je imela Koprska občina tu neko posestvo, katero je odstopila svojim škofom (št. 724).

Vzhodno od Loparja je vas Kubed, katero je Ulrik, sin enakoimenovanega istrskega mejnega grofa, leta 1102. podelil Oglejski cerkvi (št. 5).

Zahodno od Kopra je **Izola**, katero je leta 1031. dobil samostan sv. Marije pri Ogleju (Gr. III, št. 87). Tudi leta 1139. je bila Izola pod oblastjo rečenega samostana (št. 153). Leta 1145. so morali izolski prebivalci priseči Benečanom zvestobo (št. 209). A kaže se, da niso bili zadovoljni z beneškim gospostvom ter se ga kmalu otresli. Leta 1165. so se hoteli iz strahu pred sovražniki izseliti v Albucan, ki leži južno

od Izole blizu Kort. Zamenjati so hoteli morsko obal s celino. Razume se, da opatica omenjenega samostana ni hotela izgubiti dohodkov, katere je imela od izolskih prebivalcev, ter je zahtevala, da naj jej vse to, kar so do sedaj dajali, odrajtujejo tudi v prihodnje, čeprav bi prebivali v Albucanu. Vse dolžnosti, katere so imeli kot izolski prebivalci, naj prevzamejo tudi takrat, ko bodo živeli v Albucanu (št. 478). Opatica je imela v Izoli pravico do sodstva, raznih davščin in javne tlake. Iz Izole je dobivala po sto veder vina. Leta 1166. ali pa še nekoliko prej jej je tržaški škof Bernard podelil desetino v Izoli (št. 485) in pa kapelo sv. Petra, ki je bila v istem kraju. Vse to je leta 1174. papež Aleksander III. potrdil rečenemu samostanu (št. 548). Isto so storili oglejski patriarh Ulrik II. leta 1175. (št. 560), papež Celestin III. in oglejski patriarh Gotfrid leta 1193. (št. 826, 827) ter papež Inocenc III. leta 1199. (št. 910).

Izolske desetine, katere je tržaški škof Bernard podelil samostanu sv. Marije, je opatica Hermelinda dala Amelriku iz Milj v fevd. Kmalu je prišlo zarad tega fevda med njima do prepira, katerega je leta 1173. poravnal oglejski patriarh Ulrik II. (št. 539, 676). Ko je za tržaškim škofom Bernardom Aldiger zasedel Koprsko stolico, je hotel imeti desetine od olja v Izoli ter se zarad tega začel prepirati z opatico Hermelindo. Leta 1189. je oglejski patriarh Gotfrid napravil mir med njima (št. 764).

Zahodno od Izole je **Piran,** kjer so imeli leta 974. že svojo faro (Gr. II, št. 449). Farna cerkev je bila posvečena sv. Juriju. Leta 1173. je bil Dominik piranski župnik (št. 531), leta 1179. in 1186. pa se omenja župnik Ulrik (št. 621, 720).

Piranska cerkev je imela nekoliko prebend. Dve taki prebendi je tržaško-koprski škof Bernard podelil svojemu arhidijakonu. Ker Piranci niso hoteli temu dajati dohodkov od prebend, ni škof dovolil, da bi se pri njih obhajala služba božja. Nato so se Piranci pritožili pri rimskem papežu, ki je leta 1179. arhidijakonu vzel obe prebendi, Pirancem pa dovolil božjo službo (št. 621).

Leta 1173. je prej omenjeni škof Bernard podelil Piranski fari četrtine od desetin po Kaštelskem okraju (št. 531). A kaže se, da jih prebivalci niso marali odrajtovati. Zato jih je papež Urban III. leta 1186. ali pa 1187. opomnil, da naj jih dajejo župniku Ulriku in njegovim duhovnikom. Kdor jih je še od prej dolžan, naj da tudi primerno odškodnino (št. 720). Te četrtine je piranskemu župniku kratil tudi novograjski škof s pomočjo bujskih prebivalcev. Zato je leta 1192. papež Celestin III. pozval gradeškega patriarha in castellskega škofa, da bi napravila red (št. 816).

Na čelu Piranske občine je stal župan. Leta 1192. je bil Arnulf za župana. On, njegovi svetovalci ter enajst meščanov je takrat priseglo, da hočejo v miru živeti s spletskimi prebivalci, ki bi zarad trgo-

vine prišli v Piran (št. 800). V tem mestu je leta 1173. bival grajski grof Popon (št. 531) ter leta 1192. notar Arnust (št. 800).

Blizu Pirana je imel oglejski patriarh Ulrik II. svoj dvor, katerega je leta 1173. podelil Belinjskemu samostanu. Z dvorom vred mu je odstopil neko goro z vsemi priteklinami ter pravico, katero so imeli oglejski patriarhi po ondotnih kapelah. Dotični svet se je razprostiral nekako od gore Seze pa do Albucana (št. 536).

Jugovzhodno od Pirana so Sičiole, kjer je bila leta 1177. fara. Zarad nje in njenih priteklin je nastal prepir med koprskimi in tržaškimi kanoniki. Oglejski patriarh Ulrik II. je rečenega leta tem prisodil faro (št. 601).

Nad Sičiolsko dolino se vzdiguje hrib Albucan s cerkvijo sv. Onofrija. Tu sem so se leta 1165. hoteli preseliti izolski prebivalci iz strahu pred sovražniki (št. 478). Zarad posestev v Albucanu je bil leta 1177. prepir med koprskimi in tržaškimi kanoniki (št. 601).

Jugovzhodno od Albucana je Kaštel. Ondotni grad je Ulrik, sin enakoimenovanega istrskega mejnega grofa, leta 1102. prepustil Oglejski cerkvi (št. 5). Četrtine od desetin po Kaštelskem okraju je leta 1173. tržaški škof Bernard podelil Piranski fari (št. 531). Isto je storil s cerkvijo sv. Mihaela v Kaštelu. Novograjski škof je pa s pomočjo bujskih prebivalcev zadržaval piranskemu župniku omenjeno četrtino tako dolgo, dokler ni poslednjič leta 1192. papež Celestin III. uredil to zadevo (št. 816).

Severno od Kaštela je vas Padena. Tu je imela Koprska občina neko posestvo, katero je leta 1186. odstopila svojim škofom (št. 724).

e) Beneška Slovenija.

Blizu Mirnika na zahodni strani mejne reke Idrije sta vasi Prapotno in Ibana. Oglejski patriarh Peregrin I. je leta 1161. podelil kanonikom v Čedadu eno kmetijo v Praprotnem, eno pa v Ibani (št. 423).

Vzhodno od Čedada je Stara gora z Marijino cerkvijo, severovzhodno pa vas Ažla. Tudi v teh dveh krajih je imela Oglejska cerkev svoja posestva, katera so bila do leta 1175. v rokah Herwika iz Čedada, nato pa samostana Marije Device v Čedadu (št. 558). V Ažli je bila cerkev sv. Petra, pod katero je spadalo več kapel. Lastninsko pravico do te cerkve in njenih kapel so imeli čedadski kanoniki, kar jim je tudi leta 1192. potrdil papež Celestin III. (št. 815).

Ako gremo iz Ažle proti severovzhodu, pridemo v vas Kozico. Kakor se kaže, je oglejski patriarh Peregrin I. leta 1146. podelil samostanu v Gornjem gradu na Štajerskem pet kmetij v imenovani vasi (št. 223).

Porčinj, Subit, Prosnid, Črneja in Vizont so slovenske vasi, ki se nahajajo med Kobaridskim kotom in Furlansko nižino.

Vse te vasi je leta 1170. podelil Ulrik iz Ahtna, bivši mejni grof toskanski, Oglejski cerkvi (št. 508).

Pri vhodu v Rezijansko dolino je vas Bela ali Rezijuta (Spodnja Bela), v sredi doline pa še ena Bela (Zgornja Bela). Nedaleč od rečene doline so gore Sart, Baba in Lanež. Vse te vasi in gore je po želji grofa Kacelina oglejski patriarh Ulrik I. okoli leta 1118. odstopil samostanu v Možnici (št. 56). Leta 1136. je oglejski patriarh Peregrin potrdil samostanu pravico do imenovanih krajev in gora (št. 129), leta 1149. rimski kralj Konrad III. (št. 258) ter leta 1184. pa papež Lucij III. (št. 680).

IV. Črtice iz politične zgodovine.

V začetku 12. stoletja je še cesar Henrik IV. vladal po takratni Rimski državi. Leta 1104. je nastal razpor med njim in njegovim sinom Henrikom. Oglejski patriarh Ulrik I., ki je bil cesarju jako naklonjen, bi ju bil rad pomiril. Leta 1105.* je prišel v velikonočnem času v Mainz, da bi tu napravil spravo med očetom in sinom, kar se mu pa ni posrečilo (št. 10). Patriarh Ulrik I. je bil kot zvest pristaš cesarja Henrika in bivšega protipapeža Wigberta, od katerega je tudi dobil palij (št. 38), že prej dvakrat izobčen (Gr. III, št. 413). Na cerkvenem zboru, katerega je papež Paskal II. leta 1106. sklical v Guastallo blizu reke Pada, se je to iznova zgodilo (št. 14).

Ves drug mož kakor patriarh Ulrik je bil Konrad I., njegov sovrstnik v Solnograški nadškofiji, ki je leta 1106. vsled ukaza papeža Paskala II. odstranil vsiljenega krškega škofa Bertolda (št. 18) ter nato posvetil svojega kaplana Hildepolda na njegovo mesto (št. 19). Tu naj omenim, da je bil leta 1106. na južnem Koroškem ustanovljen samostan, in sicer v Podkloštru, kjer je bamberški škof Oton I. na razvalinah razrušenega gradu postavil opatijo (št. 13). Istega leta je oglejski patriarh Ulrik dal v Dobrli vasi sezidati cerkev, pri kateri naj bi živeli kanoniki avguštinci (št. 20). Pozneje so tudi v tem kraju postavili samostan.

Leta 1106. je umrl cesar Henrik IV., kateremu je sledil njegov sin Henrik V. (1106—1125). Ko je leta 1108. na Ogrskem nastal prepir med kraljem Kolomanom in njegovim bratom Almom, je kralj Henrik hotel temu pomagati. Oblegal je brez uspeha Požun, a je kmalu nato zapustil Ogrsko. Te vojne sta se tudi udeležila Henrik III., vojvoda koroški, in Engelbert, mejni grof istrski (št. 25).

Znamenito je leto 1111. zarad spora med papežem Paskalom II. in kraljem Henrikom V. Tega so takrat v Italiji s svojimi četami podpirali oglejski patriarh Ulrik, koroški vojvoda Henrik in istrski mejni

grof Engelbert. Dne 4. februarja, ko je kralj v Rimu sklenil s papežem mir, sta med drugimi tudi vojvoda Henrik in mejni grof Engelbert prevzela poroštvo, da bode kralj izvrševal to, kar je obljubil (št. 27). Ko je kralj pet dni pozneje v Sutriju prisegel, da hoče skrbeti za papeževo osebno varnost, so isto storili tudi njegovi knezi, med njimi tudi vojvoda Henrik in mejni grof Engelbert (št. 28). Dne 12. februarja je kralj v Rimu ujel papeža ter ga izročil v varstvo oglejskemu patriarhu Ulriku (št. 29). Dne 23. marca se je kralj mudil v bližini mesta Rima, kjer sta ga med drugimi spremljala tudi koroški vojvoda in mejni grof istrski (št. 30). Dva meseca pozneje (dne 24. maja) je koroški vojvoda kot mejni grof Veronske marke blizu Gardskega jezera posredoval pri Henriku V., da je ta sprejel v svoje varstvo neki samostan v Veroni (št. 31).

Ko se je dne 7. januarja leta 1114. cesar Henrik V. oženil s še ne dvanajstletno Matildo, je prišlo mnogo knezov k tej slavnosti v Mainz. Med njimi se je nahajal, kakor se kaže, tudi koroški vojvoda Henrik. Ta je prosil vladarja, da bi potrdil ustanovitev samostana v St. Lambrechtu na Štajerskem, kar se je tudi dne 17. januarja zgodilo (št. 41).

Spomladi leta 1116. se je cesar napotil iz Nemčije v Italijo. V začetku marca je bil v Trevisu (št. 50), dne 11. marca v Benetkah (št. 51) in 18. marca v Padovi (št. 53). Po vseh teh krajih ga je spremljal koroški vojvoda. V Trevisu je bil ž njim skupaj tudi dne 1. avgusta leta 1118. (št. 55).

Takratni solnograški nadškof Konrad I. je iz strahu pred cesarjem in njegovimi pristaši leta 1117. zbežal na Saško, kjer je ostal do leta 1121. To priložnost je porabil koroški vojvoda Henrik, da bi se polastil posestev Solnograške cerkve po Koroškem in Furlanskem. Mogoče je, da mu je posebno po tej deželi šel na roko njegov brat, oglejski patriarh Ulrik. Tega je namreč solnograški nadškof jako preziral zato, ker je patriarh imel leta 1111. papeža Paskala II. nekoliko časa ujetega (št. 29). S Furlanskega se je vojvoda Henrik po Kanalski dolini napotil na Koroško, da bi tudi tukaj spravil posestva Solnograške cerkve pod svojo oblast.

Ko se je leta 1121. cesar hotel pomiriti s papežem, ni smel kazati več prejšnje strogosti nasproti solnograškemu nadškofu, in zato se je ta mogel vrniti v svojo diecezo. Ker je koroški vojvoda napravil mnogo škode Solnograški cerkvi, ga je nadškof izobčil. S tem ga je prisilil, da se je moral ž njim poravnati, in še le potem ga je rešil izobčenja (št. 61).

Leta 1122. in sicer dne 23. septembra je cesar Henrik V. sklenil s papežem Kalikstom II. Wormški konkordat ter tako napravil mir

med cerkvijo in državo. Med pričami, ki so bile takrat v Wormsu, se omenja tudi istrski mejni grof Engelbert (št. 64[a]).

Dobrih 35 let je patriarh Ulrik I. vladal Oglejsko cerkev. Leta 1121. in sicer dne 13. decembra je umrl (št. 62). Na njegovo mesto je nato prišel Gerard (št. 63). Skoraj eno leto po smrti patriarha Ulrika je umrl tudi njegov brat, koroški vojvoda Henrik III., in sicer dne 4. decembra leta 1122. Bil je zadnji član iz rodovine Eppensteinov. Njemu je sledil Henrik IV. (1122—1123), prvi koroški vojvoda iz rodovine Spanheimov. Svoje alode je vojvoda Henrik III. zapustil štajerskemu mejnemu grofu Leopoldu, nečaku svoje soproge Sofije (št. 69), ki je po smrti svojega očeta, Otokarja IV. († 28. nov. 1122), postal gospodar Štajerske mejne grofije (št. 68).

Tudi novi koroški vojvoda je bil hud nasprotnik solnograškemu nadškofu, katerega je nadlegoval s pomočjo svojih bratov Engelberta in Bernarda (št. 70). Ker so prebivalci po nekaterih krajih stali na strani koroškega vojvoda, si je nadškof pomagal tako, da je izrekel čez ondotne cerkve interdikt. Zarad tega se je vojvoda Henrik obrnil do rimskega papeža. Ta je nato pisal nadškofu, da naj se o tej zadevi posvetuje s pametnimi možmi ter naj potem ukrene to, kar bi bilo prav (št. 75).

Dne 13. decembra leta 1123. je umrl koroški vojvoda Henrik IV. Sledil mu je njegov brat Engelbert (1124—1135), ki je bil do takrat mejni grof istrski (št. 76). Ta Engelbert je imel mnogo sinov in hčera. Svojemu enakoimenovanemu sinu je izročil Istrsko mejno grofijo. Njegova hči Matilda se je omožila na Francosko ter bila stara mati francoskega kralja Filipa II. Avgusta (št. 74).

Po smrti cesarja Henrika V. je bil L o t a r III. (1125—1137) izvoljen za kralja. Ko se je dne 20. novembra leta 1125. mudil v Reznu, je vsled prošnje koroškega vojvoda Engelberta potrdil samostanu v Št. Florijanu na Gorenjem Avstrijskem njegova posestva (št. 86).

V tistem času so Ogri večkrat napadli Štajersko mejno grofijo ter jo opustošili. Ondotni prebivalci slovenske in nemške narodnosti so veliko trpeli, a tudi večkrat šli čez mejo ter plenili po Ogrskem. Nazadnje (morda leta 1127.) je solnograški nadškof Konrad I. sklenil mir z ogrskim kraljem (št. 88).

Kralj Lotar se je dobro razumel s takratnim papežem Honorijem II., imel je pa nevarnega nasprotnika, Konrada iz rodovine Staufov, katerega je leta 1128. milanski nadškof kronal za italskega kralja. Takrat je živel protipapež Gregor VIII. (Burdin), ki je imel po raznih krajih svoje pristaše, čeprav je bil v ječi zaprt. Privrženci Gregorja VIII. in protikralja Konrada so bili slabo zapisani pri kralju Lotarju in papežu Honoriju II. Kaže se, da je bil oglejski patriarh Gerard naklonjen protikralju Konradu in protipapežu Gregorju. Zato je bil v začetku

leta 1129. odstavljen (št. 91). O Gerardu se je trdilo, da je vdan razkolnikom, da je malovreden človek, ki ne bi smel voditi cerkve, in da je podoben drevesu, ki brez koristi stoji na zemlji (št. 91, 92, 93). O Oglejski cerkvi se je reklo, da je odpadla od vere ter se ločila od Apostolske stolice in da je prenehalo krepostno življenje njenih duhovnikov (št. 112, 113). Postopanje patriarha Gerarda je vplivalo na solnograškega nadškofa in krškega škofa, da mu nista hotela dajati desetine od tistih posestev, katera sta imela na zemlji Oglejske patriarhije (št. 112).

Na Gerardovo mesto je leta 1129. oglejska duhovščina izvolila bamberškega dekana Egilberta za patriarha, a ljudstvo ga ni hotelo sprejeti (št. 92, 93). Bajé je bil v tistem času tudi oglejski arhidijakon Ulrik izvoljen za patriarha, a papež ga ni hotel potrditi (št. 102). Nato ni imela Oglejska cerkev nekoliko časa nobenega pastirja. Še le leta 1131. je bil za oglejskega patriarha izvoljen Peregrin I. (št. 103), ki pa ni bil iz rodovine Spanheimov (št. 114). V tistem času je smrt povzročila nekatere premembe na Štajerskem in Koroškem. Leta 1129. meseca oktobra je umrl štajerski mejni grof Leopold Hrabri in za njim je sledil njegov sin Otokar V. (št. 94). Po smrti krškega škofa Hildepolda († 1131) je Roman I. dobil Krško stolico (št. 106).

Mir, katerega je solnograški nadškof Konrad I. sklenil z Ogri, ni dolgo trajal. Kmalu so ti zopet prestopili meje, pustošili po Štajerskem ter mnogo ljudi odvedli s seboj. Nato je nadškof poslal poslance na Ogrsko ter prisilil ondotnega kralja, da so iznova sklenili mir, ki je potem res trajal mnogo let, kar je povzročilo, da se je Štajerska mejna grofija napolnila z vasmi, gradovi in prebivalci (št. 105). Med drugim je dal solnograški nadškof Konrad takrat popraviti grad v Ptuju, iznova sezidati pa grad v Rajhenburgu (št. 109).

Oglejski patriarh Peregrin I. (1131—1161) je bil dobro zapisan pri takratnem papežu Inocencu II., ki mu je leta 1132. podelil metropolitsko oblast čez šestnajst škofij in sedem opatij. Tudi mu je potrdil mejno grofijo Kranjsko in grofijo Furlansko (št. 115). Pod njegovo cerkveno oblastjo so bile vse slovenske pokrajine južno od Drave, pod njegovo posvetno pa velik del Kranjske in deli Primorskega. Desetino, katero sta solnograški nadškof in krški škof odtegnila patriarhu Gerardu, sta brez ugovora priznala Peregrinu ter vplivala tudi na nekatere plemenitaše, da so isto storili (št. 112). Ko je papež Inocenc II. leta 1135. sklical sinodo v Piso, se je je udeležil patriarh Peregrin s svojimi sufragani (št. 123). Leta 1136. je patriarh Peregrin ustanovil samostan v Zatičini (št. 130), štiri leta pozneje pa v Gornjem gradu (št. 157).

Leta 1135. se je koroški vojvoda Engelbert odpovedal svojemu dostojanstvu ter stopil v samostan (št. 121). Njegov najstarejši sin Ulrik I. (1135—1144) je postal njegov naslednik, katerega prvikrat kot

vojvoda omenja neka listina cesarja Lotarja III. z dne 17. marca leta 1135. (št. 122).

Ko se je cesar Lotar v jeseni leta 1136. napotil v severno Italijo, sta ga med drugimi spremljala tudi oglejski patriarh Peregrin in koroški vojvoda Ulrik (št. 132, 133). Naslednjega leta je bil cesar v južni Italiji. V njegovi bližini sta bila tudi prej imenovana gospoda (št. 137, 138, 139, 140). Ko se je cesar v jeseni močno bolan vračal iz Italije proti Nemčiji, sta mu patriarh Peregrin in vojvoda Ulrik delala družbo (št. 141).

Po smrti cesarja Lotarja III. je njegov nekdanji nasprotnik, Konrad III. (1138—1152), dobil kraljevsko krono. Med tistimi, ki so priznali novega vladarja, sta bila tudi vojvoda Ulrik in istrski mejni grof Engelbert. Oba sta bila meseca maja leta 1138. pri kralju v Bambergu (št. 145).

V tistem času se je pojavil prepir med Tržaško občino in Dietalmom iz Devina. Ta je večkrat prestopil meje ter plenil po Tržaški okolici, a tudi Tržačani so včasi pustošili po njegovi zemlji. Dne 21. junija leta 1139. sta se obe stranki zarad mej pogodili ter med seboj sklenili mir (št. 148).

Grof Bernard iz rodovine Spanheimov je podelil mnogo svojega imetja samostanu v Št. Pavlu. Leta 1142. je sklenil, da naj se v Vetrinjah ustanovi cistercijanski samostan, kateremu je podaril obširna posestva posebno v Vetrinjah in ondotni okolici (št. 177). Mnogo daril je dobil rečeni samostan tudi od drugih oseb duhovskega in posvetnega stanu.

Ko je leta 1144. umrl koroški vojvoda Ulrik I. (št. 196), je prišel na njegovo mesto njegov sin Henrik V., ki je gospodoval do leta 1161.

Proti koncu leta 1145. so koprski in izolski prebivalci sklenili z beneškim doždom Petrom Polanom pogodbo ter mu prisegli zvestobo (št. 209).

Spomladi leta 1147. so se zbirale čete, da bi se udeležile druge križarske vojne. Pred odhodom je mnogo velikašev prodalo ali pa zastavilo svoja posestva. Nekateri, kakor istrski mejni grof Engelbert, so se sicer pripravljali na pot, a so pozneje premenili svoj sklep (št. 231). Med tistimi, ki so zapustili svoj dom, sta bila tudi koroški grof Bernard (št. 235, 237, 241) in štajerski mejni grof Otokar (št. 241). Dne 16. junija so bili križarji pred Dunajem (št. 242). Ko je kralj Konrad prišel s svojimi četami v začetku oktobra v Nikomedijo, je hotel iz svoje vojske izločiti vse pešce, ki so bili manj sposobni za vojskovanje. To je napravilo med križarji velik razdor. Nekateri so za voditelja hoteli postaviti koroškega grofa Bernarda. Nekoliko oddelkov se je ločilo od kraljeve vojske ter pod vodstvom freisinškega škofa Otona šlo poleg morskega obrežja proti jugu. Med njimi je bil tudi

grof Bernard (št. 244). Pri Laodiceji so prišli v zasedo, kjer so jih dne 16. novembra Turki večinoma pobili. Med mrtveci je bil tudi grof Bernard, ki je za dediča svojih posestev določil štajerskega mejnega grofa Otokarja V., sina svojega svaka (št. 245).

Spomladi leta 1149. se je kralj Konrad povrnil iz Palestine v svojo državo. Prišel je v Pulj, odtod pa v Oglej (št. 255), kjer je zarad dolgega potovanja ostal nekoliko časa. Tu je videl, da so se vazali polastili mnogih cerkvenih posestev. Dne 8. maja je bil v Huminu na Furlanskem, 14. maja v Št. Vidu na Koroškem in 15. maja v Brežah. Ko se je kralj mudil v Huminu, so bili v njegovi bližini med drugimi tudi oglejski patriarh Peregrin, tržaški škof Bernard, puljski škof Anfred in goriški grof Engelbert (št. 256). Ko je bil v Št. Vidu in Brežah, se omenjajo med njegovimi spremljevalci krški škof Roman, šentpavelski opat Werner, vetrinjski opat Eberhard, osojski opat Hecelin, dobrlaveški prošt Leon, koroški vojvoda Henrik, goriški grof Engelbert, vovbrski grof Viljem in njegov brat Ulrik ter še nekateri drugi (št. 257, 258, 259, 260).

S Koroškega se je kralj napotil v Solnograd, kjer se je mudil dne 21. in 23. maja. Takrat so ga med drugimi spremljali krški škof Roman, koroški vojvoda Henrik, istrski mejni grof Engelbert in goriški grof Engelbert (št. 261, 262).

Ko je leta 1152. umrl Konrad III., je bil Friderik I. izvoljen za rimskega kralja. V začetku julija se je mudil v Reznu, kamor so med drugimi prišli na njegov dvor koroški vojvoda Henrik, štajerski mejni grof Otokar in istrski mejni grof Engelbert (št. 295, 296). Mejni grof Otokar je nato spremljal svojega vladarja v Augsburg (št. 297), Ulm (št. 298, 299, 300, 301, 302), Speier (št. 304, 305) in Würzburg (št. 307a, 308, 309, 310). Tudi v naslednjem letu se je štajerski mejni grof nekaj časa mudil v bližini svojega kralja (št. 316, 317, 318).

V novembru leta 1154. se je kralj Friderik napotil čez Brenner v Italijo. Dne 18. junija naslednjega leta je bil v Rimu kronan za cesarja. Med njegovimi spremljevalci po Italiji se tudi omenjajo oglejski patriarh Peregrin, koroški vojvoda Henrik in štajerski mejni grof Otokar (št. 329, 330, 332, 333, 334, 340, 341, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355). Dober mesec po kronanju so rečeni knezi v Jakinu stopili na ladje ter se nato povrnili domov (št. 356).

Dne 17. septembra leta 1156. je cesar Friderik, ko se je mudil v Reznu, povzdignil Avstrijsko mejno grofijo v vojvodino. To se je zgodilo vpričo oglejskega patriarha Peregrina, koroškega vojvoda Henrika in istrskega mejnega grofa Engelberta (št. 364).

Proti koncu meseca junija leta 1158. se je cesar Friderik napotil v Italijo, da bi se tu vojskoval z mestom Milanom. Korošci pod vodstvom vojvoda Henrika so šli po Kanalski dolini na Furlansko in v

Veronsko marko, da bi pomagali cesarju (št. 374). Dne 10. julija je bil Friderik pri reki, Mincio imenovani. V njegovi bližini se je nahajal patriarh Peregrin (št. 375). Dva tedna pozneje se je koroški vojvoda polastil neke utrdbe, ki je stala severovzhodno od Milana (št. 376). Med tistimi, ki so meseca avgusta naskakovali Milan, so bile tudi čete oglejskega patriarha (št. 377). Med obleganjem so se patriarh Peregrin, bamberški škof Eberhard in praški škof Daniel pogajali z Milančani zastran miru (št. 378). Ko se je dne 8. septembra Milan podal, se je cesar meseca oktobra napotil v Veronsko grofijo, odtod pa meseca novembra na Ronkalsko polje in proti Piacenzi. V njegovem spremstvu sta bila takrat tudi oglejski patriarh in koroški vojvoda (št. 380, 381, 382). Ta je ostal v cesarjevi bližini tudi naslednjega leta, in sicer meseca februarja, ko je bil ž njim pri Marengu (št. 387), in meseca decembra pa pred Cremo (št. 389). Oglejski patriarh je nagovarjal prebivalce tega mesta, da bi se podali, kar so tudi storili (št. 395).

Dne 1. septembra leta 1159. je umrl papež Hadrijan IV. Večina kardinalov je nato za papeža izvolila nekega Rolanda, ki se je imenoval Aleksander III., manjšina pa nekega Oktavijana, ki se je zval Viktor IV. Nato je cesar v začetku februarja leta 1160. sklical shod v Pavijo, kjer naj bi se razsodilo, kateri papež je pravi. Na tem shodu je bil tudi patriarh Peregrin s svojimi sufragani ter se izrekel za Viktorja IV. (št. 396, 397, 398, 399, 402). V Paviji se je takrat mudil tudi koroški vojvoda Henrik (št. 401). Mesec pozneje je bil vojvoda, ki je veljal za hrabrega in v vojnih stvareh izurjenega moža, poslan k grškemu cesarju Manuelu (št. 405). Cesar Friderik bi bil rad za Viktorja IV. pridobil takratnega solnograškega nadškofa Eberharda in krškega škofa Romana (št. 402); a kaže se, da se mu to ni posrečilo.

Meseca junija leta 1161. je cesar Friderik vdrugič začel oblegati Milan. Pomagala sta mu med drugimi oglejski patriarh Peregrin in koroški vojvoda Henrik (št. 424, 425, 426, 427), a ne dolgo časa, kajti že dne 8. avgusta je umrl patriarh Peregrin (št. 432) in 12. oktobra pa vojvoda Henrik (št. 434). Ta je namreč utonil v Jadranskem morju pri izlivu reke Taljamenta, ko se je vračal v domovino. Devet dni je vojvoda ležal v vodi, deseti dan so ga našli Benečani ter ga spravili v mesto Caorle. Cesarjev notar Burghard in goriški grof Engelbert sta nato od prebivalcev odkupila njegovo truplo ter ga čez Oglej prepeljala v Rožac, kjer sta ga položila v grob njegovega očeta (št. 437). Za patriarhom Peregrinom I. je sledil Ulrik II. (1161—1182), sin trebenjskega grofa Wolfrada (št. 432), za koroškim vojvodom Henrikom V. pa njegov brat Herman (št. 434).

Novi patriarh je kmalu po svoji izvolitvi prišel k cesarju Frideriku, ki je takrat bival blizu Milana. Dobil je od njega regalije ter mu bajé obljubil, da hoče ubogati protipapeža Viktorja IV. Rekel je,

da ga pojde takoj obiskat. Ko je zapustil cesarja, se je delal bolnega ter ni šel k protipapežu, pač pa se je vrnil po Padu navzdol čez Benetke domov. Nekoliko časa ga je takrat spremljal cesarjev notar Burghard posebno zato, da bi ga nadzoroval. Ostali čas je pa porabil, da je prehodil Koroško, Kranjsko, Istro in druge dele Slovenije do ogrske meje ter povsod zahteval za cesarja vojaštva in denarnih sredstev (št. 437).

Solnograškemu nadškofu Eberhardu, ki je bil pristaš papeža Aleksandra III., je takratni ogrski kralj Gejza ponudil svojo pomoč zoper cesarja. Tudi ga je prosil, da bi kaznoval Friderika iz Ptuja, ki je vznemirjal njegove meje (št. 439).

Ko je cesar Friderik dobil leta 1162. mesto Milan v svojo oblast, je zapustil ondotni kraj. Dne 26. junija je bil v Savignanu pri Modeni, 18. avgusta v Turinu ter 7. septembra na Burgundskem. Med njegovimi takratnimi spremljevalci sta bila tudi patriarh Ulrik in koroški vojvoda Herman (št. 445, 446, 448). Naslednjega leta v začetku novembra je bil cesar v Lodiju blizu Milana. Z oglejskim patriarhom vred se je udeležil slavnosti, ko je protipapež Viktor IV. iz Starega Lodija v Novi Lodi prenesel ostanke sv. Basijana (št. 457).

Cesar se je v tistem času sprl z Benečani. To priložnost je hotel porabiti patriarh Ulrik II., da bi se polastil Gradeža. A bil je nesrečen, kajti Benečani so ga premagali najbrže leta 1164., ujeli in ga imeli dalj časa zaprtega (št. 468).

Zadnji dan leta 1164. je umrl v Pečuhu na Ogrskem štajerski mejni grof Otokar V., ko je bil ravno na poti, da bi šel v Jeruzalem (št. 472). Pred svojo smrtjo je ustanovil kartuzijanski samostan v Žičah ter ga bogato obdaroval (št. 479). Njegov naslednik je bil njegov sin Otokar VI. Leta 1167. je končal svoje življenje krški škof Roman I. (št. 489) in za njim je sledil krški škof Henrik (št. 490).

Solnograški nadškof Adalbert je bil pristaš papeža Aleksandra III., kar pa ni bilo všeč cesarju Frideriku. Zato je moral za nekoliko časa zapustiti svojo nadškofijo. Kmalu nato je prišel cesar v njegovo diecezo. Dne 22. februarja leta 1170. je bil v Solnogradu, v začetku marca v Brežah na Koroškem ter dne 19. marca v Lipnici na Štajerskem (št. 509, 510, 511). Pri tej priložnosti so prišli v njegovo bližino krški škof Henrik, koroški vojvoda Herman, goriški grof Engelbert, vovbrski grof Ulrik, istrski mejni grof Engelbert, andeški grof Bertold in še več drugih. Najbrže so bili našteti gospodje, ki so se sukali okoli cesarja, tudi njegovi privrženci. Iz nekega drugega vira je razvidno, da je imel papež Aleksander po naših krajih izprva le malo prijateljev. Solnograški arhidijakon Henrik pripoveduje, da je oglejski patriarh Ulrik II. z velikim trudom in z nevarnostjo, da izgubi svoje življenje, očistil svojo cerkev razkolniških zmot ter jo združil s katoliško. Izprva bi bil patriarh v

svoji patriarhiji komaj našel pravovernega človeka ali pa takega, ki bi znal ločiti med desno in levo. Na velikonočno soboto ni imel patriarh pri blagoslovljenju sveč nobenega človeka, ki bi bil hotel ali pa se upal javno izreči ime papeža Aleksandra. Sam se je hrabro bojeval z vso duhovščino in ljudstvom ter zahteval, da je treba imenovati Aleksandra, a drugi so terjali, da se imenuje Kalikst III. Po dolgem trudu je komaj dobil dijakona, ki je izpregovoril ime papeža Aleksandra. Ko je ljudstvo čulo to ime, je nastalo kričanje in ropotanje. Nato so se ljudje naglo odstranili, kakor da bi bežali pred imenom pravega papeža, in le malo jih je ostalo pri patriarhu (št. 521).

V severni Italiji so takrat nekatera mesta ustanovila Lombardsko zvezo, da bi se lažje branila zoper cesarja. Papež Aleksander je podpiral to zvezo. Leta 1170. je pisal oglejskemu patriarhu in še drugim osebam, da bodo izobčeni tisti, ki bi napravili zaroto zoper rečeno zvezo (št. 513).

Leta 1173. je umrl istrski mejni grof Engelbert, ki je bil iz rodovine Spanheimov (št. 537). Na njegovo mesto je nato prišel Bertold iz rodovine Andechsov.

Proti koncu maja leta 1174. se je cesar mudil v Reznu, kamor je sklical državni zbor, katerega so se med drugimi udeležili krški škof Henrik, koroški vojvoda Herman in istrski mejni grof Bertold (št. 550, 551). Na tem zboru so odstavili solnograškega nadškofa Adalberta, ker je bil pristaš papeža Aleksandra. Že pred tem zborom je cesar v posebnem pismu pozval koroškega vojvoda Hermana, da bi iztiral iz Solnograške nadškofije Čeha Adalberta ter ga na vse načine preganjal (št. 549). Ta Adalbert je bil namreč sin češkega kralja Vladislava I. Tako postopanje je še bolj razburilo duhove. Adalbertov sorodnik, češki vojvoda Sobeslav II., in pa štajerski mejni grof Otokar VI. sta napadla koroškega vojvoda Hermana in avstrijskega vojvoda Henrika II. Sovražne čete so leta 1175. pustošile po Koroškem ter požgale cerkev v Št. Vidu, kjer je zgorelo okoli 300 ljudi (št. 561).

Po bitki pri Legnanu, ki se je vršila leta 1176., se je cesar Friderik začel pogajati s svojimi nasprotniki. Dne 24. februarja naslednjega leta je bil patriarh Ulrik pri njem blizu mesta Pesara (št. 577). Sklenilo se je, da naj se papež in cesar snideta v Benetkah. Dne 23. marca je papež dospel v to mesto, kjer ga je med drugimi sprejel tudi oglejski patriarh s svojimi sufragani (št. 578). Štiri mesece pozneje, namreč dne 22. julija, je cesar sklenil mir s papežem v Chioggii. Tu sem je takrat prišlo mnogo cerkvenih in posvetnih velikašev s svojimi spremljevalci. Oglejski patriarh je imel v svojem spremstvu 300 vitezov, tržaški škof Bernard 30 in koroški vojvoda Herman 125 (št. 585). Dva dni pozneje je cesar prišel v Benetke, kjer ga je pričakoval papež s svojimi škofi, med katerimi je bil tudi oglejski patriarh (št. 586). Ko je papež v cerkvi

sv. Marka nagovoril ljudstvo v latinskem jeziku, je ukazal oglejskemu patriarhu, da je vsebino njegovega govora cesarju razjasnil po nemško (št. 589). Ta je v navzočnosti oglejskega patriarha in drugih mož prisegel, da se ne bode več bojeval z Lombardi (št. 590). Cesar se je mudil v Benetkah do druge polovice septembra. V tem času je izdal razne listine, v katerih se med pričami večkrat omenja tudi patriarh Ulrik (št. 592, 594, 595, 596, 597, 598, 599).

Leta 1179. meseca septembra se je cesar mudil v Augsburgu, kamor je prišel tudi koroški vojvoda Herman (št. 620). Naslednjega leta meseca aprila je bil v Gelnhausenu, kjer je Henriku Levu vzel vse njegove fevde ter jih podelil svojim pristašem. Štajerskega mejnega grofa Otokarja je povzdignil v vojvoda (št. 628). V Gelnhausen je takrat prišel tudi istrski mejni grof Bertold (št. 626), ki je nato svojega vladarja spremljal v Rezno (št. 629). Rečeni mejni grof je bil tudi pozneje včasi v cesarjevi bližini, tako meseca februarja leta 1181. in meseca marca leta 1183., obakrat v Norimbergu (št. 643, 662).

Po smrti koroškega vojvoda Hermana leta 1181. se je napotila njegova soproga Neža s svojim sinom Ulrikom v Erfurt, kjer je takrat bival cesar. Ta je potem potrdil Ulrika za koroškega vojvoda (št. 646). Nekaj mesecev pozneje (dne 2. aprila leta 1182.) je zatisnil oči patriarh Ulrik II., kateremu je sledil Gotfrid, ki je bil prej opat v Sestu (št. 655).

Leta 1183. sta cesar in njegov sin Henrik sklenila mir z Lombardsko zvezo. Med tistimi, ki so s prisego potrdili mirovno pogodbo, so bili tudi koroški vojvoda Ulrik II., štajerski vojvoda Otokar in istrski mejni grof Bertold (št. 663, 664). Ta je bil tudi kmalu nato za pričo, ko je cesar Feltrinski škofiji potrdil njene pravice (št. 667).

Leto pozneje meseca maja je cesar zbral v Mainzu svoje kneze frankovske, nemške, slovanske in italske narodnosti od Ilirije pa do Španskega. Med drugimi je prišel tja štajerski vojvoda Otokar. Takrat sta cesarjeva sinova postala viteza (št. 677, 678).

Iz Mainza se je cesar šestič napotil v Italijo, in sicer sedaj z namenom, da bi oženil svojega sina Henrika. Meseca oktobra je bil nekoliko časa v Veroni, novembra v Trevisu in decembra v Čedadu. Med njegovimi spremljevalci sta se tudi nahajala oglejski patriarh Gotfrid in istrski mejni grof Bertold (št. 682, 683[a], 684, 688, 689). Meseca januarja leta 1186. se je Henrik v Milanu oženil s Konstanco, princesinjo sicilsko. Pri tej priložnosti ga je patriarh kronal za italskega kralja. Ker se je to zgodilo proti volji takratnega papeža, Urbana III., je ta prepovedal patriarhu vršiti božjo službo (št. 719).

Petnajst let je bil Bertold III. iz rodovine Andechsov istrski mejni grof. Leta 1188. je umrl (št. 752). Sledil mu je njegov sin Bertold IV.

Takrat se je cesar Friderik odločil, da se udeleži križarske vojne. Dne 11. maja leta 1189. je zapustil Rezno in dne 24. maja je bil že

na Ogrskem. Med križarji sta bila tudi istrski mejni grof Bertold in Adalbert iz Višnje gore (št. 756). Naslednjega leta je cesar Friderik utonil v neki reki Male Azije. Za njim je dobil vladarstvo njegov sin Henrik VI., ki se je leta 1191. napotil v Italijo, da bi bil kronan za cesarja. Dne 11. in 12. februarja je bil v Bologni (št. 782, 783), 1. marca v Pisi (št. 784) in 6. marca v Sieni (št. 785). Dne 15. aprila je dobil v Rimu cesarsko krono. Tu se je mudil tudi še dne 17. aprila (št. 789), dne 19. aprila pa v nekem kraju jugovzhodno od Rima (št. 790). Nato se je Henrik VI. napotil v južno Italijo, da bi se vojskoval s Tankredom, ki se je polastil Normanskega kraljestva. Oblegal je skoraj štiri mesece brez uspeha mesto Neapel ter se nazadnje moral vrniti. Po vseh naštetih krajih ga je spremljal patriarh Gotfrid (št. 792, 793, 794).

Ko je leta 1192. brez otrok umrl štajerski vojvoda Otokar, je zapustil svojo vojvodino avstrijskemu vojvodu Leopoldu (št. 801), katerega je že pred šestimi leti določil za svojega naslednika (št. 725, 726).

Proti koncu rečenega leta je prišel iz Palestine angleški kralj Rihard. Vsled viharja na morju je bil prisiljen, s svojimi tovariši blizu Ogleja stopiti na suho. Ko je prišel na Goriško, ga je ondotni grof spoznal in mu dovolil prehod skozi svojo deželo, a ob enem je na skrivnem opozoril svojega brata, da naj mu zastavi pot. Omenjeni brat je za kraljem poslal nekega viteza, kateri naj bi ga ujel, česar pa vitez ni hotel storiti. Na koroških tleh pri Brežah je kralja zasledoval Friderik iz Ptuja, ministerial solnograškega nadškofa (št. 817). Tik Dunaja je dne 21. decembra dobil avstrijski vojvoda Leopold angleškega kralja v svojo oblast. Ko se je cesar Henrik okoli 10. januarja leta 1193. mudil v Reznu, kamor je sklical državni zbor, je vojvoda Leopold pripeljal tja ujetega kralja. V Rezno so takrat tudi prišli koroški vojvoda Ulrik II., istrski mejni grof Bertold in goriški grof Majnhard (št. 824, 825).

Leta 1194. meseca oktobra je umrl oglejski patriarh Gotfrid (št. 862), za katerim je sledil Peregrin II. Zadnji dan rečenega leta je izdihnil avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold (št. 864) in za njim je po Štajerskem začel vladati njegov enakoimenovani sin.

Naslednjega leta je cesar sklenil, da pojde s svojimi četami v Palestino. Mnogo knezov ga je hotelo spremljati, med njimi tudi koroški vojvoda Ulrik II. in istrski mejni grof Bertold (št. 877). Nekateri križarji so pač dospeli v Palestino, večina pa le v južno Italijo, odkoder so se vsled cesarjeve smrti leta 1197. zopet napotili proti domu. Nato so leta 1198. nekateri knezi izvolili Filipa Švabskega za kralja, drugi pa Otona, sina Henrika Leva. Oglejski patriarh in koroški vojvoda sta se izrekla za Filipa (št. 906).

Ko je leta 1199. ogrski kralj Emerik napadel Avstrijsko in Štajersko, je Friderik iz Ptuja, kakor se kaže, na južnem Štajerskem odbil ogrski napad (št. 914).

V. Odlomki iz kulturne zgodovine.

V 12. stoletju so med Slovenci nastali naslednji samostani: Na Koroškem v Podkloštru, ustanovljen leta 1106. (št. 13), v Dobrli vasi, ustanovljen leta 1106. (št. 20) ter v Vetrinjah, ustanovljen leta 1142. (št. 177), na Štajerskem v Gornjem gradu, ustanovljen leta 1140. (št. 157), v Žičah, ustanovljen leta 1165. (št. 479) in v Jurkloštru, ustanovljen pred letom 1174. (št. 495), na Kranjskem pa v Zatičini, ustanovljen leta 1136. (št. 130). Tudi v Bohinju so hoteli postaviti samostan, kar pa se ni uresničilo (št. 58). Kar se tiče Primorskega, je bil nekdanji samostan v Štivanu v 12. stoletju že razrušen (št. 40). V Kopru se je leta 1152. nahajal samostan Marijinega oznanjenja (št. 303).

Fare in cerkve po Koroškem.

V Junski dolini in njeni bližini so se nahajale: fara v Dobrli vasi, dokler ni bilo tam samostana, s kapelami v Goselni vasi, Rikarji vasi, Št. Vidu, Žitari vasi, Podjuni, na Obirskem in na Šentjurski gori (št. 327), fara v Škocijanu (št. 20), fara v Šmihelu (št. 20), fara v Ljibeličah s kapelama v Lokovici in Možici (št. 327), fara v Labodu, kjer je bil okoli leta 1190. neki Gundram za župnika (št. 651), fara, katero so vodili šentpavelski opatje in pod katero so spadale tudi cerkev sv. Nikolaja (v Sirnikovem), cerkev Marije Device v Pustrici, cerkev sv. Kolomana blizu Grebinja in cerkev sv. Mihaela pri Podgori blizu Rude (št. 885), dalje fara v Tinjah (št. 127), cerkev sv. Ruperta pri Velikovcu (št. 580), cerkev sv. Lamberta pri Važenbergu (št. 104), cerkev sv. Jurija na Vinogradih (št. 104), cerkev v Šmarjeti pri Telenbergu (št. 104), kapela v Mohličah (št. 580) ter cerkev v Št. Lipšu poleg Krke (št. 580). Fare in cerkve po Velikovškem okraju so bile pod nadzorstvom ondotnega arhidijakona (št. 580).

V Celovški okolici so bile: fara v Tigrčah (št. 136), kapela v Otmanjah (št. 136, 500), kapela v Grabštajnu (št. 127, 136), cerkev sv. Donata blizu Vetrinj (št. 177), cerkev na Plešević pri Kotmari vasi (št. 177) in cerkev sv. Marije na Žihpoljah (št. 203).

V Rožni dolini so bile: fara v Rožeku, kjer je bil leta 1169. neki Ivan za župnika (št. 501), fara v Kapli, kjer je bil rečenega leta neki Ulrik za župnika (št. 501), kapela sv. Jakoba (št. 640) ter podružnica v Št. Janžu (št. 605).

V Beljaku, kjer je bila cerkev sv. Jakoba (št. 128), je imel arhidijakon svoj sedež. Leta 1169. se omenja arhidijakon Walther (št. 501, 506). V Beljaku je bila tudi fara in njenemu župniku je bilo leta 1169. Richer ime (št. 501, 506). Vzhodno od Beljaka je bila fara Marija na Zilji (št. 56), jugozahodno pa fara Št. Janž na Zilji (št. 56, 506, 507). Ondotno vas je leta 1348. zasul Dobrač. V Vratih se omenja kapela sv. Andreja (št. 506, 507).

V Kanalski dolini je bila ena kapela v Žabnicah in ena pa v Lipalji vasi (št. 23).

Fare in cerkve po Kranjskem.

Na Gorenjskem so bile: fara v Rodinjah, kjer je bil leta 1163. neki Engelbert za župnika (št. 462, 542), cerkev v Lescah (št. 542), cerkev v Gorjah (št. 542), kapela v Velesovem (št. 462), cerkev v Preddvoru (št. 323), cerkev v Mošnjah (št. 323), cerkev v Tupaličah (št. 323), fara v Cerkljah, kjer je bil okoli leta 1150. neki Richer za župnika (št. 246, 462), fara v Komendi (št. 246, 462), fara v Šmartnem, kjer je bil leta 1163. neki Arnold za župnika (št. 462) ter fara v Ljubljani, kjer je bil rečenega leta neki Peter za župnika (št. 462).

Na Dolenjskem se omenjata fari v Št. Vidu pri Zatičini (št. 130, 131, 211, 462) in v Št. Rupertu (št. 462).

Fare in cerkve po južnem Štajerskem.

Fara v Pilštanju (št. 492, 540), fara v Braslovčah (št. 157, 540), cerkev na Vranskem (št. 77), fara v Gornjem gradu (št. 157), fara v Rečici (št. 540), fara v Konjicah (št. 222, 540), fara v Škalah (št. 327), fara v Starem trgu pri Slovenjem Gradcu (št. 20), fara v Razboru (št 20), cerkev v Breznu (št. 681), cerkev v Radomljah (št. 681), fara v Mariboru (št. 716), fara v Hočah (št. 222), fara v Slivnici (št. 222), fara v Kamnici (št. 839), fara v Jarenini (št. 409, 854) in fara v Radgoni (št. 716). V Slovenjem Gradcu je imel savinjski arhidijakon svoj sedež (št. 492).

Fare in cerkve po Primorskem.

Cerkev v Bovcu s kapelami (št. 815), cerkev v Volčah s kapelami (št. 815), cerkev na Šentvidski planoti s kapelami (št. 815), fara v Solkanu, kjer je bil leta 1194. neki Andrej za župnika (št. 861), fara v Korminu (št. 861), fara v Štivanu (št. 40, 462), škofija v Trstu, škofija v Kopru, fara v Piranu (št. 720) in fara v Sičiolah (št. 601).

Med Beneškimi Slovenci se omenja cerkev sv. Petra v Ažli z mnogimi kapelami (št. 815).

Kar se tiče **verskega življenja** med Slovenci v 12. stoletju, se lahko o njih reče, da so bili pobožni ljudje. Helmold, ki je prišteval Korošce k Slovanom (št. 464), pravi o prvih, da so jako vneti za božjo čast in da spoštujejo duhovnike (št. 465).

Slovenci so že takrat radi romali. Pripoveduje se nam, da so nekateri naši predniki hodili o Marijinih praznikih na božjo pot h kapelici Matere božje v Lescah ter s seboj prinašali tudi darove (št. 542). Nekateri so se napotili celo v Sveto deželo. Alberon, sin Majnharda iz Kokre, je leta 1154. vdrugič šel v Jeruzalem (št. 335). Da bi se pobožnost med ljudstvom še bolj povečala, je patriarh Ulrik II. leta 1180. vpeljal v svoji patriarhiji praznik sv. Marije Magdalene (št. 625).

Po naših krajih se je nekaj časa tudi razširjala neka verska zmota. Nekateri duhovniki so okoli leta 1133. začeli trditi, da imajo

le škofje oblast odvezavati, ne pa tudi oni sami. Po vsej pravici je neki koroški rojak na to odgovoril, da bi bilo število delavcev v Gospodovem vinogradu jako majhno, ako bi imeli samo škofje tako oblast (št. 118).

Kar se tiče **novcev**, so naši predniki v 12. stoletju računali z markami, librami, šilingi (solidi) in penezi (denarii). Z besedo marko so med drugim zaznamovali neko utežno enoto, ki pa ni bila povsod enaka. Dunajska marka je tehtala kakih 280 gramov, beneška pa kakih 237 gramov. Utežno marko so delili v 4 fertone = 8 unc = 16 lotov = 32 setinov = 64 kvintinov.

Srebrni penezi so bili nekak drobiž v srednjem veku. En tak penez je tehtal približno en gram. Svoto 240 penezov so imenovali funt ali libro. Po Oglejski patriarhiji je imela ena libra 20 šilingov ta pa 12 penezov; po Bavarskem pa ena libra 8 šilingov, ta pa 30 penezov. Kovali so samo peneze, računali pa z markami, šilingi in librami.

Po naših krajjh je šlo 160 kovanih penezov na eno števno marko (marca numero), katere pa ne smemo zamenjati z utežno marko. Ta je imela pol funta ali pa 120 penezov čistega srebra v palicah. Kovani penezi so imeli dostikrat le tri četrtine srebra in eno četrtino bakra, zato jih je bilo treba več na eno števno marko, da je bila vrednost enaka z utežno marko.

Od prej omenjene libre nam je razločevati slovensko libro (libra Sclabonica), ki je imela le osem penezov, ter libro penezov z dvajsetimi penezi.

Zlato so tehtali. Njegova vrednost nasproti srebru je bila včasi v razmerju 1 : 10.

Kake so bile **cene** raznih predmetov v 12. stoletju, naj pokažejo naslednji zgledi.

Ena hiša z majhnim dvoriščem zunaj Trsta je leta 1111. veljala sedem liber (št. 32). Misliti nam je na slovenske libre, kar da 56 penezov, ali pa na libre penezov. V Števerjanu na Goriškem so okoli leta 1181. prodali eno njivo in en vinograd za 11 liber in tri peneze (= 91 penezov), eno njivo in en vinograd za 3 fertone (= 90 penezov) ter en vinograd za 40 penezov (št. 650). Kmetije niso bile povsod enako velike in tudi ne enako drage. Nekatere so merile po 12 oralov (jugerum), nekatere tudi po več. Ena kmetija v Letinjah blizu Pliberka na Koroškem je okoli leta 1150. veljala 3 marke (št. 187), štiri kmetije v Kovičah pa 17 mark (št. 189). Leta 1184. so v Kobaridu 4 1/2 kmetije stale 16 mark breških penezov (št. 686), leta 1191. je kupil čedadski prošt za 20 breških mark 4 1/2 kmetije in pa en mlin v Bovcu (št. 795). Neka kmetija je okoli leta 1195. veljala na Koroškem 5 mark in en ferton (št. 834). V Vestrnici blizu Maribora je Šentpavelski samo-

stan proti koncu 12. stoletja kupil pet kmetij za 8 mark (št. 654). Isti samostan je po letu 1193. plačal 49 mark, da je rešil 12 kmetij (št. 843). Ako vzamemo, da je poprek ena kmetija stala štiri marke, si moremo misliti, kako velika so bila marsikatera druga posestva, tako n. pr. neko posestvo v Bohinju, ki je bilo vredno 120 liber (št. 58), potem neko posestvo v Št. Lipšu, ki je veljalo 36 mark (št. 81), dalje posestva v Biču, Bitičah in Moravčah, ki so stala 127 mark (št. 207), posetsvo v Tirni, ki se je prodalo za 60 mark (št. 326), alod Dobrna, za katerega je krški škof dal 145 mark (št. 342), posestvo v Sekožnu, za katero je bilo treba plačati 62 mark (št. 737), ter Krški grad s priteklinami, kateri je bil zastavljen za 700 mark (št. 760).

Kar se tiče **mere** za žito in druge enake stvari, sta ljudem v srednjem veku po naših krajih v ta namen služila modij (modius) in vagan ali mera (metreta, mensura). Razen teh dveh se omenjata tudi škaf in korec. Vagan je bil po raznih krajih različne velikosti. Največkrat so računali šest vaganov za en modij. Škaf je bil skoraj iste velikosti kakor modij. Ko so Babenberžani dobili del Štajerske v svojo oblast, se je po njej razširil tudi avstrijski mut. En avstrijski mut je imel 5 modijev ali pa 30 vaganov. Po Štajerskem sta bila tudi v rabi veliki in mali mut, ki se pa nista ujemala z avstrijskim. En veliki mut je imel dva mala muta ali pa štiri škafe. Po nekaterih krajih Štajerskega je en mut imel šest korcev ali pa osem četrtin ali pa 48 maseljcev.

Jako mnogovrstne so bile služnosti, katere so se nalagale podložnim kmetom v srednjem veku. Ti so namreč morali delati tlako, dajati desetino ter odrajtovati razne davščine v novcih in v blagu. Desetino je dobivala duhovska gosposka, drugo je bilo na korist zemljiškim gospodom.

Robota je bila kaj različna. Kmetje so morali svojemu gospodu obdelovati polje, morali so tedaj orati, sejati, pleti, žeti in mlatiti. Dalje so bili dolžni kositi travo, jo sušiti ter seno spravljati v gospodove pristave. Po vinogradih je bilo treba kopati, obrezavati trte, trgati grozdje in izvrševati druga dela, dokler ni bilo vino v sodih. V gozdih so sekali les, cepili drva ter jih znašali v gospodovo kuhinjo. Nekateri so delali tlako z vozom. Ne samo, da so sami zamudili mnogo časa, tudi njih vozovi in živina se niso mogli takrat uporabljati pri domačem delu. Iz poznejših virov je razvidno, da so loški podložniki tovorili škofovo vino z Goriškega čez Oslico v Škofjo Loko, odtod pa naprej čez Ljubelj proti Bavarskemu. Podložniki so morali narejati in popravljati pota in mostove, ograjati travnike in vrtove ter v zimskem času še celo kidati sneg z grajskih streh. Bilo je določeno, koliko dni v letu naj se ta ali oni pritegne k roboti.

Razen drugih davščin so morali podložniki svojemu gospodu od svojih kmetij dajati **urbarščino** v novcih ali pa v blagu. Znano nam je, kaj so morali prebivalci po Loškem okraju odrajtovati okoli leta 1160. Kmetje po Hotovljah, Hrastnici, Sopotnici in drugih sosednjih krajih so dajali po tri modije ovsa, po pet modijev ječmena, po en modij hmelja, po tri mere pšenice, po en kosem prediva in po eno kokoš. Kmetje po Selški in Poljanski dolini so odrajtovali po 32 penezev, po enega prašiča in po enega piščanca, kmetje po Žabnici in sosednjih vaseh pa po pet modijev ovsa, po en modij hmelja in po enega prašiča. Kmetje v Ratečah in Godešču so dajali po šest veder piva in po en modij ovsa (št. 410).

Že iz teh podatkov je razvidno, da so kmetje razen novcev dajali tudi pšenico, oves, ječmen, hmelj in pivo, predivo, prašiče, kokoši in piščance. Isti vir navaja, da so tudi odrajtovali bob, gorčico, perje, gosi, sir, sladje, vreče in vrvi.

Desetino se po naših pokrajinah začeli uvajati solnograški nadškofje, ko so po svojih duhovnikih med Slovenci razširjali krščanstvo. Znano je, da je že Alkuin leta 796. pisal škofu Arnu, da naj bode oznanjevalec pobožnosti, ne pa izterjevalec desetin (Gr. I, št. 300). Slovenci izprva niso dajali polne desetine, kakor je bilo predpisano, temuč dosti manjšo. Ta je med njimi postala običajna. Pozneje je solnograški nadškof Gebhard hotel po svoji vladikovini urediti desetino. Prisilil je Slovence, da so začeli odrajtovati zakonito ali katoliško desetino (Gr. III., št. 207). Kdor je hotel še nadalje ostati pri običajni desetini, je moral nadškofu dati primerno odškodnino (Gr. III, št. 117, 206).

Del desetinskih dohodkov so po škofovem navodilu porabili za cerkve in duhovščino. En del dohodkov, navadno eno tretjino, je škof obdržal za svoje potrebe. Po samostanih so z desetinskimi dohodki podpirali romarje in reveže. Leta 1136. je oglejski patriarh Peregrin podelil samostanu v Zatičini desetino od vseh posestev, katera menihi že imajo ali pa jih še pridobe; izvzet je bil le tisti del desetin, ki je pristojal duhovnikom (št. 130). Zarad ene tretjine desetin od novin pri Grebinju je nastal prepir med Solnograško je Bamberško cerkvijo (št. 428). Dva dela desetin po Konjiški, Slivniški in Hoški fari je dobil grof Bernard od oglejskega patriarha Peregrina (št. 222). Ta je tudi podelil dva dela desetin po Gornjegrajski in Braslovški fari samostanu v Gornjem gradu (št. 157). Iz poznejših virov je razvidno, da so v Trstu porabljali eno četrtino desetin za uboge, eno četrtino pa za cerkvene stavbe. V Piranu so eno četrtino desetin dobivali duhovniki.

Mnogo desetin so škofje podelili samostanom. Solnograški nadškofje so nekoliko svojih desetin med drugim odstopili samostanom v Vetrinjah (št. 180), Osojah (št. 128) in pri Sv. Juriju na Jezeru (št. 443), oglejski patriarhi pa samostanom v Dobrli vasi (št. 20, 327), Možnici

št. 56), Zatičini (št. 130), Vetrinjah (št. 323) in Podkloštru (št. 506). Tržaški škof Bernard je podelil desetine v Izoli samostanu sv. Marije pri Ogleju (št. 485), nekoliko drugih desetin pa svojim kanonikom (št. 313, 525) in cerkvi v Piranu (št. 531, 720). Šentpavelski samostan je prepustil desetine v Mohličah duhovniku Utonu (št. 392).

Večkrat so se škofje tudi med seboj pogodili za kako desetino, posebno takrat, kadar je imel kak škof svoje posestvo v tuji škofiji. Eno tako pogodbo so sklenili oglejski patriarh Peregrin, solnograški nadškof Konrad in krški škof Roman (št. 112). Leta 1144. je solnograški nadškof podelil krškemu škofu desetino po vsej Krški škofiji (št. 202). Leta 1161. se je poravnal prepir med solnograškim nadškofom in bamberškim škofom zarad neke desetine v Grebinju (št. 428).

Cerkveni ukazi so prepovedovali, odstopati desetino posvetnim ljudem. Vendar se je večkrat zoper nje grešilo. Škofje so včasi oddali kakemu ministerialu desetine v fevd ali pa v popolno last, da bi ga dobili na svojo stran; včasi so jih tudi zastavili. Plemeniti Dietbald iz Kagera je dobil od Oglejske cerkve v fevd desetine v Gornjegrajski in Braslovški fari (št. 157), grof Bernard pa v Hoški fari (št. 222). Desetino v Izoli je imel nekaj časa goriški grof Engelbert kot fevd Tržaške cerkve (št. 485). Pozneje je to desetino opatica Hermelinda dala v fevd Almeriku iz Milj (št. 539). Belinjski samostan je del svoje desetine dal najprej v najem Bertoldu iz Fojane, pozneje pa v fevd Štefanu iz Devina (št. 754). Štajerski vojvoda Leopold je imel desetino v obeh Račjah, Podovi in Rogozi ter jo nato podelil samostanu v Žičah (št. 879).

Desetino je bilo treba dajati od žita (št. 165, 284, 683, 721), vina (št. 165, 284, 327, 683, 721), goveje živine (št. 165, 500, 683, 721), ovac in druge drobnice (št. 500), krme (št. 161), prosa (št. 284), sočivja (št. 284), olja (št. 284, 764), soli (št. 500), sira (št. 500, 683, 721), medu (št. 500) itd. Dvor, kjer se je desetina oddajala, so zvali „curia decimalis“. En tak dvor je imel Admontski samostan blizu Vrbskega jezera (št. 523, 703, 732).

O zgodovinskih virih.

Abbatum S. Galli catalogus. — Tak naslov ima kratek spis, ki nam našteva opate Šentgallenskega samostana v Švici.

Izdaje: 1. Arx v MG. SS., II, 34—37. — 2. Holder-Egger v MG. SS., XIII, 326—330.

Acerbus Morena, De rebus Laudensibus, gl. Otto Morena, De rebus Laudensibus.

Additiones quaedam de fundatione ecclesiae Seccoviensis. — To je kratek spis o zgodovini Sekovske cerkve ter obsega

dobo od leta 1140—1165. Nahaja se v Vorauu v nekem rokopisu iz 14. stoletja.

Izdaje: Wattenbach v MG. SS. XVII, 457—460.

Alberici Chronicon, gl. Chronica Albrici monachi.

Andreae Catalogus abbatum S. Michaelis Babenbergensis. — Ta Andrej je bil opat v samostanu Michelsbergu pri Bambergu od leta 1483—1502. Pridno je zbiral gradivo za zgodovino Bamberške cerkve in svojega samostana. Med drugim je sestavil imenik svojih prednikov.

Izdaje: Köpke v MG. SS., XII, 907—909.

Annales Admuntenses. (Gr. I, str. LXV.)

Annales Colonienses maximi. — Ti letopisi, ki so znani tudi pod imenom „Chronica regia Coloniensis", so jako važen vir za dobo Hohenstaufov. Do leta 1106. so večinoma izpisani iz Ekehardove Kronike, odstavek od tega leta pa do 1140. iz raznih drugih virov, nadaljevanje do leta 1176. je pa večinoma samostojno delo. Važna so tudi razna nadaljevanja (continuationes), izmed katerih sega eno do leta 1237. Ohranilo se je več kodeksov iz 13. stoletja in iz poznejših časov.

Izdaje: 1. Eccard, Corp. hist. med. aevi, I, 683—944 (zastarelo). — 2. Pertz v MG. SS., XVII, 729—847. — 3. Waitz v Script. rer. Germ. in usum schol. pod naslovom „Chronica regia Coloniensis".

Annales Gotwicenses. — Ti letopisi obsegajo dobo od leta 1068—1230. Ohranili so se nam samo odlomki, katere je pisalo več rok.

Izdaje: Wattenbach v MG. SS., IX, 601—604.

Annales Hildesheimenses. (Gr. II, str. LXXIV.)

Annales Marbacenses. — So li ti rokopisi nastali v Marbachu ali pa v kakem drugem kraju Švabskega, ni znano. Pisatelj jih je končal z letom 1238. ter je najbrže kmalu potem umrl. Njegov rokopis se dandanes nahaja v Jeni. Ti letopisi so važen vir za dobo Hohenstaufov.

Izdaje: 1. Böhmer, Fontes rer. Germ., III, 66—113 pod naslovom „Annales Argentinenses pleniores". — 2. Wilmans v MG. SS., XVII, 146—180.

Annales Mellicenses. (Gr. II, str. LXXV.)

Annales Palidenses. — Pöhlde je neki kraj severovzhodno od Göttingena na Hannoveranskem. Po tem kraju se zovejo letopisi, ki segajo do leta 1182. Za nas nimajo posebne važnosti. Izvirni rokopis se nahaja v Oxfordu na Angleškem.

Izdaje: Pertz v MG. SS., XVI, 48—98.

Annales Ratisponenses. (Gr. II, str. LXXV.)

Annales Reicherspergenses. (Gr. III, str. LXIV.)

Annales S. Georgii in Nigra silva. — Samostan sv. Jurija se je nahajal v Črnem lesu blizu izvira reke Donave. Prvotni del ondotnih letopisov sega do leta 1153. Nato pa pride več nadaljevanj do leta 1627. Izvirni kodeks je zgorel, ohranil se nam je le neki ekscerpt iz leta 1762.

Izdaje: Pertz v MG. SS., XVII, 295—298.

Annales S. Petri Erphesfurdenses. — Ti letopisi segajo od eta 1078.—1182. ter so nadaljevanje letopisov meniha Lamberta iz Hersfelda. Zovejo se po nekdanjem samostanu sv. Petra v Erfurtu.

Izdaje: Pertz v MG. SS., XVI, 15—25.

Annales S. Rudberti Salisburgenses. (Gr. I, str. LXVII.)

Annales Scheftlarienses maiores. Scheftlarn je na Bavarskem južno od Monakovega. Rečeni letopisi obsegajo dobo od leta 1092.—1248. Za nas nimajo skoraj nobene važnosti.

Izdaje: 1. Rudhart v Quellen und Erörterungen zur bair. und deutschen Gesch., I, 373—397. — 2. Jaffè v MG. SS., XVII, 335—343.

Annales Venetici breves. Ti letopisi segajo do leta 1195. ter omenjajo le bolj tiste dogodke, ki so v zvezi z Beneško državo. Spisal jih je neki Benečan v 13. stoletju. Dotični kodeks se nahaja v Vatikanski knjižnici v Rimu.

Izdaje: 1. Simonsfeld v Neues Archiv f. ä. deutsche Gesch., I, 400—406. — 2. Archivio Veneto, XII, 342—349. — 3. Simonsfeld v MG. SS., XIV, 70 72.

Anniversaria Voroviensia. — Vorau leži na severovzhodnem Štajerskem. V ondotnem samostanu so nekako v sredi 14. stoletja spisali omenjeni vir, ki pa nima za Slovence nobene posebne važnosti.

Izdaje: Herzberg-Fränkel v MG. Necr., II, 438—440.

Anonymi Leobiensis Chronicon, gl. Johannis Victoriensis Liber certarum historiarum.

Ansberti Historia de expeditione Friderici imperatoris. — V tem spisu je neki avstrijski duhovnik, ki se je morebiti Ansbert zval, opisal tretjo križarsko vojno pod cesarjem Friderikom I. ter nato dodal še nekoliko notic iz poznejših let. Spis je v obče zanesljiv.

Izdaje: 1. Dobrowsky, Ansberti historia de expeditione Friderici imp., Praga, 1827. — 2. Tauschinski in Pangerl v Fontes rer. Austr., Script., V, 1—90.

Arnoldi abbatis Lubecensis Chronica Slavorum. — Arnold je bil prvi opat v samostanu sv. Ivana v Lübecku. On je Kroniko, katero je Helmold prenehal z letom 1171., nadaljeval do leta 1209. Njegovo delo je v obče zanesljivo.

Izdaje: 1. Lappenberg v MG. SS., XXI, 100—250. — 2. Lappenberg v Script. rer. Germ. in usum schol., 1868.

Auctarium Garstense. (Gr. I., str. LXVIII.)

Auctarium Lambacense. — Ta spis obsega dobo od leta 1128—1197. Zove se po kodeksu, ki je bil nekdaj v Lambachu, sedaj je pa na Dunaju.

Izdaje: Wattenbach v MG. SS., IX, 555, 556.

Boso, Vita Honorii II. papae. — Boso je bil kardinal Rimske cerkve ter kot tak umrl po letu 1178. Opisal je življenje nekaterih papežev, med njimi tudi Honorija II.

Izdaje: 1. Muratori, Rer. Ital. script., III, 422. — 2. Watterich, Rom. pont. vitae, II, 158.

Burchardi et Cuonradi Urspergensium Chronicon. — Burchard je leta 1215. postal prošt v samostanu Urspergu, ki se je nahajal med Ulmom in Augsburgom. V svoji kroniki se Burchard kaže odločnega pristaša Hohenstaufov. Njegov spis obsega dobo od 1126—1229. Dolgo časa se je mislilo, da je to kroniko ali pa vsaj njen konec spisal Konrad, naslednik Burchardov v Urspergu.

Izdaje: 1. Abel in Weiland v MG. SS., XXIII, 333—383. — 2. Abel in Weiland v Script. rer. Germ. in usum schol., 1874.

Casuum S. Galli continuatio altera. (Gr. III, str. LXVI.)

Chronica Albrici monachi Trium Fontium. — Albrik je bil menih v samostanu Troisfontainesu na Francoskem blizu Châlons sur Marne. Spisal je obširno kroniko, ki sega do leta 1241. Porabil je razne spise, med njimi tudi take, ki se nam niso ohranili.

Izdaje: Scheffer—Boichorst v MG. SS., XXIII, 631—950.

Chronica regia Coloniensis, gl. Annales Colonienses maximi.

Chronicae Polonorum. — Neki neznan pisatelj nam v prvi knjigi rečenega vira opisuje starejšo zgodovino Poljakov, v drugi in tretji pa dobo vojvoda Boleslava III. ter konča z letom 1113. Kakor se kaže, je spisal to delo neki tujec, morda Italijan, ki je živel na Poljskem, ne pa Martin Gallus, kakor se je dolgo mislilo. Poznejši pisatelji so ta vir večkrat rabili v svojih spisih.

Izdaje: Szłachtowski in Köpke v MG. SS., IX, 425—478.

Chronicon Gurcense. (Gr. III, str. LXVII.)

Chronicon Magni presbyteri, gl. Annales Reicherspergenses.

Chronicon Montis Sereni. — Mons Serenus je Lauterberg ali Petersberg pri mestu Halle. V ondotnem samostanu je duhovnik Konrad spisal kroniko, ki sega od leta 1124—1225. Ker je pisatelj rabil tudi nekatere vire, ki se nam niso ohranili, je vsled tega njegov spis toliko večje vrednosti.

Izdaje: 1. Mencken v Script. rer. Germ., II, 165—312. — 2. Ehrenfeuchter v MG. SS., XXIII, 138—226.

Chronicon Ossalchi monachi Rosacensis. — Ossalchus je postal za časa rožaškega opata Ivana (1295—1310) duhovnik v Rožaškem samostanu. Bil je 44 let voditelj ondotne sirotišnice. Sestavil

je kratek spis, v katerem govori o najstarejši dobi samostana in pa o prenovljenju sirotišnice. Iz njegove kronike je razvidno, kako mu je bil rečeni zavod pri srcu. Spis je treba previdno uporabljati.

Izdaje: Joppi v Archeografo Triestino, Nuova serie, XII (1886), 277—281.

Chronicon patriarcharum Aquilejensium alterum. (Gr. I, str. LXX.)

Chuonradi monachi Schirensis Annales. — Opat Konrad, ki je živel v bavarskem samostanu Scheiernu, je sestavil med drugim tudi omenjene letopise, ki obsegajo dobo od leta 1077—1226. Spis ni dosti vreden.

Izdaje: 1. Böhmer, Fontes rer. Germ., III, 513—518. — 2. Jaffè v MG. SS., XVII, 629—633.

Commendatio pii Ottonis Babenberg. ep. — Pod tem naslovom poznamo pesem, katero je nekdo sestavil po smrti bamberškega škofa Otona († 1139). Pisatelj v tej pesmi proslavlja rečenega škofa in njegova dela.

Izdaje: Köpke v MG. SS., XII, 910, 911.

Continuatio Admuntensis. — Ta spis je najbrže v Admontu nastal ter obsega dobo od leta 1140—1250. Izvirnik se je izgubil. Prepisovalci so marsikaj premenili, zato se ohranjeni prepisi, ki se nahajajo v Garstenu, Vorauu, Admontu in na Dunaju, ne strinjajo popolnoma.

Izdaje: 1. Pez, Script. rer. Austr., II, 187—199. — 2. Wattenbach v MG. SS., IX, 580—593.

Continuatio Aquicinctina. — Ta spis je nadaljevanje Kronografije, katero je sestavil menih Sigebertus Gemblacensis (vid. Gr. II), ter obsega dobo od leta 1149—1237. Aquicinctus je sedanji Anchin na Francoskem v dep. Cambrai-Arras.

Izdaje: Bethmann v MG. SS., VI, 405—438.

Continuatio casuum S. Galli, gl. Casuum S. Galli continuatio.

Continuatio Claustroneoburgensis prima. Ta spis je prav za prav posnetek letopisov, ki so znani pod imenom Annales Mellicenses. Pridejane so mu nekatere druge notice, posebno take, ki so v zvezi s Klosterneuburškim samostanom. Spis obsega dobo od leta 1075—1139.

Izdaje: Wattenbach v MG. SS., IX, 608—613.

Continuatio Claustroneoburgensis secunda. Ta vir obsega dobo od leta 1141—1224. Izvirni kodeks se nam ni ohranil, pač pa razni prepisi iz 13. in 14. stoletja, ki se pa med seboj nekoliko razlikujejo. Nahajajo se sedaj na Dunaju.

Izdaje: Wattenbach v MG. SS, IX, 614—624.

Continuatio Claustroneoburgensis tertia. — Ta spis obsega dobo od leta 1142—1233. Nekateri deli so prepisani iz drugih letopisov, nekateri so pa samostojno delo. Dotični kodeks se nahaja na Dunaju.

Izdaje: Wattenbach v MG. SS., IX, 629—637.

Continuatio Cremifanensis. — Ta vir se zove po kodeksu, ki se je nekdaj nahajal v Kremsmünstru, sedaj je pa na Dunaju. Začenja se z letom 1139. ter sega do leta 1216. Po pisavi se pozna, da so ga sestavljale tri osebe.

Izdaje: Wattenbach v MG. SS., IX, 544—549.

Continuatio Garstensis. — Ta spis obsega dobo od leta 1182—1257. V začetku do leta 1189. ima mnogo skupnega s Kremsmünsterskimi in Admontskimi letopisi; od leta 1215. dalje so pa razni dogodki večinoma samostojno opisani.

Izdaje: Wattenbach v MG. SS., IX, 594—600.

Continuatio Lambacensis. — Ta vir začenja z letom 1197. in sega do leta 1348. ter je nadaljevanje spisa, Auctarium Lambacense imenovanega. Nekateri odstavki v Continuatio Lambacensis so netočni. Dotični kodeks se sedaj nahaja v Gradcu.

Izdaje: Wattenbach v MG. SS., IX, 556—561.

Continuatio Zwetlensis altera. — Tako se zove neki spis, ki obsega dobo od leta 1170—1189. Najbrže je nastal v samostanu Zwetlu na Dolenjem Avstrijskem, kjer se hrani tudi dotični kodeks iz konca 12. stoletja.

Izdaje: Wattenbach v MG. SS., IX, 541—544.

Danduli Chronicon. (Gr. I, str. LXXI.)

De fundatoribus monasterii Diessensis commemorationes quinque. — Tako se imenuje pet kratkih spisov (a, b, c, d, e) o ustanoviteljih Diessenskega samostana. Ti spisi imajo več kronologičnih in še drugih napak. Dotični kodeksi se nahajajo v Monakovem.

Izdaje: 1. Mon. Boica, VIII, 297 (a), 299 (e). — 2. Hund, Metrop. Salisburg., II, 180 (d). — 3. Oefele, Rer. Boic. script., II, 673 (d), 703 (e). — 4. Jaffè v MG. SS., XVII, 328—331 (a, b, c, d, e).

De pace Veneta relatio. — V tem spisu nam nekdo poroča o miru, ki je bil leta 1177. sklenjen med papežem Aleksandrom III. in cesarjem Friderikom I. Dotični kodeks se hrani v Londonu.

Izdaje: 1. Arndt v MG. SS., XIX, 461—463. — 2. Balzani v Bulletino dell' Istituto stor. Italiano, X (1890) 7—16. — 3. Nuovo Archivio Veneto, I, 220 i. d.

Ebbonis Vita Ottonis episcopi Babenbergensis. — Ebbon je bil menih v bamberškem samostanu sv. Mihaela. Med letom 1151. in 1159. je opisal življenje bamberškega škofa Otona (1103—1139). To, kar nam pisatelj poroča, je v obče zanesljivo.

Izdaje: 1. Acta sanct. Bolland., mens. Jul., I, 425—449. — 2. Köpke v MG. SS., XII, 822—883. — 3. Jaffè, Bibl. rer. Germ., V, 588—692.

Falco, Chronicon de rebus aetate sua gestis. — Ta spis, katerega je sestavil Falco, sodnik v Beneventu, je važen vir za zgodovino južne Italije ter obsega dobo od leta 1102—1140.

Izdaje: Muratori, Rer. Ital. script., V, 82–133.

Genealogia marchionum Austriae. — Tako se zove kratek spis o tistih Babenberžanih, ki so živeli pred letom 1177. Nastal je na Koroškem med letom 1181. in 1192. ter se sedaj nahaja na Dunaju.

Izdaje: Wattenbach v MG. SS., IX, 609 pod črto.

Genealogia marchionum Stirensium. — Kratek spis, v katerem so našteti štajerski mejni grofje do leta 1180. Dotični kodeks se nahaja na Dunaju.

Izdaje: 1. Caesar, Annales ducatus Styriae, I, 100. — 2. Wattenbach v MG. SS., XXIV, 72.

Genealogia Wettinensis. (Gr. III, str. LXIX.)

Gerhohus, De investigatione antichristi. — Gerhoh je bil prošt v Reichersbergu od leta 1132—1169. Od njega imamo več spisov, med katerimi je tudi prej omenjeni, obstoječ iz treh knjig. Gerhoh ga je spisal leta 1162. Med drugim navaja v svojem sestavku nekatere epizode iz druge križarske vojne.

Izdaje: Stülz v Archiv f. österr. Gesch., XX, 132—188 (odl.)

Gesta episcoporum Halberstadensium. — Ta spis je nastal v začetku 13. stoletja ter obsega kroniko Halberstadtske škofije od leta 780—1208. Za starejšo dobo nima posebne veljave, za poznejše čase ima pa marsikaj zanimivega.

Izdaje: 1. Schatz pod naslovom »Chronicon Halberstadense«, 1839. — 2. Weiland v MG. SS., XXIII, 73—123.

Gisleberti Chronicon Hanoniense. — Gislebert je bil prošt v hennegauskem mestu Monsu. Njegovo zgodovinsko delo sega od leta 1086. pa do 1195. ter se nanaša v prvi vrsti na Hennegau, a ima tudi mnogo podatkov, ki opisujejo razne dogodke po drugih krajih.

Izdaje: 1. Arndt v MG. SS., XXI, 481-601. — 2. Arndt v Script. rer. Germ. in usum schol., 1869.

Helmoldi presbyteri Chronica Slavorum. — Helmold je bil župnik v Bosauu poleg Plönerskega jezera na Holsteinskem. Gerold, škof v holsteinskem Oldenburgu ali Stargardu, kakor so kraj imenovali ondotni Slovani, je vzpodbudil Helmolda, da je spisal kroniko, ki je obsegala dobo od leta 1066—1171. V tej kroniki nam je Helmold opisal, kako so Nemci po mnogih bojih uničili Slovane po Holsteinu in v okolici mesta Lübecka ter potem tja naselili nemške koloniste.

Izdaje: 1. Lappenberg v MG. SS., XXI, 1—99. — 2. Lappenberg v Script. rer. Germ. in usum schol. 1868.

Henrici, archidiaconi Salzburgensis et praepositi Berchtolsgadensis, Historia calamitatum ecclesiae Salzburgensis

Adelberto archiepiscopo. — Ta spis je nastal med letom 1170. in 1174., kajti v njem se omenja, da je cesar Friderik I. prišel v Solnograd ter se polastil nadškofije, kar se je zgodilo meseca avgusta leta 1169.; leta 1174. je pa bil nadškof Adalbert odstavljen. Sestavil je ta spis solnograški arhidijakon Henrik ter ga poslal svojemu nadškofu Adalbertu, kateri se mu je zdel premalo odločen v boju s cesarjem Friderikom.

Izdaje: Pez, Thesaurus anecdotorum, IIc, 198—218.

Herbordi Dialogus de vita Ottonis episcopi Babenbergensis. — Bamberški škof Oton (1103—1139) se je napotil med slovanske Pomorjane, da bi jih pridobil za krščanstvo. Tudi je veliko storil za samostan sv. Mihaela pri Gräfenbergu na Gorenjem Frankovskem. V tem samostanu je leta 1158. ali pa 1159. opisal življenje in delovanje škofa Otona ondotni menih Herbord ter v ta namen porabil spis svojega tovariša Ebbona, ki je tudi sestavil životopis rečenega škofa. Herbordov spis je, kar se tiče formalne strani, mnogo boljši od Ebbonovega, v zgodovinskem oziru pa ne tako zanesljiv.

Izdaje: 1. Köpke v MG. SS., XX, 697—769. — 2. Köpke v Script. rer. Germ. in usum schol., 1868. — 3. Jaffè, Bibl. rer. Germ., V, 705—835.

Hermanni Altahensis Annales. — Te letopise je spisal niederalteichski opat Herman, ki je umrl leta 1275. Porabil je razne vire za svoje delo, katero obsega dobo od leta 1137—1273. ter je važno za takratno zgodovino Hohenstaufov. Izvirnik se nahaja na Dunaju.

Izdaje: 1. Böhmer, Fontes rer. Germ., II, 486—525. — 2. Jaffè v MG. SS., XVII, 381—407.

Historia ducum Veneticorum. — Prvi del tega spisa obsega dobo od leta 1102—1178., drugi del pa dobo od leta 1204—1229. To delo je bilo sestavljeno kmalu po letu 1229. Za beneško zgodovino je važen vir. Dotični kodeks se nahaja v Benetkah.

Izdaje: Simonsfeld v MG. SS., XIV, 72—89 ter 94—97.

Hugonis Chronici continuatio Weingartensis. — Hugo de S. Victore, ki je umrl leta 1141., je spisal neko kroniko, ki se nam je ohranila v nekem pariškem rokopisu. Po njegovi smrti so drugi nadaljevali njegovo delo. Eno tako nadaljevanje je znano pod imenom „Continuatio Weingartensis“ ter obsega dobo od leta 1152—1197. Weingarten je severno od Bodenskega jezera blizu Ravensburga na Würtemberškem.

Izdaje: Weiland v MG. SS., XXI, 473—480.

Idrîsî je v arabskem jeziku leta 1153. dovršil svoje zemljepisno delo o Evropi. Rojen je bil v Ceuti v severozahodni Afriki. Obiskaval je šole na Španskem. Živel je na dvoru sicilskega kralja Rogerja II. V svojem spisu je večinoma poročal to, kar je zvedel iz ust raznih trgovcev in drugih popotnikov.

Izdaje: 1. Editio princeps iz leta 1592. v Rimu (odl.). — 2. Amari e Schiaparelli v Atti della reale Academia dei Lincei, Ser. sec., Vol. VIII, Roma. 1883. (Odlomek z italijanskim prevodom.) — Ves Idrîsîjev spis je na francoski jezik prevedel Jaubert (Gèographie d' Édrisi. Paris, 1840).

Jansen Enikels Fürstenbuch. — Jansen Enikel je bil hišni posestnik na Dunaju ter je živel v drugi polovici 13. stoletja. Proti koncu tega stoletja je zložil v nemškem jeziku daljšo pesem, ki je znana pod imenom „Fürstenbuch". V njej nam rajši opisuje razne pripovedke kakor pa zgodovinske dogodke. To delo, ki sega do leta 1246., nima v zgodovinskm oziru skoraj nobene veljave.

Izdaje: 1. Megiser, Fürstenbuch von Österreich u. Steyrland, Linz, 1618, 2. Id., II. izdaja leta 1740. — 3. Rauch, Rer. Austr. script., I., 252—373. — 4. Strauch v MG., Deutsche Chroniken, III, 599—679.

Jansen Enikels Landbuch. — Prej omenjeni Jansen Enikel je morda sestavil spis, ki je znan pod imenom „Landbuch von Österreich und Steier" ter obstoji iz štirih delov. V prvem so našteta nekatera posestva, katera so Babenberžani dobili na Štajerskem in drugod, v drugem so navedena razna posestva Babenberžanov po Avstrijskem, v tretjem posestva nekdanjih grofov Peilsteinov, v četrtem pa posestva, katera so spadala pod Neuburško gospostvo blizu Pasova.

Izdaje: 1. Megiser, Fürstenbuch von Österreich und Steyrland, Linz, 1618. — 2. Lampel v MG., Deutsche Chroniken, III, 706—729.

Johannis Victoriensis Liber certarum historiarum. — Ta Ivan je bil nad 33 let opat v Vetrinjah blizu Celovca na Koroškem. Izvoljen je bil morda leta 1312., umrl je med letom 1345. in 1347. Svoje zgodovinsko delo je začel sestavljati leta 1340. ter ga do svoje smrti ni popolnoma končal. Med drugim nam poroča, kako so na Gosposvetskem polju vstoličevali koroške vojvode. Opat Ivan je porabil za svoje delo spise raznih pisateljev, mnogo listin svojega samostana ter ustna poročila visokostoječih oseb, s katerimi je bil v zvezi. Ohranil se nam je njegov izvirni koncept, ki se sedaj nahaja v Monakovem. Kmalu po smrti opata Ivana je neka neznana oseba prepisala njegov izdelek. Ta prepis je znan pod imenom „Anonymi Leobiensis Chronicon" ter natisnjen pri Pezu, Script. rer. Austr., I, 751—966.

Izdaje: 1. Böhmer v Fontes rer. Germ., I, 271—450. — 2. Schneider v Script. rer. Germ. in usum schol. (Dva zvezka).

Liber confraternitatum Seccoviensis. — Sekovski samostan na severnem Štajerskem je bil ustanovljen leta 1140. Ondotni kanoniki so kmalu po letu 1180. sestavili omenjeno bratovščinsko knjigo ter jo v 13. in 14. stoletju še nekoliko popolnili. Ta vir se odlikuje po veliki množini starih slovenskih imen.

Izdaje: Herzberg - Fränkel v MG. Necr., II, 356—402.

Libri anniversariorum et necrologium monasterii S. Galli. (Gr. III, str. LXX.)

Magni presb. Annales Reicherspergensis, gl. Annales Reicherspergenses.

Mohamed al Idrîsî, gl. Idrîsî.

Monachi Prieflingensis Vita Ottonis ep. Babenbergensis. — Ta životopis bamberškega škofa Otona (vladal 1103—1139) je spisal neki menih, ki je živel v samostanu Prüfeningu pri Reznu, in sicer pred letom 1158.

Izdaje: Köpke v MG. SS., XII, 883—903.

Necrologium Admuntense. (Gr. III, str. LXXI.)

Necrologium Aquileiense. (Gr. III, str. LXXI.)

Necrologium Augiae maioris. — Mehrerau je samostan blizu Bregenza ob Bodenskem jezeru. Tamošnji nekrolog se nam ni ohranil v izvirniku, pač pa v nekem prepisu iz 18. stoletja.

Izdaje: 1. Bergmann v Denkschriften der Wiener Akademie, Phil.-hist. Kl., V (1853), 1—72. — 2. Baumann v MG. Necr., I, 145—152.

Necrologium Bambergense capituli s. Petri. — Kanoniki pri Stolni cerkvi v Bambergu so okoli leta 1180. začeli sestavljati svoj nekrolog. Dotični kodeks iz 12. stoletja se nahaja v Bambergu.

Izdaje: 1. Huber v Böhmerjevi knjigi Fontes rer. Germ., IV, 505—507 (odl). — 2. Jaffè, Bibl. rer. Germ., V, 556—560 (izpiski).

Necrologium Baumburgense. — Blizu Chiemskega jezera na jugovzhodnem Bavarskem je Baumburg, kjer je bil v začetku 12. stoletja ustanovljen samostan. Ondotni nekrolog se nam je ohranil v nekem prepisu iz 15. stoletja, ki se sedaj nahaja v Monakovem.

Izdaje: 1. Mon. Boica, II, 264—268 (odl.). — 2. Herzberg-Fränkel v MG. Necr., II, 236—255.

Necrologium Benedictoburanum. — Benediktbeuern je vas južno od Monakovega na Bavarskem. V ondotnem samostanu so že v 12. stoletju začeli sestavljati nekrolog, ki se nam pa ni ohranil, pač pa izpiski iz leta 1681. Ti so sedaj v Monakovem.

Izdaje: Baumann v MG. Necr., I, 3—7.

Necrologium Campi liliorum. — Južno od St. Pöltena na Dolenjem Avstrijskem je Lilienfeld, kjer je leta 1206. vojvoda Leopold VI. ustanovil cistercijanski samostan. Najstarejši deli ondotnega nekrologa so iz 13. stoletja.

Izdaje: 1. Zeissberg, Todtenbuch von Lilienfeld, str. 27—185 (Fontes rer. Austr., Dipl., XLI). — 2. Fuchs v MG. Necr., V, 368—424.

Necrologium canoniae ad S. Andream. — Ta proštija se je nahajala ob Traguši severovzhodno od St. Pöltena na Dolenjem Avstrijskem ter bila ustanovljena okoli leta 1160. Ondotni nekrolog se nam je ohranil v dveh rokopisih; starejši je iz 13., novejši pa iz 18. stoletja. Oba sta sedaj v Državnem arhivu na Dunaju.

Izdaje: 1. Meiller v Archiv f. österr. Gesch., XIX, 399—405 (odl.). — 2. Fuchs v MG., Necr., V, 348—363.

Necrologium canoniae ad S. Hippolytum. — V St. Pöltenu na Dolenjem Avstrijskem je bil izprva benediktinski samostan, a leta 1080. je pasovski škof vpeljal v rečenem kraju kanonike redovnike, ki so živeii po redu sv. Avguština. Najsterejši deli ondotnega nekrologa so iz 14. stoletja. Rokopis se sedaj nahaja v St. Pöltenu.

Izdaje; 1. Wiedemann v Fontes rer. Austr., Dipl., XXI, 441—753 (pomanjkljivo). — 2. Fuchs v MG. Necr., V, 473—550.

Necrologium Claustroneoburgense. — V Klosterneuburgu na Dolenjem Avstrijskem so v teku časa nastali štirje nekrologi. Najstarejši je iz začetka 14. stoletja s poznejšimi dostavki. Ostali trije so deloma prepisi prvega. Hranijo se še vedno v Klosterneuburgu.

Izdaje: 1. Zeibig v Archiv f. österr. Gesch., VII, 273—301 (nepopolno). — 2. Fuchs v MG. Necr., V, 5—103.

Necrologium Diessense. — Jugozahodno od Monakovega pri Ammerskem jezeru je Diessen, kjer so okoli leta 1130. ondotni grofje ustanovili samostan. Diessenski kanonik Liutold je v začetku 13. stoletja spisal najstarejše dele ondotnega nekrologa, drugi so pozneje nadaljevali njegovo delo. Ta nekrolog se sedaj nahaja v Monakovem.

Izdaje: 1. Oefele, Rer. Boic. script., II, 654—684. — 2. Baumann v MG. Necr., I, 8—32.

Necrologium Eberndorfense. — Ta nekrolog je nastal v Dobrli vasi ter se sedaj nahaja v Šentpavelskem samostanu na Koroškem. Začel ga je sestavljati leta 1480. prošt Lenart iz Hodiš, drugi so ga potem nadaljevali do leta 1603.

Izdaje: Schroll v Archiv f. Kunde österr. Gesch., LXVIII, 215—264.

Necrologium Gurcense. (Gr. III, str. LXXII.)

Necrologium Isnense. — Mestice Isny je severovzhodno od Bodenskega jezera na Würtemberškem. Od ondotnega nekrologa so se nam ohranili le neki izpiski iz leta 1799.

Izdaje: Baumann v MG. Necr., I, 177—179.

Necrologium loci incerti. — V Dvorni knjižnici na Dunaju se nahaja odlomek nekega nekrologa, ki je bil v 12. stoletju spisan morda v kakem francoskem samostanu. Pozneje ga je nekdo prinesel v Götweih na Avstrijsko, odtod pa še pozneje na Dunaj.

Izdaje: Fuchs v MG. Necr., V, 592—595.

Necrologium Mellicense. — Melk je majhno mesto poleg Donave na Dolenjem Avstrijskem. V ondotnem samostanu so že v 12. stoletju začeli pisati nekrolog ter ga potem nadaljevali tudi v naslednjih stoletjih. Dotični rokopis se nahaja v Melku.

Izdaje: 1. Pez, Script. rer. Austr., I, 303—312. — 2. Fuchs v MG. Necr., V., 552—559.

Necrologium Milstatense. — V Milštatu na Koroškem so že v 11. stoletju ustanovili benediktinski samostan. Med letom 1185. in

1194. so začeli sestavljati omenjeni nekrolog ter ga potem nadaljevali še v 13. stoletju.

Izdaje: Herzberg - Fränkel v MG. Necr., II, 455—466.

Necrologium Ossiacense. (Gr. III, str. LXXII).

Necrologium Ratisbonensis monasterii s. Emmerammi. — Starejši deli tega nekrologa so bili spisani v 11. in 12. stoletju v samostanu sv. Emerama v Reznu. Rokopis je dandanes v Monakovem.

Izdaje: 1. Mon. Boica, XIV, 365—403 (pomanjkljivo). — 2. Baumann v MG. Necr., III, 302 - 334.

Necrologium Rosacense. (Gr. III, str. LXXII.)

Necrologium Runense. — Severozahodno od Gradca na Štajerskem stoji Runski samostan. Tu je shranjen nekrolog, čigar starejši deli so iz leta 1390. V njem je nekoliko slovenskih osebnih imen.

Izdaje: 1. Pusch in Frölich, Dipl. Styriae, II, 333—353 (odl.). — 2. Baumann v MG. Necr., III, 342—355.

Necrologium Salisburgensis monasterii s. Erentrudis. — Nunski samostan sv. Erentrude se nahaja v Solnogradu na hribu Nonnbergu ter je jako star. V njem je shranjen omenjeni nekrolog, čigar glavni del je bil spisan leta 1466., nadaljevanje pa sega v 17. stoletje.

Izdaje: 1. Friess v Archiv f. österr. Gesch., LXXI, 19—175. — 2. Herzberg - Fränkel v MG. Necr., II, 65—74.

Necrologium Salisburgensis monasterii s. Rudberti. (Gr. II, str. LXXX.)

Necrologium Sancti Crucis recentius. — Samostan Heiligenkreuz je jugozahodno od Dunaja. V njem se nahaja tudi neki nekrolog iz 17. stoletja, ki ima pa precej veliko napak. Tisti, ki ga je sestavljal, je zajemal iz nekega starejšega vira.

Izdaje: 1. Lanz v Archiv f. österr. Gesch., LXXXIX, 245—354. — 2. Fuchs v MG. Necr., V, 112—120.

Necrologium S. Lamberti. (Gr. III, str. LXXIII.)

Necrologium Seccoviense. (Gr. II, str. LXXX.)

Necrologium Seonense. — Seon je blizu Trostberga na jugovzhodnem Bavarskem. Tu je bil nekdaj benediktinski samostan, katerega je v 10. stoletju ustanovil palatinski grof Aribon. Najstarejši del tamošnjega nekrologa, ki se sedaj nahaja v Monakovem, je bil spisan okoli leta 1164. Dostavki so večinoma iz 12. in 13. stoletja.

Izdaje: 1. Mon. Boica, II, 158—162 (odl.). — 2. Herzberg - Fränkel v MG. Necr., II, 217—235.

Necrologium Tegernseense. — Tegernsee je na južnem Bavarskem blizu tirolske meje. V ondotnem samostanu je nastalo več nekrologov, ki pa niso posebno stari. Sedaj se nahajajo v Monakovem.

Izdaje: 1. Oefele, Rer. Boic, script., I, 632—638. — 2. Baumann v MG. Necr., III, 137—157.

Necrologium Vindobonense ad Scotos. — Benediktinski samostan pri Škotih na Dunaju je bil ustanovljen leta 1158. Prvotni nekrolog se nam ni ohranil, pač pa neki prepis iz 18. stoletja.

Izdaje: 1. Pez, Script. rer. Austr., I, 699—704. — 2. Fuchs v MG. Necr., V, 304—307.

Notae Diessenses. — Tako je Jaffè imenoval neko kroniko, ki je znana pod naslovom „Chronicon Diessense breve". Ta kronika obsega dobo od 1122—1432. ter se nam je ohranila na nekem kodeksu, ki se nahaja v Monakovem.

Izdaje: 1. Oefele, Rer. Boic. script., II, 701, 702. — 2. Jaffè v MG. SS., XVII, 324—327.

Odonis de Deogilo Libri de via s. sepulchri. — Odon iz Deuila blizu Pariza se je kot kaplan francoskega kralja Ludovika VII. udeležil druge križarska vojne ter jo nato tudi v sedmih knjigah popisal.

Izdaje: Waitz v MG. SS., XXVI, 60—73 (odl.)

Ottonis episcopi Frisingensis Chronicon. — Oton, sin avstrijskega mejnega grofa Leopolda III., je leta 1137. postal freisinški škof ter kot tak umrl leta 1158. Kot sorodnik vladarjev iz hohenstaufske rodovine je bil dobro poučen o raznih dogodkih. Kralja Konrada je spremljal za časa druge križarske vojne v Sveto deželo. Osem knjig svoje Kronike je spisal med letom 1143. in 1147.

Izdaje: 1. Wilmans v MG. SS., XX, 83—301. — 2. Wilmans v Script. rer. Germ. in usum schol., 1867.

Ottonis Frisingensis continuatio Sanblasiana. — Kroniko freisinškega škofa Otona je do leta 1209. nadaljeval Oton, menih pri Sv. Blažu v Črnem lesu. To nadaljevanje je pisano v istem duhu, kakor Kronika škofa Otona.

Izdaje: 1. Muratori, Script. rer. Ital., VI, 865—910. — 2. Böhmer, Fontes rer. Germ., III, 582—640. — 3. Wilmans v MG. SS., XX, 302—337. — 4. Wilmans v Script. rer. Germ. in usum schol., 1867.

Ottonis episcopi Frisingensis Gesta Friderici imperatoris. (Gr. III, str. LXXIV.)

Otto Morena, De rebus Laudensibus. — Oton Morena je bil kraljev sodnik v Lodiju. On in njegov sin Acerb sta spisala kroniko rečenega mesta. Bila sta pristaša Hohenstaufov. Ko sta umrla, je njuno kroniko nadaljeval neki neznan pisatelj.

Izdaje: 1. Muratori, Rer. Ital. script., VI, 955—1164. — 2. Jaffè v MG. SS., XVIII, 587—659.

Radulfi abbatis de Coggeshalae Historia Anglicana. — Ta Rudolf je bil do leta 1218. opat v angleškem samostanu Coggeshallu. Kar nam pripoveduje, je zvedel iz ust kaplana Anzelma, ki je spremljal angleškega kralja Riharda takrat, ko se je ta vračal iz Palestine. Izvirni rokopis opata Radulfa se nahaja v Londonu.

Izdaje: 1. Stevenson v Rer. Brit. script., št. 66. — 2. Pauli v MG. SS., XXVII, 344—358 (odl.).

Radulfi de Diceto Imagines historiarum. — Ta Radulf je bil nekaj časa dekan pri cerkvi sv. Pavla v Londonu. Umrl je leta 1202. Od njega imamo več spisov, med njimi tudi „Imagines historiarum“, ki obsegajo dobo od leta 1148—1202. Radulf je porabil za svoj spis mnogo virov, vendar ne toliko, kolikor jih je navedel.

Izdaje: 1. Stubbs v Rer. Brit. script., št. 68 v dveh zvezkih. — 2. Bouquet, Rer. Gall. et Franc. script., XVII, 615—660 (odl.).

Ragewini Gesta Friderici imperatoris. — Ragewin je bil učenec in notar freisinškega škofa Otona. Ko je ta umrl, je Ragewin do leta 1160. nadaljeval njegov spis o cesarju Frideriku. Kar nam pripoveduje, je deloma sam videl in doživel ali pa lahko zvedel od drugih.

Izdaje: 1. Muratori, Script. rer. Ital., VI, 739—858. — 2. Wilmans v MG. SS.. XX, 415—491. — 3. Wilmans v Script. rer. Germ. in usum. schol., 1867. — 4. Waitz v Script. rer. Germ. in usum schol., 1884, p. 129 - 276.

Ricardi Londoniensis Itinerarium peregrinorum. — Ta Rihard je bil kanonik pri Sv, Trojici v Londonu. V šestih knjigah je popisal delovanje angleškega kralja Riharda. Svoj spis je sestavil med letom 1200 in 1220.

Izdaje: 1. Stubbs v Rer. Brit. script., št. 38. — 2. Pauli v Mg. SS., XXVII, 195—219 (odl.)

Rigordi Gesta Philippi II. Augusti regis Francorum. — Ta Rigord je bil menih v St. Denisu blizu Pariza. Opisal je delovanje francoskega kralja Filipa II. Avgusta. Njegov spis je važen vir za tisto dobo.

Izdaje: Molinier v MG. SS., XXVI, 289—294 (odl.).

Rogeri de Hoveden Chronica Anglicanorum. — Ta Roger je bil po svojem poklicu duhovnik. Spisal je kroniko, ki sega do leta 1201. Njegov spis je posebno za zadnje desetletje (1192—1201) jako važen.

Izdaje: 1. Stubbs v Rer. Brit. script., št. 51. — 2. Liebermann v MG. SS. XXVII, 138—183 (odl.).

Rogeri de Wendover Flores historiarum. — Tu omenjeni Roger je bil nekoliko časa menih v angleškem samostanu S. Albanu, od leta 1217. pa prior v Bealvairu. Spisal je kroniko pod naslovom „Flores historiarum“, ki sega do leta 1235. Zajemal je prav pridno iz spisa Radulfa de Coggeshalae.

Izdaje: 1. Hewlett v Rer. Brit. script., št. 84. — 2. Liebermann v MG. SS., XXVIII, 20—73 (odl.).

Romoaldi Annales. — Romoald je bil škof v Salernu ter umrl leta 1181. Njegovi letopisi segajo do leta 1178. Izvirni rokopis se nahaja v Rimu.

Izdaje: 1. Muratori, Rer. Ital. script., VII., 7—244. — 2. Arndt v MG. SS., XIX, 368—461.

S. Rudberti Salisburg. Ann. breves, gl. Annales S. Rudberti Salisburgenses.

Series patriarcharum Aquilegiensium. (Gr. III, str. LXXIV.)

Vincentii Pragensis Chronicon Boemorum. — Ta Vincenc je bil kaplan praškega škofa Daniela, katerega je od leta 1158. dalje spremljal po italskih bojiščih in tudi drugod. Pisatelj je vnet pristaš cesarja Friderika I. Njegov spis obsega dobo od 1140—1167 ter je važen vir za takratno zgodovino. Marsikaj, kar je ta Vincenc opisal, je videl na svoje oči.

Izdaje: 1. Wattenbach v MG. SS., XVII, 658—683. — 2. Tauschinski in Pangerl v Fontes rer. Austr., Script., V, 91—139. — 3. Emler v Fontes rer. Bohem., II, 407—460.

Vita Chunradi archiepiscopi Salisburgensis. (Gr. III, str. LXXIV.)

Vita Gebehardi archiepiscopi Salisburgensis et successorum eius. (Gr. I, str. LXXX.)

Vita Norberti archiepiscopi Magdeburgensis. Norbert je bil nadškof v Devinu (1126—1134). Eden izmed njegovih učencev, ki je kaj dobro poznal vse njegovo delovanje, je opisal njegovo življenje. Ta spis je jako važen vir za tisto dobo.

Izdaje: Wilmans v MG. SS., XII, 663—706.

Vitae patriarcharum Aquileiensium ab auctore anonymo. (Gr. III, str. LXXVI.)

Vitae patriarcharum Aquileiensium ab auctore Antonio Bellono. (Gr. III, str. LXXVI.)

Willelmi Neuburgensis Historia Anglicana. — Ta Viljem je v petih knjigah opisal angleško zgodovino. Kar nam podaja, je dobro in resnično.

Izdaje: Pauli v MG. SS., XXVII, 224—248 (odl.).

II.

Gradivo.

Št. 1.

1101.

Ulrik in (njegov brat Popon), mejni grof istrski, podelita Oglejski cerkvi kraj Sv. Sir. [*„Donatio S. Syri facta per Vodolricum et . . .*[1] *marchionem Istrie ecclesie Aquilegensi anno dominice incarnationis MCI., indictione XIII.“*[2]]

[Odoricus de Susannis, Thesaurus eccl. Aquil., ed. Bianchi, str. 228, št. 548 (reg.)]

Št. 2.

1101, dne 1. junija. Aachen.

Cesar Henrik IV. povrne samostanu sv. Jakoba v Lüttichu nekatera posestva. Med pričami se tudi omenja „Burchardus marchio Histriae“.[3]

„Anno dominicae incarnationis MCI., indictione VIIII., anno autem domni Heinrici tercii Romanorum imperatoris augusti, ordinationis XLVIII. (sic), regni XLVI. (sic), imperii vero XVIII. Data kalendas Juni. Actum Aquisgrani.“

[Kartular v Univerzitetni knjižnici v Lüttichu. — Stumpf-Brentano, Acta imperii, str. 89, št. 81.]

Št. 3.

1102, dne 11. februarja. Speier.

Cesar Henrik IV. potrdi v navzočnosti mnogih knezov, med katerimi je bil tudi koroški vojvoda Henrik [*„. . . Heinrici ducum . . .*], samostanu v Weissenburgu[4] njegove pravice.

„Anno dominicae incarnationis millesimo CII., indictione quarta[5], *anno autem ordinationis domni Heinrici tertii Romanorum imperatoris*

---

[1] Najbrže nam je na tem mestu vplesti ime „Popponem“. Ta Popon je bil morebiti prve mesece leta 1101. še mejni grof istrski, dne 1. junija rečenega leta je pa imel Burghard to dostojanstvo. (Gl. št. 2.)

[2] Indikcija XIII. zaznamuje leto 1105. ter ne more biti prava.

[3] Ta Burghard je leta 1101. dobil mejno grofijo Istrsko. Njegov prednik je bil Popon, ki je nekako od leta 1090. pa do 1101. gospodoval po rečeni deželi. Burghard je bil le malo časa mejni grof istrski, kajti leta 1107. je bil že mrtev (št. 24). Njegov brat je bil solnograški protinadškof Bertold. S svojo soprogo Aziko je Burghard imel hčer Matildo, ki je bila omožena z oglejskim odvetnikom Konradom (št. 24, 34). Burghard je okoli leta 1090. postal odvetnik Oglejske cerkve (Gr. III, št. 393). Za njim je dobil to odvetništvo njegov zet Konrad in sicer že leta 1102 (št. 4, 5). Morda je mejni grof Burghard že tega leta umrl.

[4] Weissenburg je v severni Alzaciji.

[5] Namesto „quarta“ bi moralo stati „decima“.

augusti XLVIII., regni quidem XLVI., imperii vero XIX.[1] *Data III. idus Februarii. Actum Spirae.“*

[Transsumpt iz neke listine cesarja Rudolfa II. iz leta 1582. — Mon. Boica, XXXI[a], 377, št. 199.]

Št. 4.

1102, dne 3. oktobra. Čedad.

Eginon in njegova soproga Ilmengarda *[„Ilmingart“]* prodasta z vednostjo in v navzočnosti svojega sorodnika Reginarda in njegovih sinov za tisoč srebrnih šilingov odvetniku Konradu in njegovi soprogi Matildi[2] *[„Condrado avocato et Mactilda iugales“]* svoja posestva in podložnike v Latisani in Castellonu[3] v Furlanski grofiji *[„in comitatu Foroiuliensi res et familiis ... in loco Latisana et in Castellone“]*, potem dvor s priteklinami v Istri v kraju Gologorici *[„et Histrie in loco Golgoriza et quantum ad ipsam curtem pertinere videtur“]* ter posestva in podložnike v kraju Strmcu[4] na Kranjskem *[„et in Carniola ad loco qui dicitur Stermo res et familiis“]*.

Med drugimi je bil takrat tudi navzočen „Wodolricus patriarcha“.

„Anno ab incarnatione domini nostri Jesu Christi MCII., quod est III. die mensis Octobris, indictione X. ... Actum est in Civitate Austrie.“

[Prepis v Čedadu. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1102. — Schumi, Urk. u. Reg., I, 71, št. 66.]

Št. 5.

1102, dne 17. novembra. Oglej.

Ulrik, sin rajnkega mejnega grofa Ulrika[5], in njegova soproga Adelhajda *[„Wodalricus, filius quondam item Wodalrici marchionis, et Adeleita iugales“]*, ki priznavata, da živita z ozirom na svojo narodnost po bavarskem pravu *[„qui professi sumus ex natione nostra lege vivere Baioariorum“]*, podelita Oglejski cerkvi sv. Marije Device in sv. Hermagora, katere predstojnik je sedaj patriarh Ulrik *[„Wodalricus“]*, svoja posestva z vsemi priteklinami v Istrski grofiji *[„in comitatu Istriensi“]* razen tistih, katera sta zase obdržala ali pa podarila svojim fevdnikom. Meginhardu sta dala Roč[6] s priteklinami, Adalbertu (Starejšemu) dva gradova s priteklinami, namreč Črni grad in

[1] Namesto „XIX“ bi moralo stati „XVIII“.

[2] Konrad in njegova soproga Matilda se omenjata tudi leta 1106. (gl. št. 21) in 1107. (gl. št. 24). Matilda je bila hči istrskega mejnega grofa Burgharda (gl. št. 34). Leta 1112. je bila še živa, njen soprog pa ne več (gl. št. 34).

[3] Castellone je morebiti sedanji Castions di Strada med Latisano in Vidmom. Latisana je pri Taljamentu že blizu morja.

[4] „Stermo“ je najbrže kak Strmec, katerih je na Kranjskem več. En Strmec je pri Blokah na Notranjskem.

[5] Ulrik, mejni grof kranjski in istrski, ki je leta 1070. umrl.

[6] Roč je vas v severni Istri. Omenja se že leta 1064. (Cfr. Gradivo III, št. 230.)

Beli grad[1], Adalbertu Mlajšemu pa Gradino[2] in ribištvo v Limu z vsemi priteklinami. *[„Meginhardo dedimus Ronz . . . cum suis pertinenciis, Adalberto dedimus duo castella cum suis pertinentiis, quorum nomina sunt Cernogradus et Bellegradus, Adalberto minori dedimus Calisedum et piscationem in Lemo cum suis pertinentiis."]* Vse druge kraje z vsemi podložniki in stvarmi po Istrski grofiji pa darujeta rečeni cerkvi, namreč grad Buzet[3], grad Hum[4], grad Boljun[5], grad Vranjo[6], grad Letaj[7], grad Sv. Martin[8], grad Kozljak[9], vas, katero zovejo Latini „Cortalba"[10], grad Kaštel[11], vas „Cuculi"[12], vas Momjan[13], vas Šterno[14], vas Petrabianko[15], vas Triban[16], vas Marčeniglo[17], vas Kubed[18], grad Buje, grad „Brisintina"[19], vas Kastanje[20], grad Kastiljon[21] ter vas Št. Peter[22] s samostanom sv. Petra in sv. Mihaela. *[„. . . castrum Pinquent et castrum Cholm, castrum Baniol et castrum Vrane et castrum Letai et castrum sancti Martini et castrum Josilach et villa, ubi dicitur Cortalba inter Latinos, castrum Veneris, villam Cuculi et villam Mimilliani et villam Cisterne et villam Petre albe et villam Druuine et villam Maticeniga, villam Cavedel, castrum Uuege, castrum Brisintina, villam Castan, castrum Castilione, villam sancti Petri cum monasterio sancti Petri et sancti Michaelis."]* Patriarh Ulrik in njegovi nasledniki naj storé s pridelki darovane zemlje in z davki, katere bi vsako leto tam dobivali, kar jih je volja.

„Signum manuum supra scripti iugales, qui hanc cartam ofersionis scribere rogaverunt, et ipse Wodalricus cum eadem iugale sua consenti ut supra."[23]

[1] Črni grad je bil pri cerkvici sv. Tomaža jugovzhodno od Roča, Beli grad pa pod cerkvijo sv. Andreja. Med obema gradovoma je bila, kakor kažejo sledi, neka pot, ki je peljala čez hrib v Lanišče.

[2] Kraj „Calisedum" je pozneje dobil ime „Geroldia". Ondotni Hrvatje mu pravijo Gradina.

[3] Cfr. „Puviendi" v listini iz leta 1064. (Gr. III, št. 230.)

[4] Hum, vas v Buzetski občini.

[5] Boljun, vas v Pazinskem okraju. Cfr. „Bangul" v listini iz leta 1064. (Gr. III, št. 230.)

[6] Vranja, vas od Boljuna proti severovzhodu. Cfr. „Rana" v listini iz leta 1064. (Gr. III, št. 230.)

[7] Letaj je južno od Boljuna.

[8] Sv. Martin pri Posertu blizu Belaja. Omenja se že leta 1064. (Cfr. Gr. III, št. 230.)

[9] Kozljak v Plominski občini.

[10] Cortalba je morebiti Belaj blizu Letaja. V listini iz leta 1064., ki se nam je pa ohranila le v prepisu, stoji „Curtalla".

[11] Kaštel je v Piranski občini.

[12] Benussi (Nel medio evo, str. 304) misli, da so „Cuculi" morda Monte Cucco pri Bujah ali pa Zucculli pri Kaštelu.

[13] Momjan, vas severovzhodno od Buj.

[14] Šterna, vas od Momjana proti jugovzhodu v Grižnjanski občini.

[15] Petrabianka pri Gračišču jugovzhodno od Kubeda.

[16] „Druuine" je najbrže vas Triban vzhodno od Buj.

[17] Marčenigla, vas v Buzetski občini blizu Vrha.

[18] Kubed, vas v Dekanski občini.

[19] Grad „Brisintina" je morebiti Brest v Buzetski občini. Cfr. „Winstrin" v listini iz leta 1064. Benussi misli na Grižnjan.

[20] Kastanje, vas v Grižnjanski občini.

[21] Grad Kastiljon je bil severovzhodno od Sv. Lovreča. (Gl. št. 12.)

[22] Št. Peter severozahodno od Buj v Istri.

[23] Ker se v tej listini ne omenja Popon, brat darovalca Ulrika, se sme iz tega sklepati, da je bil leta 1102. že mrtev.

„Signum manuum Woldarici comitis[1] *et Conradus avocatus et Henricus de Gorizia et Adeleita de Ortemburg*[2]*, Poppo, Rodulfi manus, Gebahardus, Godolscalcus, Baiuariorum testes.“*

„Signum manuum Cadulus, Berardus, Johannes, Poppo, Johannes, isti sunt Histrienses testes.“

„Signum manuum Adalgerus, item Adalgerus, Torengus, isti sunt Forulienses testes.“

Notar: Waltilo.

„Anno ab incarnatione nostri redemptoris millesimo (C)[3] *secundo, XV. kal. Decembris, indictione X., (in) ecclesia sancte Marie virginis et sancti Hermachore martiris ... Actum in supra scriptam civitatem Aquilegiam.“*

[Hormayr, Archiv f. Süddeutschland, II, 241. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1102. — Kukuljević, Diplomatički sbornik, II, 6, št. 8. — Schumi, Urk. u. Reg., I, 73, št. 67. — Smičiklas, Diplom. zbornik, II, 5, št. 4. — Cfr. Odorici Thesaurus eccl. Aquil., ed. Bianchi, str. 222, št. 505 z letnico 1100.]

Št. 6.

1102.

Ulrik, sin mejnega grofa Ulrika, podeli Oglejski cerkvi grad Oprtelj.[4] *[„Instrumentum donationis facte de castro Portulensi Aquilegensi ecclesie per d. Vodorlicum, filium Vorlici marchionis, anno MCII.“]*

[Odoricus de Susannis, Thesaurus eccl. Aquil., ed Bianchi, str. 224, št. 516 (reg.)]

Št. 7.

1103, dne 7. januarja.

Henrik, vojvoda koroški, podeli v blagor svoje duše in duše svoje soproge Liutgarde ter za duše svojega očeta Markwarda, svoje matere Liutbirge, svojih bratov in drugih sorodnikov *[„Karinthie dux Henricus pro animę suę remedio et dilecte coniugis suę Livtkarde et pro animabus patris et matris suę Marchwardi et Livtpirge fratrumque suorum et aliorum parentum“]* v navzočnosti opata Hartmana na oltar sv. Lamberta[5] cerkev sv. Martina v Lindu[6], cerkev sv. Vida v Weisskirchenu[7], kapelo v Baumkirchenu[8] in pa še nekatera druga ondotna posestva.

---

[1] Tu imenovani „Woldaricus comes“ se ne sme zamenjati z darovalcem Ulrikom.

[2] Tu se navaja „Adeleita de Ortemburg“. Soproga darovalca Ulrika, kateri je bilo Adelhajda (Adeleita) ime, je bila hči Ludovika Turinškega. (Gr. III, št. 221.) — Tangl (Archiv f. Kunde österr. Geschichtsqu., XXX, 242) misli, da bi namesto „Adeleita“ moralo stati „Adelbertus“.

[3] Za besedo „millesimo“ je prepisovalec izpustil besedo „centesimo“.

[4] Oprtelj (Portole), trg v Motovunskem okraju v Istri.

[5] Cerkev v St. Lambrechtu na Zgornjem Štajerskem.

[6] Lind pri Knittelfeldu na Zgornjem Štajerskem.

[7] Weisskirchen pri Judenburgu na Zgornjem Štajerskem.

[8] Baumkirchen vzhodno od Judenburga.

Med pričami se tudi omenjajo: „... *Willehalm de Hunenburch, Starchant marchio de Sŏne et frater eius Ŏdalrich, ... Otto de Pusters*". „*Scripta est autem hęc noticia anno incarnationis dominice MCIII., indict. X., VII. idus Ianuar*".

[Izvirna listina v St. Lambrechtu na Zgornjem Štajerskem. — Tangl v Archiv f. Kunde österr. Geschichtsqu., XII, 193, št. 274. — Zahn, Urkundenbuch d. H. Steiermark, I, 109, št. 94b. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 207, št. 516 (odl.)]

Št. 8.

1103, dne 7. januarja.

Henrik, vojvoda koroški, podeli v blagor svoje duše in duše svoje soproge Liutgarde ter za duše svojega očeta Markwarda, svoje matere Liutbirge, svojih bratov in drugih sorodnikov [„*Karinthię dux Henricus pro animę suę remedio et dilectę coniugis suę Liutkardę et pro animabus patris et matris suę Marchwardi et Liutpirgę fratrumque suorum et aliorum parentum*"] na oltar sv. Lamberta v navzočnosti opata Hartmana cerkev Marije Device v Grassluppu,[1] trg Judenburg in še nekatere druge kraje.

Med pričami se tudi omenjajo: „... *Willihalm de Huninpurch, Starchant marchio de Soune et frater eius Ŏdalrich, ... Otto de Pustris ...*"

„*Scripta est hęc noticia anno incarnationis dominicę millesimo CIII., indictione X., VII. idus Ianuarii*".

[Izvirna listina v St. Lambrechtu na Zgornjem Štajerskem. — Pez, Thesaurus anecdot., VIa, 283, št. 71. — Frölich, Diplom. sacra Styriae, II, 271, št. 22. — Tangl v Archiv f. österr. Geschichtsqu., XII, 192, št. 270. — Zahn, Urkundenbuch d. H. Steiermark, I, 111, št. 95. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 208, št. 517 (odl.)]

Št. 9.

1103.

Peregrin iz Pozzuola podeli Rožaškemu samostanu vas Jenkovo.[2] [„*Millesimo C tercio Pelegrinus de Puzul dedit villam Venkea*"].

[Cod. s konca 14. stoletja v Državnem arhivu na Dunaju. — Jaksch v Studien u. Mitteilungen zur Gesch. des Benediktinerordens, Neue Folge, I (1911), 238, št. 9.]

Št. 10.

1105 (okoli 9. aprila). Mainz.

Ko se je cesar Henrik IV. o velikonočnem času mudil v Mainzu, je prišel tja oglejski patriarh Ulrik I., da bi napravil mir med njim in njegovim sinom. Tu je bajé rekel cesarju, da se ne upa ž njim

[1] Grasslupp ali Graslab, vas blizu Neumarkta na Zgornjem Štajerskem.
[2] Jenkovo (ital. Vencò), zaselje med Bračanom in Dolenjem na Goriškem.

občevati, ako se ne bi pred Bogom priznal za krivega. Zato naj odstopi ter v vseh zadevah uboga papeža.[1] Ko je patriarh dobil od cesarja mnogo daril, se je vrnil v svojo domovino.

Ann. Hildesheim. ad a. 1105 (Waitz v Script. rer. Germ. in usum schol., ed. 1878, p. 52): „Eo siquidem tempore advenit patriarcha de Aquileia, eos (sc. patrem et filium), si fieri posset, complacandi gratia, dicens, non audere sibi communicare, nisi se vellet Deo reum recognoscere et omni regno humiliare, insuper et Romanae sedi in omnibus obedire. Timebat enim, ne et ipsum eius astutis sermonibus deciperet, sicuti ceteros antea sepe delusit. Item patriarcha sanctum pascha Mogontiae cęlebravit, et post pascha, muneribus ab eo susceptis, ad propria remeavit."

Št. 11.

(Med letom 1105. in 1126.)

Grof Bernard[2] in njegova soproga Kunigunda podelita Šentpavelskemu samostanu v slučaju, ako bi umrla brez dedičev, del svojih boljših posestev in sicer polovico Velikovca, dvor Sirnikov[3] z vsemi priteklinami, stari dvor Sirnovik[4] ter dva, na drugi strani reke (Drave) ležeča kraja, „Wissich" in „Lomsich" imenovana.[5] *[„. . . dimidiam partem Volchimercatus et curiam Sirneco̊ cum appendiciis suis, curiam quoque veterem Sirnowik cum obpositis trans flumen duobus locis Wîssich et Lomsich".]* Ako bi pa imela dediče, naj ti obdržé Velikovec in Sirnikov zase, Sirnovik, Wissich in Lomsich naj pa dobi po smrti enega ali drugega Šentpavelski samostan.

Med pričami se tudi omenjajo: *„. . . Willehalm de Trâ et duo filii eius Walchůn et Herman, . . . Chunr(adus) et filius eius Chůnr(adus) de Truhsen, . . . Volpreht, Wiker, Walch(un) fratres de Truhsen, . . . Adilwart et filii eius duo Růdiger et Rahwin de Olsnitz,[6] Amelrich et Herman fratres de Chorbe,[7] Brûn <filius comitis,> . . ."*[8]

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 9 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XI (1820), 305, št. 94. — Ankershofen, Handbuch der Gesch. d. H. Kärnten, II[b], 118, št. 67. — Schroll, Urkundenbuch v. St. Paul, str. 12 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) k letu „vor 1115". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 210, št. 521.]

---

[1] Neverjetno je, da bi bil oglejski patriarh Ulrik svetoval cesarju Henriku IV.. da naj v vseh zadevah uboga papeža. Pomisliti je treba, da je papež Paskal II. eno leto po tem dogodku patriarha izobčil iz cerkve. (Gl. št. 14.)

[2] Grof Bernard iz rodovine Spanheimov.

[3] „Sirnecô" ali „Sirnicô" nam je iskati tam, kjer je sedaj cerkev sv. Nikolaja pri Gabrjah vzhodno od Grebinja na Koroškem.

[4] Kje je Sirnowik, mi ni znano. Schroll in Jaksch mislita na Vinograd zahodno od Velikovca.

[5] „Wissich" in „Lomsich", dva kraja, ki sta bila na južni strani Drave. Gledé prvega kraja gl. št. 681.

[6] Olsnitz je Olšenica med Velikovcem in Vovbrami.

[7] Chorbe so Korpiče, ki se nahajajo severozahodno od Velikovca.

[8] Grof Bernard ni imel takrat otrok, kar je razvidno iz vsebine te listine. Brun tedaj ni mogel biti njegov sin.

Št. 12.

1106, dne 6. maja. Omak.

Oglejski patriarh Ulrik [*„Odelricus patriarcha Aquilegensis“*] podeli z dovoljenjem rimskega papeža in oglejskega grofa Konrada[1] [*„Coradi comitis Aquilegiensis“*] svojemu vazalu Frančišku de Guerciis, plemenitašu Koprskega mesta, grad Sançuan di Corneti,[2] katerega je vsled njegovega (patriarhovega) ukaza in po nasvetu cerkvenega svetovalstva v Ogleju razrušil Ulrik, mejni grof istrski.[3] Patriarh Frančišku tudi dovoli, da sme grad na novo postaviti. [*„... quod deinceps possis et valeas relevare ac redificare castrum alias vocatum castiel Sançuan di Corneti, quod de mandato meo et de consensu curie consilii Aquilegensis destructum et ruinatum fuit per Odelricum marchionem Istrie ...“*] Rečeni Frančišek in njegovi nasledniki naj imajo grad z vsemi priteklinami v svoji oblasti kot fevd Oglejske cerkve, katera jih ne sme nadlegovati s pomočjo sosednjih vasi Sv. Lovreča in Omaka [*„per comunitatem villarum Sancti Laurentii et Humagi prefati vicinarum“*]. Patriarh določi meje, katere naj bi ločile svet rečenega gradu od občine Omaške in Svetolovreške. Meja med grajskim svetom in občino Sv. Lovreča naj se začenja pri vodnjaku tik morja [*„putheus penes mare“*] ter naj gre potem naravnost pet milj daleč proti Kastiljonu[4] in Bujam [*„infra Castiglionum et Bullearum“*]. Na drugi strani proti vasi Omaku naj se začenja meja pri cerkvi, ki je bila pred kratkim postavljena nad morskim bregom v čast sv. Pelegrinu[5] [*„ecclesia, que est super mare noviter edificata ad honorem s. Pelegrini“*]. Odtod naj se vleče do tiste pobeljene skale [*„ad illum saxum incrosatum“*], ki je pet milj ali pa nekoliko manj oddaljena od cerkve sv. Pelegrina. Od te skale naj gre meja po stezi naravnost h koncu meje, ki se je določila za občino Sv. Lovreča. Na tem mestu se sme napraviti kamenit steber, ki bo kazal mejo. [*„... quod debeat edificare pilonum lapideum pro concernentia dictorum confinium“*]. Od tega fevda naj rečeni Frančišek in njegovi nasledniki dajejo Oglejski cerkvi vsako leto na praznik sv. Mohorja po pet liber mire in ravno toliko belega voska; isto tako tudi na praznik sv. Pelagija cerkvi ali škofiji Novograjski, pod katero spada rečeni grad [*„... ecclesie sive episcopatus Emonie, sub cujus diocesi est dictum castrum“*]. Patriarh

[1] Tu imenovani oglejski grof Konrad je brez dvoma tisti, čigar soproga Matilda je bila hči istrskega mejnega grofa Burgharda. (Gl. št. 24.) Kakor se kaže, je Konrad po svojem tastu dobil odvetništvo Oglejske cerkve, kajti pod št. 4 in 5 se omenja „Condrado avocato“ in „Conradus avocatus“.

[2] Ta grad je bil tam, kjer je sedaj S. Giovanni della Cornetta, tik morja med Omakom in Sv. Lovrečem.

[3] Ulrik je bil brat istrskega mejnega grofa Popona (1090—1101). Ta Ulrik se še v nekaterih drugih virih omenja, a ne kot mejni grof. Lenel (Venezianisch-Istrische Studien, 120, op. 1) trdi, da je ta listina nepristna.

[4] Kastiljon (Castiglione) ali Koroniki so vas severovzhodno od Sv. Lovreča.

[5] Cerkvica sv. Pelegrina je tik morja južno od Omaka.

pravi, da naj tisti, kdor bi prelomil to daritev, plača rečenemu Frančišku ali pa njegovim naslednikom deset liber najboljšega zlata.

Med drugimi je bil tudi navzočen *„Engellardus episcop. civitatis Pole“*.

„Regnante domino nostro Henrico ser. imperatore, anno incarnationis domini nostri Jesu Christi millesimo centesimo sexto, indictione quarta decima, die sexto mensis Maii. Actum in villa Humagi diocesis Emonie“.

[Carli, Delle antichità Italiane, IV, App. p. 23. — Schumi, Urk. u. Reg., I, 76, št. 68.]

Št. 13.

(1106, poletje.)

Bamberška cerkev je izgubila Podklošterski grad v Oglejski patriarhiji in pa 95 kmetij z vsemi priteklinami. Vse to je 45 let ostalo v tujih rokah. A leta 1106. je bamberški škof Oton, ko je potoval iz Italije črez Koroško v Rezno, z velikim trudom in mnogimi stroški iz nova pridobil rečeno imetje svoji cerkvi. Namesto razrušenega gradu je postavil opatijo v čast sv. Juriju ter jej razen že prej omenjenih kmetij dodal še 60 novih.

Herbordi Dialogus de Ottone ep. Babenb., I, c. 16 (Jaffè, Bibl. rer. Germ., V, 714): „Et in patriarchatu Aquileiensi quintum decimum coenobium in castro Arnoldestein, destructa munitione, constituit (sc. ep. Otto). Quadraginta vero et quinque annis hoc castrum cum nonaginta quinque mansis ad se pertinentibus ab ecclesia Babenbergensi abalienatum fuerat; quos ipse multo labore et impensa recuperavit, et appositis eis sexaginta mansis, abbaciam esse fecit.“

Ebbonis Vita Ottonis ep. Babenb., I, c. 15 (Jaffè, Bibl. rer. Germ. V, 602): „Igitur electus Dei pontifex (sc. Otto), consecratione solempni ab apostolico honorifice provectus, aliquantisper ab eo humanitatis gratia est detentus, sicque optata potitus emissione, prospero itineris decursu transcensis Alpibus Karinthiam venit.“

Ibid., c. 17 (MG. SS., XII, 833): „. . . in episcopatu Aquilegiensi Arnoldistein titulo sancti Georgii martiris nobilitavit.“

Ibid., c. 19 (Jaffè, Bibl. rer. Germ., V, 607): „Eo tempore[1] piissimus pater Otto in Karinthia morabatur.“

Ibid., c. 19 (l. c. p. 608): „Postmodum autem, cum reversus de Karinthia piissimus pater Otto voti se compotem factum apud Hirsaugiam cognovisset, Deo gratias egit, . . .“

Monachi Priefling. Vita Ottonis ep. Babenb., I, c. 11 (MG. SS., XII, 886, 887): „Monasteria alia quae construxit, et quae monachis et monastica religione initiavit, haec sunt: . . . itemque unum in castro Arnoldestein dicto, quod est in episcopatu Aquilegiensi in honore sancti Georii.“

Commendatio pii Ottonis Babenberg. ep. (MG. SS., XII, 911):

„In Arnoldestein constructam
Sancto Georgio cellam
Praesul venerandus Otto
Suo dat episcopio.“

[1] Oton je bil binkoštno nedeljo (dne 13. maja) posvečen za škofa „in Anagnia civitate, quae Romaniam dividit et Apuliam“. (Ebbonis Vita Ottonis, I, c. 11.) Nato se je še nekoliko časa mudil pri papežu, potem se pa napotil na Koroško in o božiču je bil v Reznem. (Cfr. Meyer v. Knonau, Heinrich IV. und V., Bd. VI, 24, op. 35.)

Št. 14.

1106, (dne 22. oktobra.) Guastalla.

Cerkveni zbor v Guastalli, kjer so bili izobčeni oglejski patriarh Ulrik I.[1] in pa nekateri škofje.

Ann. Coloniens. max. ad a. 1106 (MG. SS., XVII, 746): „. . . Plures ibi episcopi Italiae damnantur, quidam anatematizantur; patriarcha Aquileiae anatematizatur."

Št. 15.

(1106.)

Grof Engelbert odstopi samostanu v Št. Pavlu neko posestvo v Glodnici, katero mu je v ta namen izročil krški škof Bertold. /*„. . . comes Engilbertus tradidit sancto Paulo predium, quod ei commendavit tradendum Berhtoldus Gurcensis episcopus."*/

Med pričami se tudi omenjajo: *„Engilinc de Moseburch, . . . Gerolt de Trûhsina et frater eius Reginhoh, Hartwich et Pilgrim de Chaltinbrunnen,*[2] *. . . Hadolt de Iuna, . . ."*

Datum manjka.[3]

[Ostanek prvotnega Cod. trad. v Št. Pavlu. — Schroll, Urkundenbuch von St. Paul, str. 22 (Fontes rer. Austr., Dipl. XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 85, št. 40.]

Št. 16.

(Okoli leta 1106.)

„Amelbreht de Cholmenza" prepusti svoje posestvo v Rudildorfu (šentpavelskemu) odvetniku, grofu Engelbertu.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Engilinc (de Moseburch), . . . Gerolt (de Trûhsina et frater eius) Reginhoh, Hartwich et Piligrim (de Chaltinbrunnen), . . . Berhtold de Gorintsiggi, . . . Hadolt de Iuna . . ."*

Datum manjka.[4]

[Ostanek prvotnega Cod. trad. v Št. Pavlu. — Schroll, Urkundenbuch von St. Paul, str. 22, 23 (Fontes rer. Austr, Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 211, št. 525.]

Št. 17.

(Okoli leta 1106.)

Grofinja Riharda[5] podeli Šentpavelskemu samostanu svoj dvor na Krki.

---

[1] Oglejskega patriarha Ulrika je tudi papež Urban II. (1088—1099) izobčil iz cerkve. (Gr., III, št. 413.)

[2] Mrzla voda (Kaltenbrunn), vas pri Važenbergu na Koroškem.

[3] Leta 1106. je krški škof Bertold stopil v Šentpavelski samostan. Takrat („conversionis sue tempore") mu je podelil posestvo v Glodnici. (Gl. št. 22.)

[4] Imena prič nam kažejo, da se je ta daritev zvršila v istem času, kakor ona, ki je omenjena pod št. 15.

[5] Ta Riharda je bila sestra Bernarda in Henrika iz rodovine Spanheimov ter soproga Popona, mejnega grofa istrskega.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Bernhart et Heinrih fratres eius, ... Friderih de Chreina, Otto de Grâce*[1], *... Marcwart de Iuna ...“*

Datum manjka.[2]

[Ostanek prvotnega Cod. trad. iz 12. stoletja ter Cod. trad. S. Pauli, c. 27 iz začetka 13. stoletja, oboje v Št. Pavlu. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XI (1820), str. 330. — Schroll, Urkundenbuch von St. Paul, str. 31—32 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) k letu „vor 1122.“ — Schumi, Urk. u. Reg., I, 79, št. 69. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 212, št. 528.]

Št. 18.

(1106.)

Solnograški nadškof Konrad I. je vsled ukaza papeža Paskala II. odstranil vsiljenega krškega škofa Bertolda, ki je nato stopil v Šentpavelski samostan ter v njem ostal do smrti. Umrl je dne 2. januarja; ni pa znano, katerega leta.

Chronicon Gurcense, c. 3 (MG. SS., XXIII, 9): „Huic Conrado dominus Paschalis papa iniunxit, ut Perhtoldum intrusum Gurcensis ecclesie, quem ipse excommunicaverat, removeret; quod et fecit. Qui Perhtoldus licentia domini pape secessit in monasterium sancti Pauli in Lavent et ibi mansit usque ad obitum suum.“

Necrol. Admunt. ad 4. non. Ian. = 2. jan. (MG. Necrol., II, 288): „Perhtoldus ex episcopo monachus.“

Necrol. Milstat. ad 4. non. Jan. = 2. jan. (MG. Necrol., II, 455): „Perchtoldus monachus et episcopus.“

Št. 19.

(1106.)

Hildepold, kaplan solnograškega nadškofa Konrada I., postane krški škof.

Chronicon Gurcense, c. 3 (MG. SS., XXIII, 9): „Qui Chuonradus (sc. archiepiscopus Salzburgensis) Hilteboldum venerabilem Gurcensem ordinavit episcopum. Sedit autem dominus Hildeboldus episcopus sub domino Chuonrado annis 25.“

Vita Chunradi archiep. (MG. SS., XI, 70): „(Hilteboldus) erat enim, antequam esset episcopus, capellanus illius (sc. Chunradi).“

Št. 20.

1106. Dobrla vas.

Oglejski patriarh Ulrik *[„Wodalricus“]* naznanja, da je grof Kacelin[3] *[„comes Chacelinus“]* svoje posestvo z vsemi podložniki *[„omne predium suum cum omni familia“]* in vsemi pravicami prepustil Oglejski cerkvi z namenom, da bi po njegovi smrti tam, kjer bi bil

[1] „Grâce“ je Slovenji Gradec na Štajerskem.

[2] Zastran datiranja glej Jaksch, l. c. p. XXIII in XXV.

[3] Ta grof Kacelin je isti, kateri se leta 1072. omenja v Michaelbeuernu kot priča in kateri je okoli leta 1085. prepustil svojemu sorodniku, takratnemu oglejskemu patriarhu Frideriku, svoja posestva po Furlanskem z namenom, da bi se v Možnici postavil samostan. (Gr. III, št. 271 in 367.)

pokopan, redovniki Bogu služili ter ga s svojimi molitvami prosili odpuščanja njegovih (Kacelinovih) grehov. Ko je Kacelin pozneje umrl, je bil pokopan na svojem alodu v Koselci[1] *[„proprio allodio suo Goztelich"]* v Solnograški nadškofiji. Patriarh pravi, da je po nasvetu puljskega škofa Ellenharda, concordijskega škofa Riwina, tržaškega škofa Hartwika ter drugih svojih bratov dal truplo po svojih legatih prenesti v svojo škofijo ter ga pokopati na njegovem (Kacelinovem) alodu v Dobrli vasi pri cerkvi sv. Marije v Junski dolini. Nato je ukazal, da se tam postavi večja cerkev, in concordijskega škofa Riwina je poslal, da jo posveti. Tej cerkvi je na korist ondotnim kanonikom podelil kot dotacijo vas Koselco in Dobrlo vas z vsemi priteklinami in podložniki, potem vse to, kar je rečeni grof imel v Kokinju[2], Pribli vasi[3], Lovankah[4] in drugih vaseh, dalje gore Holm[5], Krugel[6] in „Vnistiz"[7] z vsemi gozdi tik rečenih gora od Junske gore[8] pa do Sela[9] in s pravico, loviti divjačino in ribe; dalje desetine v Slovenjem Gradcu in Junski dolini ter štiri fare in njih služnosti, eno v Razboru[10], dve v Junski dolini in sicer v Škocijanu[11] in Šmihelu[12] ter eno v Slovenjem Gradcu. *[„Nos vero habito consilio venerabilium fratrum nostrorum Elnardi Polensis, Riwini Concordiensis, Hartwici Tergestini episcoporum et aliorum confratrum nostrorum in nostrum episcopatum nostros legatos eum transducere et apud sancte Marie ecclesiam Ivn in proprio allodio suo Dobrendorf sepelire fecimus ac deinde maiorem ecclesiam ibidem edificare iussimus atque ad dedicandum illam dilectum fratrem nostrum Riwinum Concordiensis ecclesie prescriptum episcopum misimus. Villam Goztelich et villam Dobrendorf cum omnibus ad eas pertinentibus cultis et incultis, cum omni familia et quicquid Coken, Prilep, Gablarn et in aliis villis prefatus comes possidebat, et montes Chulm, Chrugel, Vnistiz cum omni nemore, quod est iuxta predictos montes a monte, qui dicitur Ivnberch, usque ad Zelach cum venationibus, piscationibus, cum omni iure ipsorum, cum decimis Graz et decimis Ivn et quatuor plebibus et servitiis earum, quarum una est Ras, due Ivn ad sanctum Cantianum et sanctum Michahelem, una*

[1] „Goztelich" je najbrže vas Koselca (nem. Gösseling) pri Celovcu. Jaksch misli na vas Gösseling pri Št. Vidu na Koroškem, drugi pa, kakor Eichhorn (Beyträge, I, 220), Schroll (Urkundenregesten v. Eberndorf, str. 18), Ankershofen (Archiv f. Kunde österr. Gesch., V, 184 in Handbuch der Gesch. d. H. Kärnten, II b, 109) ter Tangl (Archiv, XII, 133) na vas Göttling pri Lipnici na Štajerskem.

[2] Vas Kokinj je jugovzhodno od Dobrle vasi.

[3] Pribla vas je severovzhodno od Dobrle vasi.

[4] Lovanke so vzhodno od Dobrle vasi.

[5] Gora Holm je severno od Dobrle vasi.

[6] Krugel se zove hrib, na katerem stojita samostan in cerkev sv. Duha v Dobrli vasi.

[7] Kje je gora „Vnistiz", ni znano.

[8] Junska gora je pri Podjuni tam, kjer je sedaj cerkev sv. Heme.

[9] Selo, vas pri Škocijanu v Junski dolini.

[10] Razbor pri Slovenjem Gradcu na Štajerskem.

[11] Škocijan, vas severozahodno od Dobrle vasi.

[12] Šmihel nad Pliberkom.

Graz, in dotem prefate ecclesie sancte Marie ad serviendum canonicis bonam vitam ibidem ducentibus tradidimus ..."]

Naštetih je več prič.

„Anno dominice incarnationis millesimo centesimo sexto, indictione quartadecima, actum in villa Dobrendorf."

[Izvirnik prenovljene listine iz 13. stoletja v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Eichhorn, Beyträge zur ältern Gesch. u. Topogr. des H. Kärnten, I, 219. — Ankershofen, Handbuch der Gesch. des H. Kärnten, II[b], 108, št. 61. — Tangl v Archiv f. Kunde österr. Geschichtsqu., XII, 189. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 216, št. 535.]

Št. 21.

1106, dne 3. novembra. „Tres basilicae".

Bertold, sin rajnkega Burgharda, (bivši solnograški) škof *[„Bertoldus episcopus, filius quondam Purchardi"]*, ki je izjavil, da živi po bavarskem pravu, podeli zakonskima Konradu in Matildi, svojima sorodnikoma *[„Conrado et Mattil jugalibus, dilectis proximis et amicis meis"]*, svoj grad Ahten v Furlanski grofiji *[„castrum unum infra comitatum Forojulii et jacet ad locum, qui dicitur Attens"]* z vsemi priteklinami za protidar *[„launechild"]*[1], katerega je dobil od nju.[2]

„Anno dominicae incarnationis mill. centesimo sexto, tertio die mensis Novembris, indictione XIV. ... Apud ecclesias, quae vocantur tres basilicae."

Naštetih je več prič.

[Izvirna listina v Čedadskem muzeju. — Rubeis, Mon. eccl. Aquil., col. 609.]

Št. 22.

(Med letom 1106. in 1124.)

Menjalna listina, katero sta napravila rajnki (šentpavelski) opat Wecelin in mejni grof Engelbert gledé posestva nekdanjega krškega škofa Bertolda[3], katero je bilo v Glodnici[4] *[„Glodniz"]* in katero je rečeni škof, stopivši v samostan *[„conversionis sue tempore"]*, daroval samostanu v Št. Pavlu. Opat Wecelin je prepustil rečeno posestvo, namreč dvor in cerkev z vsemi priteklinami ter najmanj 60 podložnih ljudi obojega spola in razne starosti mejnemu grofu Engelbertu, ta pa mu je dal zato v Ptujski marki vso svojo dedščino, namreč dvor

[1] „Launechild" je protidar, ki je bil nekako toliko vreden, kolikor podarjeni predmet.

[2] Jaksch (Mon. hist. duc. Car., III, 218, št. 538) sklepa iz te listine, da sta bila leta 1106. Bertoldov brat Burghard, mejni grof istrski, in pa njegov enakoimenovani sin že mrtva, ker je Bertold v tej listini imenoval kot svoja sorodnika svojo nečakinjo Matildo in njenega soproga Konrada, prvih dveh pa ne.

[3] Bertold iz Selč je bil od leta 1090—1106 škof krški.

[4] Glodnica, vas v Krški dolini na Koroškem. — Zastran vsebine glej št. 15.

in cerkev v Razvanju[1] ter kraje Razvanje, Cerknico[2], Selnico[3], Segovce[4], Babni potok[5], Počegovo[6], Dragočovo[7], Dobrenjo[8], Ročico[9], Vukovski potok[10], Štublano[11], Boračovo[12], Negovo[13], Plitvico[14] in „Pribissendorf“[15], potem dvanajst selišč in vinogradov ter ravno toliko podložnikov z vsakršnim takratnim ali poznejšim užitkom. Ker je pa od podložnikov manjkalo skoraj 50 oseb in ker so bili rečeni kraji vsled večkratnih napadov od strani sovražnikov razrušeni in opustošeni, ni bila ta zamenjava všeč samostanskim bratom ter ni mogla postati pravoveljavna takrat, ko je še živel omenjeni Wecelin. *[„. . . et e contra ipse (sc. Wecelinus) recepit ab illo (ab Engelberto) in marchia Pitouiensi totam quę se contigebat hereditatis portionem, hoc est curtim et ęcclesiam Razwei cum subscriptis Razwei, Circunitz, Celniz, Zegoneẁz, Pabenpotoch, Pozengazelo, Dragotsoy, Dobrenga, Riesitz, Wlpingepotoch, Ztiplina, Boratsowe, Negoinezelo, Nablitwitz, Pribissendorf, XII villis et vineis totidemque mancipiis et cum omni prorsus utilitate, quam vel ipsum inibi tunc habuisse vel in posterum exinde provenire posse constiterit. Sed quia de familia capita ferme L remanserunt et loca iam dicta crebra hostium irruptione devastata et in solitudinem maximam fuerant exparte redacta, cepit hoc concambium fratribus plurimum displicere nec potuit ista pactio legittime determinari sepedicto W(ecelino) abbate superstite.“]*

Po Wecelinovi smrti se je jako trudil njegov naslednik, opat Brunon, da bi razdrl to pogodbo, kar se mu pa ni posrečilo. Pač pa je s težavo dosegel, da je imenovani mejni grof k prejšnji daritvi še dodal štiri kmetije v Labodu *[„Lauentmunde“]* in en vinograd v Ostrovici *[„Osterwitz“]* z vsemi priteklinami. Tako je bila ta zadeva pravično končana z dovoljenjem (šentpavelskih) bratov in odvetnika Bernarda, brata njegovega (mejnega grofa Engelberta).

Naštetih je več prič.

Datum manjka.[16]

---

[1] Razvanje, vas južno od Maribora.
[2] Cerknica, vas severno od Maribora tik ondotne železnice.
[3] Selnica, vas vzhodno od Št. Ilja v Mariborskem okraju.
[4] Segovci pri Radgoni.
[5] Babni potok je jugovzhodno od Spielfelda na Štajerskem.
[6] Počegovo severno od Maribora.
[7] Dragočova je med Dravo in Pesnico blizu Maribora.
[8] Dobrenja blizu prej imenovane Cerknice v Mariborskem okraju.
[9] Ročica pri Sv. Jakobu v Slovenskih Goricah.
[10] Vukovski potok (nem. Wolfstalbach) je vzhodno od Jarenine.
[11] Štublana v fari sv. Petra pri Mariboru.
[12] Boračova, jugovzhodno od Radgone.
[13] Negova, vas jugozahodno od Radgone.
[14] Nablitwitz = Na Plitvici. Plitvica je vas zahodno od Radgone.
[15] Kje je Pribissendorf, ni znano. Najbrže v Mariborskem ali pa Radgonskem okraju.
[16] Krški škof Bertold je leta 1106. postal menih v Št. Pavlu (gl. št. 18), leta 1124. je pa mejni grof Engelbert dobil Koroško vojvodino.

[Cod. trad. mon. S. Pauli, c. 15 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XI (1820), 325, št. 96. — Ankershofen, Handbuch der Gesch. d. H. Kärnten, II[b], 107, št. 60 k letu „vor 1115 in 1115—1124." — Zahn, Urkundenbuch d. H. Steiermark, I, 143, št. 132 k letu „c. 1130." — Schroll, Urkundenbuch v. St. Paul, str. 21 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) k letu „nach 1115." — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 218, št. 539 k letu „1107—c. 1120 in c. 1120."]

Št. 23.

(Med letom 1106. in 1139.)[1]

Cerkve, katere je bamberški škof Oton I. dal napraviti po tujih krajih. Dal je postaviti v Labodski dolini kapelo sv. Štefana[2], pri Erzbergu kapelo sv. Lenarta[3], pod gradom Kamnom kapelo sv. Jurija[4] in škofovsko hišo, v gorah Kanalske doline dve kapeli, eno v čast sv. Jeri[5] in drugo v čast sv. Egidiju.[6]

Andreae Catalogus abbatum s. Michaelis Babenbergensis (MG. SS., XII, 909): „Nunc videnda edificia seu basilice in externis locis exstructe ... in Lavende capellam sancti Stephani, in Gaminare sancti Leonardi, in Abrinteburcstal capellam sancti Georgii et episcopalem domum ... in montanis Chanol 2 capellas, unam in honorem sancte Gerdrudis virginis et alteram in honorem sancti Egidii ..."

Št. 24.

1107, dne 13. februarja. Ahten.

Acika, vdova po (istrskem) mejnem grofu Burghardu *[„Acica relicta quondam Pucardi marchisi"]*, podeli skupno s svojim sorodnikom Viljemom iz Pozzuola *[„unacum propinquo m(eo) Wilelm de loco Puzolo"]*, kateri je izjavil, da živi po bavarskem pravu, svoji hčeri Matildi in njenemu soprogu Konradu[7] *[„vobis Conradus et Mactilt ambo iugales filia et genere meo"]* vse to, kar je dobila po svojem očetu, po svoji materi ali pa po svojem soprogu Burghardu *[„ex parte paterna vel materna seu ex parte viri mei Pucardi"]* v Italskem kraljestvu, na Bavarskem, na Koroškem in na Avstrijskem za protidar *[„launechilt"]*, katerega je dobila od nju.

Med pričami se omenjajo *„Otto de Sagrat"*[8] ter *„Gewartt et Arpo de Stracic"*.[9]

---

[1] V tem času je vladal bamberški škof Oton I.
[2] Sv. Štefan južno od Vošperga.
[3] Št. Lenart v Labodski dolini. Jugovzhodno od Št. Lenarta je Erzberg.
[4] Št. Jurij pod Kamnom severovzhodno od Št. Pavla na Koroškem.
[5] Cerkev sv. Jere v Lipalji vasi.
[6] Cerkev sv. Egidija v Žabnicah.
[7] Tu imenovana Matilda in Konrad se omenjata še v nekaterih drugih listinah.
[8] Morebiti Zagraj južno od Gorice.
[9] Stražice pri Gorici ali pa Stražice (Stracis) na Furlanskem.

„Anno dominice incarnacionis MCXXX.,[1] XIII. die mensis Februarii, indic(tione) XV.[2] . . . Actum in Atins."

[Izvirna listina v Čedadskem muzeju. — Rubeis, Mon. eccl. Aquil., col. 611. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 219, št. 541.]

Št. 25.

1108, dne 29. septembra. Požun.

Rimski kralj Henrik V. naznanja, da je v njegovi navzočnosti Henrik iz Schaumburga[3] *[Heynricus de Schûenburch"]* podelil Bamberški cerkvi svoje posestvo v Viehbachu[4], katero je dobil v last od Henrika, vojvoda koroškega *[„donatione Heinrici ducis de Carinthia"]*.

Kar se tiče koroškega vojvoda Henrika, je pred pričami dokazal, da je omenjeno posestvo podedoval ter ga potem z vsemi priteklinami podelil Henriku iz Schaumburga.

Med pričami se tudi omenja *„marchio Engilbertus"*.

„Data III. kalend. Octobris, indictione I., anno vero dominice incarnationis millesimo CVIIII., regnante Heinrico V. rege Romanorum anno III., ordinationis ejus VIIII. Actum est Presburch."[5]

[Izvirna listina v samostanskem arhivu v Zwettlu. — Fejér, Cod. dipl. Hungar., II, 50. — Mayer v Archiv f. Kunde österr. Geschichtsqu., VI, 294, št. 2.]

Št. 26.

(Okoli leta 1110.)[6]

Neznani pisatelj Poljskih kronik opisuje takratno slovansko zemljo z naslednjimi besedami:

Chronicae Polonorum (MG. SS., IX, 425): „Igitur terra Sclavonica ad aquilonem hiis regionibus suis partialiter divisuris sive constituturis existens, a Sarmaticis, qui et Getae vocabantur, in Daciam et Saxoniam terminantur, a Tracia autem per Ungariam, Hunis qui et Ungari dicuntur quondam occupatam, descendendo per Carinthiam in Bavariam diffinitur; ad austrum vero iuxta mare mediterraneum ab Eppyro derivando per Dalmaciam, Crovaciam et Hystriam finibus maris Adriatici terminata, ubi Venecia et Aquileia consistit, ab Hytalia sequestratur."

---

[1] Namesto „MCXXX" bi moralo stati „MCVII", kar je razvidno tudi iz indikcije. Leto 1130. ne more biti pravo že z ozirom na listino z dne 20. januarja leta 1112. (gl. št. 35).

[2] Število „XV." je novejša roka premenila v „VIII", da bi odgovarjalo letnici 1130.

[3] Schaumburg ali Schaumberg, severozahodno od Efferdinga na Gorenjem Avstrijskem.

[4] Viehbach ob potoku enakega imena na Bavarskem.

[5] Takrat se je kralj Henrik V. napotil na Ogrsko, da bi se vojskoval s kraljem Kolomanom. Oblegal je brez uspeha Požun. Iz zgoraj navedene listine je razvidno, da sta se udeležila te vojne tudi koroški vojvoda Henrik in istrski mejni grof Engelbert. Ta vojna je trajala le malo časa, morebiti en mesec. Dne 4. novembra je bil kralj že v Pasovu.

[6] Neznani pisatelj Poljskih kronik je spisal prvi dve knjigi leta 1109. ali pa 1110. (MG. SS., IX, 420.)

Št. 26[a].

(Okoli leta 1110.)

Štajerski mejni grof Otokar (IV.) potrdi samostanu v Garstenu razna posestva, katera je temu podelil on sam ali pa njegov oče, mejni grof Otokar (III.), ki je v Rimu umrl. Med drugim mu potrdi dve kmetiji v Hausmanningu[1] ter to, kar ima Otwin s Slovani *[„ad Husmannin duos mansus et quod Ŏthwin cum Sclauonibus possidet“]*.

Datum manjka.

[Cod. trad. Garst. iz 12. stoletja v Garstenu. — Urkundenbuch des Landes ob der Enns, I, 121, št. 10. — Ibid., II, 134, št. 95.]

Št. 27.

1111, dne 4. februarja. Rim.

Tega dne skleneta kralj Henrik V. in papež Paskal II. mir. Kralj obljubi po svojih poslancih, da se odpovė investituri ter vrne vsa tista cerkvena posestva, ki ne spadajo k državi. Da bode gotovo vse to izvrševal, hoče dati za poroke tistih dvanajst knezov, katere je papež sam izbral, med njimi tudi (istrskega) mejnega grofa Engelberta in koroškega vojvoda Henrika *[„marchionem Engelbertum, ... Henricum ducem Carinthie“]*. Ti knezi naj prisežejo, da bodo skrbeli za papeževo varnost. Ako bi kralj ne izvrševal tega, kar je obljubil, prestopijo z vsemi svojimi častmi na stran Rimske cerkve.

„Actum 2. nonas Februarias in atrio beati Petri in ecclesia beatae Mariae, quae dicitur in Turry.“

[MG. SS., V, 473. — MG. Constitutiones, I, 137.]

Št. 28.

1111, dne 9. februarja. Sutri.

Kralj Henrik V. priseže papežu Paskalu II. in vsem njegovim spremljevalcem, da hoče skrbeti za njih osebno varnost. Isto so prisegli tudi kraljevi knezi, med njimi „Ingelbertus marchio“ in pa „Heinricus dux de Carinthia“.

„Actum Sutrii in burgo, quinto idus Februarii.“

[MG. SS., V, 474. — MG. Constitutiones, I, 140.]

---

[1] Hausmanning, vas blizu Kirchdorfa na Gorenjem Avstrijskem.

Št. 29.

(1111, dne 12. februarja).[1] Rim.

Tega dne je kralj Henrik V. v Rimu ujel rimskega papeža Paskala II. in njegove kardinale. Papeža je izročil v varstvo oglejskemu patriarhu Ulriku.[2] Solnograški nadškof Konrad je jako zameril patriarhu, da je imel papeža v svojem ujetništvu, akoravno je bajé to storil bolj iz dobrega kakor pa iz slabega namena.

Ottonis Frisingensis Chronicon lib. VII, c. 14 (MG. SS., XX, 254): „Ibi (sc. Romae) a Paschali papa cum clero et populo Romano in urbe Leonina[3] ante fores beati Petri cum crucibus et thuribulis aliisque ecclesiasticis seu forensibus ornamentis stante et adventum eius (sc. regis) praestolante cum maximo tripudio suscipitur. Ipse autem praefatum pontificem consilio quorundam sceleratorum cum magna tamen reverentia captivavit ac Ulrico Aquileiensium patriarchae custodiendum commisit, sicque tumultu orto ac omnibus preciosis rebus ad decorem et regale fastigium expositis immaniter distractis, in luctum versum est gaudium.“

Vita Chunradi archiep., c. 9 (MG. SS., XI, 68): „Nec mora, cardinales capiuntur, et custodes armati circa papam disponuntur servantes eum, ac deinde Udalrico patriarchae Aquileiensi custodiendus traditur. Quae res aeterni odii inter eundem patriarcham et archiepiscopum (sc. Salisburg. Chuonradum) causa extitit, quia dominum suum et magistrum in captivitate servandum receperat; cum tamen illum fecisse bono potius quam malo animo diceretur.“

Danduli Chronicon, lib. IX, c. 11, pars 5 (Muratori, Rer. Ital. script., XII, 261): „Sed cum ad Rotam porphyreticum pervenisset (sc. Henricus), requisitus de juramento, papam cum cardinalibus et ceteram curiam captivavit et Ulrico patriarchae Aquilegiensi tradidit.“

Št. 30.

1111, dne 23. marca. Blizu Rima.

Rimski kralj Henrik V. potrdi opatiji S. Maria della Serena[4] njene pravice in njena posestva.

Med pričami se tudi omenjata *„. . . marchio Engilbertus, dux Henrigus . . .“*

„Data decimo kalendas Aprelis, indictione tertia[5]*, anno dominice incarnationis millesimo centesimo undecimo, regnante Henrigo quinto rege Romanorum anno quinto*[6] *ordinationis eius undecimo.*[7] *Actum est iuxta Romam.“*

[Prepis v arhivu Roncini v Pisi. — Stumpf-Brentano, Acta imperii, 94, št. 85.]

[1] Zastran datiranja glej Jaffé, Regg. pont. Rom. (ed. 1885), p. 743.

[2] O tem ujetništvu poročata tudi „Chron. patr. Aquil. alterum“ in pa „Vitae patr. Aquil. ab auctore anonymo“. (Glej Gr. III, št. 382.)

[3] Urbs Leonina (Leonovo mesto), del mesta Rima.

[4] Pri Volterri na Toskanskem.

[5] Namesto „tertia“ bi moralo stati „quarta“.

[6] Namesto „quinto“ bi moralo stati „sexto“.

[7] Namesto „undecimo“ bi moralo stati „duodecimo“.

Št. 30 a.

1111, dne 22. maja. Verona.

Pogodba, katero je rimski cesar Henrik V. sklenil z beneškim doždom Ordelafom Faletrom in katera naj bi na eni strani vezala Benečane in njih podložnike, na drugi pa njih sosede (cesarjeve podložnike). Med beneškimi podaniki so med drugimi omenjeni „Gradenses", med cesarjevimi pa „Foroiulienses" in „Histrienses".[1]

„Data XI. kal. Iunii, indictione IIII., anno dominice incarnationis millesimo CXI., regnante Henrico quinto rege Romanorum anno quinto. imperante primo, ordinationis eius XI., actum est Verone."

[Liber pactorum I in II, Liber blancus in Cod. Trevisanus v Državnem arhivu v Benetkah. — MG. Constit., I, 152—156, št. 102.]

Št. 31.

1111, dne 24. maja. Garda.

Rimski cesar Henrik V. sprejme samostan sv. Nazarija in Celza v Veroni v svoje varstvo. To se je zgodilo vsled posredovanja njegovih fevdnikov, med katerimi je bil tudi vojvoda Henrik[2] *[„per interventum nostrorum fidelium... nec non et ducis Heinrici nostrae marchiae"].*

„Data VIIII. kalendas Iunii, indictione IIII., anno dominicae incarnationis millesimo CXI., regnante Heinrico V. rege Romanorum anno V., imperante primo ordinationis eius. Actum est iuxta Gardam."[3]

[Izvirna listina na Dunaju. — Biancolini, Notizie storiche delle chiese di Verona, I, 266—269.]

Št. 32.

1111 (?), dne 7. avgusta. Trst.

Natalija, Urzon in Digna ter njih odvetnik Jordan prodajo Leonu in njegovi soprogi Belissimi svojo hišo z zraven ležečim malim dvoriščem, ki se nahaja zunaj Tržaškega mesta v tako zvanem podzemeljskem delu *[„foras muro civitatis Tergesti, quae vocatur subteranea"].* Rečena hiša meji na eni strani „in Lutafredo", na nasprotni strani „in Brimo", gornji konec *[„caput"]* sega do starega zidovja *[„in muro antiquo"],* na četrti strani, kjer je tudi vhod, je pa cesta. Leon in Belissima sta plačala za hišo sedem liber penezov *[„libras denariorum VII"]* ter nista ničesar ostala dolžna. Prodajalci dovoljujejo, da smeta kupca omenjeno hišo z dvoriščem vred obdržati, podeliti, prodati, zamenjati, voliti v dušno korist ter ž njo storiti, kar jima je

---

[1] Kar se tiče vsebine te pogodbe, primerjaj Gr. II, št. 124, 258, 429 in 476.

[2] „Dux Heinricus nostrae marchiae" je koroški vojvoda Henrik III., ki je bil ob enem mejni grof Veronske marke. (Glej Mayer v. Knonau, Heinrich IV. und V., Bd. VI, 181, op. 93.)

[3] Garda, na vzhodni strani Gardskega jezera.

všeč. Ako bi kdo hotel prelomiti to kupno pogodbo, naj plača kot globo eno libro zlata.

„S. m. (signum manus) Natalie et Ursoni et Digne et advocati illorum Jordano sibi consenciente, qui hanc venditionis cartulam scribere rogaverunt. — S. m. Andrea Santella testis. — S. m. Dominici filii Amizoni testis. — S. m. Johannis filius Ganzo. Isti sunt testes.“

„Ego Johannes diaconus et notarius hujus Tergestine civitatis rogatus hanc venditionis cartulam manu mea subscripsi, complevi atque firmavi.“

„Imperante domino nostro Heinrico imperatore. Anno autem imperii ejus II., die VII. mensis Augusti, indictione IIII.[1] *Actum in civitate Tergesti.“*

[Izvirna listina v Kapiteljskem arhivu v Trstu. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1126.]

Št. 33.

(Med letom 1111. in 1122.)

Z dovoljenjem cesarja Henrika V. *[„permissu Hainrici imperatoris augusti IIII“]* je bamberški škof Oton z opatom Šentpavelskega samostana zamenjal posestvo, katero se zove Bischofdorf[2] *[„predium, quod vocatur Bischolfisdorf“]*. Grof Henrik *[„comes Hain(ricus)“]* je nato to posestvo, čez katero je od škofa dobil odvetniško pravico, odstopil Šentpavelskemu samostanu.

Med pričami se tudi omenjata *„Rahwin de Othmanach, . . . Reinhart de Iuna . . .“*

Datum manjka.[3]

[Cod. trad. mon. S. Pauli, c. 13 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XI (1820), 329, št. 99. — Ankershofen, Handbuch der Gesch. d. H. Kärnten, II^b, 120, št. 70. — Schroll, Urkundenbuch v. St. Paul, str. 20 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 221, št. 543.]

Št. 34.

1112, dne 20. januarja. Sv. Florijan.

Duhovnik Peter naznanja, da je kupil od Matilde, hčere rajnkega Burgharda *[„Mattild filia quondam Purcardi“]*, za dva tisoč liber njena posestva po Italskem kraljestvu ter po Bavarskem, Koroškem in

[1] Indict. IIII. kaže na leto 1111., drugo leto cesarovanja Henrika V. je pa bilo 1112.

[2] Bischofdorf je ime nekega polja jugozahodno od Št. Pavla, kjer je sedaj Kollerhof.

[3] Henrik V., ki se je kot rimski cesar imenoval „četrti“, je bil kronan za cesarja dne 13. aprila leta 1111. — Grof Henrik iz rodovine Spanheimov, sin ustanovitelja Šentpavelskega samostana, je po smrti Henrika III. († 4. dec. 1122) iz rodovine Eppensteinov postal vojvoda koroški. Prej je bil samo grof. Zgoraj omenjena zamenjatev se je tedaj izvršila med letom 1111. in 1122.

Furlanskem, katera je dobila po svojem očetu, po svoji materi in po svojem bratu, ali pa si jih tudi drugače prisvojila. [*„... quantum ei pertinet ex parte patris vel matris seu fratris et ipsa habere et detinere visa est.“*] Duhovnik Peter izjavlja, da naj ima užitek od teh posestev od denašnjega dne pa do svoje smrti rečena Matilda, lastninsko pravico do teh posestev pa naj imajo sinovi in hčere omenjene Matilde in njenega rajnkega soproga Konrada. [*„filii et filie predictę Matildę venditricis meę, quos ex Cuonorado viro suo iam defuncto progenitos habuit.“*]

Naštetih je več prič.

„Anno dominicae incarnationis millesimo CXII., tertio decimo die ante k(alend.) Februarii, indictione III. ... Actum in atrio ecclesie sancti Floriani.“

[Prepis iz 12. ali 13. stoletja v Čedadskem muzeju. — Rubeis, Mon. ecc., Aquil., col. 613 k letu 1130. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 223, št. 548.]

Št. 35.

(Okoli leta 1112.) dne 17. julija.[1] Moša.

I. Hedvika, soproga grofa Engelberta[2], je na smrtni postelji v gradu Moši podelila samostanu v Št. Pavlu pet kmetij v Hrastu[3] med Dravo in Labodnico. [*„Post hec omnia Haduwich cometissa E(ngelberti) relicta cum in castro Mvsse posita pervenisset ad extrema, dedit sancto Paulo V mansus in campo qui vocatur Hard, inter Trauum et Lauandum sitos.“*]

Med pričami se tudi omenjajo: *„Engelb(ert) et Pernhart et Hainrich filii ipsius, ... Engelinch de Mosiburch*[4]*, ...“*

II. To posestvo sta njen sin Sigfrid, za njim pa njegova soproga Adelhajda nekaj časa s silo obdržala zase, pozneje ga je pa njun sin Sigfrid prepustil rečeni cerkvi. [*„Hoc predium cum filius eius Sigfridus et post ipsum eius coniux Adilheidis aliquandiu detinuissent violenter, tandem Sigfridus illorum filius divino nutu commonitus hanc parentum factionem abhorruit et ecclesie bona sua recognovit atque remisit.“*]

Med pričami se na prvem mestu omenja *„Pernhart comes“*.

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 8 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll v Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX, 12 k letu „nach 1105“. — MG. SS., XV, 1060 k letu „c. 1020“. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 222, št. 547.]

---

[1] Hedvika je umrla dne 17. julija. Cfr. Necrol. Milstat. ad 16. kal. Aug. = 17. julija (MG. Necrol., II, 461): „Hadwich com.“.
[2] Grof Engelbert I. iz rodovine Spanheimov. Glej rodovnik v Gr. III, str. 219.
[3] Hrast (Hart), vas blizu Laboda na Koroškem.
[4] Mosiburch je vas Blatograd na Koroškem.

Št. 36.

1112, dne 8. oktobra. Speier.

Rimski cesar Henrik V. potrdi vsled posredovanja oglejskega patriarha Ulrika [*„ob interventum ... Vdalrici Aquilegensis patriarchae ...“*] samostanu sv. Benigna v kraju, Fruttuaria [1] imenovanem, njegova posestva.

„Datum 8. idus Octobris, indict. 5., anno dominicae incarnationis 1112., regnante Henrico IV. rege Romanorum anno 6., ordinationis eius XII., imperii 2. Actum est Spirae.“

[Guichenon, Histoire généalogique de la royale maison de Savoye, str. 664.]

Št. 37.

(Okoli leta 1112.)

Rožaški opat Gavdencij, učenec sv. Gerolda, prvega samostanskega predstojnika [2], je veliko storil za samostan. Pridobil je zanj mater vojvoda Henrika, mater [3] (istrskega) mejnega grofa Engelberta, in Diemudo, grofinjo goriško, ki je bila zaščitnica rečenemu kraju. Vse tri je tudi v samostanu pokopal. Grofinja Hedvika je podelila samostanu devet kmetij v Štimarjih (?), grofinja Diemuda, mati goriškega grofa Majnharda, pa štiri kmetije in en mlin v Lokah. [4]

Chronicon Ossalchi monachi Rosacensis ad a. 1120 (Joppi v Archeografo Triestino, Nuova serie, XII, 280): „Gaudentius abbas huius cenobii quartus, qui fuit discipulus s. Geroldi primi patris huius loci et fecit multa bona monasterio, ipse aquisivit temporibus suis matrem Henrici ducis Austrie[5] et matrem Engilberti marchionis (Istrie) et Demoth comitissam Goritie, que fuit fautrix istius loci. Istas tres dominas sepellivit in claustro in monumento.“

Codex s konca 14. stoletja v Državnem arhivu na Dunaju (Jaksch v Studien und Mitteilungen zur Gesch. des Benediktinerordens, Neue Folge, I, 239, št. 11): „Millesimo CXX.[6] Hedwig comitissa dedit mans(us) novem in loco, qui dicitur Sitimer.“[7]

Ibid. (Jaksch, l. c., št. 17): „Millesimo LXXXX. Diemůt comitissa Goricie, mater Meinhardi comitis Goricie,[8] dedit mans(us) IIII^{or} et unum molendinum in Luca.“

---

[1] Fruttuaria, neki kraj severno od Turina.

[2] Gerold je bil prvi predstojnik v samostanu Rožacu, ne pa Gavdencij ali Sigewin. V 3. zvezku Gradiva naj se na str. 225 (v zadnjih dveh vrsticah) ter na str. 271 pod besedo Gerold popravi v tem smislu.

[3] Mati istrskega mejnega grofa Engelberta je bila Hedvika ter je umrla dne 17. julija okoli leta 1112.

[4] Loke, vzhodno od Solkana na Goriškem.

[5] Najbrže bi namesto „Austriae“ moralo stati „Carinthiae“, kajti na Avstrijskem takrat ni bilo nobenega vojvoda, kateremu bi bilo Henrik ime. Tu nam je misliti na koroškega vojvoda Henrika III. in na njegovo mater Liutbirgo.

[6] Letnica 1120 je previsoka, kajti grofinja Hedvika je umrla okoli leta 1112.

[7] „Sitimer“ so morebiti Štimarji pri Trnovem na Goriškem.

[8] Tu omenjena Diemuda je bila mati goriškega grofa Majnharda I., ki se omenja med letom 1124. in 1139. Matere poznejših Majnhardov so nam znane ter so se drugače zvale.

Št. 38.

(1112 ali pa 1113.)

Papež Paskal II. piše churskemu škofu Widonu o lombardskih škofih. O oglejskem patriarhu Ulriku pravi, da se brez njegovega (papeževega) dovoljenja poslužuje palija, katerega je dobil od Wigberta[1]. *[„Aquileiensis preter concessionem nostram pallio utitur Guibertino".]*

Datum manjka.

[Cod. Vat. Ottobon. iz 12. stoletja v Rimu. — Neues Archiv der Gesellschaft f. die ältere deutsche Geschichtskunde, III, 172, št. 8.]

Št. 39.

1113, dne 18. oktobra.

Belinjski opat Ivan shrani svetinje sv. Ivana Krstnika, potem še nekega drugega Ivana, dalje sv. Štefana, sv. Blaža, sv. Jurija in sv. Lavrencija, katere je nekdaj eden izmed bratov Štivanskega samostana skril iz strahu pred ogrskim kraljem. Petsto let (?) ali pa še več se ni vedelo, kje so bile svetinje skrite. Za časa patriarha Ulrika *[„Vodolrici patris"]* so jih zopet našli.

„Anno milleno centeno jam revoluto
„Decimus et ternus finem cum sumeret annus,
„Evangelistae celebrans solemnia Luce".

[Napis, obstoječ iz 33 verzov, na mramornatem kamenu v Štivanski cerkvi pri Devinu. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1113.]

Št. 40.

(Okoli leta 1113.)

Patriarh Ulrik *[„Wolricus patriarcha"]*, ozirajoč se na to, da je cerkev sv. Ivana ob Timavi, nekdaj jako glasovit samostan, sedaj popolnoma razrušena ter leži v svojih razvalinah *[„considerans ecclesiam sancti Johannis de Timavo, nominatissimum quondam monasterium, prorsus destructam suisque jacentem in ruderibus"]*, je sklenil, da hoče zopet prenoviti sveti kraj. Zato prepušča to cerkev ter vse njene pritekline med reko, „Ponteda" imenovano, in dolino „de Catyno" *[„a flumine, quod vocatur Ponteda[2], usque ad vallem de Catyno"]*, polja, gozde, obdelani in neobdelani svet, močvirja z vsemi rekami, mlin

[1] Znano je, da je protipapež Wigbert (Klement III.) posvetil oglejskega patriarha Ulrika (Gr., III, št. 398) ter mu tudi podelil palij. (Gr., III, št. 413: „episcopus Aquileiensis, qui abusive patriarcha vocatur sub pallio Wiberti haeresyarchae").

[2] Kandler ima „Pontecla". — Vallis de Catyno je najbrže sedanji Bokadin. Tako se zove majhen zaliv pri izlivu reke Timave.

[„molendinum“] in vas Mavhinje *[„villam, quae vocatur Malchinasella“]* opatu Ivanu in njegovim naslednikom tako, kakor sta vse to podelila njegova (patriarhova) prednika Henrik in Friderik takratnemu opatu Alberiku. Ta cerkev *[„cella“]* naj bo lastnina njegovega (Ivanovega) samostana, ki je postavljen v Belinji na čast sv. Martinu, da v njej (v Štivanski cerkvi) obhajajo menihi božjo službo ter imajo zavetje pred boleznimi, ker Belinja je nezdrav kraj *[„quoniam Belenia locus infirmus est, irruentium aegritudinum sit ad tempus effugium“]*. Kdor bi prelomil to daritev ter hotel njemu (Ivanu) ali pa njegovim naslednikom vzeti rečeno cerkev, bo pogubljen na sodnji dan.

Med pričami se tudi omenjajo: *Wolricus patriarcha, Rempot Concordiensis episcopus, Alexander Novae Civitatis episcopus, Petrus Petenensis episcopus, Wolricus praepositus et archidiaconus, Arnoldus praepositus, Adam decanus, ... Albertus comes Forojuliensis*[1], *Dietericus vicedominus ...“*

Datum manjka.[2]

[Transsumpt iz neke listine, izdane v Ogleju leta 1213. — Rubeis, Mon. eccl. Aquil., col. 551. — Liruti, Notizie del Friuli, V, 274. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1085.]

Št. 41.

1114, dne 17. januarja. Mainz.

Rimski cesar Henrik V. potrdi vsled prošnje koroškega vojvoda Henrika, svojega jako ljubega sorodnika *[„peticione Heinrici ducis Karinthie dilectissimi nepotis nostri“]*, in po nasvetu mnogih, imenoma naštetih knezov ustanovitev samostana v St. Lambrechtu[3], katerega sta postavila rečeni vojvoda Henrik in njegov rajnki oče Markward na Koroškem *[„ab eodem supradicto duce Heinrico et a patre suo Marchuuardo bone memorie in Carinthia constructe“]*.

„Data XVI. kal. Februarii, indictione VII., anno dominice incarnationis MCXIIII., regnante Heinrico quarto rege Romanorum (anno) VII., imperante II. Actum est Maguntie.“

[Prepis iz 14. stoletja v St. Lambrechtu na Štajerskem. — Tangl v Archiv f. Kunde österr. Geschichtsqu., XII, 204, op. 279. — Zahn, Urkundenbuch d. H. Steiermark, I, 119, št. 100.][4]

---

[1] V 11. stoletju so živeli furlanski grofje Werihen (1001), oziroma Warient (1028) in Ludovik (1056, 1060). Tu se omenja kot priča furlanski grof Albert.

[2] Ta listina je bila spisana za časa belinjskega opata Ivana, ki se omenja leta 1113. (Gl. št. 39.) Leta 1106. je bil v Concordiji škof Riwin (gl. št. 20), okoli leta 1120. pa Oton (gl. št. 59). Leta 1119. je bil v Novem gradu škof Andrej, ne pa Aleksander (gl. št. 57). Leta 1106. je bil v Ogleju Dietrik vicedom, okoli leta 1120 pa Ivan. Iz vsega je tedaj razvidno, da je zgoraj opisana daritev nastala med letom 1106. in 1119.

[3] St. Lambrecht na Štajerskem.

[4] Zahn misli, da je ta listina nepristna, Jaksch (Mon. hist. duc. Car., III, 224, št. 550) jo smatra za pristno.

Št. 42.

Nepristno.[1]

1114, dne 17. januarja. Mainz.

Henrik, vojvoda koroški, potrdi v navzočnosti cesarja Henrika samostanu v St. Lambrechtu, katerega je začel staviti njegov oče Markward v blagor svoje duše ter duše svoje soproge, njegove (vojvodove) matere Liutbirge [*pater meus Marhvvardvs pro remedio animę suę nec non et dilectę coniugis matris meę, videlicet Livtpirgę*"], in katerega je on (vojvoda) dokončal, njegova (samostanska), imenoma našteta posestva. Navedenih je več prič.

„Actum Moguntie in Christo feliciter, scriptum XVI. kal. Februarii, indictione VI., anno incarnationis dominice millesimo C.[2] *IIII., temporibus Hainrici quarti Romanorum imperatoris.*"

[Dve izvirni listini iz 13. stoletja v St. Lambrechtu na Štajerskem. Tu je tudi nemški prevod iz 14. stoletja. — Pusch et Frölich, Diplom. Stir., II, 274, št. 23. — Lorenz, Deutsche Geschichte, I, 457, št. 9. — Zahn, Urkundenbuch d. H. Steiermark, I, 117, št. 99.]

Št. 43.

1114, dne 25. januarja. Worms.

Rimski cesar Henrik V. potrdi vsled posredovanja raznih knezov, med katerimi je bil tudi koroški vojvoda Henrik [*„interventu quoque ac peticione . . . Henrici ducis Carintie . . ."*] treviškemu škofu Gumbaldu nekatere pravice.

„Data VIII. kalendas Februarii, indictione VII., anno dominice incarnationis MCXIIII., regnante Heinrico quarto rege Romanorum anno VII., imperante III. Actum est Warmatie."

[Liber feudorum iz 14. stoletja v Škofijskem arhivu v Trevisu. — Stumpf-Brentano, Acta imperii, str. 666, št. 473.]

Št. 44.

1114, dne 16. junija. Dollendorf.[3]

Rimski cesar Henrik V. potrdi vsled prošnje (istrskega) mejnega grofa Engelberta [*„rogatu et petitione . . . Engelberti marchionis"*] samostanu v Hirzenachu[4] nekatere daritve.

---

[1] Jaksch (Mon. hist. duc. Car., III, 224, št. 550) trdi, da je ta listina nepristna ter bila spisana še le v 13. stoletju.

[2] Tu je majhna razura in stati bi moralo na dotičnem mestu število „X".

[3] Dollendorf, jugozahodno od Bonna na Nemškem.

[4] Hirzenach, poleg Rena južno od Koblenza.

„Data XVI. kal. Julii, indictione VIII., anno dominicae incarnationis millesimo CXIIII., regnante Heinrico quinto rege Romanorum anno VIII., imperante III. Actum est Tollendorf."

[Izvirna listina v Düsseldorfu. — Acta academiae Theodoro-Palatinae historica, VII, 463. — Lacomblet, Niederrhein. Urkundenbuch, I, 179, št. 276.]

Št. 45.

1114, dne 4. julija. Trst.

Tržaški škof Hartwik [*„Herinicius*[1] *divino instinctu Tergestinus episcopus"*] podeli prostore svetih Mučenikov[2] blizu mesta Trsta [*„loca sanctorum martyrum, quae eidem civitati sunt confinia"*], ki so bili že skoraj razrušeni, Tribunu, opatu samostana sv. Jurija in sv. Štefana tik doždove palače blizu Rialta. Z rečenimi prostori in cerkvijo sv. Mučenikov tik morskega brega [*„de praenominata ecclesia sanctorum martyrum juxta litus maris"*] podeli opatu tudi vse dotične pritekline v mestu Trstu in zunaj njega brez kake odškodnine; samo na praznik sv. mučenika Justa, čigar truplo počiva v Tržaškem mestu [*„in Tergestina civitate"*], to je dne 2. novembra, naj plačajo bratje imenovanega samostana v škofovsko blagajnico [*„camerae episcopali"*] po 24 penezov. Sicer pa imajo samostanski bratje pravico, da za večne čase obdržé rečene prostore, jih izkoriščajo ter ž njimi storé, kar jim je všeč. — Škof pravi, da jim tudi dovoljuje, da smejo tam obhajati božjo službo ter posvečevati tiste, kateri so določeni za omenjene prostore. Kdor bi ravnal zoper določbe tega pisma, naj plača tri libre najčistejšega zlata.

„S. m. (signum manus) domini Herinici episcopi Tergestini, qui hanc donationis cartam scribere iussit. - S. m. domini Almerici vicedomini."

„Anno MCXIV., imperante domino nostro Henrico V., die vero IV. mensis Julii, indictione VII. Actum in civitate Tergesti."

[Prepis v Kapiteljskem arhivu v Trstu. — Mainati, Chroniche ossia memorie storiche di Trieste, I, 103. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1114.]

Št. 46.

1114, dne 14. septembra. Rezno.

Rezenski škof Hartwik se pogodi z bamberškim škofom Otonom I. zarad desetine.

---

[1] Leta 1106 (gl. št. 20) in leta 1115 (št. 48) je živel v Trstu škof Hartwik. Ni dvomiti, da imamo v obeh slučajih opraviti z isto osebo. Ako se zgoraj nahaja ime „Herinicius", je to brez dvoma prišlo odtod, da je nekdo ime „Hartwicus" čital za „Herinicius". Da mora stati Hartwik, je razvidno iz listine škofa Dietmarja pod št. 179.

[2] To je prva listina, katera navaja prostore („loca") ali pokopališče sv. Mučenikov. Izkopanine kažejo, da je bil ta kraj obzidan ter imel mnogo mrtvašnic. V šestem stoletju so svetinje sv. Mučenikov, katerih je bilo 42, spravili na Gradež (Gr. I, št. 72 in 73), v enajstem stoletju pa patriarh Popon v Oglej in tudi drugam (Gr. III, št. 121). Cerkev sv. Mučenikov se omenja v neki listini leta 1090. (Gl. Gr. III, št. 349.)

Med pričami se tudi omenja *„Engilbertus marchio.“*

„Anno incarnati domini nostri Jesu Christi 1114., indictione VII., XVIII. kalend. Octobris. Ratispone hec acta sunt.“

[Ried, Codex episc. Ratisbonensis, I, 172, št. 185 iz izvirne listine.]

Št. 47.

1115, meseca januarja. Trst.

Rodald in njegova soproga Almingarda podelita vsa svoja posestva v Trstu in zunaj njega *[„in Tergestina intus et extra“]* kanonikom Tržaške cerkve *[„Tergestine ecclesie“]* pod pogojem, da jih obdržita, dokler sta živa, in da jih še le po njuni smrti dobé kanoniki. Izvzet je le njun vinograd „d' Olula“, katerega naj dobi njun sin Triest. Ako bi pa ta umrl brez oporoke, naj pride tudi vinograd kanonikom v roke. Ako bi kdo hotel na kak način prelomiti to daritev, naj plača eno libro zlata.

Priče: *„Cadolus Burda, Ogerius miles, Arborius, Thomasius.“*

„Natalis sacri palacii notarius.“

„Anno ab incarnatione domini millesimo CXV, indictione VIII., mensis Januarii, actum in civitate Tergestina.“

[Listina v Kapiteljskem arhivu v Trstu. — Marsich v Archeografo Triestino, Nuova serie, V, 324, št. 2.]

Št. 48.

1115, dne 12. oktobra. Trst.

Tržaški škof Hartwik *[„Hartwicus divino instinctu Tergestinus episcopus“]* podeli soglasno s svojim odvetnikom, lokopozitom Ulrikom *[„consentiente advocato meo Woldorico locoposito“]*, samostanu sv. Štefana in sv. Jurija[1] ter ondotnemu opatu Tribunu in njegovim naslednikom zemljo oranico *[„terra araticia“]*, ki je lastnina sv. Justa[2] ter leži tik steze, ki pelje k cerkvi sv. Andreja apostola. Gorenji njen konec sega do zemlje sv. mučenika Justa, dolenji do morskega brega, ena stran pa gre do cerkve, ki je bila nekdaj posvečena sv. Štefanu. *[„. . . illa praenominata terra est posita juxta semitam, quae ducit ad ecclesiam sancti Andreae apostoli. Caput ejusdem firmatur desuper in terra sancti Justi martyris, aliud caput firmatur usque ad ripam maris, latus vero ejus firmatur ad ecclesiam, quae olim fuit sancti Stephani.“]* Škof pravi, da podeljuje rečeno zemljo brez vsake odškodnine. Samo-

[1] To je samostan S. Giorgio maggiore v Benetkah.

[2] Kandler pravi, da cerkev sv. Justa ni ista kakor Stolna cerkev. Stolna cerkev ali cerkev Marije Device je imela svoj patrimonij in v listinah se dela razloček med „terra s. Mariae“ in „terra s. Justi“. Zemljo Marije Device so nadzorovali kanoniki s škofom vred, zemljo sv. Justa pa škof sam.

stanski bratje naj imajo pravico, da obdržé rečeni kraj za večne čase, ga izkoriščajo ter ž njim storé, kar jim je všeč. Tudi jim dovoli, da smejo tam obhajati božjo službo ter popravljati rečeni kraj, kolikor jim je mogoče. Kdor bi ravnal zoper določbe tega pisma, naj plača tri libre najčistejšega zlata.

„S. m. (signum manu) domini Hartwici episcopi per consensum advocati sui Woldorici locopositi, qui hanc donationis cartulam scribere rog. — S. m. Stephani presbyteri S. Martini, testis. — S. m. Aymonis judicis, testis. — S. m. Andreae Celenonarii, testis. — S. m. Umberti, testis. — S. m. Vincentii judicis. Isti sunt testes."

„Crescentius archidiaconus hujus Tergestinae civitatis tabellio et notarius."

„Anno ab incarnatione millesimo centesimo XV., imperante domino nostro H(enrico) imperatore, die XII. mensis Octobris, indictione VIII, Actum in civitate Tergesti." [1]

[Mainati, Chroniche ossia memorie storiche di Trieste, I, 108. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1115.]

Št. 49.

1115, dne 1. novembra. Rüdesheim.

Rimski cesar Henrik V. podeli po nasvetu svojih knezov, med katerimi je bil tudi istrski mejni grof Engelbert [*„consilio et hortatu . . . Engelberti marchionis . . ."*] Otonu iz Wittelsbacha posestvo Weilbach.[2]

„Data kal. Novembris, indictione VIIII., anno dominice incarnationis 1116.,[3] *regnante Heinrico quinto rege Romanorum anno XII., imperante VII. Actum est Rudesheim."*

[Izvirna listina v Monakovem. — Ried, Cod. episc. Ratisbon., I, 176, št. 187 k letu 1116.]

Št. 50.

1116, (v začetku marca).[4] Treviso.

Rimski cesar Henrik V. pomilosti vsled posredovanja mnogih škofov in knezov, med katerimi je bil tudi koroški vojvoda Henrik [*„ducum quoque Henrici ducis de Carinthia"*], sinove rajnkega trevisanskega grofa Raimbalda ter jim povrne posestva, katera je nekdaj imel njih oče.

[1] Nekateri stavki v tej listini se glasé prav tako, kakor dotični stavki v listini z dne 4. julija leta 1114. (Gl. št. 45.)
[2] Weilbach je na Bavarskem.
[3] Prvotno letnico je poznejša roka izradirala ter potem tja zapisala 1116.
[4] Listina ne navaja dneva in meseca, pač pa kraj, kjer se je dejanje vršilo. Cesar Henri se je leta 1116. v začetku marca mudil v Trevisu; dne 11. marca je bil že v Benetkah (gl. št. 51.)

„Datum ... indictione IX., anno dominicae incarnationis MCXVI., regnante Henrico quarto rege Romanorum anno X., imperante V. Actum est Tervisii.“

[Izvirna listina v S. Salvadore pri Coneglianu na Furlanskem. — Muratori, Antiqu. Ital. (ed. Mediol.) II. 39; (ed. Arret.) IV, 67.]

Št. 51.

1116, dne 11. marca. Benetke.

Rimski cesar Henrik V. potrdi samostanu sv. Jurija in sv. Štefana (v Benetkah)[1] vsa njegova posestva v Tržaški škofiji *[„in episcopatu Triestino“]*, v Bolognski grofiji in škofiji, v Piove di Sacco[2] ter v Italskem kraljestvu.

Med prisotnimi se tudi omenja *„Henricus Carentane dux“*.

„... die sabbati, que est quinto idus Martii in regno Venetiarum in palatio ducis, scilicet in camera ... Actum est hoc anno ab incarnatione domini nostri Jesu Christi MCXVI., indict. VIIII.“

[Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1106 et 1116.]

Št. 52.

1116, dne 12. marca.

Cesar Henrik V. potrdi vsled posredovanja koroškega vojvoda Henrika *[„interventu ... Henrici ducis.“]* samostanu Marije Device v Moglianu[3] njegova posestva.

„Datum IV. idus Martii anno dom. inc. MCXVI., indict. IX., anno autem ordinationis d. Henrici V. regis X., regni vero ...“

[Izvirna listina v Padovi. — Verci, Storia della marca Trivigiana e Veronese, I^b, 13, št. 11.]

Št. 53.

1116, dne 18. marca. Padova.

Rimski cesar Henrik V. razsodi neki prepir na korist samostanu sv. Štefana v Carrari.[4] Med drugimi je bil takrat pri razsodbi navzočen koroški vojvoda Henrik *[„Henricus Charentanae totiusque Marchiae dux“]*.

„Die sabati quae est quintodecimo kal. Aprilis in civitate Pataviensi in palatio episcopali ... Factum est hoc anno ab incarnatione domini nostri Jesu Christi millesimo centesimo sextodecimo, indictione nona.“

[Böhmer, Acta imperii selecta, str. 73, št. 79. — Gloria, Codice dipl. Padovano, II^a, 65.]

[1] To je samostan S. Giorgio maggiore v Benetkah.
[2] Piove di Sacco, mesto jugovzhodno od Padove v severni Italiji.
[3] Mogliano južno od Trevisa na Laškem.
[4] Carrara, južno od Padove.

Št. 54.

1116, dne 9. junija. Breže.

Solnograški nadškof Konrad I. postavi štajerskega mejnega grofa Otokarja [*„Otakarum marchionem de Styre“*] za odvetnika čez nunski samostan sv. Erintrude v Solnogradu.

Listino sta tudi podpisala *„Hiltipoldus Gurcensis episcopus“* in pa *„Romanus praepositus S. Mariae ad Zol.“*

„Actum Frisaci ad V. id. Junii, anno incarnationis domini MCXVII., indict. X., Paschali II. pape sancte Romane ecclesie praesidente anno apostolatus ejus XVII., Henrico V. imperatore anno regni eius XI., imperii autem VIII., anno vero pontificatus nostri XII.“ [1]

[Izvirna listina v Državnem arhivu v Monakovem. — Urkundenbuch des Landes ob der Enns, II, 150, št. 101.]

Št. 55.

1118, dne 1. avgusta. Treviso.

Razsodba pod predsedstvom cesarja Henrika V. na korist samostanu v Brondolu.

Med prisotnimi se tudi omenja koroški vojvoda Henrik [*„Einricus dux“*].

„Factum est hoc anno ab incarnacione domini nostri Jesu Christi millesimo centesimo octavo decimo, primo die mensis Augusti, indicione undecima.“

[Izvirna listina v Državnem arhivu v Benetkah. — Bresslau v Neues Archiv der Gesellschaft f. ältere deutsche Geschichtskunde, XX, 227—229.]

Št. 56.

(1118), dne 10. novembra.

Oglejski patriarh Ulrik naznanja, da je grof Kacelin prepustil svoj alod (v Možnici) patriarhu Frideriku ter ga prosil, da bi tam uredil božjo službo. Ker pa ta vsled svoje smrti ni mogel tega izvršiti, je on (patriarh Ulrik), njegov naslednik, to srečno končal. Postavil je na

[1] Kakor se kaže, je bila ta listina spisana dne 9. junija leta 1116. v Brežah na Koroškem. Iz drugih zgodovinskih virov nam je znano, da se je solnograški nadškof Konrad I. leta 1116. nekoliko časa mudil po Koroškem in Štajerskem, leta 1117. je bil na Saškem, leta 1118. meseca maja v Mainzu in 7. julija pa v Korveyu. Sedemnajsto leto vladanja papeža Paskala II. je bilo leta 1116., ravno tako tudi enajsto leto kraljevanja Henrika V. Druge kronologične notice kažejo na leto 1117. in 1118. — Pozneje med letom 1124. in 1135., ko je po Koroškem vladal vojvoda Engelbert, so zgoraj omenjeno določbo solnograškega nadškofa Konrada I. kot priče potrdili še nekateri novi gospodje, namreč vojvoda Engelbert sam, potem njegov brat, grof Bernard, dalje goriški grof Majnhard in še nekateri drugi. (Gl. št. 84.)

rečenem kraju cerkev v čast sv. Trojici, sv. Križu, Mariji Devici itd. ter jo obdaril z alodom grofa Kacelina. Že ta je podelil v ta namen razna posestva (gl. Gr. III, št. 367), katera je nato on (patriarh Ulrik) za večne čase združil z omenjeno cerkvijo. A tudi sam je z darovi dostojno proslavil imenovani kraj. Prepustil je med drugim 16 kmetij v Brdih in deset v Solkanu *[„apud Colles sedecim mansos, ad Selcanum X"]*, dalje v Istri kraj „Portus" z vsemi priteklinami ter dva mlina pri Limu *[„in Histria locum, qui Portus vocatur, cum omnibus sibi pertinentibus isti ecclesie datum confirmavit, duas etiam molas in Leima sitas dedit"]*. Podelil mu je desetine v Brnci ter po nekaterih drugih vaseh fare Sv. Marije pri Beljaku[1] in fare pri Št. Janžu na Zilji,[2] katere je prej imel sam za svojo rabo, dalje desetine tik Belega jezera[3] ter dve ribiški kmetiji. *[„... decimas quoque de Furniz et de quibusdam aliis villis in plebe sancte Marie de Villach et in plebe sancti Johannis de Gil sitis, quas ipse in proprios usus habuit, cum decimis iuxta lacum Wizinse et duobus mansis piscatoriis huic loco dedit ac stabilivit."]*

Med drugim je (patriarh Ulrik) prepustil samostanu gostišče v Kližah in gostišče v Ogleju *[„hospitale quod est ad Clusam, et hospitale, quod est Aquilegie"]*, kateri je on uredil in preskrbel z vsemi potrebščinami; nadzoruje naj ju opat rečenega kraja ter naj razen dveh (12?) prebend, kateri sta odločeni za reveže, vse drugo porabi v korist svojih sobratov.

Razen tega je podelil ondotnim bratom en dvor v Brdu[4] na Koroškem, katerega je (koroški) vojvoda Henrik dal za odvetništvo oglejskemu patriarhu,[5] potem ribiče in vse pritekline, ki spadajo k rečenemu dvoru, ter brodnino pri Vognjem polju,[6] katera naj se posebno porabi menihom za obleko. *[Super hoc totum aream unam in Carinthia, que Ekke vocatur, quam dux Henricus pro advocacia Aquileiensi patriarche dederat, cum piscatoribus atque omnibus ad eandem curiam partinentibus et transitum apud Pobenuelt, quod specialiter ad fratrum vestimenta ordinavit, huic loco dedit ac confirmavit."]*

Med pričami se tudi omenjajo: *„Andreas Nove Civitatis episcopus, abbas Gaudentius de Sumaco, abbas Kebeno de sancto Odalrico, de capellanis Otto Aquilegiensis archidiaconus, Sefridus, Walpertus, Cuono Austrie prepositus et Wolfradus, Hiltiprandus et Benedictus archipresbiteri, de laicis vero ... Johannes Aquilegensis vicedominus ..."*

---

[1] Sedaj Marija na Zilji.

[2] Št. Janž na Zilji, katerega je Dobrač zasul leta 1348.

[3] Belo jezero (Weissensee) severno od Št. Mohorja na Koroškem.

[4] Brdo (nem. Egg) pri Blaškem jezeru.

[5] Koroški vojvoda Henrik, ki je vladal od leta 1090. do 1122., je bil pred letom 1090. nekaj časa odvetnik Oglejske cerkve. (Glej Gr. III, št. 393.)

[6] Vognje polje (nem. Bogenfeld), vas blizu reke Drave severovzhodno od Blaškega jezera.

„Actum est hoc anno incarnacionis dominice MLXXII., IIII. idus Novembris, XII. indictione.“ [1]

[Notarski prepis iz leta 1263. v Benetkah. — Madrisius, S. Paulini opera, App. p. 262. — Kandler, Codice diplom. Istriano ad a. 1089. — Archiv f. Kärnten, I (1849), str. 42. — Cappelletti, Le chiese d' Italia, VIII, 195. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 191, št. 495 (odl.) k letu „1090“.]

Št. 57.

1119, dne 28. avgusta.

Takrat je novograjski škof Andrej vsled ukaza oglejskega patriarha Ulrika posvetil samostansko cerkev sv. Gala v Možnici. *[„Anno dominicae incarnationis millesimo CXIX., indictione XII., epacta VII., concurrente VII., V. kal. Septembris dedicatum est hoc templum ab episcopo Andrea Civitatis Novae praecipiente et favente ac etiam benedicente venerabili patriarcha Vodalrico.“]*
[Rubeis, Mon. eccl. Aquil., col. 547.]

Št. 58.

1120, dne 31. oktobra.

Brixenski škof Hugon naznanja, da je plemeniti Dietmar podelil svoje posestvo z vsemi priteklinami v kraju, „Crûskilach“ imenovanem [2] *[„tale praedium, quale in loco qui dicitur Crûskilach habuit“]*, cerkvi sv. Kasijana in Ingenuina, da popravi škodo, katero jej je morebiti naredil. Zato mu je pa (škof) po nasvetu svojih fevdnikov ter vsled njegove prošnje odstopil neko posestvo v Bohinju v Oglejski patriarhiji, katero je deloma kupil od plemenitaša Konrada, njegove soproge in njegovih otrok za 120 liber, deloma pa pridobil od drugih ondotnih plemenitašev. Škof pravi, da je to storil z namenom, da bi rečeni Dietmar v ta kraj, ki je pripraven za redovniško življenje, poklical redovnike ter porabil omenjeno posestvo v njih korist.[3] *[„. . . praedium in Aquilejensi patriarchatu situm Vochina nomine, quod a quodam nobili Chuonrath nuncupato et a conjuge ejus et a filiis eorum centum viginti*

---

[1] Ta dokument je prav za prav nekako ustanovno pismo patriarha Ulrika za opatijo v Možnici. Sestavljen je iz mnogih listin ter spisan v tistem času, ko je bila že dodelana samostanska cerkev v Možnici. Letnica „1072“ je na vsak način napačna, „XII. indikcija“ je pa najbrže prava ter bi v tem slučaju zaznamovala leto 1118/19. Verjetno je, da je bil ta dokument spisan dne 10. novembra leta 1118., tedaj nekaj mesecev prej, kakor je bila posvečena samostanska cerkev. Oboje se ni v istem času zgodilo, kajti to listino je izdal in podpisal patriarh Ulrik, v Možnico je pa poslal svojega namestnika, novograjskega škofa Andreja, da bi posvetil novo cerkev, kar se je tudi zgodilo dne 28. avgusta leta 1119. V tej listini se novograjski škof Andrej omenja le kot priča. Njegovo ime čitamo tudi v neki listini, izdani okoli leta 1120. (Gl. št. 59.) Zato ni posebno verjetno, da je bil že leta 1090. škof, in tedaj ne gre staviti te listine k letu 1090.

[2] „Cruskilach“ ni v Bohinju. Najbrže je bil v Brixenski škofiji.

[3] Samo ta listina je, ki nam navaja, da so v Bohinju hoteli napraviti samostan. Poznejši viri ne vedo nič o tem samostanu. Ne bodemo se motili, če trdimo, da se ta samostan sploh ni nikdar ustanovil.

libris comparavimus, et quod ab aliis nobilibus ibi acquisivimus, ei concessimus eo tenore, ut quoniam ipse locum illum monachicę vite novit aptum, monachos regulariter viventes . . . instituat et idem praedium utilitati eorumdem fratrum deinceps inserviat."] Menihi naj imajo pravico, da v svojem samostanu svobodno volijo opata. Izvoljenec naj nato pride pred njega (pred škofa), sprejme od njega dostojanstvo in investituro čez samostan, mu priseže zvestobo ter izkazuje pokorščino in spoštovanje. Škof izjavlja, da potrjuje to daritev kakor tudi to, kar se bode v prihodnje podarilo tem bratom. Kdor bi razrušil ustanovo tega kraja, naj bode preklet.

„Tempore Ǒdalrici Aquilejensis patriarchę. Data II. kalendas Novembris anno incarnationis domini MCXX., regnante imperatore Heinrico IIII. anno imperii ejus XI., presidente Hugone episcopo anno ordinationis suę III."

[Izvirna listina v Škofijskem arhivu v Brixenu. — Hormayr, Beyträge zur Gesch. Tirols, I^b, 85, št. 40 k „31. nov." — Sinnacher, Beyträge zur Gesch. von Säben u. Brixen, III, 195, št. 7. — Mittheilungen des hist. Ver. f. Krain, XVIII (1863), str. 38 k „31. nov." — Schumi, Urk. u. Reg., I, 81, št. 71.]

Št. 59.

(Okoli leta 1120).

Oglejski patriarh Ulrik *[„Vodorlicus"]* podeli nekatere fevde cerkvi sv. Ivana pri Timavi, ki je pod nadzorstvom belinjskega opata. Ta cerkev je zarad svetinj tam počivajočih svetnikov vsem kristjanom častitljiv kraj. Zato so ga pa že njegovi (patriarhovi) predniki ljubili, ga skrbno prenovili, ker je bil že iz starih časov sem razrušen, ter ga izročili cerkvi sv. Martina (v Belinji) in njenemu opatu, kar tudi on (Ulrik) odobrava in potrjuje. Posvetivši v rečeni cerkvi (sv. Ivana) oltar sv. Križa, izroča njej in pa tam služečim menihom kot dotacijo faro v Marcilliani,[1] potem deset kmetij v Vrtovinu,[2] katere je dobil nazaj od Majnharda Goriškega kot fevd njegovega brata Engelberta,[3] kateremu jih je (patriarh) nekdaj dal v fevd, ter deset kmetij v Gradišču,[4] katere je dobil od (istrskega) mejnega grofa Engelberta zarad cerkvenega oskrunjenja, ker so njegovi (Engelbertovi) fevdniki požgali neko cerkev na Kranjskem. *[„. . . ecclesiae sancti Johannis de Tymavo, quae sub regimine abbatis Beliniensis est, quaedam beneficia contuli et pro dote tradidi. Est autem ille locus ob reliquias*

[1] Južno od Tržiča in zahodno od Štivana je cerkvica Marije Device, imenovana Marcilliana. Tu je bila nekdaj fara, kakor je razvidno iz te listine.

[2] Vrtovin, vas v Vipavski dolini.

[3] „Maynardus de Guriza" in njegov brat Engelbert sta bila brez dvoma iz rodovine goriških grofov ter prej ko ne potomca (morda sinova) Henrika Goriškega [„Heinricus de Guriza"], ki se enkrat omenja okoli leta 1090. (Gr. III, št. 393), drugikrat pa leta 1102. (št. 5.)

[4] Najbrže Gradišče poleg Soče južno od Gorice.

sanctorum ibidem requiescentium honorandus omnibusque Christianis venerandus. Quem etiam locum antecessores mei non mediocriter diligentes ex antiquitate destructum diligenter renovaverunt et eum ecclesiae sancti Martini et ejusdem abbati tradiderunt, quod et ego probo, laudo et confirmo. Hoc ergo consecrando altare sanctae Crucis in eadem ecclesia, plebem Marcilianam pro dote trado ac deinceps monachis ibidem servientibus mancipo. Insuper decem mansos, quos a Maynardo de Guriza pro beneficio fratris sui Engel(berti) a me sibi traditos accepi in loco, qui Ortuwin dicitur, eidem ecclesiae super sancti Johannis altare trado. Decem quoque mansos, quos a marchione Engelberto pro sacrilegio, quod fideles sui per incendium ecclesiae in Carniola commiserant, recepi, similiter sancto Johanni tribuo in loco, qui dicitur Gradisca."] Patriarh grozi z večnim pogubljenjem tistim, ki bi se predrznili, prelomiti to daritev.

Priče: *„Otto Concordiensis episcopus, Andreas episcopus Novae Civitatis, Hermannus capellanus, Johannes vicedominus, Odescalcus, Meynardus, Wernherus, Jonam."*

„Ego Wodolricus patriarcha jam in senectute positus[1] *manu mea subscripsi."*

„Ego Marquardus notarius et capellanus jussu domini Wodolrici patriarchae hanc cartam scripsi."

Datum manjka.

[Rubeis, Mon. eccl. Aquil., col. 553 iz neke listine oglejskega patriarha Bertolda z dne 30. oktobra leta 1243. — Liruti, Notizie del Friuli, V, 277. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1120. — Schumi, Urk. u. Reg., I, 80, št. 70.]

Št. 59 a.

(Okoli leta 1120.)

Plemeniti Dieprant podeli samostanu v Garstenu eno slovansko kmetijo *[„Sclauonicum mansum"]*, ležečo v „Ziduinisberge".[2]

Med pričami se tudi omenjata *„Otacher marchio filiusque eius Liupoldus."*

Datum manjka.

[Cod. trad. Garst. iz 12. stoletja v Garstenu. — Urkundenbuch des Landes ob der Enns, I, 137, št. 32.]

Št. 60.

1121, dne 25. marca. Rezno.

Rimski cesar Henrik V. podeli Bamberški cerkvi opatijo „Wizenburg" poleg reke, Unstrut imenovane.[3] Cesar navaja med drugimi

[1] Besede „jam in senectute positus" kažejo, da je patriarh Ulrik bolj proti koncu svojega življenja podelil gori naštete fevde. Ker je umrl dne 13. decembra leta 1121., bi smeli trditi, da se je ta daritev zvršila okoli leta 1120.

[2] „Ziduinisberge" nam je iskati blizu Garstena na Gorenjem Avstrijskem.

[3] Opatija „Wizenburg" je bila pri reki Unstrut vzhodno od Memlebna na Saškem.

za pričo istrskega mejnega grofa Engelberta *[„Engilbertum marchionem“].*

„Data Ratispone MCXXI. dominicae incarnationis anno, indictione XIII., octava kal. Aprilis in annunciatione dominica.“

[Izvirna listina v Državnem arhivu v Monakovem. — Mon. Boica, XXIX[a], 240, št. 445.]

(1121.) **Št. 61.**

Solnograški nadškof Konrad I. se je s Saškega povrnil v svojo nadškofijo, ker se ni več bal, da bi ga bil cesar Henrik V. preganjal.[1] Ko je bil nadškof na tujem, je to priložnost porabil koroški vojvoda Henrik III., brat oglejskega patriarha Ulrika, da bi se polastil solnograških posestev po Koroškem in po Furlaniji.[2] Najprej si je osvojil solnograško lastnino po Furlaniji. Nato se je napotil po Kanalski dolini na Koroško, da bi si popolnoma podvrgel tudi to deželo. Še celo cerkvenih desetin ni hotel odrajtovati in šele, ko ga je nadškof izobčil iz cerkve, jih je začel dajati.

Vojvodu se je postavil nasproti krški škof Hildepold, ki sicer ni bil tako močan kakor on, a odlikoval se je po svoji hrabrosti in odločnosti, kateri sta v vojni veliko vredni. Tudi je poslal poslance na Bavarsko, kjer se je takrat mudil nadškof, ter ga opomnil, da naj pride s kolikor mogoče veliko vojsko nad vojvoda. Ako bi bil malomaren, bi Solnograška cerkev vsled vojvodove vztrajnosti v bodoče izgubila vsa svoja posestva po Koroškem. Škof je tudi obljubil nadškofu, da mu hoče 500 vojakov poslati na pomoč.

To je dalo nadškofu pogum. Prišel je s 1000 možmi na Koroško, postavil svoj tabor na Grobniškem polju ter tu pričakoval koroškega vojvoda. Ko je ta, ki je zasedel vso zemljo okoli Glineka, to zvedel, je začel misliti, kaj bi bilo bolje, sovražnika napasti ali se mu pa umakniti. Prvo se mu je zarad cerkvenega izobčenja zdelo nevarno, drugo pa sramotno. Tudi je preudarjal, da je sovražnik hraber in v bližini, izid boja pa dvomljiv. Nazadnje se je odločil, da bi sklenil mir. Poslal je v ta namen svoje poslance ter zahteval od krškega škofa, da bi nadškof odložil orožje. Naslednjega dne hoče priti k njemu (k nadškofu), da dobi njegovo milost ter se iznebi cerkvenega izobčenja. Krški škof je nato odgovoril: „Ne brez orožja, temuč oboroženi ga bodo pričakovali vojaki mojega gospoda, da pokažejo, da so pripravljeni bojevati se za čast sv. Ruperta in svojega gospoda.“ Nato pošlje

[1] Cesar se je hotel takrat s cerkvijo pomiriti, kar se je tudi naslednjega leta zgodilo, ko je bil sklenjen Wormski konkordat.

[2] Da je imela Solnograška cerkev posestva po Furlaniji, kaže listina z dne 6. januarja leta 1043. (Gr. III, št. 124), ko je grofinja Hema prepustila solnograškemu nadškofu Balduinu posestvo „Edelach“. Iz listine z dne 1. julija leta 1212. je razvidno, da je takrat dobila Oglejska cerkev od Solnograške „Edelacum“ in še druga posestva. (Archiv f. Geschichte, 1828, str. 743.)

vojvoda v drugič svoje poslance ter zahteva, da bi vsaj upognili zastavo. Škof odgovori: „Tudi to se ne zgodi. Pred stoječo zastavo naj se poniža k nadškofovim nogam!“ Ko je vojvoda v tretjič poslal svoje poslance, je izrazil željo, da bi se vojaki vsaj zdržali bojnega krika. Nadškof je obljubil, da mu hoče v tem oziru ustreči. Nato je vojvoda prišel bos in v laneni izpokorniški obleki ter ga ponižno prosil, da bi ga rešil izobčenja.

Vita Chunradi arch. Salisb., c. 15 (MG. SS., XI, 71, 72): „Reversus de Saxonia (sc. Chuonradus), sicut supra diximus, reconciliato sibi imperatore eumque persequi iam desistente, cum se crederet pacem habiturum, infinitas adversitates patiebatur a duce Karinthiae Heinrico, fratre patriarchae Udalrici. Qui cum Salzburgensem ecclesiam variis tribulationibus et pressuris afflixisset, omnia quae in Foro Julii possidebat diripiens, et in suos usus transferens, tandem collecto exercitu transire disponit Canalem, totam Karinthiam invadere et suae ditioni subiugare desiderans. Huius tyrannidi episcopus Gurcensis obsistens, potentia quidem et viribus longe impar, sed animositate et strennuitate, quam in bello plurimum valere compertum est, prestantior, legato in Bawariam directo, ubi tunc archiepiscopus consistebat, hortatur eum, quantacunque posset copia militum coadunata duci occurrere, ne desidia sua et illius pertinacia tota in perpetuum Karinthia ecclesiae periret, promittens se quingentos milites in auxilium eius adducere. Cuius exhortatione ille animatus, cum mille militibus Karinthiam ingreditur, et in loco qui Crapvelt appellatur, compositis castris ducis prestolatur adventum. Quo comperto dux, qui totam terram circa Glanekke quasi locustae exercitu suo operuerat, angustiari coepit, quidnam potissimum eligeret, congredi an terga dare. Quia alterum horum propter excommunicationem metuendum, alterum propter confusionem ignominiosum, utrumqne vero propter hostium vicinitatem et audaciam, nec non et dubium pugnae eventum, periculosum videbat. Ut tamen pacem peteret, elegit. Quam ob rem nuntium dirigit, rogans archiepiscopum ab armis discedere et in gratiam ipsius se postera die venturum, quatinus ab excommunicatione absolveretur. Ilico episcopus qui ut leo contra ducem fremebat: „„Nequaquam““, inquit, „„inermes, sed in armis milites eum domini mei prestolabuntur, ostendentes se paratos ad pugnam pro honore beati Ruodberti et domini sui.““ Mittit secundo, ut signum deponeretur. „„Nec hoc““, inquit episcopus, „„fiet, sed potius sub signo erecto humiliabitur ad pedes archiepiscopi.““ Misit et tertio, rogans ne in eum milites clamorem excitarent. Tunc primum archiepiscopus promisit se clamorem nullum excitaturum. Venit ergo humiliter dux nudis pedibus, laneis indutus, ut absolveretur postulans.“

Codex tradit. Admunt., IV, 123 (Zahn, Urkb. d. H. Steiermark, I, 139, št. 123): „Dux Karinthie Heinricus de Eppenstein decimas de prediis suis Chunrado archiepiscopo solvere nolens vix tandem per divinorum subtractionem coactus solvere cepit.“

Št. 62.

(1121), dne 13. decembra.

Takrat je umrl oglejski patriarh Ulrik I.

Libri annivers. et necr. mon. S. Galli ad id. Dec. = 13. dec. (MG. Necrol., I, 486): „(Obitus) Uodalrici abbatis huius loci et Aquilegiensis patriarche.“

Necrol. Augiae mai. ad id. Dec. = 13. dec. (MG. Necrol., I, 152): „Udalricus abbas.“

Necrol. mon. Rosacensis ad id. Dec. = 13. dec. (Joppi v Archiv f. Kärnten, XIX [1900], 19): „Ůdalricus patriarcha".

Necrol. eccl. Aquil. ad id. Dec. = 13. dec. (Leicht v Pagine Friulane, XV [1903], 65): „Vlricus patriarcha obiit."

Abbatum Sancti Galli catalogus (MG. SS., II, 36): „Uadalricus, patriarcha Aquilegiensis, annis 46, mensibus 3, obiit 3. id. Dec."[1]

Continuatio casuum S. Galli (Mitt. des hist. Ver. in St. Gallen, XVII, 91): „Cum autem (Uodalricus) hanc ecclesiam (S. Galli) et illam (Aquileie) per 46 annos et tres menses rexisset, plenus dierum viam universe carnis et ipse ingreditur."[1]

Št. 63.

(Od leta 1121. do 1129.)

Po smrti oglejskega patriarha Ulrika I. je sledil Gerard. Mogoče je, da je bil rojen v Premariaccu blizu Čedada ter tudi tu umrl.

Chronicon patr. Aquil. alterum (Rubeis, Mon. eccl. Aquil., App. p. 11): „Gerardus patriarcha sedit annis IX.[2] Hic de villa Premariaci juxta Civitatem Austriam ortus, apud eamdem plenus bonis operibus migravit ad Christum."

Vitae patr. Aquil. ab auctore anonymo (Muratori, Rer. Ital. script., XVI, 13): „Gerardus patriarcha sedit annos IX,[2] qui bonis moribus et bonis operibus plenus in dicta Civitate Austriae feliciter migravit ad Christum et optime rexit ecclesiam antedictam."

Vitae patr. Aquil. ab auctore Ant. Bellono (Muratori, Rer. Ital. script., XVI, 41): Geroldus[3] patria Foro Juliensis vico Praemeriaci ortus, cui oppidum Austriae Civitatis propinquum diximus, Paulini tantum natalibus celebri, ad patriarchatus gradum evectus est. Qui aemulatione probitatis ac sanctimoniae cum conterraneo certavit, ut ex utriuslibet vita et administrandi ordine veram caritatem crederetur e coelo ad mortales rediisse. Marcha Carniolae ab Henrico IV. imperatore Henrici III. filio dono data Geroldo anno salutis . . . supra millesimum fecit, ut ejus nomen desiderabilius adhuc esset.[4] Sed quum in praesulatu vixisset annos duodecim, moritur."[5]

Št. 64.

1122, dne 21. maja. Čedad.

Oglejski patriarh Gerard *[„Gerardus"]* podeli vsled prošnje čedadske duhovščine in ljudstva fari Marije Device in sv. Štefana v Čedadu, ondotnemu arhidijakonu Ulriku *[„Woldorico archidiacono"],*

---

[1] Ulrik je postal v začetku septembra leta 1077. opat v St. Gallenu (Gr. III, št. 334) ter leta 1086. pa patriarh oglejski (Gr. III, št. 381). Ker je tudi kot patriarh še vedno po imenu ostal opat v St. Gallenu, je bil tedaj patriarh 35 let, opat pa 44 let in 3 mesece, ne pa 46 let in 3 mesece.

[2] Ker je bil patriarh Gerard v začetku leta 1129. odstavljen, je vladal tedaj le sedem let, morebiti tudi nekoliko tednov več, vendar pa ne devet let, še manj pa dvanajst. (Gl. št. 91.)

[3] Namesto „Geroldus" bi moralo stati „Gerardus".

[4] Da bi bil cesar Henrik V. podelil patriarhu Gerardu mejno grofijo Kranjsko, nam tega ne potrjuje nobena listina.

[5] Zgoraj našteti viri, ki pa niso posebno zanesljivi, trdijo o patriarhu Gerardu, da je izvršil mnogo dobrih del, preden je umrl. Zadnji vir ga gledé svetosti še celo primerja s sv. Pavlinom, nekdanjim patriarhom oglejskim. Vse drugače opisuje patriarha Gerarda istočasni solnograški nadškof Konrad I. (gl. št. 92 in 93). Papež Honorij II. je Gerarda odstavil, ker je bil naklonjen razkolnikom (št. 91).

tamošnjim bratom in njih naslednikom pravico, sklicavati sinodalne zbore.[1] [„... *ut placitum synodale cum integra justitia ad eamdem plebem pertinens, altari beatae Mariae et sancti Stephani perpetualiter traderem.*"]

„*Actum est in eadem ecclesia anno dominicae incarnationis MCXXII., indictione XV., duodecimo kal. Junii, regnante Henrico quinto augusto imperatore.*"

Med drugimi so podpisali: „*Gerardus patriarcha, Woldoricus archidiaconus et praepositus Aquilegensis, Adalbertus decanus Civitatensis.*"

Med pričami se na prvem mestu omenja „*comes Mainardus.*"

[Transsumpt iz neke listine z dne 4. februarja 1205., ki se nahaja v Čedadu. — Rubeis, Mon. eccl. Aquil., col. 558. — Cappelletti, Le chiese d' Italia, VIII, 232.]

Št. 64. a

(1122, dne 23. septembra. Worms.)

Cesar Henrik V. sklene konkordat s papežem Kalikstom II.

Med pričami se tudi omenja „*marchio Engelbertus*".

Datum manjka.

[Izvirna listina v Vatikanu. — Lünig, Reichsarchiv, XV, 133. — Lünig, Cod. Ital., II, 703. — Muratori, Ant. Ital., VI, 76. — Mansi, Conc. coll. (ed. Venet.), XXI, 287. — MG. Legg., II, 76. — MG. Constit., I, 159, št. 107.]

Št. 65.

1122, po 23. septembru. Lobwisen.[2]

Rimski cesar Henrik V. potrdi ustanovitev samostana v Kappenbergu.[3] Med pričami se tudi omenja „*marchio Engelbertus*".

„*Data anno dominicę incarnationis MCXXIII., indictione XIII. Apud Lobwisen. Quando domnus imperator anulum et baculum ęcclesię remisit.*"[4]

[Izvirna listina v Kappenbergu. — Wilmans, Die Kaiserurkunden der Prov. Westfalen, IIa, 281, št. 214.]

Št. 66.

1122 (dne 11. novembra). Bamberg.

Rimski cesar Henrik V. potrdi samostanu sv. Salvatorja v Schaffhausenu njegove privilegije.

---

[1] Sinodalni zbori, katere je sklicaval kak arhidijakon, niso imeli tiste važnosti, kakor oni, katerim je predsedoval kak patriarh ali pa kak škof.

[2] Lobwisen je pri Lorschu vzhodno od Wormsa.

[3] Kappenberg, sedaj grad na Westfalskem med Münstrom in Dortmundom.

[4] Dne 23. septembra leta 1122. je bil v Wormsu sklenjen konkordat med papežem in cesarjem. Ta je papežu priznal pravico, podeljevati investituro s prstanom in palico. Kraj Lobwisen je blizu Wormsa. V zgoraj omenjeni listini so skoraj iste priče, kakor v konkordatski pogodbi med cesarjem in papežem. Iz vsega tega je razvidno, da je bila zgoraj navedena listina sestavljena kmalu po 23. septembru leta 1122., ne pa šele leta 1123.

Med pričami se tudi omenja istrski mejni grof Engelbert *[„marchio Engilbertus"]*.

„Acta sunt hęc in Babinbergensi curia, anno dominice incarnationis MCXXII., indictione XII."

[Izvirna listina v Schaffhausenu. — Fickler, Quellen und Forschungen zur Gesch. Schwabens, str. 45. — Baumann, Kloster Allerheiligen in Schaffhausen, str. 103 (Quellen zur schweizerischen Geschichte, III)].

Št. 67.

(1122) dne 11. novembra. Bamberg.

Bamberški škof Oton potrdi na dan sv. Martina *[„in festivitate s. Martini"]* vpričo cesarja Henrika V. zamenjavo nekih posestev.

Med pričami se tudi omenja istrski mejni grof Engelbert *[„Engilbertus marchio"]*.

Datum manjka.

[Izvirna listina v Schaffhausenu. — Fickler, Quellen und Forschungen zur Gesch. Schwabens, str. 46. — Baumann, Kloster Allerheiligen in Schaffhausen, str. 106 (Quellen zur schweizerischen Geschichte, III)].

Št. 68.

1122, dne 28. novembra.

Takrat je umrl v visoki starosti štajerski mejni grof Otokar (IV.), kateremu je sledil njegov sin Leopold Hrabri. Otokarjev brat se je zval Adalberon, čigar grofija se je razprostirala ob Aniži.

Ann. s. Rudberti Salisb. ad a. 1122 (MG. SS, IX, 774): „Otachir marchio obiit, qui fratrem habuit Alberonem, cuius comitatus erat ab Enswald usque ad Geizaerwald. Liupoldus filius Otachiri prefati succedit patri."

Genealogia marchionum de Stire (MG. SS., XXIV, 72): „Obiit autem Otachyr marchio senex et plenus dierum anno inc. dom. 1122. Liupoldus Fortis patri successit."

Ann. Admunt. ad a. 1122 (MG. SS., IX, 578): „Otaker marchio Styrensis obiit, cui Liupoldus filius successit. Liupoldus iste Fortis marchio dictus est."

Ann. Mellic. ad a. 1122 (MG. SS., IX, 501): „Otokker marchio obiit; filius eius Liupaldus successit."

Auctar. Garst. ad a. 1122 (MG. SS., IX, 569): „Otachir marchio obiit. Liupoldus filius succedit."

Necrol. Admunt. ad 4. kal. Dec. = 28. nov. (MG. Necrol.. II, 307): „Otachar marchio."

Necrol. S. Lamberti ad 4. kal. Dec. = 28. nov. (MG. Necrol., II, 340): „Ottacher marchio."

Necrol. Mellic. ad 5. kal. Dec. = 27. nov. (MG. Necr., V, 558): „Otakchaer marchio de Stire obiit."

Necrol. can. ad S. Andream ad IV. kal. Dec. = 28. nov. (MG. Necr., V, 362): „Otachar marchio."

Št. 69.

1122, dne 4. decembra.

Takrat je umrl koroški vojvoda Henrik III. iz rodovine Eppensteinov. Njemu je sledil Henrik IV., prvi koroški vojvoda iz rodovine Spanheimov. Svoje alode je umrli vojvoda zapustil štajerskemu mejnemu grofu Leopoldu.[1]

Necrol. S. Lamberti ad 2. non. Dec. = 4. dec. (MG. Necrol., II, 340): „Ob. Henricus dux Carinthiae, fundator huis monasterii anno domini 1122."

Necrol. Aquilejense ad II. non. Dec. = 4. dec. (Rubeis, Mon. eccl. Aquil., col. 556): „Henricus dux et advocatus obiit, qui placitum advocatiae fratribus dedit."[2]

Necrol. Benedictoburanum ad II. kal. Dec.[3] = 30. nov. (MG. Necrol, I, 7): „Henricus dux, fundator S. Lamberti."

Genealogia march. de Stire (MG. SS., XXIV, 72): „Et factus est heres Liupoldus marchio ex testamento possessionum et ministerialium voluntate Heinrici ducis de Eppenstein."

Št. 70.

(Med letom 1122. in 1125.)[4]

Po smrti koroškega vojvoda Henrika III., je imel solnograški nadškof Konrad I. hudega nasprotnika v osebi koroškega vojvoda Henrika IV., imenovanega Mlajšega, ki je sledil prej omenjenemu Henriku, ter njegovih bratov, grofov Engelberta in Bernarda. Ker je pa Henrik (IV.) nenadoma umrl,[5] je dobil vojvodino njegov brat Engelbert, ki je še nadalje grozovito postopal zoper Solnograško cerkev. Tega je krški škof Hildepold z majhno četo svojih ministerialov, a s tem večjo hrabrostjo premagal na naslednji način.

Engelbert je zajel krškega škofa v Breškem gradu, ga tu oblegal ter ga spravil v skrajno stisko.[6] Škofu je hrabro pomagal Engelskalk, ministerial Solnograške cerkve, kateri je branil grad s tako srčnostjo in stanovitnostjo, da ga sovražniki niso mogli vzeti ter ga nehali oblegati. Vendar so pa še prej postavili kake tri ali štiri trdnjavice ter jih zasedli z vojaki, da bi obleganci ne mogli zapustiti svojega gradu. V bližini je bila tudi vas Breže, katera ni bila takrat pod gradom, kakor

[1] Štajerski mejni grof Leopold je bil nečak Sofije, soproge koroškega vojvoda Henrika III Njegova mati Elizabeta in pa rečena Sofija sta bili sestri ter hčeri avstrijskega mejnega grofa Leopolda II.

[2] Glej Gr. III, št. 384.

[3] Namesto „II. kal. Dec." bi moralo stati „II. non. Dec."

[4] Koroški vojvoda Henrik III. iz rodovine Eppensteinov je umrl dne 4. decembra leta 1122. (Gl. št. 69.) Boji med solnograškim nadškofom Konradom I. in koroškim vojvodom Engelbertom so najbrže trajali do smrti cesarja Henrika V. († 23. maja 1125). Z vladarjem Lotarjem III. je cerkvena stranka mnogo pridobila.

[5] Henrik Mlajši iz rodovine Spanheimov je umrl dne 13. dec. 1123.

[6] Vzrok teh bojev je bil ta, da je krški škof Hildepold hotel imeti nazaj tista posestva, katera je kakih dvajset let prej nepravi krški škof Bertold podelil koroškemu vojvodu Henriku III Odstopil mu je namreč dvor v Brežah in še več drugih posestev v ondotni okolici. (Gl. Gradivo, III, št. 394.)

je sedaj,[1] temuč nasproti gradu na drugi strani reke.[2] Vsak dan je ta vas dala po 300 mož, ki so bili preskrbljeni z oklepi in ščiti. Nazadnje je bil škof zarad tako dolge in grozovite stiske prisiljen, da je z novci pridobil avstrijskega mejnega grofa Leopolda (III.), očeta Henrika (II.), ki še sedaj živi ter vlada kot vojvoda. Tako se je škof s pomočjo mejnega grofa Leopolda osvobodil tistih, kateri so ga dolgo časa oblegali; razrušil je trdnjavice, med katerimi je bil zajet, ter razpršil vse svoje nasprotnike. Ker je pa bila vas Breže še nepoškodovana ter dajala sovražnikom zavetje, je škof na skrivnem poklical grofa „de Siliwich" ter ga s precejšnjo četo skril med Breškim gradom in bližnjo goro. Pri solnčnem vzhodu so prišli nekateri iz gradu, kakor da bi se hoteli polastiti živine, katero so pastirji gnali na pašo. Ko so prebivalci Breške vasi sedaj z veliko silo napadli te graščinske ljudi, jim je pritekel nasproti omenjeni grof ter jih popolnoma potolkel. Tako se je odprla pot škofu in njegovim pristašem. Ti so odslej preganjali svojega nasprotnika, koroškega vojvoda, s tako srčnostjo in vztrajnostjo, da so prisegli, ne lastiti se plena sovražnikov, pač pa jih napadati povsod, kjer bi jih dobili, ter ne bežati, čeprav bi bilo nasprotnikov mnogo, njih pa malo, temuč ali hrabro umreti ali pa maščevati krivice, katere so naredili cerkvi sv. Ruperta in cerkvi sv. Marije. In tako se je zgodilo, da so večkrat šli nad sovražnike ter jih napadali s tako silo, da se ti niso upali braniti ter iskali v begu svoje rešitve.

Ko je vojvoda videl, da so njegovi ljudje skoraj vsak dan tepeni, ni vedel, kaj bi bil storil. Bilo ga je sram, da bi bil odstopil cerkvena posestva, katerih se je bil polastil. Med tem je (krški) škof ponudil vojvodu sto mark, da bi dal cerkvi mir ter jej povrnil njena posestva. Ko je pa vojvoda to odbil, je škof daroval rečeno svoto svojim služabnikom (duhovnikom), da bi mu pomagali, dobiti to, kar je vojvoda ugrabil. Ko so služabniki obljubili, da hočejo to storiti, je škof vstal, prišel k posameznim dvorom, napravil križ nad vrati ter rekel: „Ta posestva prepovedujem vojvodu v imenu vsemogočnega Boga. Ako se drzne, jih še dalje napadati, naj občuti maščevanje Boga in cerkvenih služabnikov." Ko se je to zgodilo, se je vojvoda ustrašil, postal miren ter se ni več doteknil prepovedanega imetja. Ko so mu njegovi ljudje predbacivali, da se je zbal duhovniških groženj, je odgovoril: „Ne bojim se njega (škofa), pač pa ne maram spraviti po koncu njegovih suknenih vojakov (duhovnikov) v vašo pogubo in svojo sramoto. Ako se zopet vzdignejo, uničijo vas popolnoma s svojimi zarjavelimi meči in mene vržejo z zemlje." — Odslej so bili sovražniki uničeni in škof

[1] To je takrat, ko je vladal avstrijski vojvoda Henrik II. Jasomirgott (1156—1177).

[2] Grad Breže je bil na sedanjem Petersbergu, kjer so še sedaj razvaline. V bližini teh razvalin so še druge, tako na Virgilienbergu. Najbrže so stale na teh mestih tiste trdnjavice, katere nam omenja Vita Chuonradi. Na vzhodni strani reke Motnice je stala takrat vas Breže. Pozneje so postavili Breže med Petersbergom in Motnico. Zastran dvojnih Brež glej Gr. III, št. 417, op. 8.

se je brez ugovora polastil svojih posestev. Cerkev je imela potem mir toliko časa, dokler je živel nadškof Konrad.

Vita Chunradi archiep., c. 16 (MG. SS., XI, 72, 73): „Post hunc persecutores habuit alium Heinricum, qui iunior appellabatur, et priori Heinrico mortuo ducatum Karinthiae obtinuit, et fratres eius Engilbertum et Bernhardum comitem. Sed Heinricus festina morte sublatus, Engilberto fratri crudelitatem quam contra ecclesiam excitaverat prosequendam cum ducatu dereliquit. Quem tamen prefatus episcopus Gurcensis parva ministrorum suorum, et magna virtute divina, fortiter depressit. Unde cum ab illo in castro Frisacensi clausus, primum obsidione militum teneretur, et usque ad extremam necessitatem deductus esset, adiuvante eum viriliter Engilscalco ministro ecclesiae Salzpurgensis, tanta virtute tantaque constantia castrum defendit, ut hostes illud capi ullo ingenio vel labore posse desperantes, obsidionem solverent. Prius tamen constructis, ne liberam haberent exeundi vel quoquam progrediendi facultatem, tribus vel quatuor castris, et militibus dispositis, adiuncta etiam villa Frisacensi, quae tunc non sicut modo sub castro, sed contra castrum ex altera parte fluvii in medio decurrentis posita erat, et cottidie trecentis ferme loricis vel clippeis instructos cives habebat. Coactus tandem tam diuturna et crudeli afflictione marchionem de Austria Liupoldum, patrem Heinrici, qui adhuc superest et ducis nomine pollet, pecunia conduxit, seseque ab his quibus diu circumdatus erat pressuris auxilio illius liberavit, destructis castris quibus vallatus erat, et adversariis omnibus longe dispersis. Verum cum adhuc villa memorata Frisacensis incolumis maneret, et refugium inimicis prestaret, comitem de Siliwich convocat occulto, et cum militum non parva manu inter castrum Frisacense et proximum montem abscondit. Orto vero sole, exire fecit quosdam de castro quasi ad diripienda pecora, quae ad pastum sequentibus pastoribus egrediebantur. Civibus itaque cum furore magno super hos irruentibus, comes cum suis occurrit, et tanta caede contrivit, ut ultra manum levare non auderent nec possent. Aperta itaque via episcopo et suis, ducem persecutorem suum tanta animositate et pertinacia persecuti sunt, ut abiurantes prorsus de praeda hostium nichil attingere, iuramento quoque firmarent se paratos, ubicunque occurrerent illis, nec pro sua paucitate nec pro illorum multitudine terga dare, sed aut mori fortiter, aut ulcisci mala quae in ecclesiam beati Ruodberti et sanctae Mariae commisissent. Unde factum est, ut frequenter egressi, et adversarios eminus aspicientes, mox super eos irruerent, et caede ac mutilatione vulneribusque ita contererent, ut defendendi se ausu penitus amisso, spem omnem salutis in fuga ponerent. Quamobrem dux tam suorum ignavia quam istorum constantia consilio perdito, quid faceret, quo se converteret nesciebat, quia cottidie variis cladibus perire suos videbat; et tamen redditus episcopales quos sibi vendicaverat remittere dolebat et erubescebat. Interea episcopus centum marcas obtulit duci, quatinus et ecclesiae parceret, et suos sibi redditus restitueret. Quo renuente, ministris suis eandem pecuniam obtulit, ut auxilio sibi essent ad recuperanda quae dux abstulisset. Idque cum se facturos firmissime promitterent, surgens episcopus, et ad singulas veniens curias, crucemque super portas ponens: Haec, inquit, bona ex parte Dei omnipotentis duci interdico. Quae si ultra invadere presumpserit, ultionem Dei et ministrorum ecclesiae sentiat. Hoc facto dux consternatus animo, vellet nollet a presumptione sua quievit, et interdicta sibi bona ulterius non contigit. Cumque argueretur a suis, quod minas clerici expavesceret, ait: Non hunc, sed potius eius milites pannosos provocare in perniciem vestram et dedecus meum erubesco, quia si iterum contra surrexerint, et rubiginosis gladiis vos funditus delebunt, et me de terra eicient. Ex tunc inimicis contritis episcopus sua sine contradictione possedit, et quamdiu vixit archiepiscopus, ecclesia pacem habuit.“

Št. 70 a.

(Med letom 1122. in 1137.)

V ženskem samostanu pri Sv. Juriju na Koroškem ni bilo prave discipline. Ko je admontski opat Wolfold dobil nadzorstvo čez samostan, je odstranil opatico in vse tiste nune, katere so pregrešno živele. Na njih mesto je poklical iz Admonta dvajset drugih nun. Zaradi tega ga je Gunther, mejni grof celjski, ujel, zvezal ter na sramoten način na konju odpeljal drugam. Opat je moral toliko pretrpeti, da je bilo zarad tega uničeno njegovo zdravje. Da bi se bil rečeni mejni grof iznebil svojega greha ter bil zopet sprejet v cerkev, je daroval neko posestvo sv. Rupertu (Solnograški cerkvi), cerkev sv. Martina v Strassgangu z dotičnim posestvom vred je pa prepustil Admontski cerkvi. V Admontu si je izbral tudi svoje pokopališče.

Ann. Admunt. ad a. 1122 (MG. SS., IX, 578): „Monasterium monialium sancti Georgii in Carinthia Chunradus archiepiscopus auctoritate sua clausit et domni Wolvoldi abbatis curae ac regimini traditum commendavit."

Ibid. ad a. 1137 (l. c. p. 578, 579): „Eodem anno domnus Wolvoldus venerandus abbas Admuntensis migravit a seculo, qui virilis constantiae ac innocentis vitae duo nobis preclara monimina reliquit. Clauso enim monasterio sancti Georgii in Karinthia idem beatus pater velud bonus hortulanus hortum consignatum volens emundare, eas moniales quae vel ante pepererant vel iam pregnantes erant, habitis super hoc certis indiciis non omisit extirpare. Unde latus integrum unius chori sororum nostrarum, radices profecto bonitatis, necesse fuit illô transplantare. Pro huiusmodi a Gunthero marchione de Cylie captus et vinculatus et equo indecenti asportatus, indigna multa suae personae seu ordini perpessus adeo fatigatus est ut vitalia eius rumperentur. Pro cuius sceleris compositione et anathematis absolutione idem marchio predia quedam sancto Rudberto contulit, ęcclesiam vero sancti Martini ad superius Strazganch cum subiacente predio ob gratiam domni Wolvoldi nobis delegavit, ac sepultarae locum in quo nunc quiescit apud nos elegit."

Vita Gebehardi archiep. et succ., c. 15 (MG. SS., XI, 43): „Coenobium quoque sanctimonialium apud Šanctum Georium eius (sc. Wolvoldi) curae ac regimini commendavit (sc. archiepiscopus) anno incarnationis Domini 1122, quod et ipse ad spiritalis apicem religionis decenter reformavit."

Auct. Garst. ad a. 1122 (MG. SS.. IX, 569): „Monasterium sancti Georgii clauditur ab Admunt."

Št. 71.

(1123.)

Koroški vojvoda Henrik (IV.)[1] podeli samostanu v Št. Pavlu svoje posestvo v Mohličah[2] ob Dravi v Junskem okraju pri vznožju gore

[1] Henrik IV. je po smrti Henrika III. († 4. dec. 1122) postal vojvoda koroški ter umrl že dne 14. decembra leta 1123. Njegov oče je bil grof Engelbert iz rodovine Spanheimov, ki je ustanovil Šentpavelski samostan.

[2] Mohliče, vas poleg Drave na Koroškem zahodno od Dobrle vasi.

Krnosa[1] *[„predium, quod Mochilich dicitur, in ripa Travi fluminis Ivnensi territorio circa radices Karnoteni montis situm"]* in sicer dvor in cerkev, posvečeno sv. Pavlu[2], z duhovščino, s podložniki raznega spola in stanu ter z vsemi priteklinami. — Dalje podeli menihom, živečim v Št. Pavlu v Labodski dolini, pet kmetij v vasi, ki se zove „Gestidorf"[3] ter leži poleg Drave nekoliko bolj vzgor. *[„Eodem tenore paulo inde superius in ripa eiusdem fluminis trado V hobas in villa, quę Gestidorf dicitur, sitas".]*

V Marki onostran gozdov[4] *[„in Marchia Transsiluana"]* podari v vasi Kamnici[5] *[„Caminitz"]* pet vinogradov, njive z dotičnimi koloni ter druge podložnike z vsakršnim užitkom. Med (Slovenskimi) Goricami *[„inter Colles"]* podeli vas Pesnico[6] poleg rečice Pesnice *[„villam Pêznitza dictam, fluuiolo, qui Pêznitz dicitur, contiguam"]*. — V Marki onostran planin[7] *[„in Marchia Transalpina"]* podari dve vasi, Gomilico[8] *[„Gomilnitz"]* in „Polibane"[9] z vsemi dotičnimi pravicami.

V Furlaniji prepusti vojvoda Henrik sedem kmetij v vasi Vivaru *[„in villa Viuâr"]* in dve v vasi Domaninsu *[„in villa Dominîk"]*[10] ter Willihelma z njegovimi sinovi in hčerami razen enega, katerega naj oče izbere.

Ta zemljišča in podložnike, vsega skupaj 120 kmetij, podeli vojvoda Henrik, sin Engelbertov, s posredovanjem svojega brata Bernarda, odvetnika Šentpavelskega samostana, rečenemu samostanu v navzočnosti škofa Hildepolda in mnogih plemenitašev z namenom, da bi tako dosegel sebi odpuščanje grehov, svoji ljubljeni soprogi Gertrudi, svojim staršem in nekdanjemu vojvodu Henriku[11] pa večno izveličanje.

Med pričami se tudi omenjajo: „... *Poppo comes de Huninburch, Willihalm de Travo, ... Reginbreht de Truhsina, ... Heinrih et Rahewin de Otemmangah, ... V̊dalrih de Juna, ... Berhtold de Wolewitz* ..."

Datum manjka.

[Izvirna listina v Št. Pavlu na Koroškem — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XI (1820), 341, št. 106 k letu 1144. — Neugart, Hist. mon. S. Pauli, I, 48 (odl.). — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 238, št. 227 (odl.). — Schroll, Urkb. v. St. Paul, 80, št. 2 (Fontes rer. Austr., Dipl.. XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 233, št. 574.]

---

[1] Gora „Krnos" je sedanja Zadnica zahodno od Mohlič na nasprotni strani reke Drave.

[2] Sedanja farna cerkev v Mohličah, ki je posvečena sv. Pavlu.

[3] „Gestidorf", vas poleg Drave nekoliko nad Mohličami. Morebiti se je vas Galicija kdaj tako zvala.

[4] To je v Ptujski marki. Glej Gr. III, str. XLIV.

[5] Kamnica, vas blizu Maribora.

[6] Pesnica, vas severno od Maribora.

[7] Marka severno od Slovenskih Goric.

[8] Gomilica, vas južno od Lipnice na Štajerskem.

[9] Vas „Polibane" je bila nekje blizu sedanjega Ernoža.

[10] Vivaro in Domanins sta na Furlanskem severovzhodno od Pordenona.

[11] Koroški vojvoda Henrik III. iz rodovine Eppensteinov je bil prednik in krstni boter vojvoda Henrika IV.

Št. 72.

(1123).

Koroški vojvoda Henrik IV. podeli Rožaškemu samostanu vas Vojščico.[1] *[„Heinricus dux Karinthie dedit villam Wasgicza".]*

Datum manjka.[2]

[Cod. s konca 14. stoletja v Državnem arhivu na Dunaju. — Jaksch v Studien u. Mitteilungen zur Gesch. des Benediktinerordens, Neue Folge, I (1911), 239, št. 12].

Št. 73.

(1123.)

Bamberški škof Oton I. piše opatom in proštom Bamberške cerkve, med katerimi je bil tudi podklošterski opat Imgram *[„Ymgrammo de Arnolstein"]* ter poudarja, da je bila takrat, ko je škof postal, disciplina po njih samostanih jako površna. Dolgo se je trudil, da bi jo izboljšal. Polagoma se je to tudi po vseh samostanih zgodilo. Škof opominja predstojnike in podložnike, da bi napredovali v svojem poklicu ter svojo vero in svojo disciplino ohranili do konca dni.

Datum manjka.[3]

[Ebonis Vita Ottonis episc. Bamberg., I, c. 20 (Jaffé, Bibl. rer. Germ., V, 610).]

Št. 74.

(Najbrže leta 1123.)[4]

Ko se je sv. Norbert, ustanovitelj premonstratenskega reda, napotil v Rim, so ga spremljali poslanci champagneskega grofa Theobalda ter ž njim prišli v Rezno. Brat ondotnega škofa Hartwika je bil Engelbert, mejni grof istrski, čigar hčer Matildo[5] so poslanci pozvali, da bi vzela njih gospoda v zakon. Ko je Matilda v to dovolila, so se poslanci vrnili domov. Sv. Norbert se je napotil dalje ter prišel v Rim, kjer ga je papež Honorij II. častno sprejel.

Vita Norberti archiep. Magdeburgensis, c. 15 (MG. SS., XII, 689): „Frater episcopi (sc. Hartwici) civitatis eiusdem (sc. Ratisponae) erat Engelbertus marchio multae nobilitatis et potentiae, cuius filiam nubilem domino suo Theobaldo in coniugio dandam postulaverunt et obtinuerunt, et prospera nunciaturi ad dominum suum reversi sunt (sc. legati comitis Theobaldi). Norbertus vero cepto itinere Romam pervenit, ubi a bone memorie papa Honorio honorifice susceptus est."

---

[1] Vas Vojščica je zahodno od Komna na Goriškem. Vas se omenja tudi v Gr., III, št. 385.

[2] Zastran datiranja glej dotično opazko pod št. 71.

[3] Zastran datiranja glej Juritsch, Gesch. Bisch. Otto I., str. 243.

[4] Kar se tu pripoveduje, se je najbrže zvršilo leta 1123., ko je bil Engelbert še „marchio"; leta 1124. je postal vojvoda koroški. Ko je Norbert prišel v Rim, ga je sprejel Honorij II., ki je meseca decembra leta 1124. postal papež. Najbrže se je Norbert med potjo mudil še tu in tam, preden je dospel v Rim.

[5] Matilda, hči istrskega mejnega grofa Engelberta ter soproga champagneskega grofa Theobalda, je bila mati Adelhajde, soproge francoskega kralja Ludovika VII. ter stara mati francoskega kralja Filipa II. Avgusta.

Alberici Chronicon ad a. 1126 (MG. SS., XXIII, 826): „Dominus Norbertus, Praemonstratensis ordinis institutor, missus est ad partes Alemannorum a comite Theobaldo Campaniae ad accipiendam et deducendam sibi uxorem filiam cuiusdam Ingelberti nobilis marchionis Foroiuliensis, et fratres eiusdem Ingelberti erant episcopus Ratisbonensis et archiepiscopus Coloniensis Fridericus.“ [1]

Št. 75.

(Najbrže leta 1123.)

Papež Kalikst II. piše solnograškemu nadškofu Konradu ter ga tolaži, ker ga nadlegujejo, kakor je poročal, tisti ljudje, katere mu je Bog izročil v pastirstvo. Nikar naj ne obupa, on (papež) je vedno pripravljen, da mu pomaga. Dalje pravi papež, da se je obrnil nanj koroški vojvoda Henrik zarad nekaterih cerkva, čez katere je on (nadškof) izrekel interdikt. [*„Pro quibusdam ęcclesiis a te interdictis nos Hen(ricus) dux Karinthie postulavit.“*] Papež pravi, da izroča to zadevo njegovi (nadškofovi) razsodnosti. Kaj se mora zgoditi, naj sklene on, ko se je posvetoval z modrejšimi brati. Tudi naj odstavi brixenskega škofa Hugona.

Datum manjka.[2]

[Cod. iz 12. stoletja v Dvorni knjižnici na Dunaju. — Mansi, Concil. coll., XXI, 417, št. 44. — Hansiz, Germ. sacra, II, 227. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 243, št. 604.]

Št. 76.

(1123), dne 13. decembra.

Takrat je nenadoma umrl koroški vojvoda Henrik IV. Mlajši iz rodovine Spanheimov ter vojvodino prepustil svojemu bratu Engelbertu.[3]

Vita Chuonradi archiep., c. 16 (gl. št. 70): „... alium Heinricum qui iunior appellabatur ... Sed Heinricus festina morte sublatus, Engilberto fratri crudelitatem ... cum ducatu reliquit.“

Necrol. mon. Rosacensis ad id. Dec. = 13. dec. (Archiv f. Kärnten, XIX, 19): „Henricus dux.“

---

[1] Kolinski nadškof Friderik ni bil iz rodovine Spanheimov. Mejni grof Engelbert ni imel nobenega brata, kateremu bi bilo Friderik ime.

[2] Zastran datiranja te listine glej Meiller (Reg. zur Gesch. der Salzb. Erzb., str. 421, op. 30) in pa Jaksch (l. c.). V kodeksu omenjeni koroški vojvoda Henrik je prej ko ne tisti, ki je umrl dne 13. decembra leta 1123. in o katerem vemo, da je bil nasprotnik solnograškemu nadškofu Konradu (gl. št. 70). Papež, ki je pisal to pismo, ni bil ne Inocenc II., kakor so mislili Tengnagel (Vetera monumenta, p. 383), Mansi, Hansiz in drugi, a tudi ne Paskal II., kakor je menil Jaffé (Reg. pont. Rom. št. 6569 [4590]), temuč Kalikst II., ki je vladal od leta 1119—1124.

[3] Iz neke listine kralja Lotarja III. z dne 20. novembra leta 1125. je razvidno, da je bil Engelbert takrat že vojvoda koroški. (Gl. št. 86.)

Št. 77.

(Med letom 1123. in 1146.)

Ceizolf, sin brata starejšega Engelberta[1] *[„Ceizolfus senioris Engelberti fratris filius"]*, podeli, vedoč, da ne bode več dolgo živel, vse svoje premoženje Mariji[2], sv. Pavlu[3] in sv. Lambertu[4]. Marijini cerkvi podeli posestvo in podložnike pri Sv. Martinu pod Ostrovico[5] *[„predium et familiam, quod apud sanctum Martinum in Osterwiz habeo"]*, samostanu sv. Lamberta pa posestvo s podložniki in vsemi priteklinami pri S. Salvatorju okoli Weilerna[6] *[„apud dominum Salvatorem circa Wilaren situm"]*. Vse drugo pa podari samostanu v Št. Pavlu in sicer dvor in cerkev sv. Mihaela v Savinjski dolini[7] z dvema, zraven ležečima gospoščinama, tri kmetije v Ločici[8], polovico kmetije v Slivni[9] in vsled te polovice tudi občinsko pravico po vsem Slivenskem svetu razen Motnika[10] z njegovimi novinami, pašami, ribištvom in lovom. *[„. . . curtim videlicet et ecclesiam sancti Michahelis in Saunio cum duobus dominicalibus adiacentibus et cum omnibus ad h(ec) rite pertinentibus, III mansus in Lonsnith ac dimidium in Sliphes et ex ipso dimidio manso communionem per omne hoc Sliphinensium predium preter Motnik cum suis novalibus, pascuis, piscationibus atque venatibus."]* Tudi podeli Šentpavelskemu samostanu na Podkrnoškem polju[11] posestvo v Wolfratisdorfu[12] z zraven ležečo kmetijo in pa Hornarisdorf[13] z njegovimi priteklinami *[„in Gurnzuelde quoque predium Wolfratisdorf cum adiacenti manso et Hornarisdorf cum suis appendiciis"]*, potem nekega Rudolfa in njegove dediče razen dveh hčera, nekega Wernharda, nekega Hagenona ter še več drugih podložnikov obojega spola in poslednjič vse to, kar je Ceizolf v rečenih krajih dobil od svoje soproge ali pa od drugih ljudi. Daritve, namenjene Šentpavelskemu in Šentlambertskemu samostanu, je Pilgrim Fraz (kot Ceizolfov pooblaščenec) v Velikovcu *[„Volchenmar(cht)"]* izročil Bernardu, ki je bil takrat odvetnik obeh omenjenih samostanov.

---

[1] Iz rodovine Spanheimov.
[2] Cerkev Marije Device na Krki na Koroškem.
[3] Samostan sv. Pavla na Koroškem.
[4] Samostan v St. Lambrechtu na Štajerskem.
[5] Sv. Martin pod Ostrovico na desnem bregu Krke na Koroškem.
[6] S. Salvator in Weilern sta pri Brežah na Koroškem.
[7] Cerkev sv. Mihaela je farna cerkev na Vranskem. (Gl. Orožen, Das Dekanat Fraßlau, str. 80, op.)
[8] Ločica, med Vranskim in Motnikom.
[9] Slivna pri Vačah na Kranjskem.
[10] Motnik, trg na Kranjskem tik štajerske meje.
[11] Podkrnoško polje je vzhodno od Celovca.
[12] „Wolfratisdorf" nam je iskati na Podkrnoškem polju. Katera vas je to bila, ni znano.
[13] „Hornarisdorf", vas na Podkrnoškem polju. Katera vas je to bila, ni znano. Ta vas se že omenja okoli leta 963. (Glej Gr. II, št. 414.)

Med pričami se tudi omenjajo: „*Poppo filius Popponis comitis,... Gebh(ardus) de Sovne,... Adilwart et filii eius Růdiger et Rahwin de Olsnitz,... Altman de Volch(enmarcht), Chůnr(adus) et Witmar de Truhsen, Ceizolf nepos Ceizolfi,... Uolpreht, Wiker, Walch(unus), Gerloch fratres,... Růpreht et Eberlin de Tînach, Liupolt et Eberhart de Walsperch*[1], *Reinbot de sancto Mich(aele)*[2],...“

Datum manjka.[3]

[Cod. trad. mon. S. Pauli, c. 11 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XI (1820), 326, št. 98. — Ankershofen, Handb. der Gesch. des H. Kärnten, IIb, 118, št. 68. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 15 (Fontes rer. Austr. Dipl., XXXIX) k letu „1130—1140“. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 232, št. 572 k letu „1123—1130“.]

Št. 78.

(Med letom 1123. in 1138.)

Grof Bernard podeli samostanu v Št. Pavlu in ondotnim menihom štiri kmetije blizu Grebinja[4] [„*Griuen*“] v kraju, ki se zove Volovica[5] [„*W̊lewiz*“] ter se nahaja tik pristave [„*iuxta stabulariam curtim*“] rečenega samostana.

Med pričami se tudi omenja „*Engelbertus de Grasiniz*“.[6]

Datum manjka.[7]

[Cod. trad. mon. St. Pauli, c, 16 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Ankershofen, Handb. der Gesch. des H. Kärnten, IIb, 108, št. 60. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 23 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) k letu „nach 1115“. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 240, št. 590.]

Št. 79.

(Med letom 1123. in 1138.)

Neki Gripho podeli v blagor duše svoje soproge Gizele Šentpavelskemu samostanu svoje posestvo na Gorici[8] [„*predium Nagoritz*

---

[1] „Walsperch“ so Vašinje severovzhodno od Velikovca.

[2] Morebiti Šmihel nad Pliberkom.

[3] Prvi odvetnik samostana v St. Lambrechtu je bil njegov ustanovitelj, koroški vojvoda Henrik III., ki je umrl dne 4. decembra leta 1122. Pred svojo smrtjo je svoja alodialna posestva in pa odvetništvo pri St. Lambrechtu prepustil štajerskemu mejnemu grofu Otokarju, ki je pa šest dni pred njim umrl. Mejni grof Otokar je zapustil sina Leopolda in pa hčer Kunigundo, ki je bila omožena z Bernardom iz rodovine Spanheimov. Kakor se kaže, je ta po svojem tastu dobil proti koncu leta 1122. odvetništvo pri St. Lambrechtu. — Iz listine solnograškega nadškofa Konrada z dne 10. maja leta 1146. je razvidno, da je bil tu omenjeni darovalec Ceizolf takrat že mrtev.

[4] Grebinj, severovzhodno od Velikovca na Koroškem.

[5] Volovica pri Pustrici severno od Grebinja.

[6] Krasnica pri Rudi vzhodno od Velikovca.

[7] Leta 1123. je grof Bernard postal odvetnik Šentpavelskega samostana (gl. št. 77), leta 1138. je pa umrl šentpavelski opat Brunon.

[8] Najbrže vas Gorica pri Spodnjem Dravbergu.

dictum"], namreč štiri dvore in osemnajst oralov s pripadajočimi pašniki in vsemi dohodki.

Naštetih je več prič.

Datum manjka.[1]

[Cod. trad. mon. S. Pauli, c. 17 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 24 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) k letu „nach 1115". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III., 239, št. 587.]

Št. 80.

(Med letom 1123. in 1138.)

Grof Bernard podeli Šentpavelskemu samostanu dve kmetiji v Velikovcu. *[„Comes Bernh(ardus) tradidit sancto Paulo duos mansus ad Volchenmar(cht) sitos."]*

Naštetih je več prič.

Datum manjka.[2]

[Cod. trad. S. Pauli. c. 26 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 31 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car,, III, 240, št. 591.]

Št. 81.

(Med letom 1123. in 1138.)

Menihi v Št. Pavlu kupijo od plemenitega Ruperta *[„a quodam nobili homine Růberto nomine"]* za 36 mark srebra posestvo v Št. Lipšu[3] *[„predium quod vocatur apud sanctum Philippum"].* Nato prepuste Rupert, njegova soproga Adelhajda, njun sin Walch in drugi njuni otroci plemenitemu Herrantu, da ga izroči Šentpavelskemu samostanu. Ta je to tudi storil ter ga odstopil opatu Brunonu in njegovemu odvetniku grofu Bernardu.

Istega dne je plemeniti Herrant na isti način izročil Šentpavelskemu samostanu posestvo v Möllbachu[4] *[predium Molwach"].*

Naštetih je več prič.

Datum manjka.[5]

[Cod. trad. mon. S. Pauli, c. 18 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XI (1820), str. 329. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 24 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) k letu „1115—1139". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 239, št. 588 k letu „1124—1138".]

[1] Zastran datiranja glej št. 78.
[2] Zastran datiranja glej dotično opazko pod št. 78.
[3] Št. Lipš pri reki Krki na Koroškem.
[4] Möllbach pri Ettendorfu jugovzhodno od Št. Pavla.
[5] Zastran datiranja glej dotično opazko pod št. 78.

Št. 82.

1124, dne 30. marca.

Klerik Sigehard in njegov brat Ulrik sta podelila svoje posestvo cerkvi sv. Martina,[1] katero so njuni predniki postavili na rečenem posestvu in katero sta navedena brata podedovala. Pozneje je imenovani Sigehard dal cerkev z vsemi priteklinami grofu Bernardu kot „precarium“,[2] izgovorivši si užitek od nje do konca svojega življenja. Namesto tega užitka je pa od grofa Bernarda dobil v Marki [*„in Marchia“*] vas „Glazindorf“[3] in v nekem drugem kraju pristavo Črnce[4] [*„stabulariam curtim Scirmdorf“*] ter ju obdržal do svoje smrti. Po Sigehardovi smrti so prišli cerkev sv. Martina z vsemi priteklinami, vas „Glazindorf“ v Marki in pa imenovana pristava v roke grofu Bernardu, kateri je pa vse to v navzočnosti mnogih prič daroval Šentpavelskemu samostanu. Ker so pa v teku časa pomrle dotične priče, je prosil opat Brunon, da bi grof Bernard potrdil to daritev v navzočnosti novih prič, kar se je tudi zgodilo na cvetno nedeljo dne 30. marca[5] [*„sub die tercio kalendarum Aprilis, die dominico palmarum“*].

Med pričami se tudi omenjata *„Rahwin de Othmanach... Wernherus de Hvzi...“*

[Cod. trad. mon. St. Pauli, c. 12 iz začetka 13. stoletja v Št Pavlu. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XI (1820), 230, št. 103. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 19 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Zahn, Urkb. des H. Steierm., I, 125, št. 110. — Schumi, Urk. u. Reg. f. Krain, I, 83, št. 73. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 248, št. 608.]

Št. 83.

1124. Nepristno.[6]

Krški škof Hildepold naznanja, da je pri Krški cerkvi ustanovil klerike po redu sv. Avguština[7] [*„quod ego Hilteboldus Gurcensis ecclesie*

[1] Kateri Sv. Martin se tu omenja, ni znano.

[2] Precarium je pridržek do dosmrtnega užitka od kakega posestva.

[3] „Glazindorf“ je najbrže Lancaves (nem. Lanzendorf) južno od Ptuja poleg Poljskave. V srednjeveških urbarjih se vas imenuje Lazendorf.

[4] Črnce (nem. Schirmdorf) na desni strani Mure v Radgonskem okraju.

[5] Za časa šentpavelskega opata Brunona (1115—1138) je bila cvetna nedelja dne 30. marca samo leta 1124.

[6] Jaksch (Mon., I, 90) misli, da je bila ta listina spisana med letom 1196. in 1200. Imena prič kažejo, da je ponarejevalec imel pred seboj neki pristen zapisnik o ustanovitvi korarjev za časa škofa Hildepolda ter ga porabil za svojo listino.

[7] Krški škof Hildepold je leta 1123. ustanovil pri svoji cerkvi korarski zbor po redu sv. Avguština. To nam dokazujeta dva vira, Chronicon Gurcense, c. 4 (MG. SS., XXIII, 9) in pa Vita Chunradi archiep., c. 14 (MG. SS., XI, 70). Nekateri nepristni viri pripisujejo to ustanovitev že grofinji Hemi. (Glej Gradivo, III, št. 124, 130 in 264.)

dei gracia episcopus in prefata ecclesia clericos apostolice paupertatis secundum regulam beati Augustini communis vite dignitatem iuxta apostolorum actuum institutionem reparantis ordinavi"] in da mu je pri tem posebno šel na roko solnograški nadškof Konrad I. [*„... huius institutionis auctor et adiutor fuit venerabilis et in Christi menbris spectabilis Kǒnradus Salzburgensis archiepiscopus."]* Škof pravi, da podeljuje rečenim bratom sedemdeset kmetij in sicer 20 v Weisbergu, 24 v Paltenu, 20 v Sirnici,[1] 6 na Suhi ter posestvo v Geroltesdorfu[2] na Bavarskem [*„Wizpriah XX, Balte XXIIII, Sirdeniz XX, Zuche VI et predium in Bawaria quot Geroltesdorf dicitur"]*. Tudi jim podeli planine z gozdi pri Weisbergu, Gassarestu in Timnichu[3] [*„alpes cum nemore Wizpriah adiacente, Cozarist quoque et Timnich, que ipsis adiacent"]*, dalje to, kar je utemeljiteljica Hema podarila <prvim kanonikom> v Mirinsdorfu, Hirtu, Hölleinu, A t n i v e s i, G o s i n j a h in Friedlachu ter sedem kmetij pri Afterndorfu[4] in dve pri Krki [*„predia Mirinnesdorf, Hurde, Prohpat, Azzendorf, Gensedorf et predium aput Uridlosaiche et VII mansos aput Afterndorf et duos aput Gurk"]*, katere je že njegov prednik, rajnki škof Gunther, podaril <rečenim kanonikom>. Tudi zapoveduje, da naj kanoniki svobodno volijo svoje prošte.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Pruno Lauendensis abbas, Engelbertus dux Karinthie et filii eius Wolricus et Engelbertus, comes Poppo de Hvwenburch, Reinbertus de Truhsen, Hermannus de Trahouen."*

„Acta sunt hec aput Gurk anno incarnationis dominice MCXXIIII., indictione II."

[Ponarejena listina v Celovcu iz Krškega kapiteljskega arhiva. — E i c h h o r n, Beyträge zur Gesch. u. Topogr. des H. Kärnten, II, 116. — J a k s c h, Mon. hist. duc. Car., I, 91, št. 54.]

Št. 84.

(Med letom 1124. in 1135.)

Listino solnograškega nadškofa Konrada I. z dne 9. junija leta 1116. so pozneje med drugimi kot priče tudi potrdili: *„Engelbertus dux Karinthiae,*[5] *Pernhardus comes, Meginhardus comes de Gorze ..."*

[Glej št. 54.]

---

[1] Sirnica (Sirnitz), vas v Krški dolini na Koroškem.

[2] Geroltesdorf se tudi omenja v dveh drugih nepristnih listinah. Glej Gr. III, št. 126 in 263.

[3] Kar se tiče Timnicha, je bil leta 1177. ondotni gozd lastnina Krške cerkve: le novine so takrat dobili korarji.

[4] Kje so Weisberg, Palten, Suha, Gassarest in Timnich, glej Gradivo III, št. 264, kje pa Hirt, Höllein, Atna ves in Gosinje, pa Gradivo III, št. 130. — Leta 1169. so bili kraji Weisberg, Gassarest, Mirinsdorf, Höllein, Friedlach in Afterndorf v posesti krških korarjev.

[5] Ko je umrl Henrik IV. dne 13. decembra leta 1123., je postal njegov brat Engelbert vojvoda koroški, ki je vladal do leta 1135.

Št. 85.

(Najbrže pred letom 1125.)

Richza, vojvodinja češka, podeli neko posestvo samostanu v Reichenbachu.[1]

Med pričami se tudi omenja *„Rudolfus de Craine.“*

Datum manjka.[2]

[Cod. trad. mon. Reichenbach. v Mon. Boica, XXVII, 8, št. 6.]

Št. 86.

1125, dne 20. novembra. Rezno.

Kralj Lotar III. potrdi vsled prošnje koroškega vojvoda Engelberta *[„ducis Carinthie Engilberti“]* in mnogih drugih mož samostanu v St. Florianu[3] nekatera posestva.

„Actum Ratispone XII. kalendas Decembris, anno ab incarnatione domini millesimo CXXV., indict. IIII., anno domini Lotharii invictissimi regis primo.“

[Izvirna listina v samostanskem arhivu v St. Florianu. — Stülz, Gesch. v. St. Florian, str. 235, št. 17. — Urkundenbuch d. Landes ob der Enns, II, 162, št. 109.]

Št. 87.

(Okoli leta 1125.)

Oglejski patriarh Gerard *[„Gerardus Aquilegensis patriarcha“]* podeli samostanu sv. Petra na Krasu[4] *[„monasterio s. Petri apostoli in Carso“]* neki mlin zraven svojega gradu v Buzetu *[„quoddam molendinum juxta castrum nostrum Pinguentum . . . et in Laimis situm“]*, katerega (sc. mlin) ima presbiter Martin iz Buzeta *[„quod videbatur habere Martinus presbiter de Pinguento in Laimis proprietario jure“]*, ter potrdi to daritev vsled prošnje ondotnega opata Otona s posebno listino in svojim pečatom. Kdor bi hotel prelomiti to daritev, ga bode sodil večni in vsegavedni Bog.

Med pričami se tudi omenja *„Mainardus advocatus.“*

„Anno incarnation . . . tertia . . .“[5]

[Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1125.]

---

[1] Reichenbach, severovzhodno od Rezna na Bavarskem.

[2] Češka vojvodinja Richza je umrla dne 27. septembra leta 1125.

[3] St. Florian na Gorenjem Avstrijskem.

[4] Kandler piše. da samostan sv. Petra na Krasu je bil blizu Buj.

[5] Ta listina je bila izdana med letom 1122. in 1129., to je za časa patriarha Gerarda. Ako se beseda „tertia“ v datumu nanaša na indikcijo, bi bilo to leta 1125.

Št. 88.

(Med letom 1125. in 1127.)[1]

Ker so Ogri s svojimi napadi premenili (štajersko) mejno grofijo skoraj v puščavo, je sklenil solnograški nadškof Konrad I., da napravi mir z ogrskim kraljem Štefanom (II.) Med tistimi, ki so imeli svoja posestva po rečeni mejni grofiji, je bil solnograški nadškof prvi, da je začel misliti na mir. Z dobrimi nasveti in veliko previdnostjo je ustregel obema strankama ter jima mnogo koristil. Preden je bil ta mir sklenjen, so veliko trpeli Ogri in Bavarci, ker so drug drugemu vsak dan z raznimi napadi pustošili zemljo. Vsled tega je zadelo mnogo nezgod ondotne Bavarce in Slovence, ker so si napadovalci lastili ljudi, živino in razne stvari, katere so jim prišle v roke, ter puščali za seboj popolnoma opustošeno zemljo.

Vita Chunradi archiep., c. 18 (MG. SS., XI, 73): „Videns etiam marchiam Ungarorum excursione in solitudinem redactam, pacem cum rege eorum firmissimam fecit. Huius autem pacis primus omnium qui eandem marchiam inhabitabant, auctor extitit; optimo plane consilio et magna providentia, quia partibus utrisque complacuit et ingens commodum contulit. Ante hanc siquidem confederationem non minus molestiae Ungari sustinebant quam Bawari, cum utrorumque excursionibus tam illorum quam istorum terra cottidie vastaretur: nisi quod Bawari vel Sclavi plus inde paterentur calamitatis, quod tam homines quam pecora vel quaelibet bona in manus diripientium venientia auferebantur, et terra eorum funditus deserta remanebat.“

Št. 89.

1126, dne 7. aprila. Pri Soči.

Rudolf iz Tarcenta podeli proštiji v Berchtesgadenu svoja posestva „in villa Carnia“[2] ter v Terzu,[3] Verši,[4] Kaseljanu[5] in drugih krajih *[„in Terzo et in Uersegz seu Cosellano et in ceteris locis“]* razen tistih (posestev), katera je že prej podaril svojim ljudem (ministerialom). Tudi odstopi samostanu neki gozd v Kaseljanu, katerega so prej imeli njegov oče in njegovi bratje.

Med pričami se tudi omenjajo *„Bernhardus comes, Engelbertus dux et duo filii eius Engelbertus et Udalricus, Megenhardus comes,...“*

„Anno dominice incarnationis MCXXVI., septimo die mensis Aprilis, indictione IIII.... Actum Ysonzo.“

---

[1] Zastran datiranja glej Meillerjevo opazko (Reg. zur Gesch. der salzb. Erzbischöfe, str. 424, št. 37). — Huber (Gesch. Österr., I, 240) postavlja ta mir v leto 1127. — Dne 5. maja leta 1127., ko je v Solnogradu zgorela cerkev sv. Ruperta, je že ponehala vojna med solnograškim nadškofom in ogrskim kraljem. Ko je namreč ta zvedel o rečeni nesreči, je poslal nadškofu za novo cerkev zlata, srebra in drugih dragocenosti. (Vita Chunradi, c. 19, MG. SS., XI, 74.)

[2] Kje je vas „Carnia“, mi ni znano.

[3] Terzo, severno od Ogleja.

[4] Verša, vas pri izlivu Idrije v Ter na Furlanskem.

[5] Kaseljan (Cassegliano), vas pri Soči severno od Turjaka.

[Cod. trad. Berchtesgad. in pa prepis listine, oboje iz 13. stoletja v Državnem arhivu v Monakovem. — Quellen und Erörterungen zur bayer. und deutschen Gesch., I, 359, št. 213 in 361, št. 214.]

Št. 90.

1126.

Škof Egidij iz Frascatija [*„Egidius Tusculanus episcopus“*], apostolski legat, naznanja, da je posvetil pokopališče na skali, ki se zove „Arnoltestein“, pri opatiji, ki je postavljena v čast Mariji in sv. Juriju.[1] [*„Eapropter notum fieri volumus, cimiterium a nobis benedictum in rupe, que vocatur Arnoltestein, circa abbaciam in honorem beate Marie et sancti Georii constructam.“*] Kdor bi atrij [*„atrium“*] poškodoval in se pokopališča polastil, naj ga zadene peklenska kazen.

„Acta sunt hec ab incarnacione domini millesimo CXXVI.“

[Kopija iz leta 1471. v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 251, št. 617.]

Št. 91.

(Najbrže leta 1129. pred aprilom.)

Papež Honorij II. odstavi oglejskega patriarha Gerarda in gradeškega patriarha Ivana, ker sta bila naklonjena razkolnikom.

Boso, Vita Honorii (Muratori, Rer. Ital. script., III^{a}, 422): „Hic (sc. Honorius) delegavit Petrum presbyterum cardinalem tituli sanctae Anastasiae ad partes Ravennae, qui deposuit Aquileiensem et Venetum patriarchas.“[2]

Danduli Chronicon, lib. IX, c. 13 (Muratori, Rer. Ital. script., XII, 276): „Interea Honorius papa Joannem patriarcham Gradensem et similiter Aquilegiensem deposuit, quia schismaticis fuerant favorabiles.[3] Et hoc anno papa moritur.“[4]

---

[1] V Podkloštru na Koroškem.

[2] Zgoraj omenjeni Peter je bil „presbyter cardinalis tituli sanctae Anastasiae“ od 7. maja leta 1128. pa do 10. aprila leta 1129. (Cfr. Jaffé, Reg. pont. Rom., ed. sec., I, 823.) V tem času je bil odstavljen oglejski patriarh Gerard in na njegovo mesto izvoljen bamberški dekan Egilbert, katerega pa Oglejčani niso hoteli sprejeti. Ko se je to zgodilo, je solnograški nadškof Konrad pisal bamberškemu škofu Otonu ter mu o tem poročal. To se je moglo zvršiti pač leta 1129., ko je bil bamberški škof v svoji škofiji, ne pa leta 1128., ko se je mudil od meseca aprila pa do 20. decembra med slovanskimi Pomorjani. (Cfr. Bernhardi, Lothar von Supplinburg, str. 159—181.) — Cappelletti (Le chiese d' Italia, VIII, 235) omenja neko listino, katere datum se je glasil: „Actum est hoc Aquilejae anno millesimo centesimo XXIX., incarnationis domini nostri Jesu Christi . . . idus Martii, indictione VII., nullo patriarcha Aquil. existente.“ Tedaj v sredi marca leta 1129. ni bilo v Ogleju nobenega patriarha.

[3] Dandolo pravi, da je bil patriarh Gerard naklonjen razkolnikom. To indirektno potrjuje neka listina z dne 29. maja leta 1132., kjer čitamo, da je Oglejska cerkev pred leti odpadla od vere. (Gl. št. 112.) Nekaj enakega bi se dalo sklepati iz dveh pisem solnograškega nadškofa Konrada (gl. št. 92 in 93), kjer govori o sramoti, ki je dolgo časa gospodovala v Ogleju, o osebi, ki ni vredna, da vodi cerkev, o drevesu, katero je bilo brez koristi, ter o grehih Oglejčanov. — Na kako razkolništvo nam je tu misliti? V tistem času je živel protipapež Gregor VIII. (Burdinus), ki je brez dvoma imel še kakega privrženca, čeprav je živel v pregnanstvu. Leta 1128. je prišel v Italijo protikralj Konrad, katerega je milanski nadškof Anzelm kronal v Monzi. Pristaši Gregorja VIII. in protikralja Konrada so bili nasprotniki kralja Lotarja in papeža Honorija II., tedaj politični razkolniki in takim ljudem je bil patriarh Gerard naklonjen.

[4] Papež Honorij II. je umrl dne 13. februarja leta 1130., oglejskega patriarha je pa odstavil leta 1129.

Št. 92.

(Najbrže leta 1129.)

Solnograški nadškof Konrad piše bamberškemu škofu Otonu ter pravi, da je upal, da bode sramota, ki je v Ogleju dolgo časa gospodovala, prenehala, ko je bil za patriarha izvoljen bamberški dekan (Egilbert), jako zaslužen duhovnik [*„electo Aquileigensi ecclesiae in episcopalis fastigii dignitatem decano vestro, fratre nostro et consacerdote dignissimo"*]. Ko so odstranili osebo,[1] ki ni bila vredna, da vodi cerkev [*„abiecta indigna satis omni ecclesiastico regimini persona"*], sta duhovščina in ljudstvo složno izvolila moža, čigar osebnost, učenost in življenje ga usposobljujejo za škofa. A kaže se, da grehi Oglejčanov še niso polni [*„necdum impleta sunt peccata Aquileigensium"*]. Isto nezvestobo, katero so uporabljali zoper škodljivca Gerarda zarad njegove malovrednosti [*„eadem perfidia, quam contra illum Gerardum stirpem inutilem exercebant prius ob illius nequiciam . . ."*], kažejo sedaj proti kanonično izvoljenemu in poštenemu možu. Ko preganjajo nedolžnega, delajo na to, da bi izvolili takega, kakršni so sami. Nadškof pravi, da je hotel izvoljenca pri sebi obdržati za tako dolgo, dokler bi se ošabnost Oglejčanov ne kaznovala ter dokler ne bi priznali izvoljenca in ga ne poklicali k sebi. Da bi pa njegovo dobro ime ne trpelo zarad bližine krajev, ga je rajši odposlal (v Bamberg). Ljubijo naj ga kakor brata in časté kakor izvoljenega škofa, katerega je treba iznova poslati na tisto delo, za katero je bil izbran.

Datum manjka.[2]

[Eccardus, Corpus histor. med. aevi, II, 383. — Jaffé, Bibl. rer. Germ., V., 437, št. 256.]

Št. 93.

(Najbrže leta 1129.)

Solnograški nadškof Konrad piše bamberškim kanonikom, da je bilo v Oglejski cerkvi posekano drevo, katero je brez koristi stalo na zemlji.[3] [*„Succisa in Aquilegensi ecclesia arbore, quae inutiliter terram occupabat.*] Ko se je trudil, da ne bi zlobnost klerikov na prazni prostor (Oglejske stolice) pripeljala enakega ali pa še slabejšega človeka, je bil izbran (za patriarha) pošten in vse časti vreden mož, njih dekan E(gilbert), kateri je hotel sprejeti duhovsko infulo. To, kar slavi cerkveno osebo, razveseljuje pač dobre, a jezi hudobneže, in zato tudi Oglej-

[1] Oglejskega patriarha Gerarda.
[2] Zastran datiranja glej dotično opazko pod št. 91.
[3] Misliti nam je na oglejskega patriarha Gerarda, katerega je papež Honorij II. od stavil.

čanom ni bil všeč. Mož (Egilbert) zasluži, da ga časté in ljubijo (bamberški kanoniki) že zato, ker hudobnežem ni bil po volji.

Datum manjka.[1]

[Eccardus, Corpus hist. med. aevi, II, 383, št. 344. — Jaffé, Bibl. rer. Germ., V, 439, št. 257.]

Št. 94.

1129, dne 24. (?) oktobra.

Takrat je umrl štajerski mejni grof Leopold Hrabri. Za njim je sledil njegov sin Otokar V.

Ann. s. Rudberti Salisburg. ad a. 1129 (MG. SS., IX, 775): „Liupoldus Fortis marchio obiit; Otachir filius eius succedit."

Genealogia march. de Stire (MG. SS., XXIV, 72): „Obiit autem (sc. Liupoldus marchio) anno dom. MCXXIX. Ottachyr patri suo succedens confortatus et elevatus est."

Ann. Admunt. ad a. 1129 (MG. SS., IX, 578): „Liupoldus Fortis marchio obiit."

Ann. Mellic. ad a. 1129 (MG. SS., IX, 502): „Liupoldus marchio de Stire obiit."

Auctar. Lambac. ad a. 1129 (MG. SS., IX, 555): „Liupoldus marchio obiit. Filius eius Otacher successit."

Auctar. Garst. ad a. 1129 (MG. SS., IX, 569): „Liupoldus marchio Fortis de Stir obiit."

Ann. Gotwic. ad a. 1128 (MG. SS., IX, 601): „Liupoldus marchio de Stire obiit."

Ann. Scheftlar. mai. ad a. 1128 (MG. SS., XVII, 336): „Luopoldus marchio de Styre obiit."

Magni presb. Ann. Reichersberg. ad a. 1128 (MG. SS., XVII, 454): „Liupoldus marchio de Stira obiit."

Necrol. Admunt. ad IX. kal. Nov. = 24. okt. (MG. Necrol., II, 305): „Lŏpoldus marchio."

Necrol. S. Lamberti ad 9. kal. Nov. = 24. okt. (MG. Necrol., II, 339): „Liupoldus marchio."

Necrol. Runense ad VII. kal. Nov. = 26. okt. (Pusch et Froelich, Diplom. Styriae, II, 349): „Liupoldus marchio Styriae et fundator Runensis coenobii."

Necrol. Mellic. ad VI. kal. Nov. = 27. okt. (MG. Necr., V, 557): „Liupaldus marchio de Stire, filius Otchari marchionis."

Necrol. Claustroneob. ad VI. kal. Nov. = 27. okt. (MG. Necr., V, 67): „Liupoldus marchio."

Necrol. Vindobon. mon. Scotorum ad IX. kal. Nov. = 24. okt. (MG. Necr., V, 306): „Leopoldi marchionis Stiriae."

Št. 95.

1130, dne 18. maja. Solnograd.

Solnograški nadškof Konrad naznanja, da je podelil stolnemu kapiteljnu v Solnogradu neki gozd. Med pričami se tudi omenja *„Reinbertus de Trussen."*

[1] Zastran datiranja glej dotično opazko pod št. 91.

„Facta est autem haec traditio anno domin. incarn. millesimo centesimo XXX., indict. octava, praesidente apostolicae sedi Innocentio II., Lothario tercio Roman. regimen administrante. Data Salzburc quintadecima kal. Junii."

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — Meiller, Regesten zur Gesch. der salzb. Erzbischöfe, str. 20, št. 118 (reg.).]

Št. 96.

1130, meseca julija.[1] Rezno.

Kralj Lotar III. potrdi samostanu v Indersdorfu[2] njegove pravice. Med pričami se tudi omenjajo: *„(praesentibus) Engelberto duce Carinthiae, Engilberto marchione, Berchtoldo comite de Andechse, Adalperto comite de Bogen."*

„Acta sunt haec anno dominicae incarnationis MCXXX., indictione VII., in curia Ratisponae."

[Izvirna listina v Monakovem. — Hundt-Gewold, Metrop. Salisb., (ed. Mon.) III, 437. — Mon. Boica, X, 234, št. 2.]

Št. 97.

Nepristno.[3]

(Okoli leta 1130.) Rim.

Protipapež Anaklet II. piše oglejskemu patriarhu Peregrinu (?), da se jako veseli, da je Oglejska cerkev izročena njegovemu varstvu. Opominja ga, da naj skrbi za slavo svoje cerkve. Vabi ga, da bi služil sv. Petru in njemu. Kakor drugim knezom in sinovom Rimske cerkve, tako hoče tudi njemu izkazovati časti.

„Datum Romae apud S. Petrum." — *„Quod tuae providentiae."*

[Martene et Durand, Veterum scriptorum amplissima collectio, I, 701. — Migne, Patrologiae, Ser. lat., CLXXVIV, 713, št. 31.]

Št. 98.

(1130.)

Protipapež Anaklet II. piše koprskim duhovnikom, da je zvedel, da je njih škof[4] dal mnogim lajikom in klerikom odrezati ude, veliko jih je pa ukazal še celo pomoriti. Zato jih (duhovnike) opominja,

---

[1] Kar se tiče datiranja, glej Bernhardi, Lothar v. Supplinburg, str. 265, op. 22, kjer dokazuje, da se je ta potrditev izvršila meseca julija, ne pa junija.

[2] Indersdorf je med Augsburgom in Freisingom na Bavarskem.

[3] Protipapež Anaklet II., ki je bil dne 14. februarja leta 1130. v Rimu izvoljen, se je v tem mestu mudil do septembra rečenega leta. V tem času bi bilo moglo nastati to pismo, ki je pa brez dvoma nepristno. Kakor se kaže, je bil Peregrin še le leta 1131. izvoljen za oglejskega patriarha.

[4] To je bil takratni tržaški škof, ker v Kopru okoli leta 1130. niso imeli svojih škofov.

da pridejo pred praznikom vseh svetnikov (pred 1. nov.) k njemu. Z njih pomočjo hoče v Koprski cerkvi [*„Justinopolitanae ecclesiae“*] urediti to in drugo.[1]

„Datum Romae apud Sanctum Petrum.“ — „Gravissima de.“

[Baronius, Annales ecclesiastici ad a. 1130, št. 54. — Migne, Patrologiae, Ser. lat., CLXXVIV, 713, št. 33.]

Št. 99.

1130, dne 18. oktobra. Würzburg.

Rimski kralj Lotar III. potrdi vsled prošnje svoje soproge Richenze, solnograškega nadškofa Konrada in krškega škofa Hildepolda Krški cerkvi tista posestva, katera so njegovi predniki podelili nekaterim možem plemenitega rodu, namreč Waltunu,[2] Svetopolku,[3] grofinji Immi,[4] grofu Viljemu[5] in njegovemu sinu Viljemu[6] [*„Waltuno, Zwetbocho, Imme cometisse, Wilhelmo comiti nec non et filio suo Wilhelmo“*]. Pozneje je ta posestva gospa Hema, ker ni imela svojih dedičev, prepustila Krški cerkvi takrat, ko je bila ta ustanovljena.[7] — Dalje potrdi kralj Lotar ustanovitev Krške škofije za časa Henrika IV.[8] in solnograškega nadškofa Gebharda. Med posestvi, katera je kralj potrdil rečeni cerkvi, se tudi omenjajo: posestvo v Trušnjah z dvema gradovoma, posestva v Marki: Dobrič,[9] Stenica,[10] Brezje,[11] Drešinja vas,[12] Rogatec, posestva ob Savi in Savinji, Sotli in Mirni, med rekami Koprivnico, Hudinjo in Voglajno, Škrljevo[13] ter posestva med Krko[14] in Savo.[15] [*„. . . et predium aput Truhsen cum duobus castris inibi sitis et predia in Marchia: Dobrich, Stenniz, Frezniz, Trachendorf, Roas, Sowe et Sowne, Zotel et Niringe et inter fluenta Copriunich, Chodinie et Ogwanie, Chrilowe et inter flumina Gurke et Sowe . . .“*]

„Data XV. kal. Novemb. anno dominice incarnationis MCXXX., indictione VIIII., anno vero regni domni Lotharii tercii dei gratia Romanorum regis serenissimi V. Actum Wirzeburch.“

---

[1] Zastran datiranja glej dotično opazko pod št. 97.
[2] Glej Gr. II, št. 309.
[3] Glej Gr. II, št. 319 in 320.
[4] Glej Gr. II, št. 451.
[5] Glej Gr. II, št. 470.
[6] Glej Gr. III, št. 35, 36 in 68.
[7] Glej Gr. III, št. 126 in 129.
[8] Glej Gr. III, št. 265.
[9] Dobrič, gora na Južnem Štajerskem blizu St. Andreja nad Polzelo.
[10] Stenica, gorovje od Vitanja proti jugu.
[11] Brezje, jugozahodno od Vitanja in zahodno od Stenice. — Glej Gr. II, št. 470.
[12] Drešinja vas zahodno od Celja.
[13] Škrljevo blizu Št. Ruperta na Dolenjskem.
[14] Krka, reka na Dolenjskem.
[15] Glej Gr. III, št. 68 in 84.

[Izvirna listina v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — (Hormayr) Archiv für Geographie, XI (1820), 342, št. 107. — Archiv f. Kunde österr. Gesch., XIII, 380, št. 26. — Schumi, Urk. u. Reg. f. Krain, I, 85, št. 74. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 94, št. 58.]

Št. 100.

(Okoli leta 1130.)

Matilda, vdova po rajnkem Ulriku *[„Mehtilt Ůdalrici relicta"]* in pa njen sin Henrik podelita Šentpavelskemu samostanu dve kmetiji v Gorenjčah in en vinograd *[„duas hobas apud Gorinszic sitas et vineam unam"]* iz posebne ljubezni do svojega sina, oziroma brata, meniha Gotfrida.

Naštetih je več prič.

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 23 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkundenb. v. St. Paul, str. 30 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) k letu „1144". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 254, št. 624.]

Št. 101.

(Leta 1130 ali pa 1131.)

Solnograški nadškof Konrad I. dobi od grofa Gebharda iz Burghausena pravico, da sme svobodno voziti po Salici mimo mesta Burghausena.[1]

Med pričami se tudi omenjajo: *„Hiltepoldus episcopus Gurcensis, ... comes Bernhardus, Reginbret de Cemegoisdorf,*[2] *..."*

Datum manjka.[3]

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — Meiller, Reg. zur Gesch. der salzb. Erzbischöfe, str. 21, št. 124 (reg.).]

Št. 102.

(Med letom 1130. in 1136.)

Oglejski arhidijakon Ulrik je bil iz ortenburške rodovine. Bajé je bil izvoljen za oglejskega patriarha; ker ga pa papež ni potrdil, je Peregrin postal patriarh. Pozneje je Ulrik stopil v Rožaški samostan, kjer je z imetjem ortenburških gospodov ustanovil cerkev sv. Egidija in sirotišnico ter jima podelil kmetije, posestva in podložnike, ki so bili prej last Ortenburžanov. Ko je bil še oglejski arhidijakon, je imel dve fari, Budrio in Mirno peč. Te dve ter vse lepotičje, katero je

---

[1] Gorenjče, vzhodno od Velikovca na Koroškem.

[2] Burghausen je na Bavarskem blizu izliva Salice v Inn.

[3] „Cemegoisdorf" nam je iskati blizu Grabštajna na Koroškem.

[4] Zastran datiranja glej Meiller, str. 429, op. 48. — Krški škof Hildepold, ki se tudi med pričami omenja, je umrl dne 8. oktobra leta 1131.

kupil, ko je bil izvoljen za patriarha, je po patriarhu Peregrinu odstopil sirotišnici in cerkvi sv. Egidija za vzdrževanje ubogih in bolehnih.[1]

Chronicon Ossalchi monachi Rosacensis (Joppi v Archeografo Triestino, Nuova serie, XII, 278): „... Worlicus archidiaconus ecclesie Aquilegensis ..., qui fuit de domo nostra de Ortemburgh comes,[2] qui electus fuit in patriarcham Aquilegensem et non fuit confirmatus per curiam Romanam, sed Pellegrinus factus fuit patriarcha et ipse fuit postea monachus Rosacensis et fecit fieri ecclesiam s. Egidii et hospitale cum bonis comitatus de Ortemburgh, ... et mansos et possessiones et familiam, que pertinebant ad comitatem de Ortemburgh et fecit nos habere duas plebes, de Budrio et plebem de Honingstain, que pertinebant ad eum, cum esset archidiaconus ecclesie Aquilegensis, et omnia ornamenta, que emerat, quando electus fuit in patriarcham, fecit quod patriarcha Pellegrinus contulit et dedit hospitali et ecclesie s. Egidii ad tenendos pauperes et leprosos."

Št. 103.

(Od leta 1131. do 1161.)

Oglejski patriarh Peregrin I. je vladal kakih 30 let.[3] Z njegovo pomočjo je dobil Rožaški samostan več posestev, tako faro Budrio in Mirno peč,[4] desetine v Kojskem, enajst zemljišč na Korminskem polju, goro Livek, enega kovača v Čedadu in enega tesarja v Orsariji. Oglejski arhidijakon Ulrik je podelil samostanu štiri zemljišča na polju pri Tricesimu. V Brežah so se pogodili patriarh, solnograški nadškof Konrad in krški škof Roman o desetinah po Oglejski patriarhiji.[5] Tudi so patriarhu obljubili nekateri plemenitaši, da bodo dajali dolžne desetine.[6] Od goriškega grofa je dobil izjavo, da sta Gorica in Blatograd fevda Oglejske cerkve.[7]

Chronicon patr. Aquil. alterum (Rubeis, Mon. eccl. Aquil., App. 11): „Pelegrinus patriarcha sedit annis XXXI. Tempore istius Honorius II. papa fuit in Aquilegia.[8] Hujus etiam tempore a papa Innocentio II. coronatur Lotarius imperator:

[1] Med oglejskimi arhidijakoni se že leta 1122. omenja neki Ulrik in pozneje še parkrat, tako leta 1133. in 1136. V Ogleju je tudi med letoma 1152. in 1177. živel arhidijakon, kateremu je bilo tako ime. Jasno je, da nimamo tu opraviti samo z eno osebo. Kakor se kaže, je bil prvi Ulrik nekako od leta 1122. pa do 1136. oglejski arhidijakon. Bil je brez dvoma tisti, o katerem govori zgoraj omenjeni vir. Leta 1129. ali pa 1130. je bil izvoljen za oglejskega patriarha, česar pa drugi viri ne poročajo. Po letu 1136. je nehal biti arhidijakon ter je postal menih v Rožaškem samostanu. Vitae patr. Aquil. ab auct. Bellono (gl. št. 103) navajajo, da je Rožaški samostan dobil Budrio leta 1135.

[2] Treba nam je za dvanajsto stoletje razločevati gospode iz Ortenburga, ki so imeli svoj grad na Koroškem zahodno od Špitala, od Ortenberžanov, katerih grad je stal na Bavarskem blizu Vilshofena. Ti so bili grofje, oni pa takrat še ne. Zgoraj omenjeni vir, ki ni posebno zanesljiv, govori o ortenburških grofih in Ortenburški grofiji.

[3] Oglejski patriarh Peregrin I. je umrl dne 8. avgusta leta 1161. (Gl. št. 432.) Iz datuma v listini pod št. 157 je razvidno, da je po 7. aprilu leta 1131. postal patriarh. Glej dotično opazko pod št. 111.

[4] Gl. št. 102.

[5] Gl. št. 112 in 113.

[6] Gl. št. 112.

[7] Gl. št. 267.

[8] Noben zgodovinski vir nam ne potrjuje, da bi bil papež Honorij II. kdaj v Ogleju. Sicer je pa ta papež umrl dne 14. februarja leta 1130., Peregrin je pa še le po 7. aprilu leta 1131. postal patriarh oglejski.

cui coronationi interfuit idem Pelegrinus,[1] et de regalibus fuit ab ipso imperatore solemniter investitus."

Vitae patr. Aquil. ab auctore anonymo (Muratori, Rer. Ital. script, XVI, 13): „Peregrinus patriarcha primus sedit annos XXXI. Tempore istius fuit Henricus[2] secundus in Aquileja. Hujus etiam tempore Lotharius a papa Innocentio secundo coronatur, cui coronationi interfuit idem Peregrinus patriarcha et de regalibus largitionibus ab ipso Henrico imperatore investitus fuit.

Peregrinus patriarcha II. sedit annos XX, menses VII, dies III. Hic cum Conrado II. imperatore cruce signatus ad praedicationem beati Leonardi[3] confessoris circa annos domini MCXXXVIII.[4] una cum rege Franciae mare transivit ad infideles[5] et rediens cum eodem vitae suae in Aquileja diem in Domino clausit extremum.[6]

Vitae patr. Aquil. ab auctore Ant. Bellono (Muratori, Rer. Ital. script., XVI, 41): „In demortui (sc. Geroldi) locum Peregrinus sufficitur, a quo Honorius II. pontifex maximus, quum Aquilejam pervenisset, exceptus est magna veneratione. Affuit hic patriarcha, quando Lotharius ab Innocentio II. Romano pontifice, quem in pristinam dignitatem ex Gallia Romam reduxerat, imperii coronam accepit, a quo non prius abeundi facultatem petiit, quam collecto favore et gratia omnibus regalibus donatus fuisset. Adduntur ex hujus praesulis munificentia Arnisio[7] abbati Rosacii plebs Rudrii[8] anno trigesimo quinto supra centesimum et millesimum, plebs Honichsteni, decima Cluschae[9], fundi undecim ex agro Camini,[10] mons Luichi,[11] faber unus in Civitate Austria et carpentarius unus in Orsaria.[12] Odalricus Aquilejensis archidiaconus ad liberalitatem invitatus et ipso praesente patriarcha, fundos quatuor ex agro Tricesimi[13] in usum luminum sancti Petri condonavit. In castro Frisachi Conradus Salzpurgensis episcopus et Romanus Gurcensis decimam patriarchae solvere sponte se obligarunt. Et Engilbertus (de) Eberstayn, Melfradus[14] de Treven, Drieticus et fratres, Meynardus[15] ac plerique alii, quod id fere omnibus fieri placeret, obligationem solvendae decimae ex aequali jure sibi suscipiendam putarunt, ac si per universam regionem vota pro rebus ecclesiae augendis publice suscepta fuissent. Super haec iniit Peregrinus transactionem cum Goritiano comite, qua tam Goritiae, quam Mospurgi oppida deprehenditur feuda esse sanctae Aquilejensis ecclesiae... At Peregrinus bene et ex sententia, quantum in eo fuit, administrata ecclesia, anno patriarchatus sui trigesimo primo naturae concessit."

[1] Lotar III. je bil dne 4. junija leta 1133. kronan za cesarja. Iz nobenega vira ni razvidno, da bi bil patriarh Peregrin takrat v Rimu.

[2] Morda bi namesto „Henricus" moralo stati „Honorius". Sicer pa ni bil ne prvi, ne drugi nikdar v Ogleju.

[3] Misliti nam je na opata Bernarda v samostanu Clerveaux.

[4] Prav za prav leta 1147.

[5] Leta 1147. je pač kralj Konrad III. šel v Palestino, ne pa oglejski patriarh Peregrin.

[6] Za oglejskim patriarhom Peregrinom I. je sledil Ulrik II., ne pa Peregrin II. Kar se tu pripoveduje o Peregrinu II., je vse izmišljeno. Dvajset let, sedem mesecev in tri dni je pač vladal Ulrik II., ne pa Peregrin II.

[7] Rožaški opat Arnizij (Arnisius, Arnisus, Arnis, Arsiesius in Artusus) se večkrat omenja. Namesto „Arsiesius" bi moralo najbrže v dotičnem viru stati „Arnisius" in namesto „Arnisus" je nekdo čital „Artusus" (gl. št. 129). Umrl je dne 8. maja po letu 1136. Kar se tiče dneva njegove smrti, glej Necr. mon. Rosac. ad 8. id. Maii = 8. maja (Archiv f. Kärnten, XIX, 11): „Arnisus abb. huius cenobii," ter Necr. Milstat. ad 8. id. Maii = 8. maja (MG. Necrl., II, 459): „Arnis abb."

[8] Namesto „Rudrii" bi moralo stati „Budrii". Gl. št. 102.

[9] Kojsko zahodno od Gorice. Gl. Gr. III, št. 385.

[10] Namesto „Camini" bi moralo stati „Cormini". Gl. Gr. III, št. 385.

[11] Livek blizu Tolmina. Gl. Gr. III, št. 385.

[12] Orsaria, vas poleg Nadiže vzhodno od Vidma.

[13] Tricesimo, vas severno od Vidma na Furlanskem.

[14] Namesto „Melfradus" bi moralo stati „Wolfradus".

[15] Namesto „Drieticus et fratres, Meynardus" bi moralo stati „Dietricus et fratres Menginhalmus et Henricus". Gl. št. 112.

Št. 104.

a.

1131, dne 17. julija. Solnograd.

Solnograški nadškof Konrad določi po nasvetu rezenskega škofa Konona in münsterskega škofa Ekberta ter vsled prigovarjanja koroškega vojvoda Engelberta in drugih ljudi meje Krški škofiji. V listini so te meje opisane.

„Acta sunt hęc Salzburg sub domino Innocentio apostolatus eius anno secundo, regni Lotharii regis tercii septimo, pontificatus vero nostri XXVI. . . . Data Salzbur(g) XVI. kalend. Augusti, indictione VIIII.“

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — Hormayr, Archiv f. Süddeutschland, II, 245, št. 23. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 99—102, št. 61a.]

Primerjaj tudi:

Vita Chunradi archiep., c. 4 (MG. SS., XI, 64): „Cui tamen episcopatui (sc. Gurcensi) terminos dedit longe postea memoratus archiepiscopus Chuonradus, implens videlicet quod minus ille (sc. Gebehardus) fecerat.“

b.

Nepristno.[1]

1131, dne 17. julija. Solnograd.

Solnograški nadškof Konrad določi meje Krški škofiji. V tej listini opisane meje nam kažejo Krško škofijo na njeni zahodni strani nekoliko povečano.

Isti datum kakor zgoraj.

[Listina, ki je bila med letom 1172. in 1177. ponarejena, se nam je ohranila v prepisu, ki se nahaja v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 99—102, št. 61b.]

c.

Nepristno.[1]

1131, dne 16. julija. Solnograd.

Solnograški nadškof Konrad določi meje Krški škofiji. V tej listini opisane meje nam kažejo še bolj razširjeno škofijo. V listini se omenja, da je solnograški nadškof takrat prepustil krškemu škofu tudi desetine med opisanimi mejami njegove škofije, vendar ne povsod, ker se vojvoda Engelbert in drugi fevdniki, ki so imeli nekaj teh desetin kot fevd, niso hoteli odreči svojim pravicam. Dalje navaja ta listina, da je solnograški nadškof takrat podelil Krški škofiji še nekatere druge desetine razen tistih, katere je Hema, ustanoviteljica Krške cerkve, odkupila s svojim posestvom v Rajhenburgu pri Savi in še z nekim drugim posestvom v Adegliaccu na Furlanskem [*„cum predio, quod apud Sowam*

[1] Listini pod „b“ in „c“ sta nepristni. To je dokazal Jaksch, l. c., str. 98, 99.

fluvium in Richenburc habuerat, et alio, quod apud Edilach in Foro Julii possederat"] ter jih podelila raznim cerkvam, med katerimi so imenovane tudi cerkve sv. Lamberta, sv. Jurija in sv. Marjete v Trušnjah *[„ęcclesiarum sancti Lamberti, sancti Georgii, sanctę Margaretę in Truhsen"]*, kar je zapisano v neki listini nadškofa Balduina.[1] Te desetine je Krška cerkev že prej imela, preden so se jej določile meje. Ostale desetine po Trušenjski dolini, po Djekški gori in po vseh tistih krajih Koroškega *[„seu in Truhsental seu in monte Diehts sive etiam per totam Karinthiam"]*, kateri niso spadali pod Krško škofijo, je (nadškof) obdržal za svojo cerkev. Na zadnje so vojvoda Engelbert in drugi sprejeli tiste desetine, katere so imeli med opisanimi mejami Krške škofije, kot fevd od krškega škofa Hildepolda.

Isti datum kakor zgoraj. Namesto „XVI. kal. Aug." stoji „XVII. kal. Aug."

[Ponarejena listina iz dobe med letom 1216. in 1218. v Celovcu. — Eichhorn, Beyträge zur ältern Gesch. v. Kärnten, I, 210—217. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 99—103, št. 61 c.]

Št. 105.

(1131.)[2]

Kaj se je zgodilo po miru, sklenjenem med solnograškim nadškofom Konradom I. in ogrskim kraljem Štefanom II.,[3] ni bilo dobro znano pisatelju, ki je opisal življenje rečenega nadškofa. Vendar se je spominjal, da so Ogri po svoji navadi zopet prihrumeli čez mejo (na Štajersko). Zarad tega je nadškof poslal poslance na Ogrsko. S pomočjo ostrogonskega nadškofa Felicijana se je doseglo, da je ogrski kralj (Bela II.) žugaje zaukazal: „Ako ima kdo kakega ujetnika, naj postane namesto tega ujetnika sam ujetnik ter naj za vedno pregnan služi solnograškemu nadškofu. Ujetnike je treba poslati nazaj in njih zemljo pa povrniti njih gospodu." — Da je solnograški nadškof dosegel tako ugodne pogoje, je v prvi vrsti povzročil strah pred njim. V tistem času[4] se je namreč nadškof mudil v Mejni grofiji (na Štajerskem) v družbi rezenskega škofa Chuonona, münsterskega škofa Ekberta, krškega škofa Hildepolda in mnogih drugih knezov. Po vsem Ogrskem se je takrat razširjala govorica, strašeča kneze in ljudstvo, da pride v Mejno grofijo močna vojska, ki se potem polasti vsega Ogrskega do Ostrogona, metropole ondotnega kraljestva, ter vse pobije, da se maščuje nad tistimi, kateri so v sužnost odvedli solnograške podložnike ter prelomili mirovno pogodbo, akoravno se Ogrom ni storilo nič žalega. Ko je

[1] Gl. Gradivo III, št. 124.
[2] Tu opisane dogodbe so se večinoma vršile leta 1131. Solnograški nadškof ter münsterski, rezenski in krški škof so se napotili na Štajersko najbrže meseca avgusta rečenega leta. Münsterski škof je bil dne 3. maja v Pragi, dne 17. julija je pa bil s solnograškim nadškofom in rezenskim škofom v Solnogradu. Dne 8. oktobra imenovanega leta je bil krški škof Hildepold že mrtev. (Gl. Meiller, Reg. zur Gesch. der Salzburg. Erzbischöfe, str. 431, št. 52.)
[3] Gl. št. 88.
[4] Namreč najbrže meseca avgusta leta 1131.

pisatelj životopisa Konrada I. prišel v Ostrogon ter našel ondotnega nadškofa in vse ljudstvo v takem strahu, so mu rekli, kako se je upal priti na njih zemljo, katero hoče njegov gospod opustošiti. On jim pa ni hotel popolnoma odvzeti njih skrbi ter povedati, da njegov gospod ne misli kaj takega storiti. Zato je odgovoril: „Gospod ni sedaj prišel ter hoče počakati, bodo li poslali nazaj ujetnike ter se ravnali po sklenjeni pogodbi.“ Ko so v Ostrogonu slišali ta odgovor, so poslali poslance h kralju, kateri se je takrat mudil v Rusinski mejni grofiji. Nato so hitro odstopili solnograškemu nadškofu vse ujetnike in ves plen. Pri tej priložnosti sta se ogrski kralj in solnograški nadškof pomirila tako, da ni samo prišla nadškofova zemlja (po Štajerskem) do starega blagostanja, temuč vsa Mejna grofija se je takrat napolnila z vasmi, gradovi in kmetovalci tako, kakor je še dandanes.[1] Po rodovitnosti in raznih pridelkih se ni dosti ločila od Avstrije. Jako redek ali pa skoraj neznan je bil slučaj, da bi bil kdo ločil ljudi obojega spola ter jih prodajal, kar se je v starih časih večkrat zgodilo.

Vita Chunradi archiep., c. 18 (MG. SS., XI, 74)· „Quod post hanc pacem evenisse unquam vix quisquam docere poterit. Semel namque eruptione solita Ungarorum id contigisse inde recordor, quia pro hac re nuntius in Ungariam factus, auxilio archiepiscopi Strigoniensis Feliciani in tantum profeci, ut iubente rege tam valida interminacione, ut si quis unum de captivis detineret, pro captivo ipse captivus fieret et in servitio maneret archiepiscopi perpetuus exul, captivi omnes redderentur, et terrae suae ac domino restituerentur. Sciendum autem huic rei non minimum opitulatum fuisse timorem archiepiscopi; quia cum in marchia eo tempore positus esset cum episcopis, Ratisponensi Chuonone, Ekeberto quoque Monasteriensi de Westfalia, nec non et Gurcensi Hildiboldo, aliisque nonnullis principibus, fama cucurrerat per totam Ungariam, et tam principes quam universum populum in timore maximo posuerat, eo quod cum exercitu infinito marchiam intrasse diceretur: ut totam terram Ungarorum invaderet. et usque Strigonium, quae metropolis regni est illius, nichil vivens relinqueret, in ultionem populi sui in captivitatem abducti atque ad iniuriam violati foederis, cum adversus Ungaros ipse nichil mali commisisset. Cum enim ad memoratam civitatem venissem, et tam archiepiscopum quam universum populum in tali anxietate invenissem, michique diceretur quomodo ausus fuissem intrare terram quam spoliaturus venisset dominus meus, nec illos omnino securos facere volens, nec dominum meum hoc quod timebant facturum omnino negans, respondi: Non sic venit hoc tempore dominus meus, sed potius adhuc expectare eum disposuisse, si redditis captivis foedus initum servare vellent. Hoc responso audito, nuntius ad regem dirigitur, qui tunc in marchia Ruthenorum morabatur; et sub festinatione captivi omnes cum universa praeda terrae suae restituuntur. Sciendum quoque occasione et fiducia tantae concordiae inter regem et archiepiscopum firmatae non solum terram episcopalem antiquo cultui redditam, verum etiam totam marchiam villis, castris et cultoribus ita repletam, sicut in presentiarum cernitur, ut melior modo esse longe credatur, quam antiquis temporibus fuerit; cum fertilitate et omni specie utilitatis non multum distare videatur ab Austria, et distractio ac venditio hominum utriusque sexus, quae antiquitus usitata extitit, nunc rarissima imo inaudita sit.“

[1] Namreč takrat, ko je nastal tu omenjeni životopis solnograškega nadškofa Konrada I. Dotični pisatelj je opisal življenje rečenega nadškofa med letom 1170. in 1177. (Glej MG. SS., XI, 62.)

Št. 106.

1131, dne 8. oktobra.

Takrat je umrl krški škof Hildepold. Njegov naslednik je bil Roman I.

Ann. s. Rudberti Salisburg. ad a. 1131 (MG. SS., IX, 775): „Hildboldus Gurcensis episcopus obiit; Romanus succedit."

Chronicon Gurcense, c. 4 (MG. SS., XXIII, 9): „Post cuius (sc. Hilteboldi episcopi) felicem obitum ab eodem Chuonrado (sc. archiepiscopo Salzb.) Romanus Gurcensium ordinatur episcopus, vir valde pacificus. Obiit autem dominus Hilteboldus anno 1131."

Necrol. Admunt. ad 8. id. Oct. = 8. okt. (MG. Necrol., II, 304): „Hiltiboldus ep."

Necrol. S. Lamberti ad 8. id. Oct. = 8. okt. (MG. Necrol., II, 339): „Hiltiboldus ep. Gurcensis."

Necrol. Gurcense ad 8. id. Oct. = 8. okt. (MG. Necrol., II, 453): „Hilteboldus Gurcensis ep. ob. a. 1131."

Necrol. Milstat. ad 8. id. Oct. = 8. okt. (MG. Necrol., II, 463): „Hiltipoldus ep."

Necrol. mon. s. Erentrud. ad 8. id. Oct. = 8. okt. (MG. Necrol., II, 72): „Hiltipoldus ep."

Necrol. s. Rudberti Salisburg. ad non. Oct. = 7. okt. (MG. Necrol., II, 175): „Hiltiboldus Gurcensis ep. ob."

Necrol. mon. s. Emmerammi Ratisbon. ad non. Oct. = 7. okt. (MG. Necrol., III, 326): „Hiltebolt ob. Gurcensis eps."

Št. 107.

1131.

Engelbert, vojvoda koroški, se je takrat, ko je bil še mejni grof istrski[1] [*„Engilbertus tunc quidem marchio, sed postea dux Karinthiorum"*], po smrti solnograškega fevdnika Witilona polastil njegovega posestva v Lanzingu[2] z izgovorom, da je izpraznjen fevd, ter ga nato podelil Warmundu iz Tettelhama[3] [*„Warmundo de Tettilinheiman"*]. Ko so mu pa zanesljive priče dokazale, da je dotično posestvo fevd Solnograške cerkve, ga je vojvoda Engelbert vpričo svojih sinov in svojega brata odstopil solnograškemu nadškofu Konradu proti temu, da je dobil deset talentov odškodnine.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Pernhardus comes frater, Engilbertus marchio et Heinricus filii eiusdem ducis, . . . Reginbertus de Trûhsin . . ."*

„Anno dominice incarnacionis MCXXXI., indictione VIIII."

[Cod. trad. S. Petri v Solnogradu. — Chmel v Notizenblatt d. kais. Akad. in Wien, VI, 118. — Hauthaler, Salzb. Urkb., I, 317, št. 137. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 236, št. 580.]

[1] Tedaj pred letom 1124.
[2] Lanzing pri Tittmoningu na Bavarskem.
[3] Tettelham, vas severozahodno od Öttinga na Bavarskem.

Št. 108.

(Med letom 1131. in 1138.)

Oglejski patriarh Peregrin *[„Pelegrinus“]* da po nasvetu concordijskega škofa Hartmana in oglejskega arhidijakona Ulrika ter s privoljenjem svojega odvetnika Majnharda krškemu proštu Pabonu v fevd en dvor v Ogleju tik trga *[„curtem unam in civitate Aquileiensi iuxta forum sitam consentiente atque laudante Megenardo advocato meo“]* z vsemi pravicami. Tudi izpregleda pobrežnino in mitnino tistim ljudem, kateri so za korarje in njih sirotišnico skozi Kluže spravljali tovore. *[„Ripaticum quoque ius et theloneum quod transeuntes per Clusam eorum homines ad communem utilitatem fratrum et ad hospitale pauperum soumas deferentes dare deberent, eis remitto.“]*

Med pričami se tudi omenjata *„Meinardus advocatus“* in *„Herman de Medeia“*.

Datum manjka.[1]

[Izvirna listina v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XII (1821), 372, št. 136. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 110, št. 84 k letu „1136—1137.“]

Št. 109.

(Med letom 1131. in 1147.)[2]

Vsled ukaza solnograškega nadškofa Konrada I. se je popolnoma na novo postavilo mesto Breže.[3] Ondotni grad je tudi večinoma pozidal in utrdil ter ga okrasil tako, da se je zdel bolj podoben kakemu cesarskemu bivališču, kakor pa škofovskemu. Od vseh strani ga je bilo lepo pogledati. Odlikoval se je od drugih gradov, ker je bila njegova lega nizka in ne posebno težko pristopna. Vendar je bil nepremagljiv, ker je imel krog in krog mnogo utrdb. — Lipnico je popolnoma na novo začel staviti, vendar dela ni dokončal. Zato jo je pa moralo pozneje braniti bolj vojaštvo, kakor pa njeno zidovje. — V Ptuju je bil star, a dolgo časa razrušen grad. Nadškof Konrad ga je dal na novo popraviti tako, kakor se to dandanes vidi.[4] — Rajhenburg je na novo sezidal.

---

[1] To se je zgodilo za časa oglejskega patriarha Peregrina, concordijskega škofa Hartmana ali Hermana ter krškega prošta Pabona. Najbrže leta 1131. je Peregrin postal oglejski patriarh, leta 1139. je živel krški prošt Henrik, naslednik Pabonov, in leta 1140. ni bil Hartman več škof concordijski, temuč Gerwik.

[2] Solnograški nadškof je v Lipnici, Ptuju in Rajhenburgu dal gradove na novo postaviti ali pa popraviti še le potem, ko se Ogri, prelomivši prisego („fidem violare“), ž njim sklenili mir leta 1131. Najbrže je nadškof takrat, ko se je mudil na Štajerskem, določil, da se postavijo novi gradovi ter popravijo stari. Zidanje je brez dvoma trajalo več let. V Lipnici še ni bilo delo dokončano leta 1147., ko je nadškof umrl.

[3] Prej so bile Breže na vzhodni strani reke Motnice; sedaj jih je dal nadškof postaviti na zahodni strani prav pod ondotnim gradom. (Gl. št. 70.)

[4] Namreč med letom 1170. in 1177. (Glej dotično opazko pod št. 105.)

Zadnje tri gradove je dal napraviti zoper Ogre, ko se je ž njimi pomiril in sklenil prijateljsko zvezo. Njegov namen je bil, da bi zavaroval Mejno grofijo, ako bi Ogri vsled svoje naravne nestanovitnosti prelomili prisego. Lahko bi jo branil, ko je na primernih mestih postavil gradove. Zato pa tudi tam do danes ni roparjev in njih napadov, pač pa se povsod kaže blagostanje.

Vita Chunradi archiep., c. 20 (MG. SS., XI, 75): „Quid dicam de Frisacensi castro vel civitate? Quorum alterum, id est civitas, a fundamentis precepto eius edificata est, alterum, id est castrum, ex maiori atque meliori parte constructum et munitum atque decoratum est ab illo, ut potius videatur esse domus imperatoris quam episcopi, undiqueversum intuentibus prebens gratissimum aspectum: quodque ceteris castris prestantius est, cum situ humile et ad capiendum non multum difficile videatur, omnino tamen inexpugnabile sit, multas habens in circuitu munitiones. Libnize a fundamento edificare coepit, sed imperfectum dereliquit; ideoque plus in robore militum quam ex se firmitatis habet. Bethowe antiquum extitit castrum, sed dirutum multis temporibus, atque ab illo, sicut hodie cernitur, reedificatum est. Richenburch a novo edificavit. Haec tria castra super Ungaros edificavit post compositum inter se et illos foedus amicitiae, hac intentione et providentia, ut si forte contingeret illos iuxta naturalem inconstantiam fidem violare, marchia castris super loca congrua dispositis munita, repugnandi haberet ausum et copiam. Unde usque hodie a latrocinio et consuetis excursibus illorum libera floret, et bonis omnibus exuberare videtur."

Št. 110.

Nepristno.[1]

(1132, v začetku leta.)

Oglejski patriarh Peregrin piše papežu Inocencu II. ter mu naznanja, da sta ga oglejska duhovščina in ljudstvo soglasno s pokrajinskimi škofi izvolila za patriarha in na tron posadila, čeprav se je branil. Peregrin prosi papeža, da bi mu pisal, kaj mu je storiti. V vseh stvareh se hoče ravnati le po njegovih ukazih.

Datum manjka.[2]

[Rokopis iz 12. ali pa 13. stoletja v Državnem arhivu na Dunaju. — Wattenbach v Archiv f. Kunde österr. Geschichtsqu., XII, 70, št. 5.]

Št. 111.

Nepristno.[3]

(1132), dne 24. aprila. Pavia.

Papež Inocenc II. piše oglejskemu patriarhu Peregrinu, da je že davno *[„iam dudum"]* čul o njegovi izvolitvi in pred kratkim

[1] Wattenbach dokazuje v Archivu (str. 29 i. d.), da je to pismo z drugimi vred, ki so tam natisnjena (str. 68—86), le nekaka šolska vaja. Srednjeveški učenci so se učili pisati pisma. Tisti, ki so narekovali ali pa pisali, so v prvi vrsti gledali na fraze in obliko, ne pa na vsebino.

[2] Zastran datiranja primerjaj dotično opazko pod št. 111.

[3] Glej dotično opazko pod št. 110. — Omenim naj, da je to pismo sicer nepristno, vendar odgovarja njegova vsebina popolnoma takratnim zgodovinskim dogodkom. Najbrže je sestavljalec tega pisma imel pred seboj kako pristno papeževo pismo kot vzorec, iz katerega je posnel vsebino.

[„nuper“] se je o njej tudi prepričal iz njegovega pisma. Sedaj jo potrjuje. Papež pravi, da so njegovi (papeževi) predniki pred mnogimi leti želeli videti to, kar vidi sedaj dopolnjeno, namreč, da bi se Oglejska cerkev, ki se je ločila od materinega naročja, povrnila h katoliški veri ter poslušala apostolske nauke. Pošilja mu palij po njegovem legatu, presbiteru Rudolfu, potrjuje ga s svojim dekretom na patriarhalni stolici ter zapoveduje vsem pokrajinskim bratom, da ga ubogajo.

„Data Papiae octava kalendas Maias.“ [1]

[Rokopis iz 12. ali pa 13. stoletja v Državnem arhivu na Dunaju. — Wattenbach v Archiv f. Kunde österr. Geschichtsqu., XII, 71, št. 6.]

Št. 112.

1132, dne 29. maja. Breže.

Oglejski patriarh Peregrin *[„Pellegrinus“]*, katerega sta solnograški nadškof Konrad in krški škof Roman za binkoštne praznike povabila na grad Breže *[„in castro Friesach celebraturus cum eis ibi solemnitatem pentecostes“]*, je opozoril oba na cerkvene določbe in na pravice škofov po svojih farah. Nato sta oba priznala Oglejski cerkvi in rečenemu patriarhu Peregrinu vse desetine od svojih posestev po Oglejski patriarhiji, namreč v krajih „Ne“ in „Hechrilde“ ter morda še kje drugod.[2] *[„... omnem decimam de bonis suis in patriarchatu illius positis in locis videlicet de Ne et de Hechrilde vel, si qua habent preter hec bona in eodem patriarchatu posita.“]* Te desetine se prej niso odrajtovale zato, ker je Oglejska cerkev pred mnogimi leti odpadla od vere[3] *[„quod Aquileiensis ecclesia ab honore et religione multis retro temporibus deciderat“]*; krepostno življenje duhovnikov je prenehalo in nihče ni skrbel za ljudstvo. Predniki rečenega patriarha (Peregrina) niso gledali na to, kako bi koristili, temuč kako bi gospodovali. Bolj so se bahali z visokostjo svojega imena, kakor pa delali za blagor duš po svoji patriarhiji. Gospod Peregrin je pa spoznal, za kaj je postavljen. Priznala se mu je pravica, ker je sklenil, da hoče skrbeti za blagor vseh, ki so mu izročeni. Zato zasluži, da dobi plačilo za svoj trud. Ne samo (solnograški) nadškof in (krški) škof, temuč vsled njunega poziva tudi nekateri drugi so obljubili, da hočejo od vseh svojih posestev po Oglejski patriarhiji dajati zakonito desetino, in sicer „Engilbertus de Eberstein,

---

[1] „Octava kalendas Maias“ je 24. april. Papež Inocenc se je v tem času samo leta 1132. mudil v Paviji. Če je papež res rekel meseca aprila leta 1132., da je že davno čul o Peregrinovi izvolitvi, bi smeli iz tega sklepati, da je bila volitev že leta 1131. Neka listina z dne 7. aprila leta 1140. (gl. št. 157) nam navaja, da je bilo takrat deveto leto vladanja patriarha Peregrina. Posta je tedaj patriarh med 7. aprilom leta 1131. in istim dnem naslednjega leta.

[2] Kje sta kraja „Ne“ in „Hechrilde,“ ni znano.

[3] Gerard, prednik oglejskega patriarha Peregrina, je bil, kakor se kaže, naklonjen protipapežu Gregorju VIII. in protikralju Konradu. Zato ga je papež Honorij II. odstavil. (Gl. št. 91.)

Wolfradus de Treuen, Dietricus et fratres Menginhalmus et Henricus, Popo de Sedelsach" in še nekateri drugi.

Med pričami se tudi omenja *„Hengilbertus marchio"*.

„Acta sunt hec anno ab incarnatione MCXXXII., indict. X."

[Consultori in iure, kopija iz 15. stoletja v Benetkah. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 256, št. 641.]

Št. 113.

(1132), dne 29. maja.

Solnograški podložniki niso pred nadškofom Konradom navadno nikjer po nadškofiji dajali kakih desetin. Še le rečeni nadškof je z velikim trudom k temu prisilil svoje podanike, čeprav ni mogel zabraniti, da so jih kot fevd (Solnograške cerkve) pobirali posvetni ljudje.[1] Razvada, ne dajati desetin, je bila med ljudmi ukoreninjena tako, da je nista mogla odpraviti ne papežev ukaz in ne največja vztrajnost solnograških nadškofov. Nadškof Konrad, hoteč prepričati posvetne ljudi, da mu jih morajo po zakonu dajati, ter jih z zgledom pripraviti do te navade, je na binkoštni praznik poklical oglejskega patriarha Peregrina k sebi, kakor da bi ga želel počastiti in mu izkazati bratovsko ljubezen. Pri tej priložnosti mu je prostovoljno dal desetine od vseh svojih posestev, katera je imel v patriarhiji, in tudi z listino[2] potrdil to daritev. Tudi je sklenil ž njim mir in večno prijateljstvo ter mu izkazoval največjo pokorščino. Z njegovimi (Peregrinovimi) predniki ni živel do takrat v miru posebno zato ne, ker so se ločili od Apostolske stolice, kateri je bil on (Konrad) vdan z največjo ljubeznijo.[3] Na dan istega praznika so po nadškofovem zgledu tudi vsi tisti, ki so bili prisotni,[4] od svojih posestev priznali patriarhu toliko desetin, da so te znašale nekoliko tisoč modijev (žita), in da so se patriarh in njegovi spremljevalci lahko pohvalili, da so mnogo dosegli v rečenem dnevu.

Vita Chunradi archiep., c. 21 (MG. SS., XI, 75, 76): „... dicendum quod ante archiepiscopum Chuonradum vix aliquae decimae dari solebant per totum episcopatum; set eas dari labore ingenti et industria coegit, quamvis eas in beneficio possideri a laicis nulla ratione prohibere valuerit. Haec enim abusio tam firma radice convaluit ut nisi divina potentia, cui nichil est impossibile, sublata fuerit, nec apostolico mandato nec episcoporum strennuosissima pertinacia auferri posse credatur. Attamen ut de iure eas dandas sensibus laicorum hereret suoque exemplo docti facilius dare assuescerent, cum in festo pentecostes Pilgrimum patriarcham honoris pariter et fraternae caritatis gratia vocasset, quasi pro munere de omnibus possessionibus suis quas in patriarchatu habebat, ultro decimam dedit et privilegio confirmavit, et pacem atque amiciciam inter se et illum perpetuam constituit, cum ante id tempus nullam unquam cum antecessoribus illius pacem

---

[1] Da so posvetni ljudje pobirali tako desetino, kaže listina solnograškega nadškofa Konrada iz leta 1144. (gl. št. 202), kjer stoje besede: „quia milites qui eam possidebant amittere nolebant."

[2] Glej št. 112.

[3] Primerjaj št. 92 in 93.

[4] Glej št. 112.

habere curaverit, maxime quia quasi alieni esse videbantur a communione et gratia apostolicae sedis, quam ipse summa devotione diligebat, firmissimam ei servans obedientiam. Porro in eodem festo imitatione archiepiscopi omnesque qui aderant, de bonis suis decimas recognoverunt patriarchae, ita ut ad nonnulla milia modiorum decimae computarentur, multumque crevisse die illa gloriatus sit tam patriarcha quam omnes qui cum eo venerant."

Št. 114.

(1132, najbrže meseca maja.)

Ulrik, opat v St. Lambrechtu, zamenja z Wolfoldom, opatom v Admontu, neke soline pri Admontu za neke desetine med Admontom in St. Lambrechtom.

Med pričami se tudi omenjajo: „*Poppo comes, Englinbertus comes de Eberstein, Wolfradus de Treuen, Dietricus et frater eius Meginhalmus de Pux, Carbonius frater patriarchę,* . . ."

Datum manjka.[1]

[Izvirna listina v St. Lambrechtu. — Zahn, Urkb. d. H. Steiermark, I, 137, št. 122 k letu „c. 1130". — Wichner, Geschichte des Ben.-Stiftes v. Admont, I, 306, št. 63 k letu „c. 1130".]

Št. 115.

1132, dne 29. junija. Piacenza.

Papež Inocenc II. podeli oglejskemu patriarhu Peregrinu in njegovim naslednikom metropolitansko oblast čez šestnajst škofij, namreč čez Puljsko, Tržaško, Poreško, Pičensko, Novograjsko, Concordijsko, Trevisansko, Cenedsko, Bellunsko, Feltrinsko, Padovansko, Vicentinsko, Tridentsko, Mantovansko, Veronsko in Comsko škofijo ter čez opatijo Osojansko, Možniško, Rožaško, Belinjsko, Sestensko, Pirsko[2] in Marije Device v Organu.[3] Tudi dovoli njemu in njegovim naslednikom rabo palija, racionala[4] in nakta[5] [„*pallei vero usum, rationalis atque nacci*"], in sicer tiste dni, kateri so navedeni v listinah njegove cerkve. Podeli mu pravico, da se pred njim in njegovimi nasledniki sme nositi križ.

---

[1] Imena prič nam kažejo, da je bila ta listina spisana leta 1132. najbrže meseca maja. (Cfr. št. 112.) V Ogleju je takrat vladal patriarh Peregrin I. — Rubeis (Mon. eccl. Aquil., col. 564), ki je neki stavek v Ebendorferjevi Kroniki slabo tolmačil, je trdil, da je bil patriarh Peregrin iz rodovine Spanheimov ter brat koroškega vojvoda Hermana. Da temu ni tako, je dokazal Jaksch. (Mon. hist. duc. Car., III, 255, op.) Patriarhov brat je bil neki Carbonius, ne pa koroški vojvoda Herman.

[2] Opatija Piro v Trevisu.

[3] Opatija Marije Device v Organu je bila tik Verone.

[4] „Rationale", neko oblačilo, katero so nosili tisti škofje, katerim se je to dovolilo. To oblačilo sicer ni bilo posebno dragoceno, a je dajalo veliko veljavo tisti osebi, katera ga je imela.

[5] „Nacca" ali „nactum" se je zvala odeja, s katero je bil skoraj popolnoma pokrit bel konj, katerega je patriarh jahal na cvetno nedeljo in velikonočni ponedeljek pri procesiji.

Potrdi mu grofijo, mejno grofijo[1] in vojvodino[2] *[„comitatus, marchiam et ducatum“]*, katere je njegova cerkev dobila po kraljevskih in cesarskih privilegijah. Posestva, katera Oglejska cerkev že ima ali pa jih še pridobi, naj ostanejo nedotaknjena; vendar ne smejo biti zarad tega prikrajšane pravice Rimske cerkve. Nihče ne sme Oglejske cerkve vznemirjati, se lastiti njenega imetja ali pa si prisvajati njenih opatij.

„Datum Placentiae, . . . III. kal. Julii, indict. X., incarnationis dominicae anno MCXXXII., pontificatus vero d. Innocentii papae II. anno III.“ — *„Domus domini.“*

[Izvirna listina v Kapiteljskem arhivu v Vidmu. — Ughelli, Italia sacra V, 62. — Cocquelines, Bullarum, privilegiorum ac diplomatum Romanorum pontificum amplissima collectio, II, 207. — Migne, Patrolog., Ser. lat., CLXXVIV, 144. — Cappelletti, Le chiese d' Italia, VIII, 236.]

Št. 116.

(Po letu 1132.)

Grofinja Sofija[3] je pred svojo smrtjo[4] podelila Diessenskemu samostanu, kjer je bila pokopana, mnogo posestev[5] in dva dvora na Štefanji gori[6] na Kranjskem. Pozneje se je to zamenjalo za en dvor in razna posestva, katera je imel mejni grof Bertold v Diessenu.

Necrol. Diessense ad VIII. id. Sept. = 6. sept. (MG. Necrol., I, 25): „Sophia comitissa, fundatrix huius loci ob., sepulta in capitolio, que dedit nobis predia multa in Monte s. Stephani in Carneola et 2 curias ibidem, que postea mutate sunt pro curia et aliis prediis, que possedit marchyo Bertoldus in loco Dizzensi.“

Št. 117.

1133.

Oglejski patriarh Peregrin, imajoč pred očmi ljubezen, katero je njegov prednik Ulrik izkazoval opatu in bratom sv. Nikolaja v Benetkah, sklene pomagati ondotnemu samostanu in njegovemu opatu Vitalu. Naznanivši svoj sklep (oglejskemu) arhidijakonu, drugim svojim duhovnikom in pa odvetniku Majnhardu, podeli samostanu sv. Nikolaja *[„caenobio s. Nicolai“]*, opatu Vitalu in vsem ondotnim bratom samostan sv. Petra na Krasu[7] *[„monasterium quoddam s. Petri in Carso“]* z vsemi

---

[1] Papež ima v mislih Kranjsko mejno grofijo. Gl. listino z dne 11. junija leta 1077 (Gr. III, št. 331), kjer se omenja „marchiam Carniole“, ter listino z dne 12. maja leta 1093. (Gr. III, št. 400), kjer stojé besede „quandam marchiam nomine Carniolam“.

[2] Tu nam je misliti na Furlansko, katero je leta 1077. dobil oglejski patriarh Sigehard. (Gr. III, št. 327.) Viri navadno imenujejo to zemljo grofijo (comitatus), včasi pa tudi vojvodino (ducatus), kar je tudi bila pod langobardskimi kralji.

[3] Grofinja Sofija je bila soproga grofa Bertolda II. iz rodovine Andechsov.

[4] Grofinja Sofija je bila leta 1132. najbrže še živa. Umrla je dne 6. septembra; ni pa znano, katerega leta.

[5] Dvanajst kmetij. Prim. listino z dne 5. novembra leta 1228. (Zahn, Urkb., II, 345.)

[6] Štefanja gora, vas pri Cerkljah na Gorenjskem.

[7] Gl. št. 87.

priteklinami in pa Buzet [*„Pinguento“*]. V spomin te daritve naj da opat Vital vsako leto na praznik Marijinega vnebohoda po dve libri kadila na oltar Marije Device (v Ogleju). Patriarh pravi, da je njegov odvetnik Majnhard [*„advocatus vero noster Mainardus“*] vsled prošnje opata Vitala odstopil temu vse odvetniške pravice, katere je imel do samostana sv. Petra na Krasu. Ako bi kdo hotel prelomiti to daritev, ga bo sodil večni in vsegavedni Bog.

Med pričami se tudi omenja *„Uldericus archidiaconus praesbiter“*. *„Anno dominicae incarnationis millesimo CXXXIII., indictione X.“* [1]
[Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1133.]

Št. 118.

(Okoli leta 1133.)

Duhovnik N. piše svojim tovarišem po Koroškem [*„fratribus et consacerdotibus per Carinthiam dispersis“*], da bode morebiti kdo nevoljen, da mu pošilja ta list, ker ga večina izmed njih ne pozna osebno.

Ko se je duhovnik H. napotil v one kraje (na Koroško), da bi videl svojo domovino in svoje starše, ter se čez nekoliko časa vrnil k njemu (k piscu), ga je najprej popraševal po zdravju svojih prijateljev, po vremenu in po letini. Vse to je bilo zadovoljivo. Nato je zvedel od njega, da je na rečeni zemlji zrastla hudičeva mladika, ki se vedno bolj razvija. Trdi se namreč, da imajo le škofje oblast odvezavati, ne pa tudi duhovniki.

Odstranijo naj ta hudičev strup! Praša jih, čigavi vikarji in kooperatorji so. Ali ne Kristusovi, kateri jih je postavil v svoj vinograd? Ako bi smeli samo škofje odvezavati, bi bilo število delavcev v Gospodovem vinogradu jako majhno in nezadostno. Znano je, da morajo nekateri izmed njih, ko oskrbujejo fare, brez nehanja opominjati ljudi; včasi tudi grešnike izgnati iz cerkve ter jih ločiti od drugih, da se ti ne pohujšajo. Kako morejo to delati, ako niso dobili oblasti od sv. Duha?

Nato navaja pisec še nekatere razloge, da bi bolj podučil svoje tovariše po Koroškem.

[Udalrici Babenberg. Cod. epistolaris, št. 268. (Jaffé, Bibl. rer. Germ., V, 453—457.)]

Št. 119.

Nepristno. [2]

1134, dne 2. decembra. Otmanje.

Solnograški nadškof Konrad naznanja, da sta brata Engelskalk in Rachwin iz Otmanj [*„Engelscalcus et frater eius Rahwinus de*

[1] „Ind. X“ zaznamuje leto 1132.
[2] Jaksch (Mon. hist. duc. Car., I, 105) pravi, da je ponarejevalec porabil neko pristno listino, ko je sestavljal zgoraj opisano. Ni res, da je solnograški nadškof že leta 1134. podelil Krški cerkvi pravico ordinacije in administracije. To se je zgodilo še le leta 1163. pod nadškofom Eberhardom I.

Otmanach"] postavila cerkev ter določila, ker sta bila oba brez otrok, da naj jo po njuni smrti podedujeta Krška škofija in Krški kapitelj *[„sanctam Mariam et Gurcensem canonicam"].* Tudi sta z njegovim (nadškofovim) dovoljenjem poklicala krškega škofa Romana, da bi blagoslovil rečeno cerkev v Otmanjah *[„ad consecrationem illius capelle in Otmanach".* Ko je škof tja prišel in preden je blagoslovil cerkev, sta omenjena brata prepustila Krški škofiji in ondotnim bratom cerkev, svoje podložnike in vse, kar sta imela v Otmanjah, potem posestvo v Nici vasi *[„predium aput Nizendorf"]* ter vse pritekline. Našteta posestva sta odstopila nekemu osvobojencu, Junik imenovanemu *[„cuiusdam libertini nomine Iunic"],* pod pogojem, da jih odda omenjenemu škofu in kanonikom Krške cerkve, kar je Junik tudi storil. Nato je škof Roman posvetil cerkev v čast sv. Marjeti in mnogim drugim svetnikom ter jo (cerkev) obdaroval s posestvi pri Otmanjah in pri Nici vasi. Tudi je cerkev dobila krstno in pogrebno pravico ter pravico, pobirati desetine po njunih (Engelskalkovih in Radwinovih) posestvih v Otmanjah ter po enem delu posestva njunega brata Amelrika v isti vasi. Odločili so pa od cerkve polovico desetin v „Drugih" in „Tretjih Gorjah", potem desetino v Nici vasi ter dve kmetiji v Strpičah, eno pa v Otmanjah. *[„. . . dimidia pars decime aput Goriach secundum et tercium et decimam predii aput Nizendorf absoluta est cum predio aput Stv̊taren II mansi, tercius aput Otmanach."* Škof je priklopil k cerkvi (k fari) v Otmanjah naslednje vasi: Otmanje, Rotmano vas, Trovasko vas, „Malo vas", „Gunseldorf", „Žudenich", Nico vas, Brezo, Loče, Zgornje Gorje, „Druge Gorje" in „Tretje Gorje"[1] *[„Otmanach, Ratmersdorf, Treblasdorf, ad Parvulam villam, Gunseldorf, Zudenich, Nizendorf, Pirche, Loznach, Goriach superior, Goriach secundum, Goriach tercium"].* <Nadškof pravi, da je nato podelil Krški cerkvi iz naklonjenosti do nje in njenih kanonikov cerkev v Otmanjah s pravico ordiniranja in administracije ter z vsemi priteklinami.>

Med pričami se tudi omenjajo: *„Wlricus dux,[2] . . . Gotpoldus de Tyminiz, . . . Nizo[3] de Nizendorf, de Lozach Ratus[4] et Pribgoy[5] et Ri-*

[1] Vasi Rotmana vas, Trovaska vas, Nica vas, Breza, Loče, Zgornje Gorje in Strpiče se nahajajo v Otmanjski občini na Koroškem. Ni nam pa znano, kako se dandanes zovejo vasi: Parvula villa, Gunseldorf, Zudenich, Goriach secundum in Goriach tercium. Z ozirom na to, da listina najprej navaja Otmanje, potem vasi, ki leže od Otmanj proti zahodu (Rotmana vas in Trovaska vas), nato južno od Otmanj ležečo Nico vas, dalje od Otmanj proti vzhodu ležečo vas Brezo in za njo Loče, ki so severovzhodno od Otmanj, in poslednjič Zgornje Gorje, ki so od Otmanj proti severu, bi smeli trditi, da so Parvula villa, Gunseldorf in Zudenich prej ko ne jugozahodno od Otmanj, kjer so sedaj vasi Hovže, Posov in Mišlja vas, Goriach secundum in Goriach tercium pa od Otmanj proti severu, kjer šta sedaj Groblja vas in Magdalenska gora. Najbrže je Gunseldorf ista vas kakor sedanje Hovže.

[2] „Wlricus dux" je koroški vojvoda Udalrik I., sin vojvoda Engelberta. Vladal je od leta 1135—1144. Leta 1134. tedaj še ni bil vojvoda.

[3] Pravilno Nico, ki se izpeljuje iz korena „nic" (od glagola nicati = kliti) in pripone „o".

[4] Pravilno Ratuš, kar je sestavljeno iz besede „rat" (= vojna) in pripone „uš".

[5] Pravilno Pribigoj, sestavljeno iz besed „pribi" (= dobi) in „goj" (= mir). Gl. Gr. II, št. 328, kjer stoji „Priuuigor".

cherus liberi, de Otmanach Iunic[1] *qui et delegator erat, et filii eius Rapot et Pero, de Pirche Zwergoy,*[2] *Amzo, Ẇlricus, de Ratmersdorf Arnoldus et Gerous et Raze, de Parvula Villa Pauli, W̊dalhardus de Otmanach, Gerlous, Amzo, Tychonia,*[3] *Geze, Ẇlbrich, Diethardus de Treblasdorf, Zebdrach,*[4] *. . . Gotsalcus de Arbendorf."*

„Actum ab incarnatione domini anno MCXXXIIII., indiction. XIII., IIII. non. Decemb., cum et ipsam ecclesiam consecravimus."

[Ponarejena listina iz začetka 13. stoletja v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 105, št. 74.]

Št. 120.

1135, dne 5. marca. Koper.

Adalberon, sin Hartwikov, njegova soproga Adhuga, njegova sorodnica Gizela in njegov nečak Adalger *[„Adalperus filius Artuicho insimul cum Adhuga uxor mea et Gisla consanguinea mea et Adalgerio nepos"]* podelé cerkvi sv. Ciprijana mučenika v Muranu na Beneškem *[„in provincia Venecie in loco, qui dicitur Murano"]* ter ondotnemu priorju Rudolfu cerkev sv. Marije ter sv. mučenikov Siksta, Felicisima in Agapita[5] z vsemi priteklinami v kraju, ki se zove Sermin tik reke Rižane *[„in loco, qui dicitur Sermino juxta flumen Risano"]*. Tudi podari samostanu eno hišo v rečenem mestu[6] *[„in hac predicta civitate"]* v kraju, ki se zove „Grema". Bratje imenovanega samostana naj obdrže darovano cerkev in svet, ju izkoriščajo, izvršujejo tam božjo službo ter sploh ž njima storé to, kar jim je všeč. Odvetništvo *[„advocatiam"]* čez omenjeno cerkev si Adalberon izgovori zase; po njegovi smrti pa naj preide najprej na njegove sorodnike, potem pa na njegovega nečaka Adalgerja in njegovo sorodstvo. Ako bi on (Adalberon), njegova soproga Adhuga, njegova sorodnica Gizela, njegov nečak Adalger ali kdo drug izmed njegovega sorodstva ali pa kak drug človek hotel ovreči to daritev ali jo na kak način uničiti, naj plača cerkvi sv. Ciprijana, njenemu priorju Rudolfu ter vsem ondotnim bratom in njih naslednikom tri libre najboljšega zlata.

S. m. (= signum manus) suprascriptorum Adalpero et Adhuga uxor sua et Gisla consanguinea ejus et Adalgerio nepos ejus, qui hanc firmitatis cartulam scribere rogaverunt. — S. m. Utengo judice tt (= testis) — S. m. Talasio tt. — S. m. Andrea filius Rodulfi tt. — S. m. Walperto fratri ejus tt. — S. m. Bonifacio filius Ambrosio tt. — S. m. Grimaldo filius Martino de Onoria tt. — S. m. Nappo filius Bonifacio tt."

---

[1] Pravilno Junik, sestavljeno iz korena „jun" (= mlad) in pripone „ik".
[2] Pravilno Zvergoj, kar je sestavljeno iz besed „zver" in „gojiti".
[3] Pravilno Tihonja, sestavljeno iz besede „tih" (= miren) in pripone „onja".
[4] Pravilno Sebidrag, sestavljeno iz besed „sebi" in „drag". Gl. Gr. II, št. 328, kjer stoji enkrat „Sebedrago", drugikrat pa „Sebedra(g)".
[5] To je cerkev Marije Device v Rižani blizu Kopra. Bližnji hrib pri izlivu Rižane se zove Sermin.
[6] To je v Kopru.

„Ego Martinus notarius in hac offersionis cartula mano mea propria scripsi et coroboravi."

„Anno Domini 1135. die V. mensis Marcii, indictione XIII. Actum in civitate Justinop."

[Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1135.]

Št. 121.

(1135, okoli 17. marca.)[1]

Koroški vojvoda Engelbert se je odpovedal svojemu dostojanstvu, stopil kot menih v samostan Seon[2] ter tu dne 12. ali pa 13. aprila umrl. Leto njegove smrti nam ni znano.

Necrol. mon. s. Erentrudis ad 2. id. April. = 12. aprila (MG. Necrol., II, 68): „Engilbertus dux et monachus."

Necrol. s. Rudberti Salisburg. ad 2. id. April. = 12. aprila (MG. Necrol., II, 124): „Engelbertus dux Karinthiorum et monachus."

Necrol. Admuntense ad 2. id. April. = 12. aprila (MG. Necrol., II, 294): „Engilbertus ex duce monachus".

Necrol. s. Lamberti ad 2 id. April. = 12. aprila (MG. Necrol., II, 321): „Engilbertus monachus dux".

Necrol. Seonense ad id. April. = 13. aprila (MG. Necrol., II, 223): „Engilbertus ex duce monachus nostrae congregationis predium dedit."

Necrol. loci incerti ad 2. id. April = 12. aprila (MG. Necrol., V, 594): „Engilbertus dux Carinthię".

Necrol. Baumburg ad id. April = 13. aprila (MG. Necrol., II, 241): „Engelbertus dux".

Št. 122.

1135, dne 17. marca. Bamberg.

Cesar Lotar potrdi neko zamenjavo posestev med Ebonom, opatom samostana v Mallersdorfu,[3] in bavarskim vojvodom Henrikom.

Med pričami se tudi omenjata *„Engelbertus marchio"* in pa *„Udalricus dux filius Engelberti ducis."*[4]

„Data anno domin. incarn. MCXXXV., indict. XIII., XVI. kalend. Aprilis, anno vero ordinationis domini Lotharii regis tertii X., imperii vero II. Actum Babenberch."

[Izvirna (?) listina v Državnem arhivu v Monakovem. — Hund-Gewold, Metrop. Salisb., II (ed. Mon.) 460; (ed. Ratisb.) 319. — Mon. Boica, XV, 266, št. 2.]

[1] Jaksch (Mon. hist. duc. Car., III. 265, št. 652) misli, da se je koroški vojvoda Engelbert odpovedal svojemu dostojanstvu meseca marca v Bambergu. Njegov najstarejši sin Ulrik je takrat postal njegov naslednik in njegov drugi sin Engelbert, mejni grof istrski, je takrat dobil še mejno grofijo Toskansko, katero je pa že leta 1137. izgubil.

[2] Seon, samostan na Bavarskem blizu Traunsteina.

[3] Mallersdorf, samostan na Bavarskem v Rezenski škofiji.

[4] Bernhardi (Lothar von Supplinburg, str. 566, št. 15) misli, da ta listina ni pristna. Med pričami se nahaja ime koroškega vojvoda Ulrika na zadnjem mestu. Pred njim so štirje mejni grofje in trije palatinski grofje. Jaksch (Mon., III, 265, št. 652) si razlaga to tako, da cesar takrat še ni Ulriku podelil vojvodine, pač pa je imel namen, da bi to kmalu storil.

Št. 123.

1135 (meseca maja ali pa junija). Pisa.

Sinoda pod predsedstvom papeža Inocenca II. v Pisi. Te sinode se je tudi udeležil oglejski patriarh (Peregrin) s svojimi sufragani [*„residentibus ... patriarchys eciam Aquilegensi cum suis suffraganeis ...“*]

„Anno dominice incarnacionis millesimo centesimo XXXVI.“ [1]

[Cod. iz 15. stoletja v Državnem arhivu na Dunaju. — MG. Constit., I, 577—579, št. 402.]

Št. 124.

1135, dne 1. novembra. Murano na Beneškem.

Tržaški škof Dietmar [*„Detemaro sancte Tergestine ecclesie sedis episcopus“*] podeli soglasno s svojim odvetnikom, vicedomom Almerikom [*„pro consensu Almerico vicedomino advocato“*] samostanu sv. Ciprijana (v Muranu), ondotnemu priorju Rodulfu in vsem bratom, ki tam služijo Bogu, neko zemljišče [*„territorio“*] v Serminu [*„in loco, qui dicitur Sermino“*], katero je lastnina Tržaške cerkve. To zemljišče, katero sta odmerila rečeni Almerik (v imenu tržaškega škofa) ter menih Mihael v priorjevem imenu, sega na eni strani proti vzhodu do vinograda Dominika de Petro in pa do dvora, ki je tik imenovanega vinograda, na drugi strani proti jugu do podzida, ki se zove „Spiculo“, potem do vinograda Albina de presbitero Venerio in pa do poti, ki pelje k zemlji njih cerkve sv. Marije;[2] na tretji strani proti Rodi je zemlja „Seremia“ in zemlja „Venerame“, na četrti strani je pa reka Rižana. [*„... ab uno latere ex uno capite contra solis ortu latus vinee Dominico de Petro et area, que est juxta eadem vinea, ab alio latere zuculo,*[3] *qui dicitur Spiculo, et per latus vinee Albini de presbitero Venerio, contra meridie et per semitam, quam ducitur usque ad terram ecclesia vestra s. Maria, a tercio vero latere contra Roda latus terra Seremia et terra Venerame, a quarto quoque latere usque in flumen Risano.“*] Škof Dietmar prepušča to zemljišče omenjenemu samostanu pod pogojem, da ta daje vsako leto o trgatvi Tržaški cerkvi po štiri veder vina [*„quatuor urnas vini“*]. Ako bi on (škof Dietmar) ali kdo drug nasprotoval tem določbam, naj plača samostanu sv. Ciprijana in ondotnim bratom tri libre najboljšega zlata.

Prva med pričami sta *„Detemaro episcopo“* in pa *„Almerico vicedomino advocato“*.

„Anno domini 1135., die primo mensis Novemb., ind. XIII. Actum in provincia Venecie in loco, qui dicitur Muriano.“

[Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1135.]

[1] Po računanju, katero je bilo v Pisi običajno, stoji tu letnica „1136“.
[2] To je cerkev Marije Device v Rižani blizu Kopra.
[3] Prim. ital. „zoccolo“, kar med drugim tudi zaznamuje „podzid“.

Št. 125.

(1135.) Oglej.

Hartwik in Bertold iz Alberna[1] *[„Hartwicus et Perhtoldus de Albaere"]* dasta gospe Diemudi neko posestvo v vasi Tigrčah *[„predium in villa quę dicitur Tygric"]* po grofu Poponu iz Selč *[„per manus comitis Popponis de Celsach"]* v popolno last.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Ůdalricus dux Carinthię, Meinhardus comes, Pilgrimus et frater eius Poppo comes de Hûniburc, . . . Meinhardus de Swarzinpurc, . . . Dietricus de Corniola . . ."*

„Hoc actum est in Aquilegia coram domino Bernhardo et clero et populo Aquilegiensi."[2]

[Kopija iz 13. stoletja v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XI (1820), 380. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 109, št. 79.]

Št. 126.

(Med letom 1135. in 1140.)

Vojvodinja Ota[3] iz Kraiburga *[„quedam ducissa de Chreiburch nomine Outa"]* podeli proštiji v Baumburgu dvajset kmetij, katere je imela v Červinjanu pri Ogleju. *[„. . . quoddam predium, quod habuit in loco, qui dicitur Zirnisach[4] juxta Aquileiam, XX mansos . . ."]*

Naštetih je več prič. — Datum manjka.

[Cod. trad. Baumburg. iz leta 1203. v Državnem arhivu v Monakovem. — Mon. Boica, III, 43, št. 124 k letu „c. 1150".]

Št. 127.

Nepristno.[5]

(Med letom 1135. in 1144.) dne 28. avgusta.

Solnograški nadškof Konrad naznanja, da je plemeniti Dietmar iz Lungaua *[„nobilis quidam Ditmarus de Lungov"]* na novo sezidal kapelo sv. Štefana v Grabštajnu[6] *[„capellam sancti Stephani*

[1] Albern, vas severozahodno od Celovca.

[2] Ta listina je bila spisana, ko je na Koroškem gospodoval vojvoda Ulrik. Z ozirom na to, da je tu omenjena Diemuda svojo cerkev, katero je v Tigrčah dala postaviti, podelila krškim korarjem in da je to cerkev krški škof Roman posvetil dne 6. decembra leta 1136., bi smeli trditi, da je Diemuda dobila imenovano posestvo v Tigrčah leta 1135.

[3] Ota ali Uta je bila hči pasovskega grofa Udalrika (gl. Gr. III, št. 418) ter soproga koroškega vojvoda Engelberta (1124—1135). Ker se tu Ota zove „ducissa", misli Jaksch (Mon. Car., III, 266, št. 655), da se je omenjena daritev zvršila takrat, ko Engelbert ni bil več vojvoda koroški.

[4] Gl. št. 204, kjer stoji za dotični kraj izraz „Zirminzach".

[5] Jaksch (l. c.) trdi, da je bila ta listina spisana okoli leta 1202. in sicer na podlagi neke pristne listine. Drobnejši tisk kaže, kar se je pozneje vteknilo v prvotno listino. Zgoraj omenjeni Dietmar je leta 1158. podelil cerkev v Grabštajnu kanonikom Krške cerkve.

[6] Dietmar iz Lungaua je imel v Grabštajnu svoja posestva. Ni dvomiti, da so njegovi predniki dobili ta posestva od solnograških nadškofov. Že v devetem in desetem stoletju je imela Solnograška cerkev svojo lastnino v Podkrnosu, Grabštajnu in Dravskem dvoru. (Gl. Gradivo, II, št. 172, 296, 473, 482.)

in Gravinstain"], katero so njegovi (Dietmarjevi) starši postavili, potem povabil njega (nadškofa), da bi jo posvetil, ter povečal njena posestva in pravice. Dve kmetiji je kapela imela *že* prej, dve kmetiji jej je pa Dietmar podaril pri Sepcu[1] *[„aput Trutindorf"]*. Da bi tej kapeli pridobil desetine od vseh njenih ondotnih posestev, potem krstne in pogrebne pravice <ter tudi tiste farne pravice, katere je imela Tinjska fara [„parrochia Tinach"] čez prebivalce po rečenih posestvih>, je podelil cerkvi sv. Petra in sv. Ruperta v Solnogradu dve kmetiji v „Wolfradisdorfu", dve pa v „Ragarv̊wiz".[2] <Ker je pa po ondotnih krajih vsa svoja posestva odstopil deloma Krški cerkvi, deloma pa sorodnikom in prijateljem, je izročil z njegovim (nadškofovim) posredovanjem in z dovoljenjem tinjskega župnika za farne pravice 24 mark breških novcev [„XXIIII marcas Frisacensis monetę"] kot odškodnino Tinjski fari, pod katero so spadali rečena kapela in imenovana posestva s svojimi prebivalci. Ker tinjski župnik nima več oblasti po omenjenih posestvih, naj z novci, katere je dobil, bolj skrbi za koristi svoje fare, Dietmar pa zamore pri svoji kapeli postaviti tistega duhovnika, katerega hoče.>

Med pričami se tudi omenjajo: *„W̊lricus dux, Meinhardus comes de Gorzi,... Rahiwin ae Otmaniach."*

„Acta sunt hec <anno dominice incarnationis MCXVI., indictione VIIII.,>[3] *V. kalend. Septemb., cum et ipsam capellam consecravimus."*

[Ponarejena listina v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 107, št. 78.]

Št. 128.

1136, morda poleti. Beljak.

Solnograški nadškof Konrad I. se pogodi z oglejskim patriarhom Peregrinom in osojskim opatom Hezelinom zarad desetin. Nadškof prepusti osojskemu samostanu vse desetine, katere so mu (nadškofu) dajali osojski menihi, potem davek *[„coniectum"]*, katerega so mu po navadi plačevali, ter tudi desetine od šestih kmetij na severni strani Osojskega jezera razen ene četrtine po tistih krajih, po katerih župniki izvršujejo božjo službo. *[„... additis sex mansuum decimis iuxta septentrionale latus laci Ozziacensis salva nimirum plebanorum iusticia quarta videlicet portione his tantum in locis, in quibus divinum ab eis accipiunt officium."]* Zato pa odstopita patriarh in opat Solnograški cerkvi alod v Prekopu[4] *[„allodium quod dicitur Precop"]* z vsemi priteklinami.

[1] Sepec (Truttendorf), vas zahodno od Grabštajna.

[2] Vas „Wolfradisdorf" je bila na Podkrnoškem polju (gl. št. 77). Kako se dandanes zove, ni znano. Blizu tam je bila najbrže tudi vas „Ragarv̊wiz".

[3] Med pričami se omenja „W̊lricus dux", ki je od leta 1135. pa do 1144. vladal po Koroškem. Letnica „MCXVI" tedaj ne more biti prava.

[4] Prekop, vas med Vrbskim jezerom in Blatogradom.

Med drugimi so bili takrat pri pogodbi navzočni kot priče: „Ŏdalricus dux, Ŏdalricus de Atthenes, Meginhalmus de Chreine, . . . Reimpreht de Truhsne et gener eius Hartwic de Alber . . .“

„Actum anno ab incarnatione domini MCXXXVI., indictione XIIII., apud Uillac in ęcclesia sancti Jacobi apostoli.“

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XI (1820), 381 k „27. febr. 1136.“ — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 268, št. 672.]

Št. 129.

1136, po 24. septembru. Rožac.

Oglejski patriarh Peregrin *[„Peregrinus“]* naznanja, da je njegov prednik, patriarh Ulrik *[„Wodalricus patriarcha“]*, postavil samostan v Možnici na alodu grofa Kacelina *[„in allodio comitis Chazelini in loco, qui vulgari vocabulo Mosniz dictus est“]*, kateri je svoja posestva daroval Oglejski cerkvi. Ko je posvetil samostan v čast Mariji Devici in mnogim svetnikom, je podelil ondotnim menihom, ki so živeli po redu sv. Benedikta, nekatera posestva rečenega grofa Kacelina, nekatera pa, katera si je bil sam pridobil. Podelil jim je, kakor je razvidno iz njegovih (Ulrikovih) listin[1] *[„ex eius privilegiis“]*, najprej to, kar je imenovani grof Kacelin imel v Možnici, potem 23 kmetij pri Zgornji in Spodnji Beli, goro Sart, dve kmetiji pri gori Babi *[„inprimis quicquid prefatus comes Chazelinus in supra memorato loco Mosniz habuit, apud Uelach superius et inferius XXIII mansos et Sartum montem et montem Habilem II mansos“]* ter še v nekaterih drugih krajih.[2] Tudi jim je podelil 20 kmetij v Brdih *[„aput Colles XX“]*, potem goro Lanež, katero je nekdaj imel rečeni grof *[„montem unum, qui appellatur Lanz, sicut predictus comes possedit“]*, sedem kmetij v Solkanu *[„aput Zelcanum VII mansos“]*, dalje v Istri kraj Oprtelj z vsemi priteklinami ter dva mlina pri Limu *[„in Histria vero locus, qui Portus vocatur, cum omnibus ibi pertinentibus; duas etiam molas in Leima sitas“]*. Tudi je podaril samostanu en dvor v Brdu z ribištvom in vsemi priteklinami, potem brodnino pri Vognjem polju, dalje desetine v Brnci in po nekaterih drugih vaseh fare sv. Marije pri Beljaku in fare pri Št. Janžu na Zilji, katere je prej imel patriarh Ulrik za svojo rabo, potem vse desetine tik Belega jezera ter dve (ondotni) ribiški kmetiji. *[„Decimas quoque de Furniz et de aliis*

[1] Množina „ex eius privilegiis“ kaže, da je patriarh Peregrin poznal več listin, ki so bile izdane na korist samostanu v Možnici. Nam se je ohranilo samo ustanovno pismo patriarha Ulrika. (Gl. št. 56.)

[2] Zastran lege tu omenjenih krajev glej Gr. III, št. 367, op. Listina navaja še nekatere druge kraje po Furlanskem, katere sem pa tu izpustil. Med njimi je tudi kraj „Maglar“, o katerem misli Jaksch, da je koroška vas Megvarje pri Podkloštru. A kaže se, da je beseda Maglar pokvarjena ter bi moralo na tistem mestu stati „Adelarium“ ali pa „Alarium“. Glej dotične listine, ki so bile izdane v letih 1118(?), 1149 in 1184.

quibusdam villis in plebe sanctę Marię de Uillach et sancti Johannis de Gil sitis, quas prenominatus patriarcha Wodalricus eo tempore ad proprios usus habuit, et totam decimam iuxta lacum Wizinse et duobus mansis piscatoriis in ius et potestatem suprascripti monasterii, sicut iam superius dictum est, perpetua donatione roboravit."] Dalje je patriarh Ulrik podelil samostanu gostišče v Klužah in gostišče v Ogleju [*„hospitale, quod est ad Clusam, et hospitale, quod est Aquileie"*], kateri je on napravil in preskrbel z vsemi potrebščinami.[1]

Nato je tudi Ulrikov naslednik, patriarh Gerard [*„Gerardus patriarcha"*], podelil rečenemu samostanu med drugimi posestvi enajst kmetij na Beli [*„XI massaricias aput Uelach"*], katere je Penzo iz Humina [*„Penzo de Glemona"*] po krivici imel kot fevd, ker so spadale k posestvu grofa Kacelina. Vsed prošnje Ulrika, opata rečenega samostana [*„Ůdalrico eiusdem monasterii abbate"*], mu tudi on (patriarh Peregrin) potrjuje vsa našteta posestva. Nobena visoka ali pa nizka oseba ne sme napasti samostanskega imetja ter si ga s silo osvojiti. Ker so samostanska posestva raztresena ter vled nezakonitih fevdnih podelitev jako zmanjšana, zato ukazuje, da ne sme odslej noben opat od tega, kar ima samostan sedaj, ničesar odstraniti ali pa dati v fevd, ako ni to v korist samostanskim menihom.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Ůdalricus dux Karinthię, Meinardus advocatus, . . . Ůdalricus de Fledinich, . . . Ex clericis sunt testes Hermannus*[2] *Concordiensis episcopus, Gotpoldus Petinensis episcopus, Ůdalricus archidiaconus, Artusus*[3] *abbas Rosacensis, Johannes magister scolarum . . ."*

„Actum est hoc anno incarnationis domini MCXXXVI., indict. XV., aput Rosazium, imperante Lothario Romanorum imperatore."[4]

„Geruvicus domini patriarche notarius."

[Izvirna listina v Benetkah. — Cappelletti, Le chiese d' Italia, VIII, 198—201. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 269, št. 675. (odl.)]

Št. 130.

1136, po 24. septembru. Oglej.

Oglejski patriarh Peregrin naznanja, da so trije plemeniti možje Henrik, Dietrik in Meginhalm prepustili svoje posestvo z vsemi priteklinami v kraju, Zatičina imenovanem [*„praedium quoddam in loco qui vulgo Sitik appellatus est"*], v popolno last Oglejski cerkvi. Nato je on sam (patriarh) vsled prošnje imenovanih mož, potem po nasvetu tržaškega škofa Dietmarja, puljskega škofa Petra, oglejskega

[1] Glej št. 56.
[2] Morebiti bi namesto „Hermannus" moralo stati „Hartmannus".
[3] Prav za prav „Arnisius".
[4] Petnajsta indikcija kaže, da je bila listina izdana po 24. septembru leta 1136.

arhidijakona Ulrika, belinjskega opata Ansfrida, možniškega opata Ulrika in mnogih drugih bratov ter s pomočjo odvetnika Megenarda in mnogih fevdnikov Oglejske cerkve prepustil rečeni kraj runskim menihom, ki žive po redu sv. Benedikta, vendar tako, da si Oglejska cerkev v vseh stvareh pridrži svoje pravice in svojo oblast *[„salvo per omnia jure et obedientia Aquilejensi ecclesiae"].* Tudi jim je odstopil pet kmetij tik reke, „Mora" imenovane,[1] potem vas „Vinograd",[2] dalje desetine od vseh posestev, katera že imajo ali pa jih še pridobé razen tistega dela, kateri gre duhovnikom, ter sklenil, da se tam napravi opatija. *[„Praeterea quinque mansos juxta Moram fluvium sitos, villam quoque, quae dicitur Wingarten, nec non decimas de omnibus possessionibus suis, quas nunc habent vel adhuc conquisituri sunt, tam eis, quam eorum successoribus, excepta sacerdotis parte, irrefragabiliter concessimus ibique abbatiam fieri decrevimus."]* Za tista posestva, katera so prej omenjeni Henrik, Dietrik in Meginhalm prepustili Oglejski cerkvi, jim patriarh odstopi v popolno last nekatera posestva Šentvidske cerkve,[3] ki so sicer manj vredna in manj koristonosna, po Dietriku, odvetniku rečene (Šentvidske) cerkve. Ta posestva, ležeča na oni strani reke Krke, so: Domeslavlja vas (?) pri Št. Mihaelu,[4] Dobrniče,[5] Višnje,[6] Grosuplje,[7] Moravče[8] in Hrastov dol tik vasi Kala,[9] potem tri kmetije v Svinjskem,[10] dve v Tehaboju[11] in ena v Gabru[12] (?) *[„Praenominatis autem viris Henrico, Dieterico, Megenhalmo quandam possessionis ecclesiae sancti Viti partem minus satis illo, quod Aquilejensi ecclesiae tradiderunt, praedio, valentem minusque utilem pro concambio per manum Dieterici, ejusdem ecclesiae advocati, in proprium tradidimus, cujus possessionis nomina haec sunt: Ex illa parte Gurcgkae fluvii domus Lausdorff[13] ad sanctum Michaelem, Dobernik, Wisen, Groslupp, Moraucz, Chrastoulach juxta villam, quae dicitur Kalle, in Swinge tres mansi, in Tehaboj duo, Haggenbůch unus"].* Patriarh prosi svoje

[1] „Mora" je najbrže kak potok na Dolenjskem. Na štajersko Muro ne moremo misliti, ker se do tjakaj ni razprostirala oblast oglejskih patriarhov.

[2] „Wingarten" je morebiti Vinograd, neki majhen kraj pri Št. Vidu.

[3] Šentvidska cerkev je imela leta 1136. razna posestva po Dolenjskem in sicer po sedanji Šmarijski in Trebenjski dekaniji, tako Grosuplje, Dobrniče, Višnje, Tehaboj, Moravče itd. Iz tega bi smeli trditi, da so rečeni kraji spadali pod Šendvidsko faro in da takrat (1136) še ni bilo fare v Trebnjem in Št. Rupertu. Kaže se pa, da so kmalu nato na tleh Šentvidske fare ustanovili še Trebenjsko in Šentrupertsko, kajti leta 1163. se že omenjata župnika v teh dveh farah.

[4] Št. Mihael severozahodno od Žužemperka.

[5] Dobrniče, vas jugozahodno od Trebnjega.

[6] Višnje, vas jugozahodno od Žužemperka.

[7] Grosuplje, vas zahodno od Višnje gore.

[8] Moravče, vas zahodno od Tehaboja.

[9] Hrastov dol, vas južno od Št. Vida. Blizu Hrastovega dola sta dve vasi, Kal im enovani namreč Lučarjev Kal in Rdeči Kal.

[10] Svinjsko, vas pri Št. Rupertu.

[11] Tehaboj, vas severozahodno od Mirne.

[12] Gaber, vas vzhodno od Zatičine.

[13] Pintar (Carniola, II, 140) piše, da bi namesto „domus Lausdorff" moralo stati „Domeslausdorff", to je Domeslavlja vas, in da se je Št. Mihael nekdaj najbrže tako zval.

naslednike, da bi smatrali to naredbo za veljavno ter ljubili tam bivajoče brate. Nihče naj se ne predrzne, da bi jim delal kako škodo.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Megenardus advocatus Aquilejensis, Wodalricus de Atenis, . . . Piligrinus (de) Trah . . .“*

„Actum est hoc Aquilejae sub sollario anno ab incarnatione domini MCXXXVI., indictione XV.,[1] *imperante domino Lothario, piissimo Romanorum imperatore augusto.“*

[Puzel, Idiographia mon. Siticensis, rokopis iz 18. stoletja v Deželnem muzeju v Ljubljani. — Mittheilungen des hist. Ver. f. Krain, IX (1854), 90. — Schumi, Urk. u. Reg., I, 88, št. 79.]

Primerjaj tudi:

Johannis Victoriensis Liber cert. histor. I. (Script. rer. Germ. in usum schol. ed. Schneider, I, 81, 82): „Anno Domini MCXXXII. Pilgrimus venerabilis patriarcha in Carniola de possessionibus, quas ibi Aquilegiensis habuit ecclesia, monasterium Cisterciensis ordinis quod Sitich dicitur fundavit; clarus in imperatoris curia habebatur, vir per omnia laude dignus, qui in marchia Carniole monasterium Cisterciensis ordinis fundavit, et i . . . d . . . loco apto quidam videns locum, in quo nunc est monasterium, dixit: Sit hic, et hac racione f . . . Sithic un . . . est inditum sibi nomen.“

Ibid. (ed. Schneider, I, 119): „Anno Domini MCXXXII. monasterium Sytich fundatur a Pilgrimo venerabili patriarcha, Cisterciensis ordinis, in Carniola.“

Št. 131.

Nepristno.[2]

(Okoli leta 1136.)

Oglejski patriarh Peregrin podeli vsled prošnje zatiškega opata Vincenca *[„Vincentii Siticensis abbatis“]* in njegovih menihov Zatiškemu samostanu Šentvidsko faro z vsemi pravicami in priteklinami blizu Zatičine, oddaljeno od nje za en miljni kamen,[3] v kateri so bratje tri leta prebivali, dokler ni bil samostan postavljen *[„parochiam s. Viti prope Siticium uno lapide distantem, in qua aliunde triennio habitabant fratres, usque dum monasterium perficeretur atque operi ejusdem finis imponeretur“]* s pogojem, da naj bratje oskrbujejo faro, izpovedujejo, pridigujejo, mašujejo, delé zakramente, previdujejo bolnike itd.

Datum manjka.[4]

[Puzel, Idiographia mon. Siticensis, rokopis iz 18. stoletja v Deželnem muzeju v Ljubljani. — Mittheilungen des hist. Ver. f. Krain, X (1855), 30 (odl.) — Schumi, Urk. u. Reg., I, 91, št. 83 (odl.)]

---

[1] Petnajsta indikcija kaže, da je bila listina izdana po 24. septembru leta 1136.

[2] Šentvidska fara je bila še le leta 1389. spojena z Zatiškim samostanom.

[3] Št. Vid je od Zatičine oddaljen dobre pol ure.

[4] Verjetno je, da so prvi menihi prišli v Št. Vid že leta 1132. ter od tu nadzorovali zidanje novega samostana, kateri je bil leta 1136. končan. (Cfr. Milkowicz, Die Klöster in Krain, str. 36.)

Št. 132.

1136, dne 3. oktobra. Corregio-Verde pri Guastalli.

Pogodba, katero je rimski cesar Lotar III. ponovil z beneškim doždom Petrom Polanijem in katera naj bi na eni strani vezala Benečane in njih podložnike, na drugi pa njih sosede (cesarjeve podložnike). Med cesarjevimi podaniki so med drugimi omenjeni „Histrienses", med beneškimi pa „Gradenses".

Med pričami se tudi omenja koroški vojvoda Ulrik *[„sub testimonio ... (Odalrici ducis Carinthie) et marchionis Veronensium ..."]*[1]

„Data anno incarnationis dominicę MCXXXVI., indictione XIII.,[2] *V. nonas Octobris, anno vero regni regis Lotharii XI.,*[3] *imperii quarto. Actum in virridi Corregia prope Warstallum."*

[Liber blancus iz 13. stoletja v Državnem arhivu v Benetkah. — Stumpf-Brentano, Acta imperii, str. 117—122, št. 101. — MG. Constit., I, 171—175, št. 119.]

Št. 133.

1136. (meseca oktobra). Bassano.[4]

Rimski cesar Lotar III. sprejme kanonike v Monzi in njih posestva v svoje varstvo.

Med pričami se tudi omenjata oglejski patriarh Peregrin in koroški vojvoda Ulrik. *[„sub testimonio ... Peregrini Aquileiensis patriarchae ... et ducum ... Ŏdalrici ..."]*

„Datum anno incarnationis dominicae MCXXXVI., indictione XIII.,[5] *anno vero regni regis Lotharii XI.,*[5] *imperii quarto. Actum apud castrum Sancti Bassani."*

[Izvirna listina v Kapiteljskem arhivu v Monzi. — Frisi, Memorie storiche di Monza, II, 53.]

Št. 134.

(1136.)

Gotbold *[„Godepoldus"]* iz Ostrovice in njegova soproga Diemuda *[„Diemota"]* postavita cerkev sv. Egidija (v Tigrčah), nato jo dotirata s svojimi posestvi ter jo na zadnje z vsemi priteklinami podelita bratom, ki na Krki služijo Mariji Devici.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Magens de Walpoltesdorf, ... Goteboldus auctor eiusdem rei de Osteruuiz, ... Vriderich de Alsdorf, ... Gotescalch de Arbendorf, ... Junich de Otmagnah et filius suus Pero*

[1] Cfr. Bernhardi, Lothar von Supplinburg, str. 653, št. 13.
[2] Namesto „ind. XIII" bi moralo stati „ind. XV".
[3] Namesto „XI" bi moralo stati „XII".
[4] Bassano med Cremo in Cremono v Italiji.
[5] Glej dotični opazki pod št. 132.

et Rapot, Werenher de Tulsnich, Hadolt de Zemrasdorf, Reinbolt de Wolwiz, . . . Warmout de Cherein, . . . Wodelrich de Bodchov, Reinpreht de Bache.“

Datum manjka.[1]

[Spis iz 12. stoletja v Dvorni knjižnici na Dunaju. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 112, št. 89.]

Št. 135.

1136, dne 6. decembra.

Krški škof Roman naznanja, da je matrona Diemuda *[„Diemŏt“]* s svojim soprogom Gotboldom iz Ostrovice *[„marito suo Goteboldo de Osterwize consentiente sive cooperante“]* postavila cerkev v Tigrčah *[„in loco qui Tigrich dicitur“]* ter nato njega (škofa Romana) pozvala, da bi jo (cerkev) posvetil, kar se je tudi zgodilo z dovoljenjem solnograškega nadškofa. Pred posvečenjem je Diemuda prepustila Mariji Devici kot prebendo krškim bratom imenovano cerkev ter vse, kar je imela v Tigrčah. Ko se je posvečevanje vršilo, je Diemuda od rečenega posestva podelila osem kmetij cerkvi v Tigrčah.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Magenes de Walpotestorf, . . . Friderich de Alsdorf, . . . Gotscalch de Arbendorf, Ivnich de Otmaniahc et filius eius Ropot et Pero, Werenher de Tulsnihc, . . . Reinbolt de Wolewize, . . . Warmŏt de Chraine, . . . Ŏdelrihc de Podgowe, . . . Reimpreht de Pach . . .“*

Ker je ta cerkev postajala vedno imenitnejša, je tudi solnograški nadškof Konrad odobril to, kar se je bilo zgodilo. Povzdignil jo je v krstno cerkev, jej podelil krstne in pogrebne pravice ter jej določil meje in desetine. Priklopil jej je več titularnih cerkva *[„titulares ęcclesias“]*, med njimi tudi cerkev sv. Jurija pri Blatogradu.

„Acta sunt hęc anno incarnationis domini MCXXXVI., indictione XIIII., VIII. idus Decemb.“

[Izvirna listina v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XI (1820), 382. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 113, št. 90.]

Št. 136.

Nepristno.[2]

1136, dne 26. decembra. Solnograd.

Solnograški nadškof Konrad I. podeli vsled prošnje plemenite matrone Diemude, krškega škofa Romana, solnograškega prošta Her-

[1] Zastran datiranja glej št. 125 in pa 135.

[2] To listino je okoli leta 1216. ponaredil notar Gebeno. Za podlago mu je služila neka izvirna solnograška listina. Marsikaj, kar čitamo v tej ponarejeni listini, je resnično, posebno pa tisto, kar je potrjeno po listini pod št. 135, s katero se gledé vsebine nekoliko vjema. Cfr. Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 144, op.

mana in krškega prošta Pabona korarjem Krške cerkve vse tiste pravice, katere ima v Tigrški fari [*„in plebe Tigrich“*], namreč ordinacijo, administracijo, krstne in pogrebne pravice, vse okrožje [*„cum terminis“*] ter vse desetine v Tigrški vasi [*„cum tota decimatione villę apud Tigrich“*] razen neke stare desetine, od katere dobiva duhovnik eno tretjino, dve tretjini pa ljudstvo pod imenom fevda. Tigrški fari podredi nekatere podružnice, med njimi tudi cerkev sv. Jurija pri Blatogradu [*„ecclesiam sancti Georgii iuxta Mosburc“*]. Dalje podeli korarjem desetino v Mattersdorfu[1] [*„decimam de Martinsdorf“*] ter ordinacijo in administracijo pri kapeli sv. Jurija v Projernu [*„apud Prewar“*] in pri kapeli sv. Martina na Grobniškem polju.[2] Ker so patroni kapele sv. Marjete v Otmanjah, kapele sv. Štefana v Grabštajnu in kapele sv. Martina v Ostrovici [*„in subscriptis capellis sanctę Margaretę Otmaniach et sancti Stephani in Grauenstein et sancti Martini in Osterwiz“*] podarili svoje patronske pravice rečenim korarjem, zato jim tudi on (nadškof) prepušča pravico ordinacije in administracije v omenjenih kapelah,[3] da jim na ta način pomnoži njih prebendo. Tudi jim potrdi desetino pri pristavi v Ostrovici [*„curtis villicę in Osterwiz“*] od tamošnjih vinogradov in drugih priteklin, potem desetino od vinogradov v Otmanjah [*„in Otmaniach“*] ter desetino pri pristavi v Hölleinu [*„decimas villicationis, quę dicitur Prochpat“*].

„Acta sunt hęc anno dominicę incarnationis MCXXXVII., indictione XV., VII. kalend Ian. Data Salzpurc.“

[Ponarejena listina v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XI (1820) 522 k letu „1137“. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 115, št. 91.]

Št. 137.

1137, dne 9. julija. Lago Pesole.[4]

Sodna obravnava pod predsedstvom cesarja Lotarja zarad nekega prepira med papežem Inocencem II. in samostanom v Monte Casino.

Med prisotnimi se tudi omenja oglejski patriarh Peregrin [*„consedente etiam Peregrino patriarcha Aquilegensi“*].

„Anno . . . 1138., ind. I., VII. id. Jul., anno autem imperii domini Lotharii . . . VI., residente eodem . . . imperatore ad aquas Pensiles.“

[Petrus Diac. Chron. Cass., IV, 109 (MG. SS., VII, 822).]

---

[1] Mattersdorf, vas vzhodno od Trga na Koroškem.

[2] V Projernu in pri Sv. Martinu je ordinacijo in administracijo podelil krškim korarjem krški škof Roman I. okoli leta 1164.

[3] V Otmanjah in Ostrovici je krškim korarjem podelil ordinacijo in administracijo solnograški nadškof Eberhard okoli leta 1163.

[4] Lago Pesole, iz katerega prihaja reka Bradano, je med krajema, Melfi in Avigliano imenovanima. Bradano se izliva v Tarentinski zaliv.

Št. 138.

1137, dne 5. septembra. Benevent.

Papež Inocenc II. posveti v navzočnosti oglejskega patriarha Peregrina duhovnika Gregorja za beneventskega nadškofa. Ko so nato beneventski prebivalci prosili papeža, da bi vplival pri cesarju, da naj jih ta osvobodi nekaterih davščin, katere morajo dajati Normancem, je papež v ta namen poslal k cesarju oglejskega patriarha Peregrina, kardinala Gerharda in še nekatere druge.

Falco, Chronicon de rebus aetate sua gestis ad a. 1137 (Muratori, Rer. Ital. script., V, 123): „Die ... dominico apostolicus ipse ecclesiam episcopii descendit, quinto die videlicet intrante mensis Septembris electum ipsum consecravit, ad cuius consecrationem patriarcha interfuit Aquileiae et complures alii archiepiscopi, episcopi et abbates Teutonicorum. Judices et sapientes civitatis ... papam precantur, quatenus apud imperatorem intercederet, ut ... ipse Beneventanos liberaret ... de omnibus redditionibus, quas Normandis reddere soliti sunt, ... apostolicus ... patriarcham Aquileiae aliosque cardinales et Girardum specialiter cardinalem suum presbyterum ... ad imperatorem direxit.“

Št. 139.

(1137, med 15. in 19. septembrom) Monte Casino.

Rimski cesar Lotar III. odstavi Rajnalda, opata v Monte Casinu, ter povzdigne na njegovo mesto Wibalda, opata v Stablo.

Med prisotnimi se tudi omenja oglejski patriarh Peregrin.

[Petri Diaconi Chron. Cassin., IV, c. 119—124 (MG. SS., VII, 835–839).]

Št. 140.

1137, dne 22. septembra. Aquino.[1]

Rimski cesar Lotar III. izda neko listino za Monte Casino.

Med pričami se omenjata: *„Peregrinus patriarcha Aquilegensis,... Vlricus de Carinthia.“*

„Datum anno dominicae incarnationis MCXXXVII., indictione prima, anno regni d. Lotharii XIII., imperii VI. Actum apud Aquinum.“

[Izvirna listina v Monte Casinu. — Margarinus, Bullarium Cassinense, II, 153—158. — Gattola, Ad historiam abbatiae Cassinensis accessiones, II, 250–255.]

Št. 141.

1137, dne 6. novembra. Ceneselli.[2]

Rimski cesar Lotar III. podeli kanonikom v Veroni dva gradova.

Med prisotnimi se tudi omenjata *„Pelegrinus patriarcha Aquilegensis, dux de Carentana.“*

[1] Aquino v Južni Italiji severno od Monte Casina.

[2] Ceneselli na severni strani reke Pada nedaleč od Massa Superiore severozahodno od Ferrare.

„Die sabbato, qui est sexto die mensis Novemb . . . anno ab incarnatione domini nostri Jesu Christi millesimo centesimo trigesimo septimo... indictione quintadecima.“

[Ughelli, Italia sacra (ed. 1653), V, 678.]

Št. 142.

1137. Breže.

Solnograški nadškof Konrad naznanja, da so v njegovi navzočnosti in z njegovim dovoljenjem podelili solnograški kanoniki Milštatskemu samostanu posestvo v Zelsachu[1] blizu Milštata, zato pa dobili od milštatskih menihov neko posestvo na Pinzgauskem.

Med pričami se tudi omenjata: *Friderich de Bethowe,... Heinrich de Nazvoz.“*[2]

„Actum Frisaci anno domin. incarn. MCXXXVII.“

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XI (1820), 526, št. 115. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 272, št. 686.]

Št. 143.

Nepristno.[3]

1138, dne 6. januarja. Breže.

Solnograški nadškof Konrad podeli vsled prošnje krškega škofa Romana in (krškega) stolnega prošta Pabona krškim korarjem nekatere desetine od vinogradov v Launsdorfu.[4]

Med pričami se tudi omenjajo: *Wlricus dux Karinthie, Perenhardus comes,... Rembertus de Zemgoisdorf,...“*

„Actum apud Friesahc, VIII. idus Januarii, anno incarnatione domini MCXXXVIII., indict. XV.“[5]

[Ponarejena listina v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XI (1820) 526. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 118, št. 98.]

Št. 144.

(Najbrže leta 1138., pred 22. februarjem.)

Solnograški nadškof Konrad prepusti štajerski mejni grofinji Sofiji in njenemu sinu Otokarju [*„cum marchionissa Sophia et filio eius Ota-*

---

[1] Zelsach, vas od Milštatskega jezera proti severozahodu na Koroškem.

[2] „Nazvoz“ je Mokronog na Dolenjskem.

[3] Listina ne more biti pristna, kajti korarji Krške cerkve so dobili desetine v Launsdorfu še le leta 1164. Listina je bila, kakor trdi Jaksch, leta 1204. ponarejena in sicer na podlagi neke izvirne listine nadškofa Konrada, kar dokazuje dolga vrsta prič.

[4] Launsdorf, vas na Koroškem vzhodno od Št. Vida.

[5] Namesto „indict. XV“ bi moralo stati „indict. I“.

kero de Stire"] vso desetino po Runski dolini *[„in valle Rune"]* s pogojem, da jo uživa Runski samostan. Zato pa dobi nadškof dve kmetiji, eno v Hundsdorfu[1], eno pa v Weyeru.[2]

Med pričami se tudi omenja *„Meginhalm de Creine."*

Datum manjka.[3]

[Izvirna listina v Runskem samostanu na Štajerskem. — Pez, Thesaurus anecdot., III c, 694, št. 17. — Caesar, Annal. Stir., I, 746, št. 8. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 174, št. 174.]

Št. 145.

1138 (morda dne 22. maja). Bamberg.

Kralj Konrad III. potrdi privilegije samostana sv. Blaža v Črnem lesu.

Med pričami se tudi omenjata: *„Engelbertus marchio, Udalricus dux Carinthie."*

„Datum apud Babenberch anno domin. incarnat. MCXXXVIII., indict. I., regnante Chuonrado rege Romanorum II. anno vero regni eius I." [4]

[Izvirna listina v Karlsruhe. — Herrgott, Genealogia dipl., II a, 158, št. 214. — Cod. dipl. Saxon., I b, 91—92.]

Št. 146.

(Pred letom 1139.)

Grof Bertold (II.) iz Andechsa *[„Perhtoldus comes de Anedehesen"]* pošlje svojo hčer Kunigundo v Admontski samostan ter ob enem temu podeli 15 kmetij v Blatogradu na Koroškem *[„apud Moseburch in Karinthia"]*. Pozneje odstopijo samostanski bratje tri kmetije solnograškemu nadškofu Konradu za tri druge, katere imajo sedaj pri Puštalu[5] *[„apud Purchstal"]*.

Datum manjka.[6]

[Cod. trad. Admont., IV, 156, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 150, št. 143 k letu „c. 1130". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 276, 704.]

---

[1] Hundsdorf pri Straßengelu na Štajerskem.

[2] Weyer pri Fronleitenu na Štajerskem.

[3] V tej listini opisana daritev se omenja v neki drugi listini solnograškega nadškofa Konrada z dne 22. februarja leta 1138. Ker so nekatere priče navedene v obeh listinah, je jako verjetno, da sta obe nastali nekako v istem času.

[4] Datum ne navaja dneva in meseca, pač pa kraj. Kralj Konrad III. je leta 1138. praznoval binkošti, ki so bile dne 22. maja, v Bambergu, kamor je takrat prišlo mnogo duhovskih in posvetnih velikašev. (Cfr. Bernhardi, Konrad III, str. 39, op. 23.)

[5] Ta Puštal je bil blizu Ogleja. (Gl. št. 150.)

[6] Ta daritev se je zvršila pred letom 1139., kajti v listini z dne 10. oktobra leta 1139. (gl. št. 150) se že omenja, da je solnograški nadškof Konrad dobil tri kmetije v Blatogradu.

Št. 147.

(Pred letom 1139.)

Gospa Sigen in njen sin Perhtold odstopita Admontskemu samostanu nekatera posestva v fari Irdningu[1] [*„in parrochia Idinich“*] ter dobita zato sedem kmetij pri Blatogradu na Koroškem [*„in Karinthia apud Moseburc“*], katere sta nekdaj samostanu podarila grof Bertold iz Andechsa [*„de Andehsen“*] in njegova hči Kunigunda.[2]

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., IV, 140, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 402, št. 417 k letu „c. 1160“. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 277, št. 705.]

Št. 148.

1139, dne 21. junija. „Licusel.“

Med občino Tržaškega mesta in Dietalmom iz Devina [*„inter commune Tergestinae civitatis et dominum Dieltamum de Duino“*] je bil prepir zarad mej okolice Tržaškega mesta. Reklo se je, da je imenovani Dietalm prestopil svoje meje ter napadel Tržaško okolico. Nasprotno je pa Dietalm trdil, da so Tržačanje pustošili njegovo zemljo. Nazadnje je tržaški škof Dietmar [*„Dietmarus Tergestinus episcopus“*] z dovoljenjem obeh strank določil kraj „Licusel“, da sta prišli tja ter se potem tam dolgo med seboj prepirali. Naposled je tržaški oskrbnik in prokurator Ripald [*„Ripaldus gastaldio praedictae civitatis, procurator communitatis“*] z dvanajstimi, spodaj naštetimi možmi, ki so se dobro spominjali (stare meje), dokazal, da se razprostira okolica in lastnina Tržaškega mesta od kamenoloma pri Sestljanski luki[3] proti Lonjeru[4] mimo javne ceste[5] pa do onostran Vene.[6] Ne Dietalm in ne kdo drug nima nobene pravice do pašnikov, gozdov in vsega, kar je med to mejo in morjem. [*„. . . quod territorium et possessio comunitatis Tergestinae civitatis erat a carraria, quae vadit ad portum de Sistigliano versus Longheram sicut vadit via publica ultra Venam, totum versus mare tam pascua quam silvae et quicquid inter hos fines continetur ita, quod domino Dieltamo nec alicui alio aliquid pertinet intra praedesignatos confines.“*]

Ako ima kdo kaj med temi mejami, je to dobil od Tržaškega mesta. Še celo del (imetja) cerkve v Štivanu [*quaedam pars ecclesiae*

---

[1] Irdning v Aniški dolini na Štajerskem.

[2] Gl. št. 146.

[3] Sestljan je vas med Devinom in Nabrežino.

[4] Lonjer je vas nad Trstom v tako imenovani srednji okolici.

[5] Tudi dandanes dela državna cesta med Nabrežino in Opčino po nekaterih krajih mejo med Tržaško okolico in Sežanskim okrajnim glavarstvom.

[6] Vena se zove polje pri Proseku in Opčini. Italijani imenujejo Veno tudi kraški rob, ki se vleče zadaj za Borštom nad Bregom. (Rutar, Samosvoje mesto Trst in mejna grofija Istra, I, 8.)

sancti Johannis de Tuba"] se nahaja na zemlji sv. Justa; zarad tega odrajtuje imenovana cerkev sv. Ivana tržaškim kanonikom vsako leto kot davščino polovico darila, katero dobi na praznik sv. Ivana pri veliki maši.[1]

Naslednji možje so prisegli in potrdili, da se spominjajo, da je tako: *„Vincentius judex, Aymo judex, Adalgerus judex, Tefanius de Martino, Remenardus, Bonifacius, Ripaldus filius Leonis, Azo de Of, Of frater ejus, Amizo, Vitalis filius Zinisini et Voldricus filius Preroz."*

Nato je tudi zgoraj omenjeni Dietalm obljubil, da ne bode napadal prej opisane okolice. Enako je zatrdil gastald Ripald v imenu Tržaške občine, da ne prestopi zgoraj zaznamovanih mej. Da se ne bi vnel iznova kak prepir, je določil tržaški škof, da mora tista stranka, ki se ne bi brigala za tu določene meje, plačati pet liber najboljšega zlata.

„Anno vero ab incarnatione MCXXXVIIII., regnante domino nostro Conrado, Tergesti, die X. exeunte Junio, indictione secunda."

„Actum in loco, quod dicitur Licusel. Testes vero rogati fuerunt Vodolricus Tergestinus locopositus, Bonifacius Caprensis locopositus, Almericus viced., Engelpertus miles et alii multi."

„Ego Voldericus Tergestine civitatis tabellio interfui et jussu domini Dietmari episcopi et a partibus rogatus hanc cartulam propria manu scripsi complevi et roboravi."

[Star prepis, ki je lastnina Tržaške občine. — Mainati, Chroniche ossia memorie storiche di Trieste, I, 115. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1139.]

Št. 149.

(1139, pred 10. oktobrom.)

Solnograški nadškof Konrad podeli Admontskemu samostanu tista posestva na Radeljnu *[„ad Radelach"]*, katera je grof Weriand odstopil Solnograški cerkvi zarad hudodelstva, katero je napravil nad nadškofom Thiemonom.[2] *[„. . . pro absolutione peccati, quo in venerabilem archiepiscopum Diemonem peccaverat"]*.

Med pričami se tudi omenja *„Jannus de Marcha"*.

Datum manjka.[3]

[Prepis iz Cod. trad. Admont., IV v Admontu. — Pez, Thesaur. anecdot., III^{c}, 696, št. 20. — Zahn, Urkundenbuch d. H. Steierm., I, 128, št. 115 k letu „c. 1125". — Wichner, Gesch. v. Admont, I, 236, št. 9 k letu „c. 1106".]

---

[1] Primerjaj vsebino te listine z listino z dne 6. novembra leta 1223.

[2] Gl. Gradivo III, št. 417.

[3] Kdaj je grof Weriand uadškofu Konradu odstopil posestva na Radeljnu, ni znano; Meiller (Reg. zur Gesch. der Salzb. Erzbischöfe, str. 439, št. 84) misli, da morebiti med letom 1106. in 1112. Tudi ne vemo, kdaj je nadškof omenjena posestva prepustil Admontskemu samostanu. Ker so v zgoraj navedeni listini skoraj iste priče, kakor v neki listini nadškofa Konrada z dne 10. oktobra leta 1139. (gl. št. 150), je verjetno, da se je tu opisana daritev zvršila tudi takrat ali pa le malo prej.

Št. 150.

1139, dne 10. oktobra. Breže.

Solnograški nadškof Konrad potrdi v obširni listini razne daritve, katere je prejel Admontski samostan od njega ali pa od drugih. Potrdi mu med drugim posestvo na Radeljnu *[„predium illud ad Radela"]* in sicer trideset kmetij, katere mu je (nadškofu) dal grof Wergand zarad hudodelstva, katero je zvršil nasproti (solnograškemu) nadškofu Thiemonu,[1] in pa še to, kar mu je rečeni Wergand v istem kraju prepustil od svojih fevdov. Dalje podeli omenjenemu samostanu deset kmetij na gori, Pisweg[2] *[„Piswich"]* imenovani, katere mu je (nadškofu) na smrtni postelji odstopil koroški vojvoda Henrik,[3] potem šest kmetij in sicer tri v Glodnici, eno pri Mellachu[4] in dve nad Zosenom[5] *[„e quibus tres siti sunt apud Glodeniz, apud Melach unum, supra Zozzen duo"]*, katere mu je dal vojvoda Engelbert. Tudi prepusti nadškof rečenemu samostanu posestvo pri Dolenji Jarenini[6] *[„apud Jeringen inferius"]* s cerkvijo in z vsemi priteklinami, kar mu je izročil Rudolfus de Wittenswalt, brat Wergandov. To posestvo sega od izvira potoka Jarenine pa do Pesnice *[„ab exortu videlicet fluvii Jeringen usque in Pesnich"]*. — Nadškof je tudi podelil Admontskemu samostanu tri kmetije pri Puštalu tik Ogleja *[„ad Purchstal iuxta Aquilegiam"]*, za katere je dobil tri druge pri Blatogradu *[„ad Mosburch"]*.

Med pričami se tudi omenjata: *„Bernhardus comes de Carinthia, ... Jannes de Marchia, ..."*

„Actum in castro nostro Friesach, anno incarn. domini MCXXXVIIII., indictione II., VI. idus Octobris, regnante glorioso Romanorum rege Chunrado, anno regni eius II., pontificatus autem nostri anno XXXIIII."

[Cod. iz 13. stoletja v Admontskem arhivu. — Pez, Thesaurus anecdot., III c, 684, št. 11. — Urkundenbuch des Landes ob der Enns, II, 183, št. 123. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 181—186, št. 178. — Wichner, Gesch. v. Admont, I, 244, št. 15.]

Št. 151.

1139. Čedad.

Oglejski patriarh Peregrin prisili vsled pritožbe Hartwika, prošta pri sv. Štefanu[7] *[„Harturicus sancti Stephani praepositus"]*, odvetnika Majnharda in njegovega sina Henrika, sodeležnika odvetništva *[„Minghinardum advocatum filiumque eius Henricum eiusdem advocatiae con-*

---

[1] Glej Gr. III, št. 417.
[2] Pisweg na Koroškem blizu Št. Vida.
[3] Henrik III., ki je umrl dne 4. decembra leta 1122.
[4] Mellach blizu Strassburga na Koroškem.
[5] Zosen blizu Hüttenberga na Koroškem.
[6] Jarenina, severno od Maribora na Štajerskem.
[7] Samostan sv. Štefana v Ogleju.

sortem"], da se odrečeta pravici do odvetništva po nekaterih vaseh rečenega samostana.

„Actum in Civitate australi Forojulii in capella sancti Paulini patriarchae anno incarnationis domini MCXXXIX."

[Rubeis, Mon. eccl. Aquil., col. 567 po neki listini v Videmskem arhivu.]

Št. 152.

(1139.)

Engelbert, grof goriški in odvetnik Oglejske cerkve [*„Engelbertus comes et advocatus"]*, odstopi iz ljubezni do svoje sestre Beatrice samostanu Marije Device (pri Ogleju) odvetniško pravico [*„iusticiam advocatie"]*, katero si je po pravici ali po krivici lastil v vaseh, Terzo, Červinjan, Muscoli, Alture in Perteole imenovanih [*in villis Tertii et Cervignani et Musculi, Alture, Pertegule"]*. Zato pa dobi od samostana v fevd sedem kmetij v Belgradu [*„in loco, qui dicitur Velgradu"]* s pogojem, da se po njegovi smrti povrnejo samostanu. Ako bi grof hotel uničiti to podelitev, naj izgubi zgoraj omenjene kmetije. To se je zgodilo v navzočnosti oglejskega patriarha Peregrina [*„coram patriarcha Pelegrino"]* in krškega škofa Romana.

Isto uro je patriarh Peregrin odstopil na oltar Marije Device za vzdrževanje ondotnih sester dve kmetiji pri Tolminu [*„duos mansos apud Tulmin"]*.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Engelbertus comes, Gebehardus dendeburch,*[1] *. . . Leonardus de Langenarc,*[2] *Heinricus cognomento Cisil, Pertoldus de Mosburch, Engilbertus (et) Diethalmus de Gorce, . . . Purchardus de Susnic."*[3] — Datum manjka.[4]

[Notarski prepis iz leta 1277. v Mestni knjižnici v Vidmu. — Joppi v Archeografo Triestino, Nuova ser., XI (1885) 381, št. 1]

Št. 153.

1139. Oglej.

Oglejski patriarh Peregrin [*„Pelegrinus"]* potrdi vsled prošnje Heilike, opatice samostana Marije Device tik Oglejskega zidovja *„Haliggae abbatissae monasterii sanctae Mariae, quod situm est iuxta muros Aquilegie"]*, vse daritve, katere je rajnki patriarh Popon napravil rečenemu samostanu, in sicer kraj Izolo [*„locum, qui dicitur Insula"]* z vsemi priteklinami, potem vasi, ki niso daleč od mesta (Ogleja), namreč

[1] Namesto „dendeburch" bi moralo stati „de Niwenburch". (Gl. št. 153.)

[2] Namesto „Langenarc" bi moralo stati „Langenacker". (Gl. št. 153.) Po mojih mislih je to sedanja Dolga njiva severozahodno od Trebnjega na Kranjskem.

[3] Namesto „Susnic" je morebiti v izvirni listini stalo „Sivinic". Misliti nam je na grad Žibnik med Svibnim in Radečami na Kranjskem.

[4] Patriarh Peregrin je leta 1139. podelil samostanu Marije Device dve kmetiji v Tolminu (gl. št. 153). Iz tega je razvidno, da je tudi ta listina iz leta 1139. To potrjujejo tudi imena prič, katera so v obeh listinah navedena.

Terzo, Červinjan, S. Martino, Muscoli, Mortesins, Alture, Saciletto in Perteole z vsemi priteklinami, ki se nahajajo med jezerom v sredi gozda in Castionsko zemljo, potem med travnikom, „Frascario“ imenovanim, Cavenzanom ter hišo Svaldana, kjer tečeta Freda in Anfora proti Cornu in kjer teče tudi Zumiel.[1] *[„. . . villam videlicet de Tercio, villam de Cirviana, villam de sancto Martino, villam de Musculo, villam de Morticino, villam de Altura, predium de Sacilo, villam de Pertegulis cum omnibus pertinentiis earum, quae sunt a lacu, qui est in summa silva, usque in terra de Castellone, a prato Frascario usque ad Calvenzan, a casa Svaldana sicut tenet Rovedula et Amphora rectum in Cornio, sicut tenet Zumellus . . .“]*

Dalje podeli patriarh Peregrin imenovanemu samostanu dve kmetiji pri Tolminu *[„duos mansos apud Tulminum“]*. Tudi mu potrdi odvetniško pravico *[„advocatia“]* po vaseh, Terzo, Červinjan, Muscoli, Alture in Perteole imenovanih *[„in villis Tercio et Cirviano et Musclo et Altura et Pertegulis“]*, katero mu je (samostanu) podelil goriški grof Engelbert *[„Engilbertus comes de Gorza“]*, da bi zarad nekega umora delal pokoro. Dalje mu patriarh potrdi tudi tisto odvetniško pravico, katero je grof Engelbert pozneje podelil rečeni cerkvi po vseh vaseh in posestvih, po katerih jo je imel po pravici ali po krivici, v dušni blagor svoje sestre Beatrice, a je dobil za to podelitev sedem kmetij.[2] Te kmetije je omenjena Beatrica prepustila samostanu takrat, ko je postala nuna.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Pelegrinus patriarcha, Romanus Gurcensis episcopus, Engilbertus comes de Gorza, Gebehardus de Niwenburch, . . . Leonhardus de Langenagcher, Hainricus cognomento Zisil, Pertoldus de Moseburch, Engilbertus et Diethalmus de Gorza, . . . Purchardus de Divinich.“*[3]

„Acta sunt haec in palatio Aquilegiensi anno incarnationis domini MCXXXVIIII., indictione VI.“[4]

Notar Rubertus.

[Izvirna listina v Mestni knjižnici v Vidmu. — Joppi v Archeografo Triestino, Nuova ser., XI (1885), 382, št. 3.]

Št. 154.

(Po letu 1139.)

Neki mož, Kragelj imenovan *[„quidam vir Chragil nomine“]*, prepusti oltarju Marije Magdalene v Brežah[5] svoje posestvo, katero je

---

[1] Glej Gradivo III, št. 87.
[2] Gl. št. 152.
[3] Mogoče je, da namesto „Divinich“ stoji v listini „Sivinich“.
[4] Namesto „ind. VI“ bi moralo stati „ind. II“ ali pa „ind. III“.
[5] V Brežah je solnograški nadškof Konrad I. najbrže leta 1121. (cfr. Jaksch, I, 90) dal napraviti bolnišnico in zraven nje leseno cerkev. Vse to je nato podelil Admontskemu samostanu. (Gl. listino papeža Inocenca II. z dne 13. aprila leta 1139., katero je ponatisnil Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 179, št. 177.)

po materi podedoval, s pogojem, da bi ga užival še do smrti. Sinov zgled je tudi izpodbudil očeta, ki je imel svoje posestvo v Knežji vasi[1] *[„Gnesindorf“]* zraven sinovega, da je tudi on odstopil svoje posestvo rečenemu oltarju s pogojem, da ima do svoje smrti užitek od njega.

Priče: *„Adalbertus pater Chragili, Tirizi, Meingoz, Engilprecht, Hvvatız, Nesco*[2] *et frater eius Nersinelo, Wolfram de Micheldorf,*[3] *Sigboto, Gotfrit, Perhtolt, Diezili, Cuuuigoi,*[4] *Debrogoi,*[5] *Goussi, Goizla,*[6] *Rizili, Iohannes, Pernger de Tragindorf, Hartvvic, Pezla.“*

Datum manjka.[7]

[Cod. trad. Admont., II, 26 in IV, 131, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 140, št. 125 k letu „c. 1130“. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 246, št. 605.]

Št. 155.

(Po letu 1139.)

„Sophia de Uorhach“,[8] njen nečak Perhtold in njena nečakinja Matilda podelé na oltar Marije Magdalene v Brežah svoje posestvo v „Uorhach“.

Med pričami se tudi omenja neki *„Prezlau“.*[9]

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., II, 26 in IV, 131, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 161, št. 161 k letu „c. 1135“. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 246, št. 605.]

Št. 156.

1140, dne 25. marca.

Winther, ministerial Krške cerkve, voli svojo deklo Hiltigundo Marijinemu oltarju na Krki.

Med pričami se tudi omenjata *„Pribizlaỽ*[10] *preco et filius eius Chazel.“*

„Hec autem acta sunt anno ab incarnatione domini MCXL., VIII. kalend. April.“

[Prenovljeni akt iz začetka 13. stoletja v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 121, št. 109.]

---

[1] Gnesindorf (Knežja vas) je sedanja vas Grafendorf jugovzhodno od Brež.

[2] Pravilno Neško, sestavljeno iz korena „neg“ in pripone „ko“.

[3] Micheldorf, vas jugovzhodno od Brež.

[4] Namesto „Cuuuigoi“ je najbrže prvotno stalo „Cuunigoi“. Pravilno se je ime glasilo Kunigoj ter je sestavljeno iz besed „kuna“ in „gojiti“.

[5] Pravilno Dobrogoj, sestavljeno iz „dober“ in „gojiti“. Cfr. Gr. III, št. 236, kjer stoji „Tobrogoy“.

[6] Pravilno Gojslav, sestavljeno iz besed „goj“ in „slava“.

[7] Zastran datiranja glej Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 244.

[8] „Uorhach“ je sedanja vasica Unter-Farcha severozahodno od Starega dvora na Koroškem.

[9] Pravilno Preslav. Ime je sestavljeno iz predloga „pred“ in samostalnika „slava“.

[10] Pravilno Pribislav. Ime je sestavljeno iz glagola „pribiti“ (= dobiti) in samostalnika „slava“. To ime se omenja tudi v Gr. II, št. 490, kjer stoji rodilnik „Pribizlauui“.

Št. 157.

1140, dne 7. aprila. Oglej.

Oglejski patriarh Peregrin naznanja, da sta plemeniti Dietbald de Chagere[1] in njegove soproga Truta [*„Dyebaldus nobilis quidam de Chagere et uxor eius Truta“*] vsled njegove izpodbude ter po nasvetu mnogih razumnih ljudi prepustila Oglejski cerkvi svoj alod v Gornjem gradu [*„allodium suum Obbremburch“*] tako, kakor sta ga prej sama imela, in sicer grad, gozd, njive, travnike, pašnike, ribištvo, lov, dohodke, izhode, nevoljnike moškega in ženskega spola ter njih otroke na ta način, da naj ima cerkev v svoji lasti grad,[2] k njemu spadajoči dvor, deset kmetij in dva sintmana[3] z njunimi kmetijami, log in gozd z eno kmetijo tik loga, mlin z dotično kmetijo, potem ministeriale obojega spola, katerih je kakih sto, ki naj imajo pravice oglejskih ministerialov, ter vsa njih posestva. [*„... castrum et aream adiacentem castro et decem mansos et duos syntmannos cum suis mansis, nemus et forstarium cum uno manso nemori adiacenti, unum molendinum cum suo manso et ministeriales utriusque sexus prope centum, qui legem et ius Aquilegiensium dienstmannorum eorum collaudatione deberent habere, cum omnibus possessionibus suis ...“*] Vse drugo, kar še ostane, vsa obdelana in neobdelana zemlja ter kakih 500 nevoljnikov z njih ženami in otroki naj služi kot popolna last Gornjegrajskemu samostanu, katerega so iznova ustanovili on (patriarh), plemeniti Dietbald de Chagere in njegova soproga Truta v čast Mariji Devici, ter ondotnim menihom, ki živé po redu sv. Benedikta. [*„Sane cetera omnia, que remanent, culta sive inculta, cum quingentis fere alius condicionis mancipiis, cum suis mulieribus ac natis monasterio Obbremburch, quod a nobis et a nobili viro Dyebaldo de Chagere eiusque uxore Truta in honore gloriose ac perpetue dei genitricis virginis Marie de nova fundatum est, monachis secundum regulam sancti Benedicti ibidem deo mancipatis perpetuo iure proprietario deserviant.“*] Samo menihom, ne pa njemu (patriarhu) ali pa komu drugemu naj bo dovoljeno, postavljati tam mline, trebiti za svojo rabo gozde in lesovje ter jih izkoriščati, s trebljenjem širiti svoje meje kolikor jim je mogoče, ter naseljevati kolone. Menihi sami naj imajo pravico narejati mline, loviti ribe in divjačino ter dobivati iz gozdov kože jelenov in drugih zveri, sokole in kragulje. Patriarh pravi, da je z ozirom na pobožni namen plemenitega Dietbalda de Chagere

[1] Kje je kraj „Chagere“, ni znano. Na Bavarskem je več vasi, katerim se Kager pravi.

[2] Nekdanji grad, po katerem je kraj „Gornji grad“ dobil svoje ime, je bil na hribu, Gradišče imenovanem, vzhodno od sedanjega trga. Leta 1247. so ta grad zvali „Stari grad“.

[3] Brinckmeier (Gloss. dipl.) pravi, da so bili „sindmanni“ (Sendleute) možje duhovskega ali pa viteškega stanu, ki so prisegli, da naznanijo vsak prestopek zoper nravnost, postavo in vero. Smatrali so jih za jako resnicoljubne priče, katerim je bilo treba verovati. Pozneje so tako imenovali poštene in ugledne može, katerih pričanju se ni mogel nihče upirati. — Du Cange (Gloss. med. et inf. lat.) piše, da „sindmanni“ so to, kar „testes synodales“, tedaj osebe, katere je sinoda priznala za zanesljive priče. O njih resnicoljubnosti se ni moglo dvomiti.

in njegove soproge Trute podelil po nasvetu in z dovoljenjem vseh oglejskih kanonikov rečenemu samostanu dva dela desetin z obdelanimi in neobdelanimi novinami v Gornjegrajski fari[1] ter dva dela desetin z obdelanimi in neobdelanimi novinami v fari sv. Marije v Braslovčah. [*„... duas partes decimarum cum novalibus cultis sive incultis plebis de Obremburch et duas partes similiter decimarum cum novalibus cultis et incultis plebis sancte Marie de Frazlov contulimus perpetuo possidendas.“*] Kar se tiče imenovanih desetin v Gornjegrajski fari, jih je prej imel od njega (od patriarha) in njegovih prednikov kot fevd plemeniti Dietbald de Chagere. Patriarh izraža željo, da bi to, kar je storil iz pobožnosti, priznali tudi njegovi nasledniki in še celo branili. Dalje je patriarh dal menihom v fevd deset kmetij na Furlanskem v vasi, Budrio[2] imenovani [*„decem mansos in Foroiulii sitos in villa Budriach“*], da bi od tam dobivali sol in olje. Za zidanje samostanskega poslopja je patriarh menihom naštel v roke 30 mark. Patriarh, plemeniti Dietbald de Chagere in njegova soproga Truta so obljubili, da ne bodo Gornjegrajskemu samostanu od tega, kar se mu je tu podelilo, ničesa odtegnili, vzeli, dali v fevd ali kako drugače odstranili.[3]

Med pričami se tudi omenjajo: *„Dyetmarus Tergestinus, Gerwicus Concordiensis, Adam Emonensis episcopi, comes Pernhardus, Menhardus advocatus, Albertus de Manzano et filii eius Hermannus (et) Wlschalcus de Tercento, Menhalmus de Cregn(a), Menhardus de Swarzemburch, Amelricus de Rotensteyn, Amelbertus de Cholmenz, Henricus de Trimian, Lůdowicus de Lauarian, Chonradus de Niwenburch ...“*

„Actum est hoc Aquilegie in ecclesia sancte Marie feliciter, anno dominice incarnationis MCXL., indictione III., septimo idus Aprilis, anno pontificatus nostri nono, regnante domino Chonrado glorioso Romanorum rege.“

[Prepis iz 13. stoletja v Deželnem arhivu v Gradcu. — Frölich, Dipl. sacra duc. Styriae, II, 286, št. 26. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm, I, 188, št. 180. — Orožen, Das Benediktinerstift Oberburg, str. 4—7. — Stegenšek v Časopisu za zgodovino in narodopisje, VII (1910), str. 1 (odl.)]

Št. 158.

1140, dne 26. aprila. Breže.

Solnograški nadškof Konrad (I.) naznanja, da je daroval Runskemu samostanu[4] desetine v Stangersdorfu [*„Stanigoistorf“*],[5] Schirningu

[1] Gornjegrajska fara je takrat obsegala vso sedanjo dekanijo Gornjegrajsko in pa še kuracijo sv. Andreja v Belih vodah v Šoštajnskem okraju. (Orožen, Das Benediktinerstift Oberburg, str. 8, op.)

[2] Budrio je blizu Vidma na Furlanskem.

[3] Kako nam je tolmačiti nekatere stavke te listine, kaže razprava „O najstarejši zgodovini gornjegrajskega okraja“, katero je Stegenšek objavil v 7. letniku Časopisa za zgodovino in narodopisje, str. 1—33.

[4] Runa je od Gradca proti severozahodu.

[5] Stangersdorf je vas v občini Lang med Lipnico in Wildonom na Srednjem Štajerskem.

[„*Tsirnowe*“][1] in Schüttingu [„*Pletichach*“],[2] a dobil za nje kot odškodnino sedem slovenskih kmetij [„*VII Sclauonicos mansus*“] in sicer štiri v Stögersdorfu [„*Stoigoistorf*“],[3] tri pa v Moskirchenu [„*Mosen*“].[4]

Navzočnih je bilo več prič.

„*Acta sunt anno dominicę incarnationis millesimo centesimo XL., indictione III., sub die VI. Kalendarvm Maiarvm.*“

[Izvirna listina v arhivu Runskega samostana. — Meiller, Reg. zur Gesch. der Salzb.-Erzbischöfe, 40, št. 217 (extr.). — Zahn, Urkb. d. H. Steiermark, I, 190, št. 181.]

Št. 159.

Nepristno.[5]

1140, dne 1. maja. Frankfurt.

Rimski kralj Konrad (III.) potrdi Krški cerkvi vse to, kar je cesar Arnold [„*Arnoldus imperator*“] podelil plemenitemu Svetopolku, vazalu mejnega grofa Liutpolda [„*Zwetbocho viro claris natalibus orto Liutpaldi marchionis sui fassalo*“], in sicer zemljo na Koroškem, ki sega od Glodniških Alp in Pustih planin do Schwarnbrunna, do ustja Milse v Motnico in do Grebencev.[6] Na eni strani se svet razprostira do reke Mure in do tostranskih gora s krajem, Einöde[7] imenovanim, na drugi pa do Krške doline s to vred in pa do Selč.[8] [„. . . *ea que sita sunt in Karinthia sub certa determinationę denominata: ab alpibus Glodniz ad Desertas Alpes, ad Coniuratum Fontem, ad confluentia Milse in Motniz, deindę usque Enthristanne ex una parte montis usque Mvram fluvium et* <montes citra iacentes>[9] *cum Ainodę* <usque in vallem Gurcensem simul cum ea>[9] *et predium Cedelsach.*“] Dalje potrdi rečeni cerkvi to, kar je od imenovanega cesarja dobil Waltun v Trušenjski dolini, na Djekški gori in v Ingeringu.[10] [„*Preterea quicquid Waltunus in Thrusintal et in monte Diehs nec non Underingin larga donationę predicti imperatoris possederat.*“] Tudi

[1] Schirning je spodnji del doline v občini Eisbach jugozahodno od Gradweina na Štajerskem.

[2] Schütting, sedaj grad pri Hitzendorfu jugozahodno od Gradca.

[3] Stögersdorf je vas v sodn. okraju Voitsberg na Štajerskem.

[4] Mooskirchen je trg v sodn. okraju Voitsberg.

[5] Jaksch (Mon. Car., I, 22 in drugod) je dokazal, da je bila ta listina med letom 1172. in 1176. ponarejena. Kdo je to storil, nam ni znano. Pisava kaže, da je bil isti mož, kateri je tudi sestavil nepristno listino cesarja Arnulfa iz leta 898 (Gr. II, št. 320), potem nepristno listino kralja Henrika IV. iz leta 1072. (Gr. III, št. 263) ter nepristno listino cesarja Friderika I. iz leta 1162. (Jaksch, Mon. Car. I, št. 226b) ter spisal tudi dve pristni listini, eno iz leta 1175. (Jaksch, I, št. 293) ter eno iz leta 1176. (gl. št. 574).

[6] Kje so Glodniške Alpe, Puste planine, Schwarnbrunn, Milsa, Motnica in Grebenci, glej Gr. II, št. 320, op.

[7] Misliti nam je na Einöde južno od Neumarkta na Štajerskem.

[8] Gl. listino z dne 4. septembua 898. (Gr. II, št. 320.)

[9] Besede „montes citra iacentes“ se ne nahajajo v nepristni listini cesarja Arnulfa. Namesto besed „usque ad Mvram fluvium“, katere je zapisal v nepristno Arnulfovo listino, je tu postavil „usque in vallem Gurcensem simul cum ea“.

[10] Gl. listino z dne 29. septembra 895. (Gr. II, št. 309.)

potrdi Krški cerkvi tista posestva, katera so rimski cesarji Oton (II.),[1] Henrik (II.)[2] in Konrad (II.)[3] prepustili v last grofu Viljemu ter njegovemu enakoimenovanemu sinu in katera je s Svetopolkovimi in Waltunovimi posestvi vred jako plemenita Hema kot zakonita dedična podarila omenjeni cerkvi. Nato potrdi Krški cerkvi vse to, kar sta jej prepustila njegova prednika Henrik IV. in Lotar III.[4] Tudi veleva, da naj rečena cerkev obdrži grad Vitanje,[5] katerega Herman z vojsko napada in vznemirja. [*„Castrum quoque Witenstain prenominate ecclesie assignantes communimus, quod Hermannus inpugnat et infestat.“*] Krška cerkev naj svobodno brez ugovora množi svoje imetje v svojo korist.

Naštetih je več prič.

„Data kalend. Maii anno dominicę incarnationis MCLX.,[6] *indictione III., regnante Cunrado Romanorum rege II. anno vero regni eius III., actum in Frankeneuort.“*

[Ponarejena listina v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 123, št. 111.]

Št. 160.

1140, dne 3. maja. Frankfurt.

Kralj Konrad III. potrdi freisinškemu škofu Otonu privilegije njegove škofije.

Med pričami se tudi omenja *„Engelbertus marchio“*.

„Anno dominice incarnationis MCXL., indictione III., regnante Cůnrado Romanorum rege secundo anno vero regni eius III., data Francheneuord V. nonas Maii.“

[Cod. 189 in 191 v Državnem arhivu v Monakovem. — Hund-Gewold, Metrop. Salisb. (ed. Mon.) I, 157. — Meichelbeck, Hist. Frising., I[a], 319. — Resch, Aetas millen., 159. — Lünig, Reichsarchiv, XVII[a], 232. — Mon. Boica, XXXI[a], 394, št. 208. — Zahn, Cod. dipl. Austro-Fris., I, 97, št. 100 (Fontes rer. Austr., Dipl. XXXI).]

Št. 161.

1140, dne 23. novembra. Lateran.

Papež Inocenc II. piše Wernerju, opatu Šentpavelskega samostana na Koroškem, čigar ustanovitelji, namreč devinski nadškof Hartwik, grof Engelbert (I.), njegova soproga Hedvika [*„Hadeuuic“*] in njegovi

[1] Gl. listino z dne 24. oktobra 980. (Gr. II, št. 470.)
[2] Gl. listini z dne 15. in 18. aprila 1016. (Gl. III, št. 35 in 36.)
[3] Gl. iistini z dne 11. maja 1025. in 30. decembra 1028. (Gr. III, št. 68 in 84.)
[4] Gl. listino z dne 18. oktobra 1130. (Gl. št. 99.)
[5] Del Vitanjske okolice je cesar Oton II. leta 980. podelil grofu Wilhelmu. (Gr. II, št. 470) in tako je razumljivo, da je Krška cerkev v teku časa dobila v svojo oblast razen okolice tudi grad Vitanje. Kdo je tisti Herman, ki je grad napadel, nam ni znano.
[6] Namesto „MCLX“ bi moralo stati „MCXL“.

sinovi so ga (samostan) podelili sv. Petru. Po zgledu rajnkega papeža Urbana (II.)[1] sprejema tudi on (Inocenc II.) samostan v varstvo sv. Petra ter določa, da ostanejo posestva, katera samostan že ima ali jih pa še dobi, v njegovi (opatovi) oblasti in v oblasti njegovih naslednikov. Ako bi umrl on ali pa kateri njegovih naslednikov, naj postane opat le tisti, katerega bi izvolili vsi bratje ali pa vsaj modrejši izmed njih. Kdor bi bil izvoljen, naj pride k rimskemu papežu, da ga posveti. Krizmo, sveto olje, oltarje, cerkve ter ondotne menihe in klerike naj posvečuje škof tamošnje škofije, ako je naklonjen Apostolski stolici in ako bi to izvrševal brezplačno in brez zlobnosti. Ako pa ne, naj se obrnejo do kakega drugega katoliškega škofa, kateri naj to izvrši z dovoljenjem Apostolske stolice. Noben škof ne sme siliti katerega izmed njih (izmed opatov), da bi šel k sinodi, ako ni sklicana v cerkvene in pametne svrhe. Opat naj sposobne može, katere je treba posvetiti v presbitere za cerkve in kapele Šentpavelskega samostana, predstavi svojemu škofu, kateri naj jih potem, ko so posvečeni, brez vsakih sitnosti pošlje k tistim cerkvam, za katere so bili določeni. Vsak, kdor ni izobčen, si lahko izbere svoje pokopališče v rečenem kraju (v Št. Pavlu). Nihče se ne sme polastiti odvetništva čez samostan; odvetnik naj bo le tisti, katerega je na korist rečenemu kraju izvolil opat soglasno z menihi; odvetnik naj izvršuje odvetniško službo brez nasilja hrabro in častno. Od del, katera so menihi izvršili s svojimi rokami in na svoje stroške, potem od novin in od tistih stvari, katere je samostanu dal rajnki solnograški nadškof Thiemon *[„a Tiemone“]*, ni potreba dajati nikakršnih desetin; vendar je treba varovati pravice tistih cerkva, ki mejijo ob te novine. Tudi od krme, ki je namenjena samostanski živini, se ne sme pobirati desetina. Noben škof ne sme izreči čez samostan interdikta, ako ni za to dovolj tehtnih vzrokov. Noben škof, cesar, kralj, vojvoda, grof, odvetnik, opat ali kaka druga cerkvena ali posvetna oseba ne sme samostana brez vzroka vznemirjati, se polastiti njegovih posestev, vzetih posestev obdržati ali pa jih brez dovoljenja modrejših bratov dati v fevd. Za podelitev teh pravic naj samostan plača papežem vsako leto po en bizancij *[„bizantium“]*.

Nato sledé imena takrat navzočnih kardinalov.

„Dat. Laterani . . . VIIII. kalend. Decemb., indictione IIII., incarnationis dominicae anno MCXL., pontificatus vero domni Innocentii secundi pape anno undecimo.“ — „Ad hoc in apostolicae.“

[Izvirna listina v Št. Pavlu na Koroškem. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XII (1821), 238, št. 121 (odl.). — Schroll, Urkundenbuch v. St. Paul, str. 82, št. 3 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 285, št. 732.]

[1] Gl. Gradivo, III, št. 419. — Listina papeža Urbana II. z dne 26. marca leta 1099. je služila za podlago, ko so sestavljali zgoraj opisano listino papeža Inocenca II.

Št. 162.

1140, dne 1. decembra. Verona.

Oglejski patriarh Peregrin posveti iznova cerkev sv. Jurija v Veroni. Pri tej slavnosti je bil med drugimi tudi navzočen *„Dethemarus Tergestinus episcopus"*.

„Anno ab incarnatione domini nostri Iesu Christi millesimo centesimo quadragesimo, primo die mensis Decembris, indictione tertia, regnante Conrado Romanorum rege."

[Ughelli, Italia sacra (ed. 1653), V, 712.]

Št. 163.

(Med letom c. 1140. in 1145.)

Svobodni Reginher iz Steierberga[1] in njegova soproga Petrisa *[„Reginherus liber homo de Touernich cum uxore sua Petrissa"]* podelita Admontskemu samostanu takrat, ko je njun, še majhen sin Liutold vanj vstopil, svoje imetje v Kirchheimu[2] *[„apud Chyrichaim"]*. Ravnotako odstopi Reginherjev brat Gebhard iz Steierberga *[„Gebhardus de Touernich"]* rečenemu samostanu to, kar je imel v Kirchheimu. Tudi Reginherjeva tašča, plemenita Judita iz Bistrice *[„de Wistriz"]*, podari svoje posestvo v imenovanem kraju Admontskemu samostanu. Vse posestvo, katero so Reginher, Gebhard in Judita prepustili samostanu, je merilo 32 slovenskih kmetij *[„per hobas divisum XXX et duas hobas Sclavonicas"]*. — Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., II, 152 in IV, 155, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Pez, Thesaurus anecd., III c, 798, št. 133. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 541, št. 572 k letu „c. 1175". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 281, št. 722.]

Št. 164.

(Med letom 1140. in 1147.)

Majnhard I., grof goriški[3] *[„Meginhardus comes de Gorza"]*, odstopi na smrtni postelji *[„in extremis vitę sueę"]* tri vinograde v Hollenbachu[4] *[„in loco, qui Cholnpach vocatur"]* Engelbertu, mejnemu grofu v Kraiburgu[5] *[„in manus Engilberti marchionis de*

[1] Steierberg, vas severovzhodno od Trga na Koroškem.

[2] Groß-Kirchheim, vas blizu Sv. Krvi na Koroškem.

[3] Goriški grof Majnhard I. je umrl med letom 1140. in 1147.

[4] Hollenbach na Dolenjem Avstrijskem blizu Waidhofena na Diji.

[5] Engelbert II. in rodovine Spanheimov, izprva (1107—1123) mejni grof istrski, pozneje (1124—1135) vojvoda koroški, je bil oženjen z Oto, hčerjo pasovskega grofa Ulrika. (Gl. Gradivo, III, št. 418.) Kaže se, da je po soprogi dobil več posestev po Bavarskem okoli Kraiburga ter se nato začel po tem kraju imenovati „marchio de Chragiburch". Ta naslov je prevzel tudi njegov sin Engelbert, ki je bil od leta 1124. dalje mejni grof istrski.

Chragiburch"] z namenom, da jih ta prepusti samostanu sv. Petra v Solnogradu.

Naštetih je več prič.

Datum manjka.

[Cod. trad. s. Petri v Solnogradu. — Chmel v Notizenblatt der Wiener-Akademie, VI (1856), 192, št. 321. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 277, št. 706 (odl.). — Hauthaler, Salzburg. Urkundenbuch, I, 400, št. 279.]

Št. 165.

(Med letom 1140. in 1147.)

Solnograški nadškof Konrad podeli na novo ustanovljeni proštiji v Sekovem [*„novellę plantationi Seccowe"]* vse desetine od žita, vina in živine v Dolenji Jarenini [*„omnem decimationem nostram in annona, vino et pecoribus apud villam, que vocatur Niderin Jaringen"]*.

Naštetih je več prič.

Datum manjka.[1]

[Izvirna listina v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 246, št. 240.]

Št. 166.

(Med letom 1140. in 1150.)

Engelskalk iz Brež [*„Engilscalcus Frisacensis"]*, ministerial Solnograške cerkve, podeli neko posestvo proštiji v Chiemsee.

Med pričami se tudi omenjata *„marchio Engilbertus"* in pa *„Reginbertus de Richenburch"*.

Datum manjka.

[Cod. trad. Chiemens. iz 12. stoletja v Monakovem. — Mon. Boica, II, 306. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 280, št. 718.]

Št. 167.

1141, dne 22. maja. St. Lambrecht.

Solnograški nadškof Konrad naznanja, da je „Adelrammus de Waldeke"[2] ustanovil korarski samostan pri cerkvi sv. Marije pri Bistrici[3] [*„in ęcclesia sanctę Marię apud Fustriz"]* ter mu podelil več posestev.

Med pričami se tudi omenjata: *„Willehalm de Huneburch et frater eius Ŏdalrich"*.

„Acta sunt hec anno incarnationis domini millesimo centesimo quadragesimo primo, indictione quarta, presidente Salzburgensi metropoli

[1] Leta 1140. je bila proštija ustanovljena, leta 1147. je pa umrl solnograški nadškof Konrad.
[2] Waldeck na Dolenjem Avstrijskem ob Piestingu od Dunajskega Novega mesta proti zahodu.
[3] Sedaj St. Marein pri Knittelfeldu na Štajerskem.

Chŏnrado archiepiscopo, tenente vicem eius Romano Gurcensi episcopo. Data apud sanctum Lambertum, XI. kalendis Iunii.“

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — Frölich, Dipl. Styriae I. 141, št. 2. — Hormayr, Archiv f. Süddeutschland, II, 249, št. 25. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 212, št. 207.]

Št. 168.

1141, dne 28. julija. Breže.

Solnograški nadškof Konrad potrdi samostanu sv. Petra v Solnogradu njegova posestva. Med temi posestvi je bilo tudi deset kmetij, katere je nadškofu prepustil na smrtni postelji (koroški) vojvoda Henrik, sin Engelbertov *[„Heinricus dux filius Engelberti“]*, ter šest kmetij, katere je nadškof dobil od Henrikovega brata, (istrskega) mejnega grofa Engelberta *[„frater suus Engilbertus marchio“]*.

„Acta sunt haec anno domin. incarn. MCXLI., indict. IIII. . . . Actum Frisaci V. kalend. Augusti.“

[Prepis iz konca 12. stoletja v arhivu samostana sv. Petra v Solnogradu. — Meiller, Reg. zur Gesch. der salzb. Erzbischöfe, str. 42, št. 226 (reg.) — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, št. 737 (reg.).]

Št. 169.

1141 (meseca julija). Breže.

Solnograški nadškof Konrad naznanja, da je po dolgem prizadevanju naredil konec prepiru, s katerim sta že imela opraviti njegova prednika, nadškofa Gebhard in Thiemon. Mejni grof Starkhand,[1] njegov brat Wergand, pozneje tega hči Hema in njen soprog, grof Wolfrad,[2] so večkrat trdili, da je posestvo Ceste,[3] katero se razprostira od „Wibesteina“[4] in vrelca, zaznamovanega z mramornatim kamenom,[5] pa do gorskega roba,[6] njih lastnina. *[„. . . prediumque Cezt istis terminis signatum, Wibestein et fonte marmoreo lapide signato usque ad crepidinem montis suum esse dixerunt.“]* Drugi so temu nasprotno rekli, da spada to posestvo pod Solnograško nadškofijo. Nadškof pravi, da se je mnogokrat posvetoval zastran tega. Ko sta rečeni mejni grof in njegov brat umrla, sta se te zadeve še bolj živo poprijela hči Hema in njen soprog. Ko so ju pa prijatelji pregovorili, sta se brezpogojno

---

[1] Starkhand je bil mejni grof v Savinjski dolini. Ta listina nam kaže, kako so bili savinjski mejni grofje in trebenjski grofje med sabo v sorodu.

[2] Wolfrad je bil grof v Trebnjem (Treffen) na Koroškem.

[3] Ceste, vas južno od Slatine na Štajerskem.

[4] „Wibestein“ je bil nekje blizu Slatine.

[5] Ta izvir je bil najbrže v Slatini, kar kaže že to, da so ga zaznamovali z mramornatim kamenom.

[6] Gorski rob, kateri se tu omenja, je najbrže gora Janina blizu Slatine.

odpovedala vsem zahtevam na korist Solnograški nadškofiji. Nato jima je nadškof z ozirom na Wolfrada, katerega je nekdaj vzgojeval [*„principis, quem enutrieramus“*] in z ozirom na plemenito mišljenje in rod [*„tam morum quam generis nobilitate“*] njegove soproge podelil sto kmetij, katere naj takoj dobita, kadar bi dotični fevdniki pomrli. Rečene kmetije so se nahajale med Turami,[1] Semernikom,[2] Hartbergom[3] in Labnico[4] [*„infra terminos Duri, Cerwalt, Hartberc et Lowenzen“*]. Ako bi se Wolfradu in Hemi rodil kak sin, naj ta po navadi dobi očetove in materine fevde; ako bi pa imela kako hčer, naj ta obdrži fevde do smrti, potem naj pripadejo zopet Solnograški cerkvi.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Romanus Gurcensis episcopus, comes Sigefridus de Liubenowe, comes Poppo de Creine,*[5] *. . . Heinricus Pris, Meginhardus de Sconenberge, . . . Otto de Richenbvrc.“*

„Actum in presencia nostra Friesach, anno dominice incarnationis MCXLI., indictione VIII.“[6]

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — Hormayr, Archiv f. Süddeutschland, II, 247, št. 24. — Archiv f. Kunde österr. Gesch., XIII, 391. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 214, št. 208.]

Št. 170.

1141 (najbrže meseca julija). Rezno.

Rimski kralj Konrad III. potrdi samostanu v Möndhsmünstru v Rezenski škofiji nekatere njegovih pravic.

Med pričami se tudi omenja *„Otaker marchio de Stire“*.

„Anno dom. incarn. MCXLI., indict. IIII., regnante Chuonrado Rom. rege II., anno vero regni eius IIII. Actum Ratispone.“

[Izvirna listina v Monakovem. — Hund, Metrop. Salisburg. (ed. Mon.) II, 520; (ed. Ratisb.) II, 359. — Origines Guelficae, II, 501. — Mon. Boica, XXIX^{a}, 273, št. 466.]

Št. 171.

1141, dne 20. novembra. Lateran.

Papež Inocenc II. zagotovi freisinškemu škofu Otonu in njegovi škofiji svoje varstvo ter mu med drugim tudi potrdi pravico, da se

[1] Nizke Ture blizu Murice.

[2] „Cerwalt“ je sedanji Semernik (Semmering).

[3] Hartberg, gorovje na Štajersko-avstrijski meji blizu Friedberga.

[4] „Lowenzen“ je sedanja reka Labnica (Lafnitz).

[5] Tu se omenja „comes Poppo de Creine“, o katerem je trdil Schumi (Archiv f. Heimatkunde, I, 195, 227), da je gospodoval po Gorenjskem, kjer je imel svojo posebno, od Ogleja nezavisno grofijo. Huber (Mitteilungen des Instituts f. österr. Geschichtsforschung, VI, 392) izpodbija Schumijevo trditev in reči se mora, da ima prav. Huber pravi, da so v tem času stare grofije že večinoma razpadle. Grof se je mogel imenovati vsak, ki je imel v kakem večjem ali manjšem okraju grofovske pravice (gl. Waitz, Verfassungsgesch., VII, 19 i. d.), posebno takrat, ako je bil iz kake stare grofovske rodovine.

[6] Namesto „ind. VIII“ bi moralo stati „ind. IIII“.

smejo le z njegovim (škofovim) dovoljenjem postavljati duhovniki po vseh samostanih in cerkvah, ki se nahajajo na freisinški zemlji, akoravno so morebiti v kaki drugi škofiji.

„Datum Laterani . . . XII. kal. Decembris, indictione V., incarnationis dominice anno domini MCXLI., pontificatus vero domini Innocentii pape II. anno XI.“

[Iz sodnega protokola z dne 6. junija 1284., spisanega v Reznu. — Meichelbeck, Hist. Fris., I[a], 324. — Mon. Boica, IX, 24. — Hansiz, Germ. sacra, II, 239. — Zahn, Cod. dipl. Austro-Fris., I, 99, št. 101 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXI). — Schumi, Urk. u. Reg., I, 94, št. 91.]

Št. 172.

(Pred letom 1142.)

Grof Sigehard iz Schale,[1] njegova soproga Sofija[2] ter njun sin Henrik *[„Sirus qui et Sigehardus comes de Scala et eius consors glorie domna Sophia unacum filio suo Heinrico“]* podelé eno kmetijo v kraju, „Meryna“[3] imenovanem, samostanu v Formbachu.[4] Rečena Sofija je to storila v blagor svoje duše in duše svojega prejšnjega soproga, rajnkega koroškega vojvoda Henrika III. *[„prioris mariti sui Karinthiorum quondam ducis Heinrici“]*, kateri jej je to posestvo dal v popolno last.

Naštetih je več pričь.

Datum manjka.

[Cod. trad. mon. Formbacensis v Monakovem. — Mon. Boica, IV, 56 k letu „c. 1145“. — Urkundenb. des Landes ob der Enns, I, 657, št. 107. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 198, št. 186 k letu „c. 1140“.]

Št. 173.

1142, dne 20. januarja. Rezno.

Rimski kralj Konrad potrdi zamenjavo nekih posestev med samostanoma v Prüfeningu in sv. Emerama v Reznu.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Peregrinus Aquilegensis patriarcha, . . . Cvdalricus dux Carintinorum, Engilbertus marchio, Rapoto comes fratres eius, . . . Perhtoldus comes de Andehse, Poppo comes filius eius . . .“*

„Anno dominice incarnationis MCXLII., indictione V., XIII. kalendas Februarii, regnante Chvnrado Romanorum rege secundo, anno regni eius V. Actum Ratispone.“

[Mon. Boica, XXXI[a], 399, št. 211 iz istočasnega prepisa.]

---

[1] Schala na Dolenjem Avstrijskem blizu Melka.
[2] Ta Sofija je bila hči avstrijskega mejnega grofa Leopolda II.
[3] Sedaj Marn zahodno od Gradca na Štajerskem.
[4] Formbach na Bavarskem blizu Pasova.

Št. 174.

1142 (meseca januarja). Rezno.

Rimski kralj Konrad podeli samostanu v Garstenu 400 kmetij poleg reke, Aist imenovane.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Peregrinus patriarcha Aquilegiensis, . . . Bertolfus comes de Andês, Ŏthelricus dux, comes Albertus de Boga . . .“*

„Anno dominicę incarnationis MCXLII., indictione IIII., regnante Cůnrado Romanorum rege secundo, anno vero regni eius IIII. Data Ratisbone.“ [1]

[Izvirna listina v Garstenu. — Frölich, Diplomatarium Garstense, 35, št. 6. — Urkundenbuch d. Landes ob der Enns, I, 132, št. 19. — Ibid., II, 204, št. 138.]

Št. 175.

1142 (meseca januarja). Rezno.

Rimski kralj Konrad potrdi Treviški škofiji njena posestva in pravice.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Peregrinus Aquilegensis patriarcha, . . . Othelricus dux, Engelbertus marchio.“*

„Anno dom. incarn. 1142., ind. IIII., regnante Conrado Rom. rege II. anno vero regni eius IV. Data Ratisbone.“

[Ughelli, Italia sacra, V, 519.]

Št. 176.

1142 (meseca januarja). Rezno.

Rimski kralj Konrad potrdi Feltrinski[2] škofiji njena posestva.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Pellegrinus Aquil. patriarcha, . . . Engelpertus marchio, . . . dux Ulricus . . .“* [3]

„Actum est hoc anno regni domini Conradi regis IV., dom. vero incarnat. a. 1142., V. indic., Ratisbone.“

[Verci, Storia della marca Trivigiana, I, 18. — Hormayr, Beyträge zur Gesch. Tirols, I^{b}, 101, št. 48. — Cappelletti, Le chiese d'Italia, X, 139.]

Št. 177.

1142, po 20. aprilu.

Bernard, grof koroški, in njegova soproga Kunigunda sta prosila svojega nečaka Henrika, ki je bil opat v samostanu Villarsu *[„Wiler“]*

[1] Znano je, da se je kralj Konrad meseca januarja leta 1142. mudil v Reznu. Četrto leto njegovega vladanja sega do 12. marca leta 1142. Pred tem časom je bila tedaj ta listina spisana.

[2] Feltre, mesto poleg Piave na Beneškem.

[3] Kar se tiče prič in datiranja, gl. Bernhardi, Jahrbücher unter Konrad III., zv. I, str. 265, op. 10.

v Metzski škofiji, da bi izbral primeren kraj na njuni zemlji za cistercijanski samostan. Opat je uslišal njuno prošnjo ter odposlal nekoliko lajikov in klerikov, ki so se dne 20. aprila 1142. odpravili na Koroško. *[„. . . anno incarnacionis dominice MCXLII., inditione quinta, pasche domini feria secunda . . .“]* Grof Bernard jih je z veseljem sprejel ter jim najprej dal kraj Vetrinje *[„Victoria“]*, potem 30 kmetij z vsemi priteklinami in enim vinogradom, dalje vas nad tem vinogradom[1] ter ondotne prebivalce *[„vineam et villam supra vineam et villanos“]*. V isti dolini jim je podelil 12 kmetij s priteklinami v vasi Lipici[2] *[„loco qui dicitur Lint“]*. Te kmetije so bile lastnina grofa Wolfrada iz Rottensteina[3] *[„comitis Woluradi de Ratenstain“]*, za katere mu je (Bernhard) dal druge kmetije v Brežah[4] *[„Ureznach“]* in „Sowen“.[5] Pri Sv. Donatu[6] v Vetrinjski dolini *[„apud sanctum Donatum in prefata valle Vittringen“]* jim je odstopil štiri kmetije, katere je imel Swiker s Humberga *[„Swikeri de Holenburch“]* in za katere je temu dal neko pristavo pri cerkvi sv. Kandolfa[7] blizu njegovega gradu *[„iuxta ecclesiam sancti Gangolfi castro suo vicinam curtem stabulariam unam“]*.

V navzočnosti mnogih prič je (grof Bernard) bratom podelil posestva plemenitega Brunona, kateri je imel v rečeni dolini najboljši in največji del zemljišč ter je tu tudi prebival. Ker Brunon ni hotel radovoljno odstopiti svojega imetja, ga je grof Bernard dobil pod svojo oblast od mejnega grofa Leopolda,[8] čigar podložnik je bil. Ko si ga je tako prisvojil, je dobil od njega njegova ondotna posestva, h katerim je spadal tudi del Vrbskega jezera *[„stagnum Werdsee“]*, od koder je dobival ribe, potem gore,[9] ki se dvigajo nad pozneje ustanovljenim samostanom na obeh straneh potokov, ki tečejo s teh gora in izmed katerih se eden v slovenskem jeziku zove „Rakovnik“ *[„pro montibus quoque cenobio postea structo eminentibus utraque parte vie a rivulis sub eisdem montibus currentibus, quorum unus Racouniz Sclava lingua vocatur“]*. Za vse to je pa Brunonu dal cerkev in osem kmetij na Pleševici[10] *[„Pleznich“]*, štiri kmetije v Bilčovsu *[„Ludwigesdorf“]* in eno kmetijo v Velinji vasi[11] *[„Belmsdorf“]*. Ta zamenjava se je napravila v Vetrinjah v cerkvi sv. Donata. — En del posestev, katera je Brunonov brat Helembert imel v Vetrinjah *[„in*

[1] Ta vas je vas Nograd severozahodno od Vetrinj.
[2] Lipica, vas pri Vetrinjah.
[3] Rottenstein, vzhodno od Greifenburga na Koroškem. Grof Wolfrad iz Rottensteina je bil iz rodovine trebenjskih grofov.
[4] Breže, vas tik Drave blizu Št. Jakoba v Rožni dolini.
[5] Kje je bil „Sowen“, ni znano.
[6] Cerkvica sv. Donata je bila severno od Vetrinj. Dandanes je ni več.
[7] Sv. Kandolf, vas pri Kotmari vasi blizu Humberga.
[8] Leopold IV., mejni grof avstrijski († 1141).
[9] Del zahodne Zadnice.
[10] Pleševica pri Kotmari vasi.
[11] Velinja vas (Wellersdorf) pri Bilčovsu.

Vittringen"], je kupil Thiemon s Humberga *[„Thiemo de Hollenburch"]* ter ga nato dal (samostanskim) bratom za štiri kmetije v Kotmari vasi *[„Kotmansdorf"]* in za eno kmetijo na drugi strani Drave *[„ultra Traham"]*. Tako so si bratje po darežljivosti grofa Bernarda in njegove soproge Kunigunde pridobili vse, kar je bilo v Vetrinjah *[„in Vittringen"]*.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Willinch de Trûchsen, Swickerus senior de Hollenburkch, . . . Gotboldus de Vinchenstain et Wernherus frater eius, Hermannus de Osterwicz, Reimboto de Seeburch, Merboto de Goziach, Bernhardus de Gurnocia . . ."*

[Vetrinjska kopialna knjiga št. IV iz 15. stoletja v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XI (1820), 553. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 290—294, št. 749.]

Št. 178.

(1142, dne 7. junija). Lipnica.

Kako je dobil Admontski samostan posestvo v Spodnji Jarenini *[„predium . . . ad inferius Jaringen"]*?

Plemeniti Rudolf, brat Werganda „de Witenswalt", je bil od svojega gospoda, solnograškega nadškofa Konrada, izobčen iz cerkve. Da bi bil zopet sprejet *[„pro compositione banni"]*, je nadškofu podelil posestvo, katero sta imela on (Rudolf) in njegov brat v Spodnji Jarenini.[1] To posestvo je potem nadškof prepustil Admontskemu samostanu.[2] Ko je Rudolf umrl in ko je nadškof Konrad slovesno obhajal binkoštne praznike v Lipnici *[„apud castrum Libniz"]*, kamor je prišlo tudi več knezov, plemenitašev in ministerialov, kakor krški škof Roman, vojvoda Ulrik in grof Bernard, je zahteval rečeni Wergand vpričo naštetih knezov ono posestvo kot svojo dedščino nazaj, akoravno ga je (posestvo) rajnki brat daroval nadškofu. Ta pa, ki je posestvo podelil Admontskemu samostanu, je bil nevoljen ter mu osorno odgovoril. Ko so se o tem prepirali, je tudi zunaj[3] nastal zoper Werganda nevaren hrup, katerega so napravili njegovi sovražniki. Vsled tega se je moral Wergand vdati ter odstopiti od vsakaterih pravic do imenovanega posestva. Nadškof je nato za večne čase prepustil to posestvo Admontskemu samostanu.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Romanus Gurcensis episcopus, Oudalricus dux de Karinthia, Pernhardus comes de Karinthia . . ."*

Datum manjka.[4]

[Cod. trad. Admont., IV, 160, 165 et II, 165, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Pez, Thesaur. anecd., III[c], 697, št. 33. — Hansiz, Germ. sacra, II, 242. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 230, št. 219 k letu 1144.]

[1] Jarenina, vas severno od Maribora.
[2] Glej listino z dne 10. oktobra leta 1139. (Št. 150.)
[3] Najbrže zunaj cerkve.
[4] Z ozirom na to, da je koroški vojvoda Ulrik I. umrl dne 7. aprila leta 1144., misli Jaksch (Mon., III, 295, št. 750), da je bila ta listina spisana o binkoštih leta 1142.

Št. 179.

1142, dne 27. julija.

Tržaški škof Dietmar [*„Detemarus ecclesiae Tergestinae episcopus“*] potrdi po zgledu svojega prednika Hartwika[1] [*„Artuichus“*] brez vsake odškodnine samostanu sv. Jurija in sv. Štefana v Benetkah ter ondotnemu opatu Otonu in njegovim naslednikom hišo, cerkev in prostore sv. Mučenikov, ki se nahajajo (sc. prostori) v Trstu tik morskega brega ter so že skoraj bolj razvaline [*„domum et ecclesiam et loca sanctorum Martyrum eidem civitatis juxta littus maris et iam magis ruinae“*] z vsemi priteklinami v mestu Trstu in zunaj njega ter zagotovi to potrditev za večne čase s svojo roko (s svojim podpisom) in s svojim pečatom. Opat in njegovi nasledniki naj imajo popolno oblast, da obdržé in izkoriščajo darovano cerkev in njene pritekline ter ž njimi store, kar jim je všeč. Vendar naj opat in njegovi nasledniki plačajo vsako leto na praznik sv. mučenika Justa njemu (škofu Dietmaru) in njegovim naslednikom kot davek po 24 penezov njih veljave [*„census XXIIII denarios vestrae monetae“*]. Ako bi kak knez, grof ali kdo drug hotel prelomiti imenovano daritev ali pa na kak način oškodovati rečeno cerkev, naj plača po zakoniti rimljanski določbi tri libre zlata.

S. m (= signum manus) Detmari ipsius ecclesiae episcopi. — Suo praecepto Riprandus praesbyter fuit nuncius in vice episcopi, et rogavit testis. — S. m. Natalis decani. — Andreas plebanus Justinopoli civitatis. — Riprandus, Andreas, Avardus, Remenardus, Bonifacius, Ripaldus, Azo, Amizo isti sunt testes.“

„Ego Vodolricus judex et tabellius hujus Tergestinae civitatis rogatus et petitus manu mea propria scripsi, complevi atque firmavi.“

„Anno autem ab incarnatione ejusdem Verbi Dei millesimo centesimo quadragesimo II., indictione (V.), VI. kalendas Augusti, regnante domino Conrado Romanorum imperatore augusto.“

[Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1142.]

Št. 180.

1143.

Solnograški nadškof Konrad naznanja, da je grof Bernard kraj Vetrinje [*„Vitringin“*], ki je posvečen Mariji Devici, dal v popolno last sv. Petru in sv. Rupertu[2] s pogojem, da bodo ondotni menihi vedno živeli po cistercijanskem redu [*„griseorum monachorum“*].[3] Nadškofje naj pazijo, da ne bode nihče zahteval od menihov kake služnosti ali pa kake davščine.

[1] Gl. listino z dne 12. oktobra leta 1115. (Št. 48.)
[2] To je Solnograški cerkvi.
[3] Monachi grisei = sivi menihi. To so cistercijanci.

Nadškof pravi, da je, pohvalivši pobožno določilo rečenega grofa, sprejel kraj in tam bivajoče brate v varstvo sv. Petra in sv. Ruperta. Daruje jim za večne čase tisto desetino, katero bi mogli doseči s svojim delom. Nobena posvetna oseba si ne sme v imenovanem kraju lastiti odvetništva. Potrjuje jim posestva, katera že imajo ali pa jih še pridobé.

„Acta sunt hec anno dominicę incarnationis MCXLIII., presente venerabili Gurcensi episcopo Romano, Engilberto marchione, Ottone comite.“

[Izvirna listina[1] v Državnem arhivu na Dunaju. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 298, št. 754.]

Št. 181.

1143, dne 13. maja. Vetrinje.

Takrat je bil Eberhard, menih v Villarsu, izvoljen za prvega opata v Vetrinjskem samostanu. *[„Ipso quoque anno (sc. 1143) die ascensionis domini dominus Eberhardus monachus de Vilerio electus est primus abbas in eodem cenobio.“]*

[Vetrinjska kopialna knjiga, št. IV, f. 14 iz 15. stoletja v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 300, št. 755.]

Št. 182.

1143. Lorch.

Otokar, mejni grof štajerski *[„Otacher marchio Styrensis“]* potrdi Garstenskemu samostanu[2] njegova posestva. Med drugim mu potrdi dve kmetiji v Hausmanningu ter to, kar ima Othwin s Slovani[3] *[„ad Husmannin duos mansus et quod Ŏthwin cum Sclauonibus possidet“]*.

Med pričami se tudi omenja *„Colo de Trŭhsen“*.

„Acta sunt hec apud Lauriacum in cymiterio santi Laurentii anno dominice incarnationis MCXLIII., indictione V.“

[Izvirna listina v Garstenu. — Caesar, Annal. Stir., I, 748, št. 10. — Urkundenbuch des Landes ob der Enns, II, 208, št. 142.]

Št. 183.

(Med letom 1143. in 1147.)

Grof Bernard podeli Vetrinjskemu samostanu vas Loko blizu Studencev v Marki[4] *[„tradidit quoque iuxta Brunne in Marchia eisdem claustricolis Vittringensibus villam unam, que Lonch dicitur“]*. Grofinja Kunigunda, ustanoviteljica rečenega samostana, mu odstopi to, kar je imela v Studencih *[„in Brunne“]* ter po Wolframu iz Laboda

[1] Primerjaj tudi Vetrinjsko kopialno knjigo, št. IV, f. 13'—14 (natisnil Jaksch, l. c. št. 754 B) v Zgodovinskem društvu v Celovcu.

[2] Garsten na Gorenjem Avstrijskem blizu Steyera.

[3] Gl. št. 26a.

[4] Misliti nam je tu na Ptujsko marko. Studenci so tik Maribora, Loka pa južno od njega.

Kurjo vas in Rogozo[1] v isti Marki *[„in ipsa quoque Marchia dedit eis manu Wolurammi de Lauendis Hunolsdorf et Rogor"]*. Od takrat so se množila samostanska posestva, katera so podeljevali bogati in ubogi. — Datum manjka.[2]

[Vetrinjska kopialna knjiga, št. IV, f. 14' iz 15. stoletja v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 244, št. 237 k letu „c. 1145". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 300, št. 756 k letu „1143".]

Št. 184.

(Med letom 1143. in 1168.)

Abraham iz (Malega) Št. Vida, ministerial koroškega vojvoda, podeli Vetrinjskemu samostanu eno kmetijo in en sadni vrt na Potočah pri Tigrčah.[3] *[„Abraham de sancto Vito, ducis Karinthie ministerialis, tradidit cubam unam et pomerium loco, qui dicitur Pache, iuxta Tigrich."]* Naštetih je več prič.

Za to kmetijo in vrt ter še za neko drugo kmetijo v Trgu *[Veltkirchen"]*, katero je Henrik iz Steierberga *[„Heinricus de Douernikch"]* podaril, je osojanski opat odstopil menihom dve kmetiji v Koselci[4] *[„duas cubas Goztulich"]*.

Henrik iz Steierberga, ministerial in kastelan Reinhera (iz Steierberga), podeli z dovoljenjem svojega gospoda Vetrinjskemu samostanu eno kmetijo v Trgu. *[„Heinricus de Dôuernich Reinheri miles (et) castellanus permissu domini sui tradidit mansum Veltkirchen super altare sancte Marie Vitrin."]*

Priče: *„domini Reinherus et Swikerus fratres, Wernherus et Otto fratres Heinrici, Pabo, Thiemo de Holenburch."]*

[Vetrinjska kopialna knjiga, št. IV, f. 15 iz 15. stoletja v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 300, št. 757.]

Št. 185.

(Med letom 1143. in 1164.)

Amelrik iz Korpič *[„Amelricus de Corbe"]* podeli vpričo svojih sinov Silbundha, Hermana, Albrechta in Amelrika z dovoljenjem svoje soproge Vetrinjskemu samostanu eno kmetijo pri Sv. Neži[5] *[„mansum unum in Rochendorf"]*.

[Vetrinjska kopialna knjiga, št. IV, f. 15—15' iz 15. stoletja v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 301, št. 758.]

---

[1] Kurja vas je zahodno od Maribora pri Št. Lovrencu v Puščavi, Rogoza pa jugovzhodno od rečenega mesta.

[2] Leta 1142. je bil ustanovljen Vetrinjski samostan, leta 1147. je pa grof Bernard umrl.

[3] Potoče, vas od Tigrč proti severu.

[4] Koselca, vas tik Celovca.

[5] Sv. Neža pri Vašinjah blizu Velikovca.

Št. 186.

(Med letom 1143. in 1164.)

Roman iz (Malega) Št. Vida *[„Romanus de sancto Vito“]* podeli Vetrinjskemu samostanu eno kmetijo v Nasswegu[1] *[„in Nesbich“]*. Med pričami se tudi omenja *„Swikerus de Holenburch“*.

[Vetrinjska kopialna knjiga št. IV, f. 16 iz 15. stoletja v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 301, št. 759.]

Št. 187.

(Med letom 1143 in 1164.)

Dietrik iz Globasnice v Junski dolini *[„Dietricus de Globasinuilla in Iun“]* proda z dovoljenjem svojega gospoda iz Vovber *[„de Hunnenberch“]*, svoje soproge in svojih pastorkov Vetrinjskemu samostanu eno kmetijo v Letinjah[2] *[„Letoych villa“]* za tri marke. Med pričami se tudi omenjajo: *„Romanus Gurcensis episcopus, Ŏdalricus comes de Hůnburch, Cholo de Trůchsen,... Arnoldus, Hartmannus et Bernhardus filii eius de Vŏlkenmarcht,...“*

[Vetrinjska kopialna knjiga št. IV, f. 15' iz 15. stoletja v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 301, št. 760.]

Št. 188.

(Med letom 1143. in 1164.) Vetrinje.

Swiker mlajši s Humberga *[„Swikerus iunior de Holenburch“]* podeli na dan smrti svoje soproge Rihce *[„uxoris sue Rihze“]* Vetrinjskemu samostanu *[„Vitrin“]* štiri kmetije z vsemi priteklinami v vasi, „Golbranich“ imenovani.

Pogreba rečene Rihce so se med drugimi v Vetrinjah udeležili ter bili priče te daritve *„Reinherus frater eius (sc. Swikeri), Reimboto de Seeburch,... Wolfhardus de Retschicz,...“*

[Vetrinjska kopialna knjiga št. IV, f. 15 iz 15. stoletja v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 301, št. 761.]

Št. 189.

(Med letom 1143. in 1164.)

Henrik iz (Slovenjega) Gradca *[„Hainrich de Graz“]* proda z dovoljenjem svojih sinov in hčera ter (štajerskega) mejnega grofa Otokarja *[„marchione Ottacro“]* Vetrinjskemu samostanu štiri kmetije v Kovičah[3] *[„in Luchwich“]* za sedemnajst

[1] Nassweg blizu Malega Št. Vida. Mali Št. Vid je jugovzhodno od Trga na Koroškem.
[2] Letinje so severovzhodno od Globasnice blizu Pliberka.
[3] Koviče blizu Drave v Rožni dolini na Koroškem.

mark ter mu jih izroči po Ludoviku iz Glineka *[„per manum Ludowici de Glanekch"]*.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Gebhardus de Reczicz,*[1] *Petrus de Angerspühel,*[2] *... Johannes de Liplach,*[3] *..."*

V navzočnosti istih prič podeli Bertrad iz Trušenj *[„Percrat de Truchsen"]* z dovoljenjem svojega gospoda in svojih sinov samostanu dve kmetiji v Kovičah *[„Luchwich"]* in eno na Brdih[4] *[„Wrdruch"]*.

[Vetrinjska kopialna knjiga št. IV, f. 15' iz 15. stoletja v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 302, št. 762.]

Št. 190.

(Med letom 1143. in 1163.)

Gotbold iz Bekštajna *[„Gotwoldus de Vinchenstain"]* podeli po svojem bratu Hermanu iz Ostrovice *[„per manum fratris sui Hermanni de Osterwicz"]* za časa svoje bolezni Vetrinjskemu samostanu *[„Vittringea"]* tri kmetije in tri podložne ljudi pri Sv. Štefanu[5] na Grobniškem polju *[„ad sanctum Stephanum Krapueld positas"]*.

Priče: *„germani eiusdem (sc. Gotwoldi) Hermannus et Hildebrandus Hermannusque nepos eorum, Hartwicus miles eorum."*

[Vetrinjska kopialna knjiga št. IV, f. 15 iz 15. stoletja v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 302, št. 763.]

Št. 191.

(Med letom 1143. in 1160.)

Bertold, klerik iz Roža, podeli pri pogrebu svojega sina Rajnharda Vetrinjskemu samostanu dve kmetiji in dva vinograda ob Vrbskem jezeru. *[„Bertoldus clericus de Raz in deposicione filii sui Reinnardi tradidit beate Marie Vitrin duas cubas et totidem vineas iuxta Berdsee."]*

Med pričami se tudi omenjajo *„Heinricus de Kotmansdorf, Conrat nepos Heinrici Germuntque filius eius."*

[Vetrinjska kopialna knjiga št. IV, f. 16 iz 15. stoletja v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 303, št. 765.]

Št. 192.

(Med letom 1143. in 1160.)

Rudbert iz Roža *[„Rudbertus de Raz"]* podari Vetrinjskemu samostanu tri kmetije z dotičnimi pravicami v vasi

[1] Ročice, jugozahodno od Vetrinj.
[2] Garhorica (nem. Angersbichl), jugovzhodno od Vetrinj.
[3] Liplje, zahodno od Borovelj.
[4] Brda (nem. Wurdach), severozahodno od Kotmare vasi na Koroškem.
[5] Sv. Štefan na Grobniškem polju zahodno od Starega dvora na Koroškem.

Dolah[1] na koncu Vrbskega jezera *[„in villa Důlach in fine Werdsee"].*

Med pričami se tudi omenjajo: *„Cholo Růdolfusque filii eiusdem Rudberti, ... Rudgerus de Ribniz, Chuno de Jun, ...*

[Vetrinjska kopialna knjiga št. IV, f. 15 iz 15. stoletja v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 303, št. 766.]

Št. 193.

(Med letom 1143. in 1152.)

Radwin iz Taggenbrunna[2] *[„Rahuinus de Takenbrunnen"]* podeli Vetrinjskemu samostanu eno kmetijo tik Krke *[„iuxta Gurkche"].*

Med pričami se tudi omeja *„Witkerus de Trůchsen".*

[Vetrinjska kopialna knjiga št. IV, f. 15' iz 15. stoletja v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 304, št. 768.]

Št. 194.

(Med letom 1143. in 1147.)

Hildebrand iz Pulsta *[„Hildebrandus de Pulst"],* jako bogat mož in ministerial grofa Bernarda, podeli z dovoljenjem svojega gospoda Vetrinjskemu samostanu poltretjo kmetijo in gozd v Lipljah[3] pod Krnsko goro *[„sub Carintho monte loco, qui dicitur Linth"].*

Naštetih je več prič.

Vetrinjski menihi prepusté nato rečene kmetije in gozd Bernardu iz Podkrnosa *[„Bernhardo de Gurnocia"]* za posestva na Goričici[4] *[„apud Gorz"],* ki je blizu samostana *[„locus enim ipse est in vicinia claustri"].*

Datum manjka.[5]

[Vetrinjska kopialna knjiga št. IV, f. 14'—15 iz 15. stoletja v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 304, št. 769.]

Št. 195.

(Med letom 1143. in 1147.)

Walter iz Malte *[„Walterus de Malentin"]* podeli Vetrinjskemu samostanu dve kmetiji v Narečah[6] *[„in Norich"].*

---

[1] Dole, vas zahodno od Vrbe na Koroškem.
[2] Taggenbrunn, vas vzhodno od Št. Vida na Koroškem.
[3] Liplje, vas severno od Celovca pri Gospe Sveti.
[4] Goričica, vas severno od Vetrinj.
[5] Zastran datiranja glej dotično opazko pod št. 183.
[6] Nareče (nem. Nöring), vas severovzhodno od Sovodnja na Koroškem.

Priče: *„comes Bertoldus de Stein,*[1] *Karolus eiusdem minister, Albertus de Nazzenfuz, Wilhelmus de Minkendorf, Otto de Holenburch et monachi Vitrinenses“.*

Istega dne odstopi v navzočnosti naštetih prič Karol iz Kamnika *[„Karol ae Stein“]* po svojem gospodu, grofu Bertoldu iz Kamnika *[„per manum domini sui Bertoldi comitis de Stein“]*, dve kmetiji in njune pritekline poleg Gline *[„Glan“]*.

Datum manjka.[2]

[Vetrinjska kopialna knjiga št. IV, f. 16 iz 15. stoletja v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 304, št. 770.]

Št. 196.

(1144.), dne 7. aprila.

Takrat je umrl koroški vojvoda Ulrik I. ter bil pokopan v samostanu Rožacu.

Necrol. mon. Rosac. ad 7. id. Aprilis = 7. aprila (Archiv f. Kärnten, XIX (1900), 9: „W̊dalricus dux“.

Necrol. Admunt. ad 8. id. Aprilis = 6. aprila (MG. Necr., II, 294): „Ŏdalricus dux“.

Necrol. s. Rudberti Salisb. ad 3. id. Aprilis = 11. aprila (MG. Necr., II, 124): „Vdalricus dux.“

Cfr. št. 437: „Dux (sc. Heinricus) . . . ad monasterium Rosarum . . . delatus est et in sepulchro patris sui (sc. Udalrici) reconditus est.“

Št. 197.

1144. (meseca aprila), Rezno.

Rimski kralj Konrad III. potrdi opatiji v Nonantoli[3] njena posestva. Med pričami se tudi omenja istrski mejni grof Engelbert.

„Anno dom. incarn. MCXLIV., ind. VI.,[4] *regnante Cunrado Rom. rege II., anno vero regni eius VIII.*[5] *Actum est apud Ratisponam.“*

[Tiraboschi, Storia di Nonantula, II, 255.]

Št. 198.

1144. (dne 14. maja). Lipnica.

Solnograški nadškof Konrad (I.) naznanja, da sta plemeniti Pilgrim[6] in njegov sin Gunther, mejni grof v Savinjski marki *[„quidam nobilis natus vocabulo Piligrimus et filius eius nomine Guntherus*

---

[1] Bertold II. iz rodovine Andechsov.

[2] Grof Bertold iz Kamnika je podelil Vetrinjskemu samostanu razna posestva takrat, ko je še živel koroški grof Bernard († 1147). (Gl. št. 235). Leta 1142. je bil Vetrinjski samostan ustanovljen.

[3] Nonantola, vzhodno od Modene v Italiji.

[4] Namesto „ind. VI.“ bi moralo stati „ind. VII.“

[5] Namesto „VIII“. bi moralo stati „VII“.

[6] Pilgrim de Hohenwarte.

marchio de Soune"], darovala samostanu v St. Lambrechtu neko posestvo v Gerečjah[1] *[„Geresthorip"]* z vsemi priteklinami.

Med pričami se tudi omenja *„Ŏdelricus de Huneburch"*.

„Acta sunt autem hec Libenizze, anno ab incarnatione domini MCXLIIII."[2]

[Izvirna listina v St. Lambrechtu na Štajerskem. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 229, št. 218.]

Št. 199.

(1144, dne 14. maja), Lipnica.

Mejni grof Gunther iz Hohenwarta *[„marchio Guntherus de Hohenwarte"],* kateri je nekdaj ujel admontskega opata Wolfolda ter naredil samostanskim bratom mnogo zla, je na smrtni postelji prepustil Admontskemu samostanu nekoliko svojih posestev, tako n. pr. posestvo v Marki pri Heimschuhu[3] *[„in Marchia apud Hempsach"]* in posestvo v Strassgangu[4] *[„Strazganch"]*. Kar se tiče tega posestva, se ga je s silo polastil njegov oče Pilgrim iz Hohenwarta *[„pater eius Piligrinus de Hohenwarte"]* ter ga odstopil štajerskemu mejnemu grofu *[„marchioni de Styra"]*. Ko je pa Pilgrim spoznal svojo krivico, je prosil mejnega grofa, da bi mu dal nazaj imenovano posestvo. Mejni grof je to tudi storil. Namesto prejšnjega posestva je Pilgrim izročil mejnemu grofu svoj fevd, katerega je imel od oglejskega patriarha, čigar točaj *[„pincerna"]* je bil. Nato je Pilgrim v navzočnosti solnograškega nadškofa Konrada in admontskega opata Gotfrida prepustil samostanu posestvo v Strassgangu.

„Actum est in castro Libniz in solemnitate Pentecostes coram multis testibus infra denominatis."[5]

[Cod. trad. Admont., IV, 184 in II, 55, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Pez, Thesaurus anecdot., III c, 775, št. 102. — Hansiz, Germ. sacra, II, 242. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 232, št. 220.]

Št. 200.

1144, dne 23. oktobra. Solnograd.

Solnograški nadškof Konrad podeli proštiji v Reichersbergu nekoliko desetin v Pittenski in Bromberški fari.[6]

Med pričami se tudi omenjajo: *„Romanus Gurcensis episcopus, . . . Heinricus dux Karinthiae et frater eius Uodalricus,*[7] *. . . Adelperht de Witenstein . . ."*

---

[1] „Geresthorip" je morebiti Gerečje (nem. Gersdorf) pri Slovenji vasi v Ptujskem okraju ali pa Gersdorf v Lipniškem okraju.

[2] Zastran datiranja primerjaj št. 199.

[3] Heimschuh, vas pri Lipnici na Štajerskem.

[4] Strassgang, vas blizu Gradca.

[5] Zastran datiranja glej Meiller, Regesten zur Gesch. der salzb. Erzbischöfe, str. 443, op. 98.

[6] Pitten in Bromberg sta južno od Dunajskega Novega mesta.

[7] Ta Udalrik se navaja pod št. 201 pod imenom „Ŏdalricus de Laibach".

„Actum in castro Salzburgensi, anno dominice incarnationis MCXLIIII., indictione VIII., X. kalendas Novembris".

[Kopialna knjiga iz 12. stoletja v Reichersbergu. — Hund, Metrop. Salisburg. (ed. 1719) III, 159. — Hansiz, Germ. sacra, II, 242. — Mon. Boica, IV, 410, št. 6. — Hormayr, Archiv f. Süddeutschland, II, 251, št. 26. — Urkundenbuch des Landes ob der Enns, I, 282, št. 4 in II, 215, št. 146.]

Št. 201.

(1144, okoli 1. novembra.)

Plemeniti „Hainricus de Trimian" podeli kot pooblaščenec svojega strica Amelberta[1] *[„ab avunculo suo Amilberto"]* proštiji v Reichersbergu neko posestvo med Pressbachom in Dachseckom.[2]

Med pričami se tudi omenjajo: *„marchio Engilbertus, Ŏdalricus de Laibach frater ducis (sc. Carinthie), Hainricus Pris de Buckes, Hermannus de Tra, Hainricus de Trimian, . . . ministeriales marchionis Engilberti: Werinherus de Pŏtinberc, Engilram de Criwich, Hartmannus et et Helinbreht de sancto Martino."*

Datum manjka.[3]

[Cod. trad. Reichersberg iz 13. stoletja v Reichersbergu. — Mon. Boica, III, 412, št. 25. — Urkundenbuch des Landes ob der Enns, I, 294, št. 32. — Schumi, Urk. u. Reg., I, 97, št. 95.]

Št. 202.

1144. Breže.

Solnograški nadškof Konrad (I.) podeli krškemu škofu Romanu desetinske pravice po vsej njegovi škofiji.

„Acta sunt hęc Friesach anno incarnationis domini MCXLIIII., indictione VII., presentibus . . . comite Bernhardo, comite Rapotone, comite Wilhalmo de Hvneburc, Heinrico Pris, . . . Herimanno de Trahoven, Gebehardo de Sovne, Reinberto de Truhsen, . . ."

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XII (1821), 239, št. 125. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 127, št. 128.]

Št. 203.

(1144.) Breže.

Solnograški nadškof Konrad podeli Vetrinjskemu samostanu bližnjo cerkev sv. Marije na Žihpoljah *[„ecclesiam sancte Marie Schalach claustro proximam"]* ter štirinajst ondotnih kmetij po Balderiku,

---

[1] Amelbert s Holmca, ki je bil dne 2. aprila leta 1145. že mrtev. (Cfr. Jaksch, Mon., III, 311, stev. 799.)

[2] Pressbach in Dachseck sta na Dolenjem Avstrijskem blizu Gaminga.

[3] Nekatere priče, med njimi Ulrik, brat koroškega vojvoda Henrika, se omenjajo tudi v listinah z dne 23. oktobra (gl. št. 200) in 3. novembra istega leta. Verjetno je, da se je takrat napravila tudi zgoraj navedena daritev.

opatu pri sv. Petru (v Solnogradu), in Gebenonu, proštu pri sv. Rupertu (v istem mestu). Ker so pa te kmetije spadale pod samostan sv. Petra, pod stolni kapitelj in pod samostan sv. Erintrude (v Solnogradu), se je nadškof zavezal, da bode tem vsako leto do svoje smrti dajal po štiri marke srebra kot odškodnino za dohodke od kmetij.

Med pričami se tudi omenja *„Eberhardus abbas Victoriensis"*.

„Frisaci in castro, ubi eciam hec donacio facta est."[1]

[Vetrinjska kopialna knjiga št. IV, f. 14—14' ter f. 19'—20 iz 15. stoletja v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 305, št. 776.]

Št. 204.

(Med letom 1144 in 1148.)

Sigehard iz Tittmoninga, ministerial koroškega vojvoda Henrika *[„Heinrici Kartanensis ducis"]*, odstopi z dovoljenjem rečenega vojvoda proštiji v Baumburgu po kraiburškem mejnem grofu Engelbertu *[„per manum domini Engelberti marchionis de Chreiburc"]* svoje posestvo v Engelbergu za neko drugo, katero je proštija imela v Červinjanu[2] *[„pro quodam alio predio, quod eadem ecclesia possederat in loco, qui dicitur Zirminzach"]*.

Naštetih je več prič.

Datum manjka.

[Cod. trad. Baumburg. iz leta 1203. v Državnem arhivu v Monakovem. — Mon. Boica, III, 60, št. 174 k letu „1160".]

Št. 205.

(Med letom 1144. in 1161.)

Oton, ministerial koroškega vojvoda Henrika, podeli z dovoljenjem Hermana, brata rečenega vojvoda, svoje posestvo v Russdorfu zraven Micheldorfa[3] Admontskemu samostanu.

Med pričami se tudi omenjata: *„... Hiltibrant de Craine, ... Marchwardus de Laibach ..."*

Datum manjka.[4]

[Cod. trad. Admont., II, 234 et IV, 209 v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 358, št. 369 k letu „c. 1155". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 336, št. 862 k letu „1148—1161".]

---

[1] Solnograški nadškof Konrad je umrl dne 9. aprila leta 1147. Mudil se je v Brežah leta 1144., a tudi leta 1145. Najbrže se je zgoraj omenjena daritev napravila leta 1144.

[2] Gl. št. 126.

[3] Russdorf in Micheldorf pri Brežah na Koroškem.

[4] Od leta 1144—1161 je vladal koroški vojvoda Henrik V.

Št. 206.

(Pred letom 1145.)

Amelbert (s Holmca) odstopi Šentpavelskemu samostanu dve kmetije v Žeminju *[„duos mansus in Semik"]*, kar je tudi potrdil njegov brat Henrik (I.) s svojimi sinovi.

Datum manjka.[1]

[Cod. trad. S. Pauli, c. 56 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkundenb. v. St. Paul, st. 48 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) z letnico „vor 1148". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 318, št. 818/II.]

Št. 207.

1145. dne 26. aprila.

Krški škof Roman (I.) je kupil od Rodberta de Salmansliten posestva na Kranjskem in sicer Bič,[2] Bitiče[3] in Moravče[4] *[„predia apud Creine, quorum hęc sunt vocabula: Wides, Vitis et Moralsz"]* za 127 mark ter je sklenil, da se njih dohodki porabijo za škofijske potrebe.

Ker se je pa rečeni Rodbert oženil z Marjeto, vdovo po Teodoriku, bratu Henrika Pris de Buches in Meginhalma *[quia vero prefatus dominus Margaretam viduam Theoderici fratris Heinrici Pris de Buckes et Meginhalmi duxit uxorem"]*, ni bil škof zadovoljen s priprosto izročitvijo rečenih posestev in zato je imenovana Marjeta morala na novo potrditi izročitev omenjenih posestev, katera je podedovala in po smrti svojega (prvega) soproga dobila od rečenih bratov *[„predia, quę hereditario iure possidebat et mortuo marito a prefatis fratribus acceperat"]*. To se je zgodilo v navzočnosti solnograškega nadškofa Konrada.

Priče: *„Heinricus dux Karinthię et frater eius Ŏdalricus, ... Reinbertus de Truhsen, ... Heremannus de Gozròvlic et frater eius Hertwicus, ... Otto de Grivene ..."*

„Actum anno ab incarnatione domini MCXLV., indictione VIII., VI. kalend. Mai, I. anno domini Eugenii pape, XLI. anno domini Chŏnradi Salzburgensis archiepiscopi, Romani quoque Gurcensis episcopi XIIII., anno Chŏnradi Romanorum regis VII."

[Izvirna listina v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XII (1821), 320, št. 127. — Schumi, Urk. u. Reg., I, 97, št. 96. — Schumi, Archiv, I, 60, št. 24. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 132, št. 138.]

---

1 Zastran datiranja glej Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, str. XXXI.
2 Bič, vas pri Libergi med Litijo in Moravčami.
3 Bitiče, vas pri Hotiču severno od Litije.
4 Moravče, vas jugovzhodno od Litije.

Št. 208.

1145, dne 28. julija. Koper.

Tržaški škof Dietmar, ki pravi sam o sebi, da je imenitnega rodu ter priprost, pošten in bogaboječ mož *[„Detemarus Dei gratia Tergestine sedis ecclesie antistes inclitus illustri prosapia ortus vir simplex et rectus ac timens Deum"]*, podeli s privoljenjem vicedoma Almerika in svojega odvetnika Ivana *[„cum consensu et voluntate Almerici vicedomini et advocati mei Johannis"]* samostanu sv. Ciprijana,[1] ondotnemu priorju M. ter vsem tamošnjim bratom neko zemljišče svoje cerkve, katero se nahaja v kraju, Sermin[2] imenovanem, in katero je sam dal opisati in odmeriti po rečenem vicedomu Almeriku in svojem odvetniku Ivanu *[„territorium nostre ecclesie in nostris partibus in loco qui dicitur Sermino secundum quod ego feci demonstrare et designare a predicto Almerico vicedomino et avocato meo Johanni"]*. Dotično zemljišče sega na vzhodu do Sabatinovega vinograda in do dvora, ki je tik tega vinograda, na gornji južni strani do narejenih znamenj in mejnikov ter do poti sv. Jurija, ki pelje navzdol k cerkvi sv. Marije,[3] na severni strani pa do reke Rižane. *[„... confinat ab uno quidem latere et uno capite contra solis ortum vinee Sabatini et area, que est justa eandem vineam, ex superiori quoque parte contra meridiem, sicut designatum est per signa et terminos usque ad semitam Sancti Georgii, qui per desensum ducit ad ecclesiam S. Marie inferius, ex septentrionali parte flumen Risanum."]* Škof pravi, da podeljuje to zemljišče in sicer zemljo samo, kakor tudi dohodke ondotnih vinogradov imenovanemu samostanu; vendar naj prior in njegovi nasledniki vsako leto o trgatvi odrajtujejo njegovi (škofovi) cerkvi štiri vedra vina *[„quatuor urnas vini"]*. Ako bi on (škof Dietmar), kak njegov naslednik ali kdo drug nasprotoval tej daritvi ali jo hotel na kak način prelomiti, naj plača samostanu sv. Ciprijana in ondotnim bratom tri libre najboljšega zlata.

„S. m. (= signum manus) Detemari episcopi, qui hanc oblacionis seu firmitatis cartulam scribere rogavit. — S. m. Johannis avocati ejus consentiens. — S. m. Almerici gastaldionis tt. (= testis), — S. m. Grimaldi Deonoria tt. — S. m. Martini de Viola tt.

„Ego Albinus tabellator hujus civitatis, qui hanc oblacionis cartulam manu mea propria scripsi."

„Anno ab incarnatione domini 1145., die 28. mensis Julii, indictione VIII. Actum in civitate Justinopoli."

[Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1145.]

---

[1] Samostan sv. Ciprijana je bil v Muranu na Beneškem.
[2] Sermin je pri izlivu Rižane v morje.
[3] To je cerkev v Rižani ali Lazaretu.

Št. 209.

1145, meseca decembra. Rialto.

Pogodba, katero so za večne čase sklenili oskrbnik Almerik [*„Almericus gastaldio“*], notar Adalper [*„Adalperus notarius“*], sodnik Rantulf [*„Rantulfus judex“*] ter prebivalci Kopra in Izole [*„populus Justinopolis, id est Caput Istriae, et cum Insula“*] s Petrom Polanijem, doždom beneškim, dalmatinskim in hrvaškim.

Vsak meščan in prebivalec mesta Kopra in Izole mora priseči zvestobo beneški vladi. Kadar ta razpošlje 15 bark [*„galeas“*] in to dožd naznani Koprčanom in Izolanom, so ti dolžni priti v Benetke, prevzeti eno težko obloženo barko, jo na svoje stroške preskrbeti z orožjem ter iti z drugimi barkami tja, kamor bodo veleli Benečanje. Ako bi beneška vlada razposlala tudi več kakor 15 bark, dobé oni (Koprčanje in Izolanje) vendar eno samo. Ako bi šel dožd ali pa njegov odposlanec [*„missus“*] na vojno, mu morajo Koprčanje in Izolanje pomagati, vendar niso dolžni iti dalje kakor od Benetek do Dobrovnika [*„ad Ragusium“*] in od Benetek do Jakina [*„ad Anconam“*]. Benečanje in njih imetje naj bodo varni na koprski in izolski zemlji. Ako bi kak Koprčan ali Izolan naredil kakemu Benečanu kako krivico, jo je treba poravnati tako, kakor zahteva njih navada. Koprčanje in Izolanje so dolžni priseči zvestobo tudi poznejšim beneškim doždom. Na globe [*„bannum“*], katere v posebnih okrajih določi beneška vlada od žita in sočivja, se morajo oni (Koprčanje in Izolanje) ravno tako ozirati kakor Benečanje. Ako bi kak Koprčan ali Izolan kupil kaj žita ali sočivja v takem okraju, mora priseči, da bode ta hrana zanj in za njegove someščane ter da je nič ne proda tujim ljudem. Izjema bi bila le, ako dobi dovoljenje od beneškega dožda ali pa od njegovega odposlanca.

„Anno domini millesimo centesimo quadragesimo quinto, mensis Decembris, indictione nona, Rivoalto.“

[Liber albus, f. 268 in Liber pactorum II, f. 230, oboje v Državnem arhivu v Benetkah. — Romanin, Storia doc. di Venezia, II, 455. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1145. — Tafel u. Thomas, Urkunden zur älteren Handels- und Staatsgesch. der Rep. Venedig (Fontes rer. Austr., Dipl., XII, 105—107, št. 48).]

Primerjaj tudi:

Danduli Chronicon, lib. IX, c. 13, pars 14 (Muratori, Rer. Ital. script., XII, 281): „Ducis (sc. Petri Polani)[1] igitur anno XVI. Justinopolitanus populus cum Insulano, qui antiquitus ducibus fuerant tributarii, nunc fideles effecti, duci cum stolo XV galearum a Ragusio supra mittere unam galeam, et a Ragusio infra pro rata hominum mittere Venetosque ubilibet immunes habere perpetualiter promiserunt.“

---

[1] Peter Polani je leta 1130. postal beneški dožd.

Št. 210.

1145. Oglej.

Oglejski patriarh Peregrin [*„Peregrinus“*] podeli samostanu v Gornjem gradu [*„monasterio de Obbremburch“*], katerega je pred kratkim sklenil ustanoviti, deset kmetij v kraju, Budrio[1] imenovanem [*„decem massaricias apud Budriac“*], katere je odtegnil svoji mizi, da bi od tam dobivali menihi benediktinci sol in olje. Vendar ne sme noben opat dati teh kmetij v fevd, jih zastaviti ali pa jih na kak drug način cerkvi vzeti. Ako bi se to zgodilo, si jih sme vsak oglejski patriarh zopet osvojiti za svojo mizo. Tudi se ne sme nihče polastiti stvari imenovanega samostana ali pa jih poškodovati; kdor bi to storil, naj bo izobčen.

Naštetih je več prič.

„Hoc actum est Aquilegie anno ab incarnatione dominica millesimo centesimo quadragesimo quinto, indictione octava, venerabili fratre nostro Bertholdo eiusdem ecclesie primo abbate existente.“

[Prepis iz 17. stoletja v Kapiteljskem arhivu v Ljubljani. — Zahn, Urkundenbuch d. H. Steierm., I, 237, št. 225.]

Št. 211.

1145. Oglej.

Oglejski patriarh Peregrin podeli vsled prošnje zatiškega opata Vincenca [*„Vincentii Siticensis abbatis“*] in njegovih bratov z ozirom na njih revščino njih samostanu razna posestva in sicer: *„Lite[2] in parte Crenuch sitam, iuxta sanctum Vitum[3] 4 villas, Steindorff,[4] Kalla[5] et itemque Steindorff et Kalla, juxta Enchen[6] 5 mansos, Czirknicz[7] 2, in loco proximo, qui adjacet sancto Vito, 6 mansos, ex quibus tres in jus sacerdotis pro parte decimationis, quae per totam parrochiam, in qua locus idem situs est, debebatur, delegavimus.“* — Dalje odobri patriarh zamenjatev, katero je opat napravil po nasvetu svojih bratov s Henrikom Prisom, kateremu je dal en dvor v Vrhovi[8] za dve vasi, namreč za „Ozipdorff“ poleg Krke[9] in Sadinjo vas.[10] [*„. . . una curia, quae dicitur Frogia, quam etiam praedictus abbas consilio fratrum suorum Henrico Patris[11] excepto uno manso in concambium pro duabus villis,*

[1] Budrio je blizu Vidma na Beneškem.
[2] Morebiti Litija poleg Save.
[3] Št. Vid pri Zatičini.
[4] Morebiti Kamno Brdo pri Leskovcu zahodno od Št. Vida na Dolenjskem.
[5] Severno od Št. Vida so vasi Veliki Kal, Mali Kal in Farški Kal.
[6] Dob, vas jugovzhodno od Št. Vida.
[7] Cerknica na Notranjskem.
[8] Vrhova, severozahodno od Žužemperka.
[9] Kateri kraj je „Ozipdorff“ poleg Krke, ni znano. Morda je Mačkova vas (nem. Katzendorf) tik Krke blizu Sadinje vasi.
[10] Sadinja vas, jugovzhodno od Žužemperka.
[11] Najbrže je v izvirniku stalo „Pris“, ne pa „Patris“.

quarum una vocatur Ozipdorff iuxta fluvium Gurcae, altera Sitingisdorff dedit."] Tudi potrdi to, kar so drugi podelili rečenemu samostanu in sicer vas Lašče,[1] katero je (Oglejski) cerkvi odstopil plemeniti Dietrik, potem štiri kmetije v Vrhovi, katere sta (Oglejski) cerkvi prepustila Henrik Pris in njegov brat Megenhalm, dalje štiri kmetije pri Belšinji vasi,[2] vas Mrzlo Lužo,[3] vas Mačji dol,[4] tri kmetije poleg Temenice (?)[5] deset kmetij pri Ivanji vasi,[6] eno kmetijo v Segovi vasi,[7] vas Burno,[8] vas Trebeljevo,[9] vas Zapovdje,[10] pet kmetij pri Naklem[11] ter tri kmetije tik reke Krke. *[„. . . villa, quae dicitur Lasis, quam quidem nobilis Dietericus nomine eidem ecclesiae tradidit, 4 mansi apud Frogia, quos dominus Henricus Patris ecclesiae dedit nec non et frater ejus Megnhalmus; alios IIII apud Welze, una villa, quae vocatur Altelasis, et una, quae dicitur Chazil, tres mansi juxta Taeure, 10 mansi apud Ivuanzdorff, unus mansus in villa Sigilsdorf, duae villae, una vocatur Brunno et altera Trebeleu, una villa, duae dicitur Affoltren, 5 mansi apud Nakla, 3 mansi juxta fluvium Gurkae."]* Patriarh pravi, da sprejema v svoje varstvo vse to, potem tudi posestvo v Zatičini *[„in praedio, quod dicitur Sitich"]*, katero je po zameni dobil za Oglejsko cerkev od Dietrika, Henrika in Megenhalma in na katerem je sklenil, postaviti samostan, ter vse to, kar menihi še pridobé pozneje.

Naštetih je več prič.

„Actum est Aquilejae anno ab incarnatione domini 1145., indictione 8."

[Puzel, Idiographia mon. Siticensis, rokopis iz 18. stoletja v Deželnem muzeju v Ljubljani. — Mittheilungen des hist. Ver. f. Krain, IX (1854), 91. — Schumi, Urk. u. Reg., I, 99, št. 97.]

Št. 212.

(Okoli leta 1145.)

Engelbert (II.), grof palatinski[12] *[„palatinus comes Engilbertus"]*, podeli svojo priležnico Adelhajdo, s katero je imel eno hčer, samostanu v Michaelbeuernu.

Naštetih je več prič.

---

[1] Najbrže Lašče, ki so južno od Žužemperka.
[2] Belšinja vas, zahodno od Trebnjega na Dolenjskem.
[3] Mrzla Luža (nem. Kaltlaken), vas vzhodno od Velike Loke na Dolenjskem.
[4] Mačji dol (nem. Katzental), vas severozahodno od Velike Loke.
[5] „Taeure" je najbrže pokvarjeno. Misliti nam je na Temenico, ki teče mimo Velike Loke.
[6] Ivanja vas tik Mirne peči.
[7] Segova vas (Sigisdorf) pri Loškem potoku v Ribniškem okraju.
[8] Burno, vas pri Malih Češnjicah severno od Št. Vida.
[9] Trebeljevo, jugozahodno od Litije.
[10] Zapovdje, vas severovzhodno od Kresnic. V Zapovdjah je nekdaj stal grad Abfalter. Pintar [Carniola, II, (1909), str. 142] misli na vas Jablanico pri Litiji.
[11] Naklo, severovzhodno od Kostanjevice.
[12] Engelbert, grof palatinski na Koroškem, je bil iz rodovine goriških grofov.

Datum manjka.[1]

[Cod. trad. iz 13. stoletja v Michaelbeuernu. — Hauthaler, Salzb. Urkb., I, 797, št. 57.]

Št. 213.

(Okoli leta 1145.)

Grofinja Kunigunda[2] iz Trušenj *[„Chönigunt cometissa de Truhsingin"]* podeli v navzočnosti svojega soproga, grofa Bernarda *[„presente et assentiente marito eius comite Bernhardo"]*, proštiji v Berchtesgadenu neko posestvo v Breitenbrunnu[3] *[„Praeitenbrunnen"]*.

Med pričami se tudi omenjata: *„marchio Engilbertus de Chraeiburc, ... Reginbertus de Tröhsen, ..."*

Datum manjka.[4]

[Cod. trad. Berchtesgad. iz 12. stoletja v Monakovem. — Quellen und Erörterungen zur bayer. u. deutschen Gesch., I (1856), 298, št. 103. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 311, št. 796.]

Št. 214.

(Okoli leta 1145.)

Neki Predislav *[„Bridizlaus"]*[5] odstopi Admontskemu samostanu svoj dvor v Mauternu[6] *[„apud Mutaren"]* za neki drug dvor, katerega je dobil od samostana. To se je zgodilo pod opatom Gotfridom.[7]

[Cod. trad. Admont., IV, 213 v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 245, št. 239.]

Št. 215.

Med letom 1145. in 1163.

Neki Epon iz Kozij[8] *[„Eppo quidam de Gozia"]* podeli na smrtni postelji Šentpavelskemu samostanu eno kmetijo na Olšenici[9] *[„mansum aput Olsniz"]*.

Priče: *„Herman de Goztilwich"*[10] in še nekatere druge.

Datum manjka.[11]

---

[1] Imena prič nam kažejo, da se je ta daritev napravila okoli leta 1145.

[2] Kunigunda, hči štajerskega mejnega grofa Otokarja (IV.) ter soproga grofa Bernarda iz rodovine Spanheimov, se tu imenuje po Trušnjah.

[3] Breitenbrunn, severozahodno od Voraua na Štajerskem.

[4] Z ozirom na priče smemo trditi, da se je ta daritev napravila okoli leta 1145. Gl. opazke v knjigi „Quellen und Erörterungen".

[5] Mautern v Liesinški dolini na Štajerskem.

[6] Gotfrid je bil opat v Admontu od leta 1138. pa do 1165.

[7] Beseda Predislav je sestavljena iz predloga „pred" in samostalnika „slava". To ime se omenja tudi v Gr. II, št. 328, kjer stoji „Predeclao".

[8] Najbrže Kozje pri Radiščah na Koroškem.

[9] Olšenica, vas severno od Velikovca.

[10] Najbrže Koselca (Gösseling) pri Celovcu.

[11] Zastran datiranja glej Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, str. XXIX.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 44 iz začetka 13. stoletja. — Zahn, Urkundenb. d. H. Steierm., I, 145, št. 135 k letu „c. 1130“. — Schroll, Urkundenb. v. St. Paul, str. 41 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 309, št. 792.]

Št. 216.

Nepristno.[1]

1146, dne 10. maja. Krka in Breže.

Solnograški nadškof Konrad (I.) potrdi, da sta plemeniti Rudiger z Grobniškega polja [*„Rûdegerus de Chraphelt“*] in njegova soproga Adelhajda podelila Krški škofiji cerkev sv. Martina na Grobniškem polju.

Med pričami se tudi omenjajo: *„comes Perenhardus, marchio Ůlricus de Tuscia, . . . Eberhardus abbas Uitringensis.“*

„Acta sunt hec anno ab incarnatione domini MCXLVI., indictione VIIII., post ascensionem domini apud Gurke, renovata vero et confirmata apud Friesacum.“

[Nepristna listina iz začetka 13. stoletja v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XII (1821), 343, št. 129. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 135, št. 142.]

Št. 217.

(1146, meseca maja.)

Klerik Pabon podeli stolnemu kapiteljnu v Solnogradu neko posestvo.

Med pričami se tudi omenjata: *„marchio Engilbertus de Ystirrich . . . Ůdalricus marchio de Tuscia.“*

Datum manjka.[2]

[Cod. Vind. 2090 v Dvorni knjižnici na Dunaju ter cod. 341 v Državnem arhivu na Dunaju. — Chmel v Notizenblattu der kais. Akademie in Wien, V (1855), 476, št. 22. — Hauthaler, Salzburger Urkundenb., I, 609, št. 51.]

Št. 218.

1146, dne 5. junija. Solnograd.

Solnograški nadškof Konrad (I.) dovoli, da se cistercijanski samostan v Schützingu prestavi v Raitenhaslach.

Med pričami se tudi omenjata: *„Engelrammus archydiaconus, . . . Engelbertus marchio de Istria, . . .“*

---

[1] Jaksch (l. c. p. 134) je dokazal, da je ta listina ponarejena. Sestavljalec je imel pred seboj neko pristno listino, ki mu je služila za podlago.

[2] Z ozirom na to, da se med pričami nahaja tudi „Ůdalricus marchio de Tuscia“, ki se drugače v spremstvu solnograškega nadškofa Konrada omenja le v listini z dne 10. maja leta 1146., misli Hauthaler, da se je tudi zgoraj navedena daritev napravila v tistem času. Rečeni Ulrik je bil že leta 1139. mejni grof toskanski. Tudi leta 1151. je še imel to dostojanstvo. (Cfr. Bernhardi, Konrad III, p. 65 in 881.)

„Actum Salzburch anno incarn. domini MCXLVI., indict. VIIII., nonis Junii, primo anno Eugenii papae, regnante Chonrado Romanorum rege. Suscepit autem hanc traditionem et confirmavit reverendus archiepiscopus Chonradus Salzburg anno XLI. sui pontificatus."

[Izvirna listina v Državnem arhivu v Monakovem. — Hund, Metrop. Salisb. (ed. Ratisb.) III, 134; (ed. Mon.) III, 194. — Mon. Boica, III, 105, št. 3.]

Št. 219.

1146, dne 17. novembra. Viterbo.

Papež Evgen III. piše Eberhardu, opatu samostana sv. Marije v Vetrinjah in njegovim bratom [*„Ewrardo abbati monasterii beatę Marię de Uitringin eiusque fratribus"*], da hoče rad ustreči njih želji ter njih samostan, katerega je ustanovil grof Bernard [*„locum ipsum de Vitringin a Berardo comite pia devotione collatum"*], sprejeti v varstvo sv. Petra. S pričujočo listino določa, da naj menihi vedno žive po redu sv. Benedikta in po navodilih cistercijanskih bratov. Posestva, katera že imajo ali pa jih še pridobé, naj ostanejo nedotaknjena v njih oblasti. Od tega, kar pridelajo s svojimi rokami, in od živinske krme jim ni treba dajati desetine. Nobena posvetna oseba si ne sme v imenovanem kraju lastiti odvetništva. Ako bi kdo nasprotoval tem določbam ter bi, dvakrat ali trikrat opominjan, ne dal zadoščenja, naj bode izobčen.

„Dat. Uiterbi . . . XV. kalend. Decemb., indictione X., incarnationis dominicę anno MCXLVI., pontificatus vero domni Eugenii III. pape anno secundo."

[Izvirna listina in Vetrinjska kopialna knjiga št. IV, f. 24—24', oboje v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 316, št. 816.]

Št. 220.

1146, dne 20. decembra. Breže.

Solnograški nadškof Konrad (I.) potrdi v posebni listini samostanu v Formbachu to, kar je dne 11. novembra leta 1146. v Pasovu določil zastran desetin.

Med pričami se tudi omenjata: *„Heberhardus abbas de Uictoria, . . . Engilramus archidiaconus."*

„Data Friesaci XIII. kal. Januarii (sc. anno MCXLVI.)"

[Izvirna listina v Državnem arhivu v Monakovem. — Mon. Boica, IV, 133, št. 6. — Urkundenbuch des Landes ob der Enns, II, 221, št. 151.]

Št. 221.

(1146, meseca decembra.) Breže.

Solnograški nadškof Konrad (I.) in krški škof Roman (I.) izjavljata nasproti patriarhu Peregrinu, da se mora desetina na njunih posestvih,

katera leže v Oglejski patriarhiji, dajati Oglejski cerkvi. [*„Conradus archiepiscopus Salisburgensis et Romanus episcopus Gurcensis recognoverunt Pellegrino patriarchae, quod omnes ipsorum possessiones in patriarchatu positae tenentur decimam dare patriarchae.“*]

„MCLXXII., indictione X.,[1] *in castro Frisach.“*

[Collezione Bini v Kapiteljskem arhivu v Vidmu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 260, št. 252. — Schumi, Urk. u. Reg., I, 102, št. 100. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 138, št. 148.]

Št. 222.

1146. Oglej.

Oglejski patriarh Peregrin [*„Pelegrinus“*] dobi od grofa Bernarda in njegove soproge Kunigunde [*„comes Bernardus et comitissa Cunigunda uxor sua“*] grad, Artegna[2] imenovan [*„castrum de Arthenia“*] z vsemi priteklinami in posestvi, katera je rečeni grof dal raznim ministerialom v fevd ali pa v last. Zato pa (patriarh) odšteje grofu 30 mark, mu odstopi dva dela desetin v Konjiški in Slivniški fari ter mu da v fevd dva dela desetin v Hoški fari [*„ipse vero dominus patriarcha XXX marcas propter hoc eis persolvit et duas partes decimarum duarum plebium, scilicet de Cǒnuwiz et Scliuniz eis concessit, duas vero partes decimarum tertię plebis, videlicet de Choz sibi inbeneficiavit“*] s pogojem, da grof ne sme od tega ničesar zastaviti, dati v fevd ali na kak drug način odtegniti cerkvi. Po njuni smrti naj vse te desetine zopet dobi Oglejska cerkev.

Med pričami se tudi omenjajo: *„. . . comes Heinricus advocatus Aquileiensis, . . . Liupoldus de Sounia, Wodolricus de Luwigana.“*

„Actum est Aquilegie, anno ab incarnatione domini MCXLVI., indictione VIIII.“

[Izvirna listina v Št. Pavlu na Koroškem. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XII (1821), 344, št. 130. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 261, št. 253. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 314, št. 806.]

Št. 223.

1146. Tolmin.

Oglejski patriarh Peregrin podeli samostanu v Gornjem gradu [*„monasterio de Obbremburch“*], katerega je sklenil na novo ustanoviti, deset kmetij v kraju, Budrio imenovanem [*„apud Budriach“*], katere je odtegnil svoji mizi, da bi ondotni bratje, ki žive po redu sv. Benedikta, od tam dobivali sol in olje. Vsled prošnje Bertolda, prvega opata rečenega samostana, podeli temu tudi pet kmetij v Kozici[3] [*„quinque*

[1] Zastran datiranja gl. Zahn, Urkb., I, 261, op. 1.

[2] Grad Artegna ali Rtin je na Furlanskem med Tarcentom in Huminom.

[3] Zahn misli, da „Losiza“ zaznamuje Velike Lašče na Kranjskem. A kaže se, da je namesto „Losiza“ v izvirni listini stalo „Cosiza“, kar pomenja vas Kozico na zemlji Beneških Slovencev severovzhodno od Št. Lenarta. Gl. Orožen, Das Benediktinerstift Oberburg, str. 117 in 308.

massaritias apud Losiza sitas"], da bi mogel rediti ovce na korist samostanskih bratov. Tudi dovoli, da smejo menihi v njegovem gozdu pri Gornjem gradu [*„in nemore nostro de Obbremburch"]* loviti ribe in divjačino ter dobivati jelenove kože. Noben opat ne sme tega, kar se je tu podelilo, dati v fevd, zastaviti ali kako drugače odtegniti cerkvi. Ako bi to storil, sme on (patriarh) ali pa katerikoli njegovih naslednikov zahtevati nazaj tisto, kar se je odtegnilo njegovi mizi. Nihče se ne sme polastiti samostanskih stvari ali pa jih poškodovati. Kdor bi to storil, naj bode pogubljen.

Priče: *„Adalpret de Manzano, Gerardus prepositus sancti Vdalrici, Rodomontius prepositus sancti Petri de Carnea, Bertholdus capellanus patriarche, Dieterus de Clusa, Conradus civis, Liupoldus de Sevnia, Wolftrigil dapifer, Pelegrinus de Mosiri, Bamenolt, Nůdhuc Carniolus."*

„Actum est hoc Tulmini anno ab incarnatione domini millesimo centesimo quadragesimo sexto, indictione nona."

[Prepis iz 17. stoletja v Kapiteljskem arhivu v Ljubljani. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 262, št. 254.]

Št. 224.

(Med letom 1146 in 1161.)

Engelbert, grof goriški in odvetnik Oglejske cerkve, hoteč se pokoriti zarad nekega zločina, podeli vsled prošnje patriarha Peregrina, potem vsled posredovanja Wilpurge [*„interventu Willibirge"],* opatice samostana Marije Device, in njenih sester ter zarad svoje sestre Beatrice, ki je tam Bogu služila[1] [*„et causa sororis sue nomine Beatricis, que ibi deo serviebat"],* vse odvetniško sodstvo v treh vaseh, Pantianicco, Beano in Zompicchia imenovanih[2] [*„totum placitum advocatie trium villarum scilicet Pantianis, Beliani, Malazumpice"],* rečenemu samostanu s pogojem, da bi omenjena opatica s svojimi sestrami neprestano prosila Boga za odpuščanje njegovih (Engelbertovih) grehov.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Pertoldus prepositus maioris ecclesie, Thomas vicedominus, Vodalricus archidiaconus, Dietricus et Henricus capellani, Adam decanus sancti Felicis . . ."*

Datum manjka[3]

[Notarski prepis iz leta 1277. v Mestni knjižnici v Vidmu. — Joppi v Archeografo Triestino, Nuova ser., XI (1885), 382, št. 2 k letu „c. 1138."]

---

[1] Gl. št. 152, 153.

[2] Gl. Gradivo III, št. 253.

[3] Med pričami se tudi nahaja „Thomas vicedominus". Leta 1146. je bil še Johannes vicedom oglejski, pozneje (1154, 1161) pa Thomas. Leta 1161. je umrl oglejski patriarh Peregrin.

Št. 225.

(Pred letom 1147.)

Grof Bernard in njegova soproga Kunigunda podelita Rožaškemu samostanu 20 kmetij v vaseh, S e l a,[1] U t o v l j e,[2] V i t o v š e,[3] in Š e p u l j e[4] imenovanih. [*„Item Bernhardus comes et Chunegunt uxor eius dederunt villas in Carstis primo Sellam, Vtendorff. — Item graf Bernhart* <graf ze Gorcz> *etc. u. Chunigunt sein wirtin habent geben die dorffer auf dem Charst des ersten Vtendorff gehaizzen, Wytelgach u. Sepulsach zu sand Marien und des alles sind XX huben."*]

Datum manjka.[5]

[Cod. s konca 14. stoletja v Državnem arhivu na Dunaju. — J a k s c h v Studien und Mitteilungen zur Gesch. des Benediktinerordens, Neue Folge, I (1911), 239, št. 13.]

Št. 226.

(Pred letom 1147.)

Gotfrid (iz Wietinga), ministerial Solnograške cerkve, podeli za časa nadškofa Konrada (I.) svoja posestva samostanu sv. Petra v Solnogradu.

Med pričami se tudi omenja *„Heinricus de Pettowi"*.

Datum manjka.[5]

[Cod. M in N v samostanu sv. Petra v Solnogradu. — Notizenblatt der Wiener-Akademie, VI (1856), 192. — H a u t h a l e r, Salzb. Urkb., I, 399, št. 278.]

Št. 227.

1147, dne 29. januarja. Vico.

Papež Evgen III. piše Eberhardu, opatu v V e t r i n j a h, in njegovim bratom [*„Heberhardo abbati de Uictringen eiusque fratribus"*], da hoče rad ustreči njih želji ter sprejeti njih samostan v varstvo sv. Petra. Posestva, katera že imajo ali pa jih še pridobé, naj ostanejo nedotaknjena v njih oblasti. Od tega, kar pridelajo s svojimi rokami, in od živinske krme jim ni treba dajati desetine. Kakor sta že določila solnograški nadškof Konrad ter plemeniti grof Bernard [*„nobili viro Bernardo comite"*], ki jim je (bratom) daroval rečeni kraj, si ne sme nobena posvetna oseba lastiti odvetništva čez imenovani samostan. Nihče ne sme vznemirjati omenjenega kraja ali mu pa kratiti njegovih

[1] Sela, vas severovzhodno od Tomaja že na Kranjskem.

[2] Utovlje, vas vzhodno od Tomaja. Rožaški samostan je dobil v tej vasi nekoliko kmetij od grofa Bernarda, ne pa od raznih goriških grofov, kakor to trdita dva vira, priobčena v Gradivu, III, št. 385.

[3] Vitovše pri Razdrtem na Kranjskem.

[4] Šepulje, vas jugovzhodno od Tomaja. Tudi v tej vasi je dobil Rožaški samostan nekoliko kmetij od grofa Bernarda iz Trušenj, ne pa od raznih goriških grofov. Gl. Gradivo, III, št. 385.)

[5] Solnograški nadškof Konrad I. je umrl leta 1147.

posestev. Ako bi kdo nasprotoval tem določbam ter bi, dvakrat ali trikrat opominjan, ne dal zadoščenja, naj bode izobčen.[1]

„Dat. apud Vicum . . . IIII. kalend. Febr., indictione X., incarnationis dominicę anno MCXLVI., pontificatus vero domni Eugenii III. pape anno secundo.“

[Izvirna listina v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 320, št. 824.]

Št. 228.

1147, dne 13. februarja. Rezno.

Rimski kralj Konrad potrdi menihom v Gornjem gradu [*„apud Obrenburc“*] vsa državna posestva, katera je njegov fevdnik Diebald de Chagere prepustil samostanu. Dalje dovoli, da to, kar je rečeni Diebald podelil Oglejski cerkvi, ostane tej in njenim patriarhom. Tudi sprejme v svoje varstvo omenjeno opatijo in vse njene pritekline. Kdor bi se lastil tega, kar so darovali samostanu kralji, knezi in drugi fevdniki, naj ve, da je zaslužil kraljevo nevoljo.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Heinricus dux Karinthie, . . . Engilbertus marchio (Istrie), . . . Poppo et frater suus Bertoldus comites (de Andechs).“*

„Data idus Februarii, anno dominice incarnationis MCXLVII., anno regni eius nono. Actum Ratispone.“

[Izvirna listina v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm. I, 264, št. 256.]

Št. 229.

1147, dne 24. februarja. Rezno.

Rimski kralj Konrad III. potrdi samostanu v Klosterneuburgu tista posestva, katera je ta dobil od njegovega (polu)brata, (bavarskega) vojvoda Henrika.

Med pričami se tudi omenjata: *„Heinricus dux et marchio (Engilbertus).“*

„Data V. kal. Mart. anno dom. incarn. MCXLVII., regnante Chuonrado Rom. rege II. anno IX. regni eius. Actum Ratisponae.

[Izvirna listina v Klosterneuburgu. — Pez, Thesaur. anecdot., VI (= Cod. dipl. I), p. 346. — Sickel, Texte der Mon. graphica, 82.]

Št. 230.

(1147, okoli 24. februarja.)

Rimski kralj Konrad III. podeli samostanu v Zwettlu neki gozd.

Med pričami se tudi omenja: *„Engelbertus marchio“*.

---

[1] Primerjaj listino papeža Evgena III. z dne 17. novembra leta 1146. (Gl. št. 219.)

„Datum anno domini MCXLVIII., indictione XIIII.“ [1]

[Izvirna listina v Zwettlu. — Boczek, Cod. Morav., I, 260, št. 280. — Frast, Liber fund. mon. Zwetlens., p. 41 (Fontes rer. Austr., Dipl., III).]

Št. 231.

(1147.)

Bamberški škof Eberhard II. kupi od (istrskega) mejnega grofa Engelberta [*„a marchione Engilberto“*] za sto mark neki dvor pri Št. Vidu [2] z gradovi in drugimi priteklinami pod pogojem, da to, kar je bilo pred odhodom na križarsko vojno [*„in exitu peregrinationis militię christianę“*] oddano kot fevd, naj tudi ostane tako, drugo naj pa bode prosto ne gledé na to, se li mejni grof povrne ali ne. [3]

Rečeni dvor in pa še neko drugo posestvo v Labodski dolini je nato škof Eberhard zastavil svoji cerkvi, katera je dala grofu Poponu (iz Andechsa) in njegovemu bratu Bertoldu [*„comes Poppo et frater eius Berhtoldus“*] na posodo 300 mark srebra, ko sta se tudi hotela napotiti na križarsko vojno [*„in exitu eiusdem militię christianę“*].

Naštetih je več prič.

Datum manjka. [4]

[Izvirna listina v Državnem arhivu v Monakovem. — Oefele, Gesch. der Gr. v. Andechs, str. 232. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 323, št. 831.]

Št. 232.

(1147.) Breže.

Reginher iz Steierberga [*„Reginherus de Touernich“*] podeli pred odhodom v Sveto deželo [*„iturus in viam sepulchri domini“*] Admontskemu samostanu dve kmetiji v Glodnici [*„ad Glodince“*] in eno krčmo v Steierbergu [*„tabernam unam ad Touernich“*].

Med pričami se tudi omenjata *„Eberhardus de Traha, . . . Swikerus de Holenburch frater eiusdem Reginheri, . . .“*]

Datum manjka. [5]

[Cod. trad. Admont., II, 239 in IV, 212 v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 282, št. 271. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 322, št. 830.]

---

[1] Imena nekaterih prič, ki so v tej listini navedena, dokazujejo, da je ta listina nastala leta 1147. okoli 24. februarja. Leta 1148. je bil kralj Konrad v Palestini, „ind. XIIII.“ pa zaznamuje leto 1151.

[2] Št. Vid na Koroškem.

[3] Mejni grof Engelbert se je premislil ter ni šel v Sveto deželo.

[4] To se je zgodilo leta 1147. najbrže meseca marca ali pa aprila, preden se je križarska vojna napotila proti vzhodu.

[5] Križarji so se leta 1147. nekako meseca marca, aprila in maja pripravljali za odhod na križarsko vojno. Sredi junija je bil kralj Konrad III. s svojimi križarji v okolici mesta Dunaja. (Gl. št. 242.)

Št. 233.

(1147.)

Grof Popon iz Giecha[1] [*„Poppo comes de Gieche“*] se je zavezal, hoteč se udeležiti križarske vojne pod kraljem Konradom III. [*„iturus in expeditionem Ierosolimitanam, que sub Chounrado III. rege facta est“*], da podeli v slučaju, ako bi se ne vrnil, Admontskemu samostanu 12 kmetij z dotičnimi podložniki pri Schaumburgu[2] [*„apud Schowenburc“*]. Izvršitev tega volila je izročil svojemu bratu, grofu Bertoldu [*„fratri suo Perchtoldo comiti“*].

Datum manjka.[3]

[Cod. trad. Admont., II, 155, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 302, št. 294 k letu „c. 1150“. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 331, št. 847/I.]

Št. 234.

1147.

„Macelinus de Coza“, ki je hotel iti v Jeruzalem, prepusti v navzočnosti možniškega opata Udalrika cerkvi Marije Device in sv. Gala v Možnici [*„in loco, qui dicitur Mosinizic“*] svoje posestvo v vasi Ločah[4] na Koroškem [*„in Karinthia in villa, que dicitur Lonzahc“*], in sicer šest kmetij z vsemi podložniki, ki prebivajo v rečenem kraju, potem dve kmetiji v kraju, „Priu“[5] imenovanem [*„in loco, qui dicitur Priu“*], kateri je dobil po svoji soprogi, ter travnik, ki je tik cerkve pri Št. Janžu[6] na Zilji [*„pratum, quod est iuxta ecclesiam sancti Iohannis de Ghil“*]. Vse to prepusti omenjeni cerkvi; izvzeta sta le dva podložnika [*„exceptis tantum duobus mancipiis“*], katera mu je opat odstopil.

Naštetih je več prič.

Rečeni Macelin je imenovana posestva izročil v roke oglejskega patriarha Peregrina [*„in manus Pilegrini“*] in odvetnika Henrika v navzočnosti mnogih oseb, med katerimi sta bila tudi „Heinricus dux Carinthie“ in pa „Wilhalmus comes de Hunburc“.

„Acta vero sunt ista anno ab incarnatione domini millesimo CXLVII., indictione XI., eodem anno Chunradus rex ivit in Iherosolimam.“

[Liruti, Notizie del Friuli, V, 227. — Cappelletti, Le chiese d'Italia, VIII, 204. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 329, št. 844.]

---

[1] Grof Popon iz rodovine Andechsov je bil oženjen s Kunico, hčerjo grofa Reginbotona de Giech. Tu se Popon imenuje po kraju, kjer je bila njegova žena doma. Giech je neki kraj na Bavarskem v pokrajini Ober-Franken.

[2] Schaumburg, nekdanji grad pri Dravi južno od Velikovca na Koroškem.

[3] Zastran datiranja glej opazko pod št. 232.

[4] Loče, vas južno od Blaškega jezera na Koroškem.

[5] Namesto „Priu“ je morebiti prvotno stalo „Pruc“, kar bi zaznamovalo vas Mostič, katero je leta 1348. Dobrač zasul.

[6] Št. Janž na Zilji, katerega je Dobrač zasul leta 1348.

Št. 235.

(1147.)

Ko se je koroški grof Bernard udeležil križarske vojne *[„Carinthiorum comes Berenhardus Christi cruce se armavit“]*, je podelil vetrinjski menih Engelbert vsled prigovarjanja opata Eberharda Vetrinjskemu samostanu Preddvor *[„curtis, que dicitur Niwenhouen“]*.

V istem času *[„eodem tempore“]* je podaril plemeniti vitez Majnhard Schabab iz Kokre, ministerial grofa Bertolda iz Kamnika *[„nobilis miles Meinhardus Schabab agnomine de Chocher, ministerialis comitis Bertholdi de Stain“]*, Vetrinjskemu samostanu štiri kmetije na Kranjskem v Preddvoru pod Alpami, ki se dvigajo nad dvorom, katerega so pozneje postavili med črešnjevimi drevesi *[„quatuor mansus aput Chrain in loco, qui Niwenhouen dicitur, sub alpibus superemminentibus curti, quę postea facta est iuxta arbores, quę cerasi dicuntur.“]* Tudi je zamenjal šest kmetij in eno ravnico tik Preddvora, ki obsega tri polja in se zove pristava *[„eubas sex et trium camporum planitiem, quam curtim stabulariam dicunt, iuxta eundem locum Niwenhouen“]* za štiri kmetije na Koroškem, izmed katerih je bila ena v Vimici pri Kraigu *[„iuxta Chriwich in loco, qui Wonwiz dicitur“]*, katero je odstopil Zaizolf, ministerial grofa Bernarda, ena na Resovci[1] *[„Nersendorf“]*, ostali dve pa na Goričici[2] tik Vrbskega jezera *[„in locis Gorciz iuxta lacum sancti Primi et Felitiani“]*.

Datum manjka.[3]

[Iz konceptne listine meranskega vojvoda Bertolda (gl. št. 798). — Mittheilungen d. hist. Ver. f. Krain, II (1847), 34. — Schumi, Urk. u. Reg., I, 109, št. 113. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 521, št. 1377/I.]

Št. 236.

(Pred 9. aprilom leta 1147.)

Solnograški nadškof Konrad je med drugim prepustil naslednja posestva Admontskemu samostanu: Najprej tisto posestvo na Radeljnu *[„predium illud ad Radelach“]*, katero mu je (nadškofu) odstopil grof Wergand zarad zločina, katerega je napravil nad (solnograškim) nadškofom Thiemonom[4], in pa tisto, kar mu je (Wergand) v istem kraju zapustil od svojih fevdov; dalje deset kmetij na gori, Pisweg imenovani *[„in monte vocabulo Piswich“]*, katere mu je na smrtni postelji odstopil koroški vojvoda Henrik[5] *[„secundus Heinricus dux Karin-*

[1] Resovca (nem. Nessendorf) pri Trdnji vasi na Koroškem.
[2] Goričica, jugozahodno od Celovca blizu Vrbskega jezera.
[3] Zastran datiranja gl. opazko pod št. 232.
[4] Gl. št. 149 in 150.
[5] Gl. št. 150.

thie"], potem šest kmetij, in sicer tri v Glodnici, eno v Mellachu in dve nad Zosenom *[„e quibus tres sunt siti aput Glodenze, aput Melach unus, supra Zozzen duo"]*, katere mu je dal vojvoda Engelbert;[1] nato tisto posestvo pri Jarenini *[„ad Jaringen"]*, katero mu je izročil Rŏdolfus de Witinswalt,[2] ter tri kmetije „ad Purchstal",[3] za katere je dobil tri druge v Blatogradu[4] *[„ad Mosiburch"]*.

Datum manjka.[5]

[Salzburger Kammerbücher, I, 137 iz 14. stoletja v Državnem arhivu na Dunaju. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 266, št. 258.]

Št. 237.

1147, dne 20. aprila.

Hartwik, rajnki škof rezenski,[6] je svojemu bratu, grofu Bernardu[7] *[„fratri suo Pernhardo comiti"]*, ko se je ta oženil, odstopil vsa svoja posestva na Koroškem *[„in Karinthia"]* pri Velikovcu *[„apud Volchenmar(kt)"]* in sicer polovico trga in pa pristavo *[„medietas eiusdem fori et curtis stabularia"]* s pogojem, da jih ta prepusti Šentpavelskemu samostanu, ako bi umrl brez dedičev; vendar naj ima njegova soproga užitek od njih do svoje smrti.

Ko se je hotel grof Bernard, ki ni mogel dobiti dediča, s kraljem Konradom napotiti v Jeruzalem *[„comite . . . Jerosalimitanę expeditionis cum rege Chŭnr(ado) arripiente"]*, je šentpavelski opat Wernher[8] opozoril njega in njegovo soprogo na rečeno volilo ter dobil od nju imenovano polovico trga. Pristavo, katera bi po smrti grofinje imela pripasti samostanu, in pa ob enem še 50 mark prepusté šentpavelski menihi omenjeni grofinji, a zato dobé še drugo polovico trga, ki je bila lastnina rečenega grofa. Ta, ki je bil tudi odvetnik Šentpavelskega samostana, in pa njegova soproga tudi odstopita menihom dva ondotna dvora in dve kmetiji *[„duorum inibi curtilium et duarum hobarum"]* s pogojem, da grofinja dobiva do svoje smrti dohodke obeh polovic trga.

„Huius rei testes sunt Herman de Trâ et Eberhardus frater eius, Reinpreht et filius eius Heinric de Truhsen, Wolfram de Signsdorf, Rŭdiger de Olsnitz, Hartunc et frater eius Heinrich de Cholmz, Chŭnr(adus) et filius Chŭnradus de Truhsen, Walch(unus) de Truhsen, Reinbot de Se-

---

[1] Gl. št. 150.
[2] Gl. št. 150.
[3] Pri Ogleju.
[4] Gl. št. 150.
[5] Vse to se je zgodilo pred smrtjo solnograškega nadškofa Konrada I., ki je umrl dne 9. aprila leta 1147.
[6] Hartwik je bil od leta 1105—1126 škof rezenski.
[7] Iz rodovine Spanheimov.
[8] Wernher je bil od leta 1139—1158 opat v Št. Pavlu.

burch[1], *Růdiger de Sichenstein*[2], *Arnolt de Hunsdorf, Franch de Molwach*[3], *Amelrich de Chorb et fratres eius Meinhart et Albreht, Helfrich de Godentin*[4], *Wolfang filius Witmari, Gerunc, Purchart de Pulst*[5].“

„*Actum anno ab incarnatione domini MCXLVII., pontificatus domini Eugenii secundi*[6], *regni domini Chůnradi secundi*[6], *die dominico pasche XII. kalend. Mai.*“

[Cod. trad. S. Pauli, c. 10 iz začetka 13. stoletja. — Eichhorn, Beyträge zur älteren Gesch. u. Topogr. von Kärnten, II, 179. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XII (1821), 344, 370. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, 14 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 325, št. 838.]

Št. 238.

1147 (okoli 20. aprila). Velikovec.

Grof Bernard podeli v Bonardovi hiši v Velikovcu [„*Volkenmarkt positus in Bonardi domo*“] Vetrinjskemu samostanu vas „Hadrichesdorf“.[7] Ker je pa po fevdnem pravu imel ta alod z grofovim dovoljenjem Konrad iz Trušenj [„*Chunradus de Trůchsen*“], je grof tega odškodoval s posestvom enake velikosti v Rabenštajnu[8] in (Slovenjem) Gradcu [„*in Ramelstain et Grace*“] zato, da ne bi zarad tega začel (Konrad) vznemirjati samostanskih bratov.

Priče: „*Willehalmus comes de Hůnenburch, Meinhardus comes de Scőnenberg*[9], *Hermannus de Traha, Reimbertus et filii eius Gotfridus, Cholo, Chunradus et filius eius Chunradus de Trůchsen, Gotfridus de Wietingen, Rudolfus de Tunsberg, Rudgerus de Holsenicz, Walchon de Trůchsen, Hermannus de Vinchenstain, Rudgerus de Siechenstain, Wlschalchus et Witho fratres de Trowen, Amelricus de Corbe et fratres eius Meinhardus, Albertus, Lutoldus de Radwan, Heizo, Wilhalmus, Bonhardus, Hartmannus, Lostan omnes isti cives predicti fori.*“

„*Acta sunt hec anno incarnationis domini MCXLVII., indictione decima.*“

Posestvo v „Hadrichesdorfu“ in pa polovico Velikovškega trga [„*medietas fori Volchenmarcht*“] sta grof in grofinja obljubila Šentpavelskemu samostanu, ako bi umrla brez dedičev. Šentpavelski opat Wernher

[1] Seeburg. — Razvaline tega gradu so blizu Poreč pri Vrbskem jezeru.

[2] Sichenstein je najbrže Sicherstein, nekdanji grad na Dolenjskem tam, kjer so sedaj Pleterje.

[3] Molwach je Möllbach jugovzhodno od Št. Pavla pri Ettendorfu.

[4] Godentin je Gortina pri Marenbergu na Štajerskem.

[5] Pulst, vas jugozahodno od Št. Vida na Koroškem.

[6] Za besedo „secundi“ je nekoliko praznega prostora, kjer naj bi se pozneje pripisali števili vladarskih let.

[7] Vas „Hadrichesdorf“ je bila v okolici Velikovškega mesta („sita circa civitatem nostram Volchenmarchet“), kakor čitamo v neki listini koroškega vojvoda Bernarda z dne 26. julija 1254. (Jaksch, Mon., IV, 456, št. 2569.) Jaksch misli na Orličjo vas (Arlsdorf), ki se nahaja dobre pol ure proti severozahodu od Velikovca.

[8] Rabenštajn, vas od Dravberga proti severozahodu.

[9] Schönberg (slov. Šumberk), sedaj grajske razvaline zahodno od Trebnjega na Dolenjskem.

je dal grofu in grofinji 50 mark še za drugo polovico trga, posestvo v „Hadrichesdorfu“ je pa prepustil vetrinjskim menihom [*„Vittrinensibus pauperibus“*]. Posestvo v Hadrichesdorfu in pa polovico trga je grof Bernard dobil v last od svojega brata Hartwika, škofa rezenskega.[1]

Grof in grofinja sta vetrinjskim menihom v navzočnosti prej naštetih prič podelila tudi tri kmetije v Kotmari vasi [*„Chotmarsdorf“*].

Pozneje[2] se je s koroškim vojvodom Bernardom vas „Hadrichesdorf“ zamenjala za vas Osojnico[3] [*„postea vero cum domino Bernardo piissimo duce Karinthie pro villa alia, que Zwensperch dicitur, commutata“*].

[Vetrinjska kopialna knjiga št. IV ter Cod. trad. mon. Vict., št. 2 in 4 v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Fournier, Abt Johann v. Viktring, str. 153. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 84 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 326, št. 839.]

Št. 239.

(Med letom 1147. dnem 25. aprilom in 1148. dnem 7. septembrom.)

Solnograški kanonik Hartwik [*„Hartwicus“*] podeli v blagor svoje duše ter v blagor duš svojega očeta, (koroškega) vojvoda Engelberta, in svoje matere Ote [*„tam pro me quam parentibus meis duce videlicet Engilberto et matre Ŏta“*], a tudi v vzpodbujo svojima bratoma, (istrskemu) mejnemu grofu Engelbertu in grofu Rabotonu (iz Ortenberga) [*„adhortatu fratrum meorum marchionis Engilberti et comitis Rabotonis“*] dva dvora solnograškemu nadškofu Eberhardu in stolnemu proštu Henriku.

Naštetih je več prič.

Datum manjka.[4]

[Cod. št. 341 v Državnem arhivu na Dunaju. — Chmel v Notizenblatt der kais. Akad. in Wien, V (1855), 478, št. 34. — Hauthaler, Salzb. Urkb., I, 624, št. 85 k letu „vor 1151“. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 320, št. 823.]

Št. 240.

(Pred majem leta 1147.)

Grof Wergand [*„Weriandus comes“*], ki je bil izobčen, je za svojo osvoboditev podelil solnograškemu nadškofu Konradu 32 kmetij na Radeljnu[5] [*„in provincia Radelach“*]. Od teh kmetij je nadškof dve pridržal zase, 30 jih je pa dal Admontskemu samostanu. Ta jih je imel v svoji posesti, dokler ga ni začel na teh kmetijah vznemirjati grof

---

[1] Gl. št. 237.

[2] Dne 26. julija leta 1254.

[3] Osojnica pri Žihpoljah na Koroškem.

[4] Leta 1147. dne 25. aprila je Eberhard I. postal nadškof solnograški (Meiller, Reg. zur Gesch. der Salzb. Erzbischöfe, str. 57) in do dne 7. septembra leta 1148. je bil Henrik prošt v Solnogradu. (Hauthaler, l. c. str. 765.)

[5] Gl. št. 149.

Bernard iz Trušenj *[„comes Pernhardus de Truhsen"]*. Ko je pa grof spoznal, da dela krivico, je samostanu podelil Lasselsdorf[1] *[„Lazlawisdorf in March'a"]*, posestvo na Radeljnu *[„predium Radelach"]* pa obljubil prepustiti po svoji smrti. Poslal je v Admont tudi svojo soprogo, grofinjo Kunigundo *[„comitissam Chunigundam"]*. Po smrti obeh naj bi samostan dobil vsa njuna posestva med „Chemenaten" in Breznom[2] *[„inter Chemenaten et Frezen"]*, katera naj mu izroči svobodni Wolfram iz Mandlinga[3] *[„Wolframus de Menlich"]*.

Datum manjka.[4]

[Cod. trad. Admont., IV, 127 in IV, 188 v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steiermark, I, 247, št. 241 in 249, št. 244 k letu „c. 1145". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 331, št. 848.]

Št. 241.

(1147, najbrže meseca maja.)[5]

Češki vojvoda Vladislav (II.), štajerski mejni grof Otokar (V.) in koroški grof Bernard so se z veliko množico svojih ljudi udeležili takratne križarske vojne.

Ottonis Frisingensis ep. Gesta Friderici imp., lib. I, c. 40 (MG. SS., XX, 373): „Sed et dux Boemorum Labezlaus et Stirensis marchio Odoacerus et Carinthiae illustris comes Bernhardus non multo post cum magno suorum comitatu cruces accepere."

Št. 242.

1147, dne 16. junija. (Dunaj.)[6]

Rimski kralj Konrad potrdi menihom v Vetrinjah *[„monachis et fratribus aput Victoriam"]* vsa posestva, katera spadajo pod kraljevo oblast ali pa jih je njegov fevdnik, grof Bernard, prepustil samostanu, posebno pa tisto svoboščino *[„freiheit"]*, katero je dobil rečeni grof kot fevd gledé kraljevih dohodkov ter jo podelil v blagor svoje duše imenovanemu samostanu. Kralj pravi, da sprejema v svoje varstvo omenjeni samostan z vsemi priteklinami ter vse, kar mu še podelé kralji, knezi in drugi fevdniki. Kdor bi predrzno napadel, vznemirjal ali pa oškodoval samostan, naj ve, da je onečastil vladarsko krono in da mora dati zadoščenje.

[1] Lasselsdorf, vas pri Št. Florijanu poleg Laznice na Štajerskem.

[2] Brezno, vas ob Dravi blizu Marenberga na Štajerskem. Blizu Brezna je bil kraj „Chemenaten".

[3] Mandling pri Schladmingu na Štajerskem.

[4] Grof Bernard se je spomladi leta 1147. napotil proti Palestini (št. 241) ter je dne 16. novembra rečenega leta pri Laodiceji končal svoje življenje.

[5] Zastran datiranja gl. Bernhardi, Jahrbücher unter Konrad III., str. 596, št. 15.

[6] To listino je kralj Konrad III. izdal takrat, ko se je napotil proti Sveti deželi. Kaže se, da je bil dne 16. junija na Dunaju, kajti med pričami se v tej listini tudi omenja „Regenbertus Pataviensis episcopus", ki je en dan poprej v tem mestu posvetil neko cerkev. (Gl. Bernhardi, Jahrbücher unter Konrad III., str. 599, op. 21.)

Med pričami se tudi omenjata *„Popo comes et Bertholdus frater eius"*.

„Data sexto decimo kalendas Julii, anno dominice incarnationis millesimo centesimo XLVII., (regnante Conrado Romanorum rege secundo) anno regni eius nono, indicione decima."

[Vetrinjska kopialna knjiga št. IV, f. 21—21' v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 333, št. 850.]

Št. 243.

1147, dne 22. avgusta. Gradec.

Otokar, mejni grof štajerski, zamenja med Šentlambertskim in Runskim samostanom kot njun odvetnik nekatera posestva.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Cholo de Tröhsen et frater eius Gotfrit... Wolfkang de Söne."*

„Anno ab incarnatione domini MCXLVII., indictione VIIII., sub undecimo kalendarum Septembrium die, regnante Conrado Romanorum rege secundo, anno vero regni eius VIIII. Data Graeze."

[Izvirna listina v arhivu Runskega samostana. — Frölich, Diplom. Stir., II, 12, št. 7. — Caesar, Annal. Stir., I, 752, št. 16. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 274, št. 263 in 382, št. 401.

Št. 244.

1147 (v začetku oktobra). Nikomedija.

Ko je prišel kralj Konrad III. (za časa druge križarske vojne) v Nikomedijo,[1] je hotel iz svoje vojske izločiti vse pešce, kateri so trpeli pomanjkanje in se niso znali vojskovati ter so bili tedaj manj sposobni, da bi kljubovali nevarnostim. Hotel jim je dati podporo, da bi mogli iti (skozi grške pokrajine ali pa po morju) v Jeruzalem. On sam bi se napotil s konjiki proti Ikoniju.[2]

Ko se je to objavilo, je nastala med križarji taka nevolja, da so sklenili postaviti (koroškega grofa) Bernarda za voditelja. Rekli so, da kralju, ki zaničuje ljudstvo, ne bodo sledili. Nato so se od kraljeve vojske odcepili nekateri oddelki ter šli pod vodstvom kraljevega brata, freisinškega škofa Otona, poleg grškega obrežja proti jugu. Med njimi je bil tudi grof Bernard.

Annales Palidenses ad a. 1147 (MG. SS., XVI, 82): „Tradunt aliqui huius vie comites, primo regis hanc intentionem fuisse, quo pedites inedia fatigati nec bellorum gnari ideoque minus cauti periculorum, cum iam nonnulli multigena clade perirent, acceptis ab eo pro indigentia sumtibus, Ierosolimam properarent. Quo propalato tanta mox illi commotione animi prolapsi feruntur, ut Bernhardum

[1] Nikomedija, mesto jugovzhodno od Carigrada v Mali Aziji.

[2] Ikonij (Iconium), mesto v Mali Aziji.

quemdam deliberarent constituere sibi ducem: „Nos,“ aientes, „quia spernit habere plebem, recusemus et eum sequi regem.“

Odonis de Deogilo Liber de via s. sepulchri III. (MG. SS., XXVI, 65): „Venit (sc. Conradus rex) ergo Nichodemiam, ubi sui oborto scandalo schisma fecerunt. Imperator tetendit Iconium, frater autem eius Otto Frisingensis episcopus et nobiles multi cum eo maritima tenuerunt.“

Št. 245.

1147, dne 16. novembra. Pri Laodiceji.

Ko so tisti križarji, katere je vodil freisinški škof Oton, prišli pri Laodiceji v gorate kraje, jih je ondotni (grški) predstojnik, kateri bi jih bil moral iz gorovja spraviti na ravno, po brezpotnih krajih pripeljal v turško zasedo. Tu so jih Turki napadli od spredaj, od zadaj in z visočine ter jih tako veliko pobili. Kdor je mogel, je skrivaj ušel. Grki in Turki so si nato med seboj razdelili plen. Med mrtvimi je bil tudi koroški grof Bernard. Za dediča svojih posestev je grof Bernard določil štajerskega mejnega grofa Otokarja V.

Gerhohus, De investigatione antichristi (MG. Libelli de lite, III, 376): „Nam cum ad loca montium angustiora devenissent, illic Turci dispositis armis et armatis cum parte exercitus aperta manu congressi sunt; quos etiam a facie et a tergo atque a scopulis desuper impugnantes ex eis maximam multitudinem peremerunt, ubi et comes Karinthie Barnhardus occubuit . . .“

Odonis de Deogilo Liber de via s. sepulchri VI. (MG. SS., XXVI, 71): „Hic (sc. apud Laodicaeam) cum Frisingensi episcopo fratre imperatoris alius comes eiusdem nominis (sc. Bernardus) et fortuna simili proditione interiit. Dux enim huius urbis, cum deberet illos educere de montanis, per loca invia superduxit eos Turcorum insidiis, ubi comite occiso cum pluribus, qui potuerunt evadere, latitando fugierunt; dux autem et Greci quos duxerat, cum Turcis spolia diviserunt.“

Necrol. s. Rudberti Salisburg. ad 16. kal. Dec. = 16. nov. (MG. Necrol., II, 185): „Bernhardus com.“

Necrol. Admunt. ad 16. kal. Dec. = 16. nov. (MG. Necrol., II, 306): „Pernhart com.“

Necrol. Gurcense ad 16. kal. Dec. = 16. nov. (MG. Necrol., II, 454): „Bernhardus com. et alii Jerosolimitę occisi ob.“

Genealogia marchionum de Stire (MG. SS., XXIV, 72): „Otachyr patri suo (sc. Liupoldo) confortatus et elevatus est; nam preter alia plura trium principum predia, municiones ac ministeriales ei per testamentum accreverunt, scilicet Ottonis comitis de Naym et Bernhardi comitis de Karinthya, qui amitam ipsius Chůnegundem in coniugio habebat . . .“

Jans Enenkel, Fürstenbuch von Österreich und Steier k letu „c. 1145“ (MG. Deutsche Chroniken, III, 708): „Der grave Pernhart von Marpurch der dinget dem marchgraven Otacker von Steyr daz hus ze Marpurch unt den marcht unt daz dar zu gehort; er dinget im Tyver unt Sitss daz chloster[1] unt Geyrowe unt allez daz dar zu gehort untz an des erzepischolffes gemerche von Salzpurch. Den selben graven Pernhart gehorten an dise dienstman: di Treůnaer, die von Chęndingen, di von Leuvenbach, die von Marpurch unt alle Truhssiner.“

[1] Samostan v Žičah je bil šele leta 1165. ustanovljen. (Gl. št. 479.)

Št. 246.

(Med letom 1147. in 1154.)

Majnhard (Schabab iz Kokre) potrdi Vetrinjskemu samostanu na dan pogreba svojega nečaka Majnhalma, brata Gerlocha iz Velesovega, ki je bil v Istri ubit [*„hos mansos memoratus Meinhardus habuit usque ad diem depositionis nepotis sui Meinhalmi germani Gerlaci de Michelsteten; qui videlicet Meinhalmus in Istria fuit occisus“*], daritev tistih kmetij, katere je imel v Preddvoru [*„Niwenhouen“*], ter mu na novo podeli še tiste kmetije na Koroškem, katere je po zameni dobil od bratov.[1]

Priče: *„Berenhardus de Gurnotia, Gerlocus et Albertus germanus suus de Michelsteten, Meingoto de Hus, Wecelinus et filius eius Albertus de Rein, Richerus plebanus de sancta Maria, Altwinus de sancto Petro, Uvolricus clericus de Niwenhouen et alii quam plures, qui ad sepulturam predicti Meinhalmi advenerant.“*

Datum manjka.[2]

[Iz konceptne listine meranskega vojvoda Bertolda, gl. št. 798. — Mittheilungen des hist. Ver. f. Krain, II (1847), 34. — Schumi, Urk. u. Reg., I, 109, št. 113. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 521, št. 1377/II.]

Št. 247.

(Med letom 1147. in 1154.) Bildenštajn.[3]

Grof Bertold iz Kamnika [*„comes Berchtholdus de Stein“*] potrdi vsled prošnje Majnharda (iz Kokre), njegove soproge ter njegovih sinov in hčera vetrinjskemu opatu Eberhardu vse to, kar je prej omenjeni Majnhard podelil Vetrinjskemu samostanu.[4]

„Hoc factum est in castello Wildenstain et huius rei testes sunt Karolus de Stein, Otto Gil, Gerlochus, Meinhalmus, Albertus de Michelsteten, Ainrichi agnomine Honizzeim, Magens et alii quam plures, quorum multus est numerus.“

Na istem mestu, v istem času in v navzočnosti naštetih prič podeli grof Bertold Vetrinjskemu samostanu svoje posestvo v Preddvoru [*„Niwenhouen“*], katero se razprostira od sedmih studencev tik Kokre do Brega,[5] potem od te vasi do potoka Suhe[6] ter od rečene vasi do vrha gore Zaplate.[7] [*„. . . a septem fontibus iuxta Chocher usque Rain et a quodam rivulo, qui Zucha dicitur, iterum usque*

---

[1] Gl. št. 235.
[2] To se je zgodilo po letu 1147. (gl. št. 235) in več let pred 1154. (gl. št. 335).
[3] Bildenštajn (Wildenstein), vas blizu Galicije na Koroškem.
[4] Gl. št. 246.
[5] Breg, vas južno od Preddvora.
[6] Suhi potok prihaja iz gorovja ter se blizu Preddvora izliva v Kokro.
[7] Gora Zaplata je severno od Preddvora.

ad villam predictam, que Rain nuncupatur, et iterum ab ista villa usque in verticem montis, qui Zaplat appellatur."]

Datum manjka.

[Iz konceptne listine meranskega vojvoda Bertolda, gl št. 798. — Mittheilungen des hist. Ver. f. Krain, II (1847), 35. — Schumi, Urk. u. Reg., I, 110, št. 113. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 522, št. 1377/III.]

Št. 248.

(Med letom 1147. in 1161.)

Engelbert, mejni grof istrski [*„Engilbertus marchio"*], podeli samostanu sv. Petra v Solnogradu svoje posestvo na gori Zosenu pri Mosinzu[1] [*„apud Mosinz in monte, qui dicitur Zozen"*] ter dobi za to 25 mark.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Heinric dux et frater eius Hermannus, ... Pernhart de Gurnize ..."*

Datum manjka.[2]

[Cod. M in N v arhivu Šentpeterskega samostana v Solnogradu. — Chmel v Notizenblattu der kais. Akad. in Wien, VI (1856), 235. — Hauthaler, Salzb. Urkb., I, 426, št. 320. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 324, št. 835.]

Št. 249.

(Med letom 1147. in 1164.)

Sinovi nekega Wezilona povrnejo Admontskemu samostanu posestvo na Zosenu [*„Zozen"*] proti temu, da dobé 20 mark odškodnine.

Med pričami se tudi omenjajo: *„marchio (Engelbertus) Albus, Egino de Sliphes, ... Eberhardus de Traha, ... Friderich de Bettowe ..."*

Datum manjka.[3]

[Cod. trad. Admont. v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Zahn, Urkb. des H. Steierm., I, 354, št. 362 k letu „c. 1155". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 319, št. 820.]

Št. 250.

(Med letom 1147. in 1164.)

Solnograški nadškof Eberhard podeli Admontskemu samostanu en travnik v Wengu onostran reke Pelse,[4] kateri je prej spadal pod dvor Dietersdorf[5] in katerega je grof Udalrik iz Vovber [*„comes Udalricus de Hunenberch"*] imel kot užitek.

---

[1] Mosinz in Zosen sta dva kraja blizu Hüttenberga na Koroškem.

[2] Leta 1161. je umrl koroški vojvoda Henrik V.

[3] V tem dokumentu se omenja solnograški nadškof Eberhard I., ki je vladal od leta 1147. pa do 1164.

[4] Pels, vas severno od Judenburga na Štajerskem.

[5] Dietersdorf, vas pri Judenburgu.

Datum manjka.[1]

[Cod. trad. Admont., IV, 200 v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 412, št. 436 k letu „c. 1160“.]

Št. 251.

1148, dne 8. februarja. Krka.

Plemeniti Hartwik iz Katscha *[„de Chazze“]*, njegova sinova Henrik in Ortolf ter njegova soproga podelé Krški cerkvi eno kmetijo v Št. Vidu pri Ogleju, drugo pa pri Farchi[2] na Koroškem *[„duos mansos: unum in villa sancti Viti iuxta Aquileam, alterum apud Uorha in Carintia“]*.

Med pričami se tudi omenja *„Cholo de Truchsen“*.

„Acta sunt hec apud Gurke, VI. idus Feb., anno MCXLVIII.“

[Prenovljena listina iz začetka 13. stoletja v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XII (1821), 371. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 145, št. 163.]

Št. 252.

(Med letom 1148. in 1161.)

Admontski samostan je imel na svojem posestvu v Jarenini *[„in predio nostro quod Inferius Jaringen est vocatum“]*, katero mu je podelil solnograški nadškof Konrad, tudi en log *[„augiam“]*. Grof Bernard se je bolj s silo, kakor po pravici polastil tega loga ter ga ni hotel več dati iz rok, akoravno je bil mnogokrat prošen in opominjan. Ko se je napotil na križarsko vojno, je umrl. Po njegovi smrti je njegova soproga, grofinja Kunigunda *[„Chunigunt“]*, povrnila rečeni log Admontskemu samostanu po svojem traditorju, svobodnem Reginhardu de Tunewize. Imenovani Reginhard je nato izročil samostanu vzeti log.

Med pričami se tudi omenja: *„Walchun camerarius eiusdem comitisse.“*

Datum manjka.[3]

[Cod. trad. Admont. II, 263 in IV, 203 v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 305, št. 300 k letu „c. 1150“.]

Št. 253.

(Med letom 1148. in 1164.)

Solnograški nadškof Eberhard potrdi bratom v Vetrinjah *[„fratres Vitrinenses“]* daritev svojega prednika, nadškofa Konrada. Z do-

[1] Solnograški nadškof Eberhard I. je vladal od 1147. pa do 1164.

[2] Farcha, vas jugovzhodno od Trga na Koroškem.

[3] Leta 1147. dne 16. novembra je v Mali Aziji umrl grof Bernard, leta 1161. pa njegova soproga Kunigunda.

voljenjem (solnograških) menihov, kanonikov in nun prepušča dotične kmetije (v Žihpoljah)[1] za večne čase vetrinjskim bratom, namesto vsakoletne odškodnine pa odstopi (solnograškim) menihom, kanonikom in nunam del fevda, katerega je imel Henrik de Verra.[2]

Datum manjka.[3]

[Vetrinjska kopialna knjiga št. IV, f. 14' in 20 v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 337, št. 863.]

Št. 254.

1149, dne 16. januarja. „Apud S. Felicem."

Tržaški škof Bernard [*„Wernardus Tergestinus episcopus"*] potrdi z dovoljenjem (oglejskega) patriarha Peregrina brez kake odškodnine po zgledu svojih prednikov Hartwika in Dietmarja[4] [*„Hartuicus et Dethimarus"*] samostanu sv. Jurija in sv. Štefana v Benetkah ter ondotnemu opatu Otonu [*„Othoni"*] in njegovim naslednikom hišo, cerkev in prostore sv. Mučenikov, ki se nahajajo (sc. prostori) tik morskega brega pri Tržaškem mestu [*„domum et ecclesiam et loca sanctorum martyrum eidem civitati juxta littus maris"*] z vsemi priteklinami v rečenem mestu in zunaj njega. Opat in njegovi nasledniki naj imajo popolno oblast, da obdržé in izkoriščajo za večne čase darovano cerkev in njene pritekline ter ž njimi storé, kar jim je všeč. Vendar naj opat in njegovi nasledniki plačajo vsako leto na praznik sv. mučenika Justa (dne 2. novembra) njemu (škofu Bernardu) in njegovim naslednikom kot davek 24 penezov njih veljave [*„census XXIIII denarios vestrae monetae"*]. Ako bi kdo hotel prelomiti ta ukaz ali pa na kak način oškodovati rečeno cerkev, naj po zakoniti določbi plača tri libre zlata.

„Signum domini patriarchae Peregrini. — Signum manus Wernardi, ipsius ecclesiae episcopi. — Ego Gerwicus episcopus Concordiensis subscripsi. — Ego Daniel abbas sancti Georgii de Pineto subscripsi. — Ego Januarius abbas monasterii s. Eustachii de Narvisia subscripsi."

„Anno autem ab incarnatione millesimo centesimo quadragesimo VIIII., indictione XII., ... kalendas Februarii, regnante domino Conrado Romanorum rege augusto ... Data apud S. Felicem XVII. kal. Febr."

[Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1149.]

---

[1] Gl. št. 203.

[2] Tu omenjeni Henrik de Verra je najbrže tisti „Heinricus cognomento Uerre de Halla", kateri se je leta 1147. udeležil križarske vojne. Ker se ni več vrnil, je nadškof lahko oddal drugim to, kar je imel prej on kot fevd.

[3] Solnograški nadškof Eberhard I. je vladal od leta 1147—1164.

[4] Gl. listini z dne 12. oktobra 1115. (št. 48) in z dne 27. julija leta 1142 (št. 179).

Št. 255.

(1149, meseca marca in aprila.)[1]

Rimski kralj Konrad se je, prišedši iz Palestine, mudil nekaj časa v Carigradu. Nato se je po morju pripeljal v Pulj, odtod je pa na konju[2] prišel v Oglej. O binkoštih je bil že v Solnogradu.

Ottonis Fris. ep. Gesta Friderici imp., lib. I, c. 59 (MG. SS., XX, 385): „Porro patruus suus rex, transactis aliquot quibus in Graecia quieverat diebus, ... per Illyricum Dalmaticumque remigans aequor, in propriis imperii sui finibus apud Polam Histriae civitatem applicuit, ibique sonipede insidens ac per Aquilegiam transiens, in Iuvavia, quae nunc Saltzburga dicta Baioariae metropolitana sedes esse noscitur, pentecosten celebravit...“

Št. 256.

1149, dne 8. maja. Humin.

Rimski kralj Konrad naznanja, da je, vračaje se iz Jeruzalema, prišel v Oglej [*„ad propria revertentes Aquileiae divina favente clementia applicuimus“*], kjer je zarad dolgega potovanja ostal nekoliko časa [*„aliquantisper remorati“*]. Tu je videl, da so se vazali polastili mnogih cerkvenih posestev. Vsled razsodbe svojih dvornikov [*„iudicio curiae nostrae“*] izjavlja nasproti Ulriku, opatu v Možnici, da je oddajanje cerkvenega imetja v fevd v obče nezakonito. Možniški samostan naj ima pravico, da sme od patriarhov, škofov in drugih oseb brez posebnega kraljevega dovoljenja sprejemati alode.

Med pričami se tudi omenjajo: *„dominus Pelegrinus venerabilis Aquilegiensis patriarcha, ... Wernhardus Tergestinus (episcopus), Anfredus Polensis (episcopus), ... Engelbertus advocatus Aquilegiensis, ...“*

„Data Clemonae, VIII. idus Maii, anno domin. incarn. MCXLIX., regnante domino Conrado, suae regalis prosapiae Romanorum rege secundo augusto, anno vero regni eius XII.“

[Ughelli, Italia sacra, V, 63. — Mascov, Commentarii de rebus imperii Rom. — Germ., 351, št. 11. — Rena e Camici, Serie degli antichi duci di Toscana, IV^{b}, 16.]

Št. 257.

1149, dne 14. maja. Št. Vid.[3]

Rimski kralj Konrad (III.) potrdi listino svojega prednika, rimskega cesarja Konrada (II.), iz katere je razvidno, da je oglejski patriarh

[1] Dne 2. februarja leta 1149. je bil kralj Konrad III. še v Carigradu, dne 8. maja pa že v Huminu (Gemona) na Furlanskem. Dne 22. maja je bil v Solnogradu.

[2] Bernhardi (Jahrbücher unter Konrad III., str. 753, op. 8) misli, da je kralj Konrad iz Pulja v Oglej šel po morju, ne pa po suhem, opiraje se na besedi „Aquileiae ... applicuimus“, kateri stojita v listinah z dne 8. in 15. maja. (Gl. št. 256 in 258.)

[3] Št. Vid na Koroškem.

Popon podelil opatijo v Osojah Oglejski patriarhiji.[1] Ob enem sprejema rečeno opatijo v svoje varstvo ter izjavlja, da tisti, kdor bi jo vznemirjal ali pa jej po krivici kaj vzel, naj bo iz države izobčen ter naj plača sto liber čistega zlata in sicer polovico v kraljevo blagajnico, polovico pa imenovani opatiji.

Med pričami se tudi omenjata: *„Romanus Gurgensis episcopus, ... Henricus dux Karinthie ...“*

„Data ad sanctum Vitum, II. id. Maii, anno dominice incarnationis MCXLVIIII., indict. XII., regnante et a Hierosolyma redeunte domno Conrado anno vero regni eius XII.“

[Megiser, Annales Carinthiae, str. 798. — Mascov, Commentarii de rebus imperii sub Lothario sec. et Conrado tertio, str. 353. — Ankershofen, Handbuch der Gesch. d. H. Kärnten, II^b, 41, št. 50. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 340, št. 876.]

Št. 258.

1149, dne 15. maja. Breže.

Rimski kralj Konrad naznanja, da je, povrnivši se iz Jeruzalema, dospel v Oglej [*„ad propria revertentes Aquilegiam divina favente clementia applicuimus“*], kjer je našel, da so posestva proštij, opatij in drugih cerkva vsled fevdnih podelitev prišla v preobilni meri v tuje roke ter se raztrosila, kar se je deloma zgodilo zato, ker je bil zarad križarske vojne dolgo časa odsoten, deloma pa zato, ker so se njegovi predniki redkokrat prikazali na zemlji rečenega mesta. Ko se je tu nekoliko časa [*„aliquamtisper“*] mudil, je bratom, ki tu služijo Bogu, po sklepu svojih dvorjanov [*„iuditio curie nostre“*] povrnil njih posestva. Med drugim je ukazal vsled prošnje možniškega opata Ulrika [*„Ŏdolrici venerabilis Mosacensis abbatis“*], da naj se povrnejo vsa posestva, katera je njegov samostan nezakonito izgubil vsled fevdov. To so prvič posestva, katera je grof Kacelin [*„Cazelinus comes“*], ustanovitelj ondotnega kraja, podelil samostanu, in sicer to, kar je imel v rečenem kraju (v Možnici), potem 23 (?) kmetij pri Zgornji in Spodnji Beli, tri v kraju, „Obedahs“[2] imenovanem, dve pri gori Babi z vsemi priteklinami, dalje to, kar je imel v Amaru, potem goro Lanež in kraj „Tullez“. [*„Inprimis quicquid in eodem loco habuit et possedit apud Uelach superius et inferius XIII tres*[3] *mansos, in Obedahs tres, ad montem Habilem duos cum omnibus ad ista pertinentibus, ad hoc etiam quicquid Mariani et montem unum Lans et apud locum, qui Tullez dicitur, in proprium possedit et habuit.“*]

[1] Gl. Gradivo, III, št. 83.
[2] „Obedahs“ je bil najbrže tam, kjer je rezijanska gora Sart.
[3] Namesto „XIII tres“ bi moralo stati „XX tres“, kar je razvidno iz listin iz leta 1118., 1136. in 1184. (Gl. št. 56, 129 in 680.)

Potem so posestva, katera je patriarh Ulrik podaril omenjeni cerkvi, tako med drugim 10 kmetij v Solkanu *[„ad Sebianum X"]* ter 14 kmetij v Brdih *[„apud Colles XIIII"]*. Dalje sta en dvor v Brdu na Koroškem z ribiči in vsemi priteklinami, ki spadajo k rečenemu dvoru, ter brodnina pri Vognjem polju. V Istri so kraj Oprtelj z vsemi priteklinami ter dva mlina pri Limu. Potem so desetine v Brnci ter po nekaterih drugih vaseh fare sv. Marije pri Beljaku in fare pri Št. Janžu na Zilji, katere je prej on (patriarh) sam imel za svojo rabo; dalje so desetine tik Belega jezera ter dve ribiški kmetiji. *[„Insuper aream unam in Carinthia, que Ekko vocatur, cum piscatoribus atque omnibus ad eandem curiam pertinentibus et transitum apud Bouenuelt et in Istria locum, qui Portus vocatur, cum omnibus sibi pertinentibus, duas etiam molas in Lema sitas, decimas quoque de Forniz et de quibusdam aliis villis in plebe sancte Marie de Uillach et in plebe sancti Johannis de Gil sitis, quas ipse in proprios usus habuit, cum decimis iuxta lacum Winzense et duobus mansis piscatoriis."]* Tudi je patriarh Ulrik podelil samostanu gostišče v Klužah in gostišče v Ogleju *[„hospitale, quod est ad Clusam, et hospitale, quod est Aquilegie"]*, kateri je sam postavil in preskrbel z vsemi potrebščinami.[1]

Nato je tudi Ulrikov naslednik, patriarh Gerard, podelil rečenemu samostanu več posestev. Tega naslednik, patriarh Peregrin *[„Pelegrinus"]*, je vse to potrdil, kar so samostanu podarili grof Kacelin in pa njegova (Peregrinova) prednika.[2] Kralj Konrad izjavlja, da potrjuje vse to omenjenemu samostanu.

Med pričami se tudi omenjajo: *„... Romanus Gurcensis episcopus, Wernerus Lavendensis abbas, ... Eberhardus abbas de Uitrin, Hecelinus Oxiacensis abbas, ... Leo Iunensis prepositus, ... Henricus dux Carinthie, ... Engelbertus comes et advocatus Aquilegensis, Willehelmus comes de Hunenburc, Henricus Bris,*[3]*..."*

„Data Friesach, idus Maii, anno dominice incarnationis MCXLVIII., indictione XII., regnante domno Conrado sue regalis prosapie Romanorum rege secundo augusto anno vero regni eius XII."

[Notarski spis, napravljen med 1150. in 1161. letom, v Benetkah. — Liruti, Notizie del Friuli, V, 237—239. — Cappelletti, Le chiese d' Italia, VIII, 201—203. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 341, št. 877 (odl.).]

Št. 259.

(1149, dne 15. maja.) Breže.

Rimski kralj Konrad (III.) naznanja, da se je takrat, ko je na svojem potu iz Jeruzalema prišel v Breže *[„cum in reditu de Jeroso-*

[1] Gl. listino pod št. 56.
[2] Gl. listino pod št. 129.
[3] Morebiti je bil ta Henrik Bris kak sorodnik Konrada Prisa, točaja kralja Konrada III.

lima Frisachiam uenissemus"], pritožila pri njem plemenita Richinca *[„Richinza"]* zoper svojega soproga Adelrama, kateri jo je vsled krivičnih volil oropal njene dote. Ta pritožba se je potem v navzočnosti njenega moža preiskala ter po razsodbi knezov vpričo kralja samega priznala Richinci pravica. Kralj je nato uničil prejšnja Adelramova volila ter potrdil samo tiste daritve, katere sta oba dva skupno naredila Sekovski cerkvi *[„ęcclesię Seccowensi"]*.

Navzočni so bili: *„Ortlieb Basiliensis episcopus, Hainricus dux de Karinthia et avunculus eius Herimannus marchio de Baden, Otto filius palatini, Engilbertus comes de Gorze, Willehalmus comes et frater eius Ödalricus de Hunenburch, Hainricus comes de Ortenburch, Hainricus Brîs"* in še nekateri drugi.

Datum manjka.[1]

[Prepis iz 12. stoletja v Državnem arhivu na Dunaju. — (Hormayr) Archiv f. Geschichte, 1827, str. 711. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 290, št. 279.]

Št. 260.

(1149, dne 15. maja.) Breže.

Naznanilo, da je plemeniti „Adalrammus de Waldeke" s svojo soprogo, svobodnorojeno Richinco *[„cum uxore sua ingenua nomine Richinza"]*, od katere se je bil zarad njenega pregrešnega življenja ločil, a se potem zopet ž njo poprijaznil, podelil Sekovski cerkvi *[„in Sekkowe"]* vsa svoja posestva. Pri tej daritvi je bilo navzočnih več prič, katere so naštete v dotičnem spisu. Deset dni pozneje je prišel v Breže rimski kralj Konrad (III.) ter tu po nasvetu svojih knezov potrdil prej omenjeno daritev. Pri tej priložnosti so bile zraven med drugimi naslednje priče: *„Ortliep Basiliensis e(piscopus), Hainricus dux de Karinthia et avunculus eius Herma(n)nus marchio de Baden, Otto filius palatini de Witl(ines)pach, Engilbertus comes de Gorce, Willehelmus comes (et) frater eius Ödalricus de Hunenburch, Heinricus comes de O(rt)enburc, Heinricus Pris."*

Datum manjka.[2]

[Obrezan list iz neke kopialne knjige Sekovskega samostana, sedaj v Štajerskem deželnem arhivu. — Frölich, Diplom. Styriae, I, 146, št. VII. — Zahn, Urkb. d. H. Steiermark, I, 291, št. 280.]

Št. 261.

1149, dne 21. maja. Solnograd.

Rimski kralj Konrad potrdi samostanu v St. Lambrechtu, katerega je pričel staviti grof Markward, zvršil pa njegov (Markwardov)

[1] Iz besed, da je prišel kralj Konrad iz Jeruzalema v Breže, smemo sklepati, da se je to zgodilo dne 15. maja leta 1149., ker takrat je bil rečeni kralj v Brežah. Prejšnji dan je bil v Št. Vidu na Koroškem, dne 21. maja pa v Solnogradu.

[2] Zastran datiranja gl. opazko pod št. 259.

sin, koroški vojvoda Henrik [*„a comite Marcwardo initiatum et a filio eius duce Heinrico Karinthię feliciter consummatum“*], njegova posestva in pravice. Kralj Konrad izjavlja, da se morajo samostanu povrniti tista posestva, katerih se je krivično in po sili polastila Sofija, tretja soproga [*„uxor ei tercia“*] in pozneje vdova rečenega vojvoda Henrika.

Med pričami se tudi omenjajo: *„... Romanus Gurcensis episcopus, Heinricus dux Karinthię, ... marchio Histrię Engelbertus, ... Engelbertus comes de Gurce.“*

„Data Salzburc, XII. kal. Junii, anno dominicę incarnationis MCXLVIIII., indictione XII., regnante Romanorum rege Cvnrado suę regalis prosapię secundo augusto, anno vero regni eius XII.“

[Izvirna listina v St. Lambrechtu na Štajerskem. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 292, št. 281. — Stumpf-Brentano, Acta imperii, 140, št. 115.]

Št. 262.

1149, dne 23. maja. Solnograd.

Kralj Konrad (III.) potrdi samostanu v Raitenhaslachu[1] daritve svojega fevdnika Ratolda.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Heinricus dux Carinthiae, ... Engilbertus marchio Istriae, Bertholdus comes de Andehse, ... Bertholdus comes de Bogen ...“*

„Data Salzburg, X. kal. Junii, indictione XII., anno dominice incarnationis MCXLVIIII., regnante domino Chunrado sue regalis prosapie Romanorum rege secundo, anno vero regni eius XII.“

[Mon. Boica, III, 109, št. 6 in XXXI[a], 408, št. 215 iz dveh kodeksov dvanajstega stoletja.]

Št. 263.

1149, dne 1. junija. Rezno.

Rimski kralj Konrad potrdi Baselski škofiji njena posestva.

Med pričami se tudi omenja *„Engelbertus marchio Hystrie“*.

„Data Ratisbonae kal. Jun. anno dom. incarn. 1149., ind. 12., regnante Rom. rege Conrado secundo augusto, anno vero regni eius 12.“

[Mascov, Commentarii de rebus imperii sub Lothario sec. et Conrado tertio, str. 354. — Trouillat, Monuments de l'histoire de l'ancien évêché de Bâle, I, 313. — Wackernagel, Das Bischof- und Dienstmannr. zu Basel, str. 22.]

Št. 264.

(1149.)

Grof Bertold (iz Andechsa) prepusti po smrti svojega brata Popona[2] namesto 12 kmetij, katere je ta v Schaumburgu [*„apud Scho-*

[1] Raitenhaslach na Bavarskem poleg Salice blizu Burghausena.

[2] Grof Popon je umrl dne 11. decembra leta 1148. v Carigradu. (Oefele, Gesch. der Grafen von Andechs, str. 21.) Zato je verjetno, da je Admontski samostan dobil dotične kmetije leta 1149

wenburc"] podelil Admontskemu samostanu,[1] le pet kmetij in pa dva broda čez reko Dravo [*„duo vada in flumine Trah"*]. In še izmed teh se je Gerloch iz Trušenj [*„Gerloch de Trouhsen"*] polastil ene kmetije in enega broda z izgovorom, da ju je dobil od grofa Popona v fevd.

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., II, 155 v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 302, št. 294 k letu „c. 1150". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 331, št. 847/II.]

Št. 265.

(1149.)

Grof Bertold iz Andechsa [*„Perhtoldus comes de Anedechsen"*] je prepustil svojemu sorodniku, koroškemu vojvodu Henriku [*„cognati sui Heinrici ducis de Karinthia"*], pet kmetij pri Schaumburgu in pa dva broda čez reko Dravo [*„quinque mansos apud Schowenburc et duo vada in flumine Trah"*], da jih odstopi Admontskemu samostanu. Vojvoda Henrik je nekoliko časa iz nemarnosti odlašal to delo; ko so ga pa redovniki opomnili, je pošteno izvršil to, kar je prevzel, v navzočnosti solnograškega nadškofa Eberharda.

Med pričami se tudi omenja *„Herimannus frater ducis"*.

Datum manjka.[2]

[Cod. trad. Admont., II, 208 v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Pez, Thesaurus anecdot., III^c, 714, št. 33. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 343, št. 353 k letu „1153". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 339, št. 872.]

Št. 266.

1149. Breže.

Oton, maršal krškega škofa Romana, doseže osvoboditev svojih dveh sestra iz nevoljstva.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Adelbertus Dober et frater eius Prodan, Witomer[3] faber."*

„Facta est autem prima delegatio anno domini MCXLVIIII., indict. XII."

[Izvirna listina v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XII (1821), 371, št. 135. — Jaksch, Mon. hist duc. Car., I, 147, št. 164.]

Št. 267.

1150, dne 21. aprila. Ramuscello.

Pogodba med oglejskim patriarhom Peregrinom in njegovim odvetnikom, (goriškim) grofom Engelbertom.

[1] Gl. št. 233.

[2] Zastran datiranja primerjaj št. 264.

[3] Pravilno Vitomir. Beseda je sestavljena iz „vit" (= govor) in „mir" ter je najbrž pomenjala človeka, čigar govor je miren. (Cfr. Maretić v Radu Jugosl. Akad., LXXXI, 131.) Ime Vitomir se omenja tudi v Gr. II, št. 142 (Witemir) in št. 196 (Witimar).

Po smrti (goriškega) grofa Henrika je njegov brat, grof Engelbert, prelomil pogodbo, katero je njegov oče (Majnhard) sklenil s patriarhom. Za časa vojaških nastanitev [*„hospitando“*] je (grof Engelbert) plenil posestva Oglejske cerkve, narejal škodo kolonom in pustošil njih zemljo. Nato ga je patriarh, da bi napravil konec takemu počenjanju, pozval določeni dan pred se. Ko je grof prišel k njemu, je nepričakovano patriarha napadel z oboroženo silo ter ga vrgel v ječo, kjer je ostal tako dolgo, dokler ga niso rešili štajerski mejni grof (Otokar V.) in drugi fevdniki Oglejske cerkve. [*„Ad quem cum pergeret ille, eum nichil mali suspicantem ex inproviso armata manu invasit, cepit, custodię, deputavit, tenuit, dum deus propugnatorem suum mitteret, videlicet dominum marchionem Stirensem et ceteros Aquilegensis ecclesię fideles, qui eum in manu valida sine omni condicione liberaverunt.“*] Nato so concordijski škof G(erwik), tržaški škof W(erenhard), grof Pertold, grof Wolfrad in grof Rapoton, fevdniki patriarhovi, hoteli odstraniti ta razdor ter so napravili naslednjo pogodbo:

Grof Engelbert naj zarad svojega postopanja nasproti patriarhu ter zarad ropov in požigov, katere je s svojimi fevdniki izvršil nad fevdniki Oglejske cerkve, da tej v popolno last 30 kmetij na Krasu [*„in Carso“*] in 30 kmetij na Koroškem [*„in Carinthia“*] ter po svoji smrti, ako bi umrl brez dedičev, Belgrad, Precenico in Gorico [*„Belgradum et Prissinicum et Gvriciam“*] ter vso lastnino z ministeriali, podložniki in priteklinami, katero ima na tej strani Kanalske doline[1] [*„ex hac parte Canalis“*]. Grad Blatograd [*„castrum de Mosburhc“*] naj prepusti Oglejski cerkvi v popolno last, naj si umrje brez dedičev ali pa ne; vendar naj ima užitek od njega do svoje smrti. Ker je patriarhu prelomil obljubljeno zvestobo, ko ga je ujel, naj jo s prisego ponovi še enkrat. Kar sta njegov oče in patriarh razsodila in s prisego potrdila, na to naj tudi on priseže. Grof ne sme zanikati vojaških nastanitev [*„hospitationes“*], vsled katerih se je ondotna zemlja popolnoma opustošila, in tudi drugih stvari ne, katere je jemal ondotnim prebivalcem. Kakor je bilo določeno že od nekdaj, naj od glob [*„de bannis“*] patriarh dobiva po dve tretjini, grof pa po eno.

Med pričami se tudi omenja *„W(erenhardus) Tergestinus episcopus“*.

„Actum est apud silvam Ramusel, anno domini MCL., indict. XIII., XI. kal. Mai.“

[Vidimus, spisan med letom 1182. in 1199., v Deželnem muzeju v Gorici. — Rubeis, Mon. eccl. Aquil., col. 571 z dat. „II. kal. Mai“. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 349, št. 900.]

[1] Kanalska dolina na Koroškem. Ta stran Kanalske doline zaznamuje tu grofova posestva po Goriškem in Furlanskem.

Št. 268.

(Okoli leta 1150.)

Svobodni Koloman iz Trofaiacha[1] *[„Cholomannus liber homo de Treuiach"]* prepusti Admontskemu samostanu en mlin pri Trabochu[2] *[„apud Treboch"]* in toliko polja, da je znašalo vse skupaj eno slovensko kmetijo *[„tantum agri, quod cum molendino mansum unum Sclauonicum apprecietur"]*; dobi pa za to samostansko posestvo v Edlingu[3] *[„apud Edelingin"]*.

Naštetih je več prič.

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., IV, 202, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 295, št. 282.]

Št. 269.

(Okoli leta 1150.)

Ko je še mejni grof Gunther[4] *[„marchio Guntherus"]* živel, je po svobodnem človeku, Tratsun imenovanem, daroval Admontskemu samostanu 14 kmetij v Heimschuhu pri Lipnici *[„XIIII mansus apud Haimitsach sub urbe Libniz"]*. Po smrti mejnega grofa se je začel mešati v to zadevo krški škof R(oman) in prišlo je do prepira med njim in (admontskim) opatom G(otfridom). (Solnograški) nadškof je nato razsodil, da naj nihče ne uživa koristi (od rečenih kmetij), dokler traja razpor. Pozneje je nadškof vsled starosti umrl,[5] ne da bi bil razsodil prepir, in tako še ta zadeva do sedaj ni poravnana.

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., IV, 89, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 296, št. 285.]

Št. 270.

(Okoli leta 1150.)

Herrand iz Hachenberga[6] *[„Herrandus de Hagenperge"]* podeli z dovoljenjem štajerskega mejnega grofa Otokarja in njegove soproge Kunigunde Admontskemu samostanu neko posestvo na Hachenbergu.

Med pričami se tudi omenja *„Roudgerus de Sibenecche"*.[7]

---

[1] Trofaiach, vas blizu Ljubna na Gorenjem Štajerskem.
[2] Traboch, vas blizu Ljubna.
[3] Edling, vas v Ljubenskem sodnem okraju na Gorenjem Štajerskem.
[4] Gunther je bil mejni grof v Savinjski marki.
[5] Misliti nam je na solnograškega nadškofa Konrada I., ki je umrl dne 9. aprila leta 1147.
[6] Hachenberg v Aniški dolini blizu Irdninga na Štajerskem.
[7] „Sibenecche" je Žibnik blizu Rateč na Kranjskem.

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., IV, 195, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 309, št. 307. — Wichner, Gesch. v. Admont., I, 84.]

Št. 271.

(Okoli leta 1150.)

Neki Lampert, podložnik Gotfrida iz Wietinga *[„Lampertus quidam de familia domni Gotfridi de Wietinge"]*, voli za slučaj smrti cerkvi sv. Nikolaja v Muckenauu *[„super altare sancti Nykolai ad Mukkernowe"]* en vinograd.

Med pričami se tudi omenja *„Heinricus de Khrain"*.

[Cod. trad. Admont., IV, 258, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 311, št. 311.]

Št. 272.

(Okoli leta 1150.)

Solnograški nadškof Eberhard I. podeli po smrti Engelskalka iz Brež[1] *[„Engilscalcus de Vriesach"]* grofu Ulriku iz Vovber *[„comiti Oudalrico de Huninburch"]* neki dvor v Dietersdorfu[2] *[„ad Dietrichesdorf"]*.

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., IV, 123, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm, I, 312, št. 312. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 339, št. 871.]

Št. 273.

(Okoli leta 1150.)

Henrik (II.) s Holmca *[„Hainr(icus) de Cholmz"]* podeli pri pogrebu svoje matere Šentpavelskemu samostanu neko posestvo na Hohenwartu[3] *[„in Hohenwart"]*, namreč šest oralov, ter od sosednjih novin toliko, da je bilo vsega sveta z rečenimi orali vred za eno kmetijo.

Naštetih je več prič.

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 52 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu na Koroškem. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 46 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 346, št. 890.]

---

[1] Engelskalk iz Brež se še leta 1148. omenja v zgodovinskih virih, pozneje pa ne več.

[2] Dietersdorf, vas severno od Judenburga na Štajerskem.

[3] Hohenwart se zove neka 767 *m* visoka gora severovzhodno od Grebinja na Koroškem.

Št. 274.

(Okoli leta 1150.)

Svobodni Merboto Wîhpot podeli Šentpavelskemu samostanu ne majhen del posestva v Kozjah[1] *[„partem non parvam predii scilicet ad Goziah"]*.

Naštetih je več prič.

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 37 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu na Koroškem. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 121, št. 101 k letu „c. 1115". — Schroll, Urkb. v St. Paul, str. 38 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 347, št. 892.]

Št. 275.

(Okoli leta 1150.)

Lanzo, kovač v Schwarzenbachu[2] *[„faber de Suarzinbach"]*, podeli Admontskemu samostanu svoje posestvo v Triebenu[3] *[„ad Triebin"]*.

Med pričami se tudi omenjata *„Pisilhart et Mazo de Radelach"*.

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., IV, 11, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 316, št. 321.]

Št. 276.

(Okoli leta 1150.)

Popon, ministerial Engelberta Belega, grofa goriškega *[„Popo ministerialis Engilberti Albi comitis de Gorze"]*, prepusti z dovoljenjem svojega gospoda svoje posestvo pri Liesingu[4] *[„apud Liestnich"]* Admontski cerkvi, dobi pa zato od nje enako posestvo v Tiffenu[5] na Koroškem *[„in Karinthia apud Tiuene"]*.

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., IV, 145, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. des H. Steierm., I, 316, št. 322. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 348, št. 896.]

Št. 277.

(Okoli leta 1150.)

Provizorji in opatica samostana sv. Jurija na Jezeru odstopijo Admontskemu samostanu eno kmetijo in eno njivo pri cerkvi sv. Ivana na

[1] „Goziah" so morebiti Kozje pri Radiščah na Koroškem. Mogoče je pa gorovje Kozjak (nem. Possruck) severozahodno od Maribora. Nikakor pa ne more biti Koščak pri Mariboru, na katerega mislita Zahn in Jaksch.

[2] Schwarzenbach pri Rotenmannu na Zgornjem Štajerskem.

[3] Trieben pri Rotenmannu na Zgornjem Štajerskem.

[4] Liesing, zahodno od Ljubna na Zgornjem Štajerskem.

[5] Tiffen, vas blizu Trga na Koroškem.

Zosenu [*„apud sanctum Johannen in Zozzen"*] in eno njivo pri Pressenu[1] [*„in loco, qui dicitur Brezin"*], dobé pa zato eno kmetijo v „Potočah" poleg potoka Löllinga[2] [*„in loco, qui dicitur Potossach, apud aquam Lelin"*].

Med pričami se tudi omenja *„. . . Nesco"*.[3]

[Cod. trad. Admont., IV, 157, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. des H. Steierm., I, 319, št. 327. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 347, št. 894.]

Št. 278.

(Okoli leta 1150.)

Solnograška podložnika Hrast[4] [*„Chrast"*] in njegov brat Oton prepustita sirotišnici v Admontu [*„cenobio sancti Rudberti"*] dvanajst oralov in dvor v Farchi[5] [*„XII ingera et locum curtis apud Uorhe"*].

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., II, 138, in IV, 151, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. des H. Steierm., I, 324, št. 338.]

Št. 279.

(Okoli leta 1150.)

Svobodna žena Dobronega[6] [*„Tobronega libera mulier"*] podeli na oltar sv. Amanda[7] za sirotišnico v Admontu svojo deklo Sprinzo [*„ancillam suam Sprinzam"*] z njenimi otroki in vsemi potomci.

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., II, 150 in IV, 151, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. des H. Steierm., I, 325, št. 338.]

Št. 280.

(Okoli leta 1150.)

Rihard in njegov sosed Stojan[8] iz Edlinga[9] [*„Richardus et Ztoian vicinus eius de Edelingen"*] podelita svoje posestvo (v Glini)[10] Admontskemu samostanu.

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., IV, 204, sedaj v prepisu v Admontu. — Wichner, Gesch v. Admont, I, 164. — Zahn, Urkb. des H. Steierm., II, 4, št. 4.]

---

[1] Zosen, Pressen in Sv. Ivan na Pressenu so severovzhodno od Hüttenberga na Koroškem.

[2] Potok Lölling je jugovzhodno od Hüttenberga.

[3] Pravilno Neško. Gl. št. 154.

[4] Stari Slovani so svojim otrokom radi dajali imena, katera so zaznamovala kako rastlino ali pa kako drevo. (Miklosich v Denkschriften der Wiener Akademie, Phil.-hist. Cl., X, 243.)

[5] En Farcha je pri Weizu na Štajerskem, eden pa pri Trgu na Koroškem.

[6] Ime Dobronega je sestavljeno iz „dober" in „nega". Negovati = gojiti. Omenja se tudi v Gr. II, št. 392.

[7] Cerkev sv. Amanda je bila v Admontu.

[8] Ime Stojan je sestavljeno iz korena „stoj" in pripone „an".

[9] Edling pri Trafoiachu na Štajerskem.

[10] Glina (Glein) pri Knittelfeldu na Štajerskem.

Št. 281.

(Okoli leta 1150.)

Posestva Freisinške cerkve pri Vrbskem jezeru.

„Apud sanctum Georium[1] *mansus unus, Zwietisich*[2] *II hubę, Goriach*[3] *II hubę, Zetoulich*[4] *II hubę, in fine laci*[5] *I huba, Iannes habet unam, Tridozlau*[6] *unam, Stoian I, Eberhardus I, Reinhardus I, apud Uanich*[7] *una, apud Tigrich*[8] *I, apud Albar*[9] *II, apud Zasowe*[10] *I, Cwetugoi*[11] *I, Cweliub*[12] *I, Gelen*[13] *II, Tohelach*[14] *I, apud Porsach*[15] *V, apud Chestenich*[16] *VIII, apud Grasach*[17] *VIIII, apud Gile*[18] *secunda dimidia, apud Ratazach*[19] *XII, apud Aich*[20] *II, apud Tiuere*[21] *III, apud Rasa*[22] *I, apud Zuche*[23] *VI, apud Myrishe*[24] *II, apud Albenesdorf*[25] *VII, apud Rode*[26] *VI, in Monte*[27] *IIII, apud Frigiach*[28] *I, apud Lubesach*[29] *II, ultra Traham*[30] *I dimidia villicatio, apud Radentin*[31] *IIII, apud Riuiniz*[32] *duę vineę. Apud Chodessach*[33] *secunda dimidia, dominus Hecilo habet unam, dominus Wolframmus I, Heinricus clericus III.“*

[Cod. št. 4 iz 12. stoletja v Državnem arhivu v Monakovem. — Zahn v Archivu f. österr. Geschichtsqu., XXVII, 267, št. 13. — Zahn, Cod. dipl. Austro-Fris., III, 11, št. 7 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXVI). — Jaksch, Mon. hist. duc., Car., III, 349, št. 897]

---

[1] Kriva Vrba zahodno od Celovca, kjer je cerkev posvečena sv. Juriju.
[2] Zvirče (n. Witschach), vzhodno od Tigrč. Jaksch misli na Bičje (n. Witsch) pri Blatogradu.
[3] Gorje pri Blatogradu.
[4] Zetoulich je po Jakschu Sv. Martin zahodno od Celovca.
[5] „In fine laci“ je vzhodni konec Vrbskega jezera blizu tam, kjer je Sv. Martin. Jaksch misli na Vrbo, ki je na zahodnem koncu jezera.
[6] Pravilno Trdoslav. Ime je sestavljeno iz „trd“ in „slava“.
[7] Banče (n. Faning), vzhodno od Tigrč. Gl. Gradivo, III, št. 181.
[8] Tigrich so Tigrče med Celovcem in Trgom.
[9] Albern, vas zahodno od Tigrč.
[10] Zasowe je Čežava pri Kotmari vasi.
[11] Pravilno Svetogoj. Ime je sestavljeno iz „svet“ in „goj“ (= mir).
[12] Pravilno Sveljub. Ime je sestavljeno iz besede „ves“ in iz korena glagola „ljubiti“.
[13] Pravilno Jelen. Ime se tudi omenja v Gr. III, št. 19 („Gelen“).
[14] Sv. Martin na Teholjici.
[15] Poreče pri Vrbskem jezeru.
[16] Kostanje (n. Köstenberg).
[17] Grače, severno od Beljaka.
[18] Zilja.
[19] Morda Radišče, vas jugovzhodno od Celovca.
[20] Dobje pri Škofičah na Koroškem.
[21] Deber, del Loge vasi, zahodno od Škofič.
[22] Rož. (Cfr. Gradivo, II, št. 266.)
[23] Suha pri Škofičah.
[24] Merišče (n. Ober-Albersdorf) pri Škofičah.
[25] Pinja vas (n. Albersdorf), vzhodno od Škofič.
[26] Roda, vzhodno od Škofič.
[27] Visoka (n. Höhe) pri Hodišah.
[28] Najbrže Brovje (n. Frojach) pri Rožeku.
[29] Ležve ali Ljušbe (n. Leisbach) pri Hodišah.
[30] Reka Drava v Rožni dolini na Koroškem.
[31] Radentein, vas vzhodno od Milštata.
[32] Ribnica pri Vrbskem jezeru blizu Hodiš.
[33] Hodiše.

Št. 282.

(Okoli leta 1150.)

Arabski pisatelj Mohamed al Idrîsî opisuje našo domovino nekako takole:

Pokrajina Karantanija, kjer je mesto Breže, meji ob pokrajino Švabsko ter sega tudi do oglejskih zemelj in do mest ob Beneškem morju.

Gradež je veliko mesto z mnogobrojnim prebivalstvom, kjer se shaja veliko ljudi. Tu neprestano odhajajo in prihajajo ladje.

Od Gradeža do Štivana je pet milj[1]. Štivan[2] je cvetoče mesto z velikim obsegom. Tu prebivajo vojaki, tovarnarji, plemenitaši, trgovci in rokodelci. Mesto je dobro utrjeno nad reko, katera sicer ne izvira od tam daleč proč, je pa vendar velika ter ga oskrbuje s pitno vodo.[3] Mesto leži na koncu Beneškega zaliva na meji beneške oblasti ter je pristanišče za Oglejsko pokrajino. Tu so zbrane njene ladje, katere se imajo poslati na vojno. Odtu se obrne obala proti vzhodu in ž njo tudi Oglejska pokrajina.

Med celinskimi mesti, ki so zavisna od Ogleja,[4] so Piran, Buje in Motovun. Piran je znamenito mesto, oddaljeno od Motovuna skoro en dan hoda. Od Motovuna[5] do Buj, ki so velike in obljudene, je devet milj. Odtod do Momjana, kjer prebivajo Franki[6], so tri milje. Od Momjana do „Kandele Frankov“[7] so tri milje, odtod do Pirana pa dve milji. To so oglejska celinska mesta.

Od Motovuna, ki je tudi oglejsko mesto, pa do primorskega mesta Kopra je 23 milj, od Motovuna do Omaka pa devet milj. Od mesta Pirana pa do mesta Omaka je 18 milj. Prebivalci v Omaku so Franki in mesto leži ob morju. Od Omaka do Novega grada, kjer

---

[1] Idrîsîjeva milja je merila kakih 1555 *m*. Slab dan hoda je obsegal kakih 37½ *km*, dober dan hoda pa 46 *km* in tudi še več. (Tomaschek v Sitzungsber. der Wiener Akad., Phil.-hist. Cl., CXIII, 287.)

[2] Amari in Schiaparelli mislita, da je „Stâġân·kû“ Trst, Lelewel (Géographie du moyen age, III, 110) meni, da je Staranzano pri Tržiču, Rutar (Mitth. des Musealvereines f. Krain, III, 88) in Marquardt (Osteuropäische und ostasiatische Streifzüge, Leipzig, 1903) pa trdita, da je Štivan. Marquardt pravi, da je Idrîsî morda slišal za Štivan hrvaški izraz „Sv. Janko“. Ne pri Trstu, pač pa pri Štivanu je kratka in velika reka, tu se obrne obala proti vzhodu, tu je bila meja beneške oblasti. Idrîsî pravi, da je od Gradeža do „Stâgân·kû“ pèt milj. Oddaljenost od Gradeža do Štivana je pač nekoliko večja, a še večja je pa od Gradeža do Trsta. Ostanki starih zidov in pa nekatere druge stvari, katere so našli pri Štivanu, kažejo, da je bil nekdaj ta kraj mnogo večji kakor sedaj. Vendar je pa mogoče, da se to, kar Idrîsî pripoveduje o Stâġân·kû, nanaša deloma na Štivan, deloma pa tudi na Trst. To je tem verjetnejše, ker Idrîsî drugod Trsta nikjer ne omenja.

[3] To je Timava.

[4] Oglejski patriarhi so takrat gospodovali tudi po Istri.

[5] Nekateri mislijo, da je „Tamat·r·s“ Materada blizu Buj. Ker pa Idrîsî pravi, da je „Tamat·r·s“ oddaljen od Buj devet milj, ali po naše kakih 14 kilometrov, je verjetnejše, da je „Tamat·r·s“ sedanje mesto Motovun.

[6] To je Italijani.

[7] Najbrže sedanja vas Korte južno od Izole.

prebivajo Franki, je osem milj. Novi grad sestoji iz dveh delov; eden je v ravnini, drugi pa na gori, ki prevladuje morje.

Od Gradeža do Štivana je pet milj. Štivan je veliko in obljudeno mesto nad znamenito reko, tekočo iz gor, ki so v zvezi z Alpami. To je zadnje beneško mesto na koncu zaliva.

Idrîsî, Romania (Atti della reale accademia dei Lincei anno CCLXXIV, Ser. II., Vol. VIII, p. 80): „La provincia di qarantârah, tra le cui citta krîzâw[1], confina con quella di s · wabah e tocca pure le terre di îk · lâyah e le città poste sul mare de' Veneziani."[2]

Ibid. (l. c. p. 82): „K · râdis e città grande con molta popolazione e gran concorso di gente; ivi è un continuo arrivare e partiri di navi."

„Da Grado ad stâǵân · kû città fiorente, larga di perimetro, popolata di milizie, intraprenditori d' industrie, gentiluomini, mercatanti et artieri, 5 m. È città ben difesa, (posta) sopra un fiume che, quantunque scaturisca non molto lungi, pur è grosso e la provvede d' aqua da bere. Giace in fondo al golfo dei Veneziani, sul confine del loro territorio, ed è stazione navale del paese di îk · lâyah, dove (stanno adunate) le navi che si mandano in corso."

„Di là il golfo si piega verso levante e con esso il paese di Aquileja."

„Fra le città continentali dipendenti da Aquileja (si annoverano) b · rûnah o, secondo altro, b · rânah, bûb · lah e tâmat · r · s."

„B · rûnah è citta ragguardevole che dista da tâmat · r · s una breve giornata."

„Così da tamat · r · s a bûb · lah, città grande e popolata, 9 m."

„Da questa ad ʾnm · lah, che dicesi pure ʾnǵ · lah, città popolata di Franchi, 3 m."

„Da ʾnm · lah a q · ndîlat 'al ifrangîyûn 3 m."

„Da questa a b · rûnah o secondo altri b · rânah, della quale gia abiam fatto parola, 2 m."

„Queste sono tutte città continentali (del territ.) di Aquileja."

„Quanto alle città marittime, fra queste (noi troviamo) d · st · rî · s, la quale è lontana da tamat · r · s città pure di Aquil., 23 m."

„Da questa alla città di mûgâw o, come altri dice, ûmâgû, 9 m."[3]

„Cosi pure dalla città di Pirano la continentale alla città di Umago 18 m."

„La popolazione di Umago sono Franchi e la città e posta alla marina."

„Da Umago a g · b · t · nûbah, che è la nuova città appartenente ai Franchi, 8 m. Essa e divisa in due parti, delle quali l' una è al piano, l' altera sopra un monte che domina il mare."

Ibid. (l. c. p. 136): „Da k · râdîs a s · tâgân · kû 5 m. — S · tâgân · kû, città grande e popolata sopra un fiume ragguardevole che ad essa viene de monti che si congiungono col munt · g · wî. Questa è l' ultima città de' Veneziani all' estremità del golfo."

Št. 283.

1150.

Beneški dožd Dominik Morosini je poslal nad istrska mesta petdeset dobro oboroženih ladij, katere sta vodila njegov sin Dominik Mo-

[1] Amari in Schiaparelli mislita, da „Krîzâw" je Gradec, kar pa ne more biti pravo.

[2] Ker ne znam arabskega, navajam tu namesto izvirnika italijanski prevod, ki je dosti boljši kakor francoski.

[3] Marquardt (l. c.) misli, da mûgâw pomenja Milje (Muggia), ûmâgû pa Omak (Umago) in da Idrîsî poroča le o enem mestu namesto o dveh.

rosini in kapitan Marin Gradonico. Najprej je beneško brodovje prijadralo pred Pulj. Ondotni prebivalci so se izprva upirali, pozneje pa prosili milost in prisegli zvestobo. Obljubili so, da dajo vsako leto po dve posodi olja za luč v cerkvi sv. Marka. Ko je brodovje prišlo pred Rovinj, se je tamošnje zastopstvo zavezalo, vsako leto plačati po pet romanatov[1] za cerkev sv. Marka. Prebivalci v Poreču so sklenili, da dajo vsako leto cerkvi sv. Marka po 15 liber olja, doždu pa po 20 ovnov. Meščani v Omaku so obljubili dati vsako leto doždu po dva romanata, meščani v Novem gradu pa po 40 liber olja cerkvi sv. Marka. Zastopniki vseh naštetih mest so tudi prisegli beneškemu doždu zvestobo, obljubili po svojih močeh pomagati beneški vladi na morju do Zadra in Jakina ter se zavezali, da bodo na svoji zemlji varovali Benečane, jim ne nalagali davkov ter jih smatrali za svoje someščane.

Danduli Chronicon, lib. IX, c. 14, pars 4 (Muratori, Rer. Ital. script., XII, 284): „Postea dux anno tertio[2] galeis quinquaginta bene paratis Dominicum Maurocenum ejus filium et Marinum Gradonico capitaneos esse decrevit, illosque contra Polam et aliquas urbes Istriae marinis latrociniis deditas mittens, primo Polam obsederunt. Incolae autem primis insultibus resistentes, postea fidelitatis promissae memores humiliter veniam postularunt. Qua obtenta, renovata fidelitate, uberius duo milliaria[3] olei pro illuminatione ecclesiae sancti Marci annuatim solvere promiserunt.“[4]

Ibid. pars 5 (l. c.): „Cumque Rubinium postea pergerent, venerunt municipes et humiliter perpetuae fidelitatis juramentum Venetosque immunes habere et romanatos V operae ecclesiae sancti Marci singulis annis ducali nomine capitaneis solvere promiserunt.“[5]

Ibid. pars 6 (l. c.): „Parentium autem cum accessissent, incolae obtenta venia perpetuo fideles esse Venetosque immunes habere et hostem mittere a Jadra et Ancona infra, cum dux miserit, et operae sancti Marci libras XV olei et arietes XX duci annuatim solvere polliciti sunt.“[6]

Ibid. pars 7 (l. c.): „Dehinc Vitali Michaëli Humagum misso oppidani duos romanatos singulis annis duci dare et reliqua omnia, quae caeteri Istrienses facere promiserant, et ipsi adimplere contenti sunt. Quibus gestis stolus cum triumpho repatriavit.[7]

Postea ab Aemonia civibus eadem clade infectis fidelitatis et solutionis XL librarum olei beato Marco annuatim et exercitus, ut praedicitur, destinandi, cum immunitate Venetorum promissionem recipiunt.“[8]

---

[1] „Romanatus“ se je zval neki zlat novec bizantinskega cesarja Romana IV. Diogena (1067–1071).

[2] Dominik Morosini je leta 1148. postal dožd beneški. Tretje leto njegovega vladanja je bilo tedaj 1150.

[3] Miliarium(ii). Tako so imenovali neko ozko in precej globoko posodo.

[4] Glej dotično pogodbo. (Kukuljević, Cod. dipl. regni Croatiae, II, 43, št. 63, ter Smičiklas, Cod. dipl., II, 66, št. 68.)

[5] Glej dotično pogodbo pri Kukuljeviću (Cod. dipl., II, 42, št. 61).

[6] Glej dotično pogodbo pri Kukuljeviću (Cod. dipl., II, 42, št. 60) in Smičiklasu (Cod. dipl., II, 64, št. 66).

[7] Glej dotično pogodbo pri Kukuljeviću (Cod. dipl., II, 41, št. 59) in Smičiklasu (Cod. dipl., II, 64, št. 65).

[8] Glej dotično pogodbo pri Kukuljeviću (Cod. dipl., II, 43, št. 62) in Smičiklasu (Cod. dipl., II, 65, št. 67).

Št. 284.

(Med letom 1150. in 1158.) dne 22. novembra. Trst.

Magister Philippus, legat v Istrski pokrajini [*„legatus provincie Histriensis"*], kateremu je Hugon, škof v Ostiji in Velletriju ter legat Apostolske stolice, dal to oblast, je dovolil, ko je spoznal uboštvo kanonikov Tržaške cerkve [*„Tergestine ecclesie"*] iz poročil tržaškega škofa, njih samih in mestnega ljudstva, da naj jim hiše, podvržene desetini [*„in domibus decimalibus"*], katere spadajo pod njih oblast in katere so jim do sedaj vsled desetinske pravice [*„iure decimali"*] dajale samo vino in žito, odslej odrajtujejo tudi desetino od olja, prosa, sočivja in kar je še drugega.

„Datum apud Tergestum X. kal. Decembris." [1]

[Listina v arhivu Tržaškega kapiteljna. — Marsich v Archeografo Triestino, Nuova ser., V, 325, št. 3.]

Št. 285.

(Med letom 1150. in 1160.)

Rudolf iz Roža [*„Rudolfus de Raz"*] podeli Vetrinjskemu samostanu neko kmetijo v Faschingu pri Glineku[2] [*„cubam unam iuxta Glanek in villa Fusen"*].

Priče: *„abbas de Ozziach, Gerardus et omnes Vittrinenses, Meinherus quoque, Gunpolt, Reimpolt milites datoris."*

[Vetrinjska kopialna knjiga št. IV, f. 16 iz 15. stoletja v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 345, št. 886.]

Št. 286.

1151, dne 19. marca. Sv. Štefan (pri Brežah).

Solnograški nadškof Eberhard I. razsodi neki prepir med samostanom v St. Lambrechtu in med vojvodinjo Sofijo iz Schale[3] [*„ducissa domina Sophia de Scalah"*].

Med pričami se tudi omenjajo: *„(prepositus) Adelbertus Wertseensis, ... Heinricus dux Karinthię, Otacker marchio de Stire, ... Heinricus Pris, ... Burchardus de Mŏrekke ..."*

„Actum in ęcclesia sancti Stephani iuxta Diernstein in secunda feria post Letare Jerusalem, anno dominicę incarnationis MCLI., indictione XIIII."

[Izvirna listina v St. Lambrechtu na Zgornjem Štajerskem. — Mayer v Archiv f. Kunde österr. Geschichtsqu., VI (1851), 304, št. 6. — Zahn, Urkb. des H. Steierm., I, 326, št. 340.]

---

[1] Letnica manjka. Ughelli (Italia sacra, I, 69) trdi, da je škof Hugon vladal od leta 1150. do 1158.

[2] Glinek (n. Glanegg), vas vzhodno od Trga na Koroškem. Od Glineka proti zahodu je vas Fasching.

[3] Schala je na Dolenjem Avstrijskem blizu Melka. Tu omenjena Sofija je bila soproga grofa Sigeharda iz rodovine Burghausen in Schala. Zove se „ducissa" zato, ker je bila sestra vojvoda Leopolda III. iz rodovine Babenbergov.

Št. 287.

1151, dne 31. maja.

(Solnograški) nadškof Eberhard (I.) podeli po nasvetu krškega škofa Romana (I.) in drugih navzočih bratov samostanu Matere božje v Sekovem *[„in Seccowe"]* faro v Kobenzu[1] *[„barrochiam quę dicitur Cumbentia"]* z vsemi pravicami. — Med pričami, katere so bile „per aurem tracti", se nahajata tudi *„Romanus Gurcensis episcopus* in pa *„Ŏdalricus comes de Huneburch"*.

„Hęc donatio facta est anno dominicę incarnationis MCLI., II. kalendas Iunii, indictione XIIII., pontificatus autem domni Eberhardi anno V."

[Izvirna listina v Štajerskem deželnem arhivu. — Frölich, Diplom. Styriae, I, 148, št. 8 z dnem „undecima Kal. Iunii". — Zahn, Urkb. d. H. Steiermark, I, 328, št. 341.]

Št. 288.

(1151) dne 27. junija.

Takrat je umrl grof Bertold II. iz rodovine Andechsov. S svojo soprogo Sofijo[2] je imel naslednje otroke: 1. Popona, 2. Otona, ki je postal bamberški škof, 3. Bertolda III., mejnega grofa istrskega, 4. Matildo, opatico v Edelstettenu, 5. Evfemijo, opatico v Altomünstru, 6. Gizelo, ki se je omožila z grofom Diepoldom de Perg.

Necrol. Diessens. ad V. kal. Jul. = 27. junija (MG. Necrol., I, 21): „Berhtoldus com(es), post c(onversus) n(ostrae) c(ongregationis) f(rater) ob(iit), fundator huius loci."

Necrol. Admont. ad 5. kal. Jul. = 27. junija (MG. Necrol., II, 298): „Perhtoldus com(es)."

De fundatoribus mon. Diessensis, II. (MG. SS., XVII, 328): „Bertoldus comes de Andehs, Sophia cometissa uxor eius genuerunt Ottonem episcopum Babenbergensem, Bertoldum marchionem Ystrie, Machthildem abbatissam de Oetelsteten, Eufemiam abbatissam de Altenmůnster et Gisilam cometissam de Perg."

Ibid. IV. (l. c. p. 330): V Diessenskem samostanu sta bila med drugimi pokopana „Berh(toldus) comes atque sua coniunx preclara Sophya".

Ibid. V. (l. c. p. 330): „Bertholdus comes de Andechs, Sophia uxor eius."

Št. 289.

1151 (po 11. juniju).[3] Rezno.

Rimski kralj Konrad potrdi samostanu sv. Nikolaja del Lido *[„monasterii sancti Nicolai de Littore"]* v Benetkah njegova posestva po

---

[1] Kobenz je v Murski dolini blizu Knittelfelda na Gorenjem Štajerskem.

[2] Ta Sofija je bila hči Popona II., mejnega grofa istrskega, ter vnukinja Ulrika, mejnega grofa kranjskega in istrskega. (Gl. Gradivo III, št. 221.)

[3] Kralj Konrad III. je najbrže 11. junija prišel v Rezno. (Cfr. Bernhardi, Jahrbücher unter K. Konrad III., str. 866, op. 4 in 5.)

Italiji, v Ogleju *[„in Aquilegia"]*, po Istri *[„in Istria"]*, v Poreču *[„in Parentina civitate"]*, v Bologni in po Trevisanski škofiji.

Med pričami se tudi omenjata: *„Peregrinus Aquilegensis patriarcha, ... Hermanus marchio Verone."* [1]

„Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCLI., indictione XIIII., regnante glorioso Romanorum rege Cunrado augusto, anno vero regni ejus quarto decimo. Data Ratispone."

[Margarin, Bullarium Cassinense, II, 168. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1151. — Gloria, Codice Padovano, IIa, 305.]

Št. 290.

1151. Solnograd.

Oglejski patriarh Peregrin *[„Pelegrinus"]* odpusti proštu in kanonikom Solnograške cerkve vsled njih prošnje mitnino *[„teloneum"]*, katero so navadno dajali pri Klužah v Kanalski dolini *[„in Canali ad Clusam"]* od svojih tovorov.

„Actum est hoc Salzburge anno ab incarnatione domini MCLI., indictione XIIII."

Med pričami se tudi omenjata: *„... Pertoldus Oberenburgensis (abbas), Leo prepositus Junensis ..."*

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — (Hormayr) Archiv f. Gesch., XVIII (1827), 711.]

Št. 291.

(Leta 1151. ali pa 1152.)

Solnograški nadškof Eberhard (I.) podeli Chiemseejski proštiji kraj „Wingarden" [2] in eno kmetijo pri Ufheimu.

Med pričami se tudi omenja *„Eberhardus de Traha"*.

Datum manjka.[3]

[Mon. Boica, II, 306, št. 78 ex cod. trad. Chiems.]

Št. 292.

(Med letom 1151. in 1158.)[4] Vetrinje.

Albert, sodnik v Brežah *[„Albertus iudex de Frisach"]*, podeli pri pogrebu svojega sina Hartwika Vetrinjskemu samostanu štiri kmetije v Haidkirchenu[5] *[„Hoykirche"]*.

---

[1] „Hermanus marchio Verone" je bil brat koroškega vojvoda Henrika V. ter pozneje njegov naslednik na vojvodskem prestolu.

[2] „Wingarden" je po Meillerjevem mnenju (Reg. zur Gesch. der salzb. Erzbischöfe, str. 454, št. 21) gradič Weingarten blizu Solnograda.

[3] Zastran datiranja glej Meillerjevo opazko (l. c.) str. 454, št. 21.

[4] Leta 1151. je bil še Adelbert prošt na Otoku. Za njim je nato prišel Gotbert.

[5] Haidkirchen, vas jugozahodno od Starega dvora na Koroškem.

Med pričami se tudi omenjajo „*Gotbertus prepositus de Werdzee et Albertus filii datoris . . . multique fratrum eiusdem cenobii*“.

[Vetrinjska kopialna knjiga št. IV, f. 15' iz 15. stoletja v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 303, št. 767.]

Št. 293.

(Med letom 1151. in 1159.) Breže.

Solnograški nadškof Eberhard (I.) podeli Admontskemu samostanu dve kmetiji v Dechantskirchenu.

Med pričami se tudi omenjajo: „*Eberhardus de Uitringe et frater eius abbas de sancto Lamberto, . . . Eberhardus de Trahe*“.

Datum manjka.[1]

[Cod. trad. Admont., II, 277, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. des H. Steierm., I, 351, št. 359 k letu „1155“.]

Št. 294.

1152, dne 1. julija. Rezno.

Kralj Friderik (I.) postavi štajerskega mejnega grofa Otokarja [„*Stirensem marchionem Ottakarum*“] za odvetnika Sekovske cerkve.

„*Anno dominicę incarnacionis MCLII., indictione XV., in kalendis Julii, feria III.*“

[Transsumpt iz neke listine solnograškega nadškofa Adalberta z dne 19. marca leta 1197. — Frölich, Dipl. sacra duc. Styriae, I, 177. — Zahn, Urkb. des H. Steierm., II, 48.]

Št. 295.

(1152) dne 5. julija. Rezno.

Rimski kralj Friderik (I.) potrdi samostanu v Možnici vsled prošnje ondotnega opata Ulrika razne pravice, katere so mu (samostanu) podelili njegovi (Friderikovi) predniki.

Med pričami se tudi omenjajo: „*. . . Otaker marchio Stirensis, . . . Engelbertus marchio Istriae et frater ejus Rapoto comes, . . . comes Bertoldus de Andes, comes Bertoldus de Pogen . . .*“

„*Datum Ratisponae, tercio nonas Julii, anno dominicae incarnationis millesimo centesimo quinquagesimo (secundo)*[2], *indictione (decima)*[3] *quinta, regnante domino Friderico dei gratia Romanorum (rege)*[4] *semper augusto, anno vero regni ejus primo.*“

[Transumpt iz listine cesarja Friderika II. iz leta 1227. — Cappelletti, Le chiese d' Italia, VIII, 208. — Stumpf-Brentano, Acta imperii, 149, št. 120.]

[1] Zastran datiranja poudarja Zahn, da listina ni bila pred letom 1151. izdana. Leta 1159. se pa ta daritev omenja že v neki drugi listini.

[2] Beseda „secundo“ manjka v listini iz leta 1227.

[3] Besede „decima“ ni v listini iz leta 1227.

[4] Namesto „rege“ stoji v listini iz leta 1227. „imperatore“.

Št. 296.

1152 (meseca julija). Rezno.

Kralj Friderik (I.) sprejme samostan Gottesgnaden[1] v svoje varstvo.

Med pričami se tudi omenjajo: „*Othelricus*[2] *dux Karinthie, ... Engelbertus marchio Histrie, Odacker marchio, ... Bertholdus comes.*"

„*Data vero anno incarnat. domini MCLIII., indict. XV.*"[3]

[Izvirna listina v Berlinu. — Ludewig, Reliquiae manuscriptorum, XI, 550, št. 35. — Codex dipl. Saxoniae regiae, I b, 166, št. 247.]

Št. 297.

1152, dne 15. julija. Augsburg.

Kralj Friderik I. sprejme samostan v Marbachu[4] v svoje varstvo.

Med pričami se tudi omenja „*Odacher marchio*".

„*Datum Auguste idibus Octobris,*[5] *anno dominice incarnationis MCLII., indictione XV., regnante domno Friderico Romanorum rege augusto.*"

[Transsumpt iz neke listine kralja Rudolfa z dne 18. avgusta leta 1275. — Würdtwein, Nova subsidia diplomatica, VII, 158—159.]

Št. 298.

1152, dne 28. julija. Ulm.

Rimski kralj Friderik I. ponovi prebivalcem v Treviglio Grasso[6] neke določbe svojega prednika, kralja Konrada III.

Med pričami se tudi omenja „*Odaccarus marchio de Stire*".

„*Data apud Ulma quinto kalendas Augusti anno dominice incarnationis millesimo centesimo quinquagesimo secundo, indictione quintadecima. Regnante Federico Romanorum rege glorioso, anno vero regni eius primo.*"

[Prepis s konca 15. stoletja v Treviglio Grasso. — Barelli v Archivio storico Italiano, Ser. quinta, XXX (1902), 19—20.]

Št. 299.

Nepristno.[7]

1152, dne 29. julija. Ulm.

Rimski kralj Friderik I. potrdi cerkvi sv. Albana v Baselu njena posestva.

[1] Gottesgnaden, nekdanji samostan ob Sali na Saškem južno od Devina blizu Bernburga.

[2] Namesto „Othelricus" bi moralo stati „Heinricus".

[3] Ta listina ni nastala leta 1153., temuč leta 1152., kar kaže tudi indikcija, in sicer meseca julija, ko se je kralj Friderik I. nahajal v Reznu. Nekateri smatrajo to listino za nepristno, Simonsfeld (Jahrbücher unter K. Friedrich I., zv. I., str. 105—107, op. 341) pa pravi, da sicer ni nastala v kraljevi pisarnici, temuč jo je prejemnik sam sestavil, spisal in tudi pokvaril.

[4] Marbach je v Alzaciji pri Kolmarju.

[5] Namesto „idibus Octobris" bi moralo stati „idibus Julii".

[6] Treviglio Grasso je vzhodno od Milana.

[7] Thommen (Neues Archiv, l. c.) dokazuje, da je ta listina nepristna.

Med prisotnimi se tudi omenja „*Odaccar marchio de Stira*".

„*Dat. aput Ulmam IIII. kal. Augusti, anno dominicę incarnationis MCLII., indictione XV., regnante Friderico rege glorioso, anno vero regni eius I.*"

[Izvirna (?) listina v Državnem arhivu v Baselu. — Schöpflin, Alsatia diplom., I, 236. — Wackernagel in Thommen, Urkundenbuch der Stadt Basel, I, 25, št. 33. — Thommen v Neues Archiv f. ältere deutsche Gesch., XII, 180—182.]

Št. 300.

Nepristno.[1]

1152, dne 29. julija. Ulm.

Rimski kralj Friderik I. sprejme samostan sv. Vincenca v Beinwielu[2] v svoje varstvo.

Med prisotnimi se tudi omenja „*Odackar marchio de Stire*".

„*Dat. aput Ulmam IIII. kl. Augusti, anno dominicę incarnationis MCLII., indictione XV., regnante Friderico rege glorioso, anno vero regni eius primo.*"

[Izvirna (?) listina v Mestnem arhivu v Solothurnu. — Herrgott, Genealogia dipl. gentis Habsburg., II, 175. — Thommen v Neues Archiv der Ges. f. ältere deutsche Gesch, XII, 182—183.]

Št. 301.

1152, dne 30. julija. Ulm.

Rimski cesar Friderik I. potrdi samostanu v Rüggisbergu[3] njegova posestva.

Med prisotnimi se tudi omenja „*Odakarus marchio de Stira*".

„*Datum apud Ulmam, III. kalendas Augusti, anno dominicę incarnationis MCLII., indictione XV., regnante Friderico Romanorum rege invictissimo, anno vero regni eius primo.*"

[Izvirna listina v Bernu na Švicarskem. — Stumpf-Brentano, Acta imperii, str. 477, št. 335. — Neues Archiv der Ges. f. ältere deutsche Gesch., XII, 183. — Fontes rer. Bernens., I, 430.]

Št. 302.

1152, dne 1. avgusta. Ulm.

Rimski kralj Friderik I. potrdi grofom iz Castella[4] njih posestva.

Med pričami se tudi omenja „*Odachear marchio de Stiria*".

[1] Thommen (Neues Archiv, l. c.) dokazuje, da je ta listina nepristna.
[2] Beinwiel pri Solothurnu na Švicarskem.
[3] Rüggisberg v Švici južno od Berna.
[4] Castello je pri Novari v severni Italiji.

„Dat. apud Ulmam in kal. Augusti anno dominicae incarnationis MCLII., indictione XV., regnante Friderico rege invictissimo, anno vero regni ejus primo.“

[Listina v Ambrosiani v Milanu. — Bianchetti, L' Ossola inferiore (1878), II, 73—75, št. 23.]

Št. 303.

1152, dne 6. avgusta. Benetke.

Tržaški škof Bernard [*„Wernardus Tergestinus minister“*] podeli z dovoljenjem svojega gospoda, oglejskega patriarha Peregrina, brez kake odškodnine samostanu sv. Štefana in sv. Jurija v Benetkah,[1] ondotnemu opatu Paskalu in njegovim naslednikom hišo, cerkev in samostan Marijinega oznanjenja v Kopru [*„domum et ecclesiam seu monasterium s. Mariae nunciate, quod est situm in partibus Caprensis civitatis“*] z vsemi priteklinami. On (škof Bernard) in njegovi nasledniki ne smejo nadlegovati rečenega samostana in opata Paskala zarad darovane cerkve in njenih priteklin; pač pa naj imajo opat in njegovi nasledniki popolno pravico, da to, kar se jim je podelilo, obdržé in izkoriščajo. Kdor bi ravnal zoper ta ukaz, naj bo izobčen iz cerkve.

Med pričami se tudi omenjajo *„Wernardus Tergestinus episcopus, Vitalis Tergestinus tabellius, Peregrinus sancte Aquilegensis ecclesie patriarcha“*.

„Anno incarn. MC. quinquagesimo secundo, indict. XV., VIII. idus Augusti, regnante domino Frederico Romanorum rege augusto . . . Data apud sanctum Marcum in Venecia VIII. idus Augusti.“

[Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1152.]

Št. 304.

1152, dne 19. avgusta. Speier.

Rimski kralj Friderik I. prisodi samostanu v Schwarzachu[2] neko posestvo.

Med pričami se tudi omenja *„Odaccharus marchio de Stira“*.

„Datum Spire XIIII. kalendas Septembris, anno dominice incarnationis MCLII., indictione XV., regnante domino Friderico Romanorum rege.“

[Würdtwein, Nova subsidia, VII, 153—155. — Schöpflin, Alsatia diplomatica, I, 237.]

---

[1] To je samostan S. Giorgio maggiore v Benetkah.
[2] Schwarzach zahodno od Badena na Badenskem.

Št. 305.

1152, dne 25. avgusta. Speier.

Rimski kralj Friderik I. potrdi samostanu v Salemu[1] nekatera podeljena posestva.

Med pričami se tudi omenja *„marchio Odackarus de Stira"*.

„Datum Spirę VIII. kalendas Septembris, anno dominicę incarnationis MCLII., indictione XV., regnante Friderico Romanorum rege glorioso."

[Izvirna listina v Karlsruhe. — Wirtembergisches Urkundenb., II, 62—63, štev. 338.]

Št. 306.

(1152, dne 24. septembra. Admont.**)**

Solnograški nadškof Eberhard I. podeli Admontskemu samostanu neko kmetijo v Svincu *[„apud Eberstaine"]*, katero mu je (nadškofu) odstopil Adalberon, ministerial goriškega grofa Engelberta *[„comiti Engilberto de Gorz"]*. Pozneje[2] je grof za to kmetijo dal neko drugo pri Naplachu[3] *[apud Namplach"]*.

Datum manjka.[4]

[Cod. trad. Admont. IV, 156, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steiermark, I, 335, št. 347. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 357, št. 918.]

Št. 307.

(1152, dne 24. septembra. Admont.**)**

Solnograški nadškof Eberhard I. prepusti Admontskemu samostanu eno kmetijo nad Kotarčami *[„supra Gutarche]*, katero so admontski bratje odkupili za deset mark od plemenitega Eberharda od Drave *[ab Eberhardo nobili de Tra"]*, ki jo je imel kot fevd.

Naštetih je več prič.

Datum manjka.[5]

[Cod. trad. Admont., IV, 157, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Zahn, Urkb. des H. Steiermark, I, 363, št. 381 k letu „c. 1155". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 358, št. 919.]

---

[1] Salmannsweiler severno od Konstanza.

[2] Leta 1185. dne 22. julija je samostan še imel omenjeno kmetijo v Svincu. (Gl. Jaksch, l. c. III, 499, št. 1320).

[3] Naplach, jugovzhodno od Gorenje Bele na Koroškem.

[4] Zastran datiranja glej Zahn, l. c., str. 335, op.

[5] Zastran datiranja glej opazko pri Zahnu, Urkb., I, 335.

Št. 308.

1152, dne 18. oktobra. Würzburg.

Rimski kralj Friderik potrdi kanonikom v Vercelli njih pravice in privilegije.

Med pričami se tudi omenja *„Odocharus marchio de Stiria“*.

„Datum Wirzburg XV. calendas Novembris anno dominicae incarnationis millesimo centesimo quinquagesimo secundo, indictione XV., regnante Federico Romanorum rege glorioso, anno vero regni eius primo.“

[Izvirna listina v Kapiteljskem arhivu v Vercelli. — Muratori, Antiqu. Ital. (ed. Mediol.) V, 211; (ed. Arret.) XII, 665.]

Št. 309.

1152, dne 20. oktobra. Würzburg.

Rimski kralj Friderik I. podeli speierskemu škofu Güntherju neki grad.

Med pričami se tudi omenja *„Odacker marchio de Stira“*.

„Datum Wirzburch XIII. kal. Novembris, anno dominicę incarnacionis MCLII., indictione XV., regnante domno Friderico Romanorum rege glorioso, anno vero regni eius primo.“

[Izvirna listina v Karlsruhe. — Remling, Urkundenbuch zur Gesch. der Bischöfe von Speyer, I, 100—101, št. 91.]

Št. 310.

1152, dne 24. oktobra. Würzburg.

Rimski kralj Friderik sprejme opatijo v Ellwangenu v svoje varstvo.

Med pričami se tudi omenja *„Odaccarus marchio de Stira“*.

„Datum Wirzburch VIIII. kalendas Novembris, anno dominicę incarnationis MCLII., indictione XV., regnante domno Friderico Romanorum rege glorioso, anno vero regni eius I.“

[Izvirna listina v Stuttgartu. — Wirtembergisches Urkundenbuch, II, 65, št. 340.]

Št. 311.

1152, meseca oktobra. Würzburg.

Rimski kralj Friderik potrdi grofu Widonu de Blandrate[1] njegova posestva in pravice.

Med pričami se tudi omenja *„Henricus dux Karinthiae“*.

[1] Biandrate, zahodno od Novare v Italiji.

„Data anno dominicae incarnationis MCLII., mense Octobris, indictione I., apud Wirzburg.“

[Izvirna listina v Biandrate. — Stumpf-Brentano, Acta imperii, str. 479, št. 336.]

Št. 312.

1152.

Grofinja Hema[1] podeli z dovoljenjem svojih bratov Henrika in Meginhalma Zatiškemu samostanu *[„Siticensi monasterio“]* in ondotnim bratom ves svoj alod v Babnem vrtu[2] *[„Babindorf“]*, in sicer en dvor, osem kmetij in dve gostilni *[„area I cum VIII mansibus et duabus tabernis“]* z vsemi tamošnjimi podložniki in vsemi pravicami pod pogojem, da menihom ni dovoljeno ta alod zastaviti, zamenjati ali pa kako drugače oddati. Kdor bi hotel predrugačiti ali pa uničiti to daritev, naj plača rečenemu samostanu in ondotnim menihom 30 liber najboljšega zlata.

Priče te daritve so bili: *„Henricus Brisi, Meginhalmus frater eius, Meginhardus de Sconiberc,[3] Ŏlricus cappellanus, Winterius et frater eius Ruodegerius“.*

Gerburga *[„Gerburc“]* podari s svojima sinovoma Ulrikom in Alberonom v izveličanje svoje duše in duše svojega soproga Ulrika Zatiškemu samostanu štiri kmetije od svojega aloda v Koroški vasi[4] *[„in loco qui dicitur Carnotum“]* z vsemi pravicami in priteklinami pod prej omenjenim pogojem.

Priče te daritve so bile: *„Henricus Brisi, Fredericus, Ruodegerius, Marcohardus“.*

Henrik Brisi podeli s svojo soprogo Liutbirgo *[„Liebyrc“]* Zatiškemu samostanu svoj alod v Radulji[5] *[„Radolfsdorf“]* z vsemi priteklinami pod istim pogojem.

Priče te daritve so bili: *„Meginhalmus de Wisilperc[6], Ruodegerius et frater eius Winterius, Marcuhardus, Ortolfus“.*

Vse te daritve potrdi oglejski patriarh Peregrin ter določi, da ne sme noben opat ali pa kak drug provizor rečenega samostana odtegniti katerega izmed teh posestev, ker drugače bode izobčen.

Listino se podpisali: *„Peregrinus sancte Aquilegensis (ecclesie) patriarcha, Werenhardus Tergestinus episcopus, Leo Junensis prepositus, Livpoldus Rosacensis abbas, W̊dalricus Aquilegensis archidiaconus, Ŏdalricus Aquilegensis canonicus, Henricus Aquilegensis canonicus“.*

---

[1] Soproga Wolfrada iz Trebnjega.
[2] Babni vrt je vas v Preddvorski občini na Gorenjskem.
[3] Sconiberc je Šumberk zahodno od Trebnjega na Kranjskem.
[4] Koroška vas je pri Šmihelu na Dolenjskem.
[5] Radolfsdorf je najbrže vas Radulja pri Šmarjeti na Dolenjskem.
[6] Višnja gora na Dolenjskem.

„Anno incarnationis (Jesu Christi) millesimo centesimo quinquagesimo II., indictione XIIII.“

[Izvirna listina v Schwarzenbergovem arhivu v Murauu na Zgornjem Štajerskem. — Zahn, Urkb. des H. Steiermark, I, 336, št. 350. — Schumi, Urk. u. Reg., I, 104, št. 106.]

Št. 313.

1152.

Tržaški škof Bernard [*„Vernardus Tergestinus minister“*] podari vsled posredovanja svojega gospoda, oglejskega patriarha Peregrina, svoji cerkvi v Trstu, ki je glava Tržaške škofije, in ondotnim kanonikom vse desetine kapiteljskih hiš. Nihče ne sme zarad imenovanih desetin nadlegovati in vznemirjati rečene cerkve in njenih kanonikov. Kdor bi hotel prelomiti to daritev, naj bo pogubljen.

„Anno autem incarnationis ejusdem millesimo centesimo quinquagesimo secundo, indictione XV.“

[Izvirna listina v Kapiteljskem arhivu v Trstu. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1152. — Marsich v Archeografo Triestino, Nuova serie, V. 326, št. 4.]

Št. 314.

1152.

Istrski mejni grof Engelbert podeli Rožaškemu samostanu vas Sežano.[1] [*„Millesimo CL. secundo Engelbertus marchio dedit villam in Cesan.“*]

[Cod. s konca 14. stoletja v Državnem arhivu na Dunaju. — Jaksch v Studien u. Mitteilungen zur Gesch. des Benediktinerordens, Neue Folge, I (1911), 239, št. 14.]

Št. 315.

(Med letom 1152. in 1164.)

Richbert in Rudolf, sinova Ekeharda iz Beljaka [*„a filiis Ekkehardi de Uillach Richperto scilicet et Rŏdolfo“*], odstopita proštiji v Berchtesgadenu neko kmetijo, zarad katere sta se ž njo prepirala, proti temu, da dobita od proštije enega konja.

Naštetih je več prič.

Datum manjka.[2]

[Cod. trad. Berchtesgad. iz 12. stoletja v Državnem arhivu v Monakovem. — Quellen und Erörterungen zur bayer. u. deutschen Gesch., I, 312, št. 129. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 352, št. 911.]

---

[1] Kar se tiče Sežane, primerjaj Gradivo III, št. 385.

[2] To se je zgodilo, ko sta živela solnograški nadškof Eberhard I. († 1164) in berchtesgadenski prošt Henrik I. (izvoljen leta 1151).

Št. 316.

1153 (meseca februarja). Besançon.

Rimski kralj Friderik sprejme kanonike Stolne cerkve v Besançonu v svoje varstvo.

Med pričami se tudi omenja „*Odaker marchio de Stira*".

„*Datum Bisuntii anno dominicae incarnationis MCLIII., indictione I., regnante domino Friderico Romanorum rege glorioso, anno vero regni eius I.*"

[Stumpf-Brentano, Acta imperii, 154, št. 124.]

Št. 317.

1153 (meseca februarja). Baume les dames.[1]

Rimski kralj Friderik potrdi samostanu v Besançonu njegova posestva in pravice.

Med pričami se tudi omenja „*Adacker marchio de Stira*".

„*Datum Palme XV. kal. Februarii,*[2] *anno dominice incarnationis MCLIII., indictione prima, regnante domino Friderico Romanorum rege glorioso, anno vero regni eius primo.*"

[Prepis iz 16. stoletja v Besançonu. — Böhmer, Acta imperii, 87, št. 94.]

Št. 318.

1153, dne 24. aprila. Bamberg.

Rimski kralj Friderik potrdi pravice comskega škofa Ardizzona do Chiavennske grofije.[3]

Med pričami se tudi omenja „*Odacharus marchio de Stina*[4]".

„*Datum apud Bamberg anno dominicae incarnationis MCLIII., indictione prima, nono kal. Maii, regnante Friderico Romanorum rege glorioso, anno vero regni eius secundo.*"

[Ughelli, Italia sacra (ed. 1653), V, 284. — Fossati, Codice dipl. della Rezia (1901), 190, št. 122.]

Št. 319.

1153, dne 20. decembra. Lipnica.

Solnograški nadškof Eberhard I. razsodi prepir med subenskim[5] proštom Kunonom in lipniškim župnikom Engelskalkom zarad nekaterih posestev, katerih si je ta prisvojil.

---

[1] Baume les dames, neki kraj severovzhodno od Besançona na Francoskem.

[2] Besede „XV. kal. Febr." ne morejo biti prave. Nekateri mislijo, da bi moralo stati „XV. kal. Martii" ali pa „XII. kal. Martii". Glej Simonsfeld, K. Friedrich I., str. 154, št. 10.

[3] Chiavenna je severno od Comskega jezera v Bergellski dolini.

[4] Namesto „Stina" bi moralo stati „Stira".

[5] Suben je blizu Schärdinga na Gorenjem Avstrijskem.

Med pričami se tudi omenja *„Fridericus de Bettuwa“*.

„Actum Libniz anno dominice incarnationis MCLIII., indictione II., XIII. kalendas Januarii, anno secundo Friderici regis, anno vero nostri pontificatus septimo.“

[Hund-Gewold, Metrop. Salisb., (ed. 1620), III, 271; (1719) III, 256. — Mon. Boica, IV, 525, št. 3. — Urkundenbuch des Landes ob der Enns, II, 265, št. 177. — Zahn, Urkb. des H. Steiermark, I, 341, št. 352.]

Št. 320.

1153. Breže.

Solnograški nadškof Eberhard I. podeli svojemu stolnemu kapiteljnu farno cerkev v Lungauu.

Med pričami se tudi omenjajo: *„. . . Engilramus archidiaconus, . . . Heinricus dux Karinthiae, Otacher marchio Stirensis, Engilbertus marchio Istriae, Heinricus Bris, . . . Fridericus de Bettowe, . . .“*

„Acta sunt haec Frisaco anno ab incarn. dom. MCLIII., regnante dom. Friderico Romanorum rege, anno regni eius II., pontificatus vero nostri anno VII.“

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — Meiller, Reg. zur Gesch. der Salzb. Erzbischöfe, 71, št. 80 (reg.).]

Št. 321.

1154, dne 3. februarja. Bamberg.

Rimski kralj Friderik I. iznova prisodi Bamberški škofiji opatijo v Nieder-Altaichu.

Med pričami se tudi omenja *„Otaker marchio de Stira“*.

„Data III. nonas Februarii, anno dominicae incarnationis MCLIIII. indictione II., anno regni Friderici regis II. Actum Babenberc.“

[Mon. Boica, XXIX^{a}, 311, št. 485.]

Št. 322.

1154, dne 12. marca. Motnica.

Krški škof Roman I. naznanja, da sta se brata, klerik Bertold in lajik Goteskalk iz Vrpje vasi *[„Perhtoldus videlicet clericus et Gotscalcus frater ipsius de Erbendorf“]*, dolgo časa med seboj prepirala zarad svojih posestev. Lajik, ki je bil starejši, je delal krivico mlajšemu. Nato sta oba podelila svojo očetovsko in materinsko dedščino v Vrpji vasi[1] *[„apud Erbendorf]“*, cerkvi Marije Device na Krki za ondotno bolnišnico *[„ad hospitale“]* na korist revežem tako, da naj klerik za-

[1] Vrpja vas pri Gospe Sveti na Koroškem.

pusti svoj delež bratu, ako bi ga ta preživel. Ko bi pa ta umrl, naj zapusti svoje imetje bolnišnici. V slučaju pa, ako bi imel kakega potomca, naj odstopi en del svojega imetja bolnišnici, drugega pa svojim otrokom.

Med pričami se tudi omenjajo: *„... Perhtoldus de Gurchewelt, Eberhardus de Witenstein, ... Adelbertus, Petrus filius eius de Erbendorf, ...“*

„Actum Motniz in die sancti Gregorii, anno dominicę incarnationis MCLIIII., indictione secunda.“

[Izvirna listina v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XII (1821), 414, št. 139. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 152, št. 185.]

Št. 323.

1154, dne 1. aprila. Oglej.

Oglejski patriarh Peregrin podeli opatu Eberhardu in bratom Vetrinjskega samostana [*„Victoriensis monasterii“*] cerkev v Preddvoru, tri njene kmetije ter kmeta Kasneta z njegovimi sinovi in hčerami, potem pa tudi še drugo, k prejšnji cerkvi spadajočo cerkev v Tupaličah[1] z desetinami in drugimi pravicami. [*„... ecclesiam quandam aput Niwenhouen et tres mansos eiusdem ecclesie et rusticum quendam Chasnut nomine cum filiis et filiabus suis et alteram ecclesiam aput Tupalich ad predictam ecclesiam pertinentem cum decimariis ac ceteris iusticiis ad eam pertinentibus ...“*] Te dve cerkvi je prej imel treviški škof Ulrik, brat grofa Majnharda [*„Wolricus, frater comitis Meinhardi, qui fuit episcopus in Taruisa“.*] Patriarh pravi, da mu je za nju dal cerkev v Mošnjah[2] [*„unam ecclesiam in loco, qui Mosnach dicitur“*] zato, da bi vetrinjski bratje vedno v svoji oblasti obdržali rečeni cerkvi brez kakega nasprotovanja. Patriarh tudi podeli omenjenim bratom vso desetino od njih pristave (v Preddvoru) tèr od vseh kmetij, katere imajo sedaj v njegovi patriarhiji ali bi jih pa še pridobili v prihodnje. [*„... universam decimam grangie eorum in eodem loco cunctorumque mansuum, quos in patriarchatu meo idem cenobite possident aut inperpetuum possessuri sunt.“*]

Med pričami se tudi omenjajo: *„(testibus) Werenhardo Terge(sti)n(o) episcopo, ... comite Engelberto de Gorze, Heinrico Pris et Meinhalmo, Meinhardo de Schonenberg, Ottacher de Titan“.*

„Harum vero ecclesiarum donacio facta est Aquilegie, in cena domini, ... Facta sunt hec anno incarnacionis dominice MC. quinquagesimo IIII. tempore christiane milicie euntis Jerusalem adversus gentilem rabiem.“

[1] Tupaliče, vas blizu Preddvora na Gorenjskem.

[2] Mošnje, vas jugovzhodno od Radovljice na Gorenjskem.

[Vetrinjska kopialna knjiga št. IV, f. 23'—24 iz 15. stoletja v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Schumi, Urk. u. Reg., I, 107, št. 111. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 360, št. 928.]

Št. 324.

(1154, okoli 1. aprila.) Oglej.

Grof Majnhard[1] *[„comes Meinhardus"]* deloma podeli, deloma proda vetrinjskim menihom tri kmetije pri Bregu[2] *[„aput Rain"].*

Priče: *„Otthacher de Titan, Arnoldus ministerialis Aquilegensis ecclesie, Engelbertus filius Meinhardi Schabab, Einwicus de Schonenberg, Gerlochus de Thrucsen, Chunradus de Rorbach et alii quam plures".*

Datum manjka.[3]

[Iz Konceptne listine meranskega vojvoda Bertolda (gl. št. 798). — Mittheilungen des hist. Ver. f. Krain, II (1847), 35. — Schumi, Urkb. f. Krain, I, 111, št. 113, — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 524, št. 1377/VII.]

Št. 325.

(1154, poletje.)

Gerhoh, prošt v Reichersbergu, piše med drugim svojemu prijatelju G., da je bamberški škof E(berhard), ko se je pripravljal, da bi zarad kronanja spremljal kralja v Rim, sklical skoraj vse svoje ministeriale z Bavarskega ter mnogo s Frankovskega in Koroškega[4] v Rezno. *[„Ratispone ... domino episcopo se preparante in procinctum versus Romam pro consecratione augusti expetenda plurimi aderant eius fidelium, precipue ministerialium pene omnium de tota Bawaria et multorum de Franconia et Karinthia."]*

Datum manjka.[5]

[Urkundenbuch des Landes ob der Enns, I, 312, št. 69.]

Št. 326.

1154 (jesen). Sv. Radegunda.[6]

Krški škof Roman I. kupi za časa rimske ekspedicije pod kraljem Friderikom[7] *[„tempore Romanę sub rege Friderico expeditionis"]* od koroškega vojvoda Henrika (V.) vpričo njegovega brata Hermana za

---

[1] Grof Majnhard iz Šumberka.

[2] Breg, vas južno od Preddvora.

[3] Grof Majnhard in pa Otokar iz Titiana sta bila dne 1. aprila leta 1154. v Ogleju (gl. št. 323). Verjetno je, da se je tudi ta daritev napravila nekako v istem času.

[4] Bamberški škofje so na Koroškem imeli Beljak in ondotno okolico v svoji oblasti.

[5] Dne 17. junija leta 1154. je bil kralj Friderik I. še v Dortmundu, dne 26. oktobra pa že blizu Verone v Italiji. V tem času se je vršilo pripravljanje za odhod čez Alpe.

[6] Sv. Radegunda severozahodno od Starega dvora na Koroškem.

[7] Kralj Friderik I. se je v jeseni leta 1154. napotil v Italijo.

60 mark neko posestvo v Tirni[1] tik reke Save [*„predium Ternberch dictum iuxta fluenta Sŏwe situm“*]. Nato vojvoda naroči svojemu fevdniku Henriku Bris, da namesto njega odda rečeni alod z vsemi priteklinami Krški cerkvi.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Heremannus eiusdem ducis frater, . . . Bertoldus (liber) de Shalach; . . . Hermannus de Goztelwich et gener suus Wernhardus de Repnach, Gerloch de Truhsin, . . . Rŏdolfus et Adelbertus de Laibach, Waltherus de Gurkfelde (ministeriales)“.*

„Actum apud sanctam Radegundam anno MCLIIII.“

[Izvirna listina v Deželnem arhivu v Gradcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 154, št. 187/I.]

Št. 327.

1154. dne 20. oktobra. Oglej.

Oglejski patriarh Peregrin [*„Peregrinus“*] določi, da naj v Dobrlivaški cerkvi nastane korarski zbor bratov redovnikov, ki bi živeli po redu sv. Avguština[2] [*„canonicam fratrum regularium sub beati Augustini regula degentium in Iunensi ecclesia fieri statuimus“.*] Vsled prošnje Romana,[3] prošta rečenega korarskega zbora, potrdi patriarh omenjeni cerkvi in korarskemu zboru to, kar je bratom podelil za njih vzdrževanje, in sicer Dobrlavaško faro, kjer je dal (patriarh) napraviti redovniški samostan, z vsemi kapelami in desetinami ter z vsemi pravicami, katere je (patriarh) imel v tej fari, namreč kapelo sv. Lamberta,[4] kapelo sv. Andreja,[5] kapelo sv. Vida,[6] kapelo sv. Helene,[7] kapelo sv. Ivana,[8] kapelo Marije Device na Obirskem,[9] potem faro v Ljibeličah[10] z dvema kapelama, izmed katerih je ena v Lokovici,[11] druga pa v Možici,[12] ter z desetinami in vsemi pravicami, dalje del desetin od vina in drugih stvari v Škalski fari[13] ter kapelo sv. Jurija na (Šentjurski) gori[14] z vsemi priteklinami.

[1] Tirna, vas na 600 *m* visoki gori med Savo in Št. Lambertom v Litijskem okraju na Kranjskem.

[2] Iz listine pod št. 20 je razvidno, da so že leta 1106. živeli v Dobrli vasi bratje kanoniki. Patriarh Peregrin jih je leta 1154. premenil v kanonike redovnike, ki naj bi živeli po redu sv. Avguština. Tudi jim je dal napraviti samostan.

[3] O dobrlaveškem proštu Romanu nam je znano, da je umrl dne 24. septembra. Cfr. Necrol. Ossiac. ad 8. kal. Oct. = 24. sept. (MG. Necrol., II, 446): „Romanus prep.“ — Necrol. Gurcense ad 8. kal. Oct. (MG. Necrol., II, 452): „Romanus prep. Ivne ob.“ — Liber confraternitatum Seccov. k mesecu septembru (MG. Necrol., II, 379): „Romanus prep. Iune“.

[4] Cerkev sv. Lamberta v Goselni vasi južno od Dobrle vasi.

[5] Cerkev sv. Andreja v Rikarji vasi jugozahodno od Dobrle vasi.

[6] Cerkev sv. Vida v Št. Vidu severozahodno od Rikarje vasi.

[7] Cerkev sv. Helene v Žitari vasi južno od Goselne vasi.

[8] Cerkev sv. Ivana v Podjuni jugovzhodno od Dobrle vasi.

[9] Obirsko, fara južno od Obira.

[10] Ljibeliče, južno od Laboda na Koroškem.

[11] Lokovica, vas jugovzhodno od Pliberka.

[12] Možica, vas poleg Meže na Koroškem.

[13] Škale, vas blizu Šoštanja na Štajerskem.

[14] Šentjurska gora je vzhodno od Klopinjskega jezera.

[„... confirmamus atque corroboramus scilicet Iunensem plebem, in qua habita discretione regularis vite claustrum construximus, cum omnibus cappellis et decimis nec non cum omni iure, quod in eadem plebe ad nos spectare videtur, hoc est cappellam sancti Lamberti, cappellam sancti Andree, cappellam sancti Viti, cappellam sancte Helene, cappellam sancti Iohannis, cappellam sancte Marie Obriach, insuper autem plebem, quę est Liwuelich, cum duabus cappellis, quarum una sita est Luchwich, alia Mise, cum decimis et toto iure, preterea partem decimarum in plebe de Scalach tam de vino, quam de omnibus aliis, quę nostri iuris sunt, capellam vero sancti Georgii in monte cum suis universis pertinentiis ..."] Patriarh ukazuje, da ne sme nobeden njegovih naslednikov ali pa katera druga duhovska ali posvetna oseba odslej rečenega brata, prošta Romana, njegove cerkve, ki je posvečena Mariji Devici, ali pa njegovih bratov nadlegovati in vznemirjati zarad zgoraj naštetih fara, kapel in desetin.

„Actum est autem Aquilegie, anno dominice incarnationis millesimo centesimo quinquagesimo IIII., indict. III., sub die XIII. kalendarum Novembrium in presentia nostra, qui hoc fieri censuimus, Wernhardi Tergestini episcopi, Ŏdalrici archidiaconi, Bertoldi maioris ecclesię prepositi, Leopoldi abbatis Rosacensis, Thome vicedomini, Iringi abbatis Beleniensis, Iohannis abbatis Sextensis, Ŏdalrici abbatis Mosacensis, Henrici sancti Stephani prepositi et aliorum multorum videlicet Ade episcopi Emonensis, Vicentii Parentini episcopi Iohannis Petenensis episcopi."

[Izvirna listina v Št. Pavlu na Koroškem. — Eichhorn, Beyträge zur ältern Gesch. u. Topogr. des H. Kärnten, I, 223. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 362, št. 930.]

Št. 328.

1154, dne 19. novembra. Pri Bresciji.

I. Bamberški škof Eberhard II. dovoli štajerskemu mejnemu grofu Otokarju *[„Odoacri marchioni de Stira"]*, da dâ neki škofovski fevd Reichersberškemu samostanu v zameno.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Hainricus dux Karinthanus, Odoacer marchio de Styra, Amigo de Aquilegia"*. — Navzočen je bil tudi *„Peregrinus patriarcha Aquilegensis"*.

„Acta sunt hec in territorio Brixiense anno incarnationis domini MCLIV., indictione II., XIII. kalendas Decembris, regnante domino Friderico glorioso Romanorum augusto anno regni eius III."

[Izvirna listina v Reichersbergu. — Chron. Reichersberg. ad a. 1153 (MG. SS., XVII, 465) (odl.) — Hund-Gewold, III, 162. — Mon. Boica, III, 426. — Urkundenbuch des Landes ob der Enns, II, 270, št. 181.]

II. Zato pa odstopi solnograški nadškof Eberhard I. bamberškemu škofu tretji del desetin od novin v Grebinju *[„tertia parte decimarum*

novalium in Carinthia villicatione Criwine dicta"], katere naj dobi reichersberški prošt proti temu, da prepusti Solnograški cerkvi del svojih dohodkov od ribištva v Krautu na Koroškem *[„in Carinthia in villa Chrowat"]*.[1]

„Facta est autem hec resignatio et delegatio in Longobardia, in territorio Brixiense in expeditione regia, quando ipse rex Fridericus pro acceptione imperialis corone videlicet Romam cum exercitu tendebat."

[Cod. trad. Reichersberg., št. 122 (Urkundenbuch des Landes ob der Enns, I, 337—339.)]

Št. 329.

1154, dne 22. novembra. Cologne.[2]

Rimski kralj Friderik potrdi vsled prošnje veronskega škofa Teobalda njegovi cerkvi vse pravice in posestva.

Med pričami se tudi omenja *„Peregrinus patriarcha Aquileiae"*.

„Datum in campo qui vocatur Calegnus X. kal. Decembris, anno dominicae incarnationis MCLIIII., indictione secunda, regnante Friderico Romanorum rege glorioso, anno vero regni eius 3."

[Prepis iz 18. stoletja v Archivio comunale v Veroni. — Ughelli, Italia sacra (ed. 1653), V, 738; (ed. Coleti), V, 794.]

Št. 330.

1154, dne 23. novembra. Bergamo.

Rimski kralj Friderik potrdi treviškemu škofu Blankonu njegova posestva in pravice.

Med pričami se tudi omenjata: *„Peregrinus patriarcha Aquileiensis,... Heinricus dux Charintie..."*

„Datum in campo Pergamensi VIIII. kalendas Decembris, anno dominice incarnationis MCLIIII., indictione secunda, regnante domino Frederico Romanorum rege glorioso, anno regni eius tertio."

[Transsumpt iz neke listine iz leta 1391. v Škofijskem arhivu v Trevisu. — Stumpf-Brentano, Acta imperii, 676, št. 480.]

Št. 331.

1154, dne 28. novembra.

Ivan, župnik v Št. Petru[3] njegov brat Sigboton in tega soproga Imma podelé krškemu škofu Romanu I. neko kapelo pri Št. Donatu.[4]

---

[1] Gl. št. 428.
[2] Cologne, severozahodno od Brescije.
[3] Št. Peter pri Taggenbrunnu vzhodno od Št. Vida na Koroškem.
[4] Št. Donat, jugovzhodno od Št. Vida na Koroškem.

Med pričami se tudi omenjajo: „... *Ölscal de Witenstaine, Rudgerus de Wichselberch,... Pero de Otemanach,... Engelrammus archid(iaconus)...*"

„*Actum anno domini MCLIIII. et IIII. kalend. Decembris.*"

[Prenovljena listina s konca 12. stoletja v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XII (1821), 415, št. 140. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 153, št. 186.]

Št. 332.

1154 (med 30. nov. in 6. dec.). Roncaglia.

Rimski kralj Friderik potrdi samostanu v Dissentisu nekatera njegova posestva.

Med pričami se tudi omenjata „*Peregrinus Aquileiensis patriarcha,... Odaker marchio de Styra*".

„*Dat. in Runckalia anno domin. incarnat. MCLIIII, indict. III., regnante domno Friderico Rom. rege glorioso, anno vero regni eius III.*"

[Listina v Dissentisu. — Eichhorn, Episcopatus Curiensis (1797), str. 51—52, št. 46.]

Št. 333.

1154, dne 3. decembra. Roncaglia.

Rimski kralj Friderik sprejme samostan sv. Salvatorja v Camaldoli v svoje varstvo.

Med pričami se tudi omenja „*Peregrinus Aquilejensis patriarcha*".

„*Data Roncalie III. nonas Decembris anno dominice incarnationis MCLIV., indictione II., regnante domino Friderico Romanorum rege glorioso, anno vero regni ejus tertio.*"

[Listina v Pisi. — Mittarelli, Annales Camaldulenses (1758) III, 473—475, št. 307.]

Št. 334.

1154. dne 22. septembra. Galliate.

Rimski kralj Friderik ponovi z beneškim doždom Dominikom Maurocenom[1] pogodbo, katero so njegovi predniki sklenili z Benečani. Med kraljevimi podložniki se tudi navajajo „Foroiulienses" in „Hystrienses", med beneškimi pa „Gradenses".[2]

Med pričami se tudi omenja „*Peregrinus Aquilegensis patriarcha*".

„*Data in territorio Novariensi in obsidione castri Galliate, XI. kalendas Januarii, anno dominicae incarnationis millesimo CLIIII., indictione secunda, regnante domno Frederico Romanorum rege glorioso, anno vero regni ejus tercio.*"

[1] Domenico Morosini je bil od leta 1148—1156 dožd beneški.

[2] Prim. št. 132.

[Trije odlomki izvirne listine v Državnem arhivu v Benetkah ter prepis iz 14. stoletja v Državnem arhivu na Dunaju. — Stumpf-Brentano, Acta imperii, str. 156—161, št. 125. — MG. Constit., I, 209—213, št. 150.]

Št. 335.

(1154.)

Majnhard (iz Kokre) ponovi Vetrinjskemu samostanu svojo daritev[1] po grofu Bertoldu in gospodu Ortwinu iz Sore *[„per manum comitis Berchtoldi et per manum domini Ortwini de Zower"]*. To se je zgodilo mnogo let po prvi daritvi in sicer takrat, ko se je njegov (Majnhardov) starejši sin Alberon vdrugič napotil v Jeruzalem[2] *[„post multa vero tempora, cum Albero senior, filius Meinhardi, secundo Jerusalem ivit"]*.

Priče: *„Filii sui Albero, Engelbero, Gebhardus et Iremgardis mater eorum, Rahwinus de Schellenberg, Meinhardus puer nepos eorum, Eufemia et Dimûodis filie Meinhardi, Liupoldus miles comitis Meinhardi de Schonenberg, Uvirento de Olswich, Albertus de Rain, Albertus Galle, Uveriandus de Wildenstain et multi alii"*.

V navzočnosti naštetih prič se Majnhard s svojo soprogo ter s svojimi sinovi in hčerami odreče svojemu posestvu v Otočah[3] *[„Waitinsdorf"]*, katero so vetrinjski menihi kupili od njega za 43 mark.

Datum manjka.

[Iz Konceptne listine meranskega vojvoda Bertolda (gl. št. 798). — Mittheilungen des hist. Ver. f. Krain, II (1847), 35. — Schumi, Urkb. f. Krain, I, 110, št. 113. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 523, št. 1377/IV.]

Št. 336.

(1154.) Višnja gora.

Grof Majnhard iz Šumberka *[„comes Mainhardus de Schonenberg"]* deloma podeli, deloma proda za deset mark vetrinjskim menihom sedem kmetij in tri polja z vsemi priteklinami *[„eubas VII et tres camporum latitudines cum omnibus suis pertinentiis"]* v Preddvoru *[„curtis Niwenhouen"]*.

„Horum bonorum donatio vel emptio facta est in castello Wichselberg sub testimonio et astipulatione nominum istorum: Meinhardi videlicet de Ueldes, qui fuit ministerialis episcopi de Prichsen, Erchenberti de Olswich, Einwici de Schonenberg, Leonis militis comitis et aliorum plurimorum, quos nominare ociosum est."

Datum manjka.

[Iz Konceptne listine meranskega vojvoda Bertolda (gl. št. 798). — Mittheilungen des hist. Ver. f. Krain, II (1847), 35. — Schumi, Urkb. f. Krain, I, 110, št. 113. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 523, št. 1377/V.]

---

[1] Gl. št. 246.

[2] V Jeruzalem se je mnogo kristjanov napotilo leta 1154. (Gl. št. 323.)

[3] Otoče, vas zahodno od Celovca.

Št. 337.

(Najbrže leta 1154.)

Henrik „de Trosmarsdorf" voli po svojem gospodu, mejnem grofu Otokarju, Admontskemu samostanu dedno posestvo svoje soproge Erintrude v Weistrachu[1] *[„in Wiztraha"]*.

Datum manjka.[2]

Med pričami se tudi omenjata *„Heinricus Bris, Meginhalmus de Chreina frater eius"*.

[Cod. trad. Admont., IV, 199, sedaj v prepisu v Gradcu. — Pez, Thesaur. anecdot., III^c, 759, št. 71. — Caesar, Annal. Stir., I, 760, št. 35. — Zahn, Urkb. des H. Steierm., I, 344, št. 355.]

Št. 338.

(Med letom 1154. in 1156.) „Hohenbruche" pri Bledu.

Grofinja Hedvika, mati grofa Bertolda iz Bogena *[„comitissa Hadwich, mater comitis Berchtholdi de Bogen"]*, podeli Vetrinjskemu samostanu po gospodu Henriku Prisu *[„per manum domini Heinrici Pris"]* devet kmetij z vsemi priteklinami, ki se razprostirajo po širokosti med potokom Kamnikom in Sv. Lovrencem na Planini[3], po dolgosti pa med potokom, ki teče pod Bašljem[4], in gorskim vrhom[5]. *[„. . . quorum termini habentur primo in latitudine a quodam rivulo, qui Stainbach dicitur, usque ad sanctum Laurentium super Montem, deinde per longitudinem usque in cacumen et summitatem montis de quodam rivulo, qui sub Uasche defluit."]* V prvi vrsti pa odstopi samostanu hrib v kraju Bašlju, ki je pripraven za kak grad in na katerem je že bil nekdaj kastel. *[„. . . collem castro aptum, in quo et quondam fuit castellum in loco, qui Uasche nuncupatur".]*

Priče: *„Charolus de Stain, Wiluinus de Wippach, Uveriandus de Gurnozia, Uuoluoldus de Uernich[6], Dietricus de Meingosburg, Geroldus et alii multi. Istam donationem dedit iuxta Ueldes in loco, qui Hohenbruche[7] dicitur"*.

Datum manjka.

[Iz Konceptne listine meranskega vojvoda Bertolda (gl. št. 798). — Mittheilungen des hist. Ver. f. Krain, II (1847), 35. — Schumi, Urkb. f. Krain, I, 111, št. 113. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 524, št. 1377/VIII.]

[1] Weistrach je na Dolenjem Avstrijskem pri St. Petru in der Au.

[2] Omenjeni Henrik se je hotel s svojim gospodom, mejnim grofom Otokarjem, udeležit rimske ekspedicije leta 1154. in 1155.

[3] Sv. Lovrenc na Planini v Preddvorski fari blizu Bašlja. Kaže se, da je ondotna cerkev sv. Lovrenca stala že v 12. stoletju, ne pa še le od leta 1507. dalje. (Gl. Lavtižar, Cerkve in zvonovi v dekaniji Kranj, št. 169.)

[4] Bašelj v Preddvorski fari. Schumi misli na Bačje pri Mokronogu, a se moti. Pod Bašljem teče potok Bela.

[5] Storžič in njegovi sosedje.

[6] Vernek, severozahodno od Litije.

[7] Hohenbruche so najbrže Mužje pri Zasipu severno od Bleda. Muža = Bruch (Morast).

Št. 339.

(Med letom 1154. in 1156.) Luže.

Grofinja Hedvika iz Bogena *[„commitissa Hadwich de Bogen"]* podeli Vetrinjskemu samostanu pet kmetij pri Vipavi *[„aput Wippach"]* z vsemi priteklinami. Ta daritev se je napravila v Lužah[1] *[„aput Lusse"]*.

Priče: *„Ditricus prepositus eius (sc. commitisse), Uuiluinus de Wippach, Weriandus de Gurnotia et alii complures, quorum infinitus erat numerus"*.

Datum manjka.[2]

[Iz Konceptne listine meranskega vojvoda Bertolda (gl. št. 798). — Mittheilungen des hist. Ver. f. Krain, II (1847), 35. — Schumi, Urkb. f. Krain, I, 112, št. 113. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 525, št. 1377/IX.]

Št. 340.

1155, dne 3. januarja. Casale.[3]

Rimski kralj Friderik potrdi Wilhelmu, škofu v Novari, posestva in pravice njegove cerkve.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Peregrinus Aquilegiensis patriarcha,... Heinricus dux Carinthie,... Otacher marchio Stiriae, ..."*

„Datum Casale III. nonas Januarii, anno domin. incarnationis MCLV., indict. III., regnante domino Federico Rom. rege glorioso, anno vero regni eius III."

[Meiller v Notizenblattu der Kais. Akad. in Wien, III (1853), 56, št. 8 (extr.). — Cfr. Simonsfeld, Jahrbücher unter K. Friedrich I., Bd. I. 288, n. 4.].

Št. 341.

1155, dne 13. januarja. Rivarolo.

Rimski kralj Friderik I. podeli Wigonu, grofu v Grenobleu, neki srebrni rudnik.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Peregrinus patriarcha de Aquileia, ... Henricus dux Carinthie, Octaker marchio de Stira."*

„Actum anno dominice incarnationis millesimo centesimo quinquagesimo quinto, indictione quarta, anno vero regni ejus tertio. Datum apud castrum Reverul, idus Januarii."

[Transsumpt iz neke listine cesarja Friderika II. od aprila leta 1238. — Huillard-Bréholles, Historia dipl. Friderici sec., V[a], 185—188.]

---

[1] Luže, vas zahodno od Velesovega na Gorenjskem.

[2] Leta 1156. so vetrinjski menihi zamenjali omenjene kmetije pri Vipavi za vas Mače. (Gl. št. 366.)

[3] Casale pri Vercelli v severni Italiji.

Št. 342.

1155, dne 27. marca. Krka.

Krški škof Roman (I.) naznanja, da je za 145 mark kupil svoji cerkvi od grofa Hartwika iz Bogena *[„comes Hartwicus de Bogen“]* alod Dobrno, kateri se je nahajal tik posestev njegove cerkve *[„allodium Dobern dictum nostrę ecclesię possessionibus adiacens“]*, ker mu je rečeni grof zatrdil, da je alod njegov in da lahko ž njim stori, kar hoče.[1]

Ko se je grof Hartwik leta 1147. pod kraljem Konradom napotil v Jeruzalem, je njegov brat, grof Bertold *[„frater eius Berhtoldus comes“]*, hotel razveljaviti bratovo delo ter cerkvi vzeti dobljeno posestvo. Trdil je, da je njegova teta *[„amita“]* imela to posestvo ter ga nato odstopila plemenitemu Kadoldu de Sunebrehtesdorf s pogojem, da ga ta prepusti le njemu (Bertoldu) ali pa tistemu, za kogar bi on prosil, nikakor pa ne bratu (Hartwiku). Ko je (škof Roman) slišal njegove (Bertoldove) razloge, je za sto mark odkupil od njega njegove pravice do imenovanega posestva s pogojem, da tudi Kadold s prisego potrdi resničnost njegove (Bertoldove) trditve in da odstopi rečeno posestvo Krški cerkvi. To se je tudi zgodilo v Reznu na državnem zboru kralja Konrada,[2] kjer je Kadold prisegel, da je to res, kar je grof izpovedal, ter po njegovi (grofovi) želji prepustil posestvo grofu Rapotonu iz Ortenberga *[„comiti Rapotoni de Ortenberch“]*, da ga izroči Krški cerkvi.

Med pričami se tudi omenjata *„comes Berhtoldus“* (de Bogen) in pa *„comes Berhtoldus de Andehsen“*.

Pozneje[3] je grof Rapoton, ko ga je škof povabil na velikonočno slovesnost, izvršil svojo nalogo ter odstopil Krški cerkvi omenjeno posestvo in vse njegove pritekline s pristavkom, da ga ne sme ne škof Roman, ne kateri izmed njegovih naslednikov dati v fevd, temuč naj ga po želji grofov Hartwika in Bertolda za večne čase obdrži Krška cerkev.

Med pričami se tudi omenjajo: *„(testibus) Hermanno fratre ducis, ... (comite) Ŏdalrico de Hunenburch; Berhtoldo de Shalach, Merboto de Goziach (liberis); ... Friderico de Betŏve (Salzburgensi); ... Ŏdelschalko de Witenstaine, Rŏdgero de Wichselberch (Gurcensibus); de Truhsin Cholone et fratre eius Hanrico et Gerloho, ... (ministerialibus).“*

„Actum anno ab incarnatione domini MCLV., indict. III., primo anno Adriani pape IIII., Friderici regis quarto, in pascha apud Gurch.“

[1] To se je zgodilo pred majem leta 1147.
[2] Omenjeni državni zbor v Reznu je bil meseca junija leta 1149. (Glej Bernhardi, Konrad III, zv. II, str. 760.)
[3] Leta 1155.

[Izvirna listina in Krška kopialna knjiga, št. 1, oboje v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XII (1821), 415, št. 141 (iz kop. knjige). — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 348—350, št. 357. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 139, št. 150.]

Št. 343.

(1155, okoli 27. marca.) Haidkirchen.[1]

Solnograški ministerial Rudolf iz Deinsberga *[„de Dunesperch"]* odstopi solnograškemu nadškofu Eberhardu I. neki travnik pri Zosenu, katerega nato nadškof da Admontskemu samostanu v popolno last.

„Hoc autem factum est in Karinthia apud Houchirchen in Crapfelde." Datum manjka.[2]

Med drugimi so bili takrat tam prisotni: *„Engilbertus marchio, ... Engilbertus comes, ... Colo de Truhsen et frater eius Heinricus ..."*

[Cod. trad. Admont. IV, 196 v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Pez, Thesaur. anecdot., III^c^, 713. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 350. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III., 366, št. 954.]

Št. 344.

1155, dne 20. aprila. Tortona.

Rimski kralj Friderik potrdi opatiji sv. Leona in Marina v Paviji njena posestva.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Peregrinus Aquiley patriarcha, ... Heinricus dux Karinthie, ... Odacker marchio Stirie, ..."*

„Actum in destruuctione Terdone, XII. kalendas Maii, anno dominice incarnationis MCLV., indictione IIII., regnante domino Frederico Romanorum rege glorioso, anno vero regni eius quarto."

[Izvirna listina v Državnem arhivu v Milanu. — Prutz, Friedrich I., zv. I, 432. — Stumpf-Brentano. Acta imperii, 161, št. 126.]

Št. 345.

1155, dne 5. maja. Castelnuovo.

Rimski kralj Friderik sprejme samostan sv. Salvatorja v Quartazzoli[3] v svoje varstvo.

Med pričami se tudi omenjata *„Pelegrinus Aquileiensis patriarca, ... Henricus dux Carinthię"*.

---

[1] Haidkirchen, južno od Starega dvora na Koroškem.

[2] Imena nekaterih prič, ki so omenjena v tem dokumentu, se nahajajo tudi v listini z dne 27. marca leta 1155., in zato je verjetno, da se je zgoraj opisąna daritev napravila okoli 27. marca rečenega leta.

[3] Quartazzola je pri Piacenzi.

„Dat. in territorio Placentino iuxta nouum Castellum, 3. non. Maij anno dominicę incarnationis MCLV., indict. IV., regnante domino Frederico Romanorum rege glorioso, anno vero regni eius IV.“

[Campi, Dell' historia ecclesiastica di Piacenza, II, 355—356.]

Št. 346.

1155 (med 5. in 13. majem). Na polju pri Modeni.

Rimski kralj Friderik sprejme samostan sv. Sista pri Piacenzi v svoje varstvo.

Med pričami se tudi omenjata: *„Peregrinus patriarcha Aquiligensis, . . . Odocaro marchio de Stira, . . .“*

„Data in campo Mutinensi anno dominicae incarnationis MCLV., indictione quarta, regnante domino Friderico Romanorum rege glorioso, anno vero regni eius IV.“

[Listina v samostanu sv. Sista pri Piacenzi. — Margarinus, Bullarium Casinense, II, 176, št. 178 (reg.).]

Št. 347.

1155, dne 15. maja. Pri Bologni.

Rimski kralj Friderik potrdi vsled prošnje oglejskega patriarha (Peregrina) in veronskega mejnega grofa Hermana kanonikom cerkve sv. Jurija v Braidi pri Veroni njih posestva in pravice.

Med pričami se tudi omenja *„Henricus dux Carinthie“.*

„Actum in territorio Bononiensi idus Maii anno dominicę incarnationis MCLV., indict. III., regnante d. Friderico Romanorum rege glorioso anno vero regni eius IIII.“

[Cipolla v Mittheilungen des Instituts für österr. Geschichtsforschung, IV (1883), 224.]

Št. 348.

1155, dne 15. maja. Pri Bologni.

Rimski kralj Friderik I. potrdi samostanu v Benediktbeuernu njegove pravice.

Med pričami se tudi omenjajo oglejski patriarh Peregrin, koroški vojvoda Henrik in štajerski mejni grof Otokar.

„Datum in territorio Bononiensi idus Maii, anno dominice incarnationis MCLV., indict. IV.,[1] *regnante domino Friderico Romanorum rege glorioso, anno vero regni eius quarto.“*

[Izvirna listina v Monakovem. — Meichelbeck, Chronicon Benedicto-Buranum, str. 101. — Mon. Boica, VII, 106, št. 19. — Huillard-Bréholles Hist. Friderici sec., III, 178.]

[1] Namesto „indict. IV.“ bi moralo stati „indict. III.“

Št. 349.

1155, dne 2. junija. S. Quirico.

Rimski kralj Friderik I. sprejme Pistojsko škofijo v svoje varstvo. Med pričami se tudi omenjajo: *„Peregrinus Aquileyensis patriarcha,... Henricus dux Karinthiae,... Odacker marchio,...“*

„Datum in territorio Senensi apud Quirinum 4. non. Julii[1], *anno dominicae incarnationis 1155., indictione 4.* (!) *Regnante domino Friderico Romanorum rege glorioso, anno vero regni eius quarto.“*

[Izvirna listina v Florenci na Toskanskem. — Prutz, K. Friedrich I., I, 434, št. 5.]

Št. 350.

1155, dne 4. junija. Tintignano.[2]

Rimski kralj Friderik potrdi grofu Albertu de Prato[3] njegovo grofijo, katero je podedoval.

Med pričami se tudi omenjata *„Peregrinus patriarcha Aquileiensis, ... Odaccaro marchio de Stira ...“*

„Datum in campo iuxta castellum Tintinanum supra fluvium, qui vocatur Orcia, pridie nonas Junii, anno dominice incarnationis MCLV., indictione IIII., regnante domino Friderico Romanorum rege glorioso, anno vero regni eius IIII.“

[Izvirna listina v Državnem arhivu v Sieni. — Stumpf-Brentano, Acta imperii, 163, št. 127.]

Št. 351.

1155 (dne 18. ali pa 19. junija). Rim.

Rimski cesar Friderik sprejme samostan S. Maria de Portu (v Ravenni) v svoje varstvo ter mu potrdi razna posestva, med katerimi so bila tudi tista, katera so samostanski bratje dobili po Istri od opata Šentandrejskega samostana *[„et quicquid aquisierunt ab abbate sancti Andree ex partibus Istrie“].*

Med pričami se tudi omenjajo: *„Peregrinus Aquilensis patriarcha, Henricus dux Carinthie, Odoacker (marchio) de Stiria.“*

„Haec autem acta sunt Rome apud sanctum Petrum anno dominicae incarnationis MCLV., indictione IV.“

[Izvirna listina v Ravenni. — Stumpf-Brentano, Acta imperii, 486—488, št. 341.]

---

[1] Namesto „Julii“ bi moralo stati „Junii“. (Cfr. Simonsfeld, Jahrbücher unter K. Friedrich I., str. 317.)

[2] Tintignano, južno od Siene v Italiji.

[3] Prato, severozahodno od Florence v Italiji.

Št. 352.

(1155, po 18. juniju.)

Rimski cesar Friderik potrdi mestu Lucca pravico, kovati novce.

Med pričami se tudi omenjajo: „*Peregrinus Aquiliensis patriarcha, ... Henricus dux Karintie, ... Ordacher marchio de Stira ...*“

Datum manjka.[1]

[Notarski spis iz 13. stoletja v Državnem arhivu v Lucca. — Stumpf-Brentano, Acta imperii, 165, št. 129.]

Št. 353.

1155, dne 1. julija. Monte Soratte.

Rimski cesar Friderik potrdi bratoma Manfredu in Scenellu, grofoma v Trevisu, njuna posestva.

Med pričami se tudi omenjajo: „*Pelegrinus Aquileyensis patriarcha, Henricus dux Karinthie, Odoacer marchio de Stira*“.

„*Actum iuxta montem Sirachi super ripam Tiberis kalendis Julii, anno dominice incarnationis MCLV., indictione III., imperante domino Friderico Romanorum imperatore glorioso, anno regni eius IV., imperii primo.*“

[Izvirna listina v S. Salvadore pri Coneglianu. — Muratori, Antiqu. Ital. (ed. Mediol.) II, 69—72; (ed. Arret.) IV, 125.]

Št. 354.

1155, dne 7. julija. Pri Frascatiju.

Rimski cesar Friderik potrdi Vigonu Delfinu, grofu albonskemu[2], njegove pravice do nekega srebrnega rudnika.

Med pričami se tudi omenjata: „*Peregrinus Aquiliensis patriarcha, ... Odacer marchio de Stira ...*“

„*Actum in territorio Tusculano nonas Julii, anno dominicae incarnationis millesimo centesimo quinquagesimo quinto, indictione tertia, imperante domino Frederico Romanorum imperatore invictissimo, imperii eius primo, regni quarto.*“

[Cod. lat. št. 5214 v Državni knjižnici v Parizu. — Stumpf-Brentano Acta imperii, 164, št. 128.]

Št. 355.

1155 (okoli 10. julija). V okolici Tivolija.

Rimski cesar Friderik potrdi samostanu v Knechtstedtenu njegova posestva.

[1] Dne 18. junija je kralj Friderik postal cesar. V tej listini navedena imena prič kažejo, da se je omenjena potrditev napravila morda že meseca junija ali pa vsaj julija rečenega leta. (Cfr. Simonsfeld, Jahrbücher unter Friedrich I., zv. I, 318, op. 126.)

[2] Albon, grofija na Burgundskem.

Med pričami se tudi omenjata: *„Peregrinus Aquileiensis patriarcha,... Othakker marchio de Stira,...“*

„Actum in territorio Tyburtino anno dominice incarnationis MCLV., indictione tertia, imperante Friderico Romanorum imperatore glorioso, anno imperii eius I., regni vero IIII.“

[Listina v samostanu v Knechtstedtenu. — Lacomblet, Urkb. für die Gesch. des Niederrheins, I, 265—266, št. 384.]

Št. 356.

(1155, po 27. juliju.) Jakin.

Knezi, ki so spremljali cesarja Friderika v Italijo, so se vrnili v domovino, ko so dobili dovoljenje. Nekateri so si izvolili pot čez Jadransko morje in Benetke, med njimi oglejski patriarh Peregrin, bamberški škof Eberhard, (andeški) grof Bertold, koroški vojvoda Henrik in štajerski mejni grof Otokar.

Ottonis Frising. ep. Gesta Friderici imp. lib. II, c. 24 (MG. SS. XX, 408): „Igitur signo dato, cunctis ad patriam licentia repedandi conceditur. Intrabant alii naves per Adriaticum aequor ac insulam, quae modo Venetia dicitur, ad propria reversuri. Inter quos primates fuere, Peregrinus Aquilegensis patriarcha, Eberhardus Babenbergensis episcopus, Berhtolfus comes, Heinricus Carentanorum dux, Odoacer Stirensis marchio.“

Št. 357.

1155, dne 2. septembra. Otok.

Takrat je posvetil krški škof Roman I. cerkev Marije Device na Otoku. *[„Anno ab incarnatione domini MCLV., indictione tertia, quarta nonas Sept. dedicata est hec ecclesia a sancte Gurcensis ecclesie venerabili episcopo Romano in honore sancte et individue trinitatis, sancte et victoriosissime crucis precipue vero in veneratione sancte Marie matris domini.“]*

[Notica iz leta 1440. v cod. št. 493, ki se nahaja v Dvorni knjižnici na Dunaju. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 156, št. 190.]

Št. 358.

1155. Rajhenburg pri Sv. Rupertu.[1]

Henrik Bris izvrši nalogo, katero mu je dal (koroški) vojvoda (Henrik) ter odstopi v navzočnosti solnograškega nadškofa Eberharda posestvo (v Tirni) Krški cerkvi.[2]

---

[1] Videm pri Rajhenburgu na južnem Štajerskem.

[2] Gl. št. 326.

Priče: *„comes Berhtoldus de Bogen; Kadoldus de Sunebrehtesdorf, Livpoldus de Blaigen, Meinhalmus de Chraine, Egno de Slipphes, Hainricus de Staine, Karolus, Rŏdolfus de Albekke liberi; Sigmarus de Libniz, Fridericus de Lônsberch, Fridericus de Bettŏve, Otto de Richenburch et frater eius Reinbertus et avunculus eorum Chŏnradus de Rôrbach, Marchvardus de Vzilingen, Rŏdgerus de Bongŏ, Willehalmus de Wagingarberge Salzburgenses; Hainricus de Strazburch et consobrinus eius Engelbertus, Ŏdalschalkus de Witenstaine, Rŏdgerus de Wichselberch Gurcenses; Rŏdgerus de Sibenekke et filius eius Rŏdgerus, Gerlohus de Truhsin, Eberhardus de Traha: milites quoque comitis Berhtoldi de Bogen: Chadelhohus de Winzer, Rŏdolfus de Honenbach, Otto de Satelbogen et frater eius Chŏnradus, Ermfridus de Wezelscelle, Chŏno de Strazchirchen et Hartungus, Haidenricus de Rŏmoldesdorf, Berhtoldus de Gvrkeuelde et filius eius Waltherus, Dietricus de Chraine, Gerlohus de Framlinsberge, Rŏdgerus de Burchusen, Gotschalkus de Putene, Reginmarus de Gvrkeuelde et filius eius Svikkerus, Fridericus villicus; Hugo quoque filius Kadoldi de Sunebrehtesdorf et alii quam plures.“*

„Actum anno ab incarnatione domini MCLV., indict. III., Richenburch apud sanctum Rŏdbertum.“

[Izvirna listina v Deželnem arhivu v Gradcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 155, št. 187/II.]

Št. 359.

(1155.) Breže.

Solnograški nadškof Eberhard I. podeli neko posestvo deloma kanonikom v Solnogradu, deloma menihom v Admontu.

Med prisotnimi se tudi omenjajo: *„(presentibus) Eberhardo abbate de Uitringen, . . . archipresbyteris Hademaro, Engilrammo . . .“*

Datum manjka.[1]

[Cod. trad. Admont., II, 232 in IV, 208 v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Pez, Thesaur. anecd., III c, 715, št. 34. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 353, št. 361.]

Št. 360.

(Morebiti leta 1155.)

Solnograški nadškof Eberhard I. potrdi samostanu v Elsenbachu nekatera posestva.

Med pričami se tudi omenja *„Udalricus comes de Huneburc“.*

Datum manjka.[2]

[Izvirna listina v Državnem arhivu v Monakovem. — Mon. Boica, V, 236, št. 2.]

---

[1] Zastran datiranja glej Meiller (Reg. zur Gesch. der Salzb. Erzbischöfe, št. 460, op. 47), ki misli, da se je dotična daritev napravila najbrže meseca novembra, ko je bil solnograški nadškof v Brežah, kar nam je znano iz neke druge listine.

[2] Zastran datiranja glej Meiller (Reg. zur Gesch. der Salzb. Erzbischöfe, 459, op. 45 in 46).

Št. 361.

(Okoli leta 1155.)

Goriški grof Engelbert *[„comes Engilbertus de Gorze“]* podeli Admontskemu samostanu vas Zagorico[1] *[„villa Sagerize“]*.

Naštetih je več prič.

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., II, 250—253 v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Pez, Thesaur. anecdot., III c, 716, št. 37. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 360. št. 374. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 369, št. 964 k letu „vor 1157“.]

Št. 362.

(Okoli leta 1155.)

Neka vdova, Mojca[2] *[„Moyza“]* imenovana, proda Admontskemu samostanu sedem oralov pri Lobmingu[3] *[„apud Lobenich“]* za sedem solidov.

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., IV, 144, v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 361, št. 376.]

Št. 363.

1156, dne 3. maja. Breže.

Solnograški nadškof Eberhard (I.) naznanja, da je poravnal prepir med sekovskim proštom Wernherom na eni strani ter med sestrama Hildegardo, soprogo Rudolfa iz Deinsberga[4], in Fromudo, vdovo iz Čedada *[„Hiltigardam uxorem Růdolfi de Tunsberc et Fromŏt viduam de Sibidat“]* na drugi strani, kar se je zgodilo posebno s pomočjo krškega škofa Romana (I.).

Med pričami so tudi navedeni: *„Romanus Gurcensis ęcclesię episcopus, . . . marchio Engilbertus de Creiburc, . . . Eberhardus de Trahe, . . .“*

„Actum Friesaci anno ab incarnatione domini M. C. L. VI., indictione IIII., V. nonas Mai, X. anno archiepiscopi Eberhardi, regnante Romanorum imperatore Friderico.“

[Izvirna listina v Deželnem arhivu v Gradcu. — Caesar, Ann. Stir., I, 798, št. 82. — Zahn, Urkb. d. H. Steiermark, I, 369, št. 391.]

Št. 364.

1156, dne 17. septembra. Rezno.

Rimski cesar Friderik povzdigne Avstrijsko mejno grofijo v vojvodino ter podeli avstrijskim vojvodom razne predpravice. (Privilegium minus.)

[1] Vas Zagorica (n. Sagritz) je pri Vogličah na zahodnem Koroškem.
[2] Ime je sestavljeno iz zaimka „moj“ in pripone „ca“. Omenja se tudi v Gr. II, št. 496.
[3] Vas Lobming je pri Knittelfeldu na Zgornjem Štajerskem.
[4] Deinsberg je vas pri Kotarčah na Koroškem.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Pilgrimus patriarcha Aquilegiensis, . . . Heinricus dux Karinthie, marchio Engelbertus de Istria, . . .“*

„Datum Ratispone XV. kal. Octobris, ind. IIII., anno dominice incarnationis MCLVI., regnante domino Friderico Romanorum imperatore augusto . . . anno regni eius quinto, imperii secundo.“

[Več prepisov iz 13. in 14. stoletja na Dunaju. — Mon. Boica, XXVIII b, 354, št. 107. — Wattenbach v Archiv f. Kunde österr. Geschqu., VIII, 110. — Urkundenbuch des Landes ob der Enns, II, 281, št. 188. — MG. Constit., I. 221—223, št. 159.]

Primerjaj tudi:

Hermanni Altah. ann. ad a. 1156 (MG. SS., XVII, 382): „. . . Nam huc usque quatuor marchiones: Austrie et Styrie, Ystrie, Chambensis qui dicebatur de Vohburch, evocati ad celebrationem curie ducis Bawarie veniebant, sicut hodie episcopi et comites ipsius terre facere tenentur.“

Št. 365.

Nepristno.[1]

1156, dne 17. septembra. Rezno.

Rimski cesar Friderik povzdigne Avstrijsko mejno grofijo v vojvodino ter podeli avstrijskim vojvodom celo vrsto predpravic. (Privilegium majus.)

Med pričami se tudi omenjajo: *„Pilgerimus patriarcha Aquileię, . . . Heinricus dux Carinthię, marchio Engielbertus de Hystria . . .“*

„Dat. Ratisbone, XV. kl. Oct., indict. IIII., anno dominicę incarnationis MCLVI., regnante domino Friderico Romanorum imperatore augusto . . ., anno regni eius V., imperii II.“

[Ponarejena listina iz 14. stoletja v Državnem arhivu na Dunaju. — Wattenbach v Archiv f. Kunde österr. Geschqu., VIII, 112. — Chmel v Notizenblatt der kais. Akad. in Wien, VI, 101. — Urkb. d. Landes ob der Enns, II, 277, št. 187. — MG. Constit., I, 683—685, št. 455.]

Št. 366.

1156. Novi grad.[2]

Vetrinjski menihi odstopijo Alberonu iz Gutenberga[3] in njegovim sinovom pet kmetij pri Vipavi[4] ter dobe od njih vas Mače[5], ki je blizu njih dvora[6], potem gozd in pašno planino z vsemi priteklinami. [*„Postea*[7] *vero dederunt fratres de Uictoria quinque prefatos mansus*

[1] Nepristnost te listine je dokazal Wattenbach (Archiv f. Kunde österr. Geschqu., VIII, 79 i. d.).
[2] Novi grad je stal severovzhodno od Preddvora nad sedanjim gradom Turnom.
[3] Gutenberg, nekdanji grad pri Tržiču na Gorenjskem.
[4] Gl. št. 339.
[5] Mače (Katzendorf), vas severozahodno od Preddvora.
[6] Ta dvor je bil Preddvor, ki je že pred letom 1156. prišel v oblast vetrinjskih menihov.
[7] „Postea“, to je po daritvi grofinje Hedvike de Bogen. Gl. št. 339.

aput Wippach domino Alberoni de Gûotenberg filiisque suis pro quadam villa curie eorum vicina, que Chacenberg nuncupatur, silvam quoque etiam alpem paschualem cum omnibus ad eandem villam pertinentibus similiter eis donavit."]

Priče: „*Witigo de Lilienberch, Gerlochus senior de Stain, dominus Wilvinus de Wipach, dominus Bernhardus et frater eius dominus Giselbertus de Gvrenz, dominus Albero et fratres de Gvotenberch, dominus Gebhardus de Coker et alii plures tam nobiles, quam ignobiles.*"

„*Facta sunt anno ab incarnatione millesimo centesimo quinquagesimo sexto in castro aput Nuwenburch.*"

[Iz Konceptne listine meranskega vojvoda Bertolda, gl. št. 798. — Mittheilungen des hist. Ver. f. Krain, II, (1847), 35. — Schumi, Urkb. f. Krain, I, 112, št. 113. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 525, št. 1377/X.]

Št. 367.

(1157) dne 31. januarja. Oglej.

Vsled pritožbe Iringa, opata belinjskega, in njegovih menihov zoper Engelberta iz Gorice *[„super Engelperto de Goriza"]*, da njegovi (Engelbertovi) gastaldi mučijo samostanske ljudi s krivičnimi razsodbami, prenočninami, tlako in raznimi terjatvami ter da neusmiljeno od njih izsiljujejo več, kakor določa odvetniško pravo *[„eo quod gastaldiones sui injustis placitis et hospitationibus et angariis et exactionibus variis homines eorum affligunt et bona ipsorum supra id, quod jus advocatiae exigit, plus immisericorditer extorqueant"]*, potrdi oglejski patriarh Peregrin, hoteč napraviti konec tem pritožbam, po nasvetu svojega kapiteljna, svojih klerikov in ministerialov ter z dovoljenjem rečenega grofa E(ngelberta), da ta dobi 32 kmetij, a se zato odpove odvetniški pravici, katero ima po vaseh in posestvih Belinjskega samostana. Grof odstopi samostanu svoje pravice do sodstva, tlake in davčnih terjatev. Opat in njegovi bratje prepuščajo grofu deset kmetij v Coroni, deset v Korminu, deset v Brestovici in dve v Matanih[1] *[„. . . in villa, quae dicitur Corona, decem, in villa de Cremon decem, in villa, quae dicitur Prestaviza, decem, in villa de Mandan duos."]*

Med pričami se tudi omenjajo: „*Wernardus Tergestinus episcopus, Chuono Concordiensis episcopus, Johannes abbas de Sexto, Wernardus Rosacensis abbas, Wodolricus abbas de Mosniz, Bertholdus praepositus majoris ecclesiae, Adam decanus majoris ecclesiae, . . . Fraslawe de Murus*[2], . . ."

---

[1] Matani pri Brestovici v Komenskem okraju na Krasu.

[2] Frasławe, pravilno Braslav. To ime ni bilo med Slovenci neznano. Cfr. Gr. II, št. 328 (Brasclauo) ter Gr. III, št. 294 (Urazlau) in št. 395 (Frazlau). — „Murus" je Moruzzo v Furlaniji. Zahn (Archiv f. österr. Gesch., LVII, 347) misli, da ima beseda Moruzzo slovansko koreniko in da se je kraj prvotno zval Moravca.

„Actum est feliciter anno dominice incarnationis millesimo centesimo septuagesimo tertio[1]*, indictione quinta, secundo kal. Februarii, Aquilegiae in ecclesia majori ante sacrarium, praesente ipso comite Egilperto.“*

[Rubeis, Mon. eccl. Aquil., col. 586.]

Št. 368.

1157, dne 20. maja. Strassburg.

Krški škof Roman I. naznanja, da je Walpurga, ministerialka Krške cerkve, prodala kleriku Henriku svoje posestvo pri Debriachu *[„supra montem Teberchŏ“].*

Med pričami se tudi omenja *„Otto de Walrsberch“.*

„Actum Strazburch anno ab incarnatione domini MCLVII., indict. IIII., in pentecoste II. feria, sub imperatore Friderico.“

[Izvirna listina v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 161, št. 199.]

Št. 369.

1157. dne 22. maja. Strassburg.

Klerik Henrik, ministerial Krške cerkve, podeli rečeni cerkvi svoje posestvo pri Debriachu *[„aput Teberchov“].*

Med pričami se tudi omenja *„Otto de Walrsberh“.*

„Actum Strazpurhc anno ab incarnatione domini MCLVII., indict. IIII., in pentecosten IIII. feria, sub imperatore Friderico.“

[Izvirna listina v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 162, št. 200.]

Št. 370.

1157, dne 5. julija. Bamberg.

Rimski cesar Friderik sprejme samostan Neustift v svoje varstvo ter mu potrdi njegova posestva.

Med pričami se tudi omenja *„Engelbertus marchio Istriae“.*

„Datum Babenberch III. nonas Iulii, indictione V., anno dominicae incarnationis MCLVII., regnante domno Friderico Romanorum imperatore gloriosissimo, anno regni eius VI., imperii vero III.“

[Izvirna listina v Neustiftu. — Böhmer, Acta imperii, 92, št. 99. — Mairhofer, Urkb. v. Neustift, str. 24, št. 66 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIV).]

---

[1] Letnica 1173 je na vsak način napačna. 1150. je bil Gerwik škof v Concordiji, njegov naslednik je bil Chuono. Leta 1154. je bil Leopold opat v Rožacu in njemu je sledil Bernard. Leta 1161 je patriarh Peregrin umrl. Peta indikcija je bila leta 1157.

Št. 371.

1157, dne 6. oktobra. Würzburg.

Rimski cesar Friderik potrdi menihom v Gornjem gradu [*„apud Obremburch"*] vsa državna posestva, katera je njegov fevdnik Diebald de Cager prepustil samostanu. Dalje dovoli, da to, kar je rečeni Diebald podelil Oglejski cerkvi, ostane tej in njenim patriarhom. Tudi sprejme v svoje varstvo omenjeno opatijo in vse njene pritekline. Kdor bi se lastil tega, kar so samostanu darovali kralji, knezi in drugi fevdniki, naj ve, da je zaslužil kraljevo nevoljo.

Naštetih je več prič.

„Datum II. nonas Octobris, indictione VI., anno dominice incarnationis MCLVII., regnante domino Friderico Romanorum imperatore invictissimo, anno regni eius VI., imperii vero tertio. Actum Wirzeburch."

[Prepis iz 15. stoletja v Državnem arhivu v Benetkah. — Stumpf-Brentano, Acta imperii, 726, št. 522. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 720, št. 730 k letu 1158.]

Št. 372.

(Med letom 1157. in 1173.)

Grof Bertold (III.) iz Andechsa podeli v blagor svojega brata in svojih sorodnikov sv. Štefanu in sv. Juriju (v Diessenu) več posestev.

Med pričami se tudi omenja *„Otto de Chraine"*.

Datum manjka.

[Cod. trad. Diessen. iz 13. stoletja v Državnem arhivu v Monakovem. — Mon. Boica, VIII, 129.]

Št. 373.

1158, dne 20. junija. Sv. Radegunda.

Krški škof Roman I. da koroškemu vojvodu Henriku, katerega mu je z njegovimi (Henrikovimi) brati vred, ko so bili še majhni, izročil njih oče, rajnki vojvoda Ulrik, v fevd grad Grabštajn [*„castrum Gravenstaine"*]. Ta grad je bogati in plemeniti Dietmar iz Lungaua, ko se je na Krki odpovedal posvetnemu življenju, podelil kanonikom Krške cerkve. Škof pravi, da mu (vojvodu) odstopi tudi vse grajske pritekline. Izvzeti so tisti ljudje, ki niso podvrženi fevdni pravici, ter tisti podložniki, ki tam ne prebivajo kot koloni ter so, naj živé kjerkoli, zavisni od kanonikov. Izvzeti sta tudi kapeli sv. Petra[1] in sv. Štefana[2] [*„exceptis quoque capellis sancti Petri sanctique Stephani"*] z vsemi prite-

[1] Št. Peter vzhodno od Grabštajna na Koroškem.
[2] Sedanja farna cerkev v Grabštajnu.

klinami, dotami, desetinami in podložniki, katerih ne smejo odstopiti lajikom duhovske osebe, pod katere sedaj spadajo. Izvzet je tudi fevd Kolona in Henrika iz Trušenj [*„feudo Cholonis et Hainrici de Thrusen“*], katerega imata ta dva od kanonikov.

Da bi kanonike zarad te daritve odškodoval, jim odstopi (škof) nekatera posestva po drugih krajih.

Kar se tiče cerkvenega odvetništva, katero je rajnki škof Hildepold [*„Hilteboldus“*] z razsodbo rimskega kralja Lotarja vzel dednemu odvetniku, grofu Wergandu, zarad njegove ošabnosti in nemarnosti [*„ab hereditario advocato comite videlicet Wergando ob eius insolentiam et negligentiam“*] ter ga potem niti Hildepold, niti on (Roman) nikomur ne pripustil, ga sedaj on (Roman) izroča čez škofijska posestva pri Trušnjah ter čez posestvo, katero služi kanonikom v prebendo ter se nahaja med Grobniškim poljem in vrhom tiste gore,[1] ki meji ob grofijo tirolskega grofa Bertolda. [*„... quicquid dominicalium nobis apud Truhsen fuit et predium, quod ad prebendam fratrum pertineret, infra Craphelt et cacumen montis, qui comitatum Perhtoldi comitis de Tyrol disterminat.“*] Čez tista cerkvena posestva, ki so onostran omenjenih mej te grofije ali pa onostran Krke, nima vojvoda nikakršne odvetniške pravice. Kakor je ta posestva varoval škof Hildepold, tako jih hoče tudi on (Roman), ker je dovolj blizu, da jih je mogoče braniti.

Vojvoda ne sme čez omenjena posestva postaviti nobenega pododvetnika [*„subadvocatum“*]. Njegovih (škofovih) in korarskih kolonov ne sme ne on sam (vojvoda) in ne po svojih ljudeh nadlegovati s sodnimi razsodbami in prenočišči [*„placitis vel pernoctationibus“*], pač pa naj se zadovolji z dohodki, ki so se določili. Od korarske prebende naj dobiva po 80 modijev ovsa, po 10 modijev rži in pšenice ter po 100 penezov za meso. Škof pravi, da mu na svojih posestvih ni mogel določiti nobenih dohodkov, ker je bilo do sedaj vedno toliko škode na njih, da ni imel od njih nobenega dobička. A tudi vojvoda je razvidel, da bode mogel škof tam pobirati dohodke še le takrat, ko bode (vojvoda) varoval dotične kraje. Takrat hoče (škof) na svojih posestvih določiti svoto, katero naj njegovi uradniki vsako leto odštejejo vojvodovim uradnikom ali pa dâ namesto svote primeren fevd, kar je vojvoda tudi potrdil.

Ako bi vojvoda ali pa kateri njegovih naslednikov malomarno izvrševal odvetništvo ter ne bi varoval njega (škofa) in njegove cerkve, naj v šestih tednih po dani pritožbi popravi krivico, ker drugače bi po drugem in tretjem opominu izgubil odvetniško pravico in na njegovo mesto bi prišel kdo drug.

---

[1] Ta gora je po Jakschevih mislih Magdalenska gora severno od Otmanj.

Med pričami se tudi omenjajo: *„... Gotbertus prepositus (de) Wertse, ... comes Engelbertus, ... Ŏdalricus comes de Hvneburch, ... Dietricus de Scalach, ... Perhtoldus de Scalach liberi; ... Ernest de Bilestain, Hermannus de Presingen, Eberhardus de Witenstaine et filius eius Ŏdalscalcus, Rvdgerus de Wisleberch, ... Swickerus de Holenburch, ...“*

„Actum anno dominice incarnationis MCLVIII., indictione VI., die XII. kalend. Julii sexta feria, apud sanctam Radegundam.“

[Krška kopialna knjiga, št. I, f. 25' iz 12. stoletja v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XIII (1822), 110, št. 144. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 163—165, št. 201.)

Št. 374.

1158 (med 20. junijem in 8. julijem[1]).

Cesar Friderik se napoti s svojimi četami po raznih straneh čez Alpe v Italijo, da bi se tu vojskoval z mestom Milanom. Med njegovimi trumami so bili tudi K o r o š c i. Ko se je posvetoval, je določil, da se avstrijski vojvoda Henrik, koroški vojvoda Henrik, ogrski strelci, katerih je bilo kakih 600, ter grofje in baroni ondotnih zemelj napotijo po K a n a l s k i d o l i n i na Furlansko in v Veronsko marko.

Ragewini Gesta Friderici I. imperatoris, lib. III, c. 25 (MG. SS., XX, 430): „Interea confluente ad ipsum undiqueversus copioso exercitu, nuntii diversorum principum aulam replevere, quibus locis singuli eorum cum singulis exercitibus per arctiora montium loca transirent, imperatorem consultantes. Tantae siquidem erant auxiliariorum copiae, quod plurium viarum meatus vix eos prae multitudine sustinere potuissent, videlicet... Carentanorum... viri fortes, bellatores infinitae multitudinis, vario armorum apparatu, iuventus valida et ad bellorum motus imperterrita. Fridericus habito consilio et provida circumspectione usus, hoc modo eis vias et Alpium transitus censuit distribuendos: dux Austriae Heinricus, et item Heinricus dux Carentanus et simul cum eis copiae Ungarorum, ferme 600 sagittarii electi, pariterque comites et barones illarum terrarum per Canalem et Forum Julii atque marchiam Veronensem.“

Annales Colon. maximi ad a. 1158 (MG. SS., XVII, 768): „Igitur imperator maximo exercitu Theutonicorum adunato, animose et gloriose Lombardiam ingreditur, multis sibi associatis imperii principibus, inter quos praecipui erant ... Heinricus dux Karintiae ...“

Št. 375.

1158, dne 10. julija. Nad reko Mincio med Volto in Valeggiom.

Rimski cesar Friderik sprejme bolnišnico sv. Salvatorja v Mantovi v svoje varstvo.

Med prisotnimi se tudi omenja *„patriarcha Aquilegiensis Peregrinus“.*

---

[1] Dne 20. junija je bil koroški vojvoda Henrik še na Koroškem (št. 373), dne 8. julija pa cesar Friderik že v Veroni (cfr. Stumpf-Brentano, Die Kaiserurkunden, št. 3812 in 3814).

„Anno dominicę incarnationis millesimo centesimo quinquagesimo octavo, indictione sexta, VI. idus Iulii, regnante Frederico invictissimo Romanorum imperatore semper augusto, anno regni eius VII., imperii vero quarto Actum super Mintium fluvium inter Voltam et Valez.“

[Izvirna listina v Archivio diplomatico v Milanu. — Böhmer, Acta imperii, 97, št. 104.]

Št. 376.

1158, dne 24. in 25. julija.

Vojska cesarja Friderika se napoti proti Milanu ter dospe do reke Adde. Koroški vojvoda Henrik vzame neko utrdbo nasproti gradu, Trezzo imenovanemu. Poročevalec Vincencij pravi, da je prišel do postojank koroškega vojvoda ter tu tudi prenočil. Naslednji dan, ko je bil praznik sv. Jakoba, je šel čez most ter dospel do postojank češkega kralja in praškega škofa Daniela.

Vincentii Pragensis Ann. ad a. 1158 (MG. SS., XVII, 670): „Ego autem Vincentius . . . ad stationes ducis Karinthie, qui in superiori parte fluminis quandam fortem munitionem contra castrum Trek ceperat, me cum familia meorum contubernalium confero, et sic illam noctem, sicut status illius temporis se offerebat, exegi. Crastina autem die, in festo videlicet sancti Iacobi, cum supra dicta familia salvis omnibus rebus nostris existentibus, per pontem domni imperatoris secure flumen transivimus, et sic ad stationes domini nostri regis et domni episcopi venimus.“

Št. 377.

1158, meseca avgusta.

Med tistimi, ki so takrat oblegali Milan, se omenjajo oglejski patriarh Peregrin, Oglejčani in Čedadci.

Vincentii Pragensis Ann. ad a. 1158 (MG. SS., XVII, 673): „Mediolanum ex omni parte forti circumdatur militia . . Affuit quoque Peregrinus patriarcha Aquilegensis . . . alie quoque Lonbardie civitates cum sua forti militia huic affuerunt operi, videlicet Aquilegienses . . . de Foro Iulii.“

Št. 378.

1158 (okoli 12. avgusta).[1]

Ko so čete cesarja Friderika oblegale Milan, so se oglejski patriarh Peregrin, bamberški škof Eberhard in praški škof Daniel pogajali z Milančani zastran miru.

Vincentii Pragensis Ann. ad a. 1158 (MG. SS., XVII, 674): „Dum hec geruntur, Peregrinus Aquilegensis patriarcha, Ebrehardus Babenbergensis episcopus, Daniel Pragensis episcopus Mediolanenses de his que eis ad pacem sunt conveniunt.“

---

[1] Pisatelj kmalu za to notico omenja „Ansalinus Ravennatensis ecclesiae archiepiscopus interea moritur“, kar se je zgodilo dne 12. avgusta.

Št. 379.

Nepristno.[1]

1158, dne 18. septembra.

Solnograški nadškof Eberhard I. podeli kapiteljnu Krške cerkve faro St. Lorenzen.[2]

Med pričami se tudi omenjata *„Engelrammus prepositus de Solio, ... Gotbertus prepositus“.*

„Actum anno incarn. dom. MCLVIII., XIIII. kal. Octobr., indict. VI., regnante dom. Friderico Rom. imperatore augusto, anno regni VII., imperii vero IIII., pontificatus autem nostri anno XII.“

[Nepristna listina iz leta 1203. v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 165, št. 202.]

Št. 380.

1158, dne 25. oktobra. Veronska grofija.

Rimski cesar Friderik sprejme vse bolnišnice reda sv. Ivana v svoje varstvo.

Med pričami se tudi omenjata *„Peregrinus patriarcha Aquileiensis, ... Henricus dux Carinthie, ...“*

„Acta sunt hec anno incarnatione dominice MCLVIII., indictione VII., imperante domno Federico Romanorum imperatore gloriosissimo, anno vero regni eius VI.[3] *et imperii III*[4]*. Datum in comitatu Vernonensi, VIII. kalendas Novembris.“*

[Prepis iz 13. stoletja v Marseille. — Stumpf-Brentano, Acta imperii, 493, št. 347.]

Št. 381.

(1158, med 11. in 15. novembrom.) Ronkalsko polje.

Rimski cesar Friderik je zbral na Ronkalskem polju *[„ad campestria Roncaliae“]* mnogo knezov in ljudstva. Med drugimi je bil tam tudi oglejski patriarh Peregrin.

Ragewini Gesta Friderici imp., lib. IV, c. 3 (MG. SS., XX, 445): „Porro qui principes et optimates eidem curiae interfuisse a nobis visi sunt, ut meminimus, isti fuerunt ... Peregrinus Aquilegiensis patriarcha ...“

---

[1] Jaksch (l. c.) je dokazal, da je ta listina ponarejena. Sestavljena je na podlagi neke prave listine.

[2] St. Lorenzen, severozahodno od Neunkirchena na Dolenjem Avstrijskem.

[3] Bi moralo stati „VII“.

[4] Bi moralo stati „IIII“.

Št. 382.

1158, dne 23. novembra. Cotrebia pri Piacenzi.

Rimski cesar Friderik potrdi samostanu sv. Salvatorja[1] poleg Trebije njegova posestva.

Med pričami se tudi omenjata *„Pelegrinus Aquilegensis patriarcha, . . . [Heinricus] dux Carinthie . . .“*

„Datum prope Placentiam iuxta sanctum Petrum de capite Trebbie super rippa Padi, nono kalendas Decembris, anno dominice incarnationis MCLVIII., indictione septima, imperante domino Federico imperatore glorioso augusto, anno regni eius VII., imperii autem III.“[2]

[Prepis v Mestnem arhivu v Piacenzi. — Stumpf-Brentano, Acta imperii, 495, št. 348.]

Št. 383.

1158. Oglej.

Wernher de Carisaco in njegova soproga Berta podelita samostanu v Možnici svoj alod pri Tolmezzu v navzočnosti oglejskega patriarha Peregrina v roke (goriškemu) grofu Engelbertu, odvetniku rečenega samostana.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Hermannus frater ducis de Carinthia, Ǒdolricus comes de Hunnoburch, Meinhardus comes de Istria, Heinricus Brîs, . . .“*

„Actum est hoc in Aquilegensi ecclesia ante fores sacrarii in presentia venerabilis Pelegrini patriarche anno domini millesimo CLVIII., indictione VIII.“[3]

[Izvirna listina v Državnem arhivu v Benetkah. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 371, št. 973.]

Št. 384.

(Okoli leta 1158.)

Solnograški nadškof Eberhard I. podeli Sekovskemu samostanu eno kmetijo v Jarenini. Tudi dovoli, da samostan dobiva desetine rečene vasi od njiv, vinogradov in živine ter dva dela škofijskih dohodkov, katera je nadškof Konrad I. že prej podaril. *[„. . . mansum quoque in supradicto in(feriori) Jaeringen, quo decime eiusdem ville de agris, vineis, peccoribus, duarum portionum episcopalium, quas Chunradus episcopus senior antea largitus fuerat, possent conduci, donavit.“]*

[1] Ta samostan je bil v kraju, ki se zove Quartazzola.
[2] Namesto „III“ bi moralo stati „IIII“.
[3] Namesto „VIII“ bi moralo stati „VI“.

Datum manjka.[1]

[Cod. 334 iz 14. stoletja v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 379, št. 398 k letu „1158".]

Št. 385.

(Med letom 1158. in 1173.)

Wikherus de Vogelarn podeli neko svoje posestvo samostanu v Formbachu po grofu Bertoldu in njegovem sinu.[2]

Med pričami se tudi omenja *„Adalbertus de Nazzenvozzen"*.

Datum manjka.

[Cod. trad. Formbac. iz 12. stoletja v Monakovem. — Mon. Boica, IV, 67, št. 88. — Urkb. d. Landes ob der Enns, I, 673, št. 157.]

Št. 386.

1159, dne 22. januarja.

Henrik (II.) s Holmca *[„Hainricus de Cholmz"]*, ki je Sv. Pavlu in ondotnim bratom dolgo časa delal krivice, je za dvor v Vogličah[3] *[„curtim ad Winchlarin"]*, katerega je dobil v fevd, odstopil samostanu v Št. Pavlu štiri (tri?) kmetije v Haunhofu[4] ter najnovejše novine pri Žeminju[5] in na gori, Nussberg[6] imenovani *[„apud Houe III^or^ mansus et apud Semich et in monte Nuzperch ultima novalia"]*.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Cholo de Truhsen, . . . Schilbunch et Gotfrit de Rizisdorf[7], . . ."*

„Anno ab incarnatione domini MCLVIIII. et anno consecrationis domini Pilgrimi abbatis I., XI. kalend. Febr."

[Cod. trad. S. Pauli, c. 20 iz začetka 13. stoletja. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XIII (1822), 111. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, 26 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 375, št. 988.]

Št. 387.

1159, dne 18. februarja. Marengo.

Cesarski dvorni sodnik Berzo in Roger de Cateraso razsodita prepir med freisinškim škofom Albertom ter Ezelinom de Bassano zarad posestva v Godegu. To se je vršilo v navzočnosti rimskega cesarja Friderika in raznih knezov, med katerimi je bil tudi „Heinricus dux Karentanus".

[1] Eberhard I. je bil od 1147—1164 nadškof solnograški. V tem času se je napravila ta daritev. Zahn ima letnico 1158.

[2] Bertold III. iz rodovine Andechsov in njegov sin Bertold IV.

[3] Vogliče (Winkling), vas severozahodno od Št. Pavla na Koroškem.

[4] Haunhof ali Molhof pri Labodnici blizu Holmca (Kollnitz).

[5] Žeminj (Schönweg), vas vzhodno od Pustrice.

[6] Nussberg, severozahodno od Št. Pavla.

[7] Rizisdorf je Ričja vas pri Važenbergu.

„Anno VII. regni eius (sc. Frederici), imperii vero IIII., anno ab incarnatione domini MCLVIIII., indictione VII., . . . Data in loco Marenco et territorio Terdonensi, indictione predicta, XII. kalendas Marcias.“

[Cod. 189, f. 42 ter cod. 238, f. 119 v Državnem arhivu v Monakovem. — Meichelbeck, Hist. Fris., I[a], 353. — Verci, Storia degli Ecelini, I, 67, št. 3 k letu „1157“. — Zahn, Cod. dipl. Austro-Fris., I, 106, št. 108 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXI).]

Št. 388.

1159 (meseca junija). St. Michael.

Solnograški nadškof Eberhard I. podeli Admontskemu samostanu med drugim desetino v fari Sv. Štefana[1], katero je zamenjal za pet kmetij pri Schaumburgu tik Drave, katere je dal v fevd Kolonu (iz Trušenj). *[„. . . preterea decimationem in parrochia Hezilonis apud pontem sancti Stephani, quam dedimus in commutationem V mansuum apud Schoumburch iuxta Trauum, quos Choloni inbeneficiavimus . . .“]*

„Actum apud sanctum Michahelem, anno incarnationis domini MCLVIIII., indictione VIIII., regnante domno Friderico Romanorum imperatore gloriosissimo, anno regni eius VIII., imperii vero V., nostri autem pontificatus anno XIII.“[2]

[Cod. 475 iz 13. stoletja v Admontu. — Pez, Thesaur. anecdot., III[c], 703, št. 26. — Wichner, Gesch. v. Admont, I, 264, št. 26. — Zahn, Urkb. d. H, Steierm., I, 380, št. 400.]

Št. 389.

1159, dne 30. decembra. Pred Cremo.

Rimski cesar Friderik da Tintu iz Cremone v fevd grofijo, Insula Fulcheria imenovano, in grad Prado.

Med pričami se tudi omenja *„Henricus dux de Carentana“.*

„Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCLX., indictione VIII., regnante domino Federico Romanorum imperatore victoriosissimo, anno regni eius nono, imperii vero septimo. Datum in obsidione Creme, III. kal. Ianuarii.“

[Rokopis iz 16. stoletja v Biblioteca Vallicelliana v Rimu. — Böhmer, Acta imperii, 101, št. 109.]

Št. 390.

(Med letom 1159. in 1164.)

Albert starejši iz Brež podeli Vetrinjskemu samostanu *[„Vitrin“]* štiri kmetije in sedem njiv v Eixendorfu pri Trefflingu *[„in Lisendorf iuxta Trefflich“].*

[1] Sv. Štefan zahodno od Ljubna na Zgornjem Štajerskem.

[2] Ako bi bil datum zanesljiv, bi smeli trditi, da je ta listina z ozirom na 5. leto carstvovanja nastala po 14. juniju, z ozirom na 9. indikcijo pa po 24. septembru.

Naštetih je več prič.

Datum manjka.

[Vetrinjska kopialna knjiga št. IV, f. 15'—16 iz 15. stoletja v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 375, št. 986.]

Št. 391.

(Med letom 1159. in 1173.)

I. Vsled posredovanja šentpavelskega opata Pilgrima podeli vitez Meinhalm[1] [*„Meinhalmus miles strenuus"*] svoje po očetu podedovano posestvo v Klančah[2] [*„patrimonium suum aput Glatsach"*] Šentpavelskemu samostanu. Tej Meinhalmovi daritvi so bili njegovi trije bratje nasprotni. Da bi jih opat potolažil, jim je dal dve kmetiji v fevd. Tudi vitezu Meinhalmu [*„viro militari Meinhalmo"*] je kot odškodnino za njegovo posestvo odstopil neki fevd za toliko časa, dokler bi on in njegova soproga živela.

Priče: *Růdolf et Vto*[3] *clerici, Werenher et Ekerich, Perhtolt et Reinbot ministeriales comitis de Stein*[4]*, Ortlieb, W̊dalricus, Marquart, Swiker et Pernh(ardus) de Mochlik*[5]*, Engilram, Ortolf, Rîcher, Růdolf et Perhtolt de Marpurch, Sighart, Reinbot."*

II. Eden izmed bratov, po imenu Cholo, ni bil navzočen pri omenjeni daritvi. Pozneje je tudi on dal svoje privoljenje ter potrdil daritev rečenega posestva.

Priče: *„Erpho et Marquart fratres eiusdem (sc. Cholonis), Hilprant, Sigh(ardus), Wergant, Pabo, Sifrit ministeriales de Ram(estein), Witigo, Leo, Ernst, Liupolt de Griuen, Swiker, Werenhart, Adilber et Eberger."*

Datum manjka.[6]

[Cod. trad. S. Pauli, c. 32 et 33 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 34 in 35 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 373, št. 984.]

Št. 392.

(Med letom 1159. in 1173.)

Duhovnik Uto dobi od Labodskih menihov v fevd desetine v Mohličah, zato jim pa prepusti dve kmetiji v Junski dolini ter zraven še deset mark. [*„. . . quod notus noster Vto de ordine sacerdotum captans beneficium decimarum videlicet aput Mochlick a Lauentinis fra-*

---

[1] Ta vitez Meinhalm je najbrže tisti, ki se pod št. 247. omenja kot priča.

[2] Klanče na Beli pri Galiciji na Koroškem.

[3] Uto je bil najbrže duhovnik v Mohličah. Gl. št. 392.

[4] Misliti nam je na grofa Bertolda iz Kamnika.

[5] Mohliče poleg Drave na Koroškem.

[6] Leta 1159. je Pilgrim postal opat v Št. Pavlu, leta 1173. je pa kamniški grof Bertold iz rodovine Andechsov dobil mejno grofijo Istrsko.

tribus duos mansus aput Iûn in proprietatem monasterio delegavit et X insuper marcas ipsorum fratrum contulit utilitatibus."]

Naštetih je več prič.

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 39 iz začetka 13. stoletja. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, 39 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) k letu „vor 1159". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 374, št. 985.]

Št. 393.

(Med letom 1159. in 1192.)

Oton Ungnad [*„Otto Vngnade"*] podeli Šentpavelskemu samostanu dve kmetiji v Potoku pri Tigrčah [*„duas eubas in Bach iuxta Dicherich"*] s pogojem, da bodeta on in njegova soproga pokopana v samostanu in da se njun spomin vsak čas slovesno obhaja v rečeni cerkvi. Zato pa odstopi opat Pilgrim rečenemu Otonu dva mlina nad Volovico blizu Grebinja s pogojem, da pripade tisti mlin, katerega si opat izbere, po njegovi (Otonovi) smrti in po smrti njegove soproge samostanu, drugi mlin pa naj dobé njegovi (Otonovi) zakonski sinovi od samostana v večni fevd. [*„... quod abbas Pilegrinus duo molendina supra Wolewiz sita iuxta Griuene e converso eidem Ottoni concessit tali videlicet paccione, quod post suum sive post eius uxoris decessum unum, quod abbas elegerit, monasterio serviat, aliud vero filii sui legitimi a monasterio in perpetuum feudum accipiant."*]

Med pričami se tudi omenja *„Otto de Hache"*.[1]

„Actum est istud tempore Pilgrini abbatis."[2]

Da bi nasledniki rečenega Otona ali pa kateri drugi ljudje ne prelomili tega zagotovila, ga je tudi opat Ulrik[3] potrdil s svojim pečatom.

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XIII (1822), 160, št. 149. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 540, št. 1411 z letnico „vor 1193+1193".

Št. 394.

(1160, meseca januarja.)

Solnograški nadškof Eberhard I. piše krškemu škofu Romanu I. ter mu naznanja, da ga je, ko se je od njega ločil, (oglejski) patriarh jako lepo sprejel ter mu preskrbel veliko in častno spremstvo do onostran Trevisa. Tudi pri povratku je patriarh vse prav dobro uravnal po vseh svojih zemljah. Nadškof pravi, da bode brez dvoma že na dan izpreobrnjenja sv. Pavla[4] v Rajhenburgu [*„in conversione s. Pauli*

[1] Hag, slov. Zapuše pri Otmanjah.
[2] Pilgrim je bil od leta 1159. pa do 1192. opat v Št. Pavlu.
[3] Opat Ulrik je vladal od leta 1192—1221.
[4] Dne 25. januarja.

Richinburch, si voluntas dei fuerit, indubitanter erimus"]. Nato mu piše, da je papež Aleksander III. izobčil protipapeža Oktavijana[1] ter še o nekaterih drugih zadevah.

Datum manjka.

[Tengnagel, Vetera monumenta, 393, št. 38. – Hansiz, Germ. sacra, II. 258.]

Št. 395.

(1160, pred 27. januarjem.) Crema.

Ko je rimski cesar Friderik oblegal Cremo, so ondotni prebivalci izrekli željo, da bi se določil čas in prostor, kjer bi se njih starejšine dogovorili z oglejskim patriarhom Peregrinom ter s Henrikom, vojvodom bavarskim in saškim. Ko se je to zgodilo, jih je patriarh, ki je bil izkušen in kreposten mož ter tudi dober govornik, nagovarjal, da bi se podali, kar se je tudi zgodilo.

Ragewini Gesta Friderici imp., lib. IV, c. 60 (MG. SS., XX, 478): „In tantis ergo rerum angustiis, consilio necessitatis adhibito, Peregrini Aquilegiensis ecclesiae patriarchae simulque Heinrici ducis Baioariae et Saxoniae colloquium expetunt, petentibusque locus et hora datur, quando sapientiores et maiores civitatis se dictorum heroum conspectui praesentarent. Mane facto, designata statione, cum pars utraque adesset, patriarcha vir eruditus plurimisque virtutibus adornatus, et cui praeter officii auctoritatem magna facundiae gratia inerat, prior ad eos ita orsus memoratur: . . ."

Št. 396.

(1160, po 5. februarju.)

Berchtesgadenski prošt Henrik piše solnograškemu nadškofu Eberhardu ter mu poroča o zborovanju v Paviji, katero se je pričelo dne 5. februarja. Tega zborovanja se je med drugimi udeležil oglejski patriarh (Peregrin), ki se je izrekel za papeža Viktorja IV. Po njegovem zgledu so se ravnali tudi nekateri škofje.

„Curia . . . usque in sextam feriam proximam ante caput ieiunii . . . est dilatata."

[Ragewini Gesta Friderici imp., lib. IV, c. 72. (MG. SS., XX, 488.)]

Št. 397.

(1160, pred 10. februarjem.)

Cesar Friderik I. pozove oglejskega patriarha Peregrina, potem razne nadškofe, škofe in opate po Nemškem, Burgundskem, Lombardiji, Toskanskem, Apuliji, Romaniji in drugod, da bi prišli v začetku posta v Pavijo, kjer naj bi zaslišali oba papeža ter nato razsodili, kateri izmed nju je pravi.

---

[1] Papež Aleksander III. je dne 27. septembra leta 1159. izobčil protipapeža Oktavijana.

Otto Morena De rebus Laudensibus (MG. SS., XVIII, 620): „Mandavit etiam ipse domnus imperator archiepiscopis, episcopis et abbatibus de Allamania, de Burgundia, de Lombardia, de Tuscia, de Apulia, de Romania et de aliis partibus imperii, patriarce etiam Aquilegiensi, ut in predicto capite ieiunii[1] essent Papie, audituri rationes utriusque predictorum electorum, ut ipsis auditis, qui iustius ac rationabilibus deberet esse apostolicus, iudicarent."

Št. 398.

1160, dne 11. in 12. februarja. Pavia.

Cesar Friderik je sklical zbor v Pavijo, kamor naj bi prišla oba izvoljena papeža, da bi se določilo, kateri izmed nju je pravi. Oktavijan, ki se je začel zvati Viktor, je prišel s svojimi privrženci, Roland, ki se je imenoval Aleksander, pa ne, čeprav je bil večkrat pozvan. Nato so pred cesarjem, oglejskim patriarhom, cremonskim škofom ter drugimi škofi in cerkvenimi prelati pretresovali izvolitev obeh protipapežev. Po nasvetu oglejskega patriarha, kateremu je pritrdilo devet nadškofov, osem in trideset škofov ter mnogo opatov, ki so se udeležili zborovanja, so dne 11. februarja odobrili izvolitev papeža Viktorja ter zavrgli Rolandovo izvolitev. Ko se je to zgodilo, so patriarh, škofje in prelatje pokleknili pred Oktavijanom, da bi dobili od njega odvezo ter mu obljubili pokorščino. Isto je storil tudi cesar Friderik. Dne 12. februarja so Viktorja v samostanu sv. Sira slovesno intronizirali. Cesar in oglejski patriarh sta ga za roke pripeljala pred oltar.

Burchardi et Cuonradi Urspergensium Chronicon (MG. SS., XXIII, 352): „Tandem de consilio bonorum virorum utrosque electos ad se venire statuit (sc. imperator) apud Papiam, non ut eos iudicaret aut causam sedis apostolicae, sed ut a prudentibus viris addisceret, cui electo potius obedire deberet. Quo Octavianus, qui et Victor, cum suis fautoribus adventavit, Rolandus vęro, qui et Alexander, frequenter ammonitus accedere contempsit. Tunc coram imperatore et patriarcha Aquilegensi et episcopo Cremonensi et aliis quam pluribus episcopis et ecclesiarum prelatis causa Octaviani discussa est, et adhibitis testibus, qui presentes fuerunt, probatum est, quod, sicut supra descriptum est, facta est utraque electio. De iure quoque satis adiectum est, ut reprobata electione Rolandi Octavianus verus presul Romanae ecclesiae iudicaretur. Tunc patriarcha Aquilegensis, alii quoque episcopi et ecclesiarum prelati ad pedes eius se prostraverunt, imperator quoque id ipsum fecit, ut ab eo indulgentiam acciperent et sibi obedientiam facerent."

Ann. Reicherspergenses ad a. 1160 (MG. SS., XVII, 467): „. . . et statim sequenti die, id est in 2. Idus Febr., ab ipso inperatore et episcopis suscipitur (sc. Victor papa), et intronizatur in monasterio sancti Siri, inperatore frenum equi et stivam sellae illius tenente, et eum de equo suscipiente, et ad altare una cum patriarcha Aquilegiensi inter manus eum deducente."

Otto Morena De rebus Laudensibus (MG. SS., XVIII, 621): „Hiis igitur et aliis quam pluribus rationibus auditis, quas longum esset enarrare, communicato consilio predicti patriarche et novem archiepiscoporum et triginta octo epi-

[1] Leta 1160. se je post začel dne 10. februarja.

scoporum et multitudinis magne abbatum, qui omnes aderant concilio, domnum Victorem laudaverunt et electionem Rolandi cassaverunt."

Vincentii Pragensis Annales ad a. 1161 (MG. SS., XVII, 679): „Peregrinus Aquilegensis patriarcha, Arnoldus Maguntiensis archiepiscopus, Renaldus Coloniensis archiepiscopus, et alii episcopi surgentes dicunt: Quia Rolandus vocationem imperatoris et iudicium ęcclesiae spernit, spernatur et ipse; et quia Octavianus se humiliavit, et eorum iudicio se obtulit, verum esse papam et katholicum iudicio ęcclesiae Dei referunt."

Št. 399.

(1160, po 11. februarju.) Pavia.

Sinoda, ki se je zbrala v Paviji, izjavlja, da se je izrekla za papeža Viktorja IV. ter ne priznava kancelarja Rolanda za papeža.

Med prisotnimi je bil tudi oglejski patriarh Peregrin s svojimi sufragani. *[„Ego Peregrinus Aquilegiensis patriarcha cum meis suffraganeis interfui et consensi."]*

„Sequenti die proxima, id est prima sexta feria quadragesimae."

[Ragewini Gesta Friderici imp., lib. IV, c. 70 (MG. SS., XX, 485, 486). — MG. Leg., II, 125. — MG. Constit., I, 265—270, št. 190.]

Št. 400.

1160, dne 14. februarja. Pavia.

Rimski cesar Friderik naznanja bamberškemu škofu Eberhardu II., da nihče ne sme gradov, katere je Bamberška cerkev dobila že pred njegovo (škofovo) izvolitvijo[1] ali pa še le pod njim, dati v fevd ali pa jih kako drugače odstraniti. Med temi gradovi sta tudi Grebinj, katerega ima cerkev že od prej *[„Grivena de antiquo"]*, in pa Vetrovo, katero je dobila v novejšem času *[„de novo autem . . . Veterona . . ."]*.

„Datum Papie XVI. kal. Mart., indictione VIII., anno dominice incarnationis MCLX., regnante domino Friderico Romanorum imperatore gloriosissimo, anno regni eius VIII., imperii vero V."

[Izvirna listina v Monakovem. — Ussermann, Episcopat. Bamberg., p. 114. — Mon. Boica, XXIXa, 354, št. 501. — Urkb. d. Landes ob der Enns, II, 301, št. 203.].

Št. 401.

1160, dne 15. februarja. Pavia.

Rimski cesar Friderik I. podeli oglejskemu patriarhu Peregrinu zarad njegove zvestobe vse svoje pravice, katere ima v Bellunski škofiji.

Med pričami se tudi omenja *„Henricus dux Carinthiae"*.

---

[1] Tedaj pred junijem leta 1146.

„Acta sunt haec anno dominicae incarnationis 1160., indict. 8., regnante domino Federico imperatore Romanorum invictissimo, anno regni eius 8., imperii vero quinto . . . Data Papiae in generali concilio post destructionem Cremae 15. kal. Mart.“ [1]

[Ughelli, Italia sacra (ed. 1653), V, 177 k „17. aprilu“. — Cappelletti, Le chiese d'Italia, X, 120 k „17. aprilu“.]

Št. 402.

1160, dne 16. februarja. Pavia.

Cesar Friderik piše solnograškemu nadškofu Eberhardu in njegovim sufraganom, med njimi tudi krškemu škofu Romanu, ter jim poroča o volitvi papeža Viktorja IV. in o kancelarju Rolandu (Aleksandru III.), ki tudi hoče veljati za papeža. Cesar pravi, da je v Pavijo sklical zbor, katerega se je med drugimi udeležil tudi oglejski patriarh. Oba papeža sta bila povabljena na zbor, a prišel je le Viktor. Tega je zbor proglasil za pravega papeža, kancelarja Rolanda pa za nepravega.

„Data Papiae, 15. Kalendas Marcii.“

[Ragewini Gesta Friderici imp., lib. IV, c. 69 (MG. SS., XX, 484). — Lünig, Reichsarchiv, XVI^{a}, 955. — MG. Leg., II, 123. — Watterich, Vita pont. Rom. II, 481. — MG. Const., I, 263, št. 189.]

Št. 403.

1160, dne 7. marca. Loka na Kranjskem.

Freisinški škof Albert da nenavzočnemu Ezelinu in njegovemu sinu Ivanu v fevd grad Godego in zraven spadajoča posestva po navzočnem Ezelinovem poslancu, sodniku Jakobu.[2]

„Anno domini MCLX., indictione VIIII., nonis Martii . . . Actum feliciter in curia Lonca in Creina.“

[Cod. 238, f, 121 v Državnem arhivu v Monakovem. — Meichelbeck, Hist. Fris., I^{b}, 558, št. 1340. — Verci, Storia degli Ecelini, I, 97, št. 7. — Zahn, Cod. Fris., I, 108, št. 110 (Fontes rer. Austr. Dipl., XXXI).]

Št. 404.

1160, dne 24. marca. Breže.

Rodger iz Weilkirchena[3] povrne Solnograški cerkvi 14 kmetij v Ettendorfu pri potoku Ščavnici[4] *[„circa rivum Stauwenz in villa quę dicitur Eppendorf“].*

---

[1] V nekaterih izdajah stoji „15. kal. Maii“. Böhmer (Reg. a Conrado I. usque ad Henricum VII. št. 2438) popravlja ta datum ter čita „15. kal. Mart.“

[2] Prim. št. 387.

[3] Weilkirchen na Gorenjem Bavarskem pri Neumarktu.

[4] Ettendorf pri Ščavnici (Stainz) na Srednjem Štajerskem.

Med pričami se tudi omenjajo „*Cholo de Truhsen et frater eius Haeinricus, . . . Bernhardus castellanus de Gurnocia . . .*“

„*Actum Frisaci in cęna domini, X. kal. Aprilis*[1], *millesimo CLX. ab incarnatione Christi anno, indict. VIII.*“

[Izvirna listina v Kapiteljskem arhivu na Krki na Koroškem. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 387, št. 403.]

Št. 405.

(1160, meseca marca.) Pavia.

Cesar Friderik pošlje k grškemu cesarju Manuelu svoje poslance, med njimi tudi koroškega vojvoda Henrika.

Ragewini Gesta Friderici I. imp., lib. IV, c. 74 (MG. SS., XX, 489): „. . . ad imperatorem quoque Graecorum Manuel nuncios dirigit (sc. imperator Fridericus), videlicet Heinricum ducem Carentanum, fortem et exercitatum in bellicis consiliis virum, et Heinricum sacri palatii protonotarium, omni probitate et industria praeditum, ac Meinherum filium Petri Polani ducis Veneticorum, iam dudum in captivitate sua tentum sed absolutum, responsa portantes, ut dicebatur, super petitione Constantinopolitani principis de Pentapoleos maritimis in Apulia et quibusdam secretioribus consultationibus contra Willehelmum, Rogerii Siculi filium et in regno successorem.“

Št. 406.

1160, dne 16. aprila. Ljubno.

Otokar, mejni grof štajerski [„*Otacher marchio Stirensis*“], naznanja, da je njegov komornik [„*cubicularius*“] Reginward prepustil Sekovskemu samostanu nekatera zemljišča v Hautzenbichlu [„*Hucinbuhel*“] in Sachendorfu [„*Scachendorf*“][2], a dobil za nje štiri slovenske kmetije v Trausdorfu tik Gradca [„*quatuor mansuum Sclauonicorum in uilla posita iuxta Graece que Trasmestorf est dicta*“]. Te (slovenske) kmetije je prej imel neki plemeniti „Vrliuch“, a njegova soproga Judita jih je potem podelila Sekovski cerkvi [„*Seccowensi ęcclesie*“].

Več prič je navedenih.

„*Actum Liuben anno ab incarnatione domini M. C. L. X., indictione VIII., XVI. kalendas Maii, sabbato, imperante Friderico augusto, Eberhardo autem Salzburgensi archiepiscopo.*“

[Prepis iz 12. stoletja v Državnem arhivu na Dunaju. — Caesar, Ann. Stir., I, 753, št. 19 in 800, št. 85 z letnico 1161. — Zahn, Urkb. d. H. Steiermark, I, 389, št. 404.]

---

[1] „Cęna domini“ je bila leta 1160. dne 24., ne pa 23. marca.

[2] Hautzenbichl in Sachendorf sta pri Knittelfeldu na Gorenjem Štajerskem.

Št. 407.

Nepristno.[1]

1160, dne 3. oktobra. Blizu Sv. Radegunde.[2]

Krški škof Roman I. se v navzočnosti koroškega vojvoda Hermana pogodi s Poponom iz Peggaua[3] [*„Poppo de Peccah“*], kateri je večkrat napadel škofijska posestva, a so ga nekega dne pognali v beg škofovi fevdniki in ministeriali, med katerimi so se posebno odlikovali gospodje iz Trušenj [*„inter quos Truhsinenses studiosius ceteris nobis aderant“*].

Med pričami se tudi omenja *„Vͦlricus de Hvnenburhc“*.

„Acta sunt hec anno MCLX., indict. VIIII., V. non. Octobris.“

[Nepristna listina v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 169, št. 213.]

Št. 408.

1160, dne 28. decembra. Breže.

(Krški škof Roman I.)[4] podeli vsled prošnje Walchuna iz Machlanda[5] njegovemu fevdniku Erphonu fevd, katerega je imel tega oče Grimon iz Tarcenta.

Med pričami se tudi omenjajo *„... liberi: Poppo de Pekkah et Perhtoldus de Scalahc; ... Gurcenses: Vͦdelscalcus de Witenstain ...; capellani: Gotpertus prepositus de Wertsee ...“*

„Actum anno ab incarnatione domini millesimo CLXI., indict. VIIII., in die innocentium, Frisacum.“

[Izvirna listina v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 170, št. 214.]

Št. 409.

1160. Laufen.[6]

Solnograški nadškof Eberhard I. potrdi vsled prošnje krškega škofa Romana I. Admontskemu samostanu njegova posestva, med drugim tudi farno cerkev sv. Marije v Jarenini, ki je postavljena na zemlji rečenega samostana. [*„... parrochiales nichilominus ecclesias, sci-*

---

[1] Jaksch (l. c.) je dokazal, da je ta listina nastala okoli leta 1213. Za podlago je služila neka pristna listina, ki se nam pa ni ohranila.

[2] Sv. Radegunda severozahodno od Starega dvora na Koroškem.

[3] Peggau severno od Gradca na Štajerskem.

[4] Ankershofen (Archiv f. Kunde österr. Geschqu., VIII, 358, št. 381) in Meiller (Reg. zur Gesch. der salzb. Erzbischöfe, 90, št. 165) sta mislila, da je podelil dotični fevd solnograški nadškof Eberhard I.

[5] Machland, okraj na Gorenjem Avstrijskem, ki je obsegal severovzhodni del dežele.

[6] Laufen na Bavarskem blizu Solnograda.

licet sancte Marie Magdalene[1] *apud Jaringen inferius in predio monasterii constructam...*"]

Med pričami se tudi omenja „*Fridericus de Pettowe*".

„*Actum apud Loufen anno incarnationis domini MCLX., indictione X.*[2], *regnante domino Friderico Romanorum imperatore et semper augusto, anno regni eius VIIII., imperii vero VI., nostri autem pontificatus anno XIII.*"

[Cod. 475 v Admontu ter solnograški Cartularium camerae, VI, 106 v Državnem arhivu na Dunaju, oboje iz 13. stoletja. — Pez, Thesaurus anecdot., IIIc, 705, št. 27. — Wichner, Gesch. v. Admont, I, 267–270, št. 28. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 390—394, št. 405.]

Št. 410.

Leta 1160.

Zaznamek (freisinških) posestev v Loki.

Od treh dvorov in pol, katere imajo oskrbniki, se dobiva naslednje:

Dvor v Loki služi pol (modija) žita, dva prašiča ali pa pol marke[3], pet mladih praset, dva modija[4] boba, dve vagi prediva, en modij perja, eno vrečo in eno vrv, en vagan gorčice, štiri gosi in dvanajst piščancev.

Isto in v isti množini služi oskrbnik v Bitinju.

Dvor v Žabnici služi tudi toliko razen enega pitanega prašiča in dveh mladih praset.

Polovica dvora pri Godešču služi enega pitanega prašiča in štiri mlada praseta ter od drugih stvari polovico tega, kar se je zgoraj omenilo.

Korošci[5] imajo 14 kmetij. Vsaka služi po tri modije ovsa, pet modijev ječmena, en modij hmelja, tri mere pšenice, en kosem prediva in eno kokoš.

Bavarci[6] imajo 94 kmetij s sindmani[7]. Vsaka kmetija služi po enega prašiča, pet modijev ovsa in en modij hmelja. Izvzete so štiri kmetije, katere imajo „screcharii"[8], ki dajejo po tri modije ovsa. Vseh prašičev brez malih praset je sto, ovsa pa 450 modijev.

---

[1] Beseda „Magdalenę" manjka v Cartularium camerae.

[2] Deseta indikcija zaznamuje leto 1162. in je tedaj napačna.

[3] Okoli leta 1160. sta dva prašiča veljala pol marke. Iz tega je razvidno, kako vrednost je takrat imela marka.

[4] En modij je imel okoli leta 1300. šest mer (mensurae).

[5] To so bili tisti Korošci, katere so freisinški škofje naselili po Hrastnici, Oselniku, Hotovljah, Valterskem vrhu, Sopotnici in nekaterih drugih sosednjih krajih blizu Škofje Loke.

[6] Ti Bavarci so bili naseljeni po vaseh med Škofjo Loko in Kranjem, tako n. pr. v Bitinju, Žabnici, Dorfarjih, pri Sv. Duhu, v Virmašah, Pevnu in drugod.

[7] Kar se tiče sindmanov, glej dotično opazko pod št. 157.

[8] Beseda „screcharii" zaznamuje najbrže lovce. Cfr. izraz „wiltwerchar schrotar" pri Zahnu. (Urkb. f. Steierm., I, 455, št. 486.)

Slovenskih kmetij je 153 in vsaka služi po 30 penezov. Slovenci imajo štiri kmetije na Dovjem ter 157 kmetij po Poljanskem in Selškem. Vsaka kmetija daje po eno prase s piščancem ter razen tega še to, kar so dolžni dajati upravitelju.

Bavarci dajejo od svojih kmetij, katerih je 92, štiristo modijev ovsa, kadar (kmetje) lovci ne lové. Sedemnajst kmetij daje po 80 modijev ječmena; štirje dvori odrajtujejo po štiri modije ječmena; tudi dajejo (Bavarci) po 106 pitanih prašičev. Štirje dvori odrajtujejo po 32 mladih praset. Tudi dajejo Bavarci prvo in drugo leto po 2000 sirov ali pa po osem krav, tretje leto pa po 400 sirov več.

V Retečah in Godešču je 20 kmetij, izmed katerih vsaka daje po šest veder piva in po en modij ovsa. Ondotni kmetje tudi obdelujejo en dvor.

Dalje je 12 fevdov, ki so razdeljeni med razne upravitelje, in pa en mlin. Korošci dajejo od svojih 16 kmetij po 17 mladih praset.

V Loki dobivajo (freisinški škofje) od Slovencev po 34 mark, od škofijskih posestev po 5 mark, od paše po 10 mark, od sladja po 4 marke, od sirov po 5 mark in od prašičev po 14 mark. Ostanejo še dvori.

Noticia bonorum de Lonka.

Curtiferi uillicorum tres et dimidius qui seruiunt hęc, ille de Lonka dimidium frumentum, duos porcos uel dimidiam marcam, quinque porcos uictimales, duos modios fabe, duas wagas lini, unum modium plumarum, unum saccum et funem, mezonem unum synapis, quatuor anseres, duodecim pullos gallinarum.

Item et tantundem seruit tummaior de Vitingen.

Curtiferus de Safniz tantundum seruit per omnia, fallit unus porcus saginatus et duo victimales.

Dimidius curtiferus apud Nivsaze seruit unum porcum saginatum et quatuor porcos uictimales et de aliis omnibus medietatem eorum que supra memorata sunt.

Carentani possident quatuordecim hobas quarum singule seruiunt tres modios auene, quinque modios braze, unum modium de hofphen, tres mensuras tritici, unum cehenlinch[1] lini, unam gallinam.

Bauuari possident nonaginta quatuor hobas cum simmannis que singule seruiunt unum porcum et quinque modios auenę et unum modium hofphen, exceptis quatuor quas habent Screcharii qui dant tres modios auenę.

Est autem summa porcorum centum absque porcis uictimalibus, et auene summa est quadringenti quinquaginta modii.

De Sclauis centum quinquaginta tres hobe que singule seruiunt triginta denarios.

De Sclauis hec debentur,

de Lengenuelt quatuor mansi, de Polan et de Seltsah centum quinquaginta septem mansi quę singulę reddunt unum friskingum cum pullo absque his que debentur officiali.

---

[1] Deset pesti prediva so zvali „zechling“ (cehenlinch). V 14. stoletju je na Gorenjem Štajerskem veljal en „zechlinch“ prediva 3 peneze, ena „vaga“ pa 32 penezov. (Beiträge zur Kunde steierm. Gesch., XIII, 68.) Kakor se kaže, je bila „vaga“ prediva desetkrat večja kakor „zechlinch“.

De hobis Bauuarorum quę sunt nonaginta duo debentur quadri(n)genti modii auenę si uenatores non fuerint uenati, alie sedecim hobe reddunt octoginta modios braze et de quatuor curtiferis quatuor modios braze, de porcis centum et sex saginati et de quatuor curtiferis triginta duos friskingos, de caseis duo milia si octo uaccę assint, hoc ita per duos annos, in tercio anno quadri(n)genti amplius. Adhuc supersunt uiginti hobe apud Ratesidorf et Nivsaze que singulę soluunt sex urnas ceruisię et unum modium auenę et colunt unum curtiferium. Absque his restant duodecim beneficia que diuisa sunt inter diuersos officiales, et unum molendinum. Insuper ille XVI hobe Carinthorum reddunt sedecim friscingos.

Apud Lonca de Sclauis triginta quatuor marce, de camera quinque marce, de pabulo decem marce, de malzo quatuor marcas, de caseis quinque marce, de porcis quatuordecim marce. Restant curtiferi.

Pri Welzu je 31 kmetij s hišami, potem 13 slovenskih kmetij ter 24 novin. [„Apud Welze hushŏbe triginta una et de Sclauicis tredecim et uiginti quatuor noualia."]

„Hec annotacio facta est tempore Alberti episcopi anno sedis eius secundo."

[Cod. trad. Frising. št. 189 v Državnem arhivu v Monakovem. — Zahn, Cod. dipl. Austro-Fris., III, 12—14, 17 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXVI). — Schumi, Urkb. f. Krain, I, 116, št. 122.]

Št. 411.

(Okoli leta 1160.)

Freisinški duhovnik Ivan voli v navzočnosti (koroškega) vojvoda[1], ki je odvetnik v Loki, ter vpričo Otokarja iz Poženika[2], Herwika in njegovega brata Trebimira[3], Amalunga, Ivana in Ernesta 14 svojih podložnih ljudi po svojem dolžniku Herwiku na oltar sv. Marije in sv. Korbinijana s pogojem, da plača po njegovi smrti vsak po tri pęneze na leto freisinškemu škofu *[„. . . quod ego Johannes familiam meam, scilicet servos et ancillas quatuordecim in manus Herwici debitoris conmisi coram duce, qui est advocatus apud Lonke, astantibus Otacher de Bosenic, Herewic et frater eius Trebemer, Amalunc, Johannes eiusdem familię et Ernust, eo tenore, quod ipse super altare sanctę Marię sanctique Corbiniani obtulisset et sacrificaret, ita ut post mortem meam unus quisque tres nummos episcopo per annum persolveret."]* Noben škof ne sme rečenih podložnikov dati v fevd. Duhovnik prosi svojega škofa A(lberta), da bi potrdil to volitev.

To volitev je Herwik izvršil v navzočnosti mnogih prič, med katerimi je bil tudi *„Herewicus de Creine"*.

Datum manjka.[4]

[1] To je bil morda koroški vojvoda Herman (1161—1181).
[2] Poženik, vas pri Cerkljah na Gorenjskem.
[3] Ime Trebimir je sestavljeno iz korena „treb" (cfr. treba, potreben) in samostalnika „mir"
[4] To se je zgodilo za časa freisinškega škofa Alberta (1158—1184) in koroškega vojvoda Hermana.

[Cod. trad. Frising. v Wolfenbüttelu. — Zahn v Archiv f. Kunde österr. Geschqu., XXVII, 268, št. 15. — Mittheilungen des hist. Ver. f. Krain, XVII (1862), 65. — Zahn, Cod. dipl. Austro-Fris., I, 109, št. 112 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXI). — Schumi, Urkb. f. Krain, I, 115, št. 121. — Hundt v Abhandlungen der hist. Cl. der bayer. Akad., XIV, 97, št. 91 k letu „c. 1165". — Bitterauf, Traditionen des Hochstifts Freising, II, 387, št. 1556c k letu „1160—1181".]

Št. 412.

(Okoli leta 1160.)

Dietmarus de Sigensd(orf) podeli Šentpavelskemu samostanu vas Radehovo[1] v (Ptujski) marki [*„in Marchia villam novalium Radech nuncupatam"*].

Naštetih je več prič.

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 38 iz začetka 13. stoletja. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 323, št. 337 k letu „c. 1150". — Schroll, Urkb. v St. Paul, 39 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) k letu „vor 1160". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 378, št. 998.]

Št. 413.

(Okoli leta 1160.) Ljubno.

Duhovnik Rapoto, ministerial solnograški ter brat Rudolfa iz Holenecka[2] [*„de Holneke"*], voli svoje posestvo pri Trafössu[3] [*„ad Treuesse"*] Admontskemu samostanu.

Med pričami se tudi omenja *„Fridericus de Pettowe"*.

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., IV, 292 v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 399, št. 411.]

Št. 414.

(Okoli leta 1160.)

Goriški grof Engelbert [*„Engilbertus comes de Gorze"*] prepusti za deset mark Admontskemu samostanu eno kmetijo v Knezovem[4] [*„in Gnessov"*], da tako povrne škodo za ugrabljene samostanske stvari.

Priče: *„Otto de Lenginpach[5] filius sororis eiusdem comitis, Rudgerus de Minnebach[6] ministerialis ducis Austrię, Wolfcrim pincerna comitis, Oudalricus dapifer eius"*.

Pozneje se je grofov sin, mladi grof Majnhard [*„filius predicti comitis, puer Meinhardus comes"*], odrekel tej kmetiji; isto je storil

[1] Radehova, vas jugovzhodno od Št. Lenarta v Slovenskih Goricah na Štajerskem.
[2] Holeneck pri Deutsch-Landsbergu na Štajerskem.
[3] Traföss pri Brucku na Štajerskem.
[4] Knezovo (Gnesau) blizu Trga na Koroškem.
[5] Lengbach na Dolenjem Avstrijskem zahodno od Dunaja.
[6] Imbach pri Kremsu na Dolenjem Avstrijskem.

njegov ministerial, Bertold iz Blatograda *[„Perchtoldus de Mosburch"]*, ki jo je imel kot fevd.

Nato sledé še nekatere priče.

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., IV, 259 v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 402, št. 416. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 379, št. 1000.]

Št. 415.

(Okoli leta 1160.)

Hartnid iz Riegersburga *[„de Ruotkerspurch"]* se neha prepirati s cerkvijo v Lietzenu[1] *[„Luezen"]* zarad posestev v Ramsau-u onostran Weissenbacha[2] *[„pro Ramsowe ultra Wizinpach"]*.

Med pričami se tudi omenja *„Hezman de Marchpurch"*.

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., IV, 230 v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 410, št. 433.]

Št. 416.

(Okoli leta 1160.)

Solnograški nadškof Eberhard potrdi Admontskemu samostanu faro sv. Marije v Jarenini *[„parrochiam sancte Marie ad inferius Jaringen"]*, ki se nahaja na samostanski zemlji. Ondotni farani naj bodo v posvetnih stvareh zavisni od admontskega opata, v duhovskih pa od nadškofa.

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., IV, 124 v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 413, št. 440.]

Št. 417.

(Okoli leta 1160.)

Neki Bernold iz Lipnice *[„Pernoldus quidam de Libniz"]* podeli Admontskemu samostanu dva vinograda pri Jarenini *[„duas vineas apud Iaeringe"]* ter ju nato dobi v fevd s pogojem, da na leto od nju plača po 20 penezov *[„XX denarios"]*.

Naštetih je več prič.

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont. v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 418, št. 449.]

---

[1] Lietzen v Aniški dolini zahodno od Admonta.

[2] Ramsau pri Schladmingu, Weissenbach v Aniški dolini pri Hausu na Štajerskem.

Št. 418.

(Med letom 1160. in 1180.)

Wikard povrne pri pogrebu svoje soproge, Perhtrat imenovane, Šentpavelskemu samostanu njive in podložnike pri Ettendorfu, katere je ta, ki je bila hči Gizele „de Scirnkŏ“[1], nekdaj podelila samostanu, a se jih je nato polastil soprog.

Naštetih je več prič.

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 47 iz začetka 13. stoletja. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, 43 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 377, št. 996.]

Št. 419.

(1161, v začetku leta.) Zwischenbergen.[2]

Solnograški nadškof Eberhard naznanja, da je Gotfrid iz Wietinga podelil svoje posestvo v Muckenau-u *[„Mukkernowe“]* Admontskemu samostanu.

Med pričami se tudi omenjajo *„Perhtoldus de Scalar, Ŏdalscalcus de Wttenstaine“.*

„Actum ab incarnatione domini anno MCLX., indictione VIIII., regnante Friderico imperatore anno regni eius X., imperii VII., nostri autem pontificatus XIIII. anno, in Karinthia in loco qui dicitur Inter montes.“[3]

[Izvirna listina v Admontskem samostanu. — Pez, Thesaurus anecdot., III c, 709, št. 28. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 425, št. 459. — Wichner, Gesch. v. Admont, I, 265, št. 27 k letu 1160.]

Št. 420.

1161, dne 13. januarja. Strassburg.

Krški škof Roman I. naznanja, da je Sigmar iz Lipnice *[„Sigmarus de Libniz“]* v navzočnosti mejnega grofa Engelberta Belega in Henrika Prisa *[„in presentia Engelberti Albi marchionis et Hainrici Bris“]* odstopil od prepira, kateri je nastal med njim in nunami pri Sv. Juriju zarad nekega posestva v Marki *[„in Marchia“]*. To posestvo je Sigmarjev oče Eberhard prepustil samostanu za vzdrževanje svojih hčera, katere so si izvolile samostansko življenje.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Berhtoldus de Shalach liber, ... Berhtoldus de Pramberch ministerialis predicti marchionis, ... Walchůn et Dietricus fideles Ha(inrici) Bris.“*

[1] „Scirnkŏ“ ali „Sirnekŏ“ nam je iskati tam, kjer je sedaj cerkev sv. Nikolaja pri Gabrjah vzhodno od Grebinja na Koroškem. Gl. št. 11.

[2] Zwischenbergen pri Št. Vidu na Koroškem.

[3] Zastran datiranja glej Meiller, Reg. zur Gesch. der Salzb. Erzbischöfe, 469, op. 81.

„Actum anno ab incarnatione domini MCLXI., indictione VIIII. in octava epiphanię, Strazburch.“

[Izvirna listina v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XIII (1822) 176. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 423, št. 457. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 171, št. 215.]

Št. 421.

1161, dne 13. februarja. Krka.

Krški škof Roman I. podeli svojemu kuharju Meingotu, kateri mu je zvesto služil, vsled njegove prošnje ter vsled prigovarjanja krškega prošta Romana, dekana Wecelina in drugih kanonikov do njegove smrti svoje novine v Savljah[1], katere donašajo po 20 veder ječmena *[„quedam nostra novalia in Sawelach XX urnas bravii[2] persolventia“].*

Med pričami se tudi omenjata *„Ernestus de Pilstain, Hermannus de Wolchenburch“.*

„Acta sunt hec aput Gurke, idus Feb., anno ab incarnatione domini MCLXI., indict. VIIII“.

[Obnovljena listina, nastala med letom 1200 in 1203, v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Schumi, Urkb. f. Krain, I, 117, št. 123. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 171, št. 216.]

Št. 422.

1161, dne 22. aprila. Dunaj.

Avstrijski vojvoda Henrik ustanovi Škotski samostan na Dunaju.

Med pričami se tudi omenja *„Engilbertus comes de Gorz“.*

„Data Wienne anno ab incarn. domini millesimo centesimo sexagesimo primo, decimo kal. Maii.“

[Izvirna listina v Škotskem samostanu na Dunaju. — Ludewig, Reliquiae manuscr., IV, 244, št. 3. — Pez, Thesaur. anecdot., VI^{b}, 435, št. 162. — Hormayr, Gesch. v. Wien, I^{a}, 23, št. 7.]

Št. 423.

1161, dne 28. aprila. Čedad.

Oglejski patriarh Peregrin *[„Pelegrinus“]* naznanja fevdnikom Oglejske cerkve, da mu je neki Ulrik *[„Volricus“]* povrnil vse fevde, katere je imel od njega (od patriarha), namreč štiri kmetije, in sicer eno v vasi Ibani, eno v vasi Prapotnem, dve v vasi, Pradicello[3]

---

[1] Savlje, vas pri Ježici v Ljubljanskem okraju.

[2] Namesto „bravii“ bi moralo stati „brazzii“.

[3] Ibana (Albana) in Prapotno (Prepotto) sta vasi blizu Mirnika na italijanski strani mejne reke Idrije. Pradicello je vas jugozahodno od Prapotnega.

imenovani, ter tri decimarje[1] *[„videlicet IV. mansos, unum in villa, quae dicitur Albana, alterum in villa, quae Prapot vocatur, duos vera in villa, quae Pradelle vocatur, sitos et III decimarios"]*. Patriarh pravi, da je nato vsled prošnje Konrada, kanonika Čedadske cerkve, podelil rečene fevde imenovani cerkvi in njenim bratom.

Naštetih je več prič.

„Actum est hoc feliciter in Civitatensi curia anno ab incarnatione domini MCLXI., indictione IX., IV. kal. Maii."

[Rubeis, Mon. eccl. Aquil., col. 583—585. — Cappelletti, Le chiese d'Italia, VIII, 238.]

Št. 424.

1161, dne 3. junija. Pred Milanom.

Rimski cesar Friderik izda neko listino za Pasovsko škofijo.

Med pričami se tudi omenjata: *„Pelegrinus Aquilegensis patriarcha, . . . Henricus dux Karinthiae . . ."*

„Acta sunt haec anno dominicae incarnat. MCLXI., indictione VIIII., regnante domno Frederico Romanorum imperatore victoriosissimo, anno regni eius X., imperii vero VII. . . Data ante portas civitatis Medgolanensis tempore vastationis III. nonas Juny."

[Izvirna listina v Monakovem. — Hund, Metrop. Salisb., (ed. Mon.) I, 372; (ed. Ratisb.) I, 247. — Mon. Boica, XXIX a, 359—361, št. 503.]

Št. 425.

1161, dne 19. junija. Lodi.

Zbor v Lodiju, kateremu je predsedoval cesar Friderik. Udeležilo se je tega shoda mnogo duhovskih in posvetnih knezov. Med njimi je bil tudi oglejski patriarh z velikim številom svojih sufraganov. Zbrani knezi so iznova potrdili izvolitev protipapeža Viktorja.

Ann. S. Petri Erphesfurd. ad a. 1161, cod. 1 (MG. SS., XVI, 22): „. . . idem concilium celebratum est in nova Laude 13. Kal. Julii presidente ipso imperatore Friderico cum magna frequentia principum, tam Latinorum quam Teutonicorum. Erant hii precipui: Aquilegiensis patriarcha cum suis multis suffraganeis . . ."

Otto Morena De rebus Laudensibus (Mg. SS., XVIII, 632): „Sequenti vero die, in quo fuit festum sanctorum Gervasii et Protasii, inceptum est sacrum concilium, quod a principio Papie deinde Cremone fieri dispositum fuerat, postremum tamen ad honorem Laudensium ex voluntate imperatoris Laude est celebratum. In quo domnus imperator cum suis principibus et dux Boemie et domnus Pellegrinus Aquilegiensis patriarcha . . . unanimiter confirmaverunt electionem et illam confirmationem, que in preterito anno Papie iam facta fuerat de ipso domno papa Victore."

[1] Decimarius, davku podvržen kmet.

Št. 426.

1161, dne 20. junija. Lodi.

Rimski cesar Friderik potrdi Braniborski škofiji njena posestva in pravice.

Med pričami se tudi omenjata *„Pelegrinus Aquileyensis patriarcha, . . . Henricus dux Karinthię . . .“*

„Acta sunt hęc anno dominicę incarnationis MCLXI., indictione VIIII., regnante domino Frederico Romanorum imperatore victoriosissimo, anno regni ejus X., imperii vero VII. . . Datum Laude in palacio imperatoris XII. kalendas Julii.“

[Izvirna listina v Braniboru. — Bresslau, Diplomata centum, str. 65—67, št. 46.]

Št. 427.

1161 (meseca junija). Lodi.

Rimski cesar Friderik sprejme samostan v Odenheimu[1] v svoje varstvo ter mu potrdi njegove pravice.

Med pričami se tudi omenjata *„Peregrinus Aquilegiensis patriarcha, . . . Heinricus dux Carinthie“.*

„Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCLX primo, indictione IX., regnante domino Friderico Romanorum imperatore victoriosissimo, anno regni eius X., imperii vero VII. Data Laude in generali concilio ibidem in terra Mediolanensi vastatione congregato.“

[Izvirna listina v Karlsruhe. — Wirtemberg. Urkundenbuch, II, 134.]

Št. 428.

1161, dne 12. julija. Solnograd.

Solnograški nadškof Eberhard I. piše bamberškemu škofu Eberhardu II., da je nastal neki prepir med Solnograško in Bamberško cerkvijo zarad ene tretjine desetin od novin v Grebinju. Ta prepir se je, kakor mu je znano[2], poravnal tako, da je on (nadškof), ko je dobil primerno odškodnino, prepustil rečene desetine od obdelanih in neobdelanih novin v imenovanem kraju za večne čase Bamberški cerkvi. *[„Fuit autem quedam contentio inter ecclesiam Salzpurgensem et Babenbergensem de tertia parte decimarum quorundam novalium in monte, qui dicitur Grivinberg, que hoc modo, sicut nostis, decisa est, ut nos conpetenti reconpensatione accepta ipsas decimas novalium iam cultorum et adhuc excolendorum in predicta videlicet villicatione per nostram concessionem et confirmationem possideret ecclesia Babenbergensis in perpetuum.“]*

---

[1] Odenheim je na severnem Badenskem.

[2] Gl. št. 328.

„Data Salzpurge IIII. idus Iulii, anno dominice incarnationis MCLXI., indictione VIIII., regnante imperatore Friderico.“

[Izvirno pismo v samostanu Reichersbergu. — Hund, Metrop. Salisb., (ed. 1719) III, 165. — Urkb. des Landes ob der Enns, II, 309, št. 209.]

Št. 429.

(1161, okoli 20. julija.)

Grofinja Kunigunda[1] je pred svojo smrtjo po Wolframu (iz Mandlinga) izročila svoje posestvo na Radeljnu Admontskemu samostanu. To posestvo je izprva obsegalo več kakor sto kmetij. Velik del tega posestva so dobili menihi v Št. Pavlu. Admontski samostan bi moral imeti 55 kmetij, ima jih pa le 15, Devet admontskih kmetij je tam neobdelanih in zapuščenih, tri je dal samostan ministerialu Schilbungu v zameno za neki dvor pri Strassgangu v Marki *[„in Marchia ad Strazkanch“]*. Šest kmetij je s silo vzel Kolon iz Trušenj *[„Cholo de Truhsen“]* in sicer eno v vasi Radeljci *[„in villa Radela“]*, katero je obdeloval neki Neško *[„Nescho“]* tik Azilinove hiše in o kateri trdi (Kolon) po krivici, da mu jo je dal opat v fevd, potem drugo kmetijo ob reki (Dravi), katero je obdeloval Neškov brat Odalhard *[„Oudilhardus frater Nesconis“]*, ter tretjo na nasprotni strani rečene reke, katero je tudi obdeloval imenovani Neško. Teh treh kmetij se je najprej polastil Sigfrid iz Lebenaua[2] *[„Sigfridus de Liubnowe“]* po svojih ministerialih Gotfridu in Sibertu. Ta dva je pozneje pregnal Majnhard iz Korpič, poslanec štajerskega mejnega grofa Otokarja *[„nuncius marchionis O. de Styra Meinhardus de Chorbe“]*, vsled ukaza svojega gospoda ter povrnil samostanu njegovo posestvo, katero si je pa, kakor je bilo rečeno, osvojil Kolon iz Trušenj.

Isti Kolon se je pred kratkim polastil dveh kmetij, kateri sta obdelovala brata Eginon in Ulrik, podložnika Admontskega samostana. Tudi je vzel eno kmetijo v Vižingi *[„ad Fusingen“]*, katero je Adilbert obdeloval, z izgovorom, da ima tudi to od opata kot fevd.

Ortolfus Fortis ima po krivici dve kmetiji v Podraku[3] *[„ad Poderako“]* ter trdi, da ju ima kot fevd od Kolona. Isti ima tudi en samostanski mlin, katerega se je polastil starejši Ortolf iz Dravberga *[„Ortolfus senior de Traberch“]*.

„Meinhardus de Choben“ je vzel eno kmetijo „ad Podiach“.[4]

---

[1] Grofinja Kunigunda, soproga koroškega grofa Bernarda. Umrla je dne 20. julija najbrže leta 1161.

[2] Lebenau, jugovzhodno od Tittmoninga na Bavarskem.

[3] Podrak, neki kraj blizu Marenberga na Štajerskem, se omenja tudi v neki listini z dne 7. januarja leta 1268. (Gl. Orožen, Das Bisthum und die Diözese Lavant, I, 93.) Cfr. št. 855: „Pvdrach infra Lapidem“. „Castrum ad Lapidem“ je grad v Marenbergu.

[4] Zahn (Ortsnamenbuch der Steiermark) misli, da je namesto „Podiach“ morda stalo „Podrach“, to je Podrak.

Pri Lerchenwaldu nad Hardom[1] *[„apud Lerichenwald supra Harde"]* si je starejši Helpfrich *[„Helpfrich senior"]*, ko je bil tam Kolonov sodnik in oskrbnik, s silo osvojil več kakor 13 kmetij, katere ima sedaj njegov sin Helpfrich Cecus. Isti Helpfrich ima tudi v Vratih[2] *[„in loco Tor"]* po krivici pet kmetij.

Friderik iz Ptuja *[„Fridericus de Petouea"]* se je po krivici polastil petih kmetij pri Vurmatu *[„apud Wurben"]*, katere je pozneje njegova vdova Benedikta v imenu svoje hčere dala za doto Lantfridu de Eppinstein.

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., IV, 127 v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 250, št. 244 k letu „c. 1145". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 332, št. 848/II.]

Št. 430.

(1161)[3], dne 20. julija.

Takrat je umrla Kunigunda, vdova po trušenjskem grofu Bernardu in teta štajerskega mejnega grofa Otokarja (V.).

Necrol. s. Rudberti Salisb. ad 13. kal. Aug. = 20. julija (MG. Necrol., II, 152): „Chunigvndis comitissa conversa amita Stirensis marchionis".

Necrol. Admunt. ad 13. kal. Aug. = 20. julija (MG. Necrol., II, 300): „Chunigunt comitissa".

Necrol. S. Lamberti ad 13. kal. Aug. = 20. julija (MG. Necrol., II, 332): „Chunigunt conversa et comitissa".

Št. 431.

1161, dne 23. julija.

Šentpavelski opat Pilgrim prepusti z dovoljenjem svojih menihov koroškemu vojvodu Henriku V. vas „Privates" z vsemi priteklinami proti temu, da ta vsako leto plača samostanu po en zlat penez *[„aureo nummo"]*. Po vojvodovi smrti naj to vas z vsemi priteklinami zopet dobi Šentpavelski samostan.

Priče: *„Hermannus frater ipsius ducis, Wolfradus comes de Treuen, V̊dalricus filius ipsius comitis, Otto comes de Ortenpurch, Heinricus de Ceur, Gotpoldus de Hardech, Sighardus de Frîberk, Chûno de Lonk, Hermannus de Uinchenstain, Marquvardus et Arnoldus de Laibach, Heinricus de Cholmenz, W̊dalricus Cubertel, Otto de Bŏche, Hainricus de Sibdat"* in še nekateri drugi.

---

[1] Hard, severovzhodno od Ivnice.

[2] Vrata, vas zahodno od Mute na Štajerskem.

[3] Grofinja Kunigunda je bila dne 25. decembra leta 1161. že mrtva. Umrla je morebiti leta 1161. ali pa tudi že prej.

„Acta sunt hęc omnia X. kalend. August., in nomine domini dei ęterni ab incarnatione ab eiusdem millesimo CLXI. anno, indictione VIIII., Friderico imperatore regnante X.“

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XIII (1822), 414, št. 153. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 384, št. 1026.]

Št. 432.

(Od leta 1161. do 1182.)

Dne 8. avgusta leta 1161. je umrl oglejski patriarh Peregrin I. Njegov naslednik je bil Ulrik II., ki je vladal Oglejsko cerkev do svoje smrti dne 2. aprila leta 1182. Patriarh Ulrik je bil sin trebenjskega grofa Wolfrada in njegove soproge Heme. Dokler je trajal razpor med cesarjem Friderikom I. in papežem Aleksandrom III., je rečeni patriarh postopal sicer previdno, vendar je bil zvest pristaš papežev. Ko sta se pa cesar in papež pomirila, sta mu v raznih listinah potrdila pravice in posestva njegove cerkve. Papež ga je imenoval za legata Apostolske stolice. Ko je patriarh umrl, je bil pokopan v Stolni cerkvi v Ogleju.

Auct. Lambac. ad a. 1161 (MG. SS., IX, 555): „Pilgrimus patriarcha obiit, pro quo Udalricus.“

Contin. Admunt. ad a. 1161 (MG. SS., IX, 582): „Pilgrimus patriarcha obiit, pro quo Uodalricus ordinatur.“

Ann. Colonienses maximi ad a. 1161 (MG. SS., XVII, 774): „Eodem anno patriarcha Aquileiensis obiit, cui successor electus est quidam nobilis iuvenis cognatus imperatoris nomine Uodalricus.“

Necrol. eccl. Aquil. ad 6. id. Aug. = 8. avg. (Leicht v Pagine Friulane, XV (1903), 67: „Pelegrinus patriarcha, qui villam S. Laurentii cum silva et omnibus suis pertinentiis et quamdam terram juxta Ioaniz sita canonicis dedit.“

Ibid. ad 6. id. Aug. = 8. avg. (Joppi v Archeografo Triestino, XX (1895), 228): „Hic patriarcha pius celum petiit Pelegrinus, qui villam S. Laurencii fratribus dedit et iacet in choro.“

Necrol. mon. Rosacensis ad 6. id. Aug. = 8. avg. (Joppi v Archiv f. Kärnten, XIX (1900), 14): „Pelegrinus Patriarcha.“

Necrol. Ossiacense ad 6. id. Aug. = 8. avg. (MG. Necrol., II, 445): „Peregrinus patriarcha.“

Necrol. Milstatense ad 6. id. Aug. = 8. avg. (MG. Necrol., II, 462): Pilgrimus patriarcha.“

Necrol. Eberndorf. ad 6. id. Aug. = 8. avg. (Archiv f. österr. Gesch., LXVIII, 241): „Peregrinus patriarcha, sub quo fundatus est locus iste.“[1]

Series patriarcharum Aquileg. (MG. SS., XIII, 368): „Uodolricus patriarcha sedit ann. 20, mens. 7, dies 3.“

Chronicon patr. Aquil. alterum (Rubeis, Mon. eccl. Aquil., App. p. 11): „Vodalricus II. sedit annis XX. Qui legatus apostolica sede factus, Federici I. con-

[1] Gl. št. 327.

sanguineus[1], tam ab Adriano IV.[2] quam Alexandro III.[3] confirmationes privilegiorum obtinuit. Huic dictus Federicus omnia privilegia imperialia et regalia confirmans, marchiam Istriae et Carniolae ducatum et comitatum Forojulii et multa alia loca et castra et terram inter Plavim et Liquentiam jacentem concessit et per alios concessa confirmavit.[4] Dedit etiam eidem patriarchae et ecclesiae Aquilegensi Montem silicis cum omnibus suis appendiciis. Et post reconciliationem factam inter Alexandrum III. et imperatorem fecit idem imperator dictum Vodalricum patriarcham per totam Italiam suum vicarium generalem.[5] Hic duplicem habuit legationem. Jacet in Aquilegia, in cujus monumento infrascripti versus sunt:

„Alter Volricus jacet hic patriarcha benignus.
Fluctibus illaesam schismatis ecclesiam
Rexit, ditavit; fratres hos ipse beavit:
Cum justis maneat, gaudia possideat."

Vitae patr. Aquil. ab auctore anonymo (Muratori, Rer. Ital. script., XVI, 13): „Vodalricus patriarcha sedit annos XX, menses VII, dies VII. Qui legatus apostolicae sedis factus est, et Federicus imperator primi consanguineus[6]. Ab Hadriano IV.[6] et Alexandro tertio[6] confirmationes privilegiorum suorum obtinuit. Huic etiam dictus Federicus omnia privilegia imperialia et regalia confirmans, sibi etiam marchiam Histriae et Carniolae ducatum et comitatum Fori-Julii et multa alia loca et castra et terram inter Plavim et Liquentiam jacentem confirmavit.[6] Dedit etiam ecclesiae Aquilejensi de imperiali largitione Montem Silicis, qui est juxta Paduam per X milliaria, cum omnibus suis apendiciis. Et post reconciliationem factam inter Alexandrum tertium et ipsum dominum imperatorem, ipse Alexander fecit dictum Voldaricum per totam Italiam vicarium suum generalem.[6] Hic duplici legatione, scilicet papali et imperiali coronatus fuit. Jacet in Aquilejensi ecclesia, in cujus monumento infrascripti versus descripti et sculpti sunt:

„Alter Volricus jacet heic patriarcha benignus,
Fluctibus illaesam schismatis ecclesiam
Rexit, ditavit, fratres hos ipse beavit;
Cum justis maneat, gaudia multa habeat."

Vitae patr. Aquil. ab auctore Ant. Bellono (Muratori, Rer. Ital. script., XVI, 42): „In demortui[7] locum adsciscitur Odalricus II., qui apostolicae sedis legatum egerat. A pontificibus maximis Adriano IV.[6] et Alexandro III.[6] privilegia omnia suis majoribus concessa, rata fieri et confirmari impetravit, ut ecclesiae suae dignitati sedulo consuleret. Obtinuit imperialia et regalia a Federico Aenobarbo suo consanguineo[6], quem Adrianus ipse coronae insignibus donaverat; marchiam item Histriae, Treven, Tyven, Carniolam, Foro Julii ducatum et quidquid castellorum praediorumque est inter Plavim et Liquentiam amnes[6]: addidit Federicus Montem Silicis cum omnibus, quae pertinent, ad quotquot passuum millia

[1] Tudi Ann. Colon. maximi trdijo, da je bil patriarh Ulrik II. „cognatus imperatoris". Je li to res in kako je bilo to sorodstvo, mi ni znano.

[2] Papež Hadrijan IV. je umrl že leta 1159. in zato ni mogel potrditi patriarhu Ulriku II. nobenih privilegijev.

[3] Gl. št. 572 in 632.

[4] Cesar Friderik I. je pač leta 1180. vsled prošnje patriarha Ulrika potrdil njegovi cerkvi Furlansko vojvodino, zemljo med Piavo in Livenzo, grad Trebnje in še nekoliko drugih krajev (gl. št. 630), ne pa Kranjskega in ne mejne grofije Istrske.

[5] V nobenem pravem viru ne čitamo, da bi bil cesar Friderik postavil patriarha Ulrika za svojega generalnega vikarja po Italiji.

[6] Glej zgoraj dotično opazko.

[7] Bellonus trdi, da je bil Ulrik II. naslednik patriarha Gotfrida, kar je pa napačno. Gotfrid je še le po smrti Ulrika II. postal oglejski patriarh.

porrigantur. Postea vero quum cum Alexandro paribus animis pacem post longam discordiam Venetiis iniit cum tanta bonorum omnium laetitia, nil distulit, quin patriarcham creaverit totius Italiae gubernatorem.[1] Sed a mentibus christianorum principum facessant dissidia, unde rerum et virium urgente tenuitate nobis extrema pernicies nascitur. Henricus interim, qui se Gradensem patriarcham gerebat, cessit palam juri metropolitico, episcopatibus, jurisdictionibus, thesauris, a Poppone Grado quondam evectis, nec non praesidiis omnibus, quae ex agris Aquilejae, Morsani et Termularum[2] sibi per summam injuriam vendicaverat, Latisanae plebem dumtaxat ac sanctae Florae in usus ea pactione sibi reservavit, ut nihilo serius patriarchae Aquilejensis quartam decimarum ipsarum plebium libere liceret accipere.[3] Odolricus tandem anno sui patriarchatus vigesimo periit, quum numquam ecclesiam suam indiligenter habuisset."

Št. 433.

1161, dne 6. septembra. Strassburg.

Solnograški nadškof Eberhard I. izda listino za proštijo v Reichersbergu.

Med pričami se tudi omenja *„Engelrammus de sancta Maria archidiaconus Zol"*.

„... data est in castro Strazburch anno dominice incarnationis MCLXI., indictione VIIII., VIII. idus Septembris."

[Izvirna listina in pa cod. trad. iz 12. stoletja, oboje v Reichersbergu. — Hund, Metrop. Salisb. (ed. Mon.) III, 241; (ed. Ratisb.) III, 165. — Mon. Boica, III, 475, št. 123. — Urkundenbuch des Landes ob der Enns, I, 359, št. 134; II, 310, št. 210. — Zahn, Urkb. d. H. Steierm., I, 428, št. 462 (odl.).]

Št. 434.

1161, dne 12. oktobra.

Takrat je v Jadranskem morju utonil koroški vojvoda Henrik V.[4] Njegov naslednik je nato postal njegov brat Herman.

Auctar. Lambac. ad a. 1161 (MG. SS., IX, 555): „Heinricus dux Karinthie obiit."

Contin. Admunt. ad a. 1161 (MG. SS., IX, 582): „Heinricus dux Karinthie periit in Ionio mari; pro quo Hermannus frater eius ducatum gerit."

Ann. Ratispon. ad a. 1161 (MG. SS., XVII, 587): „Heinricus dux Karinthie obiit."

Necrol. s. Rudberti Salisburg. ad 4. id. Oct. = 12. okt. (MG. Necrol., II, 176): „Heinricus dux Karinthię."

Necrol. Admunt. ad 4. id. Oct. = 12. okt. (MG. Necrol., II, 304): „Heinricus dux Carint(ie)."

Necrol s. Lamberti ad 4. id. Oct. = 12. okt. (MG. Necrol. II, 339): „Heinricus dux Carinthiae."

Necrol. Seccov. ad 4. id. Oct. = 12. okt. (MG. Necrol., II, 426): „Hainricus dux Karinthie."

---

[1] Glej zgoraj dotično opazko.

[2] Namesto „Termularum" bi najbrže moralo stati „Zemularum". Cfr. Gradivo, III, št. 66 in 128.

[3] Gl. št. 630.

[4] Kako je vojvoda Henrik V. končal svoje življenje, gl. št. 437.

Necrol. Ossiac. ad 4. id. Oct. =12. okt. (MG. Necrol., II, 446): „Hainricus dux."
Necrol. Milstat. ad 4. id. Oct. =12. okt. (MG. Necrol., II, 464): „Heinricus dux."
Necrol. Rosac. ad 4. id. Oct. = 12. okt. (Archiv f. Kärnten, XIX, 16): „Heinricus dux."

Št. 435.

(1161, pred 25. decembrom.)

Otokar, mejni grof štajerski [*„Otacher marchio de Stiren"*], izroči po Henriku iz Wolfsegga eno kmetijo v kraju, „Cidelarn"[1] imenovanem, kanonikom Solnograške cerkve ter jim obljubi, da jim odstopi omenjeni kraj z vsemi preteklinami, ako bi umrl brez dedičev. Rečeno kmetijo jim je izročil v dokaz, da pride po njegovi smrti, ako bi imel dediče ali pa ne, vas Srkovec [*„Werchendorf"*] v njih oblast. To vas je namreč na smrtni postelji prepustila Solnograški cerkvi grofinja Kunigunda[2], soproga grofa Bernarda. On (mejni grof) se je po njeni smrti kot njen sorodnik polastil te vasi. Solnograški nadškof Eberhard I. in pa stolni prošt Hugon odobrita to njegovo daritev.

Naštetih je več prič.

Datum manjka.[3]

[Cod. 341 v Državnem arhivu na Dunaju. — Chmel v Notizenblatt der Wiener-Akademie, V (1855), 508. — Zahn, Urkb. f. Steierm., I, 429, št. 463. — Hauthaler, Salzb. Urkb., I, 636, št. 103.]

Št. 436.

1161, dne 25. decembra. Breže.

Otokar, mejni grof štajerski [*„Otacher dei gratia Stirensis marchio"*], naznanja, da je njegova teta Kunigunda [*„amitę Chunigundę"*], sogroga grofa Bernarda [*„uxor preclari comitis Bernhardi"*], ki je umrla brez potomcev, v svoji oporoki na smrtni postelji podelila kanonikom Solnograške cerkve neko posestvo v Srkovcu [*„predium quoddam Werchendorf dictum"*], česar pa on ni hotel priznati, ker je po dednem pravu smatral dotično posestvo za svoje. Vsled posredovanja solnograškega nadškofa Eberharda, krškega škofa Romana in drugih mož ter z dovoljenjem svoje soproge Kunigunde podeli nato mejni grof rečenim kanonikom svoje posestvo v Cidelarnu s pogojem, da naj kanoniki po njegovi smrti dobé obe posestvi (v Cidelarnu in Srkovcu), ako bi brez dedičev umrl; ako bi pa zapustil dediče, naj kanonikom pripade le Srkovec. Da se to res zgodi, prepušča kanonikom del obeh posestev v užitek, v Cidelarnu en dvor, v Srkovcu pa fevd nekega kolona.

---

[1] „Cidelarn", neki kraj najbrže severozahodno od Lipnice na Štajerskem.
[2] Grofinja Kunigunda je umrla dne 20. julija in sicer morda leta 1161. Gl. št. 430.
[3] Datum je razviden iz naslednje listine.

„Hoc factum est Friesach in nativitate domini nostri Jesu Christi, ... anno ab incarnatione domini millessimo centesimo sexagesimo secundo, indictione decima.“

Med pričami se tudi omenjajo: „*... Engilbertus marchio de Chreiburch, ... Chol de Truhsen et frater eius Ortolfus, ... Friderich de Pettowe ...*“

[Iz listine štajerskega mejnega grofa Otokarja z dne 25. avgusta leta 1162. Gl. št. 447.].

Št. 437.

(1161, konec decembra.)

Cesarski notar B(urghard) iz Kölna piše Nikolaju[1], opatu v Siegburgu, ter mu poroča o dogodkih, katere je doživel, ko je od sv. Mihaela (29. sept.) pa do božiča (25. dec.) hodil po Italiji, Kranjskem in Koroškem.

Burghard omenja, da je novi oglejski patriarh (Ulrik II.) prišel k cesarju, dobil od njega regalije ter obljubil, da hoče ubogati (proti)papeža Viktorja in ga takoj obiskati. Ko se je patriarh vozil po reki Padu navzdol, se je delal bolnega ter ni šel k (proti)papežu, ki se je takrat mudil v Reggiju.[2] Burghard pravi, da je skupno s koroškim vojvodom (Henrikom V.) spremljal patriarha ter ga večkrat opozoril na njegovo obljubo (da bi ubogal protipapeža ter ga obiskal), a ni ničesar dosegel. Vendar je ostal še dalje v njegovi bližini posebno zato, da bi preprečil vsako spletko zoper (proti)papeža. V štirih dneh so prišli iz Cremone v Benetke, kamor je dospel tudi glas o (novem) patriarhu, kar je jako razveselilo Rolandove[3] kardinale, ki so tu prebivali.

Od Benetek so se vozili po morju proti Ogleju. Med potjo sta se on (Burghard) in patriarh obrnila proti suhi zemlji pri Trevisu, koroški vojvoda H(enrik) je pa s svojimi ljudmi ostal na morju. Ti so se na veliki ladji peljali dalje; a vojvoda, ki je bil s štirimi Benečani na majhnem čolnu, je zaostal. Ko se je vozil mimo pristanišča pri izlivu Taljamenta, se je čoln ž njim vred potopil.[4] Ko je bil vojvoda pred kratkim[5] poslan na Grško [*„nuper missum in Greciam“*], se mu ni nič zgodilo na tujih morjih, v domovini ga je pa požrla domača reka. Devet dni je bil vojvoda v vodi; deseti dan so ga našli Benečani ter ga spravili v mesto Caorle. Burghard pravi, da sta on in pa oglejski grof E(ngelbert) s prošnjami in novci rešila vojvodovo truplo ter ga prepeljala čez Oglej v samostan Rožac, kjer sta ga položila v grob

[1] Nikolaj je bil od 1150—1172 opat v Siegburgu.
[2] Reggio, mesto med Modeno in Parmo v Italiji.
[3] Roland je takratni papež Aleksander III.
[4] To se je zgodilo dne 12. oktobra leta 1161. (Gl. št. 434.)
[5] Okoli meseca marca leta 1160. (Gl. št. 405.)

njegovega očeta. [*„Dux autem novem diebus sub aqua volutatus decima a Venetis repertus et in civitate, que Caberloge dicitur, sepultus est, sed per me et E(ngelbertum) comitem Aquileie tam prece quam pretio redemptus et per Aquileiam ad monasterium Rosarum, quod in montanis situm est, delatus et in sepulchro patris sui reconditus est.“*] Vsa dežela in ves cesarski dvor sta žalovala za njim.

Burghard poroča nato, da je prehodil Koroško, Kranjsko, Istro, dve Marki in druge dele Slovenije do Ogrskega ter za cesarja zahteval vojaštva in denarne pomoči. [*„Pertransiens Karinthiam, Carniolam, Istriam, duas marchias, alias partes Sclaueniae vsque in Vngariam predicans mandatum expeditionis militiam simulque pecunie presidium imperatori collegi.“*] Zalezoval in lovil je državne sovražnike in lažikardinalce[1], ki so večkrat hodili po Ogrski marki.[2] [*„Inimicis etiam imperii, pseudocardinalibus, per marchiam Vngariae frequenter transeuntibus, insidias et captionem ordinavi.“*]

Ko sta solnograški nadškof in patriarh sklicala shod v Beljaku, je bil tudi on (Burghard) zraven, ker ni zaupal ne nadškofu in ne patriarhu. Ko je dobil od dvora pismo, je na mesto umrlega vojvoda postavil njegovega brata (Hermana) za koroškega vojvoda v navzočnosti oglejskega patriarha, solnograškega nadškofa in mnogih drugih knezov. [*„Nec mora delatis interim litteris a curia fratrem defuncti ducis in sedem Karinthani ducatus intronizavi presente patriarcha, Salzburgense aliisque plurimis principibus.“*]

[Sudendorf, Registrum oder merkwürdige Urkunden, II, 134—136, št. 55. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 386—387. (odl.)].

Primerjaj tudi:

Ann. Colonienses maximi ad a. 1161 (MG. SS., XVII, 774): „... Quo (sc. patriarcha Uodalrico) Cremonam ad curiam perducto et ab imperatore regalibus investito, cum sponsionem ei fecisset se domno papae Victori obediturum et ad ipsum se statim iturum, infirmitatem simulans et per Padum fluvium navigio descendens, neglecto papa qui tunc apud Regium morabatur pertransiit. Miserat autem imperator cum eo legatum suum (sc. Burchardum notarium) simulque Heinricum ducem Karintiae. Qui cum versus Aquileiam iter tenerent, mutata societate patriarcha cum legato imperatoris versus Tarvisiam per paludes girabant; dux vero ceptum iter peragens, cum omnes sui forti navigio veherentur, ipse in navicula segregatus a suis omnibus, a quatuor nautis Venetis ferebatur. Cumque portum transfretare deberet, ubi flumen Tiliamentum in mare decurrebat, estuantibus undis ex collisione maris et fluminis impetu, dux ille inclitus cum vita pariter et navi pelago est involutus. O infortunium miserabile! quem nuper missum in Greciam foris tot extera maria servaverant, domi patriae flumen absorbuit; qui a vita cunabulis nunquam a suis solus est inventus, in mortis navicula omnium suorum unicus morti est deputatus. Dux itaque novem diebus sub aqua volutatus, decima a Venetis repertus et in civitate (que) Caberloge dicitur sepultus est, set

[1] Misliti nam je na pristaše papeža Aleksandra III.

[2] Ogrska marka, to je južno Štajersko. Isto pokrajino zaznamuje „marchia Ungarorum“ pod št. 88. in „marchia Hungariae“ pod št. 449.

per comitem Aquileyae tam prece quam precio redemptus et per Aquileyam ad monasterium Rosaz, quod in monte situm est, delatus et in sepulchro patris sui reconditus est, planxitque eum universa terra illa et imperii curia tota."

Št. 438.

(1161, konec decembra.)

Bamberški škof Eberhard piše solnograškemu nadškofu Eberhardu, da naj takoj pride z brixenskim škofom (Hartmanom) in krškim škofom (Romanom) k cesarju.[1] Ta ga je (bamberškega škofa) poslal v Ferraro, kjer se bode mudil ves mesec januar. Tu sem naj pošlje svoje pismo, ako mu hoče kaj odgovoriti. Proti koncu ga prosi, da bi varoval njegova posestva po Koroškem in drugod. *[„Nostra omnia, quae in Carinthia vel in aliis partibus nostris sunt, vestrae protectioni committentes rogamus, ut de nostris tamquam de vestris cogitetis et praecipiatis."]*

Datum manjka.

[Tengnagel, Vetera monumenta, 404, št. 50 (Gretser, Opera omnia, VI, 581). — Hansiz, Germ. sacra, II, 265.]

Št. 439.

(1161.)

Gejza *[„Couso"]*, kralj ogrski, dalmatinski, hrvaški in ramski, piše solnograškemu nadškofu ter mu ponuja svojo pomoč zoper cesarja. Tudi ga prosi, da bi ostro kaznoval Friderika iz Ptuja ter vsakega, ki bi vznemirjal njegovo (Gejzovo) zemljo. *[„. . . Fridericum de Pettoue et quemlibet alium terram nostram perturbantem graviter corripere non differatis."]*

Datum manjka.[2]

[Gretser, Defens. Rom. pont., VI, 591, št. 68. — Hansiz, Germ. sacra, II, 272. — Fejér, Cod. dipl. Hung., II, 161. — Zahn, Urkb. f. Steierm., I, 431, št. 466.]

Št. 440.

(1161.)

Sigfrid, ministerial Solnograške cerkve, podeli na smrtni postelji Admontskemu samostanu svoje posestvo pri Zosenu.

Med pričami se tudi omenjata *„Eberhardus de Trahe liber homo"* in pa *„Meginhart famulus predicti Eberhardi de Trah"*.

Datum manjka.[3]

---

[1] Cesar se je takrat mudil v Lombardiji blizu Milana in Lodija.

[2] Cfr. Meiller, Reg. zur Gesch. der salzb. Erzbischöfe, 91, št. 172.

[3] Ta daritev se je napravila za časa admontskega opata Gotfrida, ki je umrl leta 1165. (Cfr. Ankershofen v Arhiv f. Kunde österr. Geschqu., VIII, 372, št. 405.)

[Cod. trad. Admont. IV, 221 v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Pez, Thesaurus anecdot., IIIc, 800, št. 137. — Zahn, Urkb. f. Steierm., I, 357, št. 368 k letu „c. 1155". — Jaksch, Mon. hist. duc., III, 382, št. 1014.]

Št. 441.

1162, dne 3. maja. Št. Vid.

Krški škof Roman I. naznanja, da je koroški vojvoda Herman *[„dux Karinthię Heremannus"]* na korist svoje duše ter duš svojega rajnkega brata Henrika in gospoda Pilgrima iz Pozzuola *[„domni Pilgrimi de Potsûl"]*, ki mu je (vojvodu) daroval grad Hohenwart[1] in pripadajoča posestva *[„castrum Hohenwart et predia ad illud pertinentia"]*, prepustil rečeni grad z vsemi priteklinami Krški cerkvi, zato pa dobil od nje 80 mark breških novcev.

Med pričami se tudi omenjajo: *„V̊dalricus comes de Hûnenburch, ... Engelberus de V̂rsberch, ... Zwetmer de sancto Vito liberi; ... Ŏdalschalch de Witenstaine, ... Arnoldus de Laibach et frater eius Perhtoldus et sororius eorum Hartwich, ..."*

„Actum anno domini MCLXII., indict. X., die V. non. Maii, apud villam sancti Viti in ęcclesia. Anno nostri pontificatus XXX. Regnante domino Friderico Rom. imperatore gloriosissimo, anno regni eius X., imperii vero VII."

[Izvirna listina v Deželnem arhivu v Gradcu. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XIII (1822), 415, št. 155. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 178, št. 229.]

Št. 442.

Nepristno.[2]

1162, dne 25. maja. Strassburg.

Krški škof Roman I. naznanja, da so se kanoniki Krške cerkve poravnali s Poponom „de Waldeche"[3], ministerialom rečene cerkve.

Med pričami se tudi omenjata: *„... Ernestus de Pilstain, Hermannus de Wolchenburch, ..."*

„Acta sunt hec anno ab incarnatione domini MCLXII., indictione X. Datum VIII. kalend. Iunii aput Strazpurch."

[Ponarejena listina v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 179, št. 230.]

---

[1] Grad Hohenwart je bil na Koroškem blizu Kozdanj na 806 m visoki gori pri Zgornjih Vogličah.

[2] Jaksch trdi, da je bila ta listina spisana med letom 1192. in 1200.

[3] „Waldeche" (prav za prav Waldeck) se sedaj zove Hardecker-Hof pri Glodnici na severnem Koroškem.

Št. 443.

1162 (najbrže meseca maja). Breže.

Solnograški nadškof Eberhard I. potrdi samostanu pri Sv. Juriju na Jezeru razna posestva, med njimi tudi desetino od štirih kmetij v Zadolski vasi[1] *[„ad Iudendorf IIII m(ansorum) d(ecimationem)"]*, desetino od štirih kmetij na Resovci[2] *[„ad Nersendorf IIII m(ansorum) d(ecimationem)"]* ter desetino v Strpičah[3] *[„ad Stutarn decimationem"]*.

Naštetih je več prič.

„Actum anno MCLXII., indict. X., anno pontificatus nostri XVI., apud Frisacum."[4]

[Izvirna listina v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 393, št. 1046.]

Št. 444.

1162 (najbrže meseca maja). Motnica.

Solnograški nadškof Eberhard I. naznanja, da je Adalbert, sodnik v Brežah, po smrti svojega sina, prošta Godberta[5], podelil Solnograški cerkvi več posestev.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Eberhardus de Trâh, Perhtoldus de Scalah, Fridericus de Petouia, . . ."*

„Actum ab incarnatione domini anno MCLXII., indictione X., anno vero domini Friderici imperatoris XI., pontificatus vero nostri XVI., in loco qui dicitur Motniz."[6]

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — Chmel v Notizenblatt der Wiener Akademie, I (1851), 278. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 433, št. 468. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 395, št. 1047.]

Št. 445.

1162, dne 26. junija. Savignano.

Rimski cesar Friderik I. podeli mestu Ravenni pravico, voliti konzule.

Med prisotnimi se omenjata tudi *„Ulricus patriarcha Aquileie"* in pa *„Hermandus dux Carinthie"*.

---

[1] Zadolska vas (n. Judendorf) je južno od Gospe Svete na Koroškem.

[2] Resovca (n. Nessendorf), vas severovzhodno od Celovca blizu Zadolske vasi.

[3] Strpiče (n. Stuttern), vas jugozahodno od Otmanj.

[4] Solnograški nadškof Eberhard I. je pričel 16. leto svojega vladanja meseca aprila leta 1162. Deseta indikcija je trajala do septembra rečenega leta. Nadškof Eberhard se je meseca marca leta 1162. mudil v Milanu, aprila v Paviji, maja morda v Motnici in Brežah, ko se je vračal iz Italije, ter septembra v Solnogradu.

[5] Godbert je bil prošt na Otoku tik Vrbskega jezera. Prim. listino solnograškega nadškofa Konrada II. pod št. 495.

[6] Zastran datiranja glej dotično opazko pod št. 445.

„Acta sunt hec anno dominice incarnacionis MCLXII., indictione X., regnante Frederico Romanorum imperatore gloriosissimo, anno regni eius X., imperii vero VIII. Datum in territorio Mutinensi in plano castri Savignani post destruccionem Mediolani, VI. kal. Iulii.“

[Istočasni prepis listine v samostanu sv. Apolinarja v Ravenni. — Ficker, Forschungen zur Reichs- und Rechtsgesch. Italiens, IV, 171, št. 130. — MG. Constit., I, 299—301, št. 213.]

Št. 446.

1162, dne 18. avgusta. Turin.

Rimski cesar Friderik I. da grofu Rajmundu iz Barcelone v fevd grofijo Provence.

Med pričami se tudi omenja *„Uodalricus Aquilegiensis electus“.*

„Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCLXII., indictione X., regnante domino Friderico Romanorum imperatore gloriosissimo, anno regni eius X., imperii vero VIII. Datum apud Taurinum post destructionem Mediolani, XV. kalendas Septembris.“

[Transsumpt iz leta 1273. v Marseille. — MG. Constit., I, 306—308, št. 216.]

Št. 447.

1162, dne 25. avgusta. Solnograd.

Otokar, mejni grof štajerski, ponovi listino z dne 25. decembra leta 1161. (gl. št. 437) zastran posestev v Srkovcu.

Med pričami se tudi omenja *„Duringardus de Wolwizze“.*

„Data Salzburch VIII. kalendas Septembris anno dominicę incarnationis MCLXII., indictione X., anno autem XI. gloriosissimi Friderici regnantis, imperii vero VIIII., presidente Salzburgensi ęcclesię dignissimo Eberhardo archiepiscopo.“

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 435, št. 469.]

Št. 448.

1162, dne 7. septembra. „Apud pontem Laone.“[1]

Rimski cesar Friderik I. določi, da ima pravico do vseh regalij v Genfu ondotni škof Ardicius.

Med pričami se tudi omenjata *„Ulricus Aquilegensis patriarcha“* in pa *„Hermannus dux Karintiae“.*

„Acta sunt haec anno dominicae incarnationis MCLXII., indictione X., regnante domino Frederico Romanorum imperatore victoriosissimo, anno

[1] „Apud pontem Laone“ nam je iskati tam, kjer je sedaj S. Jeanne de Losne zahodno od Dole na Francoskem.

regni eius decimo, imperii vero septimo. In archiepiscopatu Bisuntino apud pontem Laone super Senam septima idus Septembris."

[Izvirna listina v Genfu. — Muratori, Antiqu. Ital. (ed Mediol.) VI, 57; (ed. Arret.) XV, 95. — Fontes rer. Bernensium, I (1880), 446.]

Št. 449.

(1162, meseca decembra.)

Ulrik, izvoljeni patriarh Oglejske cerkve *[„O(lricus) dei gratia sancte Aquil(eiensis) ecclesie electus"]*, piše solnograškemu nadškofu Eberhardu ter mu iznova poroča to, kar mu je enkrat že naznanil, da ga (patriarha) namreč grof E.[1] neprestano nadleguje po njegovem (patriarhovem) očetu in materi[2] ter po svojih prijateljih, da bi mu povrnil (neko) zemljo. Vsled prigovarjanja vseh teh se je hotel določenega dne z grofom sniti v Ogrski marki, kamor pa ni mogel priti, ker so ga zadrževala mnoga državna in cerkvena opravila. Sedaj se hoče o tej zadevi po nasvetu svojih fevdnikov z grofom pogovoriti v petek pred izpreobrnjenjem sv. Pavla (dne 19. januarja), in sicer v Trgu na Koroškem. *[„Sicut paternitati iam intimavimus, sic denuo significare dignum duximus, quod comes E., ut terram sibi restituamus, per patrem et matrem nostram et alios amicos suos incessanter nobis instat. Quorum siquidem instantia victi terminum eidem comiti super hoc negocio apud Veldkirchen in Carinthia, eo quod ad terminum, quem sibi in marchia Hungarie locaveramus, multis et magnis et imperii et ecclesie nostre negociis plurimum prepediti venire non potuimus, proxima sexta feria ante conversionem sancti Pauli de communi fidelium nostrorum consilio prefiximus."]* Ker potrebuje o tej stvari velike varščine in dobrih nasvetov, zato ga prosi (nadškofa), da bi rečenega dne prišel v imenovani kraj ter mu kolikor mogoče pomagal braniti koristi Oglejske cerkve, ko bi odstopil omenjeno zemljo.

Datum manjka.

[Cod. iz 16. stoletja v Hannoveru. — Sudendorf, Registrum oder merkwürdige Urkunden, II, 141, št. 57 k letu „1162—1164". — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 437, št. 471. — Schumi, Urkb. f. Krain, I. 148, št. 171 k letu „1162—1164". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 397, št. 1055.]

Št. 450.

1162. Oglej.

Ulrik II., izvoljeni patriarh oglejski, naznanja, da je Pilgrim, opat Labodske cerkve *[„Pelegrinus Lauendensis ecclesię abbas"]*, prišel k

[1] Tu bi smeli misliti na takratnega goriškega grofa Engelberta. Zoper njega govori le to, da se je hotel patriarh z njim sniti enkrat v Ogrski marki (na južnem Štajerskem), drugikrat pa v Trgu na Koroškem.

[2] To sta bila trebenjski grof Wolfrad in njegova soproga Hema.

njemu v Oglej se pritožit zoper njegove (patriarhove) ministeriale, ki so v Ogleju in v Klužah [*„tam apud Aquilegiam tam apud Clusam“*] po krivici pobirali mitnino od samostanskih stvari, katere so prenašali po njegovem (patriarhovem) okraju. Opat je trdil, da je bila njegova (Šentpavelska) cerkev prosta mitnine do njegovega (Ulrikovega) prednika, rajnkega patriarha Peregrina,[1] kar lahko dokaže z veljavnimi pričami. — Patriarh Ulrik pravi, da je nato, ko je vse to slišal, iz lastnega nagiba ter vsled posredovanja tržaškega škofa Bernarda [*„Wernahardo Tergestino episcopo“*], reitenbuchskega prošta Otona in svojega odvetnika, (goriškega) grofa Engelberta [*„comite Eng(elberto) advocato nostro“*] rečeno cerkev osvobodil mitnine od dvajsetih tovorov [*„mutam de viginti saumis“*], kateri se smejo vsako leto spraviti z njegove (patriarhove) zemlje do Šentpavelskega samostana.

Naštetih je več prič.

„Actum est hoc feliciter Aquilegie in palacio nostro, anno ab incarnatione domini MCLXII., indictione X., epacta III., concurrente VI.“

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XIII (1822), 416, št. 158. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 392, št, 1042.]

Št. 451.

(Okoli leta 1162.)

Plemeniti Henrik s priimkom Pris je dobil od grofa Bernarda in njegove soproge Kunigunde Brezno v Dravskem gozdu tik Drave [*„Vrezen in Trawalt iuxta flumen quod dicitur Trâ“*] z vsemi priteklinami pod pogojem, da odstopi to posestvo po njuni smrti Šentpavelskemu samostanu in ondotnim bratom. Ko sta darovalca umrla,[2] je rečeni Henrik res izročil omenjeno posestvo samostanu, kar so tudi potrdile naslednje priče: *„Perhtolt de Gurkuelde*[3], *Ortolf de Katse*[4], *Heinric de Prichsen*[5], *Hartwic (de) Micho*[6], *Gundacher (de) Selac, Eberhart de Gvrc, Sighart (de) Piberberc*[7], *Adilbertus, Rudolf (de) Pux, Poppo, Ortlieb de Mochl(ich)*[8], *Rudolf Zêhe, Gotfrit, Fridric, Herbort de Hohenst(ein).“*[9]

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 22 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu na Koroškem. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XII (1821), 239, št. 124. — Zahn, Urkb. f.

[1] Patriarh Peregrin je umrl dne 8. avgusta leta 1161.

[2] Grof Bernard je umrl dne 16. novembra 1147., Kunigunda pa dne 20. julija leta 1161. Po smrti teh dveh je Henrik Pris odstopil Brezno Šentpavelskemu samostanu.

[3] Krško na Dolenjskem.

[4] Katsch blizu Muraua na Zgornjem Štajerskem.

[5] Brixen na Tirolskem.

[6] Mehovo na Dolenjskem.

[7] Nad imenom Hartwic je ista roka zapisala „michŏ“, nad imenom Gundacher „selac“, nad imenom Eberhart „gvrc“ in nad imenom Sighart „de piberberc“.

[8] Mohliče poleg Drave na Koroškem.

[9] Hohenstein pri Pulstu v Šentvidskem okraju na Koroškem.

Steiermark, I, 205, št. 197 k letu „c. 1140". — Schroll, Urkb. v. St. Paul, 29 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) k letu „c. 1141". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III. 392, št. 1041.]

Št. 452.

(Med letom 1162. in 1171.)

Rudger, (sin Wezilonov)[1], dobi od admontskih bratov osem mark proti temu, da se odpove pravici do posestva v Zosenu, katero so njegovi bratje odstopili Admontskemu samostanu.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Hermannus dux, . . . Pernhardus de Gurniz, . . . Swiker de Holenburc, Gerloch de Truhsen et Volpreht . . ."*

Datum manjka.[2]

[Cod. trad. Admont. v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 460, št. 497. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 388, št. 1035.]

Št. 453.

(Med letom 1162. in 1171.) Breže.

Ulrik iz Posova *[„Oudalricus de Plossowe"]*, ministerial koroškega vojvoda, proda Admontskemu samostanu za tri marke svoje posestvo v Pressenu na Zosenu *[„predium suum supra Zozzen scilicet de Frezen"]*.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Hermannus dux, . . . Chunrad de sancto Thoma*[3]*, Heinricus de sancto Thoma, . . ."*

Datum manjka.[4]

[Cod. trad. Admont., sedaj v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 493, št. 533 k letu „c. 1170". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III. 388, št. 1036.]

Št. 454.

(Med letom 1162. in 1171.)

Konrad iz Brež *[„Chunradus de Friesaco"]* je prepustil koroškemu vojvodu Hermanu svojega hlapca, Turin imenovanega. Pozneje, ko je postal menih v Admontu, je dosegel, da ga je vojvoda odstopil samostanu.

Med pričami se tudi omenja *„Swiker de Holinburc"*.

Datum manjka.[4]

[Cod. trad. Admont., IV, 234 v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 491, št. 528 k letu „c. 1170". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III., 389, št. 1037.]

---

[1] Gl. št. 249.

[2] Proti koncu leta 1161. je Herman postal vojvoda koroški, leta 1171. dne 10. februarja je pa papež Aleksander III. potrdil Admontskemu samostanu posestvo v Zosenu.

[3] S. Thoma je najbrže nekje blizu Grebinja na Koroškem.

[4] Zastran datiranja glej opazko pod št. 452.

Št. 455.

(Med letom 1162. in 1181.)

Za časa koroškega vojvoda Hermana[1] odstopi Šentpavelski samostan Ortolfu z Ostrovice pet kmetij v Drasendorfu[2], dobi pa zato od njega pet kmetij v Lipju.[3] [*„Fecimus etiam concambium tempore Hermanni ducis inter nos et Ortolfum de Osterwiz. Accepit a nobis aput Treisindorf V mansus et dedit nobis aput Lintam V m(ansus).“*]

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 70 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu na Koroškem. — Schroll, Urkb. v St. Paul, 54 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) k letu „vor 1181“. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 388, št. 1034.]

Št. 456.

Nepristno.[4]

1163, dne 13. maja. Strassburg.

Koroški vojvoda Herman naznanja, da je prevzel odvetništvo čez Krško cerkev, ter se zavezuje, da jo hoče varovati in zastopati tudi pred cesarjem.

Med pričami se tudi omenjajo: *„... comes Perhtoldus de Andehs, ... comes V̊lricus de Hv̊neburc, ... Dietricus de Schalach, ... Hermannus et Gotpoldus de Vinkenstein, Chv̊no de Iv̊ne, ... Albertus de Goriach, ... Hermannus de Goztv̊lich, ... hii omnes ducis; ... Hermannus de Presingen ...“*

„Actum anno domini MCLXIII., indictione XI., apud Strazpurc, in pentecosten III. idus Maii.“

[Ponarejena listina v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 182, št. 233.]

Št. 457.

1163, dne 4. novembra. Lodi.

Dne 2. novembra je prišel v Lodi (proti)papež Viktor IV. s svojimi kardinali. Dva dni pozneje so z veliko slovesnostjo prenesli iz Starega Lodija v Novi Lodi truplo sv. Basijana. Te slovesnosti se je med drugimi udeležil takratni oglejski patriarh Ulrik II.

Acerbi Morenae De rebus Laudensibus ad a. 1163 (MG. SS., XVIII, 642): „Deinde proxima die sabbati, que fuit secunda dies mensis Novembris, venit

---

[1] Herman je bil od leta 1161. pa do 1181. vojvoda koroški.

[2] Drasendorf, vas severovzhodno od Št. Vida na Koroškem.

[3] Lipje, vas vzhodno od Grabštajna na Koroškem.

[4] Jaksch misli, da je ta listina nastala med letom 1209. in 1212. Spisal jo je Gebenon ter pri tem porabil kot podlago neko pristno listino. Nekoliko fraz in trditev je posnel iz listine pod št. 373.

Laude domnus papa Victor cum suis cardinalibus; et proximo die Lune fuit ductum a Laude veteri in novam civitatem Laude corpus beati Bassiani confessoris cum maximo honore maximaque letitia. Ipse enim met apostolicus, et imperator inclitus et patriarca Aquilegiensis et abbas Cluniacensis cum aliis quibusdam episcopis et archiepiscopis extra ecclesiam maiorem de Laude veteri corpus ipsum preciosum suis humeris portaverunt, et ab aliis deinde, tam clericis quam laycis, ad novum Laude translatum est."

Št. 458.

1163, dne 17. decembra. Münchwald.

Solnograški nadškof Eberhard podeli samostanu v Formbachu cerkev sv. Petra v Münchwaldu.

Med pričami se tudi omenja *„Fridericus de Pettawe"*.

„Acta sunt hec anno dominice incarnationis millesimo CLXIII., indictione X., XVI. kalendas Januarii, anno pontificatus nostri XVI., in eodem loco (sc. Mvnichwalt)."

[Izvirna listina v Vorauu na Štajerskem. — Mon. Boica, IV, 134, št. 7. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 443, št. 477.]

Št. 459.

1163, dne 20. decembra. Breže.

Solnograški nadškof Eberhard razsodi prepir, katerega sta Friderik iz Ptuja *[„Fridericus de Betouia"]* in Friderik iz Landsberga[1] *[„Fridericus de Lonsperch"]* pričela z Gotfridom iz Wietinga zarad njegove lastnine v Wietingu. Rečeni Gotfrid ni imel dedičev in zato je s svojo soprogo Adalo volil svoje imetje cerkvi sv. Petra v Solnogradu. Zoper to volitev sta pa bila rečena Friderika, njegova nečaka *[„nepotes"]*, ter sta ga začela hudo nadlegovati s požiganjem in ropanjem. Nadškof pravi, da je nato s cerkveno kaznijo primoral oba Friderika, da sta se odrekla temu, česar sta se polastila. Da bi pa njuna odpoved ostala stalna, je Henrik, opat imenovane cerkve, dal Frideriku iz Ptuja v fevd osem kmetij, katere naj po njegovi smrti zopet dobi nazaj, Frideriku iz Landsberga pa 20 mark. Tudi jima je izpregledal škodo, katero sta naredila z ropanjem in požiganjem.

Med prisotnimi se tudi omenjajo: *„Gurcensis episcopus Romanus, . . . prepositus sanctę Marię et archipresbiter Engilrammus, . . . Durchinharth de Wolwize, . . . Chole de Truchsen, . ."*

„Acta sunt hec Frisaci anno incarnationis domini MCLXIII., XIII. kalendas Januarii."

[Izvirna listina v Solnogradu. — Chron. noviss. monast. s. Petri, 232. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 438, št. 472 k „1. jan." — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 399, št. 1068.]

[1] Misliti nam je na Deutsch-Landsberg na srednjem Štajerskem.

Št. 460.

(1163, dne 20. decembra. Breže.)

Friderik iz Landsberga in Friderik iz Ptuja [*„Fridericus de Lonsperch et Fridericus de Pettowe"*] sta se prepirala z Gotfridom iz Wietinga zarad posestev, katera je ta dal samostanu sv. Petra (v Solnogradu) in samostanu v Admontu. Nato so sporno zadevo izročili razsojevalcem, med katerimi je bil tudi „Cholo de Truhsin". Vsled njih razsodbe je Friderik iz Landsberga dobil dvajset mark in sicer deset od nadškofa, deset pa od admontskih bratov, Friderik iz Ptuja pa dva konja ter izmed Gotfridovih posestev sedem kmetij na Koroškem tam, kjer si jih hoče izbrati. Njuna zahteva, da bi dobila vsa Gotfridova posestva, je bila odbita. Gotfrid jima je izpregledal škodo, katero sta mu naredila.

Datum manjka.[1]

[Cod. trad. Admont. II, št. 272 in IV, št. 231 v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Chron. noviss. monasterii s. Petri, 232. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 439, št. 473, k „1. jan. 1163." — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 400, št. 1069.]

Št. 461.

Nepristno.[2]

1163, dne 20. decembra. Breže.

Solnograški nadškof Eberhard I. potrdi kanonikom Krške cerkve to, kar jim je podelil njegov prednik, nadškof Konrad I. Potrdi jim ordinacijo in administracijo pri fari v Tigrčah [*„ordinationem et amministrationem cuiusdam parrochie Tigric dicte"*], potem ordinacijo in administracijo pri kapeli sv. Jurija v Projernu, pri kapeli sv. Štefana v Grabštajnu, pri kapeli sv. Marjete v Otmanjah in pri kapeli sv. Martina na Grobniškem polju [*„tam amministrationem quam ordinationem quarundam aliarum cappellarum, quarum sunt hec nomina: cappella sancti Georii in Prewar, cappella sancti Stephani in Grauenstein, cappella sancte Margarete in Otmaniach, capella sancti Martini in Chraphelt"*] ter še neke druge daritve svojega prednika. Nadškof Eberhard tudi dovoli, da smejo kanoniki po rečenih kapelah po svoji volji nastavljati presbitere.

„Datum anno incarnationis dominice MCLXIII., indictione V., XIII. kalend. Ianuarii, apud Frisach."

[Ponarejena listina v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 185, št. 240.]

---

[1] Zastran datiranja primerjaj listino pod št. 461.

[2] Po pisavi soditi je to listino okoli leta 1192. napravila ista oseba, katera je spisala listini pod št. 805 in 807. Sestavljalec je imel pred seboj neko pristno listino. Zgoraj opisana nepristna listina je okoli leta 1216. služila za podlago pri sestavljanju listine, ki se omenja pod št. 136.

Št. 462.

1163. Škrljevo.

Oglejski izvoljeni patriarh Ulrik naznanja, da je vsled prošnje Gerlocha (iz Velesovega), na čigar alodu je bila postavljena kapela sv. Marjete v Velesovem [*„capellam s. Margarethę in loco qui dicitur Michilstet sitam“*], ter po nasvetu svojih duhovnikov izločil to kapelo z njeno doto in jurisdikcijo vred od fare sv. Marije (v Cerkljah) [*„a plebe s. Marię“*] s pogojem, da se spoštovanje in pokorščina še dalje izkazujeta Oglejski cerkvi. Vsled Gerlochove prošnje podeli (patriarh) rečeni kapeli krstno in pogrebno pravico ter petdeset, desetino plačujočih kmetov [*„baptismum et sepulturam ei contulimus et quinquaginta decimarios“*], katere je Gerloch imel kot fevd od Oglejske cerkve, v ta namen, da bi ondotni duhovnik izvrševal božjo službo ter njemu (patriarhu), njegovim naslednikom in njegovemu arhidijakonu izkazoval dolžno spoštovanje in pokorščino. Imenovani Gerloch, njegova soproga in njegovi otroci prepusté z dovoljenjem njih gospoda, grofa Bertolda iz Andechsa, ter soglasno z Richerjem, župnikom cerkve sv. Marije [*„assentiente domino suo dilecto fideli nostro comite Pertoldo de Anedechs presente quoque et consentiente fratre nostro Richerio eiusdem ecclesie plebano“*], njegovi fari kot odškodnino za kapelo eno kmetijo in enega hlapca pri Velesovem [*„mansum I et servum apud Michilstet“*] v popolno last.

„Actum est in pleno capitulo apud Crilŏg in ecclesia S. Rŭberti anno ab incarnatione domini MCLXIII., indictione XI., presentibus venerabilibus fratribus nostris Chonone Concordiensi, Wernardo Tergestinensi et Ŏlrico Tarvisiensi episcopis, Uicentio Siticensi abbate, Jonatha S. Felicis preposito, Henrico decano S. Viti, plebanis Petro de Leibach, Engelpreto S. Clementis, Arnoldo S. Martini, Ŏlrico S. Petri, Diemaro Dietuino[1]*, Rŭtardo de Treuen, Weriando S. Rŭberti et pluribus aliis; laicis quoque Ŏlrico Thuscie marchione, comite Wolurado patre nostro, Artuico de Varmo, Ascuino, Erebordo, Eremberto, Johanne Ciuitatensibus, Megnardo de Crilŏg et Hermanno de Wolchenberg purcrauiis, pueris Rantolfo, Amelrico et Popone, militibus etiam Ŏlrico et Henrico de Rifenstain, Bernardo de Gurniz.“*

Notar: *„Romulus domini electi notarius.“*

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — Schumi, Urkb. f. Krain, I, 120, št. 128.]

Št. 463.

(1163.)

Oglejski patriarh Ulrik II., njegov oče, grof Wolfrad, in njegova mati Ema podele Oglejski cerkvi grad Trebnje in grad Tiffen z vsemi

[1] Namesto „Dietuino“ bi najbrže moralo stati „de Duino“.

priteklinami, ki se nahajajo okoli Osojskega jezera, v Trebenjski dolini, Wollanigu[1], Gračah[2] in Stakorčah.[3] [*„Iura castri de Treuen et castri de Tyuen. Donacio castri de Treuen facta ecclesie Aquilegensi olim per reverendissimum patriarcham Vlricum pro se ac patre et matre suis, ac castri de Tiuen. Imprimis in millesimo centesimo sexagesimo tercio constat legitime et evidenter olim reverendissimum patrem dominum Vorlicum patriarcham Aquilegensem unacum patre suo comite Volfardo et matre eius Emma castra Treuen et Tiuen, quorum erant in proprietate et possessione cum . . . omnibus ad ea spectantibus circa lacum de Ossia et in valle de Treuen, Wilanich, Garzach, Tacrich."*]

[Prepis iz 14. stoletja v Mestni knjižnici v Vidmu. — Zahn, Austro-Friulana, 319 (Fontes rer. Austr., Dipl., XL). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 398, št. 1061.]

Primerjaj tudi:

Johannis Victoriensis Liber cert. histor. I (Script. rer. Germ. in usum schol. ed. Schneider, I, 88): „Pilgrimus sedem suam Ulrico comitis Wulfardi filio Karinthiano de Treven, qui ipsum comitatum patris et matris assensu Aquilegiensi ecclesie disposuit, (reliquit), sicut privilegia ecclesie lucide protestantur."

Ibid. (Script. ed. Schneider, I, 127): „. . . Pilgrimus patriarcha Ulricum morientes reliquerunt successores. Hic Ulricus filius comitis Wolfardi de Treven Karinthie totum comitatum obtulit sedi sue."

Št. 464.

(Okoli leta 1163.)[4]

Helmold pravi, da je mnogo slovanskih razrodov, ki prebivajo na južnem obrežju Baltiškega morja. Najbolj na vzhodu so Rusi, potem Poljaki, ki imajo proti severu Pruse, proti jugu pa Čehe, potem so Moravci, dalje Korošci in Srbi. Ako prištevamo k Slovanom tudi Ogre, kakor nekateri hočejo, ker se niti po noši, niti po jeziku ne ločijo od njih, je razširjenost slovanskega jezika tako velika, da je skoraj ni mogoče preračuniti.

Helmoldi Chronica Slavorum, lib. I, c. 1 (MG. SS., XXI, 11): „Sclavorum igitur populi multi sunt habitantes in litore Balthici maris . . . At litus australe Sclavorum incolunt nationes, quorum ab oriente primi sunt Ruci, deinde Poloni, habentes a septentrione Pruzos, ab austro Boemos et eos qui dicuntur Moravi sive Karinthi atque Sorabi. Quod si adieceris Ungariam in partem Sclavanie, ut quidam volunt, quia nec habitu nec lingua discrepat, eousque latitudo Sclavice lingue succrescit, ut pene careat estimatione."

---

[1] Wollanig je vas severozahodno od Beljaka.
[2] Grače so vas severovzhodno od Beljaka.
[3] Stakorče so vas poleg Drave vzhodno od Beljaka.
[4] Helmold je spisal prvo knjigo svoje Kronike po smrti ljubeškega škofa Gerolda († 1163).

Št. 465.

(Okoli leta 1163.)[1]

Helmold piše o **Koroščih**, da so mejaši Bavarcev ter tako vneti za božjo čast, da ni kmalu naroda, kateri bi bil krepostnejši ter bi bolj častil Boga in bolj spoštoval duhovnike.

Helmoldi Chronica Slavorum, lib. I, c. 1 (MG. SS., XXI, 12): „Karinthi confines sunt Bawaris, homines divino cultui dediti, nec est ulla gens honestior et in cultu Dei et sacerdotum veneratione devotior."

Št. 466.

(Med letom 1163. in 1166.)

Vdova Ita iz Werfena podeli samostanu sv. Petra v Solnogradu en vinograd in pol kmetije.

Med pričami se tudi omenja *„Eberhardus de Trahe"*.

Datum manjka.[2]

[Cod. M in N v samostanu sv. Petra v Solnogradu. — Chmel v Notizenblatt der Wiener-Akademie, VI (1856), 260. — Hauthaler, Salzb. Urkb., I, 449, št. 363a.]

Št. 467.

(Med letom 1163. in 1166.)

Vdova Ita iz Werfena podeli kanonikom Solnograške cerkve pol kmetije v Wolfsbachu.[3]

Med pričami se tudi omenja *„Eberhardus de Thrâe"*.

Datum manjka.[4]

[Cod. št. 341 v Državnem arhivu na Dunaju. — Chmel v Notizenblatt der Wiener-Akademie, V (1855), 532. — Hauthaler, Salzb. Urkb., I, 665, št. 170.]

Št. 468.

(1164, dne 19. februarja.)[5]

Leta 1161. je prišlo do prepira med cesarjem Friderikom in Benečani. To priložnost je porabil oglejski patriarh Ulrik II., da je zbral svoje trume, s katerimi se je hotel polastiti Gradeškega otoka. Ko je

---

[1] Zastran datiranja glej opazko pod št. 464.

[2] During, soprog omenjene Ite, je bil med letom 1163. in 1166. umorjen. (Hauthaler, l. c. p. 664).

[3] Kateri Wolfsbach se tu omenja, ni znano.

[4] Zastran datiranja gl. opazko pod št. 466.

[5] Baer (Beziehungen Venedigs zum Kaiserreiche in der staufischen Zeit, str. 23), Simonsfeld (MG. SS., XIV, 77, op.) in Kretschmayr (Geschichte von Venedig, str. 466) mislijo, da je bil oglejski patriarh Ulrik II. ujet leta 1164. Debeli četrtek je bil tega leta dne 19. februarja.

beneški dožd to zvedel, je poslal nadenj svoje ladje. Ena izmed njih je šla naprej ter naletela na sovražnika. Benečani, ki so bili na tej ladji, so napadli nasprotnike s tako srčnostjo, da so ujeli patriarha ter mnogo njegovih grofov in velikašev. Veliko patriarhovih vojakov je v lagunih našlo smrt. Benečani so potem odpeljali patriarha in 700 njegovih ljudi ter jih imeli dalj časa pri sebi zaprte.

Hist. duc. Venet., c. 6 (MG. SS., XIV, 77): „... venit Odelricus Aquilegensis patriarcha cum comitibus, viris et cum maxima militum multitudine super Gradum, volens capere castrum ipsum. Quod cum duci nuntiatum fuisset, paratas quas habebat protinus misit galeas. Sed quedam galea de contratis[1], alias precendens galeas, venit ad locum ad quem venerant hostes; quos quidem Veneti, qui cum ipsa galea venerant, tanta virtute agressi sunt, quod patriarcham et comites ac omnes magnates salva manu ceperunt. Multi enim de hostibus audaciam Venetorum fugientes in paludibus necati fuerunt. Fuit ergo letitia magna Venetis, et de tanta victoria cuncti gratulabantur, Deo et beato euangeliste Marco gratias agentes. Fuit autem prefatus patriarcha in vinculis apud Venetos cum septingentis fere viris, qui capti fuerunt, non per modicum tempus."

Ann. Venet. brev. (MG. SS., XIV, 71): „Anno Domini millesimo centesimo sexagesimo primo magna discordia fuit inter imperatorem Allemanie et cum omnibus suis terris contra Veneciam, ut obsiderent eam. Unde venit patriarcha Aquilegie cum omnibus ducibus et comitibus suis, ut apprehenderent Gradum insulam, et supradictus patriarcha cum magnatibus suis et multis nobilibus viris capti fuerunt a Veneticis et ducti fuerunt in Venecia in captivitatem."

Danduli Chronicon, lib. IX, c. 15, pars 7 (Muratori, Rer. Ital. script., XII, 288): „Eodem concursu Ulricus Aquilegiensis patriarcha Octaviano confavens, schismaticus per Alexandrum denuntiatus est. Qui Gradum bello aggrediens, a galeis Venetorum obviam destinatis, cum pluribus nobilibus Forojulii in die Jovis de carnisprivio capitur. Multi autem, qui aufugerant usque ad eorum oppida, a Venetis insecuti, obtentis et vastatis oppidis, similiter capti sunt."

Ibid., pars 9 (l. c.): „Victores itaque Veneti redeuntes, patriarcham cum septingentis fere nobilibus in carcere recludunt, qui denique XII porcos magnos et XII panes unius sextarii annuatim in die Mercurii de carnisprivio perpetuo duci in ejus palatio exhibere promittens, cum captivis liberatus est."

Št. 469.

(1164, pred 22. junijem.)

Solnograški nadškof Eberhard I. se pogodi z Admontskim samostanom zarad nekih desetin v Lungauu.

Med pričami se tudi omenja *„Cholo de Truhsin"*.

Datum manjka.[2]

[Cod. trad. Admont., IV, 157, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 448, št. 481.]

[1] „Contrada" pomenja ulico ali pa okraj. Najbrže je tu izpadlo ime tistega okraja, kjer je bila doma posadka rečene ladje.

[2] Zastran datiranja gl. Zahn, l. c.

Št. 470.

1164, dne 20. oktobra. Maribor.

Otokar, mejni grof štajerski [*„Otaker marchio Stiriensis“*], in njegova soproga Kunigunda odstopita v navzočnosti svojega sina Otokarja [*„presente filio nostro Otakero“*] Šentpavelskemu samostanu posestva svojega ministeriala Henrika Griuke v Labodski dolini, in sicer pri vaseh Edlingu, Höfernu in Kienbergu[1] z ondotnimi podložniki [*„apud villam Edelinge et apud Houe et apud Kienberch simul cum familia“*]. Kot povračilo za vse to pa prepusti šentpavelski opat Pilgrim z dovoljenjem svojih sobratov mejnemu grofu užitek od posestev v Kamnici z ondotnimi vinogradi in podložniki, potem užitek od njiv, vingradov in posestev v Meljah ter užitek od sedmih kmetij v Poljskavi, katere je grof Sigfrid podaril rečeni cerkvi. [*„In cuius reconpensatione Pelegrimus eiusdem ęcclesię venerabilis abbas prediorum Gamniz cum vineis ibidem existentibus et incolis tam agrorum quam vinearum et prediorum Melnich et VII mansuum Pulzka, quos comes Sigfridus eidem ęcclesię tradidit, communicato fratrum suorum consilio, quoad vixerim, usumfructum michi concessit.“*] Kadar bi mejni grof umrl, naj vse to zopet dobi Šentpavelska cerkev. V potrditev te pogodbe izroči opat mejnemu grofu v popolno last dve kmetiji pod Mariborskim gradom [*„duos insuper mansus sub castro Marchburch“*].

Priče: *„(presentibus) Adelrammo de Urle, Richero de Adelwanc, Cholone de Truhsen, Witone de Trowne, Heinrico de Nivenheime, Heinrico de Cholmunz, Dietmaro de Skellenstein, Richero de Pulzka, Gŏtfrido de Dirnenstein, Rŏdhardo de Huntsdorf, Ottone de Stira, Fritel de Grunenberch, Hartuvico de Chandingen, Marchuardo de Linde, Werinhero de Domo, Gŏtfrido de Rizisdorf, Friderico de Kersbach, Marchwardo de Hengist et Elmhardo cognato eius, Hartmanno sagittario, Friderico aurifice, Chŏnrado Salzman, Ortolfo de Meirisdor(f), Frideriko, Meinhardo Sinz, Leone cantore, Hartuvico preposito, Richero de Sowne, Herrando sagittario, Sigbotone“*.

„Acta sunt hęc anno ab incarnatione domini MCLXIIII., Friderico Romanorum imperatore regnante, Eberhardo[2] venerabili archiepiscopo Salzpurch presulante, XIII. kalend. Novemb., in castro Marchburch.“

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XVII (1826), 369, št. 160. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 449, št. 482. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 405, št. 1082.]

---

[1] Vasi Edling, Höfern in Kienberg so blizu Št. Andraža na Koroškem.
[2] Solnograški nadškof Eberhard I. je umrl že 22. junija leta 1164.

Št. 471.

Nepristno.[1]

1164, dne 1. novembra. Krka.

Krški škof Roman I. potrdi kanonikom Krške cerkve daritve svojega prednika, škofa Hildepolda[2], ter ob enem tudi naznanja, kaj jim je on sam (Roman) podelil v raznih časih. Med drugim jim je prepustil Gebhardovo posestvo v Modrinji vasi[3], katero je kupil od mejnega grofa Engelberta Belega[4] *[„predium etiam Gebhardi Moderndorf dictum, quod ab Engelberto Albo marchione emi"]*, ter polovico posestva pri Muri, katero je kupil od Viljema iz Dravskega dvora za 20 mark *[„dimidiam partem predii aput Mvram, quod a Wilhelmo de Trahouen XX marcis redemi"]*. Dal jim je tudi desetino od vina, medu, govedi, ovac in drobnice, katero je dobival iz Marke[5]. *[„Dedi predicte congregationi ... decimam ... vini, mellis quoque et bovum, ovium et peccorum, qui de Marchia mihi adducuntur."]*

Pri tej potrditvi so bili med drugimi prisotni: „... *Hermannus dux Karinthie, Eberhardus de Trahe, ... Perhtolt de Salach, ... Wodelscalcus de Witenstaine, Rudolfus de Laibach, Schilbunch de Chorbe, Rudgerus de Wihselberch, ...*"

„*Datum aput Gurk in die festivitatis omnium sanctorum kalend. Novemb., anno ab incarnatione domini MCLXIIII., indictione XIII.*"

[Ponarejena listina v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I. 187—190, št. 243.]

Št. 472.

1164, dne 31. decembra.

Takrat je v Pečuhu na Ogrskem umrl štajerski mejni grof Otokar (V.), ko je bil ravno na poti proti Jeruzalemu.

Auct. Lambac. ad a. 1164 (MG. SS., IX, 555): „Otachker Stiriensis marchio Iherosolimam iturus in Ungaria moritur."

Contin. Admunt. ad a. 1164, cod. B (MG. SS., IX, 583): „Otaker marchio de Stira obiit in peregrinatione."

Contin. Claustroneoburg. sec. ad a. 1164 (MG. SS., IX, 616): „Otachorus marchio Stiriae obiit."

Ann. s. Rudberti Salisburg. ad a. 1164 (MG. SS., IX, 776): „Otachr Stirie marchio ... obierunt."

---

[1] Jaksch (l. c. p. 186, 187) trdi, da je bila ta listina sestavljena med letom 1196. in 1200. Za podlago je služila neka pristna listina, katero je spisal kaplan Konrad.

[2] Gl. št. 83.

[3] Modrinja vas je severozahodno od Gospe Svete na Koroškem.

[4] Engelbert Beli, mejni grof istrski, iz rodovine Spanheimov.

[5] Marka zaznamuje tu južno Štajersko.

Additiones quaedam de fundatione ecclesiae Seccoviensis (MG. SS., XVII, 460): „Odoacer marchio de Stira advocatus Seccoviensis ecclesie mortuus est 2. kal. Ianuarii in Ungaria in loco qui Quinqueecclesiensis dicitur, dum esset in via qua ad sepulchrum Domini proficiscebatur."

Ann. Reichersperg. ad a. 1165 (MG. SS., XVII, 471): „Otakar marchio de Stira mortuus est 2. kal. Ian. in Ungaria in loco qui Quinqueecclesiensis dicitur, dum esset in via qua ad sepulchrum Domini ire disposuerat."

Genealogia march. de Stire (MG. SS., XXIV, 72): „Defunctus est (sc. Otachyr marchio) anno dom. MCLXIIII., filium Otachyr . . . relinquens haeredem."

Necrol. Admunt. ad 2. kal. Ian. = 31. dec. (MG. Necr., II, 309): „Otacher marchio."

Necrol. Seccov. ad 2. kal. Ian. = 31. dec. (MG. Necr., II, 433): „Otaker marchio Styriensis, advocatus noster."

Anniversaria Voroviensia ad 2. kal. Ian. = 31. dec. (MG. Necr., II, 440): „Othakarus marchio fundator ecclesie Vorowensis obiit."

Necrol. Runense ad 3. kal. Ian. = 30. dec. (MG. Necr., II, 355): „Otacherus marchio Stirie, fil. fundatoris et fundacionis Runensis cenobii, consumator precipuus."

Necrol. s. Rudberti Salisb. ad 5. kal. Ian. = 28. dec. (MG. Necr., II, 197): „Otacher marchio Stirensis."

Necrol. mon. s. Erentrudis ad kal. Ian. = 1. jan. (MG. Necr., II, 65): „Othacher marchio l(aicus)."

Necrol. Claustroneob. ad III. kal. Ian. = 30. dec. (MG. Necr., V, 78): „Otakarus marchio Stiriensis."

Necrol. Vorovensis ad 2. kal. Ian. = 31. dec. (MG. Necr., II, 438): „Othakarus marchio fundator ecclesie Vorawensis ob."

Št. 473.

1164. Mariano.

Ulrik („Olricus"), izvoljeni patriarch oglejski, potrjuje, da je grof Engelbert, njegov fevdnik in odvetnik, sedem kmetij v Karniji, katere sta odstopila Wernher „de Carisacho" in njegova soproga Berta, prepustil cerkvi v Možnici in ondotnemu opatu Ulriku.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Chuno Concordiensis et Wernardus Tergestinus episcopi, Engilbertus Obrenburgensis abbas, Jonatas S. Felicis prepositus, . . . Walcon de Jun, . . . Bertoldus de Mosburch . . ."*

„Actum est feliciter apud Mariach anno domini MCLXIIII., ind. XII."

[Izvirna listina v Državnem arhivu v Benetkah. — Joppi v Archeografo Triestino, XI (1885), 385, št. 4.]

Št. 474.

(Med letom 1164. in 1167.)

Henrik, opat pri Sv. Petru v Solnogradu, prepusti šest kmetij, katere je rajnki nadškof Eberhard[1] od fevda Gotfrida iz Wietinga po-

[1] Solnograški nadškof Eberhard I. je umrl leta 1164. dne 22. junija. Leta 1167. je opat Henrik postal krški škof. (Gl. št. 490.)

delil samostanu sv. Petra v Solnogradu, ter eno kmetijo na gori Zosenu, katero je omenjeni Gotfrid kot svojo lastnino odstopil rečenemu samostanu, samostanskemu komorniku, kateri je plačal 28 mark, da bi odstranil prepir, ki je nastal med imenovanim Gotfridom na eni strani in njegovima sorodnikoma, Friderikom iz Ptuja in Friderikom iz Landsberga na drugi strani. [*„... ad litem dirimendam, que fuit inter sepedictum Gotf(ridum) et cognatos eius Fridericum de Bettowe et Fridericum de Lonsperch.“*] Ta dva sta namreč s silo navalila na posestva, katera je Gotfrid kot lastnik volil samostanu sv. Petra v Solnogradu.[1]

[Cod. M v samostanu sv. Petra v Solnogradu. — Chmel v Notizenblatt der kais. Akad., VI (1856), 260. — Hauthaler, Salzb. Urkb., I., 449, št. 363b. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 404, št. 1076.]

Št. 475.

(Med letom 1164. in 1180.)

Hartnid iz Riegersburga [*„Hartnit de Růdigerspurck“*], ministerial štajerskega kneza [*„principis de Styra“*], je iznova podelil po mejnem grofu Otokarju III. [*per manum domini marchionis Otakeronis scilicet tercii“*] Šentpavelskemu samostanu svoje posestvo v Pesnici z vsemi priteklinami [*„predium Pesniz dictum cum suis accidentiis“*].

Med pričami se tudi omenjata: *„... Ortolfus de Gonwiz, ... Richerus de Marpurch“*.

Datum manjka.[2]

[Cod. trad. S. Pauli, c. 34 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu na Koroškem. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 539, št. 569 k letu „c. 1175“. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 36 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) k letu „vor 1164“. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 403, št. 1074.]

Št. 476.

(Med letom 1164. in 1180.)

Neka Heilwich podeli samostanu v Št. Pavlu dve kmetiji v Thalheimu.[3]

Med pričami se tudi omenja *„Werenher de Domo“*.

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 46 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu na Koroškem. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 321, št. 330 k letu „c. 1150“. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 42 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) k letu „vor 1168“. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 403, št. 1075.]

---

[1] Gl. št. 459 in 460.

[2] Z ozirom na priče, ki so v tej listini naštete, smemo trditi, da se je tu omenjena daritev napravila pod zadnjim štajerskim mejnim grofom Otokarjem, ki je leta 1164. sledil svojemu, enakoimenovanemu očetu, leta 1180. je pa postal vojvoda.

[3] Thalheim, vas zahodno od Judenburga na Štajerskem.

Št. 477.

(Med letom 1164. in 1189.)

I. Plemenita matrona, grofinja Matilda, mati lebenauskih grofov Otona in Sigfrida ter trušenjskih gospodov Kolona, Gotfrida, Otona, Konrada in Alberta [*„nobilis matrona domina Mehtild cometissa mater comitum O. et S. de Liubenŏ et dominorum Truhsnensium Cholonis scilicet et G. et O. et C. et A.“*], podeli z dovoljenjem vseh svojih sinov Šentpavelskemu samostanu deset kmetij v Kranjah[1] [*„in villa que dicitur Grênah“*] z vsemi priteklinami. Priče so bili vsi njeni sinovi.[2]

II. Njen soprog Henrik iz Trušenj [*„maritus eius dominus Hainricus de Truhsen“*] odstopi rečenemu samostanu deset kmetij v dolini Sečnici[3] pri Slovenjem Gradcu [*„aput Zezniz in Grêztal“*] z vsemi dohodki. Priče njegovi sinovi, njegovi ministeriali in drugi.

III. Oton iz Trušenj [*„Otto de Truhsen“*] podari na oltar sv. Ivana Evangelista (v Št. Pavlu) takrat, ko so ga blagoslovili, dve kmetiji v dolini Sečnici [*„apud Sezniz“*]. Priče njegovi bratje, ministeriali in drugi.

IV. Kolon iz Trušenj [*„Cholo de Truhsen“*] da Šentpavelskemu samostanu eno kmetijo pri Dravbergu [*„iuxta Traberc“*] takrat, ko so njegovega sina Henrika v Št. Pavlu pokopali. Priče njegovi bratje in njegovi ministeriali.

V. Albert iz Trušenj [*„Albertus de Truhsen“*] prepusti rečenemu samostanu dve kmetiji, eno pri Aichu[4] na Grobniškem polju [*„aput Aigen in Chraphelt“*] in drugo pri „Vorsce“.[5]

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 85 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu na Koroškem. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 62 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) k letu „vor 1189“. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, II, 10, št. 16 k letu „c. 1185“ (odl.). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 402, št. 1073.]

Št. 478.

1165. Zunaj Ogleja.

Wilpurga (?), opatica samostana sv. Marije zunaj Oglejskega mesta[6] in pa prebivalci kraja Izole [*„Viliperta abbatissa monasterii sancte Marie situm extra civitatem Aquilegie nec non et vicini Isole“*] so se sešli, ker so ti hoteli premeniti svoje bivališče ter se iz strahu

[1] Kranje, vas pri Lučah v Arveškem okraju na Štajerskem.

[2] Sigfrid, sin grofinje Matilde, je umrl leta 1189. ali pa 1190., ko se je udeležil križarske vojne. Za pričo je mogel biti tedaj pred letom 1189.

[3] Dolina Sečnica je severozahodno od Slovenjega Gradca.

[4] Aich pri Starem Dvoru na Koroškem.

[5] Morebiti „Forst“ na vzhodni strani Svineške planine na Koroškem.

[6] Samostan sv. Marije zunaj Oglejskega mesta je bil v sedanjem Monasteru. Ta samostan je imel tudi Izolo v svoji lasti. (Gl. Gradivo, III, št. 87.)

pred sovražniki *[„propter metum inimicorum"]* naseliti v kraju, ki se zove Albucan[1] *[„in loco qui dicitur Monte Albuciano"]*. Opatica, njen vicedom Henrik ter vsi njeni navzočni fevdniki obljubijo, da jim (izolskim prebivalcem) hočejo pomagati, dajati dobre svete, braniti jih proti vsakateremu, kolikor jim je mogoče, ter obdržati kot svojo lastnino kraj Izolo in tudi Albucan *[„de loco Isole quam de Monte Albuciano"]*. Kakor so imeli (opatica in njeni fevdniki) do sedaj svoje pravice v Izoli brez ugovarjanja (ondotnih prebivalcev), tako jih hočejo imeti tudi v Albucanu.

Tisti izolski prebivalci, ki se hočejo naseliti v Albucanu ali pa se naselijo v poznejših časih, naj vsako leto dajejo po sto veder vina njih mere *[„centum urnas vini ad mensuram eorum"]* brez kakega prepira in ugovarjanja. Vse pravice, časti in davščine *[„omne jus et honorem et districtum"]*, katere so sedaj dolžni prebivalci kraja Izole, naj tudi prebivalci v Albucanu izkazujejo samostanu, kar naj obljubijo s prisego.

„Actum est hoc ante fenestram monasterii in presentia bonorum hominum, ante quorum presentia ab ambobus partibus juraverunt. Grimoldus et Michael de Alture, Andrea de Sacil, Johannes Werra, Amicus de Cervignano, Raimundus filius Sabbatini a parte monasterii juraverunt. Ex parte vicini Anvaldus gastaldio, Martinus judex, Andreas filius Justini, Johannes de Pathi, Hepus Warienti, Engaldus, Adam de Wolura, Johannes de Pancratio, Martinus de Natale, Constantinus de Povea."

„Anno ab incarnatione domini nostri Jesu Christi millesimo centesimo LXV., regnante Frederico Romanorum augusto."

[Izvirna listina v Kapiteljskem arhivu v Čedadu. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad. a. 1165.]

Št. 479.

1165.

Štajerski mejni grof Otokar *[„Otacher marchio de Stira"]* naznanja, da je ustanovil v svoji marki kartuzijanski samostan. Da bi se njegova želja prej izpolnila, je poslal poslance do Apostolske stolice, katera naj bi vplivala na očete rečenega reda, da bi uslišali njegovo (Otokarjevo) prošnjo. V Oglejski patriarhiji je okraj, ki se navadno zove Konjice, kjer leži neko posestvo, obdano od visokih hribov ter jako pripravno za imenovani samostan. Otokar pravi, da je dobil to posestvo po zakoniti zameni od svojega ministeriala Liupolda, kateremu je dal v popolno last štiri vasi, namreč Vajdeš[2], Maloharno[3], Koble[4] in Loče[5] ter eno kmetijo v Slovenjem Gradcu. *[„Est*

[1] Monte Albuciano je sedanji Albucan južno od Izole v Istri.
[2] Vajdeš, vas južno od Slovenske Bistrice.
[3] Maloharna, vas severno od Konjic.
[4] Koble, vas vzhodno od Žič.
[5] Loče, vas jugovzhodno od Žič.

pagus, qui vulgo dicitur Gvniwiz, in patriarchatu Aquilegensi, ubi situm est predium eminentioribus montibus circumseptum, ante dicto ordini aptissimum, quod a Livpoldo ministeriali meo legitimo concambio conquisivi, retribuens ei quatuor villas istas Wides, Malchen, Chobilenbach, Lonke et mansum unum in Windisken Graze sibi et uxori suę et liberis suis in ius et proprietatem hereditariam."] Na tem posestvu je na čast Kristusu, Mariji Devici, Ivanu Krstniku in vsem svetnikom za imenovani red postavil samostan [*„cellam fundavi"*] ter mu daroval ondotno, po zameni pridobljeno posestvo z vsemi priteklinami. Tudi je samostanskemu svetu določil meje, ki naj segajo na eni strani do gorskega grebena, odkoder tečejo vode v dolino, na drugi pa do tja, kjer se začenja svet Krške cerkve. [*„Posui preterea terminos illius cellę sicut aquę et nives decurrunt ab apicibus montium usque in vallem ipsam in parte una, et in parte altera usque ad predium Gurcensis ęcclesię."*] Zaukazal je, da ne sme nihče motiti menihov na ta način, da bi na njih svetu lovil ribe in divjačino, pasel živino, sekal les ali jih kako drugače vznemirjal. Kdor bi temu ukazu nasprotoval, naj plača, ako je svoboden ali pa ministerial, samostanskemu odvetniku deset liber, ako pa spada k nižjemu ljudstvu, pa trideset solidov. Te ustanove ne sme prelomiti nobeden izmed njegovih (Otokarjevih) naslednikov. Noben patriarh in noben škof nima pravice, da bi kako predrugačil kartuzijanski red v rečenem kraju. Ako bi imenovani red prenehal iz katerega vzroka, naj on (Otokar) ali pa njegovi naslednikí dobé samostansko posestvo.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Otacher dei gratia marchio de Styra, Heinricus Bris, Erchenbertus gener eius, Liupoldus de Hoheneke et fius (!) eius Wergandus . . ."*

„Acta sunt hec anno dominicę incarnationis millesimo CLXV.,[1] *Alexandro III. apostolicę sedi presidenti (!), Friderico imperatore regnante, Ŏdalrico in cathedra Aquilegensi presidente, Basilio priore in heremo Chartusiensi, Beremundo priore loci ehuius (!) existente."*

[Izvirna listina v Štajerskem deželnem arhivu. — Pusch et Frölich, Diplom. sacra duc. Styriae, II, 57, št. 1. — Caesar, Ann. Styriae, I, 759, št. 34. — Pez, Cod. dipl. epist., VIa, 442, št. 166. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 452, št. 485.]

Št. 480.

(Okoli leta 1165.)

Svobodni Majnhalm s Kranjskega [*„Meginhalmus de Chraine ingenuus homo"*] je volil Admontskemu samostanu svojo lastnino v Welzu. Po njegovi smrti je njegova soproga Sofija nekoliko let sebi

[1] Ustanovitelj samostana v Žičah je bil mejni grof Otokar V., ki je umrl dne 31. decembra leta 1164. Listina ima letnico 1165 ter pečat Otokarja VI. Iz tega sledi, da so to, kar je Otokar V. določil, zapisali še le po njegovi smrti v taki obliki, kakor da bi bil sam sestavil listino.

pridrževala samostanu podeljeno imetje; a ko je dobila pet mark srebra, ga je po Otokarju, mejnem grofu štajerskem, odstopila imenovani cerkvi.

Naštetih je več prič.

Datum manjka.[1]

[Cod. trad. Admont., IV, 221, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 455, št. 488. — Schumi, Urkb. f. Krain, I, 169, št. 171a.]

Št. 481.

(Okoli leta 1165.)

„Liupoldus de Erlach"[2] voli po svojem gospodu, štajerskem mejnem grofu Otokarju, Admontskemu samostanu pol kmetije in dva dvora v fari, Dechantskirchen[3] imenovani.

Med pričami se tudi omenja *„Engilbertus comes de Gorze"*.

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont. IV, 222, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Pez, Thesaur. anecd., IIIc, 762, št. 77. — Caesar, Ann. Styriae, I, 756, št. 18. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 455, št. 487.]

Št. 482.

(Leta 1165. ali pa 1166.)

Grof Bertold iz Tirola *[„comes Perehtolt de Tiroles"]* podeli Brixenski cerkvi dve kmetiji v Timenici na Koroškem *[„duas hůbas Carinthię in villa Tibnize"]*.

Naštetih je več prič.

Datum manjka.[4]

[Cod. 515 v državnem arhivu na Dunaju. — Roschmann, De episcopatu s. Cassiani, Ib, 54. — Redlich, Acta Tirolensia, I, 172, št. 492. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 407, št. 1085.]

Št. 483.

(1166, po 29. marcu.)

V tistem času so grofje iz Plaina in palatinski grofje (Wittelsbachi) z vojsko napadali posestva solnograškega nadškofa Konrada II. po Bavarskem, koroški vojvoda (Herman) in štajerski ministeriali pa po Koroškem. Z ropanjem in požiganjem so naredili mnogo škode na solnograških tleh. Nadškof se ni vdal svojim nasprotnikom, temuč je

[1] Imena prič kažejo, da je Sofija okoli leta 1165. odstopila Admontskemu samostanu posestvo v Welzu.

[2] Erlach, vas pri Püttenu na Dolenjem Avstrijskem.

[3] Dechantskirchen, vas pri Friedbergu na severovzhodnem Štajerskem.

[4] Zastran datiranja glej Redlich, l. c.

vse po vrsti ukrotil, nekatere s cerkvenimi kaznimi, namreč z izobčenjem, nekatere pa z mečem svojih ministerialov in drugih fevdnikov.[1]

Vita Gebehardi et succ., c. 25 (MG. SS., XI, 46): „Hac igitur tempestate inexplicabilibus persecutionum turbinibus Dei agonitheta circumvallatus, in Bawaria videlicet Plagiensibus et palatinis comitibus cum aliis illorum complicibus, in Karinthia vero duce Karinthiae et Stirensibus ministerialibus rapinis ipsum et incendiis ac multimodis insidiis infestantibus, immobilis in templo Domini columpna persistebat, et tam ecclesiastica censura, id est excommunicationis iaculo illos feriebat, quam et materiali ministerialium et aliorum ecclesiae suae fidelium gladio omnes revincebat."

Št. 484.

(1166, meseca aprila.) Rezno.

Rimski cesar Friderik piše vsled pritožbe bamberškega škofa E(berharda) koroškemu vojvodu Hermanu, da je na posestvu, katero je škof popolnoma pravilno dobil od norimberškega grajskega grofa *[„a burcgravio de Nurenberg"]*, imel sodne obravnave ter sebi v korist razsojeval pravde takrat, ko je bil škof vsled njegovega (cesarjevega) poziva pred kratkim zarad državnih zadev v Norimberku, sedaj pa v Reznu. Vsled škofove pritožbe so knezi sklenili na državnem zboru, da ne sme (vojvoda) na nobenem posestvu rečenega škofa izvrševati sodstva takrat, kadar bi imel ta vsled njegovega (cesarjevega) ukaza opraviti z državnimi zadevami. Zato mu (vojvodu) ukazuje, da popravi to, kar je na omenjenem posestvu storil nezakonitega, da se škof ne bode več pritoževal.

Datum manjka.[2]

[Izvirna listina v Državnem arhivu v Monakovem. — Mon. Boica, XXIX[a], 382, št. 513. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 410, št. 1095.]

Št. 485.

1166. Monastero.

Ulrik, izvoljeni patriarh oglejski, naznanja, da je tržaški škof Bernard *[„Wernhardus Tergestinus episcopus"]* podelil oglejskemu samostanu sv. Marije, ondotni opatici Hermelindi in drugim tamošnjim Kristusovim služabnicam *[„monasterio sancte Marie Aquilegie constituto ac sororibus nostris Hermilinde ejusdem monasterii abbatisse ceterisque Christi famulabus ibidem Deo servientibus"]* desetino v kraju Izoli, ki leži v njegovi (Bernardovi) škofiji *[„decimam cujusdam loci sui episcopatus, qui Insula nominatur"]*. To desetino je prej imel goriški grof

[1] To se je zgodilo takrat, ko so cesar Friderik in njegovi pristaši z vso močjo podpirali protipapeža Paskala II. Solnograški nadškof je stal na strani papeža Aleksandra III. Cesar Friderik je dne 29. marca leta 1166. proglasil nadškofa za sovražnika države ter pozval vse svoje zveste privržence na boj zoper njega.

[2] Zastran datiranja glej dotično opazko v Mon. Boica, l. c. p. 383.

Engelbert [*„comes Engelbertus de Goricia“*] kot fevd Tržaške cerkve in rečenega škofa, a jo je potem odstopil. Kdor bi se hotel polastiti omenjene desetine, naj plača imenovanemu samostanu 20 mark preiskanega zlata [*„XX marchas examinati auri“*].

Med pričami se tudi omenjajo: *„... Engelbertus marchio Hystrie, ... Detricus de Lenstaine, Stefanus de Duino, ...“*

„Actum est feliciter in prefato monasterio, anno ab incarnatione Domini MCLXVI., indictione XIIII.“

[Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1166.]

Št. 486.

1166. Oglej.

Izvoljeni oglejski patriarh Ulrik [*„Vorlicus“*] potrjuje, da je njegov fevdnik in odvetnik, goriški grof Engelbert [*„comes Engilbertus de Goricia“*], iznova podelil tisto odvetniško pravico, katero je nekdaj imel do opatije Marije Device v Ogleju, na oltar rečene opatije ter opatici Hermelindi in njenim sestram.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Chono Concordiensis et Wernardus Tergestinus episcopi, Ionathas S. Felicis prepositus, Engilbertus marchio Hystriae, ... Dietricus de Leunstaine, Stephanus de Duino, ...“*

„Actum est feliciter in prefato monasterio anno ab incarnatione Domini MCLXVI., ind. XIIII.“

[Izvirna listina v Mestni knjižnici v Vidmu. — Kandler, Codice dipl. Istriano ad a. 1166. — Joppi v Archeografo Triestino, XI (1885), 386, št. 5.]

Št. 487.

(Pred letom 1167.)

Eberhard od Drave [*„Eberhardus de Thrae“*] podeli v navzočnosti krškega škofa Romana I. Solnograški cerkvi neko posestvo v Tamswegu.[1]

Datum manjka.[2]

[Cod. št. 341 v Državnem arhivu na Dunaju. — Chmel v Notizenblatt der kais. Akad., V, 531. — Hauthaler, Salzburger Urkb., I, 663, št. 166.]

Št. 488.

1167, dne 6. marca. Breže.

Solnograški nadškof Konrad II. razsodi, da naj Admontski samostan obdrži to, kar mu je volila Matilda, hči breškega sodnika Alberta.

[1] Tamsweg, trg v Lungauu na Solnograškem.

[2] Leta 1167. je umrl krški škof Roman I. (Gl. št. 489.)

Med pričami se tudi omenjajo: „... *Ödalricus comes de Huninburch, Eberhardus de Trah, Fridericus de Petouia, ... Rahwinus de Schellinberg ...*"

„*Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCLXVIII. (!), indictione XV., II. nonas Marcii, in palatio Frisacensi, anno pontificatus nostri III.*" [1]

[Izvirna listina, nekdaj v Admontu, sedaj njen prepis v Deželnem arhivu v Gradcu. — Pez, Thesaur. anecdot., IIIc, 717, št. 380. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 464, št. 501. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 414, št. 1103. — Wichner, Gesch. v. Admont, I, 290, št. 51.]

Št. 489.

1167, dne 3. aprila.

Takrat je umrl krški škof Roman I.; njegov naslednik je bil Henrik I., opat v samostanu sv. Petra (v Solnogradu).

Contin. Admunt. ad a. 1167 (MG. SS., IX, 584): „Romanus Gurcensis episcopus obiit. Heinricus abbas Sancti Petri succedit."

S. Rudberti Salisburg. ann. breves ad a. 1167 (MG. SS., IX, 758): „Romanus Gurcensis episcopus obiit, pro quo Heinricus abbas Sancti Petri eligitur."

Ann. s. Rudberti Salisburg. ad a. 1167 (MG. SS., IX, 776): „Romanus Gurcensis episcopus obiit; Heinricus abbas Sancti Petri ei succedit."

Chronicon Gurcense, c. 4 (MG. SS., XXIII, 9): „Huius tempore dominus Romanus senior clausit diem ultimum a. 1166; hic prebendam fratrum ... auxit, episcopatum sublimavit, 4 castra construxit, Strazburch et Pockstain [2], Predsiggin [3] et Wolchenburch [4], monasterii fundamenta iecit, multo tempore strennue archiepiscopatum rexit, patriarchatui profuit; sedit autem annis sub domino Chuonrado 17, sub sancto Eberhardo 17, sub domino Chuonrado Pataviensi duobus."

Necrol. Admunt. ad 3. non. Apr. = 3. aprila (MG. Necr., II, 294): „Romanus ep."

Necrol. S. Lamberti ad 3. non. Apr. = 3. aprila (MG. Necr., II, 320): „Romanus ep. Gurcensis."

Necrol. Runense ad 3. non. Apr. = 3. aprila (MG. Necr., II, 345): „Romanus Gurcensis ep."

Necrol. Milstat. ad 3. non. Apr. = 3. aprila (MG. Necr., II, 458): „Romanus ep."

Necrol. Seccov. ad 2. non. Apr. = 4. aprila (MG. Necr., II, 409): „Romanus ep. Gûrcensis sen."

Št. 490.

(1167, med 3. aprilom in 30. avgustom.)

Takrat je Henrik, opat v solnograškem samostanu sv. Petra, postal krški škof. Vladal je svojo cerkev sedem let za časa razkola v katoliški cerkvi. Ustanovil je kartuzijanski samostan v Jurjevem. Od

[1] Zastran letnice glej Meiller, Salzb. Reg., 477, not. 11.
[2] Böckstein severozahodno od Starega dvora na Koroškem.
[3] Prožin vzhodno od Celja na Štajerskem. Ta grad se prvič omenja leta 1158.
[4] Razvaline pri Obli gorici jugovzhodno od Litije na Kranjskem. Prvič se ta grad omenja leta 1161.

Wolfberta iz Liemberga je kupil grad Važenberg blizu Trušenj. Grad Kunšperk je dal razrušiti. Vojskoval se je z uspehom z Otonom iz Herneka in Rajnbertom iz Cmureka.

Chronicon Gurcense, c. 5 (MG. SS., XXIII, 9): „Post discessum domini Romani senioris, vigente adhuc scismate sub domino Chuonrado qui et Pataviensis, electus est dominus Hainricus abbas Sancti Petri (sc. Salzburgensis) in Gurcensem episcopum et ab archiepiscopo ordinatus est, rexitque ecclesiam in pace tempore scismatis 7 annis. Hic instituit cenobium in Giriou[1] Cartusiensium in honore sancti Iohannis baptiste, et castrum in Trhusen quod Waysenberch dictum[2] est, a Wolfperto de Liebenberch centum marcis et aliis bonis redemit. Chuongisperch[3] destruxit, Ottonem[4] et Reinbertum[5] cepit, de quibus ut de ecclesie hostibus magnifice triumphavit."

Št. 491.

1167, dne 30. avgusta. Breže.

Solnograški nadškof Henrik II. naznanja, da se je v njegovi navzočnosti in v navzočnosti krškega škofa Henrika napravil mir med Šentpavelskim samostanom in njegovim (nadškofovim) ministerialom Sigmarjem zarad nekega posestva na gori Pustrici *[„in monte qui dicitur Pûstirs"]*. Sigmar in njegov brat Rudolf (iz Lipnice) se odpovesta temu posestvu zase in za svoje sorodnike proti temu, da dobita v fevd štiri kmetije pri St. Salvatorju, dve pa pri Krki.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Heinricus Gurcensis electus, Otto prepositus de Jûn, Sigfridus et filius suus O(tto) de Leonstein, Hadinricus de Griuine, Perhtoldus de Mosiburch."*

„Acta sunt hec anno MCLXVIII.,[6] indictione XV., III. kalend. Septembris, anno pontificatus domini Chŏnradi II. archiepiscopi Ivuauensis IIII., in loco Frisacensi".

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 416, št. 1108.]

Št. 492.

1167. Pilštanj, Motnica.

I. Oton, sin Gotboldov, prepusti svojemu stricu, kleriku Henriku, po nasvetu (krškega škofa Henrika) svoj fevd blizu Zilje v kraju,

---

[1] Jurklošter na južnem Štajerskem. Gl. št. 534.
[2] Važenberg, vas severozahodno od Velikovca na Koroškem.
[3] Kunšperk, severozahodno od Brežic na Štajerskem.
[4] Oton iz Herneka. Hernek je severovzhodno od Velikovca.
[5] Rajnbert iz Cmureka.
[6] Ako se oziramo na indikcijo in število vladarskih let nadškofa Konrada, moramo reči, da je bila ta listina spisana leta 1167., ne pa leta 1168. V tej listini se omenja Heinricus Gurcensis electus, ki je bil dne 4. marca leta 1168. posvečen. Meseca avgusta leta 1168. ni bil torej več „electus".

„Ŵrslich"[1] imenovanem [*„beneficium suum prope Gylam in loco Ŵrslich situm"*], pod pogojem, da ga stric obdrži do svoje smrti, potem ga pa zopet on (Oton) dobi.

„Factum est hoc apud Pilstain in presentia nostri (sc. episcopi)".

Med pričami se tudi omenjajo: *„Berhtoldus archidiaconus de Graze, Fridericus parrochianus de Pilstain, . . . Walchon de Globazniz, Ernst de Pilstain, . . . Marchwart de Witenstain, . . ."*

II. Pozneje je rečeni Oton pri Motnici [*apud Motniz"*] odstopil svojemu stricu en travnik na gori, „Thimnich"[2] imenovani. Pri tej daritvi sta bila med drugimi tudi prisotna krški škof in pa „Eberhardus de Griuene".

III. Ko se je škof povrnil iz Marke [*„reversis vero nobis a March ia"*], je Oton v navzočnosti mnogih oseb potrdil svoje daritve.

„Actum anno MCLXVII., indict. XV, anno nostrę electionis primo."

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 192, št. 251. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, III, 7, št. 5.]

Št. 493.

(Med letom 1167. in 1181.)

G., soproga D(ietmarja) de Aicheim[3], podeli samostanu sv. Petra (v Solnogradu) svoje posestvo v Kirchbergu[4].

Med pričami se tudi omenjata: *„. . . Svitker de Holnburc, Marcuart de Leibach, . . ."*

Datum manjka.

[Cod. M v samostanu sv. Petra v Solnogradu. — Chmel v Notizenblatt der kais. Akad. in Wien, VI (1856). 283. -- Hauthaler, Salzb. Urkb., I, 466, št. 390b. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 412, št. 1099.]

Št. 494.

1168, dne 18. februarja. Admont.

Solnograški nadškof Konrad II. potrdi to, kar je Rajnhard, župnik v Adriachu [*„Reinhardus plebanus de Adria"*], podelil Admontskemu samostanu.

Med pričami se tudi omenja *„Meinhalmus frater Ottonis et Heinrici de Griuine . . . capellanus noster [sc. archiepiscopi]."*

[1] „Ŵrslich prope Gylam" je po mojem mnenju isti kraj, kakor „Worzilich" ali „Worcilich", ki se omenja v nekem urbarju samostana v Možnici. (Gl. Jaksch, Mon. Car., IVa, 247 in 249, št. 2149.) Ta kraj je bil poleg Zilje na Koroškem. Kako se kraj dandanes zove, ako se sploh še nahaja, mi ni znano. Jaksch in Zahn mislita, da „Ŵrslich" je vas Oslešica pri Žusmu na Štajerskem, „Gyla" pa Virštanjski potok, kar se mi pa ne zdi verjetno.

[2] Goro „Thimnich" nam je iskati v Krški dolini na Koroškem. (Gl. Gradivo, III, št. 264, kjer se omenja neki kraj „Timnich".) Jaksch in Zahn mislita na goro Tinje vzhodno od Žusma; a menim da se motita.

[3] Eichham, jugozahodno od Laufena na Bavarskem.

[4] Kirchberg, vas vzhodno od Kotarč na Koroškem.

„Acta sunt hec anno MCLXVIII., indictione I., XIII. kalendas Marcii, anno pontificatus nostri IIII., in loco Admuntensi.“

[Izvirna listina nekdaj v Admontu, sedaj v prepisu v Deželnem arhivu v Gradcu. — Pez, Thesaur. anecdot., III c, 718, št. 39. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 469, št. 504. — Wichner, Gesch. v. Admont, I, 291, št. 52.]

Št. 495.

1168, dne 3. marca. Breže.

Solnograški nadškof Konrad II. podeli Admontski sirotišnici *[„ad hospitale pauperum Admuntensium“]* desetinski dvor tik Vrbskega jezera *[„decimalem curtem iuxta lacum Werthse“]* z vsemi desetinami, katere je njegov prednik, nadškof Eberhard, dal v fevd Majnhardu, proštu pri Stari kapeli *[„Meinhardus prepositus de Ueteri capella“]*, in Gotbertu, proštu na Otoku *[„Godbertus prepositus de Werthse“]*, in katere so po smrti teh dveh prišle v njegove (Konradove) roke.

Naštetih je več prič.

„Acta sunt hęc anno MCLXVIII., indictione II., V. nonas Martii, anno pontificatus nostri IIII., in villa Frisacensi.“

[Izvirna listina v Admontu. — Pez, Thesaur. anecdot., III c, 719, št. 40. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 470, št. 505. — Wichner, Gesch. v. Admont, I, 292, št. 53. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 418, št. 1113.]

Št. 496.

1168 (po 1. novembru). Lipnica.

Solnograški nadškof Adalbert podeli Konradu, župniku pri Sv. Florijanu[1], vas „Sůscintelrn[2], dobi pa zato od njega njegovo posestvo „Vôr“ pri Kotarčah[3].

Med pričami se tudi omenjajo *„Otto de Leonstaine[4] et fratres sui Ortolfus et Heinricus.“*

„Acta sunt hęc anno MCLXVIII., apud Libiniz, pontificatus autem nostri anno I.“[5]

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 473, št. 508. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 419, št. 1116.]

Št. 497.

1168. Lietzen.

Ko je grof Bertold iz Bogena *[„Perhtoldus comes de Pogene“]* v Rotenmannu umrl, je njegova soproga Liutgarda *[„Liukart“]* v blagor

[1] Vas Gross-St. Florian poleg Laznice na Štajerskem.

[2] Sůscintelrn (prav za prav Süssentäler = Sladke doline), sedaj S. Andrä i. Sausal zahodno od Lipnice na Štajerskem. (Cfr. Dulces valles v Gr. II, št. 296, 469, 473 in 482.)

[3] Kotarče, vas severovzhodno od Starega dvora na Koroškem.

[4] Leonstein nad Porečami poleg Vrbskega jezera.

[5] Solnograški nadškof Adalbert je bil šele dne 1. novembra leta 1168. izvoljen.

njegove duše prepustila Admontskemu samostanu eno kmetijo tik reke Krke pri Št. Juriju[1] v gorenjem delu vasi, potem pravico, uporabljati les v bližnjem gozdu, ter vsak teden še po en voz lesa iz rečenega gozda. *[„. . . mansum, qui est situs iuxta Gurkam fluvium in villa, quę dicitur ad sanctum Georium in supremo ipsius villę . . . cum agris et pratis, communi quoque usu lignorum de foresto adiacenti, et insuper de ipso foresto per singulas ebdomadas plaustrum unum lignorum."]*

Naštetih je več prič.

„Anno ab incarnatione domini MCLXVIII. . . . Hęc traditio facta est apud Liuzen."

[Cod. trad. Admont., II, 317 in IV, 233, sedaj v prepisu iz leta 1817, v Deželnem arhivu v Gradcu. — Mon. Boica, XIV, 34, št. 17. — Pez, Thesaur. anecd., III^c, 779, št. 107. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 475, št. 509. — Schumi, Urkb. f. Krain, I, 122, št. 132.]

Št. 498.

(Najbrže leta 1168.)

Krška cerkev odstopi za časa (krškega) škofa Henrika Šentpavelskemu samostanu pet kmetij v Dravskem dvoru[2] in devet kmetij pri Gosinjah[3], dobi pa zato pristavo pri Homu[4], tri kmetije in tri vinograde pri Ostrovici ter dve kmetiji pri Št. Mihelu[5] blizu Št. Vida[6]. *[„Accepimus ab eis V in Trahouen et VIIII aput Gensd(orf); acceperunt a nobis curtim stabulariam aput Chulmen et aput Osterwiz III mansus et totidem vineas et aput sanctum Michahelem II mansus prope sanctum Vitum."]*

Datum manjka.[7]

[Cod. trad. S. Pauli, c. 69 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 54 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) k letu „1168—1174." — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 194, št. 254.]

Št. 499.

(Okoli leta 1168.)

Šentpavelski samostan, čigar posestva so barbari opustošili *[„apostolica predia faucibus barbarorum dilacerata"]*, odstopi 70 kmetij po Savinjski dolini *[„LXX mansus in Saunie partibus"]* Wolfingu iz Sveč[8] *[Wluingus de Zwakach"]*, ta pa prepusti samostanu 30 kmetij

[1] Najbrže sedanja vas Dvor blizu Žužemperka, kjer je ondotna cerkev posvečena sv. Juriju.
[2] Dravski dvor, vas pri Tinjah na Koroškem.
[3] Gosinje, vas blizu Malega Št. Vida.
[4] Hom (Holm) pri Važenbergu severozahodno od Velikovca.
[5] Slovenski Št. Mihel v občini Važenberg.
[6] Mali Št. Vid v občini Važenberg.
[7] Leta 1167. je tu omenjeni Henrik postal krški škof, leta 1169. dne 5. marca je pa papež Aleksander III. potrdil to zameno z besedami „quas (sc. commutationes) cum abbate et fratribus sancti Pauli fecistis." (Gl. št. 500.)
[8] Sveče, vas v Rožni dolini na Koroškem.

na Vognjem polju[1] in sedem v Bukovski vasi[2] [*„XXX vero ad Pogenuelt et VII ad Půchdorf“*]. Samostan je tedaj dobil za mnogo kmetij le malo, a za tuj svet domačo zemljo [*„magnis parva et peregrinis domestica commutantur“*].

Med pričami se tudi omenjajo: *„Perhtolt comes de Tierols, ... Otto de Holenburc*[3]*, .., Gerlocus de Seburc*[4]*, Otto de Ratenst(ein)*[5]*, ...“*

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 35 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 36 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Zahn, Urkb. f. Steiermark, II, 8, št. 13 k letu „c. 1170.“ — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 417, št. 1111.]

Št. 500.

1169, dne 5. marca. Benevent.

Papež Aleksander III. sprejme vsled prošnje krškega prošta Romana in njegovih kanonikov njih cerkev v svoje varstvo. Potrdi jej vsa posestva, katera že ima ali pa jih še pridobi, tako med drugim posestvo v Otmanjah, katero sta njih cerkvi podelila plemenita Engelskalk in Rachwin[6] [*„predium Otmanach, quod nobiles viri Engelschalchus et Rewinus ecclesie vestre pia largitione contulerunt“*], potem posestvo in podložnike v Tigrčah, katere je njih cerkvi odstopila plemenita Diemuda, ter faro, katero je na istem posestvu ustanovil rajnki solnograški nadškof Konrad[7] [*„predium et familiam Tigrich, quam nobilis domina Dimut ecclesie vestre tradidit, et parrochiam, quam in eodem predio pie memorie Corradus quondam Salzburgensis archiepiscopus ad vestre ecclesie honorem et commodum ordinavit“*], dalje posestvo v Žalnji vasi [*„predium ... Salchendorf“*] ter desetino od soli, sira, medu in prašičev iz Marke, katero jim je podelil krški škof Roman[8] [*„decimas salis, caseorum, mellis et porcorum de Marchia de domo Gurgensis episcopi intuitu vobis devotionis a prefato episcopo Romano concessas“*]. Tudi jej potrdi (namreč Krški cerkvi) svobodno ordinacijo in administracijo pri kapeli sv. Marjete v Otmanjah in pri cerkvi sv. Martina pod Ostrovico s podložniki in vsemi dohodki, kakor jim je (kanonikom) vse to podelil nadškof Eberhard[9]. [*„Nichilominus etiam vobis auctoritate apostolica confirmamus liberam ordinationem et amministracionem capelle sancte Margarite de Otmanach et ecclesie sancti Martini in curia Osterwic cum familia et universis utilitatibus*

[1] Vognje polje, vas med Dravo in Blaškim jezerom na Koroškem.
[2] Bukovska vas je med Slovenjim Gradcem in Spodnjim Dravbergom na Štajerskem.
[3] Humberg nad Dravo severozahodno od Borovelj.
[4] Seeburg, sedaj razvaline pri Porečah nad Vrbskim jezerom.
[5] Podgrad (nemško Rottenstein), vas pri Dravi zahodno od Galicije na Koroškem.
[6] Gl. št. 119.
[7] Gl. št. 134, 135 in 136.
[8] Gl. št. 471.
[9] Gl. št. 461.

suis, quemadmodum prenominatus archiepiscopus Eberardus canonice vobis concessit et scripto proprio confirmavit."]

„Dat. Beneuent . . . III. non. Martii, indictione II., incarnationis dominice anno MCLXVIII., pontificatus vero domni Alexandri pape III. anno X." — *„Quotiens illud a nobis."*

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 195, št. 256.]

Št. 501.

1169, dne 24. marca. Radovljica in Beljak.

Ulrik [*„Ŏdalricus"*], patriarh oglejski, potrdi vsled prošnje krških kanonikov daritev svojega prednika, rajnkega patriarha Peregrina,[1] ki je rečenim kanonikom dal v fevd en dvor v Ogleju tik trga [*„curiam unam in Aquilegia iuxta forum sitam"*]. Tudi jim po zgledu svojega prednika odpusti pobrežnino in mitnino, katero bi morali dajati njih ljudje v Ogleju in pri Klužah, kadar bi za nje (za kanonike) in za njih sirotišnico spravljali tovore [*„ripaticum ac theloneum, quod homines eorum ad proprios usus fratrum et ad hospitale pauperum sŏmas deferentes in Aquilegia et apud Clusam persolvere deberent"*]. Po zgledu svojega prednika jim tudi prepusti na njih posestvu ležečo kapelo v Remšniku[2] [*„capellam quoque in predio eorum, quod Remsnich vocatur"*] z desetinami in vsemi priteklinami.

Med pričami se tudi omenjajo: *„. . . Richerus parrochianus de Villach, . . . comes Meinhardus de Shonenberch, . . . Waltherus archidiaconus Villacensis et Wigandus sacerdos, Johannes de Rase, Ŏdalricus de Capella, Dominicus de Fustriz plebani."*

„Actum anno dominicę incarnationis MCLXVIIII., indict. II.; apud Ratmarsdorf postulata, sed apud Villacum VIIII. kalend. April. data."

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 198, št. 258.]

Št. 502.

(1169 konec marca).[3] Beljak.

Oglejski patriarh Ulrik izloči cerkev sv. Ivana Krstnika v Gosinji vasi[4] z doto in pokopališčem vred [*„ecclesiam sancti Iohannis baptistę in villa, quę Gostindorf dicitur, constitutam unacum dote et*

---

[1] Gl. št. 108.

[2] Najbrže Remšnik jugovzhodno od Železne Kaple na Koroškem, kjer se dandanes nahaja cerkev sv. Lenarta in cerkev sv. Marjete. Remšnik na Štajerškem ni bil v Oglejski patriarhiji in tudi še ni imel leta 1169. svoje cerkve.

[3] Imena prič nam kažejo, da je bila ta listina spisana nekako v istem času, kakor listina pod št. 501.

[4] Gosinja vas ali Št. Janž, zahodno od Slovenske Kaple na Koroškem.

cimiterio suo"] iz Kapelske fare[1], kar se je zgodilo z dovoljenjem kapelskega župnika Ulrika *[„a plebe de Capella consensu fratris nostri Ölrici plebani eiusdem plebis"]*, ter jo podeli Vetrinjski cerkvi *[„Victricensi ecclesię"]* in tamošnjim bratom, da bodo njih koloni imeli tam (v Gosinji vasi) svoje zavetje. Dušno oskrbovanje in vse farne pravice naj še dalje obdrže rečeni župnik (v Kapli) in njegovi nasledniki. Zato pa odstopijo bratje Vetrinjske cerkve imenovani fari dober srebrn kelih in mašno opravo ter obljubijo, da ne bodo motili omenjene fare v njenih pravicah.

Med pričami se tudi omenjajo: *„... Walterus Villacensis archidiaconus, ... Richerus Villacensis plebanus, ... Iohannes plebanus de Rase, ..."*

„Actum est feliciter Villaci, anno domini MCLXVIIII., indictione II."

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 421, št. 1123.]

Št. 503.

1169, dne 15. junija.

Oglejski patriarh Ulrik II. naznanja, da je s svojim fevdnikom in odvetnikom, grofom Engelbertom *[„cum dilecto fideli et advocato nostro comite Engelberto"]*, po nasvetu svojih bratov in fevdnikov podelil samostanu sv. Marije v Ogleju *[„monasterio sancte Marie de Aquilegia"]*, njegovi opatici Hermelindi *[„sorori nostre Ermilinde ejusdem monasterii abbatisse"]* ter drugim ondotnim sestram za večne čase vse svoje pravice do dvora rajnkega Regenharda iz Motovuna *[„quicquid juris in curia quondam Regenhardi de Montona habuimus"]*. Patriarh tudi potrdi to, kar je daroval rečenemu samostanu Regenhard, ki je stanoval v omenjenem dvoru.

Med prisotnimi se tudi omenjata: *„... Bertoldus de Moseburch, Reibot de Moseburch ..."*

„Actum est feliciter anno dominice incarnationis MCLXVIIII., indict. II., decimo septimo kal. Julii."

[Izvirna listina v Mestni knjižnici v Vidmu. — Kandler, Codice dipl. Istriano ad a. 1169. — Joppi v Archeografo Triestino, XI (1885), 387, št. 6.]

Št. 504.

1169. Strassburg.

Krški škof Henrik, hoteč odstraniti prepir med svojima ministerialoma, Otonom in njegovim stricem Henrikom, dovoli po nasvetu svojih ministerialov, da ima rečeni Henrik do svoje smrti v svoji po-

[1] Slovenska Kapla, vas zahodno od Borovelj.

sesti vas Ješovec[1] v Marki, Oton naj pa dobi od svojega strica dve kmetiji v vasi „Vrslich" poleg reke Zilje[2] [„... *ut prefatus Heinricus villam unam in Marchia dictam Gelsuiz superius, quoad viveret, in possessione haberet, dictus vero Otto a patruo suo duas hubas sitas in villa, que dicitur Vrslich, iuxta aquam Gîlam reciperet."]* Kdor bi drugega preživel, naj ima oboje, vas in kmetiji. Krški škofje naj skrbé, da bode imenovani Henrik varen pred silo svojega nečaka Otona in drugih. Meje rečene vasi morajo biti iste, katere so bile takrat, ko je vas imel njegov ministerial Gotbold, brat omenjenega Henrika.

Med pričami se tudi navaja *„Arnoldus de Thrussen"*.

„Actum vero ab incarnatione domini MCLXVIIII., indictione II., in castro Strazburch."

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist duc. Car., I, 194, št. 255. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, III, 8, št. 6.]

Št. 505.

1169. Št. Vid.

Krški škof Henrik[3] naznanja, da sta Dietrik iz Leonsteina[4] *[„Dietricus de Leonstaine"]* in njegov sin Liupold odstopila farni cerkvi sv. Ivana Krstnika na Krki v popolno last svojega hlapca Bertolda, njegovo soprogo in njegove štiri otroke ter dobila za nje tri marke in pol talenta breških novcev, katere je izplačal kaplan Konrad. To se je zgodilo v njegovi (škofovi) navzočnosti in v navzočnosti koroškega vojvoda Hermana s pogojem, da to izročitev odobré tudi Dietrikova soproga Berhtrada in ostali njegovi otroci.

Med pričami se tudi omenjajo: *„... Ditricus de Scalach liber; ... Chûno de Iune et filius eius Hawardus, ... Gotfridus de Possowe ..."*

„Actum anno domini MCLXVIIII., indict. VII.,[5] sub imperatore Friderico, loco apud sanctum Vitum ante domum Bernhardi, die ..."[6]

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 199, št. 260.]

Št. 506.

1169. Oglej.

Ulrik, patriarh oglejski in legat Apostolske stolice, podeli opatu Kadlochu iz Podkloštra *[„Kadlocho abbati de Arnoldestaine"]* in njegovi cerkvi desetine od vseh tistih novin, katere sta on (Kadloch)

[1] Na južnem Štajerskem je več vasi, katerim pravijo Ješovec (pravilno Jelševec). En Ješovec je pri Kozjem, eden severno od Pilštanja in eden pa jugozahodno od Šmarij pri Jelšah.
[2] Zastran vasi „Vrslich" glej dotično opazko pod št. 492.
[3] Škofovo ime se nahaja samo na pečatu, v listini pa ne.
[4] Leonstein, sedaj razvaline zahodno od Celovca pri Porečah.
[5] Namesto „indict. VII." bi moralo stati „indict. II."
[6] Za besedo „die" je nekoliko praznega prostora, kjer naj bi stal datum za dan in mesec.

in njegov prednik, rajnki opat Hingiram, dala napraviti v korist samostanu, ali pa tudi od tistih, katere še on (Kadloch) da narediti *[„... decimas omnium novalium, que predecessor tuus Hingiram bone memorie abbas et tu ad usus ecclesie tue ac fratrum tuorum extirpari fecisti et in futurum facies."]* Patriarh podeli rečene desetine z dovoljenjem in po nasvetu vseh svojih bratov (župnikov) in faranov, ki prebivajo v bližini njegove (opatove) cerkve *[„de communi consensu et consilio fratrum nostrorum (et) parrochianorum, qui circa ecclesiam tuam sunt constituti"]*. Dalje loči patriarh kapelo sv. Andreja[1], ki se nahaja blizu samostana, z njeno dotacijo in z njenim pokopališčem vred od fare sv. Ivana[2] ter jo z dovoljenjem njenega župnika Walterja prepušča njemu (opatu) in njegovim naslednikom; vendar naj rečena fara še za naprej obdrži krstne, pogrebne in pa še druge farne pravice. *[„Capellam quoque sancti Andree non longe a monasterio tuo sitam cum dote ac cimiterio suo a plebe sancti Iohannnis absolvimus et consenciente fratre nostro Waltero plebano eiusdem plebis tibi, frater abbas, tuisque successoribus in perpetuum habendam concedimus et donamus salvo tamen baptismo et sepultura et omni parrochiali iure prefate plebi."]* Tudi naj rečena fara dobi od samostana pol kmetije v vasi, Mostič[3] imenovani *[„in villa que Pruck dicitur"]*.

Priče: *„Chono Concordiensis, Wernardus Tergestensis et Fridericus Petenensis episcopi, Vdalricus Mosacensis, Pertoldus Hosiacensis, Eberhardus Belensis abbates, Vdalricus archidiaconus, Walterus Villacensis archidiaconus, Richerus Villacensis plebanus, Dominicus de Fwstrich[4], Geroldus de sancto Hermachora, Vdalricus plebanus de Capell[5], Hermannus dux Karinthie, comes Engilbertus, comes Woluradus, comes Heinricus de Frantenh(ausen)[6] et alii."*

„Actum est anno domini MCLXVIIII., indiction. II. Per manum Romuli scriptum Aquilegie."

[Prepis iz leta 1471. v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 424, št. 1129.]

Št. 507.

1169. Oglej.

Ulrik, patriarh oglejski in legat Rimske stolice, podeli podklošterskemu opatu Kadlochu *[„Kadlocho abbati in Arnalstain"]* in njegovi cerkvi vse novine z njih desetinami vred *[„omnia et sin-*

[1] Kapela sv. Andreja v Vratih jugozahodno od Podkloštra.
[2] Vas in cerkev sv. Ivana je leta 1348. zasula gora Dobrač.
[3] Vas Mostič je leta 1348. zasula gora Dobrač. V raznih virih dobimo za to vas izraze: Mostic, Mostich, Pruck, Prukke, Pons itd.
[4] Bistrica na Dravi jugovzhodno od Paterniona.
[5] Slovenska Kapla v Rožni dolini zahodno od Borovelj.
[6] Frontenhausen na Bavarskem severovzhodno od Vilsbiburga.

gula novalia et eorum decimas"], katere (novine) sta on (Kadloch) in njegov prednik, rajnki opat Hingiram, dala napraviti na korist svoje cerkve in svojih bratov ali pa bi jih on (Kadloch) še le dal narediti. Patriarh podeli te novine in desetine z dovoljenjem in po nasvetu svojih bratov (župnikov) in faranov, ki prebivajo blizu njegove (opatove) cerkve *[„de consensu et consilio fratrum nostrorum et parrochianorum penes tuam conmorancium ecclesiam"]*. Dalje loči patriarh kapelo sv. Andreja,[1] ki ni daleč od njegovega (opatovega) samostana, z njenim pokopališčem in z njeno dotacijo vred od fare sv. Ivana[1] ter jo z dovoljenjem Waltherja, ki je župnik v rečeni cerkvi, prepušča njemu (opatu) in njegovim naslednikom; vendar naj rečena fara še za naprej obdrži krstne, pogrebne in pa še druge farne pravice. *[„Cappellam sancti Andree haut longe a tuo monasterio positam unacum suo cimiterio et dote ibidem sequestramus a plebe sancti Iohannis et cum consensu fratris nostri Waltheri eiusdem ecclesie plebani tibi abbati et tuis successoribus perpetuo damus et concedimus possidendam demptis dumtaxat baptismo, sepultura et omnibus parrochialibus dicte plebis iuribus."]* Rečena fara naj zato kot odškodnino dobi od samostana pol kmetije v vasi, Mostič[1] imenovani *[„in villa Prukg nominata"]*.

Priče: *„Chono episcopus Concordiensis, Bernhardus Tergestinus, Fridericus Petinensis episcopi, Vlricus Mosacensis, Pertoldus Osyacensis, Eberhardus Belensis abbates, Vdalricus archidiaconus Aquilegiensis, Waltherus archidiaconus Villacensis, Richerus plebanus Villaci, Dominicus in Fewstricz, Geroldus in sancto Hermachora, Vdalricus in Capella plebani, illustris princeps dominus Herimannus dux Carinthie nobilesque Engelbertus, Woluradus, Heinricus de Frantenh(ausen) comites et alii quam plurimi honesti homines."*

„Acta sunt hec anno domini millesimo centesimo sexagesimo nono, indictione secunda . . . Script. Aquilegie per manum Romuli."

[Prepis iz 15. stoletja v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 424, št. 1130.]

Št. 508.

1170, dne 2. februarja. Oglej.

Ulrik, nekdanji mejni grof toskanski, in njegova soproga Diemuda *[„Diemot"]* podelita na oltar Marije Device ter v roke Ulriku, patriarhu Oglejske cerkve in legatu Apostolske stolice, grad Ahten *[„de castro Attens"]*, katerega imata sedaj, potem vas pod gradom z vsemi priteklinami, grad Partištajn[2] s priteklinami, vas Porčinj[3], vas

[1] Kje nam je iskati kapelo sv. Andreja, faro sv. Ivana in vas Mostič, glej pod št. 506.
[2] Partištajn (Partistagno), grad blizu Ahtna na Furlanskem.
[3] Porčinj (ital. Porzus), vas vzhodno od Ahtna.

Subit[1] in vas Prosnid[2], dalje vse, kar imata v Breginju in v Logju[3], potem vas Črnejo[4], vas Vizont[5], alod pri Nemah[6], dvor pri Hagu[7], vas, ki se zove „Latina", vas Medejo, vas „Rechelach", vas Vipolže, vas Volče ter vse pritekline teh vasi. *[„. . , et de castro Perhtensteine cum omnibus suis pertinentiis et de villa Porcil et de villa Subid et de villa Prosernich et de hoc toto, quod habet in Vergia*[8] *et Logre cum villa et omnibus suis pertinentiis, et de villa Cerneu et de villa Calmines et de allodio, quod habet apud Namach, et de curia apud Hage constituta et de villa, quae vocatur Latina, et de villa, quae vocatur Predegoy*[9], *et de villa Rechelach*[10] *et de villa Wipelsach et de villa Wolfschel . . ."]* Tudi podelita Oglejski cerkvi več svojih ministerialov, med njimi Henrika iz Vipolž in njegove sinove *[„Henricum de Wipelsach cum filiis suis"]*. Mejni grof Ulrik pravi, da je vsem tistim ministerialom, katerim je s silo vzel kako posestvo, to zopet povrnil. Večina ministerialov, kateri so imeli fevde od njega (od mejnega grofa), so jih sedaj sprejeli od patriarha ter temu prisegli zvestobo. Med njimi sta bila tudi Henrik iz Vipolž in njegov sin Ulrik *[„Henricus de Wipelsach et Wodolricus ejus filius"]*.

Med pričami se tudi omenja *„Frashan de Muruh"*.[11]

„Anno a nativitate domini MCLXX., indictione tertia, die Lunae secundo intrante mense Februario . . . Actum est hoc in civitate Aquileg."

[Notarski prepis iz leta 1215. — Rubeis, Mon. eccl. Aquil., col. 604. — Muratori, Antiqu. Ital. (ed. Arret.) IX, 591—596.]

Št. 509.

1170, dne 3. marca. Breže.

Rimski cesar Friderik potrdi samostanu v St. Lambrechtu njegova posestva in pravice.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Heinricus Gurcensis episcopus, Hermannus dux Karinthię, Engilbertus marchio de Chreiburc, . . . Engilbertus comes de Gorze, . . . Ŏdalricus comes de Huneburch, . . ."*

---

[1] Subit, vas severovzhodno od Ahtna.

[2] Prosnid, vas severovzhodno od Subita blizu avstrijske meje.

[3] Logje pri Breginju na Tolminskem.

[4] Črneja (Cerneu), vas severno od Ahtna.

[5] Vizont (ital. Chialminis), vas severozahodno od Črneje. Kako narečje se govori v Črneji in Vizontu, glej Матеріалы для южнославянской діалектологіи и этнографіи, II, 84—86 in 122—139. To knjigo je leta 1904. izdala ruska Akademija v Petrogradu.

[6] Neme (ital. Nimis), vas severozahodno od Ahtna.

[7] „Hage" je sedanja vas Ariis jugovzhodno od Kodrojpa na Furlanskem.

[8] Muratori ima „Vergin".

[9] Medeja, vas blizu Kormina, se je nekdaj zvala Pradigoj. (Gl. Izvestja Muz. društva, XIII, 84, št. 147.)

[10] Vas „Rechelach" je morda sedanje Orehovlje pri Mirnu na Goriškem.

[11] Prav za prav „Fraslau de Muruz", to je Braslav iz Moruzza. Ta Braslav se tudi omenja pod št. 367.

„Acta sunt hęc anno dominicę incarnationis MCLXX., indictione III., regnante domino Friderico Romanorum imperatore glorioso anno regni eius XVII., imperii autem XV. Apud Frisach V. nonas Martii.“

[Izvirna listina v St. Lambrechtu na Gorenjem Štajerskem; ravno tam tudi vidimiran prepis iz 13. stoletja. — Frölich, Diplom. Styriae, II, 278, št. 26. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 478, št. 513.]

Št. 510.

1170, dne 10. marca. Breže.

Rimski cesar Friderik I. podeli Krški škofiji in njenim kanonikom vse rudnike, ki se nahajajo na njih zemlji.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Hermannus dux Karinthie, ... Engelbertus marchio de Craiburch et frater eius comes Rapoto de Ortenberch, Perhtoldus comes de Andesse, Engelbertus comes de Gorze, ... W̊lricus comes de Huneburch ...“*

„Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCLXX., indictione III., regnante domino Friderico Romanorum imperatore gloriosissimo anno regni eius XVII., imperii autem XV., ... Data apud Frisacum, VI. idus Marcii.“

[Kopialni knjigi št. I. in IV. v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Stumpf-Brentano, Acta imperii. 519, št. 364. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 202, št. 265.]

Št. 511.

1170, dne 19. marca. Lipnica.

Rimski cesar Friderik I. potrdi vsled posredovanja koroškega vojvoda Hermana in andechškega grofa Bertolda [*„Hermanni illustris ducis Karinthie et Berchtoldi comitis de Andessa“*] ter vsled prošnje šentpavelskega opata Peregrina in njegovih sobratov Šentpavelskemu samostanu njegova posestva. Nihče naj ne dela krivic ne samostanu, ne opatu in ne menihom. Kar se tiče samostanskih posestev v Velikovcu [*„de bonis Volkenmarckt constitutis“*], naj nihče ne zahteva, da bi jih dobil v fevd. V tem kraju imata vse pravice opat in konvent. Vse pravice te vasi, trg in tržne pravice naj služijo le opatu in koristi njegove cerkve. [*„Suum est enim universum ius eiusdem ville et forum et omnia fori iura ad voluntatem suam et commodum ecclesie tantummodo dispensare.“*] Tudi naj se nihče s silo ne polasti odvetništva čez Šentpavelsko cerkev. Le tisti naj bo odvetnik, kogar je konvent izbral izmed ustanoviteljevih sorodnikov. Ako bi pa med njimi ne bilo sposobnega, ima cerkev pravico, da odstrani nezmožnega ter si izbere drugega. Kdor bi bil postavljen za samostanskega odvetnika, naj ne gleda na svoj dobiček, pač pa naj zvesto pomaga cerkvi. Kdor

bi tej cesarski določbi nasprotoval, naj plača globe 50 funtov čistega zlata, in sicer 20 v državno blagajnico, 20 cerkvi in 10 pa v dvorno pisarnico [*„cancellario curie“*].

Med pričami se tudi omenjajo: *„Henricus Gurcensis episcopus, Hermannus dux Karinthie, comes Berchtoldus de Andessa, Degnardus de Helenstein.“*

„Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCLXX., indictione tertia, regnante domino Friderico Romanorum imperatore gloriosissimo anno regni eius decimo septimo, imperii autem decimo quinto. Dat. apud Livbenicen, XIIII. kalend. Aprilis.“

[Transsumpt iz listine cesarja Friderika II., izdane meseca aprila leta 1226., ki se v prepisu nahaja v Št. Pavlu. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XVII (1826), 660 k „17. marcu“. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 428, št. 1140.

Št. 512.

1170, dne 19. marca.[1] Lipnica.

Takrat se je cesar Friderik I. mudil v Lipnici na Štajerskem, kjer se je posvetoval s svojimi velikaši. Cvetno nedeljo (dne 29. marca) je praznoval v Garstenu.

Contin. Admont. ad a. 1170 (MG. SS., IX, 584): „Fridericus imperator usque ad Libniz montana nostra intravit, et diem palmarum apud Garsten villam celebravit.“

Ann. s. Rudberti Salisburg. ad a. 1170 (MG. SS., IX, 776): „Imperator Salzburc 14. Kal. Martii venit, ad Libniz cum prelatis colloquium habuit.

Št. 513.

(1170), dne 24. marca. Veroli.

Papež Aleksander III. piše članom Lombardske zveze ter jim med drugim omenja, da je naznanil oglejskemu patriarhu (Ulriku), milanskemu nadškofu (Galdinu) ter še drugim osebam, da bodo izobčeni tisti, ki bi napravili zaroto zoper rečeno zvezo.

„Datum Verulis, VIIII. kalendas Aprilis.“[2] — *„Non est dubium.“*

[Böhmer, Acta imperii, 600, št. 888. — Vignoti, Cod. dipl. Laud., II, 60 z dat. „VI. kal. Apr.“]

Št. 514.

1170, dne 7. septembra. Lipnica.

Solnograški nadškof Adalbert potrdi fari v Lipnici njene podružnice, med njimi tudi cerkev sv. Ivana v Čakavi [*„in Saccach sancti*

[1] Kar se tiče dneva, glej št. 511.

[2] Iz drugih listin je razvidno (cf. Jaffé, Reg. pont. Rom., št. 11.741—11.833), da se je papež Aleksander III. mudil v Veroli leta 1170., in sicer od 16. marca pa do 12. septembra.

Johannis baptiste"], cerkev sv. Marije[1] na meji Radeljskega pogorja *[„sancte Marie sub confinio montis Raedelach"]*, cerkev sv. Jurija v Klunjah *[„in Klůne sancti Georii"]*, cerkev sv. Petra v Gomilici *[„in Gomeliz sancti Petri"]* in cerkev sv. Mihaela v Špilfeldu *[„item Ůlenberch sancti Mychahelis"]*. Tudi jej potrdi dote rečenih cerkva, tako dve kmetiji v Čakavi, eno pri sv. Juriju v Klunjah *[„Clůne"]*, dve v Gomilici in dve v Špilfeldu.

„Acta sunt autem hec anno dominice incarnationis MCLXX., indictione X.,[2] *datum in Liebentz VII. idus Septembris."*

[Cod. 815 v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 480, št. 514.]

Št. 515.

(Med letom 1170. in 1180.), dne 28. oktobra. Frascati.

Papež Aleksander III. potrdi menihom samostana sv. Jurija (v Benetkah) cerkev sv. Mučenikov (v Trstu), katero mu je nekdaj podelil tržaški škof Hartwik (?) z dovoljenjem svojih kanonikov[3], kar sta potem odobrila nekdanji oglejski patriarh P(eregrin) in pa sedanji tržaški škof W(ernard)[4] *[„... ecclesiam sanctorum Martyrum, quemadmodum eam vobis Herinicius (!) qu. Tergestinus episcopus cum consensu canonicorum suorum ec. et P. qu. Aquilejensis patris rationabiliter contulit, et tam ipse, quam successor ejus W. nunc ejusdem loci episcopus scripto authentico roborarunt ..."]*

„Dat. Tusculani V. kal. Novemb."[5] — *„Justis petentium."*

[Ughelli, Italia sacra, V, 1205. — Mainati, Chroniche ossia memorie storiche di Trieste. I, 132. — Kandler, Codice dipl. Istriano ad a. 1152.]

Št. 516.

1170.

Oglejski patriarh Ulrik II. naznanja, da sta osojski opat Bertold *[„Bertholdus abbas de Ossiaco"]* in pa njegov (patriarhov) oče, grof Wolfrad iz Trebnjega *[„cum patre nostro comite Wolffrado de Treffen"]* nekaj med seboj zamenjala.

Med pričami se tudi omenja *„Maynhardus comes de Sonnenberch"*.

„Actum anno ab incarnatione domini MCLXX."

[Annus millesimus Ossiacensis, str. 65 (odl.). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 427, št. 1136 (odl.).]

---

[1] Cerkev sv. Marije v Arvežu.
[2] Namesto „ind. X" bi moralo stati „ind. III".
[3] Gl. št. 45.
[4] Gl. št. 254.
[5] Dne 28. oktobra je bil papež Aleksander III. v Frascatiju leta 1170., 1171., 1172., 1178. in 1180.

Št. 517.

1170.

Krški škof Henrik I. naznanja, da sta se prošt Roman in pa njegov (škofov) fevdnik Wolfram[1] *[„Wolvrammus"]* pogodila med seboj zarad nekega posestva v Gassarestu *[„Cozarist"]*, za katero je Wolfram dobil 20 mark in pa eno kmetijo v Grebinju *[„mansum unum apud Griven"]*.

„Actum anno dominice incarnationis MCLXX., indictione III."

[Prenovljena listina[2] v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch Mon. hist. duc. Car., I, 201, št. 263.]

Št. 518.

1170.

Potres na Štajerskem in v primorskih krajih, ki je trajal 14 dni ter razrušil več mest.

Contin. Admunt. ad a. 1170 (MG. SS., IX, 584): „Terre motus in Stiria et circa maritima 14 extans diebus plurimas civitates subruit."

Št. 519.

(Okoli leta 1170.)

Ortolf iz Dravberga *[„Ortolfus de Traberc"]* je v svojem življenju mnogokrat opustošil posestva Šentpavelskega samostana. *[„Lesit enim per multifaria exterminia predictum monasterium et in his devastacionibus usque ad extrema vite suę quasi male operans pervenit."]* Pred svojo smrtjo je pa, da bi zadobil milost pri sv. Pavlu, zapustil rečenemu samostanu 16 kmetij v Pesnici *[„XVI mansus in Pesniz"]*, katere je Kolon iz Trušenj *[„Cholo de Truhsen"]* v navzočnosti mnogih ljudi izročil pri pogrebu rečenega Ortolfa.

Priče: *„Perhtoldus archipresbiter, Cholo de Truhsen, Hainricus (de) Cholmz, Pernhart (de) Grêz"*[3] in še nekateri drugi.

Datum manjka.[4]

[Cod. trad. S. Pauli, c. 24 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Ankershofen, Handbuch der Gesch. des H. Kärnten, II^b, 119, št. 69. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 201, št. 190 k letu „c. 1140". — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 30 (Fontes rer. Austr., Dipl. XXXIX) k letu „1115—1139". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 412, št. 1100 k letu „c. 1167".]

[1] Na hrbtu te listine stoji istočasni napis: „Privilegium commutationis predii, quod factum est inter Wolframmum de Wihselberch et canonicos Gvrcenses". Ta Wolfram je bil tedaj iz Višnje gore.

[2] Jaksch trdi, da je bila ta listina prenovljena okoli leta 1192. na istem pergamentu, s katerega so prej izradirali prvotni tekst iz leta 1170.

[3] Slovenji Gradec.

[4] Med pričami se tudi omenja „Perhtoldus archipresbiter". Iz nekaterih drugih listin je razvidno, da je bil ta Bertold arhidijakon v Savinjski dolini v letih 1167., 1173., 1174. in 1178. Nekako v tem času (okoli leta 1170.), in sicer dne 3. februarja, je umrl Ortolf iz Dravberga. Cf. Necrol. S. Pauli ad III. non. Febr. = 3. febr. (Archiv f. Kärnten, X, 46): „Benefactor in extremis licet prius malefactor Ortolphus de Traburg."

Št. 520.

(Okoli leta 1170.)

Engelskalk iz Wasena[1] odstopi za 26 mark Admontskemu samostanu posestvo v Kunagrinu.[2]

Med pričami se tudi omenja *„Perhtoldus de Lewenstain"*.

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont. IV, 225, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 491, št. 529.]

Št. 521.

(Med letom 1170. in 1174.)

Oglejski patriarh Ulrik II., ki je z velikim trudom in z nevarnostjo, da izgubi svoje življenje, očistil svojo cerkev razkolniških zmot ter jo združil s katoliško,[3] je posvetil Adalberta, sina češkega kralja, v duhovnika in (nad)škofa.[4] *[„Patriarcha catholicus, qui suam ecclesiam ab omni faece schismatici erroris purgatam cum ingenti labore et vitae periculo catholicae unitati restituit, in sacerdotem pariter et episcopum vos consecravit."]* Akoravno je solnograški nadškof Adalbert veliko trpel in še trpi, je vendar to le neznatno v primeri s tem, kar sta prestala papež Aleksander III. in oglejski patriarh Ulrik. Nadškof je dobil pri svojem nastopu pravoverno cerkev, patriarh Ulrik pa bi bil v svoji patriarhiji komaj našel pravovernega človeka ali pa takega, ki bi znal ločiti med desno in levo. Na velikonočno soboto ni patriarh imel pri blagoslovljenju sveč nobenega človeka, ki bi bil hotel ali pa se upal javno izreči ime papeža Aleksandra. Sam se je hrabro bojeval z vso duhovščino in ljudstvom ter zahteval, da je treba imenovati Aleksandra, a drugi so terjali, da se imenuje viterbski heretik[5]. Po dolgem trudu je komaj dobil dijakona, ki je pri blagoslovljenju sveč izpregovoril ime papeža Aleksandra. Ko je ljudstvo čulo to ime, je nastalo kričanje in ropotanje, da se je slišalo do nebes. Nato so se ljudje naglo odstranili, kakor da bi bežali pred imenom pravega papeža, in le malo jih je ostalo pri patriarhu. *[„Dominus patriarcha Udalricus in toto patriarchatu vix catholicum vel, qui sciret discernere inter dextram et sinistram suam, reperit in tantum, ut in sabbato sancto paschae in benedictione cerei non inveniretur, qui vellet vel auderet nomen Alexandri papae pro-*

---

[1] Wasen na Gorenjem Avstrijskem.

[2] Kunagrin, neki kraj v Aniški dolini na Štajerskem.

[3] Oglejski patriarh Ulrik II. je bil pristaš papeža Aleksandra III., takratni cesar Friderik I. je pa podpiral protipapeže Viktorja IV. (1159—1164), Paskala III. (1164—1168) in Kaliksta III. (1168—1178). Oglejska duhovščina je bila večinoma na strani protipapežev.

[4] Oglejski patriarh Ulrik je dne 15. marca leta 1169. posvetil Adalberta v presbitera in nadškofa solnograškega.

[5] Viterbski heretik je protipapež Kalikst III., ki se je takrat (leta 1170.) mudil v Viterbu.

nunciare. Nam illo solo pugnante strenua virtute contra universum clerum et populum et Alexandrum nominandum adstruente, illi decontra Bitervensem haereticum pronunciandum conclamarunt... Cum enim jam hora praeterisset et populus recedere vellet unusquisque in domum suam, diaconus quidam ex canonicis ingressus ad eum obtulit se ipsum ad benedictionem cerei, animam suam ponens in manibus suis. Tum primum ille consolationem recipiens vestris sacris induitur et cum diacono suo solam mortem intuens ad populum egreditur. Audito itaque nomen Alexandri clamor et tumultus usque in coelum tollitur, cunctisque egredientibus et nomen catholici papae quasi profanum fugientibus vix aliqui cum patriarcha substiterunt."]

[Henrici archidiaconi Salzburgensis Historia calamitatum, c. 5 (Pez. Thesaurus anecdot., II c, 208, 209).]

Št. 522.

1171, dne 10. februarja. Frascati.

Papež Aleksander III. podeli Sekovski proštiji med drugim neko posestvo pri Podjuni ter goro,[1] kjer se kopljeta srebro in svinec *[„praedium apud Juon et montem, ubi foditur argentum et plumbum"]*, potem pa tudi desetino pri Jarenini *[„decimationem apud... Jaeringen"]*.

„Datum Tusculani... IIII. idus Februarii, indictione IV., incarnationis dominice anno MCLXX., pontificatus vero domini Alexandri papae III. anno duodecimo." — „Quotiens illud a nobis."

[Izvirna listina v Deželnem arhivu v Gradcu. — Frölich, Diplom. Styriae, I, 157, št. 18. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 501—505, št. 540.]

Št. 523.

1171, dne 10. februarja. Frascati.

Papež Aleksander III. potrdi Admontskemu samostanu med drugim desetinski dvor pri Vrbskem jezeru, katerega je podelil solnograški nadškof Konrad II.[2] *[„ex dono Chunradi secundi archiepiscopi curtem decimalem ad Wertse"]*, potem cerkev sv. Marije s posestvom v Jarenini, katero je podaril solnograški nadškof Konrad I.[3] *[„ex dono Chunradi primi archiepiscopi ecclesiam sancte Marie cum predio, quod vocatur Jeringe inferius"]*, ter posestvo na Radeljnu, katero je bilo last grofa Bernarda *[„predium Radelach, quod fuit comitis Pernhardi"]*.

„Datum Tusculani... IV. idib. Febr., indict. quarta, incarnationis dominice anno MCLXX., pontificatus vero domini Alexandri pape III. anno XII." — „Officii nostri."

[1] Ta rudnik je bil najbrže južno od Podjune, tam, kjer sta gori Topica in Ojstra. (Cf. Jaksch. Mon. Car., III., 432).
[2] Gl. št. 495.
[3] Gl. št. 150.

[Cod. št. 475, f. 36 iz 13. stoletja v Admontu. — Pez, Thesaurus anecdot., III[c], 666. — Urkundenbuch des Landes ob der Enns, II, 336—340, št. 232. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 507—511, št. 543. — Wichner, Gesch. v. Admont, I, 299—303, št. 58.]

Št. 524.

1171, dne 10. februarja. Strassburg.

Krški škof Henrik podeli Admontskemu samostanu neki dvor v Micheldorfu.

Med pričami se tudi omenja *„Poppo de Pilstein"*.

„Actum est Strazpurch anno ab incarnatione domini MCLXXI., indictione IV., IV. idus Februarii."

[Cod. dipl. Admont. iz 13. stoletja v Admontu. — Pez, Thesaur. anecdot., III[c], 747, št. 60. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 506, št. 542. — Wichner, Gesch. v. Admont, I, 304, št. 60. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 205, št. 270.]

Št. 525.

1171, dne 6. marca. Trst.

Tržaški škof Bernard *[„Wernardus Dei gratia Tergestinus episcopus"]* podeli soglasno s svojim odvetnikom Vitalom *[„aduocato meo Vitali"]* kanonikom Tržaške cerkve vse desetine od tistih hiš, ki se postavijo na zemlji sv. Marije, ter od tistih hiš in posestev, ki so lastnina rečene cerkve. Kdor bi hotel to daritev prelomiti, naj bo izobčen ter naj še zraven tega plača kanonikom eno libro zlata.

Priče: *„Johannes de Lena, Johannes iudex frater Caroli, Johannes de Pirena, Andreas Burda, Leonardus frater ejus et alii quam plures."*

„Ego Uital tabellius huius Tergestine civitatis quid vidi et avdivi, mea propria (manu) scripsi, complevi atque firmavi."

„Anno dominice incarnationis mill. CLXXI., indict. IV. Actum in coro sancte Marie de Tergesto die VI. intrante Martio."

[Izvirna listina v Kapiteljskem arhivu v Trstu. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1171.]

Št. 526.

1171, dne 11. oktobra. Krka.

Krški škof Henrik I. podeli kapeli sv. Nikolaja v Strassburgu neko posestvo v Lesu[1] *[„in Foresto"]*.

Med pričami se tudi omenja *„Perhtoldus de Witenstain"*.

[1] Les (nem. Lees), vas severozahodno od Strassburga na Koroškem. Namesto slovenskega imena „Les" stoji tu „Forestum". (Cf. boršt = les.)

„Actum dominice incarnationis anno MCLXXI., indict. V., die V. idus Octobris, Gurke.“

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 205, št. 271.]

Št. 527.

1171.

Albert, sin grofa Bertolda iz Bogena, ter Liutgarda, njegova mati [*„Albertus filius Bertholdi comitis de Bogen, Lewcardis genitrix mea“*], podelita po nasvetu nekaterih svojih koroških, kranjskih in bavarskih ministerialov Vetrinjskemu samostanu in ondotnim bratom eno kmetijo in njene pritekline tik Jezernice[1] [*„iuxta Lancquart“*]. To se je zgodilo s pogojem, da ne bodo bratje zapirali poti nobenemu, komur je bila do sedaj odprta. Posebno pa naj imajo svobodno pot vsi njegovi (grofovi) podložniki takrat, kadar bi šli v njegov (grofov) gozd pri Ribnici[2] [*„in silvam nostram Ribuenicz“*] po drva, za katera mu (grofu) plačujejo neko davščino [*„iusticiam“*]. Tudi naj menihi ne zahtevajo nobene davščine [*„iusticiam“*] in nobene tlake [*„angariam“*] od tistih kmetov, ki bi, prišedši iz rečenega gozda, šli po samostanskih njivah tam, kjer ni nobene poti. Menihi smejo z njegovega (grofovega) posestva za svojo potrebo dobivati les in kamenje za zidanje. Kar jim je njegov oče (Bertold) dovolil uporabljati od svojih stvari, jim tudi on ne prepoveduje. Njegovi (grofovi) oskrbniki [*„prepositi“*] ne smejo zahtevati nobene davščine za les in kamenje, katero bi menihi dobivali z njegovih posestev.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Meinherus de Sconberkg, . . . Albero, Bernardus de Gurnocia et Giselbertus fratres eius, Rudolfus de Rasek, Wuluingus de Wipach, . . . duo fratres Albero, Rawinus de Selenberg, . . . Swikerus de Gurkenueld, . . . et alii multi tam Karinthii, Carniolani et quam Bauarii.“*

„Facta sunt hec ab incarnacione domini anno MCLXXI., sub abbate Vitrinensium domino Meinhardo.“

Vetrinjski menihi izjavljajo, da ne bodo nikdar ovirali prehoda po samostanski zemlji. Kjer ni bilo do sedaj poti, jo hočejo narediti, ako je potreba. Ko bodo kmetje po njih zemlji hodili v grofov gozd ali pa iz njega prihajali, jih ne bodo nadlegovali in ovirali.

[Vetrinjska kopialna knjiga, št. IV, f. 20 iz 15. stoletja v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Ankershofen v Notizenblatt der kais. Akademie in Wien, II (1852), 211. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III. 430, št. 1143.]

---

[1] Jezernica (nem. Glanfurt), odtok iz Vrbskega jezera na Koroškem. Beseda „Lancquart“ je pokvarjena namesto pravilnega Glanfurt.

[2] Ribnica, vas južno od Vrbskega jezera.

Št. 528.

1171. Oglej.

Oglejski patriarh Ulrik II. podeli osojskemu opatu Bertoldu [„*Bertholdo Ozziacensi abbati*"] in njegovemu samostanu cerkev sv. Petra z doto in drugimi priteklinami. Ta cerkev se nahaja pod goro sv. Jakoba in pod gradom Rožem[1] [„. . . *oratorium sancti Petri sub monte sancti Jakobi constitutum videlicet sub castro Rase.*"]

Naštetih je več prič.

„*Actum est feliciter Aquileie anno ab incarnatione domini MCLXXI.*"]

[Annus milles. Ossiac., str. 65. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 431, št. 1144.]

Št. 529.

1172. Lipnica.

Oton s Holma[2] [„*Otto de Chulmo*"], ministerial sv. Ruperta, voli Admontskemu samostanu osem slovenskih kmetij v Krotendorfu[3] [„*VIII mansus Sclauonicos ad Chrotindorf*"].

Med pričami se tudi omenja „*Doberei*[4] *servus ęcclesię Admuntensis*".

„*Anno incarnationis domini MCLXXII., sub domino Iremberto abbate, anno ordinationis eius primo . . . Actum est hoc in castro Libniz.*"

[Cod. trad. Admont. IV, 248, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 517, št. 549.]

Št. 530.

(Okoli leta 1172.)

Henrik Mlajši [„*iunior H(ainricus)*] (s Holmca) podeli Šentpavelskemu samostanu neko posestvo pri Pustrici v kraju, ki se zove Cesta (?) [„*predium quoddam situm iuxta Pvsters in loco qui dicitur Strata*"], z ozirom na svoja sinova G(otfrida) in D(ietrika), katerima je izbral samostanski stan. Rečeno posestvo je nato Šentpavelski samostan nad trideset let v miru imel v svoji oblasti.

Datum manjka.[5]

[Cod. trad. S. Pauli, c. 56 iz začetka 13. stoletja. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 48 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) z letnico „vor 1148". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 318, št. 818/III.]

---

[1] Jugozahodno od Sv. Jakoba v Rožni dolini pri Čemernici so razvaline nekdanjega gradu Roža. Severozahodno od Sv. Jakoba je Sv. Peter.

[2] Morebiti sedanji Kulmberg severovzhodno od Wildona.

[3] Krotendorf, vas pri St. Florianu poleg Laznice na Štajerskem

[4] Pravilno Dobrej. Ime je sestavljeno iz pridevnika „dober" in pripone „ej".

[5] Zastran datiranja glej Jaksch, l. c. III, str. XXXI.

Št. 531.

1173, dne 16. januarja. Mohov.

Koprski in tržaški škof Bernard [*„Wernardus Dei gratia Justinopolitanae et Tergestinae ecclesiae minister“*] podeli vsled prošnje piranskega župnika Dominika [*„Dominici Pyranensis plebani“*] cerkvi sv. Jurija[1] in njenim služabnikom tiste četrtine[2] [*„illos quartesios“*], katere se dobivajo iz desetin po Kaštelskem okraju ali pa bi se mogle pozneje dobivati [*„qui ex decimis territorii Castelli Veneris proveniunt vel in futurum provenire poterint“*]. Škof pravi, da ne sme nihče izmed njegovih naslednikov zarad omenjenih četrtin iz desetin Kaštelskega okraja nadlegovati piranskega župnika Dominika, njegovih naslednikov in pa bratov (duhovnikov), ki služijo Gospodu v cerkvi sv. Jurija; pač pa naj ti za večne čase svobodno dobivajo rečene četrtine. Kdor bi ravnal zoper ta ukaz, naj plača deset liber najboljšega zlata, in sicer polovico v njegovo (škofovo) blagajnico [*„camere nostre“*], polovico pa cerkvi sv. Jurija, kateri bi se naredila škoda.

Priče: *„Turpinus archidiaconus, Grimaldus Humagensis plebanus et Joannes ejusdem ecclesie canonicus, Americus vicedominus, Oldaricus Caprensis advocatus, Poppo purgravius Castri, aliique quam plures.“*

„Ego Turpinus archidiaconus ex mandato domini mei episcopi hec scripsi et firmavi.“

„Actum est autem Mucuvae XVII. kl. Februarii anno dominice incarnationis millesimo centesimo LXXIII., indictione V.“[3]

[Prepis v Kapiteljskem arhivu v Piranu. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1173.]

Št. 532.

Nepristno.

1173, dne 18. marca. Ljubno.

Štajerski vojvoda (!) Otokar podeli Sekovski proštiji nekatere sodne pravice ter jo obenem osvobodi mitnine in colnine.

Med pričami se tudi omenjata: *„. . . Rudolfus de Rase, Hermannus de Wolkenburch . . .“*

„Actum anno dominice incarnationis millesimo CLXXIII., indictione V., die dominico XV. kalendas Aprilis, in foro Levben, imperante Friderico Romanorum augusto.“

[Ponarejena listina iz 14. stoletja v Deželnem arhivu v Gradcu. — Frölich, Dipl. Styriae, I, 160, št. 20. — Caesar, Annales Styriae, I, 170, št. 48. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 518, št. 550.]

---

[1] Cerkev sv. Jurija je farna cerkev v Piranu.
[2] Kar se tiče teh četrtin, glej tudi št. 720 in 816.
[3] Peta indikcija zaznamuje leto 1172.

Št. 533.

1173, 27. maja. Breže.

Krški škof Henrik I. se s pomočjo koroškega vojvoda Hermana in mnogih fevdnikov pomiri z Otonom iz Herneka[1] [*„Otto de Arnekke.“*]

Škof pravi, da je vsled posredovanja cesarja (Friderika), avstrijskega vojvoda, koroškega vojvoda in krškega prošta Romana ter po nasvetu mnogih svojih vazalov in ministerialov izpustil iz ujetništva Otona iz Herneka, katerega je ujel z njegovimi pristaši vred, ko se je ta hotel z oboroženo silo polastiti posestev njegove cerkve.[2] Nato se je Oton s poljubom pomiril ž njim ter z vsemi tistimi, ki so ga pomagali ujeti; tudi je prisegel, da bode ščitil to spravo. Škof pravi, da mu je nato povrnil fevd njegovega očeta, katerega (fevd) je po razsodbi vseh sovazalov izgubil zarad mnogih in očividnih krivic. Oton mu je vsled tega nanovo prisegel zvestobo. Da bi pa ne bil na škodi ne Oton in ne on (škof), naj pregledniki Samson, Burghard, Engelskalk iz Strassburga, Ernest iz Pilštanja in Herman iz Prožina [*„viri inspectores isti videlicet Samson, Burchardus, Engelscalchus de Strazburch, Ernestus de Bilstain, Hermannus de Predsingen“*] v teku dveh tednov po njegovem (škofovem) prvem prihodu v Marko [*„in Marchiam“*] izroče Otonu fevd njegovega očeta Reinharda v tistem obsegu, katerega bodo določili po natančni preiskavi.

Da pa Oton povrne škodo, katero je naredil njemu (škofu) in njegovi cerkvi, je prisegel, da izroči svoja posestva pri Herneku in v Junski dolini [*„apùd Arnekke et in Iûnetal“*] s podložniki in vsemi priteklinami Krški cerkvi do prihodnjega sv. Mihaela po svoji materi Gizeli in svojem bratu Rapotonu [*„manu matris suę Gislę et fratris sui Rapotonis“*]. Ako bi s kako svobodno in zakonito soprogo ne imel dedičev, naj Krška cerkev brez ugovora obdrži rečena posestva; ako bi pa imel dediče, naj ti dobé posestvo v Junski dolini kot fevd, drugo naj pa podedujejo kot lastnino. Ako bi Oton teh posestev ne izročil v določenem času ali pa povabljen k pregledovanju fevda ne hotel priti ali pa prekoračil meje, katere bi razsojevalci določili, naj izgubi vse pravice do (očetovega) fevda.

Ako bi Oton ali pa njegovi pristaši prelomili to poravnavo, ko bi ropali, požigali, ujeli njega (škofa) in pa njegove ljudi ali pa se kako drugače maščevali, more ga (Otona) on (škof) v teku šestih tednov

---

[1] Hernek (nem. Ehrnegg), grad severovzhodno od Velikovca v Grebinjski občini na Koroškem.
[2] Glej št. 490, kjer stojé besede „Ottonem ... cepit, de quibus ut de ecclesie hostibus magnifice triumphavit.“

pozvati na sodbo razsojevalcev, katere sta obe stranki izvolili. Ti razsojevalci so na Koroškem Oton iz Bukovja in Svitker iz Humberga, v Marki pa Liupold iz Vojnika in Gebhard iz Žovneka *[„in Karinthia: Ottonis de Půche, Svitkeri de Holenburch, in Marchia vero: Livpoldi de Hohenekke, Gebehardi de Sŏnekke"]*, ki so prisegli, da bodo sodili nepristransko. Ako bi Oton ne hotel poravnati škode, naj ga opomnijo vojvoda, Kolon (iz Trušenj), Henrik in Reinbert (iz Cmureka) *[„dux et Kolo et Hainricus ac Reinbertus"]*, da to stori v dveh tednih. Ako bi tudi sedaj ne hotel ubogati, naj izgubi svoj fevd, kateri se vrne škofiji, prej omenjeni poroki *[„fideiussores"]* naj pa povrnejo storjeno škodo ter mu (škofu) pomagajo zoper Otona in njegove pristaše. Ako bi vojvoda in poroki ne hoteli tega storiti, sme on (škof) vzeti vojvodu desetinski dvor v Freibergu *[„apud Friberch"]*, Kolonu in Henriku 40 kmetij na Dješki gori *[„in monte Diehts"]*, Reinbertu pa vse, kar ima tam kot fevd.

Oton in njegovi pristaši obljubijo, da ne bodo v slučaju vojne nobenemu pomagali zoper njega (zoper škofa) in njegove ljudi z namenom, da bi se maščevali. Ako bi zarad tega nastal sum, se morajo s prisego opravičiti. Ako bi tega ne storili, naj mu (škofu) vojvoda pomaga, maščevati se nad verolomnikom, kar je vojvoda tudi s prisego obljubil. Oton je nato še prisegel, da bode vse to izpolnjeval tudi nasproti njegovim (škofovim) naslednikom.

Priče: *„Peregrinus Lauend(ensis), Meinhardus Vitring(ensis) abbates, Romanus Gurcensis prepositus, Wezelinus decanus cum aliis ęcclesię clericis et cum duce ac iudicibus atque fideiussoribus supra nominatis additis etiam istis: comes Ŏdalricus de Hunenburch; Weregandus de Hohenekke, Ditricus de Lewenstaine, Perhtoldus de Shalach, Ditricus de Shalach, Samson liberi; Fridericus castellanus et filius eius Poppo, Offo de Tivfenbach; Ludwicus de Glanek, Chůno de June, V̊lbertus de Truhsin, Ŏdalricus Cubertel, Chŏno, Pilgrimus de Friberch et alii quam plures ducis ministeriales et schabini; Ernestus de Pilstain, Hermanus de Predsing, Burchardus, Engelschalchus, Waltherus, Engelbertus de Strazburch cum aliis pluribus ecclesię ministerialibus; iudex Frisac(ensis) Rŏzo, Cŏnradus Coloniensis, Hainricus monetarius cum multis aliis burgensibus."*

„Actum anno domini MCLXXIII., indict. VI., die VI. kalend. Iunii, Frisaci in cimiterio sancti Petri."

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XVII (1826), 718—719. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 212—214, št. 279.]

Št. 534.

(1173 ali 1174) dne 3. junija. Anagni.

Papež Aleksander III. piše kartuzijanskemu priorju in bratom *[„priori et fratribus Cartusiensibus"]* ter jim naznanja, kar mu je pisal krški škof Henrik. Ta je namreč po nasvetu in z dovoljenjem prošta in kanonikov, a tudi ministerialov svoje cerkve ustanovil na nekem posestvu, Jurjevo imenovanem, ki se nahaja v Marki ter spada pod oblast Krške cerkve, kartuzijanski samostan ter ondotnim bratom podelil toliko dohodkov in posestev, kolikor bi jih potrebovali za svoje življenje. *[„Ex scripto sequidem venerabilis fratris nostri Henrici Gurcensis episcopi nobis innotuit, quod ipse divine inspirationis gratia tactus, cum consilio et assensu prepositi et canonicorum ecclesie sue et ministerialium eiusdem ecclesie in predio quodam Gyrio nomine in Marchia sito, quod ad ius predicte ecclesie pertinet, de congregatione vestra ad honorem dei collegium statuit et fratribus illic commorantibus tantum in reditibus (et) possessionibus assignavit, quantum ad neccessaria vite eorum honeste sufficere possit."]* Z ozirom na to, da je njih pobožnost Bogu všeč, je na prošnjo rečenega škofa omenjeni kraj z njegovimi mejami in posestvi, kakor ga je ta daroval, sprejel v varstvo sv. Petra ter ukazuje, da naj za vedno ostane stalno vse to, kar je storil imenovani škof.

„Datum Anagnie, IV. nonas Junii."[1] — *„His que."*

[(Pusch) Chronologia sacra duc. Styr., I, 374. — Frölich, Dipl. sacra duc. Styriae, II, 135, št. 1. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 530, št. 558. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 214, št. 280. (odl.).]

Št. 535.

Nepristno.[2]

(1173) dne 7. septembra. Krka.

Krški škof Henrik I. se pogodi s kapiteljnom Krške cerkve zaradi Blatnice[3] *[„Vlatniz"]*, kjer je dne 29. avgusta leta 1173. posvetil neko cerkev. V listini se omenjajo nekateri ministeriali krškega škofa, med njimi tudi „Ernestus de Pilstein" in pa „Eberhardus de Griuen".

„Dat. apud Gvrke, septima idus Septembris."[4]

[Ponarejena listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 217, št. 283.]

---

[1] Papež Aleksander III. je potrdil to ustanovitev takrat, ko je krški škof Henrik živel, tedaj med letom 1167. in 8. oktobrom leta 1174. Papež je v tej dobi bival dne 2. junija v Anagniju dvakrat namreč leta 1173. in 1174.

[2] Jaksch trdi, da je bila ta listina sestavljena med letom 1216. in 1218. Ponarejevalcu je služila za podlago neka prava listina, ki se nam pa ni ohranila.

[3] Blatnica (Flatnitz), vas severozahodno od Krke na Koroškem.

[4] Datum navaja samo dan in mesec, ne pa tudi leta. Ni dvomiti, da se je pristna pogodba napravila v tistem letu, v katerem je bila cerkev v Blatnici posvečena, tedaj leta 1173.

Št. 536.

1173, meseca septembra. Oglej.

Ulrik II., patriarh oglejski in legat Apostolske stolice, podeli belinjskemu opatu Richerju *[„Richero Beliniensi abbati“]* in njegovi cerkvi vsled njegove prošnje svoj dvor *[„curiam“]* pri Piranu v Istri *[„apud Piranum in Ystria“]* z neko goro in z vsemi priteklinami ter pravico, katero so imeli oglejski patriarhi po ondotnih kapelah. Meja dotične gore in njenih priteklin je šla od vrha gore Seze proti Albucanu in odtod v dolino k vodotoku, Nosedo imenovanemu, ter potem navzdol do morja. Na drugi strani se je meja vlekla od Albucana navzdol do vodotoka v dolini Sičiole ter potem poleg vodotoka do morja z močvirjem in ribniki vred, ki so pod Albucansko goro.[1] *[„Cujus montis et pertinentiarum hii sunt confines videlicet a capite dicti montis Seze husque ad Albuzanum et ab Albuzano descendendo in valle husque ad aquarium Noxedi et husque ad mare infra dictum aquarium. Et ab alio latere descendendo ab Albuzano husque ad aquarium valis Sezol et infra dictum aquarium husque ad mare cum paludibus et piscariis ipsi monti adjacentibus.“]* Vse to naj dobi rečeni opat s pogojem, da plača njegov samostan Oglejski cerkvi vsako leto na praznik sv. Hermagora in Fortunata dvajset penezov breških novcev davka *[„nomine census viginti denari Frisacensis monete“]*. Patriarh si tudi izgovori zase in za svoje naslednike gostišče *[„hospitium“]* v imenovanem dvoru, ako bi kdaj prišel v oni kraj.

„Actum est Aquilegie feliciter anno dominice incarnationis millesimo centesimo septuagesimo tercio, indictione sexta contraeuntes (!) septem.“

[Listina v Mestnem arhivu v Piranu. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1173.]

Št. 537.

(1173) dne 6. oktobra.

Takrat je umrl Engelbert mejni grof istrski.[2]

Necrol. s. Rudberti Salisb. ad 2. non. Oct. = 6. okt. (MG. Necr., II, 174), „Engelbertus marchio de Chreiburch“.

---

[1] Albucan se zove gora med Kortami in Kaštelom v severni Istri. Kandler (l. c. ad a. 1165.) pravi, da se je sedanji Malijski vrh, ki je med Kortami in Izolo, nekdaj zval Albucan. Blizu Malijskega vrha je gora Nosedo, zahodno od te, že blizu morja, pa Seza. Od Albucana proti zahodu so Sičiole.

[2] Kaže se, da je bil mejni grof Engelbert dne 11. marca leta 1173. še živ (Jaksch, Mon. Car., III, 436, št. 1166), leta 1174. je bil že mrtev (gl. št. 555). Dne 5. januarja tega leta je bil Bertold mejni grof istrski (gl. št. 544). Sicer bi mogel kdo reči, da se mejni grof Bertold omenja že dne 22. avgusta leta 1171., a treba je vedeti, da dotična listina ni pristna. (Cf. Stumpf-Brentano, Die Reichskanzler, št. 4126.)

Necrol. Seonense ad 2. non. Oct. = 6. okt. (MG. Necr., II, 231): „Engilbertus marchio predium dedit."

Necrol. Baumburg. ad 2. non. Oct. = 6. oct. (MG. Necr., II, 250): „Engelbertus marchio frater noster et fundator."

Št. 538.

1173. Trst.

Neki Ivan in njegova nečakinja Glirosa prodasta Hermanu, komorniku Oglejske cerkve *[„Hermanno camerario Aquilegensis ecclesie"]*, en vinograd v Škorklji *[„Scolcola"]*,[1] za kar sta prejela od kupca 21 liber penezov. Kupec naj ima pravico, da rečeni vinograd obdrži, proda, zamenja, voli v blagor svoje duše ter sploh stori ž njim, kar mu je drago. Ako bi kaka oseba hotela uničiti to pogodbo, naj plača globe eno libro zlata.

„Regnante domine nostro F(riderico) R(omanorum) i(mperatore) anno ab incarnatione domini millesimo centesimo LXXIII., indictione VI. Actum in civitate Tergestina."

Naštetih je več prič.

„Ego Vitalis tabellius et notarius huius Tergestine civitatis manu mea propria scripsi, complevi atque roboravi."

[Izvirna listina v Kapiteljskem arhivu v Vidmu. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1173.]

Št. 539.

1173. Monastero pri Ogleju.

Ulrik II., patriarh oglejski in legat Apostolske stolice, naznanja, da je poravnal prepir med Hermelindo, opatico samostana sv. Marije v Ogleju *[„Ermilindam abbatissam sancte Marie de Aquilegia"]* in pa svojim fevdnikom Almerikom iz Milj *[„fidelem nostrum Almericum de Mugla"]* zarad desetin v Izoli[2] *[„pro decimis de Isula"]:* Dognalo se je, da je opatica dala dotične desetine Almeriku v fevd pod pogojem, da ne sme ta brez dovoljenja opatice ali pa njenih naslednic nobenemu podeliti tistih desetinskih fevdov, kateri bi se izpraznili vsled smrti njegovih (Almerikovih) vazalov ali pa na kak drug način. Kar je izpraznjenih fevdov, naj pridejo zopet v oblast opatici in njeni cerkvi. Tudi naj Almerik plača opatici eno libro zlata. — Razen tega je Almerik za omenjeni fevd obljubil opatici zvestobo ter jej plačal tri marke srebra.

Med prisotnimi se tudi omenja *„Wernhardus Tergestinus (episcopus)"*.

[1] Namesto „Scolcola" bi moralo stati „Scorcola".
[2] Cf. št. 676.

„Actum est hoc Aquilegie in monasterio sancte Marie feliciter, anno dominice incarnationis MCLXXIII., indict. VI.“

[Kandler, Codice dipl. Istr. ad a 1173 iz arhiva grofa Portisa v Čedadu.]

Št. 540.

1173. Rečica.

Ulrik II., patriarh oglejski in legat Apostolske stolice, naznanja, da je z dovoljenjem Sigeharda, župnika konjiškega, ter po nasvetu svojih bratov (duhovnikov) na kapiteljskem zboru v fari sv. Kancijana (v Rečici) pri Gornjem gradu potrdil zamenjavo vinogradov, polja in vse lastnine, katero je imela Konjiška fara pri Žičah, ter prepustil rečeno lastnino cerkvi v dolini sv. Ivana (samostanu v Žičah) in ondotnim bratom za večne čase v popolno last. Zato naj pa Konjiška fara dobi desetino od 15 kmetij v kraju, ki se zove Soteska,[1] in sicer to, kar se je do sedaj dajalo njemu (patriarhu) in pa župniku. *[„. . . qualiter vineas et campos totamque proprietatem, quam plebs de Gonuiz apud Syze habere dignoscebatur, per congambium ab eadem plebe consensu fratris nostri Sigahardi plebani eiusdem plebis in pleno capitulo apud Oberenburg in plebe sancti Cantiani communi consilio fratrum nostrorum expedivimus ipsamque proprietatem ecclesie in valle sancti Johannis de Saunia constitutę, nec non et fratribus ibidem domino famulantibus in remedium animę nostrę ac antecessorum nostrorum proprietario iure in perpetuum habendam et possidendam donavimus et tradidimus. Predictę vero plebi de Gonuiz decimas XV mansuum, qui in loco, qui dicitur Ainoht, sunt constituti, cum omni integritate, videlicet cum parte nostra et plebani de communi consilio in congambium perpetuo habendas et possidendas tradidimus.“]*

„Actum est hoc feliciter anno domini MCLXXIII., indictione IIII.,[2] presentibus fratribus nostris Wernardo Tergestino et Friderico Petenensi episcopis, Engelbrehto abbate de Obrenburg, Ottone Junensi et Piligrimo (Civitatensi) prepositis, Johanne priore eiusdem ecclesie sancti Johannis, Richero, Piligrimo et Regnardo capellanis, Pertoldo Saunie archidiacono. Sigardo plebano de Gonuiz et tunc decano, Henrico plebano sancti Michaelis, Bernardo de Pilstaine, Friderico de Scalach, Gunthero de Sluniz, Lamberto de Vrascalvs,[3] Tancrado et aliis fratribus capituli. Laici etiam cognoverunt Gebahrdus[4] de Sŏnhec, Liupoldus de Honhec, Albertus de Nascenuuosc, Eberhardus de Chazenstein, Woscalgus de Witenstein et alii.“

[1] Soteska (nem. Einöd), neki kraj severno od Nove cerkve na Štajerskem.
[2] Leta 1173. je bila šesta indikcija, ne pa četrta.
[3] „Vrascalvs“ zaznamuje Braslovče. Mogoče je, da je pisec listine hotel zapisati „Vrasclavs“.
[4] Stati bi moralo „Gebhardus“.

„Ego Romulus Aquilegensis ecclesie magister scolarum mandato domini patriarche scripsi et dedi.“

[Izvirna listina v Deželnem arhivu v Gradcu. — Pez, Thesaurus anecdot., VI^b, 32, št. 52. — Pusch et Frölich, Diplom. Styriae, II, 60, št. 2. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 521, št. 551.]

Št. 541.

(Morebiti leta 1173.)

Koroški vojvoda Herman se oženi po smrti ogrskega kralja Štefana III.[1] z njegovo bivšo soprogo Nežo, hčerjo avstrijskega vojvoda Henrika II.

Genealogia marchionum Austriae. (MG. SS., IX, 610, op.): „Hainricus dux ex coniuge Theodora Greca genuit Liupoldum et Hainricum filios et filiam Agnetem, que primo Stephano regi Ungarorum copulata, eo defuncto Herimanno duci Karinthie est sociata; qui ex ea genuit Ölricum, qui nunc dux est Karinthie.“

Št. 542.

(Okoli leta 1173.)

Nantwin, služabnik sv. Ingenuina[2] *[„Nantwinus s. Ingenuwini famulus“]*, naznanja (brixenskemu škofu), da je imel na svojem posestvu, katero se v slovenskem jeziku zove Lesce[3], že od nekdaj leseno kapelo *[„in prediolo meo, quod Sclauonica lingua Lezeza vocatur, capellam de lignis“]*, ki je bila postavljena na čast Materi božji in h kateri je ljudstvo o Marijinih praznikih z veliko gorečnostjo prihajalo z darovi od daleč in od blizu, čeprav še ni bila posvečena. Opomini duhovnikov ga niso mogli odvrniti od te navade. Ker se božja služba tam ni mogla vršiti, je (Nantwin) po dednem pravu obdržal darove vernikov zase. Po mnogih letih sta ga opomnila tržaški škof Dietmar,[4] ki je imel takrat arhidijakonat, in pa Gerwik, župnik pri Sv. Klementu[5] *[„post multorum vero cursum temporum a venerabilibus personis, scilicet Dietmaro Tergentino episcopo, qui tunc archidiaconatum tenebat, et Herwigo plebano, qui plebem S. Clementis regebat, ammonitus . . .“]*, da bi podrl rečeno kapelo ter napravil drugo iz kamenja, kar je tudi rad storil. Pozneje je bila ta kapela z njuno pomočjo in z dovoljenjem oglejskega patriarha Ulrika posvečena od njegovega (patriarhovega) vikarja, škofa Gerharda[6] *[„a quodam vicario suo Eberhardo episcopo*

---

[1] Ogrski kralj Štefan III. je umrl dne 4. marca leta 1172.

[2] Duhovnik Brixenske cerkve.

[3] Lesce, vas blizu Radovljice na Kranjskem.

[4] Tržaški škof Dietmar se v zgodovinskih virih omenja med letom 1135. in 1145. Leta 1149. je bil že mrtev.

[5] Sv. Klement v Rodinjah. Ondotno faro so leta 1821. prestavili v Breznico.

[6] Schumi ima „Eberhardo episcopo“, kar je pa po mojih mislih napačno. Misliti nam je na concordijskega škofa Gerharda, ki je po letu 1169. sledil škofu Kononu ter se prvič omenja leta 1173.

consecrata est"], s pogojem, da spadajo darovi s kapelo vred, ki je bila prav malo dotirana, k njegovi drugi cerkvici, katero je imel v Gorjah na neki drugi svoji zemlji. *[„. . . ut eedem oblationes cum capella minime dotata ad aliam ecclesiolam meam ad supplementum, quam habeo in alio fundo meo, qui dicitur Goriach, pertinerent."]*

Datum manjka.

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — Schumi, Urkb. f. Krain I, 123, št. 133 k letu „c. 1170".]

Št. 543.

(Med letom 1173. in 1180.)

Za časa šentpavelskega opata Pilgrima odstopi Henrik iz Pranka[1] *[„Hainricus de Brange"]* v navzočnosti svoje soproge in svojih sinov Šentpavelskemu samostanu svoje posestvo v „Sirnikovem"[2] *[„apud Syrnekŏ"],* dobi pa zato od samostana neko posestvo v Wimpassingu[3] in Edlingu[4] *[„predium apud Wintpozigen et apud Edelingen"].*

Naštetih je več prič.

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 51 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 46 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) k letu „c. 1170". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 436, št. 1163.]

Št. 544.

1174, dne 5. januarja. Gornji grad.

Ulrik II., patriarh oglejski in legat Apostolske stolice, razsodi prepir, katerega sta imela belinjski opat Richer in njegov (opatov) prednik s savinjskim arhidijakonom Bertoldom zarad cerkve sv. Pankracija v (Slovenjem) Gradcu. *[„. . . de controversia, quam dilectus frater noster Richerius Belliniensis abbas pro ecclesia sancti Pancratii de Graz more antecessoris sui cum Bertoldo Saunensi archidiacono habebat."]* Opat Richer je trdil, da je rečena cerkev po zakonu njegova in da mu mora arhidijakon dati 14 mark ter izgubiti službo, ker je površno izpolnjeval to, kar je on (patriarh) določil med njegovim (opatovim) prednikom in omenjenim arhidijakonom. Ta je pa rekel, da tega ni mogel storiti, ker so ga nadlegovali istrski mejni grof Bertold in drugi in ker je bil preubog *[„tum ex persecutione, quam a marchione Ystrie nomine Pertoldo et ab aliis sustinebat, tum etiam ex nimia paupertate"].* Zato prosi usmiljenja.

[1] Prank, vas vzhodno od Sekovega na Gorenjem Štajerskem.

[2] Sirnikov (Sirnicŏ, Sirnecŏ, Syrnekŏ) je bil tam, kjer je sedaj cerkev sv. Nikolaja vzhodno od Grebinja na Koroškem. Gl. št. 11.

[3] Wimpassing, zaselje pri Št. Andrašu v Labodski dolini.

[4] Edling, vas pri Šmarjah v Labodski dolini.

Patriarh pravi, da sta mu morala oba obljubiti, da ga ubogata Nato je po nasvetu svojih bratov razsodil prepir takole: Opat naj da arhidijakonu cerkev sv. Pankracija v fevd proti temu, da mu ta vsako leto o svečnici plača po dve marki srebra. Ako bi arhidijakon ne dajal dolžnega davka v določenem času opatu, naj ta dobi cerkev nazaj ter naj jo potem izroči, komur hoče. Zarad omenjenih mark naj dobi opat poroštvo, da se mu svota izplača do prihodnje nedelje „reminiscere" (do 17. febr.). Arhidijakon mora obljubiti, da povrne do prihodnjega sv. Ivana Krstnika (do 24. junija) imenovani cerkvi vse, kar jej je vzel. Ako bi tega ne storil, je kriv, da je rušil vero in oškodoval cerkev, ter naj se obsodi. Vendar naj se nasproti strogosti zakona upošteva njegova starost in pa neogibna potreba arhidijakonata.

Med pričami se tudi omenja *„Henricus plebanus sancti Michaelis de Iun"*.

„Anno dominice incarnationis millesimo centesimo septuagesimo quarto, indictione VII., quinta die mensis Januarii in castro de Obremburg."

[Fontanini, Vindiciae antiquorum diplomatum, Roma (1705), str. 256, št. 2. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 525, št. 554. — Trstenjak v Kresu, I, (1881), str. 129.]

Št. 545.

1174, dne 6. januarja. Št. Vid.

Vetrinjski opat Majnhard *[„Meinhardus ecclesie sancte Marie in Vitringen dictus abbas"]* naznanja, da je Gotfried iz Wietinga *[„Gottefridus de Witin"]* v navzočnosti svoje soproge in svojih prijateljev podelil Vetrinjski cerkvi *[„ecclesie Vitrinensi"]* tri kmetije v Kapli[1] *[„in villa, que Capella dicitur"]*. Ko je rečeni Gotfrid umrl, je solnograški opat zahteval te kmetije za svojo cerkev. Na sodnem zborovanju v Št. Vidu so sodniki v navzočnosti vojvoda Hermana in drugih mož prisodili omenjene kmetije Vetrinjski cerkvi.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Hermannus dux, Engelbertus comes, Swikerus de Holenburg, ... Grifo de Cinsendorf, Pilgrim de Domis, Vlrich Globax, ... Dietrich de Schalach."*

„Factum est hoc anno incarnacionis dominice MCLXXIIII., indicione septima, in die sancto epyphanie domini."

[Vetrinjska kopialna knjiga št. IV, f. 18 iz 15. stoletja v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 441, št. 1180.]

Št. 546.

(1174, pred 9. marcem.)

Plemeniti in svobodni vitez Dietrik iz Leonsteina *[„Theoderico nobili ac libero militi de Lewenstein"]* podeli vsled prošnje na smrt

[1] Kapla, vas na Grobniškem polju na Koroškem.

bolnega Majnhalma (iz Pregrada) in njegove soproge štiri kmetije v Bovcu *[„in loco, qui dicitur Fliz“]* samostanu v Osojah *[„aput Ozziacum“]* in njegovemu odvetniku Hartwiku iz Glinka *[„de Glanech“]*. Te kmetije je nekdaj plemenita Helmburga, ki je bila knežjega rodu *[„nobilis femina Helemburc nuncupata ex principum prosapia progenita“]*, podelila svojemu ministerialu, zgoraj imenovanemu Majnhalmu, in njegovemu sinu Ekehardu, kateremu je bila krstna botra. Ko je pa Ekehard umrl, je Majnhalm z vsem, kar je imel, stopil pod oblast bamberškega škofa, le omenjene kmetije je prepustil Dietriku s pogojem, da jih ta voli tistemu, za kogar bi se on (Majnhalm) izrekel.

Naštetih je več prič.

Datum manjka.[1]

[Prepis iz 12. stoletja v arhivu grofa Wilczeka na Dunaju. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 438, št. 1175.]

Št. 547.

1174 (pred 9. marcem). Dietrichstein.

Bamberški škof Herman II. naznanja, da je njegov ministerial Majnhalm iz Pregrada *[„Megenhalmus de Pregrade“]* na smrtni postelji podelil svoj alod, namreč štiri kmetije v Bovcu *[„in pago Fliz“]*, cerkvi Marije Device v Osojah *[„in Osziac“]* po Dietriku iz Leonsteina *[„per manum Dieterici de Lewenstein“]*. Ker bi se pa to ne smelo zgoditi brez njegovega (škofovega) dovoljenja, zato je prišel k njemu osojski opat Bertold z vdovo rečenega Majnhalma ter prosil, da bi se ta daritev potrdila. Škof pravi, da je rad ustregel opatu ter potrdil daritev.

Med pričami se tudi omenjajo: *„... Colo de Rase, Gerbertus et frater suus Bernhardus itemque filius Gerberti Bernhardus (de Veterona).“*

„Actum Dieterichesteine, anno dominicę incarnationis MCLXXIIII., indict. VII., regnante domno Friderico Romanorum imperatore invictissimo anno regni eius XXII., imperii vero XVIIII.“[2]

[Izvirna listina v Institutu za avstrijsko zgodovinopisje na Dunaju. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 439, št. 1176.]

Št. 548.

1174, dne 27. aprila. Anagni.

Papež Aleksander III. potrdi nunskemu samostanu sv. Marije pri Ogleju med drugim tudi kraj Izolo v Istrski grofiji s sodstvom, davščinami, javno tlako ter z vsemi priteklinami *[„in comitatu Istriensi*

[1] Zastran datiranja je listina pod št. 547 merodajna.

[2] Dvaindvajseto leto kraljevanja Friderika I. je trajalo do 9. marca leta 1174., devetnajsto lto njegovega carovanja pa do 18. junija.

locum, qui vocatur Insula, cum placitis, suffragiis et omnibus angariis publicis et omnibus pertinentiis suis"]. Dalje mu potrdi desetine in kapelo sv. Petra v Izoli [*„decimas et capellam sancti Petri de Insula"*], katero je tržaški škof (Bernard) podelil cerkvi sv. Marije, potem posestvo v Trstu [*„in Tergesto predium"*], to je vinograd in podložnike, v Bovcu [*„in Plecio"*] štiri kmetije, na Krasu [*„in Carsto"*] pa eno kmetijo. Potem mu čez vsa posestva potrdi pravico odvetništva [*„ius quoque advocatie"*], katero je Engelbert, odvetnik oglejski [*„Hengelbertus Aquileie advocatus"*], podelil rečenemu samostanu, kar je razvidno iz izvirne, takrat narejene listine.[1] Tudi mu potrdi dohodke desetin v Izoli [*„proventus decimarum de Insula"*], katere je imel plemeniti grof Engelbert iz Gorice [*„nobilis vir comes Hengelbertus de Goriza"*] kot fevd od Tržaške cerkve, a se jim potem odrekel zato, da bi jih tržaški škof odstopil samostanu.[2]

„Datum Anagnie ... V. kl. Maii, indictione VII., incarnationis dominice anno MCLXXIIII., pontificatus vero domini Alexandri pape III. anno XV." — „Virginibus sacris."

[Izvirna listina v Mestni knjižnici v Vidmu. — Prepis v Čedadu (Guerra, Otium Forojuliense, XII, 1—5). — Kehr, Papsturkunden in Friaul (Nachrichten der k. Ges. zu Göttingen. Phil. hist. Kl. 1899, str. 264—266, št. 2.]

Št. 549.

(1174, pred 12. majem.)

Rimski cesar Friderik I. piše koroškemu vojvodu Hermanu, da pošilja k njemu svojega komornika S., ki naj skliče njegove (cesarjeve) ljudi ter pametno razsodi, je li on (vojvoda) povzročil neke prepire ali pa njegovi (cesarjevi) ljudje [*„utrum ex te vel nostris hominibus culpa processum habeat"*]. Ako jih je on (vojvoda) povzročil, ga opominja, da to popravi in njegovim ljudem da zadoščenje; ako so pa ti krivi, naj ti njemu zadosté. Cesar prosi vojvoda, da bi šest tednov po binkoštih v miru živel z njegovim nečakom,[3] štajerskim mejnim grofom (Otokarjem VI.) [*„petimus autem, ut nepoti nostro marchioni de Styra pacem teneas usque ad sex hebdomadas post pentecosten"*], ker takrat hoče zbrati državni zbor v Reznu. Tudi ga pozivlje, da bi Čeha Alberta[4] [*„Albertum Bohemum"*] iztiral iz Solnograške nadškofije in ga na vse načine preganjal. Kar mu njegov komornik S. reče, naj veruje in stori.

Datum manjka.

---

[1] Glej listino iz leta 1139., št. 152.
[2] Glej predlistini v Gr. III, št. 87 in Gr. IV, št. 153.
[3] Judita, mati cesarja Friderika I., in pa Sofija, stara mati štajerskega mejnega grofa Otokarja VI., sta bili sestri.
[4] Ta Čeh Albert je bil takratni solnograški nadškof.

[Cod. iz 16. stoletja v Hannoveru. — Sudendorf, Registrum, I, 79, št. 33, — Zahn, Urkb. f. Steierm., I, 529, št. 557. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 444, št. 1184.]

Št. 550.

1174, dne 31. maja. Rezno.

Rimski cesar Friderik I. potrdi samostanu v Windbergu nekatera posestva.

Med pričami se tudi omenjata: *„Hermannus dux Carinthię, . . . Pertoldus marchio de Istria . . .“*

„Anno ab incarnacione domini . . . millesimo CLXXIII., indictione VII., II. kalendas Junii. Datum in civitate Ratispone.“ [1]

[Kartular iz 12. stoletja v Državnem arhivu na Dunaju. — Stumpf-Brentano, Acta imperii, str. 207, št. 154.]

Št. 550a.

(1174—1176) dne 29. junija. Anagni.

Papež Aleksander III. sprejme Belinjski samostan v svoje varstvo ter mu v prvi vrsti potrdi kapelo, Gradec[2] imenovano, z desetinami ter vsemi duhovskimi in posvetnimi stvarmi, ki k njej spadajo, tako, kakor mu jo je potrdil (Ulrik), patriarh oglejski in legat Apostolske stolice.[3] *[„. . . capellam quae dicitur de Graze cum decimatione et aliis tam spiritualibus quam temporalibus quae ad ipsam pertinere noscuntur, quemadmodum eam rationabiliter possidetis et sicut vobis per autenticum scriptum venerabilis fratris nostri Aquileiensis patriarchae apostolicae sedis legati confirmata est.“]* Opat in menihi naj se obrnejo do Apostolske stolice, ako bi jih kdo nadlegoval.

„Datum Anagniae, III. kal. Julii.“ — *„Sacrosancta Romana ecclesia.“*

[Prepis iz 16. stoletja v Kapiteljskem arhivu v Vidmu. — Kehr, Papsturkunden in Friaul (Nachrichten der k. Ges. der Wiss. zu Göttingen. Phil.-hist. Kl., 1899, str. 269, št. 6).]

Št. 551.

1174, dne 6. julija. Rezno.

Rimski cesar Friderik I. dovoli menihom v St. Lambrechtu, da smejo na svoji zemlji dobivati vsakovrstne kovine, posebno pa baker v Biberski dolini.

Med pričami se tudi omenjata *„Henricus Gvrcensis episcopus“* in *„Hermannus dux Karinthię.“*

[1] Sedma indikcija zaznamuje 1174. leto. Cesar Friderik je bil pač leta 1174. v Reznu (gl. št. 551), ne pa leta 1173.

[2] Fara sv. Pankracija v Starem trgu pri Slovenjem Gradcu.

[3] Glej listino oglejskega patriarha Ulrika II. z dne 5. januarja leta 1174. (št. 544).

„Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCLXXXIIII.,[1] *indictione VII., regnante domino Friderico Romanorum imperatore gloriosissimo anno regni eius XXIII., imperii vero XX. Datum Ratisponę II. nonis Ivllii.“*

[Izvirna(?) listina v St. Lambrechtu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 532, št. 560.]

Št. 552.

1174, dne 17. septembra. Hering.

Henrik vojvoda bavarski in saški, potrdi samostanu v Kremsmünstru daritve svojih prednikov.

Med pričami se tudi omenja *„marchio Bertholdus de Istria“*.

„Acta sunt haec anno dominicae incarnationis MCLXXIV., indictione VII., data in curia Hering XV. kal. Octob.“

[Izvirna listina v Kremsmünstru. — Rettenpacher, Annales Cremifan., p. 163. — (Hagn) Urkb. v. Kremsmünster, str. 46, št. 36. — Urkb. f. das Land ob der Enns, II, 347, št. 239.]

Št. 553.

1174, dne 3. oktobra.

Takrat je umrl krški škof Henrik I., kateremu je sledil prošt Roman.

Contin. Admunt. ad a. 1174 (MG. SS., IX, 585): „Heinricus Gurcensis episcopus obiit, cui succedit Romanus prepositus.“

Ann. s. Rudberti Salisburg. ad a. 1174 (MG. SS., IX, 777): „Heinricus Gurcensis episcopus obiit; Romanus succedit.“

Ann. Gurcenses ad a. 1174 (Mitth. des Instit. f. österr. Gesch., IV, 285): „Heinricus Gurcensis episcopus obiit, cui successit Romanus prepositus.“

Chronicon Gurcense, c. 5 (MG. SS., XXIII, 9): „... et anno Domini 1174. feliciter obiit (sc. Hainricus episc. Gurcensis).“

Necrol. s. Erentrudis Salisb. ad 5. non. Oct. = 3. okt. (MG. Necr., II, 72): „Heinricus ep(iscopus).“

Necrol. s. Rudberti Salisb. ad 5. non. Oct. = 3. okt. (MG. Necr., II, 173): „Heinricus Gurcensis ep., abb(as) s. P(etri Salisb.)“

Necrol. Admunt. ad 5. non. Oct. = 3. okt. (MG. Necr., II, 304): „Heinricus ep(iscopus) Gurcensis.“

Št. 554.

(1174, po 3. oktobru.)

Roman, prošt Krške cerkve, postane krški škof. Bil je sorodnik krškega škofa Romana I. Izvolila sta ga duhovščina in ljudstvo, potrdil ga je papež Aleksander III., posvetil pa oglejski patriarh Ulrik II. z

[1] Listina ni bila spisana leta 1184., pač pa leta 1174., kar kažejo tudi indikcija in števili vladarskih let.

dovoljenjem solnograškega nadškofa Adalberta, kateri zarad preganjanja ni mogel tega storiti. Škof Roman II. je vladal od 1174 do 1179.

Chronicon Gurcense, c. 6 (MG. SS., XXIII, 9, 10): „Cui (sc. episcopo Hainrico) successit Romanus consanguineus Romani superioris, Gurcensis ecclesie prepositus tertius,[1] vir magne industrie et magni consilii, electus a clero et populo, confirmatus a domino Alexandro papa; et eius mandato cum conpacientia domini Alberti consecratus est a domino patriarcha Uolrico, eo quod gravissima tunc temporis persecutione laboraverit archiepiscopus; rexitque ecclesiam in tanto discrimine 5 annis."

Št. 555.

1174. Vetrovo.

Bamberški škof Herman naznanja, da se je Kadloch, opat v Podkloštru [*„Kadelous abbas de Arnoltesteine"*], pritožil zoper Kolona iz Roža, njegovega ministeriala [*„a ministeriali nostro Colone de Rase"*], ki hoče star običaj njegove (opatove) cerkve odstraniti z novo zahtevo. Navada je bila in je še, da se hčere tistih njegovih (opatovih) podložnikov, ki so vzeli v zakon svobodne žene, lahko odkupijo in postanejo svobodne, ako vsaka plača opatu po pol talenta. [*„Moris enim erat et adhuc est, ut quicumque de familia eiusdem ęcclesię liberas ducerent uxores, filię eorumdem ad pristinam, si velint, libertatem se redimant et abbati predicti loci singulę dimidium talentum persolvant."*] Škof pravi, da je po smrti mejnega grofa Engelberta iz Kraiburga[2] [*„post decessum vero marchionis Engelberti de Creibvrc"*], kateri je imel od njega (od škofa) odvetništvo čez samostan, ni še nikomur oddal te službe, pač pa je dovolil, da jo začasno upravlja rečeni ministerial Kolon. Ta je po odvetniškem pravu začel zase zahtevati tretji del imenovane odkupnine; tudi je opata zarad nje nekoliko časa nadlegoval. Škof pravi, da se je nato prepričal, da nima odvetnik nobene pravice do imenovane odkupnine; vsled tega se je omenjeni Kolon prostovoljno odpovedal pravici do dotične terjatve. Škof zapoveduje, da ne sme nobena cerkvena ali pa posvetna oseba zarad te odkupnine nadlegovati samostanskih bratov, ki naj za vedne čase obdrže to, kar bi v ta namen dobili.

Priče: *„comes Wolfradus de Treven, Colo de Rase et filius suus Rv̊dolfus, Gerbertus dę Veterona et frater suus Bernhardus, item Bernhardus filius Gerberti, . . . Heinrich de Godewicedorf*[3] *et frater suus Dietmarus, Bernhardus de Bogenvelt et frater suus Regenhardus et alii quam plures"*.

---

[1] Roman ni bil tretji prošt Krške cerkve, temuč peti. Bil je iz Lipnice, njegova brata sta se zvala Sigmar in Rudolf.

[2] Ta Engelbert je bil mejni grof istrski ter brat koroškega vojvoda Ulrika I. Umrl je dne 6. oktobra leta 1173.

[3] Diča vas južno od Beljaka na Koroškem.

„Actum Veterone, anno dominicę incarnationis MCLXXIIII., indictione VII., regnante domno Friderico Rom(anorum) imperatore invictissimo anno regni eius XXII., imperii vero XVIIII.“

[Izvirna listina v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Eichhorn, Beyträge zur ältern Gesch. u. Topogr. v. Kärnten, II, 243. — (Hormayr) Archiv f. Geschichte, XVII (1826), 719, št. 12. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 440, št. 1177.]

Št. 556.

1174. Oglej.

Ulrik II., patriarh oglejski in legat Apostolske stolice, naznanja, da je Hermelinda, opatica samostana sv. Marije v Ogleju [*„Ermelinda abbatissa monasterii sancte Marie de Aquilegia“*], v njegovi (patriarhovi) navzočnosti podelila svoj dvor v Motovunu [*„curiam de Montona“*], ki je bil lastnina njenega samostana, Hermanu, Comes imenovanemu [*„Hermanno dicto Comiti“*], pod pogojem, da rečeni Herman ne sme dati dvora v fevd, ga zastaviti ali ga pa kako drugače odvzeti samostanu; obdrži naj ga do svoje smrti, ako plača vsako leto na praznik sv. Hilarija in Tacijana po deset liber breških novcev [*„decem libras Frisacensis monete“*].

Naštetih je več prič.

„Actum est autem Aquilegie feliciter, anno dominice incarnationis MCLXXIIII., indict. VII.“

[Kandler, Codice dipl. Istriano ad a. 1174 iz arhiva grofa Portisa v Čedadu.]

Št. 557.

1174.

Neki Herwik[1] podeli po smrti svoje matere Richilde, ministerialke štajerskega mejnega grofa nunskemu samostanu Marije Device (pri Ogleju) dve kmetiji „apud Frernel“ ter tri podložnike.

Med pričami se tudi omenjata *„Engelbertus et Hertinc de Gorz“*.

„Actum est hoc tempore venerabilis Vdalrici patriarche anno MCLXXIIII., indict. VI., regnante imperatore Friderico cooperante domina Ermelinda abbatissa.“

[Prepis na pergamentu v Deželnem arhivu v Gorici. — Swida v Archeografo Triestino, Nuova serie, XIV (1888), 403, št. 2. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 441, št. 1178.]

Št. 558.

1175, dne 18. maja. Čedad.

Ulrik II., patriarh oglejski in legat Apostolske stolice, naznanja, da je Gerwik iz Čedada, njegov fevdnik, vrnil tista posestva, katera

[1] Swida čita „Henricus“.

je imel pri Ažli in pri Mariji Devici na Stari gori[1] od Oglejske cerkve kot fevd [*„quod Herewicus de Civitate Austria fidelis noster bona, quae apud Azzidam et sanctam Mariam de Monte a nobis et ab Aquilegensi ecclesia in beneficium habebat, in manu nostra refutavit“*] ter prosil, da bi se ta posestva podelila samostanu Marije Device v Čedadu na ta način, da bi on in njegova soproga Irmingarda dobivala do svoje smrti dohodke od njih. Ko bi pa umrla, naj posestva dobé nune rečenega samostana. Patriarh pravi, da je to rad dovolil.

Naštetih je več prič.

„Actum est feliciter anno dominicae incarnationis MCLXXV., indictione VIII., XV. kal. Junii in ipsa Civitate Austria.“

[Rubeis, Mon. eccl. Aquil., col. 596. — Cappelletti, Le chiese d'Italia, VIII, 246.]

Št. 559.

Nepristno.[2]

1175, dne 9. avgusta. Krka.

Krški škof Roman II. potrdi kapiteljnu Krške cerkve med drugim tudi desetino od vina, medu, ovac, prašičev in drobnice, katera (sc. desetina) prihaja iz Marke in katero je rajnki škof Roman I., njegov prednik, podelil ondotnim bratom.[3] [*„... decimas ... vini quoque et mellis, ovium, porcorum ac peccorum de Marchia venientium, quas antecessor noster bone memorię Romanus episcopus eisdem fratribus ... contradidit.“*]

Med pričami se tudi omenjajo: *„Hermannus dux Carinthię, ... Ernestus de Pilstain, ... Hermannus de Presingę, Wodelscalcus de Witenstain ...“*

„Acta sunt hec anno ab incarnatione domini MCLXXV., indictione VIII., V. idus Aug., apud Gurk.“

[Ponarejena listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 222, št. 292.]

Št. 560.

1175. Oglej.

Oglejski patriarh Ulrik II. potrdi in pomnoži z dovoljenjem duhovščine in ministerialov Oglejske cerkve ter vsled prošnje opatice Hermelinde in njenih sestra njih samostanu[4] vse daritve, katere je dobil (samostan) od oglejskih patriarhov Popona,[5] Sigeharda in Ulrika I.[6]

[1] Na Stari gori je dandanes sloveča romarska cerkev Marije Device, kamor prihajajo na božjo pot posebno beneški Slovenci. (Gl. Rutar, Beneška Slovenija, str. 27 in 28.)
[2] Jaksch misli, da je bila ta listina sestavljena med letom 1192. in 1200.
[3] Gl. št. 471. — Zastran vsebine primerjaj tudi št. 500.
[4] To je samostan sv. Marije pri Ogleju tam, kjer je sedaj vas Monastero.
[5] Glej Gr. III, št. 87.
[6] Glej Gr. III, št. 384.

Vsa posestva, katera ima sedaj rečeni samostan, naj obdrži tudi v prihodnje. Med drugim potrdi imenovani patriarh samostanu kraj Izolo v Istrski grofiji s sodstvom, z davščinami, javno tlako ter vsemi priteklinami [*„in comitatu Istriensi locum qui vocatur Insula cum placitis, suffragiis et omnibus angariis publicis et omnibus pertinentiis suis cultis et incultis“*], v Izoli sami sto veder vina [*„centum urnas vini“*]; izvzete so le tiste zadeve in službnosti [*„exceptis aliis rebus et justiciis“*], katere so ondotni prebivalci po zakonu dolžni izvrševati. Dalje mu potrdi desetine in kapelo sv. Petra v Izoli, katero je tržaški škof podelil cerkvi sv. Marije, potem kapelo sv. Pasa,[1] dve kmetiji v Tolminu in dve na Krasu [*„decimas et capellam sancti Petri de Insula, quam Tergestinus episcopus ipsi ecclesie contradidit, capellam quoque sancti Passi, apud Tulminum duos mansus, ... in Carsto duos mansus, ...“*] Tudi mu potrdi odvetniško pravico [*„advocatias“*], katero je imel goriški grof Engelbert [*„Engelbertus comes de Goritia“*] po pravici ali po krivici čez rečeni samostan ter vse njegove (samostanske) vasi in posestva, kakor je zapisano v izvirni, takrat narejeni listini, ter se jej (odvetniški pravici) potem odrekel v blagor svoje duše.[2] Dalje mu potrdi desetine v Izoli, katere je prej omenjeni grof Engelbert dobil v fevd od Tržaške cerkve, a se jim potem odrekel, da bi jih dobival rečeni samostan sv. Marije; tudi jih je tržaški škof Bernard [*„Wernhardus Tergestinus episcopus“*] odstopil imenovanemu kraju. Potem mu potrdi eno posestvo v Trstu, to je vinograde in podložnike, ter štiri kmetije v Bovcu [*„in Tergesto predium, scilicet vineas et famulos, in Plecio IIII mansus“*]. Kdor bi nasprotoval tej potrditvi, naj bo pogubljen.[3]

Priče: *„Wernhardus episcopus Tergestinus, Wodalricus prepositus majoris ecclesie de Aquilegia, Otto prepositus de Raitenbuch, Engelbertus comes de Goritia, Meinhardus comes de Istria, Heinricus comes de Ortenburch et frater ejus Otto, Poppo de Cucanea, Ascuvinus et frater ejus Henricus de Moruz et alii quamplures.“*

„Acta sunt hec anno incarnationis domini MCLXXV., indict. VIII., in Aquileja in ipso palatio ... anno patriarchatus ejus (sc. Wodalrici) XV.“

[Izvirna listina v Mestni knjižnici v Vidmu. — Prepis v Čedadu (Guerra, Otium Forojuliense, IX, 37). — Kandler, Codice dipl. Istriano ad a. 1175.]

Št. 561.

1175.

Češki vojvoda Soběslav II. ter mladi štajerski mejni grof Otokar VI. sta se vojskovala s koroškim vojvodom Hermanom in avstrijskim voj-

[1] Kapela sv. Pasa je bila najbrže nekje blizu Pirana, kar se da sklepati iz neke listine, izdane leta 1211. (Cfr. Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1211.)

[2] Glej listino iz leta 1139. pod št. 152.

[3] Zarad vsebine primerjaj Gr. III, št. 87 in Gr. IV, št. 153 in 548.

vodom Henrikom II. V tej vojni so sovražniki opustošili mnogo zemlje, posebno po Koroškem in Avstrijskem. Med drugim so požgali tudi cerkev v Št. Vidu,[1] kjer je zgorelo 300 ljudi.

Contin. Admunt. ad a. 1175 (MG. SS., IX, 585): „Dux Austriae et dux Karinthiae nec non et marchio de Stira predas et incendia in invicem exagitant, inter quae ecclesia sancti Viti cum 300 hominibus exarsit."

Contin. Claustroneoburg. tertia ad a. 1175 (MG. SS., IX, 630): „Heinricus dux Austrie a Bohemo Ungaroque nec non et a Styrensibus multis lacessitur iniuriis; Austria, Karinthia, Bawaria preda et incendio vastantur, ita ut ministeriales Styrie marchionis nec ab ecclesia in qua fere trecenti homines igne consumpti sunt, manus continerent."

Contin. Zwetlens. altera ad a. 1175 (MG. SS., IX, 541): „Dux Boemie Zebezlaus, et ministeriales marchionis de Styria cum ipso domino suo Otakaro, adhuc puero, contra ducem Austrie Heinricum conspirant, et coniurati Boemorum fiunt."

Auct. Lambac. ad a. 1175 (MG. SS, IX, 555): „Dux Austrie et marchio (sc. Stirensis) et dux Karinthie bellando discordant."

Št. 562.

(Okoli leta 1175.)

Šentpavelski opat Pilgrim, ki se je jako trudil, da bi dobil nazaj samostanska posestva, katerih so se domačini in tujci s silo polastili. Dosegel je, da mu je vovbrski grof Ulrik *[„aput dominum Ůdalricum comitem de Hůnenburch"]* s svojo soprogo in s svojimi sinovi odstopil mlin in za osem kmetij zemlje na Djekški gori ter vse Otwinove[2] daritve po Savinjski dolini, zato si je pa izgovoril eno kmetijo tik svojega gradu in pa pet mark srebra. *[. . . (Pilgrimus) optinuit, ut molendinum et quantitatem octo mansorum in monte qui dicitur Diechtes, sacras quoque in Saunia domini videlicet Otwini oblationes cum uxore et filiis abnegaret ita dumtaxat, ut prefatus princeps mansum unum castro suo adiacentem argenti simul V mar(cas) recipiens fiduciam magnam precum et ęlemosinarum diviciis suis accumularet."]* Tudi je grof sklenil, da hoče tako kakor Otwin biti pokopan v Šentpavelskem samostanu. *[„. . . deliberavit tam comes inclytus quam dominus Otwinus in loco apostolorum diem exspectarent generalis resurrectionis."]*

Med pričami se tudi omenjajo: „. . . *Volpertus de Truhsen, Reinhart, Hugo et Hainricus de Sternberc,*[3] . . . *Franco de Gorz, . . . Ekefrit,*

[1] Št. Vid na Koroškem.

[2] Jaksch (Mon. hist. duc. Car., IV. rodovnik št. VIII) misli, da je bil tu omenjeni „dominus Otwinus" tisti Otwin, ki je živel v začetku enajstega stoletja in čigar posestva so se porabila za ustanovitev ženskega samostana pri cerkvi sv. Jurija na Jezeru. (Gl. Gr. III, št. 11.) V tem samostanu so tudi pokopali truplo grofa Otwina, nikakor pa ne v samostanu, katerega so ustanovili še le kakih 70 let po njegovi smrti. Tisti Otwin, ki je počival v Šentpavelskem samostanu, pa ni bil grof in tedaj tudi ne identičen s prej omenjenim grofom Otwinom. — Tangl (Archiv f. österr. Gesch., XIX, 67) trdi, opiraje se na Necrol. mon. S. Pauli, da je bil Otwin, čigar truplo je bilo v Št. Pavlu, oče vovbrskega grofa Ulrika. A reči se mora, da ta vir ni nič prav zanesljiv, drugi viri nam pa o tem nič ne poročajo.

[3] Strmec (nem. Sternberg), nekdanji grad severozahodno od Vrbe na Koroškem.

Wdalricus et Wluingus de Hůninburc, ... Hartnit et Hugo de Iûn, ... Hainricus in Volch(enmarcht)."

Datum manjka.[1]

[Cod. trad. S. Pauli, c. 31 iz začetka 13. stoletja. — Tangl v Archiv f. österr. Gesch. XIX, 81. — Schroll, Urkb. v. S. Paul, str. 33 (Fontes rer. Austr. Dipl., XXIX) k letu „vor 1192". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 426, št. 1132 k letu „1170 - 1180".]

Št. 563.

(Okoli leta 1175.)

Gerhard iz Gleissenfelda [*„de Glizenuelt"*], ministerial štajerskega mejnega grofa, podeli Admontskemu samostanu eno kmetijo v Hilzmannsdorfu [*„ad Hizendorf"*], kar tudi potrdi štajerski mejni grof Otokar [*„Otagrius marchio Stirensis"*].

Med pričami se tudi omenjata: „*... Chunrat de Scharphenberch, Wolfil de Sibeneck,*[2] ..."

[Cod. trad. Admont., IV, 255, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 536, št. 564.]

Št. 564.

(Okoli leta 1175.)

Hartnid iz Riegersburga [*„Hartnidus de Růtkerspurch"*], ki je dosegel, da so hčer njegove sestre sprejeli v Admontski samostan, podeli po svojem gospodu, štajerskem mejnem grofu Otokarju [*„domini sui Otagrii marchionis de Styra"*], za njeno vzdrževanje samostanu tri kmetije v Sulzu [*„ad Sulz"*].

Med pričami se tudi omenjata: „*Chunrad de Marchburch, Richer de Marchburch.*"

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., IV, 258 v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Pez, Thesaur. anecd., III^c, 765, št. 83. — Caesar, Ann. Styriae, I, 769, št. 46. — Zahn, Urkb. f. Steierm., I, 539, št. 568.]

Št. 565.

(Okoli leta 1175.)

Plemenita gospa „Gisila de Ossa" podeli Admontskemu samostanu kakih sedem kmetij v Mauternu in Grubu v Aniški dolini [*„apud Mutaren et Grube in Enstal"*].

---

[1] Opat Pilgrim, ki se v tej listini omenja, je bil od leta 1159. do 1192. predstojnik Šentpavelskega samostana. Vovbrski grof Ulrik se po listinah navaja v dobi od leta 1141. do 1191. Ker so pri pogodbi, ki je opisana v tej listini, sodelovali tudi sinovi grofa Ulrika, smemo iz tega sklepati, da so bili že polnoletni, njih oče pa že precej star.

[2] Oton in Tomaž iz Žibnika sta bila ministeriala štajerskega vojvoda Otokarja (gl. št. 749 in 750); najbrže je bil tudi zgoraj omenjeni Wolfil.

Med pričami se tudi omenja: *„Werigandus de Hohenekke"*.
Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., IV, 215 v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 544, št. 576.]

Št. 566.

(Okoli leta 1175.)

Herrand in Richer iz Riegersburga *[„de Rûtkerspurch"]* podelita Admontskemu samostanu 15 kmetij v kraju, „Grassa" imenovanem, takrat, ko je njun brat Hartnid stopil v rečeni samostan.

Med pričami se tudi omenja *„Richerus de Marchburch"*.
Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., IV, 259 v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 548, št. 581.]

Št. 567.

(Okoli leta 1175.)

Rajnbert iz Cmureka *[„Reinbertus de Muorekke"]* podeli cerkvi v Št. Pavlu vas Oseko[1] *[„villam in superiori Hage"]*, katero naj dobi za večne čase po njegovi smrti in po smrti njegove soproge in njegovih otrok.

Naštetih je več prič.
Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 45 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, X (1820), 103, št. 5. — Zahn, Urkb. f. Steierm., I, 548, št. 582. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 42 (Fontes rer. Austr. Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 435, št. 1162 k letu „1173—1180".]

Št. 568.

(Med letom 1175. in 1179.)

Konrad „de Prunnen" prepusti Admontskemu samostanu štiri nesvojnike *[„mancipia"]* v Brežah. Ker so pa ti nesvojniki spadali pod Krško cerkev, je škof Roman II. potrdil to daritev.

Med pričami se tudi omenjata: *„Wergandus de Hohineke, . . . Dietricus de Lowinstein . . ."*
Datum manjka.[2]

[Cod. trad. Admont., IV, 234, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu, — Wichner, Gesch. v. Admont, I, 202 (odl.). — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 546, št. 579. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 221, št. 291.]

---

[1] Oseka (n. Oberhag), vas pri Arvežu na Štajerskem.
[2] Roman II. je po 3. oktobru leta 1174. postal krški škof, leta 1179. je pa umrl.

Št. 569.

(Med letom 1175. in 1181.)

Henrik iz Sore *[„Hainricus de Zoure"]* podeli Vetrinjskemu samostanu *[„in Victringen"]* svoje, po starših podedovano posestvo, katero se nahaja v Dvoru[1] na meji Vrbskega jezera, kjer je cerkev sv. Ivana Evangelista *[„predium in confinio laci, qui dicitur Wertsee, vocabulo Crangizausdorff, ubi ecclesia est sancti Iohannis evangeliste"]*, s pogojem, da dobiva do svoje smrti vsako leto od dohodkov po tri talente za svojo rabo. Ako ne bi imel nobenih dedičev s kako zakonito in enakorodno soprogo, naj ostane posestvo samostanu; ako bi pa dobil zakonitega dediča, naj ta obdrži omenjeni alod, ako bi ga morda ne odstopil pred smrtjo.

Priče: *„dominus Ludouicus predicti loci abbas, . . . dux Hermannus et Sweikerus de Holenburg et Amelricus nec non Bauo et Otto familiares eiusdem Swekeri, Bauo eciam castellanus meus (sc. Hainrici de Zoure)"*.

Datum manjka.[2]

[Vetrinjska kopialna knjiga št. IV, f. 95'—96 iz 15. stoletja v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 448, št. 1197.]

Št. 570.

(Med letom 1175. in 1192.)

Vetrinjski samostan proda Brunonu iz Tmare vasi[3] *[„Brvnoni de Thvmersdorph"]* neko posestvo v Dobu[4] *[„Eich"]*. To posestvo je neki Albuin iz Blatograda *[„Albuinus de Mosburch"]* zastavil duhovniku Bertoldu za 14 mark s pogojem, da mora on (Albuin) ali pa tisti izmed njegovih dedičev, ki bi hotel dobiti to posestvo nazaj, odšteti upniku 20 mark. Duhovnik, ki je izprva dobil to posestvo v zastavo, ga je nato kupil za eno kmetijo v Borovčicah[5] *[„in villa quę Berindorph dicitur"]* in za šest mark. Pozneje ga je s pravico odkupa prodal svojemu sorodniku Reinardu. Ta ga je pa pred svojo smrtjo pod istim pogojem volil Vetrinjskemu samostanu *[„Uitringen"]*. Ker so pa menihi rajši imeli lastnino, kakor pa zastavljen alod, so zgoraj omenjeno posestvo prodali pod istimi pogoji, pod katerimi so ga sami dobili.

Priče: *„Lvdewicus predicti loci abbas, . . . Hedinricus de Erbugr, Heinricus de Cothmersdorph, Heinricus de Erburg, Abram de Cothmers-*

[1] Dvor, vas severozahodno od Vrbe na Koroškem. V Dvoru je farna cerkev posvečena sv. Ivanu.

[2] Leta 1174. je še živel vetrinjski opat Majnhard (gl. št. 545), njegov naslednik je bil opat Ludovik. Leta 1181. je umrl koroški vojvoda Herman.

[3] Tmara vas zahodno od Rožeka na Koroškem.

[4] Dob (nem. Aich), vas jugovzhodno od Trga na Koroškem.

[5] Borovčice (n. Bärndorf), vas zahodno od Blatograda na Koroškem.

dorph, Cůnradus de Cothmersdorph, Cunradus de W̊rdoch, Elbuinus de Wolwiz, Haimo de Witrin, Bernhardus de Lonch, Wezel de Holenburch, Ǒdalricus de Holenburch, Lv̊poldus de Austria".

Datum manjka.[1]

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 447, št. 1196.]

Št. 571.

1176, dne 12. februarja. Čedad.

Ulrik II., patriarh oglejski in legat Apostolske stolice, potrdi mestu Čedadu tržno pravico *[„forum"]*, katero mu je podelil patriarh Peregrin. Vsi tisti, ki pridejo na trg, naj plačajo tako mitnino, kakršno je treba dajati na trgu v Ogleju.

Med pričami se tudi omenja *„comes Engelbertus advocatus Aquilegensis"*.

„Actum est feliciter in ipsa civitate Austria anno dominicae incarnationis MCLXXVI., indictione IX., XII. die mensis Februarii."

[Rubeis, Mon. eccl. Aquil., col. 597. — Cappelletti, Le chiese d' Italia, VIII, 247—249.]

Št. 572.

1176, dne 7. julija. Anagni.

Papež Aleksander III. naznanja proštu Ulriku *[„Valderico"]* in kanonikom Oglejske cerkve, da je vsled njih prošnje sprejel njih cerkev v svoje varstvo. Posestva, katera ima rečena cerkev že sedaj ali pa si jih še pridobi, naj ostanejo popolnoma v njih oblasti. Potrdi jim med drugim vas Meretto[2] z vsemi priteklinami, namreč s slovensko vasjo, ki se tudi zove Meretto *[„cum villa Sclavorum, quae similiter dicitur Meleretum"]*, ter še druge kraje. — Potem jim potrdi petdeset kmetij v Ozeljanu s cerkvami in desetinami, vas Faro in sosednje vasi, namreč Petovlje, Zdravščino, Zabrdo, Novo vas, Gradišče in Brumo z vsemi priteklinami med Kraškim gorovjem in Ogrsko cesto do vasi, ki se zove „Algo"[3] *[„Quinquaginta mansos in Ossellam*

[1] Leta 1174. je še živel vetrinjski opat Majnhard (gl. št. 545), leta 1193. je bil pa Bertold opat v Vetrinjah (gl. št. 828).

[2] Meretto, vas blizu Palmanove na Furlanskem.

[3] Zdravščina in Petovlje so vzhodno od Gradišča poleg Soče, Bruma je tik Gradišča, Fara severno od njega in Nova vas (Villanova) severovzhodno od Fare. Vzhodno od Fare stoječi hrib imenujejo Slovenci Brdo. Hiše v vznožju tega hriba so se najbrže kdaj zvale „Zabrdo". Nekateri mislijo, da „Sebredam" je sosednji Zagraj (Sagrado), a se motijo. Neki urbar goriških grofov iz leta 1398. (Notizenblatt der Wiener Akademie, III, 312) navaja kraje: „von Gradisch, von Braem, von Sagrud, von Sawirda, von Petowlach", in na nekem drugem mestu (str. 315): „ze Gradisch, ze Bram, ze Sagrad, ze Sawirda, ze Petowlach". Iz tega je razvidno, da sta bila „Sagrad" (Zagraj) in „Sawirda" (Zabrdo) dva različna kraja. Vas „Algo" [v nekaterih listinah se zove „Hago" ali pa „Ageris" ali pa „Haljen"] se dandanes imenuje Ariis ter se nahaja na Furlanskem jugovzhodno od Kodrojpa. Nad Petovljami in Zdravščino se pričenja Kraško gorovje. Ogrska cesta (gl. Gr. II, št. 426 in III, št. 82) je vodila iz Vipavske doline proti zahodu na Furlansko.

cum ecclesiis et decimis, villam de Farra cum adjacentibus villis, videlicet villa de Petolan et Drasam et Sebredam et Villa nova, Gradisca, Bruma cum omnibus pertinentiis suis a monte, qui dicitur Cars, usque ad stratam Ungarorum et usque ad villam, quae dicitur Algo ..."], tako, kakor jih je cesar Oton nekdaj podelil Oglejski cerkvi in kanonikom.[1] Tudi jim papež potrdi več vasi po Karniji. Dalje jim potrdi odvetniško sodstvo [*„placitum advocatiae"],* katero sta oglejski odvetnik Burghard in pozneje (!) Henrik [*„Burkardus advocatus Aquilejensis ecclesiae et postea*[2] *Henricus"]* odstopila zase in za svoje naslednike patriarhu Ulriku (I.) po vsem imetju Oglejske cerkve.[3] Nihče ne sme te cerkve vznemirjati, si prisvojevati njenih posestev ali pa jih po krivici pridrževati. Ako bi se v prihodnje kaka cerkvena ali pa posvetna oseba pregrešila zoper te določbe ter bi po drugem in tretjem opominu ne popravila svojega prestopka, naj izgubi svojo oblast in dostojanstvo ter naj se izobči.

„Datum Anagni ... nonis Julii, indict. nona, incarnat. dom. anno 1176, pontificatus vero d. Alexandri papae III. anno XVII.". . . „Quotiens illud."

[Izvirna listina v Kapiteljskem arhivu v Vidmu. — Ughelli, Italia sacra (ed. 1653), V, 65. — Cappelletti, Le chiese d'Italia, VIII, 249—251.]

Št. 573.

(1176, okoli 1. novembra.)

Ulrik (II.), patriarh oglejski in legat Apostolske stolice, piše svojemu sorodniku Otonu, proštu v Reitenbuchu in Dobrli vasi [*„consanguineo suo karissimo O(ttoni) R(aitenpuchensis) et Junensis ecclesie venerabili preposito"],* da je zvedel, da je (Oton) dospel zdrav in srečen na Koroško ter da namerava v kratkem priti k njemu (k patriarhu). Naznanja mu, da ne ve nič o kakem koncilu, ki se ima sniti. Tudi mu piše še o nekaterih drugih zadevah.

Datum manjka.

[Pez, Thesaurus anecdot., VIa, 421. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 454, št. 1211.]

Št. 574.

1176, dne 6. novembra.

Krški škof Roman II. prepusti dve kmetiji v Rainsbergu[4] [*„in Reinsperch"]* kanonikom Krške cerkve. Za prvo kmetijo dobi dve

[1] Glej listino cesarja Otona I. z dne 29. aprila leta 967., v kateri se omenja grad Fara. (Gr. II, št. 426.)

[2] Namesto „postea" bi moralo stati „antea".

[3] Glej Gr. III, št. 393. Takrat, ko je Oglejska cerkev dobila odvetniško sodstvo, je Henrik nehal biti njen odvetnik in Burghard je postal njegov naslednik.

[4] Rainsberg, vas severno od Weitensfelda na Koroškem.

kmetiji v Tinjah, ki sta spadali pod njih sirotišnico[1] [*„nobis in Tinach duos mansos ad hospitale eorum pertinentes contulerunt“*]. Nato zamenja škof za te dve kmetiji s solnograškim ministerialom Wisentonom neko posestvo v Dobu pri Trušnjah [*„quoddam predium in Aiche aput Truchsen“*].

Za drugo kmetijo, katero je škof odstopil kanonikom, je dobil neki otok pod gradom Rinekom[2] [*„pro quadam insula, quod in vulgari wêrt vocatur, sub castro Rinecke“*].

Med pričami se tudi omenjata: *„Ernestus de Pilstain, Hermannus de Presinge, ...“*

„Actum anno ab incarnatione domini MCLXXVI., indict. VIIII. Datum VIII. idus Novemb.“

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 225, št. 297.]

Št. 575.

1176 (?). Vetrovo.

Bamberški škof Herman II. podeli koroškemu vojvodu Hermanu odvetniško pravico čez svoja posestva okoli Dietrichsteina[3] ter čez posestva okoli Št. Vida, katera je dobil nazaj kot fevd, katerega je imel (istrski) mejni grof Engelbert.

Med pričami od škofove strani se tudi omenjajo: *„... dei Veterona Colo, Gerbertus, Bernhardus, item Bernhardus, ... Regenhard et Bernhart de Pogenuelt, de Grivene Eberhart et Cvnrat, de Dietrichestein et Egge Truhtliep, ...“* od vojvodove strani (de parte ducis): *„... Giselbertus etiam et Heinricus de Gurniz“*.

„Actum Veterone, anno dominicę incarnationis MCLXXVI., indictione VIII., regnante domno Friderico Rom(anorum) imperatore invictissimo anno regni eius XXIIII., imperii vero XXII.“[4]

[Izvirna listina v Državnem arhivu v Monakovem. — Ludewig, Scriptores rer. episc. Bambergensis, I, 1127. — Lünig, Reichsarchiv, XVII, 26. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 452, št. 1206.]

Št. 576.

1176. Poleg reke Raše v Istri.

Ulrik, patriarh oglejski in legat Apostolske stolice, naznanja, da se je pri njem pritožil poreški škof Peter zoper opata pri Sv. Petru v Šumi in pa zoper opata v Limu [*„de Sancto Petro de Sylva et de*

[1] Ta sirotišnica je bila na Krki.
[2] Rinek, sedaj razvaline nad reko Krko blizu Malega Št. Vida na Koroškem.
[3] Dietrichstein, sedaj grajske razvaline vzhodno od Trga na Koroškem.
[4] Osma indikcija kaže na leto 1175., 24. leto Friderikovega kraljevanja je trajalo do 9. marca leta 1176., in 22. leto njegovega carovanja se je pričelo z 18. junijem leta 1176.

Lemo abbates"], ker nista hoteta priznati nekaterih pravic Poreške cerkve do njunih samostanov. Nato je (patriarh) vso stvar izročil pičenskemu škofu Frideriku [*„Frederico Petenensi episcopo"]*, da bi jo preiskal. Ta je obe stranki zaslišal ter razsodil, da morata rečena opata dajati Poreški cerkvi to, kar se od nju zahteva. Patriarh pravi, da je nato potrdil to razsodbo, ter želi, da bi veljala za večne čase.

Prisotni se bili: *„(his praesentibus) Wernardo Tergestino et praedicto Friderico Petenensi episcopis, Joanne Emoniensi electo, Romulo Aquilejensi magistro scholarum, Turpino Tergestino archidiacono, capellanis Reghinhardo, Popone et aliis quampluribus"*.

„Actum est feliciter apud flumen Arsam in Istra anno domini MCLXXVI., ind. VIIII."

[Prepis v Škofijskem arhivu v Poreču. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1176.]

Št. 577.

1177, dne 24. februarja. Candelara.

Avstrijski vojvoda Leopold (V.) in njegov svak, koroški vojvoda Herman,[1] sta prišla k cesarju Frideriku I. v Candelaro pri Pesaru,[2] ker je hotel prvi še enkrat dobiti svoje dežele od cesarja v fevd. V rečenem kraju se je takrat mudil tudi oglejski patriarh Ulrik.

Contin. Zwetl. ad a. 1177 (MG. SS., IX, 541): „Similiter Liupoldus, filius pii ducis Austrie Heinrici, terram patris, quam prius vivo patre de manu imperatoris susceperat, iterum suscepit imperiali investitura coram principibus, iuxta Pesauriam in montanis, ad castrum quondam Candalare nomine, presente patriarcha Aquilegense Udalrico . . ."

Contin. Claustroneoburg. tertia ad a. 1177 (MG. SS., IX, 631): „Quo (sc. duce Heinrico) sepulto filius eius Leupoldus, qui Deo auctore patri feliciter successit, cum paucis suorum nobilibus et ministerialibus in Ytaliam ad imperatorem Fridericum pro patris ducatu profectus est, una secum consobrino suo duce Karinthie Hermanno festinante; et licet imperatore in Ytaliam proficiscente, agente patre in curia celebri Ratispone in presentia principum ducatum recepisset,[3] consilio tamen suorum iterato super hoc eodem imperatorem in Ytalia adiit, et iuxta Pisaurum in quodam castro in conspectu Teutunicorum et Ytalicorum principum secundo ab eodem dive memorie imperatore Friderico patris sui dignitatem 6. Kal. Martii suscepit."

Št. 578.

1177, dne 23. in 24. marca.

Ko je papež Aleksander III. dne 23. marca prišel v Benetke, so ga naslednjega dne spoštljivo sprejeli beneški dožd ter beneški in

[1] Koroški vojvoda Herman je imel za ženo Nežo, sestro avstrijskega vojvoda Leopolda V. Prvi mož imenovane Neže je bil ogrski kralj Štefan III., ki je umrl leta 1172.

[2] Pesaro, mesto v srednji Italiji pri Jadranskem morju.

[3] To se je zgodilo leta 1174. meseca junija ali pa julija.

oglejski patriarh z vsemi sufragani. Nato so ga v procesiji pripeljali v cerkev sv. Marka, kjer je po izvršeni molitvi blagoslovil ljudstvo.

Romoaldi Annales ad a. 1177 (MG. SS., XIX, 443, 444): „Alexander igitur papa . . . nono die stante mensis Marcii ad portum Venecie aura flante secunda pervenit . . . Altera autem die dux Venetie cum magna navium et populi multitudine, et patriarcha Venetie simul cum patriarcha Aquileie et omnibus suis suffraganeis ad pedes Alexandri pape humiliter accedentes, ipsum processionaliter cum summo honore et gloria usque ad sancti Marci ecclesiam deduxerunt, in qua facta oratione populum benedixit."

Št. 579.

(1177), dne 31. marca. Benetke.

Papež Aleksander III. piše opatu in menihom kartuzijanskega samostana v dolini sv. Ivana[1] *[„in Valle sancti Johannis"]* ter jih opominja, da bi neprestano imeli pred očmi svetost in častitljivost svojega reda ter čuvali samostan. Pridnejše naj izvršujejo delo ljubezni. Pismeno je prosil plemenitega moža Otokarja, mejnega grofa štajerskega *[„nobilem virum Otacharum marchionem Stirensem"]*, da bi jim bil bolj naklonjen, jih varoval in spoštoval ter jim pri stavbah njih hiš pomagal z nasveti in podporami. *[„. . . ut vos propensius diligat, manu teneat et honoret et vobis in faciendis domibus vestris consilium conferat et auxilium opportunum."]*

„Datum Venetiis in Rivo alto, II. kalendas Aprilis."[2] — *„Cum idivina"*.

[Izvirna listina v Deželnem arhivu v Gradcu. — Pez, Thesaur. anecd., VI[a], 399, št. 17. — Pusch et Frölich, Dipl. Styriae, II, 61, št. 3. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 554, št. 590.]

Št. 580.

1177, dne 6. aprila. Benetke.

Papež Aleksander III. piše Piligrimu, opatu Šentpavelskega samostana na Koroškem. Po zgledu rajnkega papeža Urbana (II.)[3] n Inocenca (II.)[4] sprejema tudi on (Aleksander III.) samostan v varstvo sv. Petra ter določa, da ostanejo posestva, katera samostan že ima ali jih pa še dobi, v njegovi (opatovi) oblasti in v oblasti njegovih naslednikov. Med temi posestvi papež imenoma navaja kapele v Mohličah, cerkev sv. Filipa[5] tik Krke ter cerkev sv. Ruperta

[1] Samostan v Žičah blizu Konjic na Štajerskem.
[2] Zastran datiranja gl. Meiller, Salzb. Reg., str. 127.
[3] Gl. Gradivo, III, št. 419.
[4] Gl. št. 161. — Zgoraj opisani listini papeža Alexandra III. je služila za podlago listina papeža Inocenca II. z dne 23. novembra leta 1140.
[5] Št. Lipš na Koroškem.

pri Velikovcu z drugimi kapelami, katere ima samostan. *[„... capellas in Mochelich, ecclesiam sancti Philippi iuxta Gurgam, ecclesiam sancti Ruberti apud Volchenmarchet cum aliis capellis quas rationabiliter possidetis."]* Ako bi umrl on ali pa kateri njegovih naslednikov, naj postane opat le tisti, katerega bi izvolili vsi bratje ali pa vsaj modrejši izmed njih. Kdor bi bil izvoljen, naj pride k rimskemu papežu, da ga posveti. Krizmo, sveto olje, oltarje, cerkve ter ondotne menihe in klerike naj posvečuje škof tamošnje škofije, ako je naklonjen Apostolski stolici in ako bi to izvrševal brezplačno in brez zlobnosti. Ako pa ne, naj se obrnejo do kakega drugega katoliškega škofa, kateri naj to izvrši z dovoljenjem Apostolske stolice. Noben škof ne sme siliti katerega izmed njih (izmed opatov), da bi šel k sinodi, ako ni sklicana v cerkvene in pametne svrhe. Opat naj sposobne može, katere je treba posvetiti v presbitere za cerkve in kapele Šentpavelskega samostana, prezentira svojemu škofu, kateri naj jih potem, ko so posvečeni, brez kakih sitnosti pošlje k tistim cerkvam, za katere so bili določeni. Vsak, kdor ni izobčen, si lahko izbere svoje pokopališče v rečenem kraju (v Št. Pavlu). Vendar se je treba ozirati na pravice tistih cerkva, od katerih so prinesli trupla mrtvecev. Nihče se ne sme polastiti odvetništva čez samostan; odvetnik naj bo le tisti, katerega je na korist rečenemu kraju izvolil opat soglasno z menihi; odvetnik naj izvršuje odvetniško službo brez nasilja hrabro in častno. Od novin, katere menihi obdelujejo s svojimi rokami in na svoje stroške, kakor tudi od krme, ki je določena za njih živino, ni potreba dajati nikakršnih desetin. Noben škof ne sme izreči čez samostan interdikta, ako ni za to dovolj tehtnih vzrokov. Noben človek ne sme samostana brez vzrokov vznemirjati, se njegovih posestev polastiti ter vzetih posestev obdržati. Za podelitev teh pravic naj samostan plača papežem vsako leto po en bizancij *[„bisantium"]*.

Nato sledé imena takrat navzočnih kardinalov.

„Dat. Venetie in Rivo alto ... VIII. id. April., indictione X., incarnationis dominice anno MCLXXVIII., pontificatus vero domni Alexandri pape III. anno XVIII." — *„Religiosam vitam eligentibus."*

[Izvirna listina v Št. Pavlu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 458, št. 1217.]

Št. 581.

(1177), dne 8. maja. Ferrara.

Papež Aleksander III. dovoli krškemu škofu Romanu II., da sme za tiste kapele, katere so postavljene na njegovi zemlji, naj si bodo v Breški ali pa Velikovški fari,[1] poiskati duhovnike ter jih pre-

[1] Namesto „fara" (plebs) bi moralo tu pravzaprav stati „arhidijakonat". Cfr. Ankershofen (Archiv f. Kunde österr. Gesch., XIV, 158) in Jaksch (l. c.).

zentirati nadškofu, kateri naj njemu (Romanu) ugodi v posvetnih, sebi pa v duhovskih zadevah. *[„... ut in capellis, que in fundo ecclesie tue site sunt, sive in plebe Frisacensi, sive in plebe Volkenmarht fuerint, facultatem habeas sacerdotem inveniendi et dyocesano episcopo presentandi, qui tibi de temporalibus et ei de spiritualibus debeat respondere."]* Ako bi ena cerkev ne zadostovala enemu duhovniku, more po svoji previdnosti nadškofu prezentirati enega duhovnika tudi za dve, tri ali več cerkva. Tiste svoje župnike *[„parrochianos"]*, kateri si po krivici pridržujejo desetino Krške cerkve, sme izobčiti, ako bi je ne oddali po trikratnem opominjanju.

„Dat. Ferarie, VIII. idus Maii." [1] — *„Officio nostro."*

[Izvirna listina v Škofijskem arhivu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 226, št. 298.]

Št. 582.

1177, dne 4. junija. Benetke.

Papež Aleksander III. piše opatu Peregrinu in menihom Šentpavelskega samostana ter naznanja, da smejo nositi mitro on (opat) in njegovi nasledniki. Za cerkve, katere ima samostan na svoji zemlji, naj izberejo (opat in menihi) duhovnike ter jih prezentirajo svojemu škofu. Če so spodobni, naj jih ta pošlje duše past. Ti duhovniki naj bodo v cerkvenih zadevah zavisni od svojega škofa, v posvetnih pa od samostana. Ako bi škof ali pa oni (opat in menihi) menili, da ena cerkev ne zadostuje enemu duhovniku, smejo (opat in menihi) enega duhovnika škofu prezentirati za več cerkva. Od novin, katere menihi obdelujejo s svojimi rokami in na svoje stroške, kakor tudi od drugih zemelj, od katerih samostan že štirideset let ni dajal desetin, jih tudi v prihodnje ni treba odrajtovati.

„Dat. Venetie in Rivo alto, II. non. Junii." [2] — *„Quanto puriorem."*

[Izvirna listina v Št. Pavlu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 460, št. 1220.]

Št. 583.

1177, dne 2. julija. Kranjsko.

Ulrik (II.), patriarh oglejski in legat Apostolske stolice, naznanja, da je njegov fevdnik in sorodnik, grof Majnhard iz Istre *[„dilectus fidelis et consanguineus noster comes Meynardus de Hystria"]*, v njegovi navzočnosti ter v navzočnosti njegovega (patriarhovega) fevdnika Bertolda, mejnega grofa istrskega *[„fidelis nostri Bertholdi marchionis Hystriae"]*, ter mnogih drugih mož podelil Zatiški

[1] V tistem času, ko je vladal krški škof Roman II., je bil papež Aleksander dne 8. maja samo leta 1177. v Ferrari.

[2] Papež Aleksander III. se je samo leta 1177. mudil nekoliko mesecev v Benetkah.

cerkvi *[„Siticensi ecclesiae"]* in ondotnim bratom svoje posestvo na Studenem[1] ter dve vasi v Ogrski marki tik reke Krke in sicer Draško vas[2] in Globoko[3] z vsemi priteklinami *[„totum praedium, quod apud Caltenveld habere et possidere visus est, nec non et duas villas in Marchia Ungarica juxta Gurch fluvium sitas, quarum una Drasizdorf, altera vero Globochdorf . . ."]*. Vendar si je (grof Majnhard iz Istre) izgovoril za tako dolgo, dokler bode živel, da bode dobival od vseh naštetih posestev od rečene cerkve dohodke kot nekake obresti proti temu, da bode vsako leto o svečnici odrajtoval imenovani cerkvi in ondotnim bratom po šest tovorov olja *[„VI saumas olei"]*. Ko pa grof umre, preidejo omenjeno posestvo in pa obe vasi popolnoma v last Zatiške cerkve. Ako bi Majnhard z Bleda *[„Maynardus de Veldes"]*, ki ima sedaj Draško vas, preživel grofa (Majnharda iz Istre), naj obdrži vas do svoje smrti, a potem naj jo dobi rečena cerkev. Ne grofu in ne Majnhardu (z Bleda) ni dovoljeno imenovanega posestva in pa vasi dati v fevd, zastaviti ali pa kako drugače odstraniti.

Priče: *„Romanus Gurcensis episcopus, Ulricus Aquileiensis archidiaconus, Chonradus praepositus de Neustift, Hechardus frater episcopi. Laici: praefatus marchio Hystriae, comes Henricus de Leschimund, comes Henricus de Hortenberg, Weriandus de Hoenhec, Otto de Nascevuose, Albertus de Wihselberg advocatus Sitticensis, Engelbertus d' Ursberg, Albertus de S. Laurentio, Herbordus de Bertenstein, Willelmus et filius ejus Magens de Meingosburg, Gerlochus de Stein et alii quam plures."*

„Ego Romulus domni patriarchae capellanus mandato ipsius scripsi et dedi nec non petitione comitis Meynardi."

„Actum est in Carniola feliciter anno dominicae incarnationis MCLXXVII., indictione VIII.,[4] VI. non. julii."

[Prepis v Muzejskem društvu za Kranjsko. — Puzel, Idiogr. mon. Sitic. p. 13 (extr.). — Schumi, Urk. u. Regb., I, 150, št. 173a z dat. „6. Juli", a potem „VI. non. julii".]

Št. 583a.

(1177), dne 13. julija. Benetke.

Papež Aleksander III. piše vsled pritožbe čedadskega prošta in kanonikov (Ulriku), patriarhu oglejskemu in legatu Apostolske stolice, da si je njegov (patriarhov) ministerial Dietrik iz Sacila siloma prisvojil 20 kmetij v Skriljah. *[„. . . quod Dietricus de Sacilo ministerialis tuus eis apud Scrilac viginti mansos violenter et iniuste detinere contendit."]* Papež pravi, da mora varovati pravice vseh cerkva. Zato mu (patri-

[1] Studeno, vas na Notranjskem blizu Planine.
[2] Drasizdorf je Draška vas tik Krke na Dolenjskem (obč. Žužemperk), ne pa, kakor Schumi misli, Drašiče pri Metliki.
[3] Globoko, vas na Dolenjskem, sodn. okr. Žužemperk.
[4] Indictio VIII. zaznamenuje leto 1175., ne pa 1177.

arhu) ukazuje, da posvari rečenega Dietrika ter ga prisili s cerkvenimi, in ako bi bilo potreba, tudi s posvetnimi kaznimi, da povrne v dveh mesecih čedadskemu proštu in njegovim kanonikom imenovane kmetije s pridelki vred, katere je od njih dobil.

„Dat. Venetiis in Rivo alto, III. id. Julii." — „Significavit nobis."

[Izvirna listina v Čedadskem muzeju. — Kehr, Papsturkunden in Friaul (Nachrichten der k. Ges. der Wiss. zu Göttingen. Phil.-hist. Kl., 1899, str. 270—271, štev. 8.)]

Št. 584.

1177, dne 20. julija. Brondolo.

Cesar Friderik I. sprejme vsled prošnje oglejskega prošta Ulrika in njegovih kanonikov Oglejsko cerkev z vsem njenim imetjem v svoje varstvo ter jej potrdi vsa posestva, katera so jej darovali kralji, cesarji, papeži in drugi verniki ali pa jej to še le store. Med drugim potrdi proštu in kanonikom vas Meretto z vsemi priteklinami, namreč slovensko vas, katera se tudi zove Meretto *[„cum villa Sclavorum, quae similiter dicitur Meleretum"]*, ter še druge kraje. — Potem jim potrdi petdeset kmetij v Ozeljanu s cerkvami in desetinami, vas Faro s pripadajočimi vasmi, namreč vas Petovlje, Zdravščino, Zabrdo, Novo vas, Gradišče in Brumo z vsemi priteklinami med Kraškim gorovjem in Ogrsko cesto do vasi, ki se zove „Hago"[1] *[„Quinquaginta mansos in Osellam cum ecclesiis et decimis, villam de Fara cum adiacentibus villis, videlicet villa de Petolam et Dransam et Sebredan et Villa nova, Gradisca et Breuma cum omnibus pertinentiis suis a monte qui dicitur Grast usque ad stratam Ungarorum et usque ad villam quae dicitur Hago . . ."]*, tako, kakor jih je cesar Oton nekdaj podelil Oglejski cerkvi in njenim kanonikom.[2] Tudi jim cesar potrdi več vasi po Karniji. Dalje jim potrdi odvetniško sodstvo, katero sta oglejski odvetnik Burghard in za njim[3] Henrik odstopila zase in za svoje naslednike patriarhu Ulriku (I.) po vseh posestvih Oglejske cerkve. Nihče ne sme te cerkve vznemirjati, si prisvojevati njenih posestev ali pa jih po krivici pridržavati. Ako bi kdo nalašč prelomil ta ukaz, bi moral plačati globe sto liber najčistejšega zlata, in sicer polovico v cesarsko blagajnico, polovico pa oglejskemu proštu in kanonikom.

„Acta sunt haec anno dominicae incarnationis MCLXXVII., indict. X., regnante domino Friderico Romanorum imperatore gloriosissimo, anno regni eius XXVI., imperii vero XXIIII.[4] Datum in territorio

[1] Kje so Fara, Petovlje, Zdravščina, Nova vas, Gradišče, Bruma in „Hago", gl. št. 572.
[2] Cfr. Gr. II, št. 426.
[3] Vojvoda Henrik je bil pred Burghardom odvetnik Oglejske cerkve. (Cfr. Gr. III, št. 393.)
[4] Namesto „XXIIII" bi moralo stati „XXIII".

Venetiano apud monasterium sanctae Trinitatis[1] *XIII. cal. Augusti, XX. mensis Julii.*"

[Ughelli, Italia sacra (ed. 1653), V, 60. — Lünig, Cod. Italiae, IV, 1546.]

Št. 585.

1177 (dne 22. julija). Chioggia.

Cesar Friderik I. sklene takrat mir s papežem Aleksandrom III. Kakor Hist. duc. Venetie. (MG. SS., XIV, 84—88) poroča, so bili takrat med drugimi tudi prisotni:

„Urlicus Aquileiensis patriarcha cum quodam episcopo suo et comite Migenardo[2] cum hominibus 300."

„Romanus Gurgensis[3] episcopus cum duobus prepositis,[4] cum hominibus 50."

„Philippus Pollensis episcopus cum hominibus 17."

„Warnardus Tergestinus episcopus cum hominibus 30."

„Johannes Parentinus episcopus cum hominibus 8."

„Uderlicus Aquileie archidiaconus cum preposito et archidiacono Salisburgensi, cum hominibus 25."

„Johannes archidiaconus Polle cum hominibus 15."

„Leopoldus dux Austrie cum hominibus 160."

„Dux Carinthie cum hominibus 125."

„Matthias Magnus archidiaconus Aquileiensis ecclesie cum hominibus 40."

Št. 586.

1177, dne 24. julija. Benetke.

Ko je papež Aleksander III. zvedel, da je Friderik I. dospel v Benetke, je šel v cerkev sv. Marka ter tu čakal na cesarjev prihod. Ko se je ta približal rečeni cerkvi, je papež sedel v cerkveni lopi s svojimi škofi in kardinali. Na njegovi desni strani je bil beneški, na levi pa oglejski patriarh.

Romoaldi Ann. ad a. 1177 (MG. SS., XIX, 452): „Sequenti vero die dominica, octava scilicet die stante mensis Julii, in vigiliis beati Jacobi, papa cognito imperatoris adventu, galeas ingressus cum nunciis regis et magna Lombardorum ac populi multitudine, ad acclesiam sancti Marci summo mane devotus accessit, . . . Imperator autem . . . usque ad ecclesiam sancti Marci, ante cuius atrium Alexander papa cum episcopis suis et cardinalibus, cum patriarcha Aquileie, archiepiscopo et episcopis Lombardie, ecclesiastico more ornatis, honorifice residebat, pedes accessit."

De pace Veneta relatio (MG. SS., XIX, 462): „Ubi ante horam diei primam adveniens papa, auditaque ibi missa, mox gradum throni celsiorem ascendit illicque adventum imperatoris expectaturus cum patriarchis, cardinalibus, archiepiscopis, episcopis aliisque innumerabilibus resedit, a dextris autem eius sedit patriarcha Venetie, a sinistris vero patriarcha Aquileie."

---

[1] Samostan sv. Trojice je bil v Brondolu. Ta kraj se nahaja južno od Benetk blizu Chioggie.

[2] Misliti nam je na Majnharda, grofa istrskega, ki je bil sorodnik oglejskega patriarha Ulrika II.

[3] Namesto „Gurgensis" bi moralo stati „Gurcensis".

[4] Najbrže krški prošt Dietrik in pa gosposvetski prošt Ekehard.

Št. 587.

(1177, med 24. julijem in 10. septembrom.)[1] Benetke.

Ko sta se papež Aleksander III. in cesar Friderik I. mudila v Benetkah, sta tu oglejski patriarh Ulrik II. in tržaški škof Bernard delala na to, da ne bi oživela Koprska škofija. (Koprski) duhovnik Ivan, ki je bil tudi takrat v Benetkah, je z nekaterimi drugimi zapustil to mesto ter se napotil v domovino, ko je spoznal namero tržaškega škofa. [*„Quod fuit (sc. presb. Johannes) cum episcopo Guernardo, quando papa et imperator fuerunt Venetiis, ubi ipse laboravit et dedit operam cum domino patriarcha, ut destrueret episcopatum Justinopolitanum, quod ego et alii, qui cum eo eramus, sentientes versi sumus ad patriam eo relicto.“*]

[Izpoved duhovnika Ivana iz leta 1201. (Kandler, Codice dipl. ad a. 1201).]

Št. 588.

(1177, po 24. juliju.)[2]

Papež nanovo ustanovi vsled prošnje beneškega dožda škofijo v Kopru, kjer že dolgo ni bilo škofijske stolice.

Danduli Chronicon, lib. IX, c. 15, pars 12 (Muratori, Rer. Ital. script., XII, 290): „Papa etiam Justinopolitanam urbem, quae jamdin cathedrali sede privata fuerat, ad supplicationem ducis Venetiarum, cujus fideles erant, in integrum restituit et episcopum eis dedit.“

Št. 589.

1177, dne 25. julija. Benetke.

Ko je papež Aleksander III. v cerkvi sv. Marka po evangeliju stopil na prižnico, da bi nagovoril ljudstvo, je tudi cesar prišel bliže, da bi boljše slišal. Ko je papež opazil njegovo pobožnost, je ukazal oglejskemu patriarhu to, kar je sam povedal v latinskem jeziku, razjasniti po nemško.

Romoaldi Ann. ad a. 1177 (MG. SS., XIX, 453): „. . . in festo scilicet beati Jacobi, in ecclesia sancti Marci . . . Cumque dicto euangelio papa ascendisset pulpitum, ut alloqueretur populum, imperator accedens propius, cepit verba eius attentius auscultare. Cuius devotionem papa diligenter attendens, verba, que ipse litteratorie proferebat, fecit per patriarcham Aquileie in lingua Teotonica evidenter exponi.“

De pace Veneta relatio (MG. SS., XIX, 463): „In crastinum autem, scilicet in die sancti Jacobi, circa horam diei primam domnus papa iterum ad

---

[1] Dne 24. julija leta 1177. je prišel cesar v Benetke (gl. št. 586) in kmalu po 10. septembru je oglejski patriarh zapustil to mesto.

[2] Dandolo omenja to med dogodki, ki so se vršili leta 1166. Kaže se pa, da je papež leta 1177., ko se je mudil v Benetkah, uslišal prošnjo beneškega dožda ter takrat iznova ustanovil Koprsko škofijo. (Cfr. št. 587.)

ecclesiam sancti Marci properavit; imperator vero de palatio ducis, quod iuxta atrium ecclesie erat, advenit. Post cuius adventum inchoata est missa quam et papa celebravit. Lecto autem euangelio mox pulpitum ascendit, ibique sermonem ad populum facit, quo facto ascendit ad eum imperator cum patriarcha Aquileie, a quo etiam pax est ibi publice denuntiata."

Št. 590.

1177, dne 1. avgusta. Benetke.

Zapisnik o slovesni prisegi rimskega cesarja Friderika, da se ne bode več vojskoval z Lombardi.

Med prisotnimi se omenja tudi oglejski patriarh Ulrik.

„Anno a nativitate domini millesimo centesimo septuagesimo septimo, imperante imperatore Friderico, anno imperii ejus vigesimo tertio, indictione X. die Lunae, qui fuit primus Augusti, in palatio Gradensis patriarchae . . . Factum in Venetiis."

[Muratori, Antiqu. Ital. (ed. Mediol.), IV. 285; (ed. Arret.), X, 221. — MG. Leg., II, 156.]

Št. 591.

(1177) dne 3. avgusta. Benetke.

Papež Aleksander III. piše Ekehardu, proštu pri Gospe Sveti [*„Ecardo preposito sancte Marie de Solio"*], o prepiru, ki je nastal med njim med proštom) in nekaterimi duhovniki zaradi nekaterih kapel, katere spadajo pod njegovo (proštovo) cerkev. Ko je solnograški nadškof preiskal zadevo, je prisodil dotične kapele njemu (proštu) in njegovi cerkvi. Papež pravi, da potrjuje razsodbo solnograškega nadškofa.

„Dat. Venetiis in Rivo alto, III. non. Aug."[1] — *„Cum inter te."*

[Izvirna listina v Konzistorialnem arhivu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 463, št. 1227.]

Št. 592.

1177, dne 3. avgusta. Benetke.

Rimski cesar Friderik potrdi torcellskemu škofu Leonardu razna posestva, med katerimi so bila tudi posestva v istrskem Novem gradu in v Miljah [*„quicquid habere videtur in Civitate Nova Istrie et in civitate, que dicitur Mugla"*].

Med pričami se tudi omenja *„Olricus patriarcha Aquilegensis"*.

„Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCLXXVII., regnante domino Friderico Romanorum imperatore gloriosissimo, anno regni ejus

---

[1] Papež Aleksander III. se je samo leta 1177. mudil nekoliko mesecev v Benetkah, drugikrat pa ne.

XXVI., imperii vero XXIV.[1] *Datum apud Venetias, indict. X., III. non. mensis Augusti.“*

[Izvirna listina v Benetkah. — Lünig, Cod. dipl. Italiae, II, 1955. — Muratori, Rer. Ital. script., XII, 499. — Muratori, Antiqu. Ital. (ed Mediol.) I, 59; (ed Arret.) I, 87. — Cappelletti, Le chiese d' Italia, IX, 559. — Kandler, Cod. dipl. Istr. ad a. 1177.]

Št. 592a.

(1177) dne 9. avgusta. Benetke.

Papež Aleksander piše (solnograškemu) nadškofu K(onradu) in krškemu škofu R(omanu), da se je pri njem pritožil šentpavelski opat Peregrin zoper Kolona (iz Trušenj), ker je na samostanskih tleh siloma sezidal grad Dravberg *[„castrum Trahburck“]* ter se polastil samostanskega imetja v okolici tega gradu. Tudi je rečeni Kolon dal tam postaviti cerkev ter zaradi njene posvetitve napravil priziv do Apostolske stolice. Dalje se je opat pritožil zoper Hugona iz Vošperga *[„Hugo de Wolffsperg“]*, ker je s požiganjem in še na drug način delal samostanu škodo. Papež veleva, da naj imenovana škofa resno opomnita omenjenega Kolona in njegovega brata Henrika, da naj razrušita grad, katerega imata v svojih rokah, ter povrneta zemljo, katere sta se polastila.[2] Ako bi ne ubogala, ko sta bila opominjana, naj se ondotnim prebivalcem odtegne božja služba razen krsta pri otrokih in zakramenta sv. pokore pri umirajočih. Tudi se sme tam postavljena cerkev posvetiti le v imenu samostana. Ako Hugon iz Vošperga ne povrne rečenemu opatu škode, katero je napravil samostanu, naj se izobči.

„Datum Venetiis in Rivo alto quinto idus Augusti.“ — „Dilectus filius.“

[Cod. št. 8574* iz 17. stoletja v Dvorni knjižnici na Dunaju. — Brackmann, Germania pontificia, I, 120, št. 5. (extr.).]

Št. 593.

(1177) dne 11. avgusta. Krka.

Krški škof Roman (II.) odstopi kanonikom Krške cerkve neki gozd „in Timenich“[3] ter dobi zato od njih neko posestvo „aput Fossas“ v Marki[4] *[„in Marchia“]*, katero jim je podelil Ernest iz Pilštanja *[„Ernestus de Pilistain“]*, ministerial Krške cerkve. Škof pravi, da je nato dal to posestvo Wolfingu iz Kapfenberga *[„Wluingum de Champhenberch“]* v fevd.

[1] Namesto „XXIV“ bi moralo stati „XXIII“.

[2] Pozneje (med letom 1180. in 1192.) sta se Kolon in Henrik iz Trušenj pogodila s šentpavelskim opatom ter odstopila samostanu Dravberški grad. Gl. št. 639.

[3] „Timenich“, neki kraj severno od Weitensfelda na Koroškem.

[4] Kraj „aput Fossas“ nam je iskati na južnem Štajerskem v bližini Pilštanja.

Med pričami se tudi omenja *„Eccehardus prepositus de Solio"*.

„Acta sunt hec anno incarnati verbi MCLXVII.,[1] *III. idus Augusti, aput Gurke."*

[Izvirna listina v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 466, št. 502 k letu „1167". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 227, št. 301.]

Št. 594.

1177, dne 17. avgusta. Benetke.

Pogodba, katero je rimski cesar Friderik I. sklenil z beneškim doždom Sebastijanom Zianom. Ta pogodba naj bi na eni strani vezala Benečane in njih podložnike, na drugi pa njih sosede (cesarjeve podložnike). Med beneškimi podaniki so med drugimi omenjeni „Gradenses", med cesarjevimi pa „Forojulienses" in „Istrienses".

Za pričo je bil tudi *„Vlricus patriarcha Aquilegensis"*.

„Acta sunt hec anno dominice incarnacionis MCLXXVII., indictione X., regnante domino Friderico gloriosissimo Romanorum imperatore augusto, anno regni ejus XXVI., inperii vero eius XXIIII.[2] *Data apud Venetias in palatio ducis XVI. kal. Septembris."*

[Prepis iz leta 1193. v Državnem arhivu v Benetkah. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1177. — MG. Constit., I, 374—377, št. 274.]

Št. 595.

1177, dne 17. avgusta. Benetke.

Rimski cesar Friderik potrdi samostanu sv. Jurija v Benetkah njegova posestva.

Med pričami se tudi omenja *„Ulricus Aquilegensis patriarcha"*.

„Acta sunt haec anno dominice incarnationis MCLXXVII., indictione decima, regnante domino Federico imperatore."

[Ughelli, Italia sacra, V, 1206. — Muratori, Rer. Ital. script., XII, 501. — Huillard-Bréholles, Hist. dipl. Friderici secundi, IVa, 315.]

Št. 596.

1177, dne 19. avgusta. Benetke.

Rimski cesar Friderik potrdi samostanu S. Maria de Vangadicia[3] vse pravice ter ga sprejme v svoje varstvo.

Med pričami se tudi omenja *„Odericus patriarcha Aquilejensis"*.

---

[1] Letnica „MCLXVII" je napačna. Roman II. je bil od leta 1174 - 1179 krški škof. Jaksch misli, da se je pisec pri omenjeni letnici zmotil za en „X" in da je bila listina sestavljena leta 1177.

[2] Namesto „XXIIII" bi moralo stati „XXIII".

[3] Ta samostan je bil na Beneškem blizu Adiže pri mestu, Badia imenovanem.

„Acta sunt anno Domini millesimo centesimo septuagesimo septimo, indictione X., regnante domino Friderico Romanorum imperatore gloriosissimo, anno regni ejus XXVI., imperii autem anno XXIV.[1] *Datum apud Venetias in palatio ducis, XIV. kalendas Septembris.“*

[Muratori, Antiq. Ital. (ed. Mediol.) II, 81; (ed. Arret.) IV, 143. — Mittarelli, Ann. Camaldulenses, IV, 75. — Gloria, Codice Padov., IIb, 355.]

Št. 597.

1177, dne 27. avgusta. Benetke.

Rimski cesar Friderik sprejme samostan S. Maria ad Carceres[2] v svoje varstvo ter mu potrdi vsa njegova posestva.

Med pričami se tudi omenja *„Ulricus patriarcha Aquilegiensis“.*

„Acta sunt hec anno dominice incarnationis millesimo centesimo septuagesimo septimo, indictione X., regnante domno Friderico Romanorum imperatore invictissimo, anno regni ejus XXVI., imperii vero XXIV.[3] *Data apud Venecias in palacio ducis, sexto kalendas Septembris.“*

[Maratori, Antiq. Ital., (ed. Mediol.) I, 733; (ed. Arret.) II, 509. — Mittarelli, Ann. Camaldulenses, IV, 77. — Gloria, Codice Padov., IIb, 357.]

Št. 598.

1177, dne 31. avgusta. Benetke.

Rimski cesar Friderik podeli grofu Rajnerju de Blandrate[4] nekoliko posestev.

Med pričami se tudi omenja *„Volricus patriarcha Aquileiensis“.*

„Acta sunt haec anno dominicae incarnationis [M] centesimo septuagesimo octavo,[6] *indictione X., regnante domno Frederico Romanorum imperatore invictissimo anno regni eius vigesimo sexto, imperii vero vigesimo quarto.*[5] *Venetiis in palatio ducis II. kalendas Septembris.“*

[Cod. iz 18. stoletja v privatni knjižnici italijanskega kralja. — Stumpf-Brentano, Acta imperii, str. 690, št. 491.]

Št. 598a.

1177, dne 2. septembra. Benetke.

Rimski cesar Friderik sprejme vsled posredovanja oglejskega patriarha Ulrika *[„ad interventum dilecti principis ac fidelis nostri Uodal-*

[1] Namesto „XXIV“ bi moralo stati „XXIII“.
[2] Ta samostan je bil na Beneškem v Padovanski škofiji.
[3] Namesto „XXIV“ bi moralo stati „XXIII“.
[4] Kraj Biandrate je zahodno od Novarre v severni Italiji.
[5] Cesar Friderik je bil pač leta 1177. v Benetkah, ne pa leta 1178.
[6] Namesto „vigesimo quarto“ bi moralo stati „vigesimo tertio“.

rici Aquilegensis patriarche"] samostan Neustift[1] v svoje varstvo ter mu potrdi njegova posestva.

„Data in Veneciis anno dominice incarnacionis MCLXXVII., indictione X., IIII. non. Septemb., anno regni nostri XXVI., imperii XXIIII."[2]

[Izvirna listina v Neustiftu. — Mairhofer, Urkb. v. Neustift, str. 64, št. 131. (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIV.)]

Št. 599.

1177, dne 3. septembra. Benetke.

Rimski cesar Friderik potrdi opatiji Marije Device v Pomposi[3] njene pravice.

Med pričami se tudi omenja *„Ulricus Aquilejae"*.

„Acta sunt haec anno dominicae incarnationis MCLXXVII., indictione decima, regnante domno Friderico Romanorum imperatore gloriosissimo, anno regni ejus vigesimo sexto, imperii autem vigesimo quarto.[4] *Datum apud Venetias in palatio ducis tertio nonae Septembris."*

[Izvirna listina v Milanu. — Muratori, Antiqu. Italiae (ed. Mediol.) V, 1047; (ed. Arret.) XIV, 645. — Prutz, Kaiser Friedrich I., Bd. II, 382.]

Št. 600.

(1177, pred 8. septembrom.)

Oton, prošt v Reitenbuchu, piše svojemu bratu Rupertu, opatu v samostanu sv. Kvirina (v Tegernsee), da ga je prosila njegova sestra za kako podporo svojemu sinu, ki študira. Ker bi pa sel ničesar ne mogel varno prenašati, ker sedaj vojne vznemirjajo Koroško[5] *[„quia terra Karinthia bellis multum infestatur"]*, zato ga prosi, da bi on (Rupert) dal nečaku eno libro novih augsburških novcev. Oton tudi omenja v pismu, da živi v vsakem oziru srečno ter da se povrne (v Reitenbuch) okoli 8. septembra *[„circa nativitatem sancte Marie"]*.

Datum manjka.

[Pez, Thesaurus anecd., VI^{b}, 25, št. 7. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 464, št. 1231.]

---

[1] Samostan Neustift je severno od Brixena na Tirolskem.
[2] Namesto „XXIIII" bi moralo stati „XXIII".
[3] Pomposa je otok južno od izliva reke Pada v Italiji.
[4] Namesto „vigesimo quarto" bi moralo stati „vigesimo tertio".
[5] Omenjeni Oton je bil tudi prošt v Dobrli vasi na Koroškem. To pismo je poslal s Koroškega v Tegernsee in okoli 8. septembra se je hotel napotiti iz Dobrle vasi v Reitenbuch.

Št. 601.

1177, dne 10. septembra. Benetke.

Ulrik, patriarh oglejski in legat Apostolske stolice, ter apostolska delegata „Petrus de Bono presbiter cardinalis S. Susannae" in pa „Ugo diaconus cardinalis S. Eustachii" razsodijo prepir med koprskimi in tržaškimi kanoniki *[„inter canonicos Justinopolitanos et Tergestinos canonicos"]* in njih cerkvama zarad fare v Sičiolah[1] *[„de plebe de Siziola"]*, njenih desetin in vseh njenih priteklin ter zarad posestev v Albucanu in Izoli *[„de possessionibus de Albuzana et Isola"]*. Ko so zaslišali obe stranki, so obsodili koprske kanonike in njih cerkev, da morajo tržaškim kanonikom in njih cerkvi povrniti faro v Sičiolah z vsemi desetinami in priteklinami ter posestva v Albucanu in Izoli.

„Anno MCLXXVII., pontifice Alexandro III., imperatore Friderico, indictione X., die X. mensis Septembris. Actum in palatio Gradensis patriarchae."

[Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1177. — Cameroni, Storia cronografica di Trieste, p. 277.]

Št. 602.

(1177, morda sredi septembra.)

Oglejski patriarh Ulrik piše svojemu sorodniku Otonu, proštu v Reitenbuchu in Dobrli vasi *[„O(ttoni) venerabili R(aitenbuchensi) et Iunensi preposito"]*, ter mu naznanja, da se je (iz Benetek) povrnil domov, kjer sta ga duhovščina in ljudstvo sprejela z veseljem in častjo. Nato mu poroča o raznih drugih zadevah. Piše mu, da ne more za sedaj še nič natančnega naznaniti o svojem potovanju proti Marki.[2] *[„De itinere nostro versus Marchiam nihil certi dilectioni tue adhuc significare possumus."]* Za prvi dan po Vseh svetih[3] je napovedal v Ogleju splošen shod *[„generale capitulum Aquil(egie) indiximus"]* in nato se hoče napotiti v Trident.

Datum manjka.[4]

[Pez, Thesaurus anecd., VI^a, 423, št. 5. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 465, št. 1232.]

---

[1] Sičiole so jugovzhodno od Pirana. Dandanes ni več tam fare. Blizu Sičiol je Albucan.

[2] Marka zaznamuje tu južno Štajersko. Leta 1178. se je patriarh res nekoliko časa mudil v Savinjski dolini. (Gl. št. 613.)

[3] Dne 2. novembra.

[4] Oglejski patriarh Ulrik je bil dne 10. septembra še v Benetkah (gl. št 601). Odtod je prišel v Oglej. Nato se je napotil na Koroško (št. 603). Dne 1. novembra je bil pa že v Čedadu (št. 60?).

Št. 603.

(1177, konec septembra ali pa v začetku oktobra.)

Oglejski patriarh Ulrik piše svojemu sorodniku Otonu, proštu v Reitenbuchu in Dobrli vasi *[„O(ttoni) venerabili R(aitenbuchensi) et Iunensi preposito"]*, ter mu naznanja, da se je pred kratkim vrnil (iz Benetek) ter hotel nato po velikih naporih nekoliko počivati. A dobil je od svojega očeta in svoje matere poziv, da naj pride osvobodit njun grad (Trebnje), katerega so oblegali ministeriali (koroškega) vojvoda. Ko je to slišal, se je takoj napotil s svojimi četami na Koroško. Ko je prišel v Beljak *[„ad Villacum"]*, je zvedel o njem (o proštu Otonu), da je v Dobrli vasi *[„quod apud Iu(n)esses"]*. Ko bi se bil (patriarh) dalj časa mudil na Koroškem, bi ga bil (prošta) k sebi poklical. Ko je videl, da so sovražniki grad vzeli, se je vrnil v Oglej, ker ni bil pripravljen, da bi bil grad oblegal. Dne 2. novembra bode imel, kakor mu je že pisal, shod *[„capitulum"]* v Ogleju. Prosi ga, da bi tudi on (prošt) prišel na shod ter ga potem spremljal na poti proti Tridentu.

Datum manjka.

[Pez, Thesaurus anecd., VI[a], 420, št. 2. — Rubeis, Mon. eccl. Aquil., col. 624. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 466, št. 1233.]

Št. 604.

(1177, meseca oktobra.)

Oton, prošt (v Reitenbuchu in Dobrli vasi), piše svojemu prijatelju R(icherju), arhipresbiteru (v Beljaku) *[„dilecto amico R. archipresbitero O. dictus prepositus"]*, da je že eno leto prebil v patriarhovi službi in sedaj je zopet pozvan, da bi se vrnil.[1] Ker pa nima ne novcev in ne obleke, ne ve, bi li šel ali ne. V ponedeljek hoče iti v Breže ter si pripraviti kako obleko. Ako bode mogel iti (k patriarhu), pride gotovo v petek v Beljak *[„Villacum"]*. Ako pa ne, naj on (Richer) naznani patriarhu, da pride tisti dan, katerega bi ta določil, čez Botzen in Trident.

Datum manjka.

[Pez, Thesaurus anecd., VI[b], 23, št. 3. — Jaksch, Mon. hist. duc Car., III, 467, št. 1235.]

[1] Gl. št. 603

Št. 605.

1177, dne 1. novembra. Čedad.

Oglejski patriarh Ulrik II. razsodi neki prepir zarad podružnice v Št. Janžu[1] v Rožni dolini in zarad vasi Leš[2] [*„circa filialem ecclesiam sancti Iohannis in valle Rosarum et villam Lesach“*].

„Anno MCLXXVII . . . Actum ut supra, die initiante Novemb., apud Civitatem Austrie.“

[Annus millesimus Ossiac., str. 66 (odl.). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 468, št. 1236 (odl.).]

Št. 606.

Nepristna listina.

1177. Judenburg.

Štajerski vojvoda (!) Otokar [*„Otachrus dei gracia dux Stirie“*] podeli Sekovskemu samostanu [*„in Sekkawe“*] svoja posestva v Waltersdorfu[3] [*„in Waltensdorf“*]. — Med pričami sta tudi navedena *„Wilhalmus comes de Hevnbvrch“* ter *„Růdolfus de Rase“*.

„Acta sunt hec anno domini millesimo centesimo septuagesimo septimo, apud Judenpurgam, inperante VI. domino Heinrico (!) imperatore, sub Wernhero preposito.“

[Ponarejena listina iz 14. stoletja v štajerskem Deželnem arhivu. — Frölich, Dipl. Styriae, I, 169, št. 24 z letnico 1191. — Zahn, Urkb. d. H. Steiermark, I, 556, št. 592.]

Št. 607.

(Med letom 1177. in 1183.)

Viljem iz Wonneberga[4] podeli v navzočnosti solnograškega nadškofa Konrada III. neko posestvo samostanu sv. Petra (v Solnogradu). Med pričami se tudi omenja *„Chunrat de Iune“*.

Datum manjka.[5]

[Cod. M in N v samostanu sv. Petra v Solnogradu. — Chmel v Notizenblatt der Wiener-Akademie, VI (1856), 284, št. 437. — Hauthaler, Salzb. Urkb., 468, št. 394a.]

---

[1] Št. Janž, vas južno od Rožeka blizu Srej na Koroškem.
[2] Leše, vas blizu Št. Jakoba v Rožni dolini na Koroškem
[3] Waltersdorf, vas severno od Judenburga na Štajerskem.
[4] Wonneberg na Gorenjem Bavarskem jugozahodno od Waginga.
[5] Solnograški nadškof Konrad III. je vladal od leta 1177—1183.

Št. 608.

(Med letom 1177. in 1183.)

Solnograški nadškof Konrad III. podeli samostanu sv. Petra v Solnogradu neko posestvo v Parschu.[1]

Med pričami se tudi omenja „*Pabo de Iune*“.

Datum manjka.

[Cod. M in N v samostanu sv. Petra v Solnogradu. — Chmel v Notizenblatt der Wiener-Akad., VI, 284, št. 438. — Hauthaler, Salzb. Urkb., I, 468, št. 395.]

Št. 609.

1178, dne 29. marca. Vošperg.

Oton II., izvoljeni škof bamberški, naznanja, da se je njegov ministerial, Oton iz Šmarij[2] *[„Otto de sancta Maria“]*, pomiril in pogodil s Pilgrimom, opatom Šentpavelskega samostana. Dotično pogodbo so napravili v navzočnosti njegovega (škofovega) brata Bertolda, mejnega grofa istrskega *[„presentibus videlicet germano nostro B(erhtoldo) marchione Histrię ...“]*.

Priče: „*Berhtoldus marchio, Gotefridus de Andehse, Meinhalmus et fratres eius Hedenricus et Eberhardus (de Griven), Fridericus de Wolfsperch, Ortolfus et frater eius Fridericus, Gerbertus de Fedrûn, Otto de Chunigesperch, Sigfridus de Alpe, Liupoldus de Grîven, Gundeloch dapifer, Wolfkanch de Grunenberch, Chunradus iunior de Griuen.*“

„*Actum anno incarnationis domini millesimo centesimo LXXVIII., indictione XI., IIII. kalend. April., apud castrum nostrum Wolfsperch, anno electionis nostrę primo.*“

[Izvirna listina v Št. Pavlu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 470, št. 1242.]

Št. 610.

1178, dne 14. junija. Turin.

Rimski cesar Friderik (I.) potrdi vsled prošnje solnograškega nadškofa Konrada (III.) njegovi cerkvi razna posestva, med drugim v

---

[1] Parsch, vas vzhodno od Solnograda.

[2] Šmarje, vas južno od Vošperga na Koroškem.

Ruginesfeldu *[„ad Ruginesvelt"]* vse tiste regalije, katere jej gredo, potem v Dornovi *[„ad Turnowa"]* cerkev, ki je posvečena sv. Rupertu, ter goro „Baruöz" z vinogradi, travniki, gozdi in drugim posestvom, ležečim okoli gore.

Dalje potrdi cesar cerkev v Ptuju z desetino in vse mesto s sodstvom, mitnino, mostom in vsem, kar spada k temu kraju. Potem potrdi v Cistanesfeldu zemljo, katera se razprostira do dveh pobrežnih višin blizu Drave, in sicer do vrha gorenje, bolj zunanje višine do tja, kjer se ta konča pri izlivu Dravinje v Dravo.[1] *[„. . . ad Pettowe ecclesiam cum decima et totam civitatem cum bannis, theloneis et ponte et omnibus ad locum illum pertinentibus; in Cistenesvelt, sicut duo acervi prope Travum positi sunt ex summitate superioris et exterioris termini, qui Wacrein dicitur et sicut ille Wacrein tendit usque dum Trevina fluit in amnem Travum".]*

Tudi jej cesar potrdi cerkev sv. Marije pri Krnskem gradu s tisto desetino, katero predpisuje cerkveni zakon, od vseh dvorov, ki spadajo pod Krnski grad. Ti dvori so: Dravski dvor, Grabštajn in Podkrnos. Na gori pri Želcu potrdi cesar Solnograški cerkvi dva podložna delavca z njunima kmetijama ter pravico, na dotični gori sekati les in pasti svinje, ne da bi smel kdo ugovarjati. Tudi jej potrdi posestva pri Trebnjem, v Ostrovici, na Grobniškem polju, v Vetrinjah, v Brežah, na Krki in še po drugih krajih.[2] *[„. . . ad Karantanam ecclesiam sanctę Marię cum decima, sicut ecclesiasticus ordo precipit, de omnibus curtibus, quę ad Karantanam civitatem pertinent, id est: Trahof, Gravindorf, Gurnuz; ad Streliz operarios servos duos in monte cum hŏbis eorum, ligna secanda in ipso monte sine contradictione omnium hominum cum saginacione; item Trebinam, Osterwiz, Grabuhfelt, Vitringa, Friesah, Gurca, . . ."]*

Naštetih je več prič.

„Acta sunt hec anno dominicę incarnationis MCLXXVIII., indictione undecima, regnante domno Friderico Romanorum imperatore serenissimo, anno regni eius XXVI.,[3] imperio vero XXIIII.[4] . . Datum in Ytalia in palatio Taurinensi, XVIII. kalendas Julii."

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — Stumpf-Brentano Acta imperii, str. 213—219, št. 158.]

---

[1] Levec (Pettauer Studien v 35. zvezku časopisa Mitteilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien, 1905, str. 94 i. d.) pravi, da „duo acervi prope Travum" sta dva predzgodovinska bregova reke Drave, katera se razprostirata zahodno od te reke po zemlji, kjer se nahajajo vasi Loka, Stara vas, Zlatoličje, Slovenja vas, Hodoše, Skorba, Breg, Nova vas in Pobrež.

[2] Kar se tiče lege tu omenjenih krajev, gl. Gr. II, št. 296. Našteta posestva so razni vladarji že prej večkrat potrdili Solnograški cerkvi. (Cfr. Gr. II, št. 296, 460, 473 in 482 ter Gr. III, št 179 in 197.)

[3] Namesto „XXVI" bi moralo stati „XXVII".

[4] Namesto „XXIIII bi moralo stati XXIII".

Št. 611.

1178, dne 30. junija. S. Daniele.

Oglejski patriarh Ulrik naznanja, da se je v njegovi navzočnosti poravnal prepir, ki je nastal med belinjskim opatom Richerjem in savinjskim arhidijakonom Bertoldom zarad cerkve sv. Pankracija pri (Slovenjem) Gradcu. [*„... super controversia, que vertebatur inter venerabilem fratrem nostrum Richerum abbatem (Belin)iensem et Bertoldum archidiaconum Saunie pro ecclesia sancti Pangracii de Grace ...“*] Rečeni arhidijakon je prisegel, doteknivši se sv. evangelijev, da bo odslej vsako leto o svečnici plačal imenovanemu opatu in njegovi cerkvi po dve marki davka od cerkve pri (Slovenjem) Gradcu [*„pro ecclesia de Grace“*], katero ima od navedenega opata. Tudi se bode jako prizadeval od prihodnjega sv. Mihaela naprej, da iznova dobi nazaj posestva omenjene cerkve, katera jej je odtegnil. Dalje se zaveže, da ne bo posestev imenovane cerkve več zastavljal ali pa jih kako drugače odstranjeval. Ako bi rečenega davka ne plačeval, bi moral opatu odstopiti cerkev sv. Pankracija v njegovi (patriarhovi) navzočnosti, kar je tudi zapisano v nekem drugem njegovem (patriarhovem) spisu, katerega so sestavili že pri neki prejšnji pogodbi [*„sicut in alio scripto nostro (d)e priori concordia confecto continetur“*]. Arhidijakon bi v tem slučaju ne mogel več dobiti rečene cerkve in tudi na noben način ne zabraniti, da bi je ne dobila opat in Belinjska cerkev.

Opat obljubi, da ne bo predbacival arhidijakonu, da se ne ravna po prejšnjih pogodbah. Ako bi arhidijakon ne plačeval omenjenega davka na določeni dan in se ne ravnal po prisegi, bi vse prejšnje pogodbe ostale veljavne.

„Presentibus Gibelfo Rosacensi abbate, Pellegrino Civitatensi preposito, Romulo Aquilegensi magi(stro sch)olarum et capelle magistro, Dominico (?) capellano nostro, Federico (? pleba)no de Scalach, Marquardo Aquilegensi canonico, Chounrado Civitatensi canonico et aliis.“

„Actum feliciter apud sanctum Danielem, anno dominice incarnationis millesimo CLXXVIII., indictione XI., II. kalendas Julii.“

[Prepis iz 18. stoletja v Kapiteljskem arhivu v Vidmu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 562, št. 595.]

Št. 612.

1178, dne 21. julija.

Krški škof Roman (II.) podeli pred svojim odhodom v Jeruzalem cerkvi sv. Egidija (v Svincu)[1] desetino nekega fevda blizu cerkve.

[1] Svinec (n. Zweinitz), vas zahodno od Krke na Koroškem.

Med pričami se tudi omenjata: *„Ekehardus sancte Marie de Solio prepositus, Hermannus dux Karinthie".*

„Anno dominice incarnationis MCLXXVIII., indict. XI., die vero XII. kalendas August."

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 231, št. 305.]

Št. 613.

(1178, morda poletje.)

Oton, prošt v Reitenbuchu,[1] piše Rupertu,[2] opatu v Tegernsee, da so pred tremi dnevi prišli k njemu (k Otonu) njegovi znanci in prijatelji s Koroškega[3] *[„de Karinthia"]* ter mu med drugim poročali o hčerah Liutolda iz Waldsteina,[4] katere sta dva štajerska velikaša ugrabila in odpeljala. Dalje mu piše o svoji nečakinji, katera je bila tudi uplenjena,[5] da jo je neka plemenita gospa, soproga rajnkega F(riderika) iz Ptuja *[„nobilis femina, . . . uxor quondam F. de Bettowe"]*, vzela k sebi ter jo do sedaj prav skrbno varovala. Tudi je izvedel, da je patriarh vsled poziva nekaterih ljudi prišel v Savinjsko dolino *[„quod patriarcha instinctu quorundam iam in Sauniam descenderit"]*. Nekateri ministeriali njegovega (Otonovega) brata, ki so še pred njegovo (bratovo) smrtjo na skrivnem prisegli patriarhu zvestobo, so se polastili dveh lesenih stolpov v (Trebenjskem) gradu. Bati se je, da imajo hudobne naklepe. Kastelana O., ki je bil njegovi (Otonovi) stranki bolj naklonjen, so razprli s patriarhom. Bati se je, da patriarh napade grad in ga potem izroči svoji materi. O tem je že večkrat govoril njegov (Otonov) brat, ko je bil še živ.

Datum manjka.[6]

[Pez, Thesaurus anecd., VI.b, 27, št. 14. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 531, št. 559 k letu „1174, c. juni"].

Št. 614.

1178.

Oglejski patriarh Ulrik (II.) potrdi Zatiškemu samostanu daritve svojih staršev in svoje sestre, ki so prepustili samostanu posestvo „Le-

---

[1] Reitenbuch je južno od Augsburga eno uro od Lecha.

[2] Prošt Oton in opat Rupert sta bila brata. Imela sta še enega brata in eno sestro, ki sta pa umrla leta 1177., takrat, ko je bil kongres v Benetkah, tedaj morebiti meseca avgusta. (Fechner v Arhiv f. österr. Gesch., XXI, 314)

[3] Oton je bil prošt v Reitenbuchu, a ob enem tudi v Dobrli vasi na Koroškem.

[4] Waldstein je blizu Frohnleitena na Štajerskem.

[5] Prošt Oton in opat Rupert sta bila pristaša papeža Aleksandra III. Cesarjevi privrženci so napadali člane nasprotne stranke in njih družine. Iz tega je razvidno, zakaj je bilo takrat toliko deklic ugrabljenih.

[6] Fechner (l. c. str. 346) je mnenja, da je bilo to pismo spisano leta 1178., in sicer morebiti poleti.

sovo",[1] potem vas Mačkovec, katero sta podelila brata Albert in Ulrik iz Št. Lovrenca,[2] dalje vas Goriče[3] in tri kmetije v Utiku,[4] katere je odstopil Henrik iz Sore, potem tri vasi, Rako, Konjsko in Gaj (?),[5] katere je podelila grofinja (Liutgarda) iz Bogena,[6] ter vas Hočevje,[7] katero je podaril Engelbert s Turjaka. [*„Ao 1178. Idem Vdalricus sacrae Aquileiensis ecclesiae patriarcha, zelo amoris erga hoc venerabile monasterium Sitticense accensus, confirmat donationes factas et collatas profusa liberalitate suorum parentum ac sororis suae in praedio Lessou dicto: prouti et ab Alberto et fratre eius Vdalrico de Sancto Laurentio super villa Kazendorff, ab Henrico de Zoure super villa Gorzach et tribus mansis sive huebis apud Luttich sitis, a comitissa de Pogen super tribus villis Arch videlicet, Rospach et Hage, ab Engelberto de Vrsberch super villa Cotheuge inclyto monasterio donationis possessionum in perpetuum dono datas et collatas confirmat, ratificat.“*]

[Puzel, Idiographia mon. Siticensis, p. 13. Rokopis iz 18. stoletja v Deželnem muzeju v Ljubljani. — Pintar v Carnioli, N. v., IV, 71.]

Št. 615.

(Leta 1178. ali pa 1179.)

Grof Engelbert, odvetnik Oglejske cerkve [*„comes Engilbertus, Aquilegensis ęcclesię advocatus“*], in njegova soproga Adelhajda podelita samostanu v Neustiftu[8] svoje posestvo v Michelbachu.[9]

Pri tej daritvi so bili med drugimi tudi prisotni: *„dominus meus venerabilis sanctę Aquilegensis ęcclesię patriarha Ŏdalricus et apostolicę sedis legatus et venerabiles episcopi Wernhardus Tergestinus, Gerhardus Concordiensis, Fridericus Petenensis; dux quoque Karinthię Hermannus, comes Histrię Meginhardus; . . . Svitkerus de Holenburch, Hawardus de Lonke, . . . Amelricus de Niwenburch, . . . et alii quam plures ministeriales Aquilegensis ęcclesie et ducis Karinthię Heremanni“*.

---

[1] Kje je Lesovo („Lessou“), ni znano.

[2] Št. Lovrenc je vas severozahodno od Trebnjega na Dolenjskem. Mačkovec je vas severovzhodno od Št. Lovrenca.

[3] Goriče, vas blizu Medvod.

[4] Utik, vas pri Št. Vidu na Gorenjskem Ena vas, Utik imenovana, je pri Repnjah (Cfr. Carniola, N. v., IV, 70—75.)

[5] Raka, vas jugozahodno od Krškega na Dolenjskem; Konjsko, vas jugozahodno od Boštanja; Hage je morebiti Gaj pri Sredniku zahodno od Boštanja.

[6] Liutgarda („Luthgarde“) se omenja v „Notata de monasterio Sitticensi“, katera je Brunner objavil v Wissenschaftliche Studien u. Mittheilungen aus dem Benediktinerorden, II, 66 fg. — Dotični odstavek je Pintar ponatisnil v Carnioli, l. c. p. 71.

[7] Vas Hočevje je v občini Videm, sodn. okraj Velike Lašče. Cfr. Carniola, p. 75.

[8] Neustift severno od Brixena na Tirolskem.

[9] Kateri Michelbach?

Datum manjka.[1]

[Izvirna listina v Neustiftu. — Hormayr, Beyträge zur. Gesch. Tirols, I^b, 110, št. 52 k letu „c. 1176". — Urkundenbuch v. Neustift in Tirol, str. 36 k letu „1165" (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIV). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 469, št. 1238 (odl.).]

Št. 616.

(1179, meseca februarja.)

Oton, prošt v Reitenbuchu (in Dobrli vasi), piše Rupertu, opatu v Tegernsee, da se bode čudil, ker ni šel h koncilu.[2] To se je zgodilo iz dveh vzrokov. Prvič so bila pota vsled velikega snega tako zaprta, da ni bilo mogoče priti s Koroškega na Furlansko [*„quod difficultate viarum et inundantia nivium ita via clausa fuit, quod de Karinthia in Forum Iulii nullus patebat ingressus"*], drugič je pa tudi oglejski patriarh dobil od papeža dovoljenje, da sme izostati. Nato piše prošt Oton priorju še v raznih drugih zadevah.

Datum manjka.

[Pez, Thesaurus anecd., VI^b, 26, št. 11.]

Št. 617.

1179, dne 3. avgusta. Beljak.

Brixenski škof Henrik (II.) da Hermanu iz Weissensteina grad Weissenstein v fevd.

Med pričami se tudi omenjajo: *„... Witemarus de Sicherberg, ... Eberhardus de Goriach, Reinhardus de Ueldes, Gerbertus de Uedrun, ..."*

„Acta sunt hec Uillaci in domo Ozonis, anno ab incarnatione domini millesimo C septuagesimo VIIII., tertio non. Aug."

[Izvirna listina v Škofijskem arhivu v Brixenu. – Hormayr, Beyträge zur Gesch. Tirols, I^b, 75, št. 34. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 473, št. 1252.]

Št. 618.

1179, dne 17. avgusta.

Takrat je umrl krški škof Roman II. Njemu je sledil Dietrik, ki je bil do takrat krški prošt.

---

[1] Del te listine je spisal Konrad, ki je bil od 1178. do 1191. prošt v Neustiftu. Leta 1180. se že omenja concordijski škof Jonathas, naslednik Gerhardov. Listina je bila tedaj spisana leta 1178. ali pa 1179.

[2] Misliti nam je na cerkveni zbor v Lateranu dne 19. marca leta 1179.

Contin. Admunt. ad a. 1179, cod. B (MG. SS, IX, 585): „Romanus Gurcensis obiit, pro quo Dietricus".

Contin. Claustroneoburg. tertia ad a. 1179 (MG. SS., IX, 632): „Romanus Gurcensis secundus eiusdem nominis episcopus obiit. Dietricus eiusdem loci prepositus eligitur et consecratur".

Ann. S. Rudberti Salisburg. ad a. 1179 (MG. SS., IX. 777): „Romanus Gurcensis episcopus obiit; Chunradus archiepiscopus Dietricum substituit ei".

Chronicon Gurcense, c. 6. (MG. SS., XXIII, 10): „ . . . et a 1179. ob Jerosolimitanum iter [1] infirmatus ultimum diem clausit in Domino (sc. Romanus) Post cuius felicem obitum eclypsis lune [2] facta est".

Necrol. S. Erentrudis Salisburg. ad 16. kal. Sept. = 17. avg. (MG. Necr., II, 71): „Romanus episcopus".

Necrol. S. Rudberti Salisburg. ad 16. kal. Sept. = 17. avg. (MG. Necr., II, 159): „Romanus II. Gurcensis episcopus".

Necrol. Milstat. ad 16 kal. Sept. = 17. avg. (MG. Necr., II, 462): „Romanus episcopus".

Necrol. Seccov. ad 16. kal. Sept. = 17. avg. (MG. Necr., II, 420): „Romanus episcopus Gûrcensis iunior".

Necrol. Admunt. ad 17. kal. Sept. = 16. avg. (MG. Necr., II, 301): „Romanus episcopus Gurcensis".

Št. 619.

(1179, po 17. avgustu.)

Po smrti krškega škofa Romana II. sta duhovščina in ljudstvo Krške cerkve izvolila Hermana iz Ortenburga za krškega škofa. Ž njim pa ni bil zadovoljen solnograški nadškof Konrad III. ter je proti volji prebivalcev Krške cerkve postavil krškega prošta Dietrika za škofa.

Chronicon Gurcense, c. 7. (MG. SS., XXIII, 10): „Dominus Hermannus de Ortenburch archidiaconus tocius ecclesie voto in episcopum eligitur et intronizatur. Super quo dominus archiepiscopus Chuonradus graviter motus dominum Dietricum Gurcensem prepositum episcopum elegit et investivit absque coniventia tocius Gurcensis ecclesie".

Št. 620.

1179, dne 15. septembra. Augsburg.

Rimski cesar Friderik (I.) razsodi vsled pritožbe solnograškega nadškofa Konrada (III.), da krški škof ne sme prej oddajati fevdov, dokler jih mu ni potrdil solnograški nadškof.

Med pričami se tudi omenja: *„Hermanus dux Karinthie".*

„Datum Auguste anno domini MCLXXVIIII., indictione XII., XVII. kalendas Octobris."

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — (Hormayr) Archiv f. Geschichte, XIX (1828), 664. — MG. Constit., I, 383, št. 278.]

---

[1] Krški škof Roman se je konec julija leta 1178. odpravil na božjo pot.

[2] Polna luna je bila leta 1179. tudi dne 27. avgusta.

Št. 621.

1179, dne 6. decembra. Velletri.

Papež Aleksander (III.) piše piranski duhovščini in ljudstvu *[„clero et populo Piranensi"]*, da je slišal njih pritožbo, da je koprski škof svojevoljno podelil dve prebendi v njih cerkvi arhidijakonu svoje cerkve, in sicer eno kot svojemu arhidijakonu, drugo pa kot svojemu kaplanu. Ker oni (Piranci) niso hoteli plačevati dohodkov teh prebend, je prepovedal (koprski škof), da se ne sme pri njih obhajati božja služba.

Papež pravi, da je ukazal to zadevo izročiti neki osebi njih stranke. Ko pa je nuncij Martin trdil o arhidijakonu, ki je nenadoma prišel v Rim, da arhidijakon v kratkem sam pride in da ga je pustil v mestu, ker je bil slab, je ukazal (papež), da sta šla k njemu njih (piranski) župnik Ulrik *[„Odorlicus plebanus vester"]* in pa rečeni Martin. Ko so se nato vsi skupaj sešli pri njem (pri papežu), je spoznal iz njih trditev, da je arhidijakon v tej zadevi prepustil svoje mesto imenovanemu Martinu, ki je zanj delal. Ko je (papež) vse to zvedel, je vzel rečenemu arhidijakonu obe prebendi, nje same (Pirance) osvobodil omenjene terjatve ter jim zopet dovolil božjo službo, česar jim koprski škof na njegov ukaz ni hotel storiti.

„Dat. Velletri 8. ind. Decembris."[1] — *„Audita querella."*

[Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1255, ki pripisuje to listino papežu Aleksandru IV. — Jaffè, Reg. pont. Rom. (ed. 1888), št. 13498.]

Št. 622.

(Okoli leta 1179.)

Bamberški škof Oton II. navaja, da so vremenske premembe že za časa njegovega prednika, rajnkega škofa Eberharda (II.), trgovcem zapirale pot po Kanalski dolini, ki vodi v Beljak. Ker jih je le malo prišlo iz Furlanije, se je mitnina od soli tako skrčila, da ni bilo mogoče plačevati navadnega davka. *[„S(ane) cum temporibus felicis memorię domini Eberhardi episcopi temporis inequalitas viam Canalis quę ducit Uillacum, preclusisset negotiatoribus et muta salis propter raritatem de Foro Iulii venientium adeo viluisset, ut debitum consuetę pensionis minime solvi potuisset, . . ."]* Ljudje Podklošterskega samostana *[„homines scenobii de Arnoldestein"]*, ki so se prej veselili te mitnine, so sedaj na škodi. Škof pravi, da je, ko je to zvedel, sklenil dati od rečene mitnine imenovanemu samostanu po eno marko, da utihne mrmranje zoper njegovo cerkev. *[„. . . marcam de eadem*

[1] Namesto „8. ind. Decembris" je treba čitati „8. id. Decembris".

muta predicto monasterio dari constituimus, ut sic compensatione facta murmur adversus ecclesiam nostram sopiretur."]

Naštetih je več prič.

Datum manjka.[1]

[Izvirna listina v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 472, št. 1248.]

Št. 623.

1180, dne 25. januarja. Würzburg.

Rimski cesar Friderik (I.) potrdi vsled prošnje oglejskega patriarha Ulrika (II.) njegovi cerkvi njena posestva, in sicer vojvodino in grofijo Furlansko ter vas Ločnik z vsem, kar spada k vojvodini in regalijam [*„ducatus et comitatus Forijulii et villa de Lucenigo cum omnibus ad ducatum et regalia pertinentibus"*], dalje regalije vseh istrskih škofij, namreč Tržaške, Puljske, Poreške, Pičenske, Koprske in Novograjske, potem regalije Concordijske in Bellunske škofije ter regalije treh opatij, namreč v Sestu,[2] sv. Marije v Organu[3] in v Valle,[4] dalje Gradeški otok z vsemi njegovimi priteklinami, potem zemljo med Piavo in Livenzo ter vse, kar je cesar Konrad podaril Oglejski cerkvi,[5] dalje grad Trebnje [*„castrum de Treuen"*], katerega je cerkvi podelil rečeni patriarh skupno s svojim očetom, grofom Wolfradom, in svojo materjo,[6] grad Ahten [*„castrum de Attemps"*] z vsemi priteklinami ter posestvo „de Hage", katero je Ulrik, nekdanji mejni grof toskanski, podaril Oglejski cerkvi.[7]

Naštetih je več prič.

„Anno dominicae incarnationis MCLXXX., indictione XIII., regnante gloriosissimo domino Federico Romanorum imperatore, anno regni ejus XXVIII., imperii vero XXVI., ... Vircemburg VIII., kalendas Februarii."

[„Consultori in iure", prepis iz 15. stoletja v Državnem arhivu v Benetkah. — Ughelli, Italia sacra, V, 71. — Atti e memorie della società Istriana, VIII (1892), 15 (extr.).]

Št. 624.

1180. dne 2. februarja.

Freisinški škof Albert in svetokriški[8] opat Henrik razsodita vsled poziva papeža Aleksandra III., da krški kanoniki in ministeriali nimajo pravice, voliti krškega škofa, pač pa solnograški nadškofje.

[1] Znano je, da je meseca februarja leta 1179. padlo toliko snega, da skoraj ni bilo mogoče priti s Koroškega po Kanalski dolini na Furlansko. (Gl. št. 616.)
[2] Sesto je blizu reke Livenze na Furlanskem.
[3] Samostan sv. Marije v Organu zunaj obzidja mesta Verone.
[4] Valle v Čedadu. (Cfr. Gradivo, II, št. 107.)
[5] Gl. listino cesarja Konrada II. z dne 8. marca leta 1034. (Gr. III, št. 89.)
[6] Gl. št. 463.
[7] Gl. št. 508.
[8] Sveti Križ (n. Heiligenkreuz), samostan na Dolenjem Avstrijskem jugozahodno od Dunaja.

Med pričami se tudi omenjajo: „... *vicedominus Aquil(egensis), ... Perhtoldus marchio de Andehse, ... Friderich puer de Petowe, ...*“ „*Actum est hoc anno ab incarnatione domini MCLXXX., in die purif(icationis) sancte Marie.*“

[Tri izvirne listine v Državnem arhivu na Dunaju. — Meichelbeck, Historia Frising., Ia, 374. — Hansiz, Germ. sacra, II, 301. — Dalham, Concilia Salisburgensia, str. 81. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 236, št. 313.]

Št. 625.

1180, dne 3. aprila. Padova.

Ulrik, patriarh oglejski in legat Apostolske stolice, vpelje v svoji cerkvi praznik sv. Marije Magdalene.

Naštetih je več prič.

„*Anno dom. inc. MCLXXX., indict. XIII., tertio die intrante Aprili.*“

[Rubeis, Mon. eccl. Aquil., col. 620 (odl.).]

Št. 626.

(1180, meseca aprila.) Gelnhausen.

Rimski cesar Friderik (I.) piše baselskemu škofu Wernerju, da sme vsak škof izpraznjena odvetništva obdržati zase.

Med pričami se tudi omenja „*marchio Berehtholt de Ystiriche*“.

Datum manjka.

[Izvirna listina v Baselu. — MG. Legg., II, 164. — MG. Constit., I, 387, št. 280.]

Št. 627.

1180, v začetku maja. Oglej.

Oglejski patriarh Ulrik II. naznanja, da je Bernard iz Trebnjega, ministerial njegov in njegovega očeta, grofa Wolfrada [„*Bernhardus de Treuen, ministerialis noster et patris nostri comitis Woluradi*“], podelil cerkvi v Možnici pet kmetij v vaseh, ki se zovejo „Stragoschiz“[1] in Stakorče[2] [„*Takerich*“], s pogojem, da bi dobivala on (Bernard) in njegova soproga Gerberga [„*Gerbirch*“] do svoje smrti dohodke teh kmetij ter zato na leto dajala rečeni cerkvi po pet breških penezov davka. Po njuni smrti naj omenjene kmetije brez ugovora dobi imenovana cerkev. — Na drugi strani je pa dal Gizelher [„*Giselherus*“],

---

[1] Katera vas je „Stragoschiz“, mi ni znano. Jaksch misli na vas Travence pri Vernbergu na Koroškem.

[2] „Takerich“ so Stakorče (nem. St. Ulrich) jugozahodno od Vernberga.

opat samostana v Možnici, kar sta tudi že prej storila njegova prednika, rajnka Ulrik in Gebolf *[„Ŏlricus et Gebolfus"]*, v navzočnosti njegovi (patriarhovi) in njegovega očeta rečenemu Bernardu v fevd desetine od 80 kmetij okoli Bekštajna in na Zilji *[„circa Vinchenstein et Gilam"]* s pogojem, da on (Bernard) in njegova soproga dobivata te desetine do svoje smrti in da jih ne dasta nikomur v fevd. Po njuni smrti naj te desetine s kmetijami vred dobi samostan v Možnici.

Med pričami se tudi omenjata: *„... Weriandus de Hoheneke, ... Rahewinus de Sibeneke, ..."*

„Actum anno dominicę incarnationis millesimo CLXXX., indictione XIII., Aquilegie, ... intrante Maio."

[Izvirna listina v Državnem arhivu v Benetkah. — Ughelli, Italia sacra, V, 73. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 478, št. 1269.]

Št. 628.

1180 (morda dne 29. junija).[1]

Rimski cesar Friderik (I.) podeli štajerskemu mejnemu grofu Otokarju (VI.) vojvodsko čast.

Contin. Admunt. ad a. 1180 (MG. SS., IX, 585): „Otacher ex marchione Styrensi ducis nomen est adeptus, eo anno quo et gladio est accinctus".

Contin. Zwetl. ad a. 1180 (MG. SS., IX, 541): „Otakarus Styrensis nomen marchionis in ducis dignitatem commutavit et ab imperatore eam suscepit."

Contin. Cremifan. ad a. 1180 (MG. SS., IX, 546): »Styrensis etiam marchio Odoacer mutuato antiquitatis nomine dux appellari gloriatur".

Hermanni Altah. Annales ad a. 1180 (MG. SS., XVII, 384): „Styrensis marchio Otacher, mutato antiquitatis nomine, dux appellari gloriatur".

Št. 629.

1180, dne 13. julija. Rezno.

Rimski cesar Friderik (I.) povrne freisinškemu škofu Adalbertu kraj Veringen.

Med pričami se tudi omenja *„Bertoldus marchio Ystriae"*.

„Acta sunt hec anno ab incarnatione domini MCLXXX., indictione XIII., regnante Frederico Romanorum imperatore gloriosissimo, anno regni eius XXVIIII., imperii vero XXVI, data Ratispone in sollempni curia, III. id. Iulii."

[Izvirna listina v Državnem arhivu v Monakovem. — Hund, Metrop. Salisb., (ed. Mon.) I, 115; (ed. Ratisb.) I, 78. — Pez, Thesaurus anecdot., III^c^, 229. — Meichelbeck, Hist. Fris., I^a^, 365. — Mon Boica, XXIX, 438, št. 535.]

---

[1] Zarad dneva in meseca glej Krones, Verfassung und Verwaltung der Mark und des Herzogthums Steier, str. 50.

Št. 630.

1180, dne 24. julija.

Gradeški patriarh Henrik odstopi v navzočnosti papeža Aleksandra III. ter nekaterih kardinalov in škofov oglejskemu patriarhu Ulriku in njegovi cerkvi vse pravice in terjatve, katere je imel v svojem imenu in v imenu Gradeške cerkve do istrskih škofij, potem do zakladov, katere je oglejski patriarh Popon odnesel z Gradeža, ter do posestev, katera je imela Gradeška cerkev v Morsanu,[1] potem na oglejski, cenedski in maranski[2] zemlji ter v istrskih škofijah [*„super episcopatibus Istriae et super thesauris, quos Poppo Aquilejensis patriarcha de Gradu asportavit, et super possessionibus, quas Gradensis ecclesia habuit in Mursiano et in territorio Aquilejensi, in Cenetensi et in Mariano et in praefatis episcopatibus“*]. Gradeški patriarh izjavlja to nasproti vicentinskemu škofu Ivanu in pa Romulu, šolskemu mojstru Oglejske cerkve, katera je oglejski patriarh Ulrik postavil za svoja zastopnika [*„procuratores“*], da bi se ž njim (z gradeškim patriarhom) pogajala in sklenila mir. Pridrži si pa (gradeški patriarh) zase in za Gradeško cerkev pravico do vina, katero dobiva vsako leto iz Kopra [*„de Capite Istriae“*], potem do štacun [*„stationibus“*] in drugih stvari, katere ima v rečenem kraju, in pa posebne pravice, katere ima Gradeška cerkev do kakega istrskega škofa, duhovnika ali pa farana zarad kake stvari. Gradeški patriarh se zaveže zase in za svoje naslednike nasproti oglejskima zastopnikoma in po teh oglejskemu patriarhu Ulriku, da ne prične več prepira z Oglejsko cerkvijo zaradi metropolitanske pravice čez sedanje cerkve Oglejske dieceze, namreč čez Comsko, Mantovansko, Veronsko, Vicentinsko, Padovansko, Treviško, Tridentsko, Bellunsko, Feltrinsko, Cenedsko, Concordijsko, Tržaško, Koprsko, Poreško, Puljsko, Pičensko, Novograjsko in druge škofije. [*„... de metropolitico jure super iis ecclesiis Aquilejensis dioecesis, quas nunc possidet et Cumano, Mantuano, Veronensi, Vicentino, Paduano, Tervisino, Tridentino, Bellunensi, Feltrensi, Cenetensi, Concordiensi, Tergestino, Justinopolitano, Parentino, Polensi, Petenensi et Aemoniensi episcopatibus et aliis.“*] Izvzeti sta le dve fari, namreč fara v Latisani in fara pri Sv. Floru. Zastopnika oglejskega patriarha izjavita v imenu svojega gospoda, da naj Gradeška cerkev obdrži za večne čase rečeni fari z vsemi kapelami in drugimi priteklinami.

Naštetih je več prič.

„Anno dominicae incarnationis MCLXXX., pontificatus vero d. Alexandri papae tertii anno XXI., indictione XIII., mensis Julii die XXIV.“

[Ughelli, Italia sacra (ed. 1653), V, 1202. — Cappelletti, Le chiese d' Italia, VIII, 252—256. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1180.]

---

[1] Morsano, neki kraj med Oglejem in Gradežem.

[2] Marano, vas jugozahodno od Palmanove na Furlanskem.

Št. 631.

1180, dne 30. julija.

Papež Aleksander III. piše oglejskemu patriarhu U(lriku) ter mu naznanja, da so se pred njim (pred papežem) dalj časa prepirali gradeški patriarh Henrik in pa njegova (oglejskega patriarha) zastopnika zaradi istrskih škofij [*„super episcopatibus Ystrie“*], o katerih je (gradeški) patriarh trdil, da spadajo pod njegovo metropolitansko oblast, ter zaradi nekdanjih zakladov in posestev Gradeške cerkve. Papež pravi, da je nato ukazal svojemu kancelarju, da naj prepiše dotično pogodbo.[1]

„Anno dominicae incarnationis MCLXXX., pontificatus vero domini Alexandri papae III., anno XXI., ind. XIII., III. kal. Aug.“ — „Cum inter venerabilem.“

[Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1180. – Cfr. Jaffè, Reg. pont. Rom., št. 13687 (8804a).]

Št. 632.

(1180, okoli 30. julija.)

Papež Aleksander III. potrdi oglejskemu patriarhu Ulriku (II.) in njegovim naslednikom cerkveno nadoblast čez šestnajst škofij, namreč čez Puljsko, Tržaško, Poreško, Pičensko, Novograjsko, Concordijsko, Treviško, Cenedsko, Bellunsko, Feltrinsko, Padovansko, Vicentinsko, Tridentsko, Mantovansko, Veronsko in Comsko ter tudi čez Koprsko cerkev, kjer je po nasvetu svojih bratov (škofov) ustanovil škofovski sedež na ta način, da naj ondotni škof Bernard do svoje smrti obdrži njo in Tržaško cerkev. Ko pa (škof Bernard) umrje,[2] sme on (patriarh) po nasvetu svojih sufraganov ter z vednostjo Apostolske stolice zopet postaviti škofovski sedež v obeh cerkvah, ako imata za to dovolj sredstev. [*„... item Justinopolitanam ecclesiam, quam tibi (sc. Vodalrico) et ecclesiae tuae nihilominus confirmamus, sedem episcopalem de omnium fratrum nostrorum consilio instituimus; ita quidem, ut venerabilis frater noster Wernardus, nunc ejusdem loci episcopus, tam illam, quam Tergestinam ecclesiam nec non et totum episcopatum, quamdiu vixerit, debeat obtinere: et eo defuncto liceat tibi de consilio suffraganeorum tuorum cum sedis apostolicae auctoritate in utraque, si volueris et facultates earum ad hoc sufficientes agnoveris, sedem restituere pontificalem.“*] Tudi mu potrdi (papež) metropolitanske pravice za nekatere samostane, med drugimi tudi čez samostan v Zatičini in Gornjem gradu. Dalje dovoli njemu in njegovim nasled-

[1] Gl. št. 630.
[2] Tržaški škof Bernard je umrl med letom 1184. in 1186.

nikom rabo palija v dneh, določenih za Oglejsko cerkev, in pa pravico, da se sme pred njim nositi križ. Tudi mu potrdi vse pravice, katere so kralji in cesarji podelili njegovi cerkvi, ter ukazuje, da naj ostanejo vsa posestva, katera že ima Oglejska cerkev ali pa jih še pridobi, nedotakljiva in pod posebnim varstvom Rimske cerkve.

Datum manjka.[1]

[Ughelli, Italia sacra, (ed. 1653) V, 58. — Migne, Patrolog., Ser. lat., CC. 1283.]

Št. 634.

1180.

Koroški vojvoda Herman podeli Rožaškemu samostanu štiri vasi, namreč Ravne[2], Križ[3], Selo[4] in Dobravlje[5] *[„MCLXXX. Hermannus dux Karinthie dedit villas IIII^or Raun, Crucis, Sella et Dobrilach."]*

[Cod. W 594, f. 120 s konca 14. stoletja v Državnem arhivu na Dunaju. — Jaksch v Studien u. Mitteilungen zur Gesch. des Benediktinerordens, Neue Folge. I (1911), 239, št. 15.]

Št. 635.

1180.

Bamberški škof Oton II. dobi z dovoljenjem podklošterskega opata in njegovih bratov od Podklošterske cerkve vpričo svojih fevdnikov in ministerialov goro Krajnik[6] ter šest kmetij v Podgorjah[7], ki plačujejo po 17 šilingov; zato pa odstopi rečeni cerkvi tri kmetije v Megvarjah[8], tri v Mužjah[9] in eno v Radnji vasi[10], ki ravno toliko plačujejo. *[„. . . memorię presentium et futurorum fidelium presenti scripto commendamus, quod ab ęcclesia nostra Arnoldestein montem qui vulgo Creineke vocatur, cum quibusdam mansis in Pod Goriach VI videlicet mansis XVII solidos solventibus coram fidelibus et ministerialibus nostris consensu et voluntatę abbatis et fratrum suorum recepimus et nos stabili concambio tres mansos in Magelaren, tres in Musiach et unum Radegozzesdorf tantundem solventes eidem ęcclesię donavimus."]*

Naštetih je več prič.

[1] Ta listina je bila spisana po 24. juliju leta 1180. (cfr. št. 630) ter pred smrtjo papeža Aleksandra III. († 30. avg. 1181). Najbrže se je to zgodilo dne 30. julija leta 1180. v Frascatiju, od koder je rečeni papež takrat poslal oglejskemu patriarhu še neko drugo pismo. (Cfr. št. 631.)
[2] Ravne, vas zahodno od Štjaka. Jaksch misli na Brdo pri Križu.
[3] Križ, vas severno od Sežane.
[4] Selo pri Štjaku.
[5] Dobravlje, vas severovzhodno od Križa.
[6] Gora Krajnik je jugovzhodno od Podkloštra.
[7] Vas Podgorje je leta 1348. Dobrač zasul.
[8] Megvarje so zahodno od Podkloštra.
[9] Vas Mužje je leta 1348. Dobrač zasul.
[10] Radnja vas je vzhodno od Podkloštra.

„Gesta sunt anno dominicę incarnationis MCLXXX., indict...[1], *regnante Friderico gloriosissimo Romanorum imperatore et semper augusto.“*

[Izvirna listina v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 479, št. 1271.]

Št. 636.

(Okoli leta 1180.)

Hecilon in njegova soproga Liutgarda *[„Hecelo cum uxore sua Livcarde“]* podelita na oltar sv. Marije v Vetrinjah *[„super altare sanctę Marię Vitring“]* del svojega aloda v Narečah[2] *[„in Noringa“]*.

Naštetih je več prič.

Datum manjka.

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 477, št. 1263.]

Št. 637.

(Okoli leta 1180.)

Henrik Pris podeli s svojo materjo Liutbirgo ter s svojima sinovoma Gotfridom in Henrikom *[„Henricus Pris cum matre ejus domina Liepergis et cum filiis suis Gotefrido et Henriko“]* cerkvi sv. Justa v mestu Trstu *[„super ecclesiam sancti Justi Tergestine civitatis“]* vse otroke gospoda Dietmarja *[„domini Detemari“]*, katere ta že ima s svojo soprogo Diemudo *[„Diemot“]* ali pa jih še dobi.

Priče: *„Albertus de Priseche*[3] *et frater suus Gerhardus et dominus Wolfecherus et frater suus Bertoldus de Praneovege*[4] *et dominus Mainhardus de Hohenowe*[5] *et dominus Marquardus Jadrich et dominus Wolframus de Prekan et dominus Haeinricus de Saloch*[6] *et Bertoldus et Henricus et alii quam plures.“*

Datum manjka.[7]

[Kandler, Codice dipl. Istr. po izvirni listini iz Kapiteljskega arhiva v Trstu. — Schumi, Urkb. f. Krain, II, 1, št. 1 k letu „c. 1200“.

[1] Za besedo „indict“ je nekoliko praznega prostora.
[2] Nareče (Nöring), vas severovzhodno od Sovodnja na Koroškem.
[3] Proseka na Hrvaškem blizu kranjske meje jugovzhodno od mesta Kostanjevice.
[4] Schumi misli na grad Praitenau (slov. Zalog) pri Prečni na Dolenjskem.
[5] Schumi (Urkb., II, 372) pravi, da je Hohenau na Dolenjskem.
[6] Na Kranjskem je več krajev, katerim se Zalog pravi.
[7] V tej listini omenjeni Henrik Pris je brez dvoma tisti, ki se v nekaterih listinah imenuje „Henricus Pris iunior“. Kolikor nam je znano, je samostojno nastopil že za časa freisinškega škofa Alberta pred letom 1184. (Cfr. Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 400, št. 413.) Njegov oče Henrik Pris se večkrat navaja v raznih listinah med letom 1126. in 1166., njegova mati Liutbirga pa prvikrat leta 1152. (Gl. št. 312.) Morebiti je starejši Henrik Pris umrl kmalu po letu 1166. ter mu potem sledil sin. Zgoraj opisana daritev se je napravila, ko je Liutbirga še živela, morda okoli leta 1180.

Št. 638.

(Med letom 1180. in 1185.)

Štajerski vojvoda Otokar potrdi Admontskemu samostanu to, kar so temu podelili nekateri njegovih ministerialov v Perchauu, Kalwangu in drugod.

Med pričami se tudi omenjata *„Willehelmus comes de Huneburch"* in pa *„Ulricus de Grivene"*.

Datum manjka.[1]

[Cod. trad. Admont., II, 267, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 624, št. 648 k „c. 25. dec. 1185". — Wichner, Gesch. v. Admont, II, 179, št. 13.]

Št. 639.

(Med letom 1180. in 1192.) Velikovec.

Brata Kolon in Henrik iz Trušenj *[„Cholo et frater eius H. de Truhse"]* se v Velikovcu *[„apud Volchenmarchet"]* pogodita z opatom v Št. Pavlu zarad posestva v Dravbergu *[„de predio Traberch"]*. To se je zgodilo s posredovanjem krškega prošta, gosposvetskega prošta (Ekeharda), velikovškega župnika, Walchuna in Adelberta iz Freiberga, kastelana Sigmarja iz Trušenj, Ernesta iz Pilštajna in drugih. *[„... mediantibus et studiose cooperantibus preposito Gurcensi, preposito de Solio, plebano de Volchenmarchet, Walchuno et Adelberto de Friberch, Sigmaro castellano de Truhsen, Ernusto de Pilstain aliisque compluribus honestis personis."]* Kolon in njegov brat iznova priznavata lastninsko pravico Šentpavelskega samostana do vseh posestev, katera sta pri Dravbergu napadala in uničevala, ter odstopita samostanu dve, od njunega nečaka Ortolfa jima izročeni kmetiji in pa tam postavljeni grad. *[„... duos quoque mansos, quos ab Ortolfo nepote eorum sibi collatos iuste ibidem possedisse visi sunt, cum castro illic erecto ęcclesię dederunt."]* To daritev hočeta izvršiti vpričo svojega gospoda, štajerskega vojvoda[2] *[„coram domino ipsorum duce Stirensi"]* ter s pomočjo soproge in otrok imenovanega Henrika. Dva v trgu Dravbergu postavljena dvora *[„duas areas in foro Traberch edificatas"]* izročata cerkvi v Št. Pavlu s pogojem, da imata onadva in pa zakoniti Henrikovi dediči vse to kot fevd; je deseta kmetija, ki je bila pred kratkim otrebljena, in pa tiste, ki bodo v prihodnje otrebljene, naj služijo za večne čase samostanu v užitek. Samostanski ljudje smejo v korist menihom upotrebljevati gozd. Kolon in njegov brat Henrik izjavljata, da bodeta vse to, kar sta ne-

[1] Leta 1180. je mejni grof Otokar postal štajerski vojvoda, leta 1185. dne 27. decembra se pa ta daritev omenja že v neki drugi listini.

[2] Misliti nam je na štajerskega vojvoda Otokarja (VI.), ki je leta 1180. postal vojvoda, leta 1192. pa umrl.

kdaj odrajtovala cerkvi, a jej pozneje odtegnila, radovoljno zopet dajala in sicer od travnikov na gori in od njiv, posebno tistih, ki so pod gradom *[„que sub castro locati sunt“]*, kjer prebivajo mlinar in pa dva kolona. Samostanski koloni, ki stanujejo sem ter tja po dolini *[„in valle“]*, naj imajo, ako hočejo pasti ali kaj drugega delati, svobodno pot na goro in z gore. Kolon in Henrik izjavljata, da naj odslej odpadejo vse davščine in službnosti *[„omnis exactio et servitium“]*, katere so bili omenjeni koloni dolžni njima in v gradu *[„eis et castro“]*. Samostanskim ljudem ni treba na trgu[1] *[„in foro“]* več plačevati mitnine in drugih tržnih terjatev *[„a teloneo quoque et omni forensi exactione“]*. Brez dovoljenja opata in menihov ne sme nihče od samostanskih ljudi zahtevati mostnino pri mostu, ki je pod gradom Dravbergom *[„de ponte, qui sub castro Traberch trans fluvium directus est“]*.

Datum manjka.

[Rokopis iz 12. stoletja, ki je last grofa Breunerja v Grafeneggu na Dolenjem Avstrijskem. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 475, št. 1257.]

Št. 640.

(Med letom 1180. in 1192.)

Štajerski vojvoda Otokar (VI.) naznanja, da je njegov rajnki oče (Otokar V.) v navzočnosti in z dovoljenjem patriarha Peregrina[2] podelil kapelo sv. Jakoba v Rožni dolini *[„capellam sancti Jacobi, que sita est in provintia, quę Rase dicitur“]* samostanu v Osojah ter določil, da sme samostanski opat za to kapelo postaviti duhovnika, a ga tudi odstaviti, ako bi ta grešil in nasprotoval cerkvenemu redu. Vojvoda pravi, da potrjuje to daritev z določilom, da ne sme nihče tam imeti odvetništva, kakor on sam ali pa tisti, katerega bi z njegovim dovoljenjem prosil opat.

Med pričami se tudi omenjajo: „... *Cholo et Heinricus de Truhsen, ... Richerus de Marchpurch ...*“

Datum manjka.[3]

[Izvirna listina v arhivu grofa Wilczeka na Dunaju. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 476, št. 1260.]

Št. 641.

(Med letom 1180. in 1192.) Wilhelmsburg.

Ulrik „de Ipfe“[4] prekliče v navzočnosti štajerskega vojvoda Otokarja neko svojo daritev na korist samostanu v Garstenu.

[1] Na trgu v Dravbergu.
[2] Oglejski patriarh Peregrin I. je vladal od leta 1131. do 1161.
[3] Zastran datiranja, glej dotično opazko pod št. 639.
[4] Morebiti sedanja vas Ipfdorf pri Aniži na Gorenjem Avstrijskem.

Med pričami se tudi omenja *„Richerus de Marchburc.“*

Datum manjka.[1]

[Cod. trad. Garst. iz 12. stoletja v Garstenu. — Urkundenbuch des Landes ob der Enns, I, 184, št. 204.]

Št. 642.

1181, dne 3. februarja. Oglej.

Ulrik (II.), patriarh oglejski in legat Apostolske stolice, ukaže po nasvetu tržaškega in koprskega škofa Bernarda[2] *[„Bernardi Tergestini et Justinopolitani“]*, concordijskega škofa Jonatana, sestenskega opata (Go)tfrida in belinjskega opata Valchyona oglejskemu dekanu Liutbrandu in ondotnim kanonikom, kako naj žive in se oblačijo.

„Anno dominicae incarnationis mill. centesimo LXXXI., indictione XIV., tertio die intrante Februario, Aquilegiae.“

[Rubeis, Mon. eccl. Aquil., col. 621. — Cappelletti, Le chiese d'Italia, VIII, 257.]

Št. 643.

1181, dne 27. februarja. Norimberk.

Rimski cesar Friderik (I.) potrdi samostanu v Kremsmünstru daritve bavarskih vojvodov.

Med pričami se tudi omenjata: *„... marchio Bertholdus de Istria et filius suus.“*

„Acta sunt haec anno domini MCLXXXI., regnante domino Friderico Romanorum imperatore gloriosissimo, anno regni ejus XXX., imperii vero XXVII., indictione XIV., datum Norimberch III. kal. Martii.“

[Izvirna listina v Kremsmünstru. — Rettenpacher, Annal. Cremif., p. 165. — (Hagn) Urkb. v. Kremsmünster, str. 52, št. 40. — Urkundenbuch des Landes ob der Enns, II, 372, št. 256.]

Št. 644.

1181, dne 11. marca. Krka.

Krški škof Dietrik (I.) naznanja, da je krški prošt Hartnid prepustil posestvo v Vrpji vasi[3] *[„predium Arbendorf“]* gosposvetskemu proštu, da ga reši. To posestvo sta nekdaj[4] duhovnik Bertold in njegov brat Goteskalk podelila Krški cerkvi, katera ga pa ni nikdar dobila, ker ga je po Goteskalkovi smrti njegov sin zastavil. Kar bi gosposvetski prošt potrošil za rešitev posestva in za stavbe, naj mu Krška cerkev povrne, ako bi to zahteval.

---

[1] Zastran datiranja glej dotično opazko pod št. 639.
[2] Leta 1181. je bila Koprska škofija še združena s Tržaško.
[3] Vrpja vas (n. Arndorf) je blizu Gospe Svete na Koroškem.
[4] Dne 12. marca leta 1154. (Gl. št. 322.)

Naštetih je več prič.

„Actum est Gurze in domo prepositi, V. id. Marcii, anno pontificatus nostri II., ... anno dominicę incarnationis MCLXXXI., epact. IIII.[1] *lunaris cycli."*

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 240, št. 320.]

Št. 645.

1181, dne 4. oktobra.

Takrat je umrl koroški vojvoda Herman. Sledil mu je njegov sin Ulrik II.

Contin. Admunt. ad a. 1181, cod. B (MG. SS., IX, 585): „Hermannus dux Karinthiae obiit, cui filius Oulricus puer successit".

Contin. Claustroneoburg. sec. ad a. 1181 (MG. SS., IX, 617): „Hermannus dux Carinthie obiit".

Contin. Claustroneoburg. tert. ad a. 1181 (MG. SS., IX, 632): „Hermannus dux Karinthie obiit".

Necrol. S. Rudberti Salisburg. ad 4. non. Octobr. = 4. okt. (MG. Necr., II, 174, E): „Hermannus dux Karinthię ob".

Necrol. Ossiacense ad 4. non. Octobr. = 4. okt. (MG. Necr., II, 446): „Hermannus dux".

Necrol. Seccoviense ad 3. non. Octobr. = 5. okt. (MG. Necr., II, 425): „Hermannus dux Karinthie".

Necrol. Rosac. ad 3. non. Oct. = 5. okt. (Archiv f. Kärnten, XIX, 16): „Hermannus dux".

Št. 646.

1181 (med 22. nov. in 13. dec.)[2] Erfurt.

Po smrti koroškega vojvoda Hermana se je napotila njegova soproga s svojim sinom Ulrikom k cesarju Frideriku v Erfurt. Spremljal jo je njen brat, avstrijski vojvoda Leopold, ki je peljal s seboj svojega sina Friderika. Cesar je nato obema, Ulriku in Frideriku, podelil fevde njunih očetov.

Contin. Zwetl. altera ad a. 1181 (MG. SS., IX, 542): „Hermannus dux Karinthie obiit; cuius filius et filius Liupoldi ducis Austrie ducatibus patrum suorum in prefata curia (sc. in curia sollempni Erbfordie) ab imperatore investiuntur".

Št. 647.

(1181, meseca decembra.)

Vojvodinja Neža, soproga rajnkega vojvoda Hermana, podeli s svojim malim sinom Ulrikom [*„Ẇdalrico adhuc infantulo"*], da bi svo-

[1] Namesto „IIII" bi moralo stati „III".

[2] Cesar Friderik I. se je, kolikor nam je znano, leta 1181. mudil v Erfurtu od 22. novembra pa do 13. decembra. (Gl. Stumpf-Brentano, Die Kaiserurkunden, št. 4327—4334.)

jemu soprogu pripomogla do nebeškega bivališča, Šentpavelskemu samostanu neko posestvo s sedmimi kmetijami in štiridesetimi podložniki v Dravskem dvoru, potem posestvo s petimi kmetijami „in Alta Ripa“ [1] ter posestvo z dvanajstimi kmetijami v Čakavi. *[„... predium in Trahouen VII mansorum cum familia XL mancipiorum, predium in Alta Ripa quinque mansorum, predium in Sacca XII mansorum...“]*

Med pričami se tudi omenjajo: *„Liupolt dux Austrie,... Chûnr (adus) de Tînach,... Marquart de Leibach, Cholo de Truhsen,... Swiker de Jûna.“*

Datum manjka.[2]

[Cod. trad. S. Pauli, c. 48 iz začetka 13. stoletja. — Neugart, Historia monasterii ad S. Paulum, I, 72. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 43 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 482, št. 1282.]

Št. 648.

(1181.)

Rajnbert iz Cmureka *[„Reymbertus de Murekke“]* se je vsled večkratne prošnje opata in menihov Šentpavelskega samostana v Labodski dolini popolnoma odrekel mitnini v Bistrici[3] *[„in loco apud Feustritz dicto“]*, kjer je do sedaj na njih prebendah delal silo in izterjaval krivične davke *[„ubi hactenus in prebenda eorum violenciam eis intuli et indebita vectigalia exegi“]*. Kakor niso rečeni menihi, odkar je bil samostan ustanovljen, imeli povoda, da bi se pritoževali proti njegovim prednikom, tako jim hoče biti tudi on zopet povsem pravičen. Kar so si na svojih posestvih pridobili z delom ali pa s kupčijo ter kar potrebujejo za svojo hrano in obleko, vse to naj se svobodno in varno prevaža brez kakega plačevanja ali pa terjanja. Da pa njegovi sinovi ali pa njih nasledniki ne prelomijo te izjave in odpovedi ter da nihče ne bo zarad tega nadlegoval samostanskih bratov, izroča tem to listino, katero je vsled njegove prošnje njegov gospod, štajerski vojvoda, preskrbel s pečatom *[„et eam sigillo domini mei ducis Styrie insigniri rogavi“]*.

Priče: *Heinricus plebanus de Chotsse, Heinricus de Truhsen, Ortolfus et frater eius Otakerus de Gŏniwich, Wito de Trŏne, Rich(er) de Pulzca et frater eius Herrant et etiam Liut(oldus) de Nitperg, Reymb(ertus) de Elsnitz, Helmh(ardus) et frater eius Otto de Warten-*

[1] Ankershofen (Archiv f. Kunde österr. Gesch., XI, 325), Schroll (l. c. p. 44) in Neubauer (Program Mariborske realke za leto 1883., str. 16) mislijo, da je ta „Alta Ripa“ najbrže kraj „Nad Dravo“ blizu Velikovca.

[2] Koroški vojvoda Herman je umrl dne 4. oktobra leta 1181. (Gl. št. 645.) Tu omenjena daritev se je zvršila po njegovi smrti. Imena nekaterih prič kažejo, da se je to zgodilo v začetku decembra rečenega leta v Erfurtu, kamor so takrat prišli vojvodinja Neža, njen sin Ulrik in njen brat, avstrijski vojvoda Leopold V. (Gl. št. 646.)

[3] Bistrica, vas zahodno od Maribora. V ondotni okolici so imeli šentpavelski opatje mnogo posestev. Zahn misli na Slovensko Bistrico, a mislim, da se moti.

howi, Wernh(erus) de Huse, Otto de Liebeniz, Heinricus de Melnich, Heinricus de Wizze et Gotscalcus de Gŏniwitz, Engelscalcus de Murekke, Witmarus de Truhsen, Herword Hartwici officialis filius, Volchwin et nepos eius Pillungus de Pulzca."

„Dat. anno domini MCLI."[1]

[Insert v neki listini z dne 11. februarja 1312. Istotako tudi v listini z dne 1. avgusta leta 1625. Obe listine sta v Šentpavelskem samostanu na Koroškem. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, XII (1821), 413 z letnico „1251"; ibid., XIII (1822), 414 z letnico „1161". — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 583, št. 617 k letu „1181". — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 85 (Fontes rer. Austr.. Dipl., XXXIX) k letu „1151" (reg.) — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 480, št. 1276.]

Št. 649.

(Okoli leta 1181.) Traunkirchen.

Štajerski vojvoda Otokar odstopi samostanu v Traunkirchenu[2] patronsko pravico čez ondotno faro.

Med pričami se tudi omenja *„Ottacarus de Genewitz."*

„Acta sunt hęc in Traunkirchen, anno incarnationis domini MCLLIIII., concurrente III., indictione IV., epacta III."[3]

[Kopialna knjiga v Ortu na Gorenjem Avstrijskem. -- Urkundenbuch des Landes ob der Enns, II, 373, št. 257.]

Št. 650.

(Okoli leta 1181.)

Hermelinda, opatica v samostanu sv. Marije *[„Ermilint dei ordinatione ancillarum S. Marię humilis ministra"]*, našteva v posebnem zapisniku samostanske dohodke, število v fevd danih ali pa za svojo rabo pridržanih kmetij ter imena kolonov, ki so imeli te kmetije po vaseh, Perteole, Alture, Mortesins, Terzo, S. Martino, Chiasiellis, Červinjan, Muscoli, Zompicchia, Beano, Pantianicco in Meretto imenovanih.[4] Med drugim čitamo v zapisniku:

„Primo itaque in villa quę dicitur Pertegil habet . . . Dobrozain[5] 1 (mansum) . . . "

---

[1] Letnica „1151" ne more biti prava. Na Štajerskem so šele od leta 1180. dalje vladali vojvodje, Nekatere priče, ki so v listini navedene, so za leto 1151. nemogoče. (Cf. Zahn, l. c., p. 583. op.) Zahn in Jaksch sta se odločila za letnico 1181.

[2] Traunkirchen na Gorenjem Avstrijskem ob Traunskem jezeru.

[3] Concurrente in epacta kažeta na leto 1181., v katerem je bila XIV. indikcija, ne pa IV.

[4] Kje so Perteole, Alture, Mortesins, Terzo, S. Martino, Červinjan in Muscoli, glej Gr. III, št. 87. — Kje so Zompicchia, Pantianicco in Beano, glej Gr. III, št. 253. Chiasiellis je severozahodno od Palmanove.

[5] Pravilno najbrže Dobročajen, kar je sestavljeno iz pridevnika „dober" ter iz glagola „čajati" (= upati) ter pomenja osebo, ki upa na dobro.

„In villa quę dicitur Altura ... habet ... Iwan 1 (mansum), Mistibor [1] 1,... Svimir [2] habet 1 mansum, qui dat XVI denarios, quia nuntius est, si vero non fuerit nuntius, XX persolvet ... “

„De Mortisin. Radul [3] habet 1 man., qui dal V libr. in capite jejunii et X de beneficio ... “

„De villa Terzii ... De beneficio ... Jannis (habet) 1 (mansum) ... “

„De Mala Scimpicca ... Iwan (habet) 1 (mansum), ... Stoian [4] 1, ... Iwan 1, Dragouit [5] 1, ... Belissa [6] 1, ... Precelau [7] (habet unum mansum) qui dat duas libr., ... Iwan tres libr., ... Stoian unam libr. [8] ... De beneficio Stoian habet tres mansos ... “

„De Bellan. Stane [9] habet unum mans ... Iuri 1, ... Sdegoy [10] 1, ... Stanizlau 1, Bizlau 1, ... Dragozlau [11] 1, Budenet [12] 1 ... “

„De Pantianic. Stanizlau hab. 1 mans., Vitigoy [13] 1, ... Stegoy [14] 1, ... Suize [15] 1, ... Goste [16] 1, ... Cus [17] 1, ... Gosta [18] 1, Lastigoy [19] 1, ... Iwan et Dourogoy [20] dabit VI libr. .. Zdestan [21] qui dat IIII libr. .. “

„De Meleretho ... Iwan (habet) 1 (mansum), ... Stoian 1, ... Stanon [22] 1 ... “

Mingo iz Rude *[„Mingo de Roden“]* je prodal opatici en vinograd in posestvo svoje hiše za 38 liber in 4 peneze.

Priči: *„Rudilip de Poume*[23] *et Piligrinus de S. Andrea.“*[24]

Ivan in Marin *[„Iwan et Marin“]* sta prodala eno njivo in en vinograd za 11 liber in 3 peneze.

Priče: *„Johannes presb. de Celkan,*[25] *Piligrinus et Budin*[26] *et Zdebor.“*[27]

---

[1] Mistibor. Ime je zloženo iz staroslovenske besede „мьсть“ (rus. mestь, slov. maščevanje) in iz besede „bor“ (= boj).

[2] Pravilno Svemir, sestavljeno iz besed „svoj“ in „mir“.

[3] Radul, zloženo iz pridevnika „rad“ in pripone „ul“.

[4] Zastran imena Stojan gl. št. 280.

[5] Dragovit, sestavljeno iz besed „drag“ in „vit“ (= govor). Ime se tudi omenja v Gr. II, št. 328.

[6] Pravilno Beliša. Ime je nastalo iz pridevnika „bel“ in pripone „iša“.

[7] Pravilno Prědi-lav. Gl. št. 214.

[8] Misliti nam je tu na tako zvane slovenske libre, vsaka po osem penezov.

[9] Stane, sestavljeno iz korena „stan“ in pripone „e“.

[10] Pravilno Zdegoj. Cfr. Miklosich v Denkschriften der Wiener-Akad., Phil.-hist. Cl., X, 317, št. 380.

[11] Pravilno Dragoslav.

[12] Budenet, sestavljeno iz korenov „bud“ (bdeti = vigilare) in „net“ (netiti = accendere).

[13] Vitigoj, zloženo iz besed „vit“ (= govor) in „goj“ (= mir). Ime se tudi omenja v Gr. II, št. 497.

[14] Pravilno Zdegoj.

[15] Pravilno Sujče, kar je nastalo od besede „suj“ (= vanus) in pripone „če“.

[16] Gostè. Ime je sestavljeno iz samostalnika „gost“ in pripone „e“.

[17] Pravilno Kos.

[18] Gosta. Ime je zloženo iz samostalnika „gost“ in pripone „a“.

[19] Lastigoj, sestavljeno iz besed „last“ ali „vlast“ in pa „goj“.

[20] Pravilno Dobrogoj, Ime se tudi omenja v Gr. III, št. 236 ter v tej knjigi pod št. 154.

[21] Zdestan, sestavljeno iz „zd“ in „stan“. Cfr. Miklosich, l. c. št. 380.

[22] Stanon, zloženo iz korena „stan“ in pripone „on“.

[23] Pevma, vas blizu Gorice.

[24] Štandrež pri Gorici.

[25] Solkan pri Gorici.

[26] Budin. Ime je nastalo iz korena „bud“ in pripone „in“.

[27] Ime Zdebor je sestavljano iz korena „zd“ in samostalnika „bor“.

Dobruška in Kosa iz Števerjana *[„Tubruscaz,*[1] *Cuossa*[2] *de S. Floriano"]* sta prodala vse posestvo svoje hiše in en vinograd za dve marki in 40 penezov.

Priče: *„Johannes presb. et Piligrinus, Meginhardus, Chuno."*

Budin iz Števerjana *[„Budin de S. Floriano"]* je prodal opatici en vinograd za 28 liber.

Priče: *„fratres ipsius Tubruscaz et Cuossa, Oudalricus de S. Floriano, Hugo, Nadal."*

Stojan ter njegova sinova Bislav[3] in Mingo *[„Stogian et filii ejus Bizlau et Mingo"]* so opatici prodali posestvo svoje hiše, dva vinograda in eno njivo za 28 liber.

Priče: *„Piligrinus, Fridericus, Zdebor, Mingo, Walto frater ipsius."*

Gerold iz Števerjana *[„Gerolt de S. Floriano"]* je prodal eno njivo za 14 penezov.

Priče: *„Piligrinus, Fridericus, Zdebor."*

Stojan iz Števerjana *[„Stogian de S. Floriano"]* je prodal posestvo svoje hiše, en vinograd, en travnik in dve njivi za 26 liber.

Priče: *„Johannes presb. de Celcan, Piligrinus de S. Andrea, Budin."*

Dietrik iz Števerjana *[„Dietricus de S. Floriano"]* je prodal opatici eno njivo in en vinograd za tri fertone *[„per tres fertones"]*.

Priče: *„Piligrinus de S. Andrea, Rudlip de Pŏme, Budin, Cuossa filius fratris sui."*

Kosa iz Števerjana *[„Cuossa de S. Floriano"]* je prodal en vinograd za devet liber.

Priče: *„Rudlip de Pŏme, Piligrinus, Budin patruus suus, Nadal."*

Zdebor iz Števerjana *[„Zdebor de S. Floriano"]* je prodal opatici del svojega vinograda za deset liber in štiri peneze.

Priče: *„Johannes presb. de Celcan, Piligrinus de S. Andrea, Budin, Bizlau."*

Stojan in Martin iz Števerjana *[„Stogian et Martinus de S. Floriano"]* sta prodala opatici en vinograd za deset liber. Budin je pri tej kupčiji prevzel poroštvo tako, da naj opatica dobi od njegovega imetja povračilo, ako bi se jej pri tem zgodila kaka škoda.

Priče: *„Piligrinus de S. Andrea, Budin, Bizlau, Zdebor."*

Hugon iz Števerjana *[„Hugo de S. Floriano"]* je prodal opatici en vinograd za 40 penezov.

Priče: *„Piligrinus, Budin, Nadal, Bizlau."*

Nadal iz Števerjana *[„Nadal de S. Floriano"]* je prodal opatici en vinograd in vse posestvo svoje hiše za 16 liber.

---

[1] Pravilno Dobruška, kar je zloženo iz pridevnika „dober" in pripone „uška".

[2] Pravilno Kosa. (Kosa = lasje.)

[3] Bislav, sestavljeno iz korena „bi" (glagol biti) in samostalnika „slava". Prim. besedo Bojslav.

Priče: *„Johannes presb. de Celcan, Piligrinus, Budin, Zdebor, Bizlaü et alii quam plures.“*

Adalberon iz Ložic[1] *[„Adalbero de Lonsnic“]* je prodal opatici en vinograd pri Števerjanu *[„in prędictis territoriis S. Floriani“]*.

Priče: *„Decanus majoris ecclesię dominus Luprandus, Johannes, Stephanus ejusdem ecclesię canonici, Tubrunșa de S. Floriano et filius ejus Mingo, ... Wulconia,[2] Tichonia,[3] Budina,[4] Costingia,[5] Johannes de Sirvian,[6] Johannes de Mursan,[7] Ruodolfus et alii quamplures de ecclesię familia.“*

Plemeniti Bernard iz Moše *[„nobilis vir Perenhard de Mossa“]* je podelil samostanu dva svoja vinograda, ki spadata pod Števerjan *[„quę adjacet ad locum S. Floriani“]*. Enega izmed njih obdeluje Marko, Dražinov[8] brat *[„cum Marco fratre Drasino“]*.

Naštetih je več prič.

Datum manjka.[9]

[Izvirni zapisnik v Mestni knjižnici v Vidmu. — Trinko in Jusič, Listina iz leta 1170—1190. Videm, 1890.]

Št. 651.

(Med letom 1181. in 1196.)

Plemenita viteza Kolon in Gotfrid ter njuni bratje, sinovi Henrika iz Trušenj *[„nobiles milites Cholo et Gotfridus ac fratres eorum, filii videlicet domini Heinrici de Truchsen“]*, podelé tri kmetije pri Svincu *[„apud Eberstain“]* menihom v Vetrinjah.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Otto Babenbergensis episcopus, Petrus episcopus Parentinus, ... Heinricus plebanus de Teinach, Gundrammus plebanus de Lauent, Wolricus dux Karinthie, Wilhalmus comes (de Huneburch), ... Reinbertus de Murrekg, ...“*

Datum manjka.[10]

[Vetrinjska kopialna knjiga št. IV, f. 19 – 19' iz 15. stoletja v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 497, št. 1315.

---

[1] „Lonsnic“ so morda Ložice pri Anhovem na Kanalskem.

[2] Pravilno Volkonja, kar je nastalo iz besede „volk“ in pripone „onja“. To ime se tudi omenja v Gr. II, št. 452.

[3] Pravilno Tihonja. (Gl. št. 119.)

[4] Ime je zloženo iz korena „bud“ in pripone „inja“.

[5] Pravilno Gostinja, kar je sestavljeno iz besede „gost“ in pripone „inja“.

[6] Červinjan.

[7] Morsano.

[8] Ime Dražin je sestavljeno iz pridevnika „drag“ in pripone „in“.

[9] Leta 1165. je bila Wilpurga opatica v Monasteru pri Ogleju (št. 478), leta 1166. pa Hermelinda (št. 485). Leta 1189. je bila Hermelinda še opatica (št. 764). Med pričami se tudi omenja Liutbrand, dekan pri Veliki cerkvi v Ogleju. Znano nam je, da je bil Liutbrand leta 1181. in 1184. dekan v Ogleju (št. 642, 690). Nekako v tem času je bil sestavljen ta zapisnik.

[10] Med pričami se tudi nahajata Ulrik II., ki je leta 1181. postal koroški vojvoda, in bamberški škof Oton II., ki je dne 2. maja leta 1196. umrl.

Št. 652.

(Med letom 1181. in 1196.)

(Krški prošt) Hartnid naznanja, da je (goriški) grof Majnhard (II.) podelil Krški cerkvi neko posestvo v Bovcu in pa ljudi, ki so spadali k temu posestvu [*„quod comes Meinhardus predium in Vlicez et homines pertinentes ad idem predium ... tradidit“*]. To je storil v blagor svoje duše, svojih sinov in svojih sorodnikov. Nato je Krška cerkev zamenjala to posestvo, pridržala si pa rečene ljudi, da bi jej služili.

Datum manjka.[1]

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 239, št. 317.]

Št. 653.

(Med letom 1181. in 1200.)

Albert iz Višnje gore [*„Albertus de Wihssilburch“*] dovoli nekemu Engelskalku, da sme Admontskemu samostanu odstopiti neki dvor pri Steiningu v Riedmarki,[2] katerega je imel od njega (od Alberta) kot fevd.

Med pričami se tudi omenjajo: *„... Meinhardus de Schonnenberch, ... Pabo de Chrein, ... Amzo de Gurniz, ...“*

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., IV, 296, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 640, št. 661. — Wichner, Gesch. v. Admont, II, 182, št. 23.]

Št. 654.

(Med letom 1181. in 1204.)

Kunigunda iz gradu, Haus[3] imenovanega [*„de castro quod dicitur Hûs“*], proda s pripuščenjem meranskega vojvoda (Bertolda) [*„licentia ducis Merenie“*] ter z dovoljenjem svojega soproga in svojih bratov Šentpavelskemu samostanu za 8 mark pet kmetij v Vestrnici[4] [*„pro V mansis qui sunt Treztoniz“*] in en vinograd pod pogojem, da do smrti dobiva užitek od teh posestev; le ena kmetija ostane v posesti samostana.

Datum manjka.[5]

---

[1] Hartnid je bil od leta 1181. do 1196. prošt na Krki.

[2] Na Gorenjem Avstrijskem.

[3] Haus na Pohorju južno od Maribora.

[4] Vestrnica, vas zahodno od Maribora.

[5] Bertold IV. iz rodovine Andechsov je leta 1180. ali pa 1181. postal vojvoda meranski Umrl je dne 12. avgusta leta 1204.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 71 iz začetka 13. stoletja. — Schroll, Urkb. v St. Paul, str. 54 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) k letu „nach 1181". – Zahn, Urkb. f. Steiermark, II. 65, št. 36 k letu „c. 1200". – Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 480, št. 1272.]

Št. 655.

1182, dne 2. aprila.

Takrat je umrl oglejski patriarh Ulrik II. Njemu je sledil sestenski opat Gotfrid, ki je vladal od leta 1182. do 1194.

Contin. Zwetl. altera ad a. 1182 (MG. SS., IX, 542): „Patriarcha Aquilegiensis Udalaricus obiit".

Contin. Admunt. ad a. 1182 (MG. SS., IX, 586): „Uolricus patriarcha Aquilegie obiit, pro quo domnus Gotfridus Sextensis abbas.".

Ann. S. Rudberti Salisburg. ad a. 1182 (MG. SS., IX, 777): „Oulricus Aquilegiensis patriarcha obiit; Gotfridus succedit".

Series patriarcharum Aquilegiensium (MG. SS., XIII, 368): „Gothefridus patriarcha sedit ann. 12."

Chronicon patr. Aquil. alterum (Rubeis, Mon. eccl. Aquil., App. p. 11): „Gotofredus sedit annis XII. Hic de regali prosapia ortus, ecclesiam suam mira prudentia gubernavit."

Vitae patr. Aquil. ab auctore anonymo (Muratori, Rer. Ital. script., XVI, 13): „Gotfredus patriarcha sedit annos XXII. [1] De regali prosapia fuit. Ecclesiam et totam provinciam suam mirabiliter auxit, ditavit et honoravit. Hujus tempore Federicus primus anno domini MCLIII. [2] per papam Hadrianum IV. est coronatus imperator, et hic patriarcha huic coronationi interfuit". [3]

Vitae patr. Aquil. ab auctore Ant. Bellono (Muratori, Rer. Ital, script., XVI, 42): „Post Peregrinum [4] Gottifredus honorem patriarchalem adeptus est, a magnis regibus ducens originem; tantum de nomine habeo, quod ei reddita fuit ab Othone IV. Romano imperatore marchia Carniolae MCCVIII. Ludovico Bavarorum rege, qui occupaverat, non abnuente. [5] Quum vero prudenter et mature gessisset annos duodecim administrationem ecclesiae moritur".

Necrol eccl. Aquil. ad IV. nonas Aprilis = 2. april (Joppi v Archeografo Triestino, XX, 228): „Wolricus obiit patriarcha benignus, qui iacet ante sanctum Jacobum". [6]

Necrol. Ossiacense ad 4. non. Aprilis = 2. april (MG. Necr., II. 444): „Ulricus patriarcha".

Necrol. Milstatense ad 4. non. April. = 2. april (MG. Necr., II, 458): „V̊dalricus patriarcha".

Necrol. Isnense ad IV. non. April. = 2 april (MG. Necr., I. 178): „Udalrichus patriarcha".

Libri annivers. et necr. mon. S. Galli ad IV. non. April. = 2. april. (MG. Necr., I, 470): „(Obitus) Uodalrici Aquilegensis patriarche".

---

[1] Vladal je le 12, ne pa 22 let.

[2] Prav za prav leta 1155.

[3] Papež Hadrijan IV. je vladal od leta 1154. do 1159. Gotfrid se leta 1155. ni mogel udeležiti slavnosti kronanja, ker je šele leta 1182. postal patriarh.

[4] Bellonus navaja kot naslednika Peregrina I., ki je umrl leta 1161., patriarha Gotfrida, za tem pa Ulrika II. V resnici je za Peregrinom I. sledil Ulrik II., za tem pa šele Gotfrid.

[5] V tem stavku so napačne trditve.

[6] Patriarh Ulrik II. je bil pokopan v Veliki cerkvi v Ogleju, kar kaže tudi ondotni grobni napis.

Necrol. S. **Lamberti** ad 4. non. Apr. = 2. april (MG. Necr., II, 320): „Odalricus patriarcha Aquileg(iensis) iun".

Necrol. mon. Rosacensis ad 4. non. April. = 2. april (Joppi v Archiv f. Kärnten, XIX, 9): „Wdalricus patriarcha".

Necrol. Tegernseense ad kal. April. = 1. april (MG. Necr., III, 143): „Udalricus Aquileiensis patriarcha".

Necrol. Admuntense ad kal. April. = 1. april (MG. Necr., II, 293): „Vdalricus patriarcha".

Št. 656.

1182, meseca aprila. Benetke.

Aurio Mastropietro *[„Aurius Mastropetrus"]*, dožd beneški, dalmatinski in hrvaški, naznanja, da so prišli pred njega poslanci mesta Kopra, namreč Herman, Almerik, Episkop in Mengos *[„Hermannus, Almericus, Ep(iscop)us, Mengossus"]* ter ga prosili, da bi v njih mestu izbral pristanišče za sol *[„ut in eorum prescripta civitate portum salis locaremus"]* ter javno razglasil, da ne sme nihče v kak drug kraj Istre med Gradežem in Puljem spravljati soli, kakor le v rečeno mesto. Dožd pravi, da je nato ustregel njih želji. Dal jim je ladjo, s katero naj se straži obrežje, da nihče ne pride s soljo v kak drug del Istre med Gradežem in Puljem, kakor samo v imenovano mesto. Ako bi kdo hotel iti v kak drug kraj, ga je treba prijeti in mu vzeti sol. Polovico vzete soli naj dobi Beneška občina, polovico pa Koprčani. Ako bi kdo prenašal sol brez njegovega (doždovega) pečata, naj se mu vzame; izjema bi bila, ako jo nese za svojo domačo potrebo in ne več kakor dva ali tri starje. Polovico vzete soli naj dobi Beneška občina, polovico pa Koprčani. Koprski poslanci so prisegli, da bodo vse to izvrševali in tudi skrbeli, da bodo Benečani varni po njih krajih. — Kar se tiče colnine od blaga, ki prehaja s celine v njih mesto (v Koper), naj dobiva Beneška občina eno tretjino te colnine, koprski meščanje tudi eno tretjino in eno tretjino pa škof, mejni grof in pa grof, ki morajo po cestah skrbeti za varnost vseh tistih, ki dohajajo v Koper. Vendar se ti (škof, mejni grof in grof) morajo truditi, da bode pot res peljala tja (v Koper). Ako bi tega ne delali, naj Beneška občina dobiva polovico colnine, drugo polovico pa koprski meščanje. Ti naj tudi pazijo, da ne bode kaka velika ladja prenašala soli v kak drug kraj Istre. Ako bi prišla ladja v kak tak kraj, naj jo prisilijo, da se vrne tja, odkoder je prišla. Ako bi tega ne hotela storiti, naj jej vzamejo sol, če jim je mogoče. Polovico te soli naj dobi Beneška občina, polovico pa Koprčani. Ako bi kaka beneška ladja ne hotela v Kopru izložiti soli ter bi namerovala iti v Benetke, je ne smejo ovirati. Ako bi Benečani tudi s kakim drugim blagom hoteli potovati po njih krajih, jim ne smejo (Koprčani) delati napotja. Ako bi kak Benečan oviral koprske meščane, naj tem pomaga Beneška občina; in če bi kdo drug

oviral koprske meščane, naj se postavijo zoper njega ti in Beneška občina. Ta pogodba naj traja 29 let in se nato lahko še podaljša.

„Anno domini millesimo centesimo octuagesimo secundo, mensis Aprilis, indictione quintadecima, in Venecia.“

[Prepis iz 12. in 13. stoletja v Državnem arhivu v Benetkah. — Minotto v Atti e memorie della società Istriana, VIII (1892), 17 (reg.), — Benussi, Nel medio evo, str. 671, op. 409 (reg.). — Lenel, Venezianisch-Istrische Studien, str. 195.)

Št. 657.

1182, dne 29. novembra. Gradec.

Štajerski vojvoda Otokar [*„Otakarus divina fauente clementia dux Stirę“*] potrdi vsled prošnje sekovskega prošta Wernherja [*„Wernheri Seccowensis prepositi“*] njegovemu samostanu tiste pravice, katere je temu podelil *že* njegov oče, mejni grof Otokar.

Med pričami so tudi omenjeni: *„Otto de Chungesperc, Heinrich de Scarpfemberc, ... Heinrich de Truhsen, ...“*

„Actum anno ab incarnatione domini MCLXXXII, indictione XV, III. kalendas Decembris, luna XXX, decennovennali V, in vigilia sancti Andreę apostoli, feria II, ante ecclesiam sancti Egidii feliciter amen, hora diei tercia, foro Graece.“

[Izvirna listina v Štajerskem Deželnem arhivu. — Frölich, Dipl. Styriae, I, 166, št. 22. — Caesar, Ann. Stir. I, 776, št. 58. — Zahn, Urkb. d. H. Steiermark, I, 585, št. 619.]

Št. 658.

1182.

Freisinški škof Adalbert podeli Bertoldu, mejnemu grofu istrskemu, ter njegovemu sinu, vojvodu hrvaškemu in dalmatinskemu [*„Bertolto marchioni Ystrie et filio ipsius Dalmacie Cromacieque duci“*], odvetništvo čez tista posestva, katera je imela njegova cerkev po Brixenski, Tridentinski in Churski škofiji.

Naštetih je več prič.

„Acta sunt hec anno dominice incarnacionis MCLXXXII., regnante F. Romanorum imperatore.“

[Cod. 191 v Državnem arhivu v Monakovem. — Meichelbeck, Hist. Frising., I[a], 370. — Zahn, Cod. dipl. Austr.-Fris., I, 118, št. 119 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXI.)]

Št. 659.

1182. Radgona.

Štajerski vojvoda Otokar (VI.) naznanja, da je njegov rajnki oče Otokar (V.), mejni grof štajerski, s pomočjo papeža Aleksandra III. privedel v svojo mejno grofijo brate iz kartuzijanskega reda ter jih

naselil v kraju, ki se sedaj zove Dolina sv. Ivana [*„in loco, qui nunc Vallis sancti Ioannis dicitur"*]. Vojvoda Otokar pravi, da hoče popolniti to, česar njegov oče zarad smrti ni mogel zvršiti. Prvi bratje, ki so sem prišli, niso poznali navade ljudstva [*„morem gentis nescientes"*] in tudi ne zemlje, je li rodovitna ali pa pusta; dobili so je veliko manj, kakor bi je potrebovali, akoravno jim je oče hotel več dati. Po očetovi smrti so postali tako ubogi, da bi bil samostan kmalu propadel. Vojvoda Otokar pravi, da je bil hitro pripravljen pomagati, ko je to zvedel. Njegov oče je dal samostanu 12 modijev[1] soli v Greischernu,[2] 20 mas[3] železa v Ljubnu, en tovor olja ravno tam, 19 mer[4] strdi v Laškem in še več drugega. On (vojvoda Otokar) pa k temu še podeljuje vse kože in kožuhe tistih živali, katerih meso se v teku leta pojé na njegovih (vojvodovih) prepoziturah v Mariboru, Radgoni in Laškem; izvzeti so le nedelje, trije dnevi o božiču, velika noč in binkošti. Tudi jim prepušča vas Žiče, ki je blizu njih samostana, ter vse hlapce in dekle, ki se nahajajo v tej vasi. Dalje jim odstopa vse, kar ima v Rogozi[5] ter eno kmetijo v Oplotnici.[6] Tudi veleva, da naj menihi vsako leto dobé po osem mark od volil[7] njegovega očeta, in sicer eno v Gradcu, eno v Radgoni, eno v Mariboru, eno v Rogozi, eno v Laškem, eno v Dirnsteinu, pol marke v Liesingu, pol v Judenburgu, pol v Ljubnu in pol v Žalcu. [*„Pater meus dederat eis XII modios salis in Grauschar, XX massas ferri in Leuben et unam saumam olei ibidem, decem et novem mensuras mellis in Tyver et alia quam plura. Nos vero ad hec addidimus cutes et pelles omnes, quarum carnes consumimus in tribus prepposituris Marchpurch, Rakerspurg et Tyver, absque dominicis diebus et tribus diebus in natali domini et pasca et pentecosten. Dedimus eis etiam villam, que sibi contigua est, nomine Sitz et omnes servos et ancillas, qui tunc temporis fuerant in eadem villa. Dedimus quoque eis quidquid in villa, que Rogotz dicitur, habebamus et mansum unum in Oplonitz. Preterea constituimus eis singulis annis dari octo marcas de eleemosynis patris mei, Gretz unam, Rakerspurch unam, Marchpurch unam, Rogotz unam, Tyuer unam, Dirnstein unam, Lescenech dimidiam marcam, Judenburch dimidiam, Leuben dimidiam, Sachsenvelde dimidiam."*] Ker je menihom že njegov oče obljubil takrat, ko jih je vpeljal, da jim napravi potrebna poslopja, zato jim tudi on noče odtegniti svoje pomoči ter jim obljublja, dati

---

[1] „Modius", neka mera za tekočino in žito, ki pa ni bila povsod enaka. S to mero so merili tudi polja, katera so obsegala toliko modijev, kolikor modijev žita se je na njih posejalo.

[2] Greischern v dolini reke Aniže pri Liezenu.

[3] Masa (cfr. nemški „Masse") zaznamuje tu neko množino železa.

[4] „Mensura", neka mera za žito in tekočino, ki pa ni bila povsod enaka.

[5] Rogoza, vas južno od Maribora.

[6] Oplotnica, vas poleg Oplotnice, ki se jugovzhodno od Konjic izliva v Dravinjo.

[7] Beseda „eleemosyna" pomenja tu pobožna volila, katera je kdo pred svojo smrtjo napravil v korist svoje duše.

vsako leto po 15 mark za tako dolgo, dokler ne bodo poslopja končana. Ker pašniki, ki so na njih zemlji, ne zadostujejo njih živini, zato jim dovoljuje, da smejo pasti po njegovi (vojvodovi) zemlji, in sicer po planinah in tudi po ravnejšem polju. Tudi dovoljuje svojim ministerialom, da lahko podelé menihom posestva ali pa kaj drugega, česar bi drugače brez njegovega dovoljenja ne smeli storiti, in oni (menihi) smejo vse to za večne čase obdržati. Bratje Ortolf, Otokar in Leopold iz Konjic so podarili bratom ribji lov po vsej Oplotnici in Dravinji ter želeli, da se to tudi v tej listini zapiše. [*„Ortolphus quoque de Gonuwitz et Otacher ac Leupoldus frater eius ... fratribus in prefato loco deo servientibus libere et absolute concesserunt piscationem per totam aquam, que Oplonitz dicitur, et per illam similiter, que Treuna nuncupatur, et hoc ad memoriam perpetuam in hoc privilegio notari preceperunt.“*] Vse to, kar jim je oče podelil ali pa on (vojvoda) sam, jim prepušča tako, da ne sme nihče prestopiti njih mej, da bi potem na njih svetu lovil ribe in divjačino, pasel živino, sekal les ali jih kako drugače vznemirjal. Kdor bi temu ukazu nasprotoval, naj plača, ako je svoboden ali pa ministerial, samostanskemu odvetniku deset liber, ako pa spada k nižjemu ljudstvu, pa trideset šilingov. Vojvoda izjavlja, da si sam pridržuje odvetništvo čez rečeni kraj. Ako bi menihi dobili na svojem posestvu zlat rudnik ali kaj enakega, naj ga brez ugovora izkoriščajo.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Otto de Chunesberg, Henricus de Trus, ... Leupoldus frater ducis ...“*

„Istud privilegium ego Otaker hoc modo precepi inscribi et inscriptum coram me ante ecclesiam Rachersburch multis presentibus est lectum et a me firmiter confirmatum anno domini MCLXXXII., indictione prima, regnante Friderico imperatore et Gotfredo patriarcha Aquilegensi existente.“

[Cod. lat. nr. 617 v Dvorni knjižnici na Dunaju. — Frölich, Dipl. Styriae II, 67, št. 9. — Pez, Cod. dipl.-epist., VI^{b}, 37, št. 56. — Zahn. Urkb. f. Steiermark, I, 587, št. 620.]

Št. 660.

(Med letom 1182. in 1187.)

(Breški) vicedom Reginward in Offo de Tůfenbach[1] razsodita neki prepir med Solnograško cerkvijo in Šentpavelskim samostanom zarad desetin od novin pri Gorenjčah, na Nussbergu[2] in pri Pustrici [*„de quibusdam decimis novalium apud Gornsch et in monte qui dicitur Nuzperch, et in Pusters“*] tako, da ima Solnograška cerkev le na Nussbergu pravico do desetin.

[1] Teufenbach, vas blizu Scheiflinga na Gorenjem Štajerskem.
[2] Nussberg, neko gorovje med Grebinjem in Št. Pavlom na Koroškem.

Naštetih je več prič.

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 49 iz začetka 13. stoletja. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 45 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX,) k letu „1159–1192". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 483, št. 1285.]

Št. 661.

(Med letom 1182. in 1194.)

Oglejski patriarh Gotfrid *[„Gotifredus"]* piše vsem sufraganom svoje cerkve ter jim naznanja, da je z ozirom na grozovitost razbojnikov in zlobnost hudodelcev, kateri so na dolgo in široko opustošili njegovo pokrajino, na sinodi, katero je po nasvetu škofov in vsega kapiteljna imel v Ogleju drugi dan po prazniku sv. Mihaela[1] *[„in generali capitulo, quod altera die post festum s. Michaelis Aquileiae celebravimus consilio episcoporum et totius capituli"]*, ukazal, da se izobčijo uničevalci vinogradov in sadonosnih dreves, požigalci in skrunjevalci cerkva in pokopališč ter grabitelji cerkvenih posestev. Kdor bi se ne poboljšal na smrtni postelji, naj ga zadene cerkvena kazen. Ako se hočejo skrunitelji in požigalci cerkva in pokopališč ter tisti, ki so delali silo duhovnikom, povrniti v naročje cerkve, morajo popraviti škodo, katero so naredili, ter se z dovoljenjem svojega škofa obrniti do Apostolske stolice. Patriarh ukazuje škofom, da naj vse to razglasé po svojih cerkvah.

Datum manjka.[2]

[Ughelli, Italia sacra, V, 74. — Cappelletti, Le chiese d'Italia, VIII, 265. — Schumi, Urkb. f. Krain, I, 130, št. 146.]

Št. 662.

1183, dne 13. marca. Norimberk.

Rimski cesar Friderik (I.) dovoli opatu v Aldersbachu[3], da sme svobodno voliti odvetnika za svoj samostan.

Med pričami se tudi omenjata: „... *Bertholdus marchio Istrie, Berchtoldus dux de Meran* ..."

„*Datum apud Nurmberg anno domini MCLXXXIII., indictione I., tertio idus Martii.*"

[Izvirna listina v Monakovem. — Hund, Metrop. Salisb. (ed. Mon.) II, 62; (ed. Ratisb.) II, 42. — Mon. Boica, V, 358.]

---

[1] Sv. Mihael se praznuje dne 29. septembra.

[2] Oglejski patriarh Gotfrid je vladal od 1182 do 1194.

[3] Aldersbach je zahodno od Pasova na Bavarskem.

Št. 663.

(1183, med marcem in majem) Piacenza.

Med knezi, kateri so s prisego potrdili mirovno pogodbo, sklenjeno med cesarjem Friderikom I. in Lombardsko zvezo, sta bila tudi „dux de Stira“ in „dux de Carantana“.

Datum manjka.

[Registrum Mutinense iz 13. stoletja v Modeni. — Muratori, Antiqu. Italiae, IV, 301. — MG. Legg., II, 171. — MG. Constit., I. 400—403, št. 289.]

Št. 664.

1183, dne 25. junija. Konstanz.

Rimski cesar Friderik (I.) in njegov sin Henrik (VI.) skleneta mir z Lombardi. Med tistimi, ki so prisegli, da se hočejo ravnati po mirovni pogodbi, je bil tudi „Bertoldus marchio Ystriae“.

„Acta sunt haec anno dominicae incarnationis MCLXXXIII., indictione prima, regnante domino Friderico Romanorum imperatore gloriosissimo, anno regni ejus XXXII., imperii vero XXIX., datum apud Constantiam in solempni curia VII. kalendas Julii.“

[Muratori, Antiqu. Ital., (ed. Mediol.) IV, 307; (ed. Arret.) X, 255. — Lünig, Reichsarchiv, IV, 136. — Lünig, Cod. dipl. Ital., I, 30. — MG. Legg., II. 176. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1183. — MG. SS., XVIII, 463—465. — MG, Constit., I, 411—418, št. 293.]

Št. 665.

1183 (?) dne 12. avgusta. Pazin.

Poreški škof Peter podeli vsled prošnje grofa Majnharda *[„comes Meginardus“]* po nasvetu svojih vazalov njegovima (Majnhardovima) hčerama Matildi in Kunigundi *[„per filias suas Magteldam et Cuniguldam“]* fevd, katerega je prej imel on sam (grof Majnhard), s pogojem, da rečeni grof brez kakih stroškov mirno odrajta o božiču vsakega leta vse četrtine *[„omnes quartas“]* sv. Mavra in sv. Marije v Poreču,[1] zarad katerih se je nekdaj prepiral s poreškim škofom Otonom, dalje, da si pridobi Kaštelir[2] *[„Castellioni]* z vsemi dohodki, potem, da se popolnoma odreče desetini v Rovinju *[„de Rubino“]* ter da odšteje za sedaj pet mark.

„Hoc factum est in Pisino in capella comitis Meginardi. Ab utraque parte testibus rogatis Martino abbate S. Petri de Sylva, Catulo magistro

[1] Stolna cerkev v Poreču je posvečena sv. Mavru in sv. Mariji.
[2] Ta Kaštelir je med Porečem in Vižinado v Istri.

scholarum, Olderico de Duobus Castellis, Bernardo gastaldione de S. Laurentio ... Anno dominicae incarnationis millesimo centesimo octuagesimo tertio, regnante domino nostro Frederico piissimo rege, die vero XII. intrante Augusto, indictione duodecima.[1] *Actum in castro Pisini."*

[Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1183. — Benussi, Nel medio evo, str. 434, op. 305 (odl.)]

Št. 666.

1183, dne 28. oktobra. Glinek.

Berengar *[„Perenger"]*, opat v St. Lambrechtu, naznanja, da je Rajnbert iz Cmureka *[„Reimbertus de Mvrekke"]* podelil samostanu v St. Lambrechtu kakih dvanajst hiš v Ingolstalu *[„in loco qui Mingoistal dicitur ad duodecim lares"]*.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Gotfridus de Willechom, Helemwihc de Mvrekke, ... Pernolt de Můrekke, Herbort de Rivniz, ... Alram de Rase, ... Gotpolt et Poppo de Mvrekke."*

„Datum Glanekke, anno ab incarnatione domini MC octogesimo III., indictione quintadecima, V. kal. Novembris, sub domino Perengero abbate."

[Dve izvirni listini v St. Lambrechtu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 590, št. 621. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 487, št. 1297.]

Št. 667.

(Med novembrom leta 1183. in februarjem 1184.)

Rimski cesar Friderik (I.) potrdi škofiji v Feltre njene pravice in posestva.

Med pričami se tudi omenjata *„Bertoldus marchio de Andensen, Bertholdus filius (eius) dux Dalmatiae et marchio Istrie."*

Datum manjka.[2]

[Verci, Storia della marca Trivigiana, I, 25. št. 23. — Cappelletti, Le chiese d'Italia, X, 43.]

Št. 668.

1183. Sv. Martin pri Kapfenbergu.

Otokar, mejni grof (!) štajerski *[„Otakerus marchio Stirensis"]*, naznanja, da je Gotfrid iz Dirnsteina podelil samostanu v St. Lambrechtu svoje posestvo v Piswegu.

Med pričami se tudi omenja *„Chŏnradus de Marhburch"*.

---

[1] Indikcija kaže na leto 1179.
[2] Zastran datiranja glej Stumpf-Brentano, Die Reichskanzler, št. 4566.

„Facta est autem huius traditionis delegatio anno incarnationis dominicę MCLXXXIII. iuxta ecclesiam sancti Martini sub castro Chaffenberch, regnante Friderico imperatore sub archiepiscopo Salzpurgensi Adalberto."

[Izvirna listina v St. Lambrechtu. — Caesar, Annales Styriae, I, 802, št. 87. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 592, št. 623.]

Št. 669.

(Okoli leta 1183.)

Poreški škof (Peter) se pritoži zoper (istrskega) grofa Majnharda *[„comes Mainardus"]* ter mu očita, da se je s silo polastil njegovih desetin v Rovinju.

Priče: *Martinus abbas S. Petri, Oldericus de Duobus Castellis, Catulus magister scholarum, Bernardus gastaldus de S. Laurentio, Girungus frater ejus, Martinus de Curte, Ditandus diaconus, comes Engelpretus de Guritia et ejus filius Engelpretus et ejus nurus Magtelda."*

Datum manjka.[1]

[Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1183.]

Št. 670.

(Med letom 1183. in 1188.)

Solnograški nadškof Adalbert podeli duhovniku, Frodo imenovanemu, gozde blizu Landsberga.

Med pričami se tudi omenjata: *„prepositus Ekkehardus de Solio, ... Fridericus de Bettouia, ..."*

Datum manjka.[2]

[Izvirna listina v Admontu na Štajerskem. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 632, št. 652 k letu „c. 1185". — Wichner, Gesch. v. Admont, II, 215, št. 73 k letu „c. 1185".]

Št. 671.

(Med letom 1183. in 1194.)

Plemeniti „Otto de Pûch" se na smrtni postelji odpove pravici do dveh kmetij v Dallingu na Zamelsbergu ter ju po goriškem grofu Engelbertu *[„Engilberti comitis de Gorze"]* prepusti Admontskemu samostanu.

---

[1] Zastran datiranja glej št. 665. V obeh dokumentih so deloma iste priče.

[2] Leta 1183. dne 19. novembra je Adalbert postal solnograški nadškof, leta 1188. je pa tam, kjer so bili tisti gozdi, katere omenja ta listina, že stala cerkev. Glej listino solnograškega nadškofa Adalberta z dne 30. marca leta 1188. (Zahn, Urkb., I, 670, št. 687.)

Med pričami se tudi omenjajo: „*(Aquilegensis) patriarcha Gotfridus, Meinhardus comes filius Engilberti comitis, . . . Dietricus de Lewinstein, Liupolt filius eius, . . . Wergant liber de Hohinekke, . . . Huwart comitis E. camerarius, . . . de familia ęcclesię . . . Zwanzlawe,*[1] *item liberi coloni nostri . . . Zwantin*[2] . . ."

Datum manjka.[3]

[Cod. trad. Admont., IV, 270, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Pez, Thesaur. anecd., III^c, 803, št. 143. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 695, št. 704 k letu „c. 1190". — Wichner, Gesch. v. Admont, II, 176. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 485, št. 1291.]

Št. 672.

(Med letom 1183. in 1196).

Neki Aribon prepusti v navzočnosti solnograškega prošta Gundakerja kanonikom Solnograške cerkve svoje posestvo v Trautersdorfu.[4]

Med pričami se tudi omenja „*Chůnradus de Iunę.*"

Datum manjka.[5]

[Cod. št. 341 v Državnem arhivu na Dunaju. — Chmel v Notizenblatt der Wiener-Akademie, V (1855), 559. — Hauthaler, Salzb. Urkb., I, 707, št. 259.]

Št. 673.

(Med letom 1183. in 1196.)

Oton, meščan v Reichenhallu, podeli kanonikom Solnograške cerkve polovico nekega dvora.

Med pričami se tudi omenja „*Chvͦnradus de Iune*".

[Cod. št. 341 v Državnem arhivu na Dunaju. — Chmel v Notizenblatt der Wiener-Akademie, V (1855), 561. — Hauthaler, Salzb. Urkb., I, 710, št. 266.]

Št. 674.

(Med letom 1183. in 1196.)

Grof Oton iz Lebenaua [„*comes Otto de Liubnŏ*"] podeli kanonikom Solnograške cerkve neko podložniško družino v Solnogradu.

Med pričami se tudi omenjata „*Otto de Truhsen et frater eius Cholo*".

Datum manjka.

[Cod. št. 341 v Državnem arhivu na Dunaju. — Chmel v Notizenblatt der Wiener-Akademie, V (1855), 563. — Hauthaler, Salzb. Urkb., I, 715, št. 276.]

---

[1] Pravilno Svetoslav. Ime je sestavljeno iz besed »svet« in »slava«.

[2] Pravilno Svetin. Ime je zloženo iz besede »svet« in pripone »in«.

[3] Leta 1182. je Gotfrid postal oglejski patriarh, leta 1194. je pa umrl.

[4] Trautersdorf na Gorenjem Bavarskem jugozahodno od Chiemskega jezera.

[5] Gundaker je bil med letom 1183. in 1196. prošt v Solnogradu.

Št. 675.

(Med letom 1183. in 1196.)

Grof Oton iz Lebenaua [„*comes Otto de Liubenowe*“] podeli kanonikom Solnograške cerkve en talent za neki dvor in en talent pa za poravnavo neke škode.

Med pričami se tudi omenja „*Chunradus de Ivne*“.

Datum manjka.

[Cod. št. 341 v Državnem arhivu na Dunaju. — Chmel v Notizenblatt der Wiener-Akademie, V (1855), 565. — Hauthaler, Salzb. Urkb., I, 725, št. 293.]

Št. 676.

1184, dne 9. marca. Oglej.

Oglejski patriarh Gotfrid naznanja svojim vazalom in fevdnikom, da je Hermelinda, opatica samostana sv. Marije pri Ogleju, v njegovi navzočnosti sklenila, da zase obdrži desetine v Izoli, katere je imel od nje Amelrik iz Milj [„*Amalricus de Mugla*“], kadar bi ta umrl[1]. To se je zgodilo v navzočnosti „*testibus Vitali scilicet Tergestino gastaldione et Ogero milite*“. Oglejski arhidijakon Pelegrin in „Wolricus de Pormburg“ sta izrekla z dovoljenjem cele kurije, da naj opatica v miru uživa rečene desetine; vendar se ne sme s tem delati dotičnim vazalom nobena krivica in ako bi ti kdaj zahtevali od opatice kakega zadoščenja, ga jim mora dati.

Med navzočnimi se tudi omenja „*Wernhardus Tergestinus episcopus*“.

Anno dominice incarnationis MCLXXXIIII., indictione II., septimo idus Marcii . . . Hec ergo acta sunt Aquilegie . . . majorem ecclesiam.“

[Listina v arhivu grofa Portisa v Čedadu. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1184.]

Št. 677.

1184, dne 20. maja. Mainz.

Takrat je cesar Friderik na državnem zboru v Mainzu zbral vse kneze frankovske, nemške, slovanske in italske narodnosti od Ilirije pa do Španskega. Ker so tja prišli tudi velikaši sosednjih držav, se je v Mainzu sešla iz različnih krajev velikanska množica ljudi različnih jezikov.

[**Ottonis Frisingensis continuatio Sanblasiana,** c. 26 (MG. SS., XX, 317): „Anno dominice incarnationis 1184. Fridericus imperator, sedatis in Germania cunctis bellorum turbinibus, generalem curiam cunctis regni optimatibus in pentecoste apud Magunciam indixit, ibique filios suos, Heinricum scilicet regem et

[1] Cfr. listino pod št. 539.

Fridericum Swevorum ducem, gladio accingi armisque insigniri disposuit. Ad hanc curiam totius imperii principes, utpote Francorum, Teutonicorum, Sclavorum, Italicorum, ab Illirico usque ad Hispanias congregantur. Sed et vicinorum regnorum proceres invitante imperii dignitate convenerunt, incredibilisque multitudo hominum diversarum regionum vel linguarum ibi coadunata est.“]

Št. 678.

1184, dne 21. maja. Mainz.

Velika slavnost v Mainzu, kjer sta Henrik in Friderik, sina cesarja Friderika, postala viteza. Med prisotnimi se omenja tudi Otokar, vojvoda štajerski.

[**Gisleberti Chronicon Hanoniense** (MG. SS., XXI, 539): „Feria secunda pentecostes, dominus Henricus rex Romanorum et Fredericus dux Suevorum, domini Frederici Romanorum imperatoris filii, novi ordinati sunt milites . . . in curia illa, sicut supra dictum est, 70 milia milites fuisse . . . marchione de Stire . . .“

Št. 679.

1184 (proti koncu maja). Mainz.

Rimski cesar Friderik (I.) potrdi samostanu v Admontu njegova posestva, med katerimi sta bili tudi posestvo v Jarenini, dar (solnograškega) nadškofa Konrada I. [„*ex dono Chunradi primi archiepiscopi predium Ieringe inferius*“], ter posestvo na Radeljnu, katero je bilo last grofov Werganda in Bernarda [„*predium Ratelach, quod fuit comitum Weriandi et Pernhardi*“].

Med pričami se tudi omenja „*Engilbertus comes de Gurtze.*“

„*Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCLXXXIIII., indictione II., regnante domino Friderico Romanorum imperatore gloriosissimo, anno regni eius XXXIIII.,*[1] *imperii vero XXX*[2] . . . *Datum apud Moguntiam.*“[3]

[Izvirna listina v Admontu je zgorela. — Pez, Thesaurus anecdot., IIIc, 676—681, št. 7. — Urkundenbuch d. Landes ob der Enns, II, 389—393, št. 265. — Huillard-Bréholles, Hist. dipl. Friderici sec., IV, 543. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 594—598, št. 625. — Wichner, Gesch. v. Admont, II, 204—208, št. 70.]

Št. 680.

1184, dne 19. septembra. Verona.

Papež Lucij III. naznanja Gizelheru, opatu sv. Gala v Možnici [„*Gislero abbati sancti Galli de Mosinch*“], in njegovim bratom, da sprejema vsled njih prošnje njih cerkev v svoje varstvo. Vsa tista po-

[1] Namesto »XXXIIII« bi moralo stati »XXXIII«.
[2] Namesto »XXX« bi moralo stati »XXIX«.
[3] Zastran datiranja glej Meiller, Reg. zur Gesch. der Babenberger, str. 236, op. 266.

sestva, katera njih cerkev že ima ali pa jih še pridobi, naj ostanejo v njih oblasti in v oblasti njih naslednikov. Potrdi jim najprej kraj, kjer stoji rečena cerkev, potem 23 kmetij pri Zgornji in Spodnji Beli, tri v kraju, „Obdas" imenovanem, dve pri gori Babi z vsemi priteklinami, dalje to, kar je imel grof Kacelin v Amaru, pri gori Lanežu in v kraju, „Fustriz" zvanem. *[„. . . apud Velach superius et inferius viginti tres mansos, in Obdas tres, ad montem Abilem duos cum pertinentiis suis et quicquid Cazelinus comes apud Maria(num et montem) unum Lans et apud Fustriz in proprium possedit."]* Tudi jim potrdi posestva, katera je nekdanji oglejski patriarh Ulrik (I.) podelil rečeni cerkvi, tako med drugim devet kmetij v Brdih in deset kmetij v Solkanu *[„apud Colles novem mansos, ad Selcan decem"]*, v Istri kraj Oprtelj z vsemi priteklinami ter dva mlina pri Limu, potem desetine v Brnci ter po nekaterih drugih vaseh fare sv. Marije pri Beljaku in fare pri Št. Janžu na Zilji, katere je prej on (patriarh) imel za svojo rabo; dalje desetine tik Belega jezera ter dve ribiški kmetiji *[„in Istria locus, qui Portus vocatur, cum omnibus pertinentiis suis, duas etiam molas, quas in Leima sitas, vobis donavit, decimas quoque (de Furniç) et de quibusdam aliis villis in plebe sancte Marie de Villach et in plebe sancti Johannis de Kil sitis, quas ipse in proprios usus habuit, cum decima iuxta lacum Winchinse et duobus mansis piscatoriis"]*, potem hospital v Klužah in hospital v Ogleju *[„hospitale, quod est ad Clusam, et hospitale, quod est Aquilegie"]*, katera je postavil rečeni patriarh, dalje en dvor v Brdu na Koroškem, katerega je (koroški) vojvoda Henrik dal oglejskemu patriarhu za odvetništvo, z ribiči in vsemi priteklinami, ki spadajo k rečenemu dvoru, ter brodnino pri Vognjem polju, katero je v prvi vrsti določil menihom za obleko.[1] *[„. . . aream unam in Carinthia, que Ekko vocatur, quam dux Henricus pro advocatia Aquilegensi patriarche dederat, cum piscatoribus atque omnibus ad eandem curiam pertinentibus et transitum apud Pobenuelth, quod specialiter ad fratrum vestimenta ordinavit."]* Dalje jim potrdi svoboščine, katere je rimski cesar Friderik podelil samostanu; tudi jim podeli nekatere pravice gledé novin in gledé sprejemanja novincev v samostan, potem pravice, katere naj imajo v slučaju interdikta, za časa volitve novega opata in gledé pokopov.

Naštetih je več prič.

„Datum Verone . . . XIII. kal. Octobris, indictione III., incarnationis dominice anno MCLXXXIII., pontificatus vero domini Lucii pape III. anno V." — *„Quotiens a nobis."*

[Notarski prepis iz leta 1263. v Državnem arhivu v Benetkah. — Liruti, Notizie del Friuli, V, 231—235 (pomanjkljivo). — Cappelletti, Le chiese d'Italia, VIII, 205-208. — Jaksch, Mon. hist duc. Car., III, 492, št. 1307 (odl.).]

[1] Primerjaj to listino z listinami pod 56, 129 in 258.

Št. 681.

1184, dne 21. septembra. Verona.

Papež Lucij III. naznanja Pilgrimu, opatu Šentpavelskega samostana na Koroškem, in njegovim bratom, da sprejema po zgledu svojih prednikov, namreč Urbana II.,[1] Inocenca II.[2] in Aleksandra III.[3] njih samostan v svoje varstvo. Tudi ukazuje, da ostanejo posestva, katera samostan že ima ali pa jih še pridobi, v njih oblasti in v oblasti njihovih naslednikov. Med drugimi posestvi so tudi naslednja: kraj, kjer stoji omenjeni samostan, z njivami, travniki, pašniki, ribjim lovom v reki Labodnici, z zraven ležečo goro sv. Ivana[4] ter z vsemi drugimi priteklinami, potem vas, ki se zove Trg,[5] z njenimi priteklinami, pristave Bischofdorf,[6] Stadling[7] s sosednjimi kmetijami in Framre, pri Grebinju dva dvora z njunimi priteklinami, pri Št. Lipšu in pri Sv. Juriju[8] dva dvora z desetinami in drugimi priteklinami, Weinberg[9] in Sirnikov[10] z dvema ondotnima kapelama, z vinogradi, desetinami in drugimi priteklinami, posestvo z vinogradi pri Št. Andrašu, Krottendorf,[11] posestvo nad Hrastom, Altahi,[12] Hundsdorf, Rakovlje,[13] Andersdorf, Sigelsdorf, Labod, „Lomsich", „Wisse",[14] Sirnovik, Gorenjče s tam najdenim rudnikom, Velikovec s kmetijami, mlini in drugimi priteklinami, posestvo nad Pustrico in Nussberg z novinami, desetinami in drugimi priteklinami, Dravski dvor, Lipje,[15] posestvo na gori nad Volovico,[16] cerkev v Breznu z gozdom, kmetijami in drugimi priteklinami, cerkev v Radomljah[17] s pripadajočim gozdom, Ruše, Kamnica z vinogradi, Bezena, Dole, Villacaccia, Laipacco, Vendoglio, Vivaro, neki majhni dvori v Ogleju ter kapela v Mohličah v Oglejski fari (diecezi) s posestvom istega imena in z vsemi drugimi priteklinami. [*„... locum ipsum, in quo prefatum monasterium situm est, cum terris, pratis, pascuis, piscationibus fluminis Lauenth, monte sancti Johannis adiacente et aliis*

---

[1] Gl. Gradivo, III, št 419.
[2] Gl. št. 161.
[3] Gl. št. 580. — Ta listina in pa listina istega papeža z dne 4. junija leta 1177. (gl. št. 582) sta služili za podlago zgoraj opisani listini papeža Lucija III.
[4] Sedanji Johannesberg južno od Št. Pavla na Koroškem.
[5] Sedanje mesto št. Pavel.
[6] Bischofdorf se je zval kraj pol ure od Št. Pavla pri sedanjem Kollerhofu.
[7] Stadling, vas severozahodno od Št. Pavla.
[8] Sv. Jurij, vas severovzhodno od Št. Pavla pod gradom Steinom.
[9] Weinberg, hrib vzhodno od Št. Pavla s cerkvijo sv. Benedikta.
[10] Sirnikov nam je iskati vzhodno od Grebinja, kjer je sedaj cerkev sv. Nikolaja.
[11] Krottendorf, vas severno od Laboda blizu Ettendorfa.
[12] Morebiti sedanja Altacher-Hube pri Št. Pavlu:
[13] Rakovlje (nem. Raglach), vas severovzhodno od Št. Pavla.
[14] »Wisse« ali »Wissich« nam je iskati v občini Galiciji pri Bildenštajnu Cfr. Archiv f. österr. Gesch., XXXIV, str. 310 in 320, kjer stoji »Weissach bey Wildenstain«. Zahodno od Bildenštajna prebiva kmet Višovnik.
[15] Lipje, vas vzhodno od Grabštajna na Koroškem.
[16] Volovica pri Pustrici na Koroškem.
[17] Sedaj Sv. Lovrenc v Puščavi na Štajerskem.

omnibus suis pertinentiis, villam, quod forum dicitur, cum pertinentiis suis, villicationes Piscouesdorph, Stadelarn cum mansis adiacentibus, Framerich, apud Griuen duas curtes cum suis pertinentiis, apud sanctum Philippum et apud sanctum Georgium duas curtes cum decimis et aliis appenditiis suis, Winperch et Sernekkowi cum duabus capellis ibidem positis, vineis et decimis et aliis appenditiis suis, predium cum vineis apud sanctum Andream, Crotendorph, predium super Harde positum, Altahi, Hunsdorph, Rakkelach, Antrichesdorph, Sitegoisdorph, Lauentmund, Lomsich, Wisse, Sirnewich, Gornsich cum katmia ibidem reperta, Volchenmarchet cum mansis et molendinis et aliis suis pertinentiis, predium super Pusters et Nusperch cum novalibus, decimis et aliis pertinentiis suis, Trahouen, Linte, predium super montem Ob Wolniz, ecclesiam Frezen cum silva et aliis suis pertinentiis et mansis, ecclesiam Redmil cum silva sibi adiacente, Roiste, Gameniz cum vineis, Holarn, Poginuelt, Kazlinsdorph, Libenich, Vendoy, Viuare, curtilia quedam in Aquileia et capellam de Mochilich in Aquilegensi parrochia constitutam cum predio eiusdem nominis et omnibus aliis suis pertinentiis.“]*

Od novin, katere obdelujejo menihi s svojimi rokami in na svoje stroške, kakor tudi od krme za njih živino ni potreba dajati nikakršnih desetin. Opatu in menihom je dovoljeno, da sprejemajo v samostan klerike in lajike, ki so dali svetu slovo. Noben brat, ki je napravil obljubo, ne sme brez njegovega (opatovega) dovoljenja zapustiti samostana, ako ni posebnega verskega vzroka. Ako bi bil razglašen splošen interdikt, smejo menihi pri zaprtih vratih in brez zvonjenja vršiti božjo službo, ko so odstranili izobčence in pod interdiktom se nahajajoče osebe. Za cerkve in kapele, ki so na samostanski zemlji in pod samostansko jurisdikcijo, naj zberejo (opat in menihi) duhovnike in jih prezentirajo škofu; ta naj jim pa, ako so sposobni, izroči dušno pastirstvo tako, da bodo v cerkvenih zadevah odgovorni njemu (škofu), v posvetnih pa njim (opatu in menihom). Krizmo, sveto olje, oltarje, cerkve ter ondotne menihe in klerike naj posvečuje njih škof, ako je naklonjen Apostolski stolici in ako bi to izvrševal brez plače in brez sitnosti, ako pa ne, naj se obrnejo do kakega drugega katoliškega škofa, ki naj to stori z dovoljenjem rimskega papeža. Noben škof ne sme njemu (opatu) in njegovim naslednikom prepovedati božje službe ali pa je samostanu kratiti. Noben škof ne sme siliti kateregakoli izmed njih (opata in menihov), da bi šel h kaki sinodi, ako ni sklicana v cerkvene in pametne svrhe. Nihče se ne sme polastiti odvetništva čez samostan; odvetnik naj bo le tisti, katerega so na korist rečenemu kraju izvolili opat in menihi. Odvetnik naj izvršuje svojo službo brez nasilja hrabro in častno. Vsak, kdor ni izobčen, si lahko izbere svoje pokopališče v rečenem kraju (v Št. Pavlu); vendar se je pri tem treba ozirati na pravice tistih cerkva, od katerih so prinesli trupla mrtvecev. Ako bi umrl on (opat)

ali pa kateri njegovih naslednikov, naj postane opat le tisti, katerega bi izvolili vsi bratje ali pa vsaj modrejši izmed njih. Kdor je bil izvoljen, naj pride k rimskemu papežu, da ga posveti. Noben človek ne sme samostana brez vzrokov vznemirjati, se njegovih posestev polastiti ter vzetih posestev obdržati. Za podelitev teh pravic naj samostan vsako leto plača papežem po en bizancij.

Nato sledé imena takrat prisotnih škofov in kardinalov.

„Dat. Verone . . . XI. kalend. Octobr., indictione III,, incarnationis dominice anno MCLXXXIIII., pontificatus vero domni Lucii pape III. anno IIII.“ — „Effectum iusta postulantibus.“

[Izvirna listina v Št. Pavlu na Koroškem. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 493, št. 1308.]

Št. 682.

1184, dne 19. oktobra. Verona.

Rimski cesar Friderik (I.) da mejnemu grofu Obizonu iz Este v fevd Genovsko in Milansko marko.

Med prisotnimi se tudi omenja *„Gothofredus patriarcha Aquilegiae.“*

„Anno dominice nativitatis MCLXXXIIII., die Veneris, qui est XIII. exeunte mensis Octobris, indictione II. . . . Actum in Verona in palatio Sancti Zenonis.“

[Muratori, Antiqu. Estenses, p. 35. — MG. Constit., I, 426, št. 301.]

Št. 683.

1184, dne 26. oktobra. Verona.

Papež Lucij III. sprejme vsled prošnje krškega prošta Hartnida in njegovih kanonikov po zgledu papeža Aleksandra III.[1] njih cerkev v svoje varstvo. Potrdi jej vsa posestva, katera že ima ali pa jih še pridobi, tako med drugim posestvo v Otmanjah *[„predium Otmanach“]*, katero sta njih cerkvi podelila plemenita Engelskalk in Rewin,[2] potem posestvo in podložnike v Tigrčah *[„Tigrihc“]*, katere je njih cerkvi odstopila plemenita Diemuda *[„Dimůt“]*, ter faro, katero je na istem posestvu ustanovil rajnki solnograški nadškof Konrad,[3] potem cerkev sv. Štefana v Grabštajnu *[„ecclesiam sancti Stephani apud Grauenstain“]*, dalje posestvo v Žalnji vasi *[„Salchendorf“]* ter desetino od soli, sira, medú in prašičev iz Marke, katero jim je podelil krški škof Roman.[4] Potrdi jej svobodno ordinacijo in administracijo pri kapeli sv.

[1] Gl. št. 500.
[2] Gl. št. 119.
[3] Gl. št. 134, 135, 136.
[4] Gl. št. 471.

Marjete v Otmanjah in pri cerkvi sv. Martina pod Ostrovico s podložniki in vsemi dohodki, kakor jim je vse to podelil nadškof Eberhard.[1]

„Dat. Verone ... VII. kalend. Novembr., indictione tertia, incarnationis dominice anno MCLXXXIIII., pontificatus vero domni Lucii pape III. anno IIII." — *„Pie postulatio voluntatis."*

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 246—248, št. 329.]

Št. 683a.

1184, dne 28. oktobra. S. Zenon.

Rimski cesar Friderik (I.) podeli prebivalcem v kraju, Lazise[2] imenovanem *[„de Lagisio"]*, razne pravice, med njimi tudi pravico do ribištva po Gardskem jezeru.

Med pričami se tudi omenja *„Bertoldus marchio de Andehse"*.

„Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCLXXXIII., indictione III., regnante domino Friderico Romanorum imperatore gloriosissimo. Dat. in villa s(anc)t(i) Zenonis iuxta Veronam V. kal. Novembris."

[Cipolla v Mittheilungen des Instituts f. österr. Geschichtsforschung, IV, 226.]

Št. 684.

1184, dne 4. novembra. Verona.

Rimski cesar Friderik (I.) dovoli za nekatera posestva Hersfeldskega samostana neke ugodnosti.

Med pričami se tudi omenjata: *„Godefridus Aquileiensis patriarcha, ... Berhtoldus marchio de Andehs"*.

„Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCLXXXIIII., indictione III., regnante domino Friderico Romanorum imperatore gloriosissimo anno regni eius XXXIII., imperii vero eius XXX. Datum Verone, II. non. Novembris."

[Izvirna listina v Devinu poleg Labe. — Böhmer, Acta imperii, 143, št. 150.]

Št. 685.

1184, dne 12. novembra. Verona.

Papež Lucij III. potrdi oglejskemu proštu Gabrielu in njegovim kanonikom ravno tista posestva, katera jim je tudi potrdil papež Aleksander III.[3]

---

[1] Gl. št. 461.

[2] Lazise je majhen kraj ob Gardskem jezeru v Italiji.

[3] Gl. št. 572. Listina papeža Lucija III. se skoraj popolnoma ujema z listino papeža Aleksandra III. z dne 7. julija leta 1176.

„Datum Veronae ... II. idus Novembris, indict. 3., incarnationis dominicae anno 1184., pontificatus vero domini Lucii papae III. anno 4.“[1] — *„Effectum iusta postulationibus.“*

[Izvirna listina v Kapiteljskem arhivu v Vidmu. — Ughelli, Italia sacra (ed. 1653), V, 70 (reg.) — Atti e memorie della società Istriana di archeologia e storia patria, VIII, 18 (reg.)]

Št. 686.

1184, dne 13. novembra. Čedad.

Milštatski opat Ulrik proda z dovoljenjem svojega nadškofa in svojega kapiteljna za 16 mark breških novcev, katere je plačal čedadski prošt Pelegrin, cerkvi sv. Marije v Čedadu štiri kmetije in pol, katere je imel Milštatski samostan v Kobaridu poleg Soče. *[„IIII mansos et dimidium, quos monasterium de Millistat habebat ac detinebat in villa, que dicitur Kauoretum iuxta Isuncium.“]*

„Anno domini millesimo CLXXXIIII., idus Novemb., indic. IIII.[2] *... Actum est hoc in choro Civitatensis ecclesie.“*

[Izvirna listina v Državnem muzeju v Čedadu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 496, št. 1312.]

Št. 687.

(1184, okoli 15. novembra. Freising.)

Freisinški škof Adalbert je volil pred svojo smrtjo[3] nekatere podložne ljudi v Welzu, ki so bili njegova lastnina, cerkvi Marije Device in sv. Korbinijana v Freisingu. Ta volitev se je zvršila na dan njegovega pogreba *[„quod et factum est in die depositionis prefati episcopi“].*

Med pričami se tudi omenjata: *„Gerboldus de Carneola, Pernhardus de Lonca.“*

[Cod. v Vojvodski knjižnici v Wolfenbüttelu. — Zahn v Archiv f. Kunde österr. Geschichtsqu., XXVII, 268, št. 19. — Zahn, Cod. dipl. Austro-Fris., I, 119, št. 120 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXI). — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 599, št. 628. — Hundt v Abhandlungen der hist. Cl. der bayer. Akad., XIV, 99, št. 99. — Bitterauf, Traditionen des Hochstifts Freising, II, 392, št. 1561a.]

Št. 687a.

1184, dne 16. novembra. Vicenza.

Rimski cesar Friderik I. sprejme samostan sv. Evgenda[4] v svoje varstvo ter mu potrdi razna posestva.

---

[1] Kar se tiče dneva, glej Jaffè, Reg. pont. Rom. (ed. II) št. 15113.
[2] Zastran datiranja glej Jakschevo opazko pod črto.
[3] Freisinški škof Adalbert je umrl dne 11. novembra leta 1184.
[4] Sedaj Saint Oyand na Francoskem.

Med pričami se tudi omenja „*Godefridus patriarcha Aquilegensis.*“ „*Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCLXXXIIII., indictione III., regnatne domino Friderico, Romanorum imperatore gloriosissimo, anno regni ejus XXXIII., imperii verso ejus XXX. Datum Vicentie XVI. kalendas Decembris.*“

[Huillard-Bréholles, Hist. dipl. Frid. sec., V, 172—175.]

Št. 688.

1184, dne 24. novembra. Treviso.

Rimski cesar Friderik (I.) kaznuje mesto Spoleto zarad njegove nezvestobe.

Med pričami se tudi omenja „*Gotefridus patriarcha Aquilegensis.*“ „*Datum Tervisii, anno dominice incarnationis MCLXXXIIII., indictione III., VIII. kal. Decembris.*“

[Izvirna listina v Foligno v Umbriji. — Böhmer, Acta imperii, 144, št. 115.]

Št. 689.

1184, dne 3. decembra. Čedad.

Rimski cesar Friderik (I.) potrdi neke pravice Stolni cerkvi v Veroni.

Med pričami se tudi omenja „*Gotefredus patriarcha Aquilegensis.*“ „*Datum apud Civitatem in Foro Julii, anno dominice incarnationis MCLXXXIIII., indicione III., III. mensis Decembris.*“

[Cod. v Kapiteljskem arhivu v Veroni. — Stumpf-Brentano, Acta imperii, 546, št. 386.]

Št. 690.

1184. Oglej.

Oglejski patriarh Gotfrid podeli oglejskemu dekanu Liutbrandu in njegovim kanonikom nekatera posestva.

Med pričami se tudi omenja „*Pataunus Tergestensis episcopi capellanus.*“

„*Actum est hoc Aquilegiae anno dominicae incarnationis MCLXXXIV., indictione II.*“

[Ughelli, Italia sacra (ed. 1653) V, 69. — Rubeis, Mon. eccl. Aquil., col. 629. — Cappelletti, Le chiese d'Italia, VIII, 261.]

Št. 691.

1184. Tolmin.

Oglejski patriarh Gotfrid potrdi zatiškemu opatu Peronu [„*Peroni Sitticensi abbati*“] in njegovi cerkvi vsled njegove prošnje štiri kmetije,

ležeče na koncu vasi Cerknice [*„quatuor mansorum donationem in extremitate villae nostrae de Cyrcheniz jacentium“*], katere je njegov prednik Peregrin podelil Zatiški cerkvi, ter eno kmetijo v istem kraju, katero je njegov prednik Ulrik (II.) podaril oltarju sv. Ivana takrat, ko je bil ta blagoslovljen [*„... altare beati Johanis in ejus consecratione dotavit“*].

„Scriptum est hoc apud Tulminum anno dominicae incarnationis MCLXXXIV., indictione II.“

[Prepis iz 17. ali pa 18. stoletja v Deželnem muzeju v Ljubljani. — Schumi, Urkb. f. Krain, I, 131, št. 147.]

Št. 692.

1184. **Nepristno.**[1]

Štajerski vojvoda Otokar naznanja, da je zarad svoje bolehnosti sklenil štajersko zemljo z vsemi priteklinami prodati svojemu sorodniku, avstrijskemu vojvodu Leopoldu [*„terram Styrie dilecto consanguineo nostro Livpoldo duci Austrie ex nimia nostri corporis infirmitate venundare“*], ter sebi pridržati le 500 kmetij, da mu bode mogoče ž njimi obdarovati samostane, katere je ustanovil njegov oče, mejni grof Otokar, namreč v Vorauu in v Žičah [*„Seydes“*], ter hospital v Zerwaldu[2] [*„cum hospitali in Zerwalde“*].

Med pričami se tudi omenja *„Fridericus de Petovia“*.

„Acta sunt hec anno incarnacionis domini MCLXXXIIII.“

[Ponarejen izvirnik v Vorauskem samostanu. — Caesar, Ann. Styriae, I, 780, št. 61. — Frölich, Dipl. Styriae, II, 311, št. 43. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 603, št. 632.]

Št. 693.

1184. Solnograd.

Solnograški nadškof Adalbert podeli samostanu v Reichersbergu en talent letnih dohodkov.

Med pričami se tudi omenja *„Fridericus de Pettowe.“*

„Data Salzbvrge anno incarnationis domini MCLXXXIIII.“

[Izvirna listina v Reichersbergu. — Mon. Boica, IV, 421, št. 22. — Urkb. des Landes ob der Enns, II, 393, št. 266.]

Št. 694.

(Okoli leta 1184.)

Pernger, ministerial Engelberta, grofa goriškega in odvetnika oglejskega, podeli z dovoljenjem svojega gospoda samostanu Marije Device v Ogleju zarad svoje hčere, katero je vanj poslal, da bi tu

[1] Zahn trdi, da je ta listina nepristna.
[2] Sedaj Spital blizu Mürzzuschlaga na Štajerskem.

služila Bogu, eno kmetijo v Wilersdorfu[1] na Koroškem *[unam masseritiam sitam que dicitur Wilantesdorf in Karintia"]*.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Heynricus prepositus sancti Stephani, dominus Vodalscalcus de Tewina, Sibot minister predicti comitis."*

Datum manjka[2].

[Prepis v Državnem arhivu v Benetkah. — Joppi v Archeografo Triestino, Nuova ser., XI, 388, št. 7. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 491, št. 1302.]

Št. 695.

(Med letom 1184. in 1192.)

Bamberški škof Oton (II.) dovoli Peregrinu, opatu Šentpavelskega samostana v Labodski dolini in ondotnim bratom isto, kar so tudi že njegovi predniki dovolili, namreč, da jih v svojem gradu Beljaku oprošča mitnine od hrane in drugih potrebščin, katere so namenjene za njih jedilno shrambo. *[„... remittendo ipsis mutam in burgo nostro Villaci in ferendis victualibus et cunctis utensi(li)bus suis que proprie cellarium vel cameram fratrum contingunt."]* Zato ukazuje, da naj imajo v prihodnje svobodno pot tisti, ki za nje (za opata in menihe) prenašajo vino, olje, sir, ribe, poper, volno, kožuhovino in drugo, kar še rabijo.

Med pričami se tudi omenjata: *„Heidenricus de Grivene et Eberhardus frater eius."*

Datum manjka.

[Izvirna listina v Št. Pavlu na Koroškem. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 488, št. 1298.]

Št. 696.

(1185) dne 23. januarja. Verona.

Papež Lucij III. piše priorju in menihom samostana v dolini sv. Ivana[3] *[„priori et fratribus de Valle sancti Johannis"]* ter jim vsled njih prošnje dovoli, da smejo v slučaju ordinacije, ako bi ne mogli imeti pomoči svojega domačega škofa, povabiti kakega drugega škofa, zarad katerega pa domači škof ne sme biti v skrbeh, da bi se zaradi take ordinacije meje tuje škofije raztegnile in se njegova dieceza zmanjšala. *[„... ut si tempore ordinationum diocesani episcopi copiam habere nequiveritis, liceat vobis alium catholicum invitare, de quo diocesanum non oporteat timere antistitem, quod talis ordinationis occasione*

[1] Wilersdorf, vas južno od Št. Vida na Koroškem.

[2] Med pričami se omenja »Heynricus prepositus sancti Stephani«, o katerem vemo, da je živel leta 1184. Pred njim je bil leta 1174. Dietrik prošt pri Sv. Štefanu v Ogleju, za njim pa leta 1188. Friderik.

[3] To je samostan v Žičah.

terminos episcopatus sui in aliena . . . extendere et ipsius diocesim minorare."]

„Datum Verone, X. kalendas Februarii."[1] — *„Quanto ferventius."*

[Izvirna listina v Deželnem arhivu v Gradcu. — Pez, Cod. dipl. epist., VI^b, 35, št. 2. — Frölich, Dipl. Styriae, II, 62, št. 4. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 605, št. 634. — Mansi, Conc. coll., XXII, 479. — Migne, Patrol., Ser. lat., CCI, 1335.]

Št. 697.

(1185) dne 18. februarja. Verona.

Papež Lucij III. potrdi priorju Viljemu in menihom v Jurjevem *[„Guilielmo priori et fratribus de Giurio"]* vsled njih prošnje desetino, katero jim je podelil krški škof Dietrik od svojih dohodkov v gradu Pilštanju *[„decimam, quam venerabilis frater noster Dietricus Gurcensis episcopus in castro de Pilstain de suis vobis victualibus dedit"].* Njih samostan in vse njegovo sedanje in prihodnje imetje naj bode pod varstvom Apostolske stolice.

„Datum Verone, XII. kal. Martii."[2] — *„Iustis petentium desideriis."*

[Izvirna listina v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 606, št. 635.]

Št. 698.

(1185) dne 18. februarja. Verona.

Papež Lucij III. naznanja priorju I(vanu) in menihom v dolini sv. Ivana[3] *[„J. priori et conventui domus de Valle sancti Johannis"]*, da sprejema vsled njih prošnje njih samostan z vsemi priteklinami v svoje varstvo. Ob enem ukazuje, da si ne sme nihče na njih zemlji prisvojiti njih pašnikov in gajev, jim kratiti lovskih in ribolovnih pravic, se polastiti njih podložnikov ali pa jim s silo vzeti kakih drugih stvari, katere so določene za njih rabo, pač pa naj bo vse njih imetje pod varstvom Apostolske stolice. *[„Eapropter dilecti in domino filii, votis et postulationibus vestris benigno occurrentes assensu, predictam domum vestram cum omnibus pertinentiis suis sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti patrocinio communimus, statuentes ut infra terminos vestros nullus vobis in occupandis pascuis vel nemoribus succidendis aut in oppressionibus occasione venationum vel piscationum quarumlibet exercendis aliquam inferre molestiam qualibet temeritate presumat, aut homines vestros capere vel res alias vestris usi-*

[1] Papež Lucij III. je bival v Veroni od 22. julija leta 1184. pa do svoje smrti dne 25. novembra leta 1185. V tem mestu je bil dne 23. januarja samo enkrat, namreč leta 1185.

[2] Zarad letnice glej dotično opazko pod št. 696.

[3] To je v Žičah.

bus deputatas violenta debeat incursione turbare, sed omnia potius bona vestra sub sedis apostolice munimento illibata vobis et inconcussa permaneant vestris et successorum vestrorum usibus profutura."]

„Data Verone, XII. kalendas Martii."[1] — *„Religiose conversationis honestas."*

[Izvirna listina v Deželnem arhivu v Gradcu. — Pez, Cod. dipl. epist., VIb, 35, št. 3. — Frölich, Diplom. Styriae, II, 63, št. 5. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 607, št. 636.]

Št. 699.

(1185) dne 18. februarja. Verona.

Papež Lucij III. piše O. (Ortolfu ali pa Otokarju) in L(eopoldu) iz Konjic *[„O. et L. de Goniz"]*, da je zvedel, da sta že večkrat vznemirjala pobožne može v dolini sv. Ivana[2] *[„quod vos ... dilectos filios nostros viros religiosos de Valle sancti Johannis multipliciter infestatis"]* ter s tem razžalila tistega, ki jima je dal priložnost, da s pomočjo njegovih služabnikov na zemlji zaslužita nebesa. Pazita naj, da ne porabita v pogubo tega, kar sta dobila v svojo korist. Opominja ju ter jima zapoveduje, da nehata nadlegovati rečene brate ter jim delati krivice in težave; pač pa naj bodeta proti njim milostljiva in spravljiva. *[„... quatinus a predictorum fratrum vexationibus abstinentes nullas eis iniurias, nullas eorum rebus molestias inferatis, sed ita de cetero pro superni reverentia conditoris et nostre interventionis obtentu eisdem fratribus mites et placabiles sitis ..."]*

„Datum Verone, XII. kalendas Martii."[3] — *„Cum vos ab."*

[Izvirna listina v Deželnem arhivu v Gradcu. — Pez, Cod. dipl. epist., VIb, 36, št. 5. — Frölich, Dipl. Styriae, II, 64, št. 6. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 608, št. 637.]

Št. 700.

(1185) dne 19. marca. Verona.

Papež Lucij III. piše menihom kartuzijancem v dolini sv. Ivana[4] *[„Cartusie fratribus qui sunt in Ualle sancti Johannis"]* ter jim potrdi njih posestvo z vsemi koristmi in priteklinami pri Konjicah v Oglejski patriarhiji, na katerem (posestvu) so njih celice postavljene in katero sta njihovemu redu podelila Otokar, mejni grof štajerski, ter njegov sin, vojvoda (Otokar). *[... predium de Gumiwiz in patriarchatu Aquilegensi, in quo sunt celle vestre fundate, cum usibus et apendiciis a*

[1] Zarad letnice glej dotično opazko pod št 696.
[2] To je v Žičah.
[3] Zarad letnice glej dotično opazko pod št. 696.
[4] To je v žičah.

dilectis filiis nostris viris nobilibus Othacher marchione de Stira et ... duce filio eius ordini vestro concessum ..."] Meje tega posestva so, kakor stoji v listini rečenega mejnega grofa, na eni strani gorski vrhovi do doline, na drugi pa posestvo Krške cerkve. *[„Huius autem predii termini sicut in eiusdem marchionis rescripto habetur, sunt apices montium usque in vallem, ex altera parte predium Gurcensis ecclesie."]*

„Datum Verone, XIIII. kalendas Aprilis."[1] — *„Justis petentium desideriis."*

[Izvirna listina v Deželnem arhivu v Gradcu. — Pez, Cod. dipl. epist., VIb, 36, št. 4. — Frölich, Dipl. Styriae, II, 65, št. 7. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 609, št. 638.] .

Št. 701.

(1185) dne 10. maja. Verona.

Papež Lucij III. potrdi Bamberški škofiji razne gradove, in sicer med drugimi Grebinj, katerega ima že od nekdaj, in pa Vetrovo, katerega je dobila še le v novejšem času. *[„ ... Grivena de antiquo, de novo autem ... Veterona."]*

„Dat. Verone, VI. idus Maii."[2] — *„Tanto ecclesiarum."*

[Izvirna listina v Državnem arhivu v Monakovem. — Pflugk-Harttung, Acta pontificum Rom., I, 326, št. 374.]

Št. 702.

1185, dne 16. julija.

Ulrik Rustart *[„Wodolricus Rustart"]* potrdi s prisego, da je bil prisoten, ko je rajnki Bertold iz Ibane *[„de Albana"]* tik pred svojo smrtjo v svoji oporoki volil kanonikom sv. Marije v Čedadu svoj alod, katerega je imel pri Potočah[3] na meji med Skriljami in Vipavo *[„apud Potozan in confinio Scrilaci et Wipac"]*.

Naštetih je več prič.

„Actum est hoc anno ab incarnatione domini MCLXXXV., XVI. mensis Iulii".

[Novejši prepis v Čedadu (Guerra, Otium Forojuliense, IX, 105.)]

Št. 703.

1185, dne 22. julija. Verona.

Papež Lucij III. potrdi Admontskemu samostanu med drugim cerkev sv. Marije v Jarenini in ondotno posestvo *[„ecclesiam sancte Marie*

[1] Zarad letnice glej dotično opazko pod št. 696.
[2] Dne 10. maja je bil papež Lucij III. v Veroni samo leta 1185.
[3] Potoče, vas zahodno od Skrilj v Vipavski dolini.

cum predio, quod vocatur Yeringen inferius"], potem desetinski dvor pri Vrbskem jezeru, katerega je podelil solnograški nadškof Konrad II.[1] *[„ex dono Chunradi secundi archiepiscopi curtem decimalem ad Wertse"]*, ter posestvo na Radeljnu, katero je bilo last grofa Bernarda *[„predium Radelah, quod fuit ex parte comitis Pernhardi"]*.[2]

„Data Uerone... XI. kalendas Augusti, indictione III., incarnationis dominice anno MCLXXXV., pontificatus vero domini Lucii pape III. anno quinto". — *„Officii nostri"*.

[Cod. št. 475 iz 13. stoletja v Admontu. — Pez, Thesaur. anecdot., IIIc, 671—674, št. 5. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 611—617, št. 641. — Wichner, Gesch. v. Admont, II, 208—214, št. 71.]

Št. 704.

1185, dne 24. julija. Gradec.

Štajerski vojvoda Otokar potrdi to, kar je eden izmed njegovih ministerialov podelil Vorauskemu samostanu.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Richer de Marchpurc, ... Ortolf et Otaker de Gonwice ..."*

„Actum feliciter anno dominice incarnationis MCLXXXV., indictione VIII., epacta XVII., luna XXIII., feria IIII., hora sexta in foro Graece, vigilia sancti Jacobi."

[Izvirna listina v arhivu Nemškega reda na Dunaju. — Zahn, Urkb. f. Steiermak, I, 618, št. 642.]

Št. 705.

1185, dne 27. septembra. Radgona.

Štajerski vojvoda Otokar (VI.) naznanja vsem svojim sodnikom, oskrbnikom in uradnikom *[„iudicibus, prepositis et officialibus"]*, da hoče biti bratom v Žičah *[„fratres in Seitz"]* ravno tako naklonjen, kakor je bil njegov oče Otokar (V.), mejni grof štajerski; zato jim potrjuje vse svoboščine, podelitve in milosti *[„libertates, donationes et gratias"]*, katere jim je ta naklonil. Da bi jim nihče ne vzel tega, kar jim je on sam (vojvoda) podelil, naj si bodo potem kože, železo, sol[3] ali kaj drugega, kar je zapisano v njih listinah, zato veleva, da naj jim vse to varujejo njegovi glavarji *[„capitanei"]*, sodniki in provizorji *[„provisores"]* po Štajerskem. Nobena pogodba, nobena daritev, nobeno odpuščanje kake krivice, nobena sprava s kakim sovražnikom njihovega samostana niso veljavni brez dovoljenja priorja in bratov. Nihče ne sme

[1] Gl. št. 491.
[2] Iste besede kakor pod št. 523.
[3] Gl. št. 659.

napasti kakega samostanskega človeka, ga ubiti, zažgati samostana in bolnišnice [*„ignem apponere intra claustrum ipsorum et hospitale“*] ali pa siliti bratov in njih ljudi, da bi dajali kako davščino ali pa izvrševali kaka dela pri zidovih, jarkih, apnenicah in vožnji za časa vojnih ekspedicij ali pa opravljali kako drugo javno služnost. Dalje prepoveduje svojim uradnikom, sodnikom in ministerialom, da se ne smejo, ako niso pozvani, vmešavati v sodne prepire zoper samostanske ljudi, naj bo zadeva kakršnakoli in kjerkoli; izvzeta so le mesta in drugi imenitnejši kraji, kjer po navadi on (vojvoda) in njegovi uradniki razsojujejo prepire. Nima pa samostan sodne pravice, ako se kri preliva [*„effusio sanguinis“*] na njegovem imetju, na križepotjih in po vaseh med koloni. Ako bi bil kdo pri taki priložnosti ubit ter bi se zločin naznanil javni sodniji, se ne sme krivec prej obsoditi, dokler se ni po zakonitem zaslišanju dognalo, je li storil zločin iz nevoščljivosti, zlobnosti maščevanja ali pa, da bi se ubranil kake krivice. Imetje njegovo ali pa tistih, katere je treba zarad hudodelstva kaznovati, naj dobé menihi in pa njih cerkev, ako zakon ali pa običaj temu ne nasprotujeta, potem ako ne bi njegovi (vojvodovi) uradniki in sodniki zahtevali zločinca, da bi ga sami kaznovali, ali pa, ako ni zločinec javen razbojnik, tat ali pa kriv mnogih hudodelstev. — Samostanski podložniki naj imajo po njegovih (vojvodovih) gozdih in pašnikih, ob vodah in pri ribjem lovu iste pravice kakor njegovi (vojvodovi). Nihče naj ne zahteva od samostanskih ljudi raznih davščin [*„exactione, steura vel tributis“*] od tistih stvari, katere bi nesli na javne trge shranit ali prodajat ali pa, ako bi kupljene nesli domov.

Med pričami se tudi omenja *„Otto de Kunegsberch“*.

„Datum in Rakerspurch, V. kal. Octobris, indictione tertia, incarnationis dominice anno MCLXXXV.“

[Frölich, Dipl. Styriae, II, 71, št. 10. — Pez, Cod. dipl.-epist., VI^b, 39, št. 57. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 620, št. 644.]

Št. 706.

1185, dne 27. decembra. Admont.

Štajerski vojvoda Otokar potrdi Admontskemu samostanu to, kar so temu podelili njegovi predniki, on sam in njegovi ministeriali.

Med pričami se tudi omenjajo: *„... Fridericus de Pettowe, ...Heinricus de sancta Margareta et filius eius Ölricus puer de Marchpurch ...“*

„Actum in loco Admuntensi, VI. kal. Januarii, anno incarnationis domini millesimo centesimo LXXVI., indictione IIII., regnante gloriosissimo Romanorum imperatore Friderico, anno regni eius XXXV., imperii XXXII“.

[Cod. iz 13. stoletja v Admontu. — L u d e w i g, Reliquiae manuscript., I, 173. — P e z, Thesaur. anecdot., IIIc, 750, št. 63. — C a e s a r, Annal. Styriae, I, 787, št. 19. — Urkundenbuch des Landes ob der Enns, II, 401, št. 273 z letnico 1186. — Z a h n, Urkb. f. Steiermark, I, 615—630, št. 649. — W i c h n e r, Gesch. v. Admont, II, 216, št. 74 z letnico 1186.]

Št. 707.

1185, dne 29. decembra.

Oglejski patriarh Gotfrid prepusti vsled prošnje čedadskega prošta Peregrina Čedadski cerkvi desetino v vasi, Zoppola[1] imenovani.

Med pričami se tudi omenjajo: „*Johannes Emoniensis episcopus, Poppo Pytinensis episcopus, comes Engelbertus et Meynardus ejus filius*...“

„*Hoc autem factum est anno dominicae incarnationis MC. octoges. VI., indictione IV.... IV. kal. Januarii*“.

[Izvirna listina v Čedadskem muzeju. — R u b e i s, Mon. eccl. Aquil., col. 632. — C a p p e l l e t t i, Le chiese d'Italia, VIII, 262.]

Št. 708.

1185 (meseca decembra.)[2] Verona.

Papež Urban III. določi, da naj se koprski škofje, kateri se imajo izvoliti, prezentirajo oglejskemu patriarhu Gotfridu in njegovim naslednikom, da jih ti kanonično potrde.[3] *[„Urbanus III. decrevit, quod eligendi episcopi Justinopolitani deberent praesentari domino Gotifrido patriarchae et successoribus et canonice confirmari.“]*

[R u b e i s, Mon. eccl. Aquil., col 631 k letu 1185. iz rokopisa, „Liber variorum“ imenovanega.]

Št. 709.

1185.

Devinski nadškof Wichman podeli samostanu v Seitenstettenu nekatera posestva.

Med pričami se tudi omenjata: „...*Bertoldus marchio Istrie,* ...*Willehelmus comes de Huneberg,*...“

„*Actum anno incarnationis domini MCLXXXV., indictione IIII.*“[4]

[Izvirna listina v Seitenstettenu. — Raab, Urkb. v. Seitenstetten, str. 12—14, št. 10 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIII.)]

---

[1] Zoppola je vzhodno od Pordenona na Furlanskem.

[2] Papež Urban III. je bil izvoljen dne 25. novembra leta 1185. ter kmalu nato dne 1. decembra posvečen.

[3] Gl. št. 727a.

[4] Četrta indikcija kaže, da se je to zgodilo proti koncu leta 1185.

Št. 710.

1185.

Devinski nadškof Wichman potrdi samostanu v Seitenstettenu nekatera posestva.

Med pričami se tudi omenjata: „... *Perichtoldus marchio Istriae, ... Willehelmus comes de Huneberg,...*"

„*Actum anno incarnationis domini MCLXXXV., indictione quarta.*"

[Cod. iz 14. stoletja v Seitenstettenu. — Raab, Urkb. v. Seitenstetten, str. 14—16, št. 11 (Fontes rer. Austr., Dipl, XXXIII.)]

Št. 711.

(Okoli leta 1185.)

Admontski samostan odstopi Schilbungu de Heilisperch[1] tri kmetije na Radeljnu [„*ad Radelah*"], dobi pa za nje od tega neki dvor pri Strassgangu.

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont. IV, 278, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 639, št. 660. — Wichner, Gesch. v. Admont, II, 177, št. 9.]

Št. 712.

(Okoli leta 1185.) Admont.

Herrant iz Wildona se odpove, prišedši v Admont, pravici do nekega posestva v Ramsauu na korist Admontskemu samostanu. Istega dne prepusti Hartnid de Ort, ki je bil tudi takrat v Admontu, rečenemu samostanu novine v Berndorfu.

Med pričami se tudi omenja „*Pernhardus de Cilie*".

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., IV, 263, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 641, št. 662. — Wichner, Gesch. v. Admont, II. 182, št. 24.]

Št. 713.

(Okoli leta 1185.)

Adalram Slepi iz Ribičja [„*Adilramus Cecus de Vischarn*"], ministerial štajerskega vojvoda, prepusti Admontskemu samostanu sedem svojih podložnikov.

Med pričami se tudi omenja „*Ortolfus de Conwiz*".

Datum manjka.

---

[1] Kje je Heilisperch (pravilno Heilsberg), ni znano. Morda je kje na Štajerskem.

[Cod. trad. Admont., IV, 267, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 641, št. 663. — Wichner, Gesch. v. Admont, II, 181, št. 20.]

Št. 714.

(Okoli leta 1185.)

Ortlieb iz Fischaua [*„Ortliebus de Vischa“*], ministerial štajerskega vojvoda, prepusti Admontskemu samostanu dva vinograda, dvajset oralov njiv in en dvor v Fischauu.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Richerus de Marchpurch et Herrandus frater eius, Ŏlricus Stiefsun de Marchpurch, Ortolfus de Goniwiz, . . . Otto Chral.“*[1]

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., IV, 83, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 643, št. 665. — Wichner, Gesch. v. Admont, II, 175.]

Št. 715.

(Okoli leta 1185.)

Plemeniti Wernher iz Peissa[2] [*„de Pizze“*] podeli Freisinški cerkvi svojega hlapca Gerharda.

Med pričami se tudi omenja *„Kv̊nrat de Lonke“*.

Datum manjka.

[Cod. trad. Fris. v Wolfenbüttelu. — Bitterauf, Traditionen des Hochstifts Freising, II, 378, št. 1564i.]

Št. 716.

(Med letom 1185. in 1192.)

Štajerski vojvoda Otokar podeli v blagor svoje duše ter duš svojega očeta, svoje matere in vseh svojih sorodnikov vas Grahovše[3] [*„villam Grachwiz“*] z vsemi priteklinami sv. Mariji v Jurjevem [*„beate Marie in Gyriowę“*] na korist bratom kartuzijancem, ki tam služijo Bogu.

Med pričami se tudi omenjata: *„. . . Corradus plebanus de Marchburch, Marcowardus plebanus de Radechsbuch, . . .“*

Datum manjka.[4]

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Notizenblatt der Wiener Akademie, II (1852), str. 255. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 633, št. 653 k letu „c. 1185“.]

---

[1] Pravilno Kralj. Kakor se kaže, je Oton osebno ime, Kralj pa priimek. Cfr. tudi št. 923, kjer se omenja Oton Sila.

[2] Peiss, neki kraj blizu Monakovega na Bavarskem.

[3] Grahovše, vas jugovzhodno od Laškega na Štajerskem.

[4] Ta listina je bila spisana za časa štajerskega vojvoda Otokarja (1180—1192) in sicer najbrže po smrti njegove matere Kunigunde († 1184, dne 21. nov.), kjer je vojvoda napravil to daritev v blagor duše svoje matere.

Št. 717.

(1186 ali pa 1187) dne 16. januarja. Verona.

Papež Urban III. piše oglejskemu patriarhu Gotfridu ter mu svetuje, kako naj postopa pri prizivih. Papež pravi, da je marsikdo, katerega je (patriarh) zarad kake pravdne zadeve poklical pred se, napovedal priziv, da bi zvijačno zavlekel vso stvar. Včasi je kdo postavil svojemu prizivu kak rok, včasi pa tudi ne. Ako je naznanil kak rok, se ni ravnal po njem. — Ker pa ne gre, da bi se na ta način delala krivica nasprotni stranki, zato mu (patriarhu) ukazuje, da naj opozori tiste, ki so prijavili prizive do Apostolske stolice, da ne smejo zanemarjati roka. Ako ga ne upoštevajo, se morajo podvreči njegovi (patriarhovi) razsodbi brez priziva. Tistim, ki ne bi naznanili nobenega roka, naj določi dan, do katerega naj napravijo svoje prizive ali pa naj se uklonijo njegovi razsodbi brez priziva. Izjema je pri tistih, ki se morejo zadostno opravičiti.

„Datum Veronae, XVII. kalendas Februarii.“[1] — *„Ad audentiam nostram.“*

[Prepis v Državnem arhivu v Benetkah. — Pflugk-Harttung, Acta pont. Rom., III, 335, št. 376.]

Št. 718.

(1186 ali pa 1187) dne 19. januarja. Verona.

Papež Urban III. piše opatu Witmarju in menihom v Belinji [*„Willimaro abbati et fratribus de Belinea“*] ter sprejme njih samostan z vsemi posestvi, katera že imajo ali pa jih še pridobé, v svoje varstvo. Posebno pa jim potrdi kapelo, Gradec imenovano,[2] z desetino in vsemi duhovskimi in posvetnimi, k njej spadajočimi stvarmi tako, kakor jim jo je potrdil rajnki oglejski patriarh.[3] [*„... capellam, que dicitur Graze, cum dicimatione et aliis tam spiritualibus quam temporalibus, que ad ipsam pertinere noscuntur, sicut eam rationabiliter possidetis et vobis per authenticum scriptum bone memorie ... Aquilegensis patriarche confirmata est ...“*]

„Datum Verone, XIIII. kalendis Februarii.“[4] *„Sacrosancta Romana ecclesia.“*

[Prepis iz 17. stoletja v knjižnici grofa Florio v Vidmu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, II, 11, št. 17.]

---

[1] Papež Urban III. je bil po smrti papeža Lucija III. († 25 nov. 1185) izvoljen ter je umrl dne 20. oktobra leta 1187. Dne 16. januarja je bil v Veroni leta 1186. in 1187.

[2] To je sedanja farna cerkev v Starem trgu pri Slovenjem Gradcu.

[3] Glej listino oglejskega patriarha Ulrika II. z dne 5. januarja leta 1174. (št. 554). Glej tudi potrdilno listino papeža Aleksandra III. pod št. 550a.

[4] Zastran datiranja glej opazko pod št. 717.

Št. 719.

1186, dne 27. januarja. Milan.

Takrat se je Henrik (VI.) oženil s Konstanco, princesinjo sicilsko. Pri tej priložnosti je oglejski patriarh Gotfrid kronal Henrika za italskega kralja, neki nemški škof pa Konstanco za nemško kraljico. Ker se je to zgodilo proti volji takratnega papeža Urbana III., je ta prepovedal patriarhu in škofu vršiti božjo službo.

Radulphus de Diceto, Imagines historiarum (Bouquet, Rer. Gallic. et Franc. scriptores, XVII, 629): „Eodem in die (sc. sexto kalend. Februarii) Aquileiensis patriarcha coronavit Henricum regem Teutonicum, et ab ea die vocatus est caesar. Quidam episcopus Teutonicus coronavit Constantiam."

Continuatio Aquicinctina ad a. 1186 (MG. SS., VI, 423): „. . . praecipua (erat causa dissensionis), quod patriarcha Aquileiensis et quidam episcopi interfuerunt absque consensu papae coronationi Henrici regis die quodam sollempni in Italia. Quos omnes papa a divino suspendit officio."

Št. 720.

(1186 ali pa 1187) dne 31. januarja. Verona.

Papež Urban (III.) piše prebivalcem Piranske fare *[„populo parochie Piranensis"]* ter jim ukazuje, da naj prvine[1] in četrtine desetin *[„primitias et quartisios decimarum"]*, katere je rajnki tržaški škof Bernard *[„bone memorie Wernardus Tergestinus episcopus"]* podelil Piranski cerkvi, kar je tudi potrdil rajnki papež Aleksander (III.), odrajtujejo brez vsake zvijače ondotnemu župniku O(dalriku) in njegovim sobratom. Za tiste prvine in četrtine, katere bi bili morali že prej odrajtati, naj ne odlašajo dati primerne odškodnine. Oglejskemu patriarhu se je ukazalo, da jih prisili dajati rečene prvine in četrtine.[2]

„Datum Veronae II. kal. Febr."[3] — *„Ad hoc sumus."*

[Listina v Mestnem arhivu v Piranu. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1187.]

Št. 721.

1186, dne 2. marca. Strassburg.

Krški škof Dietrik (I.) potrdi vsled nasveta prošta Hartnida in vsega kapiteljna Krške cerkve menihom v Jurjevem *[„fratribus in Gyrioriowa"]* desetino od vina, žita, živine, sira in vsega živeža, kateri spada k dohodkom njegovega gradú Pilštanja *[omnem decimatio-*

---

[1] Prvine (primitiae) so se zvali prvi pridelki na polju in prvorojenci pri živalih, od katerih je bilo treba dati en del kot davščino, in sicer 30. ali 40. ali pa 60. del.

[2] Gl. št. 531 in 816.

[3] Zastran datiranja glej opazko pod št. 717.

nem vini, frumenti, animalium, caseorum et omnium victualium ad sumptus castri nostri Pylstein pertinentium"].

Med pričami se tudi omenjata: *„Chunradus de Griuen et frater suus Heynricus Gyel."*

„... apud Strazpurc, anno incarnationis domini MCLXXXVI., indictione IIII., VI. non. Marcii."

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 648, št. 674. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 250, št. 333.]

Št. 722.

(1186 ali pa 1187) dne 3. marca. Verona.

Papež Urban III. piše oglejskemu patriarhu, da se je pritožil belinjski opat, ker mu istrski mejni grof in njegov sin nočeta izročiti cerkve sv. Pankracija pri (Slovenjem) Gradcu, katero je nekdaj (Belinjskemu) samostanu s silo vzel Otokar, rajnki mejni grof štajerski. *[„... quod nobilis vir ... marchio Histrie et filius eius ecclesiam sancti Pangratii de Graz per Ottacherum quondam marchionem Stirensem monasterio violenter ablatam, illicite detinet et reddere contradicit."]* Papež ukaže patriarhu, da naj opominja rečenega mejnega grofa in njegovega sina ter ju pregovori, da prepustita omenjeno cerkev samostanu, povrneta sprejete dohodke ter v njegovi (patriarhovi) navzočnosti popolnoma zadostita pravici. Ako bi pa tega ne hotela storiti, naj ju brez ugovora v teku tridesetih dni po prejemu tega pisma prisili s cerkveno kaznijo, katera se opusti le v slučaju primernega zadoščenja; tudi naj prepove pod kaznijo cerkvenega izobčenja vsakemu presbiteru in kleriku, v imenovani cerkvi opravljati božjo službo. Ta ukaz naj izvrši, da se rečenemu opatu ne bode treba truditi okoli Apostolske stolice.

„Datum Verone, V. nonas Martias." — „Dilectus filius."

[Novejši prepis v Marciani v Benetkah. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1187. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 649, št. 675.]

Št. 723.

(1186 ali pa 1187) dne 20. marca. Verona.

Papež Urban III. sprejme vsled prošnje krškega škofa Dietrika (I.) njegovo cerkev v svoje varstvo ter jej potrdi njena posestva, med njimi tudi Trušnje in v Ogrski marki Pilštanj *[„Trusinam et in marchia Vngariae Pilsten"].*

„Dat. Verone, XIII. kalend. April."[1] — *„Ordo rationis expostulat."*

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 251, št. 334.]

[1] Zastran letnice primerjaj opazko pod. št. 717.

Št. 723a.

(1186 ali pa 1187) dne 7. maja. Verona.

Papež Urban III. sprejme nunski samostan sv. Marije pri Ogleju v svoje varstvo ter potrdi ondotni opatici Hermelindi po zgledu papeža Aleksandra III.[1] vsa samostanska posestva.[2]

„Dat. Verone non. Maii“.[3] — *„Ea que rationabili.“*

[Izvirna listina v Mestni knjižnici v Vidmu. — Kehr, Papsturkunden in Friaul (Nachrichten der k. Ges. der Wiss. zu Göttingen. Phil.-hist. Kl., 1899, str. 273—274, št. 12.)]

Št. 724.

1186, dne 5. julija. Koper.

Koprski župan Almerik *[„Almericus Justinopolitanae civitatis potestas“]* ter svetovalci *[consules“]* Litifred, Ivan, Seracen in Leon podelé z dovoljenjem svoje občine *[„de voluntate et consensu communis nostrae civitatis“]* cerkvi sv. Marije v Kopru in ondotni škofiji[4] občinska posestva v Loparu,[5] v Padeni,[6] v „Pillo Roveredi“[7] in na Rižanskem otoku[8] z vsemi priteklinami ter tisoč kampov[9] vinogradov *[„... videlicet de Luparo, de Padena et de Pillo Roveredi ac de insula Risani cum omnibus suis pertinentiis in integrum et de mille campis vinearum in finibus nostris“]* pod pogojem, da naj škof in njegovi nasledniki imajo in izkoriščajo vsa ta posestva za svojo mizo *[„ad utilitatem suae mensae“];* ne smejo pa jih prodati, podeliti, dati v fevd ali pa se jih na kak drug način iznebiti. Ako bi kdaj kaka oseba kaj storila zoper to daritev ter jo hotela prelomiti, obljubijo v svojem imenu in v imenu svojih dedičev, da jo (daritev) hočejo pred vsemi ljudmi varovati in braniti. Ako bi je ne mogli ali pa ne hoteli varovati in braniti, obljubijo to, kar se je pokončalo, na istem mestu povrniti tako, kakor bodo cenili pametni ljudje. Ako bi ne hoteli povrniti škode, se zavežejo, da plačajo svojemu škofu sto liber najboljšega zlata.

Dalje obljubijo prepustiti rečeni cerkvi desetine od svojega olja[10] *[„decimationes nostri olei“],* katerega bi jim Bog dal vsako leto; vendar

[1] Gl. št. 548.

[2] Ta listina ima isto vsebino in skoraj iste besede, kakor listini pod št. 153 in 548.

[3] Zarad letnice glej opázko pod št. 717.

[4] V Kopru nahajamo škofe že v 6. in 8. stoletju. Pozneje ni bilo v rečenem mestu škofije. Najbrže je bilo uboštvo krivo, da so tržaški škofje nadzorovali tudi Koprsko škofijo. Leta 1186. je imel Koper zopet svojega škofa. Iz zgoraj omenjene listine je razvidno, kaj je storila Koprska občina, da bi svojemu škofu pomnožila dohodke.

[5] Lopar, vas v Pomjanski občini blizu Marezig.

[6] Padena, vas v Piranski občini blizu Kort.

[7] „Pillum Roveredi“ je, kakor Kandler trdi, vas Bric, ki se nahaja severovzhodno od Momjana v Bujskem okraju.

[8] „Insula Risani“ je gora Sermin pri izlivu reke Rižane v morje.

[9] Tisoč kampov je 549 avstrijskih oralov.

[10] Ta desetina olja se omenja tudi pod št. 863.

ne smejo škof in njegovi nasledniki teh desetin dati v fevd ali pa jih na kak drug način odtegniti svoji mizi.

O teh daritvah sta se sestavili dve enaki listini; eno naj ima škof, drugo pa Koprska občina [„*commune nostrae civitatis*"].

Med prisotnimi se tudi omenjajo: „*Dominicus diaconus et decanus praefatae civitatis Justinopolitanae, Bernardus arcidiaconus, Bonifacius magister scolarum, Venerius diaconus et thesaurarius, Germanus sacerdos, Albinus sacerdos, Petrus sacerdos, Justus diaconus, Martinus subdiaconus, Joannes et Joannes subdiaconi, Petrus Petolus cappellanus, Randolfus judex dicte civitatis Justinopolitanae, Mengotius judex, Adalperius notarius, Ermanus major et alii quamplures.*"

„*Ego Almericus Justinopolitanae civitatis notarius interfui et de praecepto praedicti potestatis et consulum ac comunis hanc cartulam manu propria scripsi.*"

„*Regnante domino nostro Federico piissimo imperatore, anno domini MCLXXXVI., indictione IV., mensis Julii quinto die intrante. Actum in civitate Justinopolitana in majori ecclesia.*"

[Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1186.]

Št. 725.

1186, dne 17. avgusta. Enns.

Štajerski vojvoda Otokar (VI.) določi za svojega naslednika avstrijskega vojvoda Leopolda (V.), svojega sorodnika, ter dovoli svojim ministerialom, da smejo vstopiti v nekatere samostane in jim podeliti svoje dohodke. Med dotičnimi samostani se tudi navajata Vetrinjski [„*Uitringe*"] in Žiški [„*Uallis sancti Johannis Sitse*"].

Med pričami se tudi omenjata: „*... Heinrich Pris, Albreht de Wihslberch, ...*"

„*Acta sunt hęc anno dominicę incarnationis millessimo centesimo octuagesimo sexto, indictione quarta, concurrentium secundo, sexto decimo kalendarum Septembrium, die dominica, luna XXVIII., in monte sancti Georgii apud Anesim forum.*"

[Izvirna listina v Deželnem arhivu v Gradcu. — Hormayr, Archiv f. Süddeutschland, II, 253. — Mon. Boica, XXVIIIb, 253, št. 26. — Muchar, Gesch. v. Steiermark, IV, faksimile v prilogi. — Urkb. des Landes ob der Enns, II, 399, št. 272. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 651, št. 677. — Schwind u. Dopsch, Ausgewählte Urkunden zur Verfassungsgesch., 20—22, št. 13.]

Št. 726.

1186, dne 17. avgusta.

Štajerski vojvoda Otokar je volil vse svoje dedno posestvo avstrijskemu vojvodu Leopoldu (V.). Nato je cesar Friderik temu prepustil Štajersko vojvodino.[1]

[1] Glej tudi št. 725.

Contin. Zwetl. altera ad a. 1186 (MG. SS., IX, 543): „Dux Styrensis omnem hereditatem suam testatus est Liupoldo duci Austrie; imperator etiam terram et ducatum sibi ipsius contradidit."

Hermanni Altahensis Annales ad a. 1187 (MG. SS., XVII, 385): „Otacher dux Styrie lepre morbo prepeditur; ducatum Styrie, munitiones, predia et omnes ministeriales cognato suo duci Liupoldo Austrie reliquit."

Contin. Claustroneoburg. ad a. 1121 (MG. SS., IX, 612): „Iste Leupoldus (sc. filius Heinrici ducis) fuit primus qui possedit Stiriam cum Austria dictusque est dux Austrie et Stirie."

Št. 727.

1186, dne 5. septembra. Oglej.

Engelbert, grof goriški in odvetnik Oglejske cerkve [*„Engelbertus comes de Goricia Aquilegensis ecclesie advocatus"*], izjavlja, da je delal krivico Belinjskemu samostanu in zato je z Witmarjem, opatom Belinjske cerkve [*„cum Vitemaro Beliniensis ecclesie abbate"*], končal prepir zarad neke gore pri Korminu in zarad ondotnih desetin [*„de monte quodam apud Cremons et de decimis eiusdem montis"*], kar je storil soglasno s svojima sinovoma Majnhardom in Engelbertom. Tudi obljubi zase in za svoje dediče, da se ne bode več pritoževal zarad rečene gore in zarad desetin. Ako bi vendar to storil, mora plačati 30 mark čistega srebra, in sicer polovico samostanu, polovico pa v blagajnico oglejskega patriarha.

Med drugimi je bil tudi prisoten *„Wernardus archidiaconus de Villaco"*.

„Anno dominicae incarnationis millesimo C octuagesimo sexto, indictione quarta, quinto die Septembris ... Actum est Aquilegie in patriarchali palatio."

[Prepis v Kapiteljskem arhivu v Vidmu. — Rubeis, Mon. eccl. Aquil., col. 651 (odl.). — Joppi v Archeografo Triestino, XI (1885), 389, št. 8.]

Št. 727a.

(1186 ali pa 1187) dne 12. septembra. Verona.

Papež Urban III. piše koprski duhovščini in ljudstvu [*„clero et populo Iustinopolitano"*], da jih je pred kratkim razveselil s škofijsko stolico ter jim poslal izvoljenega škofa, ki naj se posveti [*„nuper vos fecerimus cathedrali sede gaudere et electum ad vos ... transmiserimus consecrandum"*]. S tem pa ni hotel škodovati Oglejski cerkvi in zato naj se tisti, ki bi bil v njih cerkvi izvoljen, prezentira oglejskemu patriarhu[1] [*„electio illius, qui pro tempore in vestra ecclesia electus fuerit, Aquileiensi patriarche presentari debeat"*].

[1] Cfr. št. 708.

„Dat. Verone, II. id. Septembr.“ — „Sic Romana ecclesia.“

[Izvirna listina v Čedadskem muzeju. — Kehr, Papsturkunden in Friaul (Nachrichten der k. Ges. der Wiss. zu Göttingen. Phil.-hist. Kl, 1899, str. 274, št. 13.)].

Št. 728.

1186, dne 24. oktobra. Sv. Lovreč.

Istrski grof Adalbert *[„(coram) Adalperto comite Istrie“]* razsodi prepir med občino Svetlovreško[1] in sinovi rajnkegà Adalburna zarad zemljišč, ribištva in drugih pravic Kalisetskega gradú[2] *[„castri de Caliseto“]*.

„Anno ab incarnatione domini nostri Jesu Christi millesimo centesimo octuagesimo sexto, die mensis Octobris vigesimo quarto, indictione quarta. Actum in castro S. Laurentii in ecclesia majori.“

[Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1186.]

Št. 729.

1186. Solnograd.

Solnograški nadškof Adalbert podeli samostanu sv. Petra v Solnogradu neko posestvo v Unkenu.[3]

Med pričami se tudi omenja *„Chunradus de June“*.

„Actum est in civitate Salzburgensi anno domin. incar. MCLXXXVI., anno vero pontificatus nostri et consecrationis XVIII., indict. IIII.“

[Meiller, Salzb. Reg., 146, št. 24. (extr.)]

Št. 730.

1187, dne 22. januarja. Pilštanj.

Krški škof Dietrik (I.) naznanja, da je Wolfing iz Kapfenberga del fevda, katerega je imel od Krške cerkve v Rovih[4] *[„Rohorbach“]*, prepustil bratom kartuzijanskega reda v dolini sv. Ivana[5] *[„fratribus ordinis Carthusiensis in Valle sancti Iohannis“]*. Ker je pa (Wolfing) mogel ta fevd bratom odstopiti le do svoje smrti, je on (škof) vsled prošenj papeža Lucija (III.), solnograškega nadškofa Alberta in rečenih bratov po nasvetu svoje duhovščine in svojih ministerialov podelil omenjeni fevd samostanu za večne čase.

[1] Sv. Lovreč Pazenatiški, vas v Istri v Vrsarski občini.

[2] „Castrum de Caliseto“ je dobila rodovina Giroldi iz Pulja v fevd od tržaških škofov. Po tej rodovini so potem začeli Italijani kraj imenovati Geroldia, Hrvatje mu pravijo Gradina. Nahaja se v Vrsarski občini.

[3] Unken, vas poleg Saale na Solnograškem.

[4] Rovi, vas jugozahodno od Konjic na Štajerskem.

[5] Samostan sv. Ivana v Žičah.

Med pričami se tudi omenjajo: „... *Pertholdus de Schalake, . . Pero Syticensis abbas, Willehalmus prior de Gyriowa, . .*“

„*Dat. anno incarnationis dominice MCLXXXVII., indictione V., XI. kalend. Febr., actum Pilstein.*“

[Izvirna listina v Deželnem arhivu v Gradcu. — Pez, Thesaur. anecdot., VIb, 43, št. 61. — Frölich, Diplom. Styriae, II, 66, št. 8. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 658, št. 683. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 252, št. 336.]

Št. 731.

1187, dne 11. aprila. (Trst.)

Gerold iz Pulja *[„Giroldus de Pola“]*, vazal Tržaške škofije, je prišel pred tržaškega škofa Henrika *[„Henrico episcopo Tergestino“]* ter mu pokazal neko listino, obsegajočo pogodbe in dogovore, katere sta z njegovim (Geroldovim) dovoljenjem sklenila brata Adalburn in Kadul iz Sv. Lovreča *[„inter Adalburnum et Cadulum de Sancto Laurentio fratres“]* z ondotno občino zastran mej in pravic gradú pri sv. Lovreču,[1] katerega sta dobila rečena brata od njega (od Gerolda) v fevd. Ob enem je Gerold prosil škofa, da bi blagovolil potrditi te pogodbe in dogovore na korist svoji cerkvi. Ko je škof videl listino ter se prepričal o njeni vsebini, je potrdil dotične pogodbe in dogovore, v kolikor ne bi bili v škodo pravicam njegove cerkve.

„*Anno domini MCLXXXVII., indictione V., die vero undecimo mensis Aprilis in palatio episcopatus.*“

[Prepis v Škofijskem arhivu v Trstu. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1187.]

Št. 732.

1187, dne 26. maja. Verona.

Papež Urban III. potrdi Admontskemu samostanu med drugim posestvo na Radeljnu *[„predium ad Radelach“]*, potem cerkev in faro sv. Marije s posestvom v Jarenini *[„ecclesiam sancte Marie et parrochiam cum predio, quod vocatur Iaringen inferius“]*, dalje desetinski dvor pri Vrbskem jezeru, katerega je podelil solnograški nadškof Konrad II.[2] *[„ex dono Chunradi II. archiepiscopi curtem decimalem ad Wertse“]*, ter posestvo v Leuzensdorfu[3], katero je dobil po zameni za posestvo na Radeljnu *[predium Lovcensdorf, quod per concambium pro predio Radelach acquisistis“]*[4].

---

[1] Sv. Lovreč Pazenatiški, vas v Vrsarski občini v Istri.

[2] Gl. št. 495.

[3] Leuzensdorf (Lovcensdorf) se je zvalo nekdaj predmestje Lend v Gradcu na Štajerskem.

[4] Skoraj ista vsebina, kakor pod št. 523 in 703.

„Datum Verone, . . . VII. kalendas Iunii, indictione quinta, incarnationis dominice anno MCLXXXVII., pontificatus vero domini Urbani pape III. anno secundo.“

[Cod. št. 475 iz 13. stoletja v Admontu. — Pez, Thesaur. anecdot., IIIc, 674, št. 6. (odl.). — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 659—666, št. 684.]

Št. 733.

1187, dne 1. oktobra. Gutenberg.

Štajerski vojvoda Otokar naznanja, da je plemeniti Liutold iz Gutenberga prepustil del svojega imetja svojima hčerama Kunigundi[1] in Gertrudi proti temu, da sta se te dve odrekli pravici do patronata pri cerkvi sv. Dionizija in do 50 kmetij v nekaterih, imenoma naštetih krajih.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Růdolf de Rase, Hawart de Ivn, Haidenrich de Grifen.“*

„Anno incarnationis dominice millesimo centesimo octogesimo septimo, sedente in apostolica sede papa Vrbano, imperatore Friderico, antistite provincie eiusdem Alberto, duce Otacharo, in kalendis Octobris, actum est in castro Gůtenberch.“

[Izvirna listina v Deželnem arhivu v Gradcu. — Frölich, Dipl. Styriae, I, 18, št. 11. — Caesar, Ann. Styriae, I, 790, št. 71. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 667, št. 685]

Št. 734.

1187, dne 1. oktobra. Gutenberg.

Štajerski vojvoda Otokar naznanja, da si je plemenita matrona Elizabeta iz Gutenberga v navzočnosti svojega soproga Liutolda, svojih hčera Kunigunde in Gertrude ter svojih zetov Viljema (iz Vovber) in Herranta (iz Wildona) pridržala pravico, da lahko uporabi nekatera svoja posestva v korist svoje duše.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Rudolf de Rase, Hawart de Ivn, Heidenrich de Grifen.“*

„Anno incarnacionis dominice millesimo centesimo octogesimo septimo, sedente in apostolica sede Vrbano, imperatore Friderico, antistite provincie eiusdem Alberto, duce Otacharo, in kalendis Octobris actum est in castro Gutenberc.“

[Izvirna listina v Deželnem arhivu v Gradcu. — Frölich, Dipl. Styriae, I, 28, št. 16. — Caesar, Ann. Styriae, I, 791, št. 72. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 668, št. 686.]

[1] Ta Kunigunda je bila soproga vovbrskega grofa Viljema III.

Št. 735.

1187, dne 15. decembra. Lipnica.

Solnograški nadškof Adalbert potrdi Admontskemu samostanu pravico do cerkve sv. Valpurge v Liesinški dolini [*„ecclesia sanctę Waltpurgis in Liesnich“*], katero sta na svojem posestvu utemeljila plemenita Trdoslav[1] in njegova soproga Slava [*„ex nobili prosapia ortus Tridizlav cum uxore sua Zlawa eandem ecclesiam in honore beatę Waltpurgis in predio suo fundaverunt“*] in katero sta rečenemu samostanu podelila Ulrik, duhovnik pri sv. Martinu v Hartbergu, in Rajnbert, duhovnik pri sv. Martinu v Lipnici.

Med pričami se tudi omenjata: *„. . . . Ekkehardus prepositus de Solio, . . . Meinhalmus archidiaconus de Volchinmarcht, . . .“*

„. . . in conventu capituli sui apud Libniz XVIII. kalendas Januarii habiti anno incarnationis domini MCLXXXVII., indictione V.“

[Iz izvirne listine nadškofa Adalberta z dne 7. junija 1188., ki se nahaja v Admontu. — Pez, Thesaur. anecdot., IIIc, 721, št. 42. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 674, št. 690. — Wichner, Gesch. v. Admont, II, 223, št. 78.]

Št. 736.

1187 (po 11. aprilu). Oglej.

Oglejski patriarh Gotfrid potrdi po zgledu svojih prednikov Peregrina[2] in Ulrika[3] proštu Hartnidu in kanonikom Krške cerkve en dvor v Ogleju tik trga [*„curtem in Aquilegia iuxta forum sitam“*]. Tudi jih oprosti mitnine, pobrežnine in vsake terjatve od tovorov [*„thelonei atque ripatici inmunitatem et omnem exaccionem saumarum“*], katere bi njih ljudje spravljali za nje in za njih sirotišnico [*„hospitale pauperum“*] in od katerih je treba pri Klužah in Ogleju [*„apud Clusas et apud Aquilegiam“*] plačevati predpisano svoto.

Med pričami se tudi omenjajo: *„sub testimonio venerabilium episcoporum Popponis Pitinensis et I(ohannis) Emonensis atque Leutoldi Tergestini electi, . . .“*

„Actum Aquilegie, anno domini MCLXXXVII, indiccione V.“[4]

[Krška kopialna knjiga, št. II, f. 27', v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 253, št. 338.]

---

[1] To ime se tudi omenja pod št. 281.
[2] Gl. št. 108.
[3] Gl. št. 501.
[4] Dne 11. aprila je bil v Trstu še škof Henrik (gl. št. 731), kateremu je nato sledil škof Liutold. Peta indikcija je trajala do 1. septembra leta 1187.

Št. 737.

1187.

Šentpavelski samostan, hoteč podpirati križarje, dá Otonu iz Trušenj 62 mark za posestvo Sekožen[1] ter ga jim prepusti kot milodar. [*„Anno MCLXXXVII pro motione cruciferorum domino Ottoni de Truhsen dedimus LXII marcas pro predio quod vocatur Zecazen; hoc etiam ad elemosinam ordinavimus."*]

Priče: *„Cholo, Gotfridus, Albertus, Chunr(adus) fratres eius (sc. Ottonis de Truhsen), . . ."*

[Cod. trad. S. Pauli, c. 76 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 56 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 502, št. 1335]

Št. 738.

1187.

Freisinški škof Oton II. zamenja s samostanom v Scheftlarnu nekatera posestva.

Med pričami se tudi omenja *„Fridericus sanctorum Primi et Feliciani prepositus."*[2]

„Actum est anno dominice incarnationis MCLXXXVII., anno vero domini Ottonis Frisingensis episcopi III."

[Cod. trad. Scheftlar. v Državnem arhivu v Monakovem. — Meichelbeck, Hist. Frising., Ib, 569, št. 1363. — Zahn, Cod. dipl. Austro-Fris., I, 119, št. 121 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXI).]

Št. 739.

(Med letom 1187. in 1190.)

Oglejski patriarh Gotfrid potrdi, da je Ulrik iz S. Giorgio[3] podelil Milštatski cerkvi tri kmetije.

Med pričami se tudi omenjajo: *„. . . Liutoldus Tergestinus episcopus, . . . Cholo de Vinchenstaine, Gerbertus de Veterona, . . ."*

Datum manjka.[4]

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 507, št. 1349.]

Št. 740.

(Med letom 1187. in 1196.)

Friderik, kanonik freisinški in prošt na Otoku [*„Fridericus canonicus Frisingensis ecclesie et prepositus in Wertse"*], podeli svojo služabnico in pet njenih otrok Freisinški cerkvi.

---

[1] Sekožen je vas tik Drave vzhodno od Vuzenice na Štajerskem.
[2] Ta Friderik je bil prošt na Otoku poleg Vrbskega jezera.
[3] S. Giorgio, vas jugozahodno od Palmanove v Italiji.
[4] Med pričami imenovani Liutold je leta 1187. postal tržaški škof in leta 1190. se že omenja njegov naslednik Odalskalk.

Naštetih je več prič.

V istem času podari Gerwik, brat prošta Friderika, imenovani cerkvi tiste svoje ljudi, katere mu je prepustila njegova soproga Gerberga.

Naštetih je več prič.

Datum manjka.

[Cod. trad. Fris. v Državnem arhivu v Monakovem. — Hundt v Abhandlungen der hist. Cl. der bayer. Akad., XIVb, 98, št. 95 k letu „c. 1180". — Bitterauf, Traditionen des Hochstifts Freising, II, 553, št. 1781ab.]

Št. 741.

(Med letom 1187. in 1196.)

Freisinški škof Oton (II.) izda neko listino na korist bivšemu freisinškemu kanoniku Henriku Fertingu.

Med pričami se tudi omenja „... *Fridericus Wertsedinus prepositus* ..."

Datum manjka.

[Izvirna listina v Državnem arhivu v Monakovem. — Hundt v Abhandlungen der hist. Cl. der bayer. Akademie, XIVb, 102, št. 106 k letu „c. 1200".]

Št. 742.

(Med letom 1187. in 1189.)

Freisinški škof Oton (II.) podeli neki dvor svojim kanonikom.

Med pričami se tudi omenja „... *Fridericus prepositus Wertsensis* ..."

Datum manjka.

[Izvirna listina v Državnem arhivu v Monakovem. — Hundt v Abhandungen der hist. Cl. der bayer. Akademie, XIVb, 100, št. 101 k letu „c. 1187—1189".]

Št. 743.

(Med letom 1187. in 1200.)

Neki menih, ki je bil takrat vicedom v Brežah, odstopi Admontskemu samostanu neko posestvo.

Med pričami se tudi omenja „*Walbrun de Soune*".

Datum manjka.

[Cod. trad. IV, 295, nekdaj v Admontu. — Wichner, Gesch. v. Admont, II, 177, op. 10. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, II, 12, št. 18.]

Št. 744.

1188, dne 1. februarja. Čedad.

Guntram, grajski grof v Tolminu /„*Gundramus de Tulmin purgraf*"/, odstopi patriarhu G(otfridu) fevd, katerega je imel od njega, s

pogojem, da ga ta podeli gospodu P(eregrinu), proštu čedadskemu, ter razen tega tudi vse drugo, kar ima premičnin in nepremičnin.

Naštetih je več prič.

„Anno ab incarnacione domini MCLXXXVIII., primo die intrante Februario . . . Actum est in camino domini patriarche Civitate ea scilicet hora, cum iam dictus prepositus habebat contentionem cum domino patriarcha pro Alberone, qui quondam fuit gastaldio."

[Prepis v Čedadu (Guerra, Otium Forojuliense, IX, 113). — Nuovo archivio veneto, Nuova serie V., tomo X., parte 1 (1905) p. 51.]

Št. 745.

1188, dne 28. marca. Ptuj.

Solnograški nadškof Adalbert potrdi samostanu v Formbachu neko vinsko desetino.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Ekkehartus prepositus ecclesie sancte Marie in Solio, . . . Albertus de Petaw plebanus, . . . Ludovicus de Petovia, . . ."*

„Acta sunt hec feliciter apud Petoviam V. kalend. Aprilis, . . . anno pontificatus domini Alberti XX., dominice vero incarnacionis anno MCLXXXVIII., indict. VI."[1]

[Mon. Boica, IV, 140, št. 11.]

Št. 746.

1188, dne 30. marca. Ptuj.

Solnograški nadškof Albert osvobodi novine v podnožju planine, Freiland[2] imenovane, in pa ondotno cerkev od jurisdikcije sosednje fare.

Med pričami se tudi omenja *„Ekehardus prepositus" (sc. de Solio).*

„Acta sunt hec feliciter apud Petouiam, III. kalend. Aprilis, . . . anno pontificatus domini Alberti XX., dominicę vero incarnationis anno MCLXXXVIII., indictione III."

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 670, št. 687. — Wichner, Gesch. v. Admont, III, 548. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 255, št. 340.]

Št. 747.

(1188) dne 11. maja. Weiz.

Plemeniti Liutold iz Gutenberga odstopi pred svojim odhodom na križarsko vojno pravico do patronata pri cerkvi sv. Dionizija Gösskemu samostanu.

---

[1] Zastran datiranja glej Meiller, Salzb. Reg., str. 149, št. 36.

[2] Freiland, neka planina severozahodno od Deutsch-Landsberga na Štajerskem.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Comes Ůlricus de Hunenburch et filius eius comes Willehelmus, . . . Fridericus de Pettŏwe . . .“*

„Siquidem hec gesta sunt V. idus Maii, in basilica beati Thome martiris (sita in villa que dicitur Uuides, anno incarnationis dominice MCLXXXVIII.“).[1]

[Izvirna listina ali pa istočasni prepis v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 671, št. 688.]

Št. 748.

1188, dne 11. maja. Weiz.

Liutold iz Gutenberga prepusti Gösskemu samostanu vas Romatschachen *[„villa Ramarshachen“]* ter en dvor pri Sv. Dioniziju.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Comes Vlricus de Huneburch et filius eius comes Willehelmus, . . . Fridericus de Pettowe . . .“*

„Siquidem hec gesta sunt V. idus Maii in basilica beati Thome martiris sita in villa que dicitur Widis. Anno incarnacionis dominice millessimo CLXXXVIII., presidente apostolice sedi Clemente, imperatore Friderico crucis Christi peregrino, antistite provincie Alberto, duce terre Otakaro.“

[Izvirna listina ali pa istočasni prepis v Deželnem arhivu v Gradcu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 672, št. 689.]

Št. 749.

(1188) dne 2. avgusta. Krungelsee.

Štajerski vojvoda Otokar podeli Admontskemu samostanu kapeli sv. Petra in sv. Jakoba v Ljubnu.[2]

Med pričami se tudi omenjajo: *„ . . . de ministerialibus ducis Richerus de Marchpurch et filius eius Richerus, . . . Otto de Sibineke et frater eius Thomas, . . . Wulfinch de Hekinberch . . .“*

„Huius donationis aput Chrungilse super reliquias sancti Blasii facte IIII. nonas Augusti.“

[Cod. trad. Admont., IV, 291, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 677, št. 691.]

Št. 750.

1188, dne 2. avgusta. Krungelsee.

Štajerski vojvoda O(tokar) naznanja solnograškemn nadškofu A(dalbertu), da je podelil Admontskemu samostanu kapeli sv. Petra in sv. Jakoba pri Ljubnu *[„apud Livben“].*

[1] Listina je na vseh straneh obrezana. Tisti del datuma, ki je v oklepih, je tudi odrezan. Da je bila listlua izdana leta 1188. dne 11. maja v Weizu, kažejo imena prič, ki so iste, kakor pod št. 748.

[2] Kapela sv. Petra je nad Ljubnom in kapela sv. Jakoba v Ljubnu na Gorenjem Štajerskem.

Med pričami se tudi omenjajo: „... *de ministerialibus meis Richerus de Marchpurch et filius eius Richerus, ... Otto de Sibeneke et frater eius Thomas, ... Wulfinch de Hekinberch* ...“

„*Huius donationis apud Chrungilse ... Actum anno incarnationis domini MCLXXXVIII., indictionis VI., IIII. nonis Augusti.*“

[Izvirna listina nekdaj v Admontu, sedaj prepis v Deželnem arhivu v Gradcu. — Pez, Thesaur. anecdot., IIIc, 756, št. 67. — Caesar, Ann. Styriae, I, 792, št. 73. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 678, št. 692. — Wichner, Gesch. v Admont, II, 225, št. 79.]

Št. 751.

(1188, dne 2. avgusta). Krungelsee.

Štajerski vojvoda Otokar, prišedši v Krungelsee, opusti Admontskemu samostanu tisti letni davek po Aniški dolini, ki se je zval „purgervverch“.

Med pričami se tudi omenja „*Ortolfus de Conviz*“.

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., IV, 275. — Pez, Thesaur., anecdot. IIIc, 754, št. 65. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 679, št. 693. — Wichner, Gesch. v. Admont, II, 180. št. 15.]

Št. 751a.

(1188–1190) dne 28. novembra. Lateran.

Papež Klement III. potrdi po zgledu papežev Aleksandra III.[1], Lucija III. in Urbana III.[2] samostanu sv. Marije pri Ogleju njegova posestva.[3]

„*Dat. Lateran. III. kal. Decemb.*“ — „*Eterni regis talamum.*“

[Izvirna listina v Mestni knjižnici v Vidmu. — Kehr, Papsturkunden in Friaul. (Nachrichten der k. Ges. der Wiss. zu Göttingen. Phil.-hist. Kl., 1899, str. 276, št. 16.)]

Št. 752.

1188, dne 14. decembra.

Takrat je umrl Bertold (III.), grof iz Andechsa ter mejni grof istrski. Omenja se med ustanovniki Diessenskega samostana. S svojo prvo soprogo Hedviko je imel sina Bertolda (IV.), vojvoda meranskega, ter hčer Matildo, ki je bila omožena z goriškim grofom (Engelbertom III.). Z drugo soprogo Liutgardo, ki je bila hči danskega kralja Svena (III.) in njegove soproge Adele, je imel sina Popona, ki je bil prošt v Bambergu, ter hčer Berto, opatico v Gerbstedtu.[4]

[1] Gl. št. 548.
[2] Gl. št. 723a.
[3] Skoraj iste besede kakor v listinah št. 153, 548 in 723a.
[4] Gerbstedt, mestice severovzhodno od Eislebena na Saškem.

Notae Diessenses ad a. 1188 (MG. SS., XVII, 325): „Anno incarnationis dominicae 1188, 19. Kal. Ianuarii Berhtoldus marchio de Andehs obiit“.

De fundatoribus mon. Diessensis, I (MG. SS., XVII, 328): „Berhtoldus marchio“.

Ibid. II (l. c.): „Bertoldus marchio Ystrie, Haedwigis uxor eius genuerunt Bertoldum ducem Meranie, Popponem episcopum Babenbergensem et Machthildem cometissam Coricie“.

Ibid. III (l. c. p. 330): „Anno gracie 1188. Pertoldus marchio Ystrie, filius Pertoldi comitis, obiit, sepultus in capitulo[1] (sc. monasterii Diessensis).“

Ibid. IV (l. c. p. 330): V Diessenskem samostanu sta bila med drugim pokopana „Marchyo Berhtoldus coniunx Hadwigis“.

Ibid. V (l. c. p. 330): „Marchio Bertholdus de Andechs, Hedwigis uxor eius“.

Genealogia Wettinensis (MG. SS., XXIII, 228): „. . . quinta Adela (sc. filia Conradi marchionis Misnensis) copulatur regi Danorum Suenoni, qui genuit ex ea Lucardem, quam duxit Bertoldus marchio de Bavaria; qui cum genuissent Popponem Bavenbergensem prepositum et Bertam Gerbestadensem abbatissam, consensu episcoporum propter notam adulterii separantur“.

Necrologium capituli s. Petri Bamberg. ad id. Dec. = 13. dec. (Jaffé, Biblioth. rer. Germ., V, 560): „Bertholdus marchio ob“.

Št. 753.

1188. Villa, quae dicitur Petra.

Oglejski patriarh Gotfrid potrdi pravice opatije v Možnici.

Med pričami se tudi omenjata: „. . . *Liutoldus Tergestiensis (episcopus), . . . Meinardus iunior advocatus . . .*“

„*Anno domini MC. octuagesimo octavo, indictione sexta.*“

[Rubeis, Mon. eccl. Aquil., col. 633 (extr).]

Št. 754.

1188, Oglej.

Oglejski patriarh Gotfrid naznanja, da sta se poravnala belinjski opat Witmar in pa njegov (patriarhov) fevdnik, Štefan iz Devina [*„Stefanus de Duino“*], ki je opata napadal in vznemirjal zarad lastnine Belinjske cerkve v vasi, Meretto imenovani [*„in villa, quae dicitur Melaretum“*]. Pogodila sta se namreč tako: Rečeni opat je dal Štefanu tisto desetino, katero je Bertold iz Fojane [*„Bertoldus de Flojano“*] proti letni najemnini imel od omenjene cerkve; tudi mu je odštel nekoliko mark ter dovolil, da dobi od Belinjske cerkve kak drug izpraznjen fevd. Imenovani Štefan se je pa s svojo soprogo Adelmudo in s svojimi navzočnimi sinovi Kononom, Odalskalkom, Henrikom in Hugonom odpovedal vsem pravicam do zgoraj navedene lastnine. [*„Stefanus autem pariter cum uxore sua Adelmota et filiis, Conone videlicet et Vo-*

[1] „Capitulum“, soba, v kateri so se menihi zbirali.

scalco, Henrico et Ugone tunc praesentibus, resignavit, dedit atque concessit eidem abbati et ecclesiae suae, si quid juris in praefata proprietate habebat."] Ne on in ne njegovi dediči ne smejo zarad rečene lastnine nadlegovati Belinjske cerkve.

Med pričami se tudi omenja *„Dominicus sacerdos de Sancto Johanne."*

„Actum Aquilegiae in majori curia, anno ab incarnatione domini MCLXXXVIII., indictione VI."

[Rubeis, Mon. eccl. Aquil., col. 633.]

Št. 755.

Nepristno.[1]

(Med letom 1188. in 1204.)

Bertold (IV.), vojvoda dalmatinski in mejni grof istrski *[„Pertoldus dei gratia dux Dalmatie, marchio Istrie"]*, potrdi to, kar je njegov oče, mejni grof Bertold (III.), podelil bratom kartuzijanskega reda v dolini sv. Ivana[2] *[„in Valle sancti Johannis"]*. Določil je namreč (Bertold III.), da naj menihi dobivajo vsako leto v Slovenjem Gradcu *[„in Windiskin Graez"]* po dva modija žita in po deset mer sladja *[„duos modios de frumento, decem mensuras de bracio"]*. Potem jih je osvobodil colnine *[„theloneum"]* od vseh njih stvari, katere bi tam prodali ali pa kupili. Dalje jih je oprostil vsakega davka od stvari, katere bi vozili tja ali pa nazaj. Tudi je ukazal, da ne sme nihče od njih zahtevati kake colnine ali pa kakega davka v njegovem trgu Kamniku *[„in foro suo Steun"]*.

Med pričami se tudi omenjata: *„Engilbert de Vrisperc, . . . Witego de Lileginberch . . ."*

Datum manjka.[3]

[Panarejena listina iz začetka 13. stoletja v Državnem arhivu v Gradcu, — Frölich, Dipl. Styriae, II, 87, št. 22. — Pez, Thesaur. anecdot., VIb, 64, št. 108. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 706, št. 718 k letu „c. 1190". — Trstenjak v Kresu, I, (1881), str. 129. — Schumi, Urkb. f. Krain, I, 136, št. 155 k letu „c. 1190".]

Št. 756.

1189, dne 15. aprila.

Takrat se je ccsar Friderik I. z mnogobrojnimi četami odpravili iz Hagenaua na pot proti Sveti deželi. Dne 11. maja je zapustil Rezno in dne 24. maja je prišel na Ogrsko. Med križarji so bili tudi mejni grof

[1] Zahn (l. c. p. 707) trdi, da je ta listina nepristna.
[2] To je v Žičah.
[3] Leta 1188. je umrl mejni grof Berlold III., leta 1204. pa vojvoda Bertold IV.

istrski Bertold, s Koroškega in iz Marke pa Liutold iz Waldsteina in Adalbert iz Višnje gore.

Ansberti Historia de exped. Friderici imp. ad a. 1189 (Fontes rer. Austr., Script., V, 15, 16): „. . . V. idus Mai movit (Fridericus) a Ratispona cum exercitu . . . a Wienna civitate profectus terram Ungaricam, que extra portas dicitur, IX. kal. Iunii cum exerc tu domini intravit et in planicie camporum . . . iuxta Bosonium urbem castra metati per quatuor dies ibi consederunt . . . In predicta igitur camporum latissimorum mansione computati sunt . . . dux Dalmatiae idemque marchio Istriae Pertholdus, . . . de Carinthia et Marchia: Luitoldus de Waldstein, Adilbertus de Wihssilbach . . .“

Ann. Marbac. ad a. 1189 (MG. SS., XVII, 164): „In octava pasche, id est 17. kal. Mai. nostrates illud felicissimum iter arripuerunt, et imperator de Hagenowe se movit“.

Contin. Zwetl. altera ad a. 1189 (MG. SS., IX, 544): „Fuerunt autem in comitatu eius (sc. imp. Friderici) principes . . . dux Meranie . . . “

Burchardi et Cuonradi Urspergensium Chronicon ad a. 1187 (MG. SS., XXIII, 360): „Fuerunt autem in exercitu imperatoris isti principes et barones: . . . dux Bertholdus Meraniae . . . “

Št. 757.

1189, dne 20. aprila.

Krški škof Dietrik (I) podeli cerkvi sv. Ivana Evangelista[1] nekoliko njiv.

Med pričami se tudi omenjata: „. . . *Hartnidus de Scalahc, . . . V̊lscalcus iunior de Rabensperhc, . . .*“

„*Actum anno ab incarnatione domini MCLXXXVIIII., indict. VII., XII. kalend. Mai.*“

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 256, št. 342.]

Št. 758.

1189, dne 20. maja. Gradec.

Štajerski vojvoda Otokar (VI.) podeli podložnikom Milštatskega samostana v kraju, San Foca[2] imenovanem, iste pravice gledé paše in uporabljanja lesa, katere imajo njegovi (vojvodovi) ljudje v Cordenonsu.

Med pričami se tudi omenjata: „. . . *Riherus de Marhpurch, . . . Ortulfus de Gvnewiz, . . .*“

„*Datum est autem hoc (privi)legium in Graz anno MC. octogesimo nono, tercio X. kalend. Iunii.*“

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — Ludewig, Reliquiae manuscript., IV, 176. — Caesar, Ann. Styriae, I, 732. — Valentinelli, Diplomat. Portusnaonense, str. 3 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXIV). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 509, št. 1356.]

[1] Ta cerkev sv. Ivana Evangelista je jugozahodno od Strassburga na Koroškem.
[2] San Foca, vas severno od Pordenona na Furlanskem.

Št. 759.

1189, dne 22. junija. Strassburg.

Krški škof Dietrik (I.) podeli cerkvi na Lorenzenbergu[1] neki mlin poleg Motnice v Micheldorfu[2] ter dobi zato osem kmetij v tej vasi. Med pričami se tudi omenja *„Hermannus de Bresingen senior"*.

„Act. anno domini MCLXXXVIIII., indict. V. Dat. in Strazpurc, X. kalend Iulii."

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 256, št. 343.]

Št. 760.

1189, dne 25. julija. Breže.

Grof Adalbert iz Bogena zastavi solnograškemu nadškofu Adalbertu Krški grad z vsemi pripadajočimi posestvi [*„castrum Gurkenelt cum tota dominicatura"*] za 700 mark preiskanega srebra [*„examinati argenti"*], katere je natehtal rezenski penezokovec Gozwin. Ako grad še ne bi bil rešen o božiču čez dve leti, naj si nadškof in grof izvolita po pet zanesljivih in nepristranskih mož, kateri naj prisežejo. da hočejo vestno razsoditi, koliko naj nadškof še doplača grofu, da postane grad z vsemi posestvi lastnina Solnograške cerkve. Ako bi se teh deset mož ne moglo zediniti, naj se odstranijo vsi sumljivi, dokler ne ostaneta dva. Ako bi se tudi ta dva ne mogla pogoditi, naj se rečeno imetje zastavi Solnograški cerkvi za 800 mark preiskanega srebra, Med tem naj ostane grad do določenega časa (do božiča čez dve leti) v nadškofovi oblasti, dohodki tekočega leta in pa neslednjih dveh let (torej do božiča čez dve leti) naj pa pripadejo grofu. Ako bi ta določenega dne ne izplačal omenjene svote in ako bi se tudi posredovalci ne mogli zediniti, naj solnograški nadškof dobi tudi letne dohodke grajskih posestev, kateri se cenijo okoli 180 mark. Ako bi grof ali pa njegovi dediči po določenem času hoteli rešiti grad in posestva, naj plačajo 800 mark preiskanega srebra in pa 180 breških mark namesto dohodkov tistega leta. Ako bi pa to storili pred določenim časom, naj dajo Solnograški cerkvi 700 mark preiskanega srebra. Grof ne sme, dokler ne izplača določene svote, od svojih posestev ničesar dati v fevd ali pa zastaviti. Nazadnje postavita oba svoje fevdnike za poroke ter zagotovita, da se hočeta sama in tudi njih nasledniki vestno ravnati po sklenjeni pogodbi.

„Actum Frisaci anno MCLXXXVIIII. in festo beati Jacobi in presencia domini Ditrici Gurcensis episcopi, Pilgrini abbatis sancti Pauli, . . .

---

[1] Lorenzenberg, vas jugovzhodno od Brež na Koroškem.

[2] Micheldorf, vas jugovzhodno od Brež.

Eckehardi prepositi de Solio; in presentia nobilium Vlrici comitis de Huninburc, . . . Eberhardi de Tra, Berchtoldi de Salecka. — Interfuerunt etiam de ministerialibus ecclesiae Salzburgensis Fridericus de Petowa, . . . Rehwinus et Reginboto de Schellinberc, Pabo et Cunradus et Heinricus de June, . . . Ernist et Sigemarus de Bilstein, Ulscalcus et filius eius de Rabinsberc, . . . — Aderant quoque . . . Heinricus de Truchsine et filii eius Colo et Gotefridus, Richerus de Marburc et filius eius Richerus, Lupolt de Leumbach, . . . Ministerialęs de Pogin Bernhardus, Alramus et frater eius Gisilbertus de Gurniz, . . . Rudolfus castellanus de Riuinze, Ortolfus de Gurkeuelde et alii quam plures."

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — Hormayr, Archiv f. Süddeutschland, II, 256, št. 29. — Schumi, Urkb. f. Krain, I, 133, št. 152. — Neue historische Abhandlungen der bayer. Akademie, IV, 341—344.]

Št. 761.

1189, dne 10. avgusta. Gradec.

Štajerski vojvoda Otokar odstopi Runskemu samostanu nekatera posestva, katera je ta dobil od njegovega očeta Otokarja, mejnega grofa štajerskega.

Med pričami se tudi omenjata: „*. . . Chunradus plebanus de Marhpurch, . . . Leo de Ribniz . . .*"

„*Acta sunt Grace in civitate omnia ista anno dominicę incarnationis millesimo centesimo LXXXIX, indictione XII, IIII. idus Augusti, die videlicet sancti Laurentii.*"

[Izvirna listina v arhivu Runskega samostana. — Frölich, Dipl. Styriae, II, 16, št. 12 (odl.). — Caesar, Annales Styriae, I, 793, št. 75. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 684, št. 698.]

Št. 762.

1189, dne 25. avgusta. Pasov.

Pogodba med grofom Adalbertom iz Bogena in solnograškim nadškofom Adalbertom zarad Krškega gradu se še enkrat potrdi.[1] Soproga grofa Adalberta zagotovi, da grof ni nikdar podelil Krškega gradu ne njej in ne njenim otrokom. Grof priseže, da je rečeno posestvo polnomočno zastavil nadškofu. Mnogo solnograških ministerialov obljubi, da hočejo po nadškofovi smrti opozoriti njegovega naslednika, da naj se ravna po tej pogodbi; grofu ali pa njegovim dedičem hočejo pomagati, ako bi hoteli poplačati dolžno svoto.

Naštetih je več imen prisotnih gospodov.

„*Eodem anno (sc. 1189) Patavie proxima die post festivitatem sancti Bartholomei.*"

[Dostavek k listini pod št. 760. — Schumi, Urkb. f. Krain, I, 133, št. 152.]

[1] Gl. št. 760.

Št. 763.

1189, dne 12. septembra. Lateran.

Papež Klement III. potrdi samostanu pri Sv. Juriju (na Jezeru) med drugim tudi posestvo v Junski pokrajini *[„predium etiam in provincia Iuna"]*, potem pa še neko drugo zemljišče v isti pokrajini z vsemi podložniki razen štirih kmetij in štirih nevoljnikov. To zemljišče je samostanu dala (Perchkunta), hči Wichpurge, utemeljiteljice tega samostana.[1] *[„. . . alium fundum in eadem provincia Iuna cum omnibus familiis, exceptis quatuor mansis totidemque mancipiis, quem dedit vestro monasterio filia Wichpurch ipsius monasterii fundatricis."]*

„Dat. Laterani, . . . II. id. Septembr., indict. VIII., incarnationis dominice anno MCLXXXIX., pontificatus vero domni Clementis pape III. anno secundo." — „Prudentibus virginibus."

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 512, št. 1363.]

Št. 764.

1189, dne 20. decembra. Oglej.

Oglejski patriarh Gotfrid naznanja, da je nastal prepir med koprskim škofom Aldigerjem *[„Aldigerum Justinopolitanum episcopum"]* in Hermelindo, opatico samostana sv. Marije pri Ogleju, zarad desetin od olja in vseh drugih stvari v Izoli *[„super decimis de Insula tam olei quam aliarum rerum omnium"]*, katere je nekdaj kot fevd imel (goriški) grof Engelbert ter jih po nasvetu takratnega škofa Bernarda podelil rečenemu samostanu.[2] Patriarh določi, da plača opatica škofu (Aldigerju) za stroške le deset mark. Akoravno so papeževi odposlanci, katerim se je izročila prizivna pritožba, že naznanili razsodbo gledé opatice, vendar še zraven tega (patriarh) ukazuje, da naj (opatica) vsako leto dá Koprski cerkvi po eno libro kadila v spomin te pogodbe *[„quod annuatim Justinopolitanae ecclesiae libram incensi persolveret in signum transactionis"]*. Ako bi kdaj v prvem letu ne odrajtala ene libre kadila, naj dá v naslednjem letu dve libri. Škof je bil s tem zadovoljen ter je obljubil plačati kot globo 20 mark preiskanega zlata, ako bi kdaj sam ali pa kateri njegovih naslednikov začel prepir zarad omenjenih desetin. Polovico globe naj odšteje v njegovo (patriarhovo) blagajnico, polovico pa opatici in njeni cerkvi.

„Acta sunt ista autem Aquileje in patriarchali palatio in presentia Johannis Emonensis episcopi, . . . comitis Meynardis et fratris ejus Engelberti, . . . Anno domini MCLXXXVIIII., indictione VII., die XII. exeunte mense Decembre ex utriusque partis consensu."

[Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1189.]

---

[1] Gl. Gradivo, III, št. 11.

[2] Gl. št. 485.

Št. 765.

1189.

Avstrijski vojvoda Leopold (V.) se je hotel udeležiti takratne križarske vojne. A oviral ga je prepir z ogrskim kraljem Belom zarad mej Štajerskega, katero je tamošnji vojvoda Otokar (VI.), imajoč gobovo bolezen, hotel odstopiti svojemu sorodniku, rečenemu Leopoldu.[1] Cesar sam ni mogel odstraniti imenovanega prepira, akoravno se je jako prizadeval. Vojvoda Leopold je za takrat ostal še doma, da bi varoval svojo zemljo; nabrani denar pa, katerega je hotel rabiti na poti, je razdelil med križarje.

Contin. Zwetl. altera ad a. 1189 (MG. SS., IX, 544): „Erat enim Liupoldus illustris dux Austrie ardentissimo desiderio, ut in hac militia Domini arma contra inimicos crucis Christi cum ceteris principibus ferret, cum tamen recenter inde reversus fuerit. Sed gravis dissensio de terra, quam Styrensis dux, nepos eius Otakarus, elephantica egritudine percussus assignaverat, et coram imperio sibi tradiderat, inter ipsum et eundem regem (sc. Belam) versabatur de disterminio terre sue; quam imperator summa diligentia conatus, exstirpare non potuit. Ipse vero dux inperterritus ad tuitionem terre sue remanens, sumptus quos ad eandem expendere proposuit viam, in omnium peregrinorum usus distribuit“.

Št. 766.

1189. Solnograd.

Solnograški nadškof Adalbert potrdi nunskemu samostanu na Nonnbergu v Solnogradu faro Tittmoning.

Med pričami se tudi omenjata: „... *Ekkehardus prepositus de sancta Maria ad Solium, ... Chunradus de Marchburc, ...* “

„Acta sunt hec in loco nostro Salzburch, anno vero incarn. domin. MCLXXXVIIII, indict. VII., pontificatus vero (nostri) anno XXII.“

[Izvirna listina v Državnem arhivu v Monakovem. — Esterl, Chronik des Klosters Nonnberg, str. 208.]

Št. 767.

1190, dne 7. januarja. Strassburg.

Krški škof Dietrik (I.) naznanja, da je njegov brat, Popon iz Albeka *[„Poppo de Albecke“]*, ki se je hotel udeležiti križarske vojne, prodal po svoji soprogi Liutgardi svoje posestvo v Artiži vasi[2] *[„Hartwigisdorf“]* za 60 mark breških novcev bratom Zatiškega samostana *[„sancte Marie fratribus Siticensis cenobii per manum uxoris sue nomine Livgart“]*.

---

[1] Štajerskega vojvoda Otokarja VI. praded, Otokar IV., je imel za ženo Elizabeto, sestro avstrijskega mejnega grofa Leopolda III. Ta pa je bil stari oče avstrijskega vojvoda Leopolda V.

[2] Artiža vas je južno od Zatičine na Kranjskem.

Med pričami se tudi omenjata: „*Ernest de Bilistein et Sigemarus gener eius*".

„*Acta sunt autem hec anno dominice incarnationis millesimo CLXXXX., indictione VII., Clemente papa Romane sedi presidente et Friderico Romanorum imperatore primo anno sue expeditionis contra paganos in domino regnante. Datum in Strazburch, VII. idus Ianuar.*"

[Schumi, Urkb. f. Krain, I, 137, št. 156 po nekem prepisu iz 17. ali 18. stoletja, ki je bil nekdaj v Muzejskem arhivu v Ljubljani. – Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 260, št. 349.]

Št. 768.

1191. Čedad.

Čedadska duhovščina in ljudstvo skleneta nabirati novce, da se zopet postavi (Stolna) cerkev v Čedadu[1] [„*ad fabricam Civitatensis aecclesiae*"]. Med darovalci se tudi omenjajo osebe: *Bratissa*[2], *Vilana*[3], *Ivan, Sclavuz*[4], *Zirneog*[5], *Moraz*[6].

„*Anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi MCLXXXXI., anno vero pontificatus domini Gothofridi patriarche nono.*"[7]

[Izvirna listina v Čedadskem muzeju. – Leicht, Studî e frammenti, p. 78—80.]

Št. 769.

1190, dne 9. julija.

Oglejski patriarh Gotfrid potrdi Osojskemu samostanu daritve svojega ministeriala Bernarda iz Trebnjega.

Med prisotnimi se tudi omenja „*Wernardus Villacensis archidiaconus*".

„*Acta sunt autem ista anno domini MCXC., indictione VIII., mense Iulio nono die intrante.*"

[Izvirna listina v arhivu grofa Wilczeka na Dunaju. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 516, št. 1373.]

Št. 770.

1190, dne 10. avgusta. Vetrinje.

Grof Henrik iz Slovenske Matreje [„*comes Heinricus de Matrei*"], zet grofa Wolfrada iz Trebnjega, podeli na oltar Marije Device v Vetrinjah [„*super altare gloriose semper virginis Marie Vitrigensis cenobii*"]

---

[1] Stolna cerkev v Čedadu je namreč leta 1186. zgorela.
[2] Pravilno Bratiša. Ime je sestavljeno iz besede „brat" in pripone „iša".
[3] Ime Vilana je nastalo tako, da se je k besedi „vila" priteknila pripona „ana".
[4] Pravilno Slavuš, ki je zloženo iz besede „slava" in pripone „uš".
[5] Pravilno Črnug, ki je sestavljeno iz pridevnika „črn" in pripone „ug".
[6] Pravilno Maraš, ki je zloženo iz korena „mar" (skrb) in pripone „aš".
[7] Ta regest bi moral stati na str. 395 pod št. 797a.

neko posestvo v Loki[1] *[„de Lŏnch“]*, katero sta prej imela Bernard in njegova sestra Hildegunda, a ga nato odstopila rečenemu Henriku. Zato pa prepusti Vetrinjski samostan grofu Henriku do njegove smrti užitek od svojega posestva na gori, Griebitsch[2] imenovani *[„in monte Grŵhis“]*.

Naštetih je več prič.

„Hec autem facta sunt Vittringin in die sancti Laurentii, . . . anno millesimo centesimo nonagesimo.“

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car.; III, 517, št. 1374.]

Št. 771.

1190, dne 17. avgusta. Freising in Augsburg.

Freisinški škof Oton II. podeli samostanu sv. Andreja v Freisingu neko cerkev z desetinami.

Med pričami se tudi omenja *„Fridericus sanctorum Primi et Feliciani prepositus“*.

„Actum in basilica s. Johannis Frisinge anno dominicę incarn. MCLXXXX . . . Dat. . . apud Augustam XVI. kal. Sept.“

[Izvirna listina v Državnem arhivu v Monakovem. — Hundt, Bayrische Urkunden aus dem 11. u. 12. Jahrh. (Abhandlungen der hist. Cl. der kön. Akad. XIV^b, 100, št. 103.)]

Št. 772.

1190, dne 5. novembra. Rosarium.

Riharda iz Motovuna *[„Ricarda de Montona“]* potrdi samostanu sv. Barbare[3] to, kar mu je podelil njen ujec Hartwik *[„Artuicus avunculus“]*.

Med pričami se tudi omenja *„Guidonus de Mugla“*.

„Anno ab incarnatione Jesu Christi millesimo centesimo nonagesimo . . .[4] *indictione . . . sub Romano pontefice Clemente, regnante d. nostro Henrico piissimo imperatore semper Augusto, sub patriarcha Gotofredo“. . . „mense Novembri, nonas ejusdem mensis feliciter in Rosario.“*[5]

[Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1191.]

---

[1] Loka, vas pri Vetrinjah na Koroškem.

[2] Griebitsch je zahodno od Greifenburga na Koroškem.

[3] Ta samostan je bil med Motovunom in Vižinado.

[4] Papež Klement III. je umrl meseca marca leta 1191. Iz tega sledi, da je bila ta listina spisana leta 1190., ne pa pozneje.

[5] Rosarium se je zval neki grad pri Vižinadi.

Št. 773.

1190. Breže.

Solnograški nadškof Adalbert podeli Sekovskemu samostanu dva dela desetin v Arndorfu in Brodersdorfu.

Med pričami se tudi omenjajo: „*Cunradvs de Marpurc, . . . Fridericus de Petowe, . . . Ortolfus de Munparis . . .*“

„*. . . qui tunc temporis Frisaci aderant. Acta sunt hec anno dominicę incarnationis MCLXXXX., indict. VIII., pontificatus nostri anno XXIII.*“

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu.— Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 687, št. 700.]

Št. 774.

1190.

Solnograški nadškof Adalbert naznanja, da je Ulrik, sin Otokarja, kastelana v Gradcu, z dovoljenjem štajerskega vojvoda Otokarja in avstrijskega vojvoda Leopolda postal ministerial Solnograške cerkve.

Med pričami se tudi omenjajo: „*. . . Richerus de Marburc, . . . Fridericus de Petowe, . . . Reinpertus et Hainricus de Richinburc*“.

„*Acta sunt autem hec anno ab incarnacione domini MC. nonagesimo, anno secundo expedicionis domini Friderici invictissimi imperatoris contra Sarracenos, pontificatus nostri anno XXIII.*“

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — Hormayr v Beyträge zur Lösung der Preisfrage, I, 197. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 688 - 691, št. 701.]

Št. 775.

1190.

Solnograški nadškof Adalbert zamenja s solnograškim ministerialom Duringom neko posestvo.

Med pričami se tudi omenja „*Fridericus de Pettowe*“.

„*Acta sunt haeć anno incarn. dom. MCLXXXX., indict. V.*“[1]

[Izvirna listina v samostanu sv. Petra v Solnogradu. — Meiller, Salzb. Reg., str. 153, št. 57.]

Št. 776.

1190. Strassburg.

Krški škof Dietrik (I.) naznanja, da je Krška cerkev dala plemenitemu Poponu iz Albeka, ki se je hotel udeležiti križarske vojne, pod nekimi pogoji sto mark breških novcev.

Med pričami se tudi omenjajo: „*Pero abbas de Sitîch, . . . Ekkehardus prepositus in Solio, . . . Engelbertus de Truhsen . . .*“

[1] Leta 1190. je bila 8. indikcija.

„Actum feliciter apud Strazburch, anno ab incarnatione domini millesimo CLXXXX., indict. VII., Clemente papa sedi Romane presidente et Friderico Romanorum imperatore primo anno sue expeditionis contra paganos in domino regnante.“

[Tri izvirne listine v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 258, št. 348.]

Št. 777.

(1190) Enns.

Štajerski vojvoda Otokar (VI.) potrdi kanonikom Solnograške cerkve vas Srkovec[1] nad Dravo *[„villa Werchendorf super Drauum fluvium sita“]*, katero sta jim podelila njegov oče, štajerski mejni grof Otokar (V.), in njegova teta, grofinja Kunigunda.

Med pričami se tudi omenjata: *„Engilbertus comes de Gorz, . . . Richerus de Marchburch . . .“*

Datum manjka.[2]

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — Hormayr, Archiv f. Süddeutschland, II, 253, št. 27. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 708, št. 720.]

Št. 778.

(1190.)

Štajerski vojvoda Otokar (VI.) podeli samostanu v Garstenu nekatere kmetije.

Med pričami se tudi omenjata: *„. . . Richerus de Marchpurch, . . . Fridericus de Pettowe . . .“*

Datum manjka.[3]

[Izvirna listina v Garstenu. — Ludewig, Reliquiae manuscriptorum, IV, 196, št. 13. — Frölich, Diplom. Garsten., 56, št. 15. — Urkundenbuch des Landes ob der Enns, I, 187, št, 212; ibid., II, 426, št. 294.]

Št. 779.

(Okoli leta 1190.) Maribor.

Štajerski vojvoda Otokar *[„Otaker dei gratia dux Stirensis“]* naznanja, da je njegov komornik Wolfing *[„Uvlfingus camerarius“]* po krivici nadlegoval admontske menihe zarad nekega posestva v kraju, Alboldisueld imenovanem. Zato je ukazal, da naj Wolfing in menih Eppon, komornik admontski, prideta v Maribor *[„Marchpurch“]*, kjer se je takrat (Otokar) mudil. Nato so nekateri domačini prisegli, da je ime-

---

[1] Srkovec, vas jugovzhodno od Maribora na Štajerskem.

[2] Zastran datiranja glej Meiller, Reg. zur Gesch. der Babenberger, str. 238-239, op. 274.

[3] Zastran datiranja glej Meiller, Reg. zur Gesch. der Babenberger, str. 238, op. 274.

novani kraj samostanska lastnina. Da bi menihi imeli odslej mir pred Wolfingom, so mu odstopili v rečenem kraju eno njivo; tudi so mu plačali eno marko, da se je odrekel pravici do nekega vinograda, ki tudi spada k navedenemu posestvu.

Med pričami v Mariboru se tudi omenjata: „ . . . *Richerus de Marhpurch, Ortolfus de Gunewiz,* . . . "

V tistem kraju, kjer so se pomirili, se med drugimi omenjajo naslednje priče: „*Liutoldus de Melnich, Mogoy*[1] *de Gestnich, Negoy*[2] *de Pezniz, Ztoyzse*[3] *et frater eius Ztoyn*[4], *et tertius frater eorum, Ulricus de Marchpurch et Engilbero de Jaringin et filius eius Otto, Dietricus de oppido superiori*".

Datum manjka.

[Cod. iz 13. stoletja v Admontu. — Pez, Thesaurus anecdot., IIIc. 758, št. 70. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 698, št. 707. — Wichner, Gesch. v. Admont, II, 203, št. 69 k letu „c. 1180 oder 1181".]

Št. 780.

(Okoli leta 1190.)

Solnograški nadškof Adalbert podeli Admontskemu samostanu faro (sv. Mihaela) pri Liesingu in faro (sv. Lovrenca) v Paltenski dolini.

Med pričami se tudi omenjajo: „*Ekihardus prepositus de Solio, Meinhalmus archidiaconus de Volchi(n)marcht,* . . . *Heinricus de Griuen (capellanus)* . . ."

Datum manjka.

[Cod. trad. Admont., IV, 288, sedaj v prepisu iz leta 1817. v Gradcu. — Pez, Thesaur. anecd., IIIc, 727, št. 45. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 705, št. 716. — Wichner, Gesch. v Admont, II, 194, op. 48.]

Št. 781.

1191, dne 8. januarja in 10. februarja. Krka.

Rudolf iz Albeka *[„de Albecke"]* prepusti po smrti svojega sina Popona, ker ni imel nobenih dedičev, vse svoje imetje Krški cerkvi. Zato so mu pa ministeriali rečene cerkve odkazali 30 kmetij v Marki pri Oblagorici[5] ter deset mark na leto kot davek s pogojem, da ne sme rečenih kmetij zastaviti ali pa jih dati v fevd. *[„. . . quod ipsi assignarent sibi XXX mansos in Marchia apud Wolchenburc et annuatim decem marcas sibi loco precarie darent."]*

---

[1] Mogoj, sestavljeno iz besed „moj" in „goj" (=mir). Mogoj je nastalo iz Mojgoj prav tako, kakor Momir iz Mojmir.

[2] Negoj, zloženo iz besede „nega" in pripone „oj".

[3] Pravilno Stojče. Ime je sestavljeno iz korena „stoj" in pripone „če". Druga enaka imena so Bojče, Mirče, Slavče, itd. (Cfr. Maretić v Radu Jugosl. Akad., LXXXII, 142, št. 166.)

[4] Pravilno Stojin, kar je nastalo iz korena „stoj" in pripone „in".

[5] Oblagorica je v Litijskem okraju na Kranjskem.

Med pričami se omenja *„prepositus sancte Marie Zol Eckehardus"*.

Ker pa nekateri izmed (Rudolfovih) plemenitejših ljudi niso bili pri opisani izročitvi prisotni, jih je Rudolf pozneje (dne 10. februarja) sklical ter jim naznanil, kar se je bilo sklenilo. Med drugimi sta bila takrat kot priči navzočna *„Pabo et frater eius Cvnradus de Ivne"*.

„Actum anno ab incarnatione domini MCVIIII.,[1] *indict. VIIII., apud Gvrke, IIII. idus Febr. coram omni ecclesia. Prima autem delegatio facta est VI. idus Ian."*

[Krška kopijalna knjiga, št. 1. v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Schumi, Urkb. f. Krain, I, 138, št. 157. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 262, št. 351.]

Št. 782.

1191, dne 11. februarja. Bologna.

Rimski kralj Henrik VI. potrdi neko pogodbo, katero je Martin, prior v Camaldoli,[2] sklenil s sinovi Rajnerja de Galbino.[3]

Med pričami se tudi omenja *„Godefridus patriarcha Aquilegiensis"*.

„Data Bononie, anno dominice incarnationis MCLXXXXI., indictione VIIII., III. idus Februarii."

[Izvirna listina v Florenzu. — Stumpf-Brentano, Acta imperii, str. 561, št. 400.]

Št. 783.

1191 (dne 12. februarja). Bologna.

Rimski kralj Henrik VI. potrdi mestu Ferrari njegove privilegije.

Med pričami se tudi omenja *„Gotefridus patriarcha Aquilegiensis"*.

„Acta sunt hec anno domini MCXCI., indictione IX., regnante domino Henrico sexto Romanorum rege gloriosissimo, anno regni eius XXII. Data Bononie."[4]

[Ficker, Forschungen zur Reichs- und Rechtsgesch. Italiens, IV, 222, št. 178.]

Št. 784.

1191, dne 1. marca. Pisa.

Rimski kralj Henrik VI. iznova potrdi mestu Pisi njegove pravice.

Med pričami se tudi omenja *„Godefridus patriarcha Aquilegensis"*.

„Acta sunt hec anno domini MCXCI., indictione IX., regnante domino Heinrico sexto Romanorum rege gloriosissimo, anno regni eius XXII. Datum Pysis . . . kalendas Martii."

[Izvirna listina v Pisi. — Stumpf-Brentano, Acta imperii, str. 250—258, št. 184. — MG. Constit., I, 473—477, št. 333.]

[1] Namesto „MCVIIII." bi moralo stati „MCXCI".
[2] Camaldoli je vzhodno od Florenza.
[3] „Galbinum" se je zval grad, ki je stal v dolini gorenje Tibere vzhodno od Arezza.
[4] Zastran datiranja glej Stumpf-Brentano. Die Reichskanzler, št. 4677.

Št. 785.

1191, dne 6. marca. Siena.

Rimski kralj Henrik VI. sprejme svoje fevdnike v Buggianu in Maoni[1] ter njih posestva v svoje varstvo.

Med pričami se tudi omenja *„Godefredus patriarcha Aquilegensis“.*

„Acta sunt hec anno domini MCXCI., indictionis VIIII., regnante domino Henrico sexto Romanorum rege gloriosissimo, anno regni eius XXII. Datum Senis ... pridie nonas Martii.“

[Notarski akt v Archivio diplomatico v Florenzu. — Stumpf-Brentano, Acta imperii, str. 258, št. 185.]

Št. 786.

1191, dne 11. aprila. Breže.

Solnograški nadškof Albert osvobodi kapelo[2] s hospitalom *[„capellam cum hospitali“]*, katero sta postavila arhipresbiter Herman in njegov brat, grof Oton iz Ortenburga, od jurisdikcije materne cerkve.[3]

Med pričami se tudi omenjajo: *„... Echardus prepositus ecclesie sancte Marie in Solio, ...; isti sunt testes capellani curie: Poppo filius comitis V̊dalrici (de Heunburg), ...; isti sunt fideles ecclesie, sub quorum presentia actum est: comes Engelbertus (de Gorz) Aquileiensis ecclesie advocatus, comes Vlricus (de Heunburg) et filii eius comes Gero, comes Willehalmus, Heinricus de Sappffenberch, ... Colo et frater eius Gotfridus de Truchsen, Swikerus (de Holenburch) et filii eius Alm(ericus) et Otto; isti sunt testes ministeriales ecclesie: Fridericus de Betowe, ... Pabo et Chůnradus et Heinricus fratres de Iune, ...“*

„Acta sunt hec Frisaci, anno d(ominice) incarnationis m(illesimo) CLXXXXI., indictione VIIII., anno lun(naris) cycli XIIII., sol(aris) vero cycli XXIIII., epacta XXIII. Dat. Frisaci in die cene domini per manus Echardi prepositi, presidente ecclesie Romane domino Clemente papa III. pontificatus eius anno IIII., regnante domino Heinrico Romanorum rege anno regni eius I., quo post mortem patris profectus est in Ytaliam, pontificatus autem nostri post reditum nostrum anno VIII.“

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — Tangl v Archiv f. Kunde österr. Geschichtsqu., XXX, 267 (odl.). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 526, št. 1381.]

Št. 787.

1191 (po 15. aprilu). Enns.

Štajerski vojvoda Otokar se odpove pravici do odvetništva čez samostan v Traunkirchenu.

[1] Buggiano in Maona sta med Lucco in Pistojo v Italiji.
[2] Ta kapela je bila v Špitalu na Koroškem.
[3] Ta materna cerkev je bila najbrže St. Peter im Holz.

Med pričami se tudi omenja *„Richerus de Marhburg"*.

„Acta sunt hęc anno ab incarnatione domini MCXCI., indictione VIIII., epacta XXIII., concurrente [I], I. anno tercii Celestini pape, anno vero primo Heinrici imperatoris,[1] *anno XI.*[2] *Adalberti Salzburgensis archiepiscopi, . . . apud Anisum."*

[Izvirna listina v Ortu poleg Traunskega jezera na Gorenjem Avstrijskem. — Ludewig, Reliquiae manuscr., IV, 179. — Urkundenbuch des Landes ob der Enns, II, 427, št. 295.]

Št. 788.

1191 (po 15. aprilu). Enns.

Štajerski vojvoda Otokar ponovi vsled nasveta svojih ministerialov, med katerimi je bil tudi njegov komornik Ortolf iz Konjic *[„Ortolfi camerarii de Gonewiz"]*, vasi Ennsu njene tržne pravice.

Med prisotnimi se tudi omenja *„Richerus de Marchpurch"*.

„Hec autem renovationis cartula data est anno MC.,[3] *primo anno imperii Heinrici imperatoris."*

[Izvirna listina v Državnem arhivu v Monakovem. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, VI (1815), 484. — Meiller v Archiv f. Kunde österr. Geschichtsqu., X (1853), 92. — Urkundenbuch des Landes ob der Enns, II, 431, št. 296.]

Št. 789.

1191, dne 17. aprila. Rim.

Rimski cesar Henrik VI. sprejme grofa Rajnerja (de Montorio) v svoje posebno varstvo.

Med pričami se tudi omenja *„Godefridus patriarcha Aquilegiensis"*.

„Actum prope Urbem anno dominice incarnationis MCLXXXXI., indictione IX., XV. kalendas Maii."

[Izvirna listina v Vatikanu. — Stumpf-Brentano, Acta imperii, str. 259, št. 186.]

Št. 790.

1191, dne 19. aprila. Silva Libertina.

Rimski cesar Henrik VI. piše strassburškemu škofu Konradu (II.), da se nekatera cerkvena posestva ne smejo oddajati v fevd.

Med prisotnimi se omenja tudi *„patriarcha Aquileiensis Godefridus"*.

„Data in silva Libertina anno domini MCXCI., indictione nona, XIII. kalendas Maii."

[MG. Legg., II, 194. — MG. Constit., I, 479, št. 336.]

---

[1] Henrik je bil dne 15. aprila leta 1191. kronan za cesarja.
[2] Namesto „XI" bi moralo stati „XXIII".
[3] Namesto „MC" bi moralo stati „MCXCI":

Št. 791.

1191, dne 6. maja. Solnograd.

Solnograški nadškof Adalbert potrdi samostanu sv. Petra v Solnogradu njegova posestva.

Med pričami se tudi omenjata *„Rudigerus et Otto de Truchsen"*.

„Acta sunt haec anno MCLXXXXI., indict. VIII. . . Datum Salzburch II. nonas Maii, anno pontificatus nostri XXIII., regnante Heinrico imperatore anno imperii eius primo."

[Izvirna listina v samostanu sv. Petra v Solnogradu. — Meiller, Salzb. Reg., 155, št. 68 (extr.)]

Št. 792.

1191, dne 30. maja. Pred Neapolom.

Rimski cesar Henrik VI. potrdi mestu Genovi njegove pravice.

Med pričami se tudi omenja *„Godefridus patriarcha Aquilegensis"*.

„Acta sunt hec anno domini MCXC primo, indictione VIIII., regnante domino Henrico sexto Romanorum imperatore gloriosissimo, anno regni eius XXII., imperii primo. Datum ante Neapolim . . . III. kal. Iun."

[MG. Constit., I, 480—483, št. 337.]

Št. 793.

1191, dne 5. junija. Pred Neapolom.

Rimski cesar Henrik VI. podeli svojim fevdnikom v Piacenzi kraljeve regalije v rečenem mestu in njegovi okolici.

Med pričami se tudi omenja *„Godefridus patriarcha Aquilegiensis"*.

„Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCXCI., indictione IX., regnante domino Henrico sexto Romanorum imperatore gloriosissimo, anno regni eius XXII., imperii I. Data in obsidione Neapolis."

[Böhmer, Acta imperii, str. 164, št. 178. — MG. Constit., I, 471, št. 332.]

Št. 793.a

1191, dne 17. junija. Pred Neapolom.

Rimski cesar Henrik VI. sprejme samostan sv. Gislena v svoje varstvo.

Med pričami se tudi omenjata: *„Godefridus Aquilegensis patriarcha, . . . Bertholdus dux Dalmatie et marchio Hystrie . . ."*

„Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCXCI., indictione VIIII., regnante domino Heinrico sexto Romanorum imperatore glorio-

sissimo, anno regni ejus XXII., imperii vero primo. Datum apud Neapolim . . . XV. kalendas Julii."

[Izvirna listina v Brüsselu. — Huillard-Bréholles, Hist. dipl. Frid. sec., IV, 750—752.]

Št. 794.

1191, meseca julija in avgusta. Pred Neapolom.

Takrat je cesar Henrik VI. oblegal Neapol. Med njegovimi spremljevalci se je nahajal tudi oglejski patriarh Gotfrid.

Gisleberti Chronicon Hanoniense (MG. SS., XXI, 575): „Neapolis autem civitas opulenta et fortissima ei (sc. imperatori) contraria fuit, quam ipse obsedit. In qua obsidione, mensibus Julio et Augusto . . . et Theutonie princeps aderat unus tantummodo, scilicet patriarcha Aquilee."

Št. 795.

1191, dne 8. novembra. Dietrichstein.

Leopold iz Dietrichsteina, njegova soproga Matilda ter njuni sinovi Popon, Bernard in Nuodung prodajo za 20 breških mark čedadskemu proštu Peregrinu štiri kmetije in pol ter en mlin v Bovcu *[„quattuor masaricias et dimidiam et sedimen unum molendini . . . in loco, ubi dicitur in Flizo"]* s hišami, polji, travniki in pašniki v gorah in na ravnini. Prodajalci hočejo prositi bamberškega škofa, da potrdi to prodajo. Ako ne bi tega storili ali pa škof ne bi hotel potrditi prodaje, naj prošt Peregrin obdrži rečene kmetije in mlin kot zastavo tako dolgo časa, dokler ne bi mu prodajalci odšteli 40 breških mark.

Med pričami se tudi omenja „*Amalricus de Vedrono*".

„*Anno domini millesimo CXCI., octavo die intrante Novenbri, indict. VIIII. . . Act(um) in castro de Dietriestane.*"

[Izvirna listina v muzeju v Čedadu. — Atti della Academia di Udine, 1896/97, str. 233. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 528, št. 1384.]

Št. 796.

1191, dne 15. novembra. Oglej.

Oglejski patriarh Gotfrid podeli vsled prošnje šentpavelskega opata Peregrina in njegovih menihov njih samostanu kapelo sv. Lovrenca v Radomljah,[1] katera je bila postavljena na njih zemlji in v njih gozdu, a je spadala pod njegovo (patriarhovo) škofijsko oblast. S kapelo vred prepusti patriarh samostanu vse dotične desetine in vse pravice, katere ima pri njej (pri kapeli). *[„ . . .capellam sancti Laurentii de*

[1] Sv. Lovrenc v Radomljah se sedaj imenuje Sv. Lovrenc v Puščavi. Po potoku Radolni ali Radomli, ki teče skoz Puščavo, se je nekdaj ondotni okolici reklo v Radomljah.

Radmil in fundo vestro et nemore constructam ad nos iure diocesano pertinentem vobis ac per vos monasterio vestro perpetuo pietatis intuitu cum decimis et omni iure nostro ad ipsam pertinente damus et auctoritate qua fungimur, confirmamus . . ."]

Med pričami se tudi omenja *„Aldigerius Iustinopolitanus episcopus"*.

„Acta sunt ista anno domini MC nonagesimo primo, indictione VIIII., XV. die intrante Novembre, in patriarchali palatio."

[Transsumpt iz neke listine z dne 13. marca 1255 ter iz neke druge listine z dne 7. julija 1257. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 712, št. 724 k „20. nov." — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 529, št. 1385.]

Št. 797.

1191. Strassburg.

Krški škof Dietrik (I.) poravna prepir med krškim proštom Hartnidom in Otonom Vipperjem zarad nekega travnika.

Med pričami se tudi omenja *„dominus Heinricus prepositus Iunensis"*.

„Acta sunt hec anno ab incarnationis dominice MCLXXXXI., indictione VIIII., apud Strazburc."

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I. 261, št. 350.]

Št. 798.

(Med letom 1191. in 1197.)

Bertold, vojvoda meranski *[„Bertholdus dux Meranensis"]*, naznanja samostanu v Vetrinjah *[„Uictoriensi cenobio"]*, katera posestva ima ta v Preddvoru *[„Niwenhouen"]* in po drugih krajih Kranjskega in Koroškega. Vojvoda pravi, da s tem spisom potrjuje to, kar je slišal, videl in ve ter kar so mu povedale razne priče. Nekateri, ki so prej dalj časa imeli Preddvor v svoji oblasti, so ga podelili menihom. Nato našteva razne daritve.[1]

Datum manjka.[2]

[Konceptna listina v Zgodovinskem društvu v Celovcu. — Mittheilungen des hist. Ver. f. Krain, II (1847), 34. — Ankershofen v Archiv f. Kunde österr. Geschichtsqu., VIII (1852), 341. — Schumi, Urkb. f. Krain, I, 108, št. 113. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 520, št. 1377.]

Št. 798.[a]

(Med letom 1191. in 1202.) dne 16. januarja.[3]

Takrat je umrl goriški grof Engelbert II.

[1] Gl. št. 235, 246, 247, 335, 336, 338, 339 in 366.

[2] Jaksch (l. c. str. XLVI) misli, da je bilo to spisano najbrže za časa vetrinjskega opata Balduina (1194-1198). Na vsak način je vojvoda Bertold napravil to listino med letom 1180. in 1204.

[3] Leta 1191., in sicer meseca aprila se je goriški grof Engelbert mudil v Brežah na Koroškem (gl. št. 786), leta 1202. pa ni bil več med živimi. Da je umrl dne 16. januarja, potrjuje tudi Necr. S. Lamberti (Gl. št. 926).

Necrol. can. ad S. Andream ad XVII. kal. Febr. = 16. jan. (MG. Necr., V, 348): „Engelbertus com. de Guorz."

Št. 799.

(Med letom 1191. in 1204.)

Konrad z June [*„Cûnradus de Iune"*], ministerial Solnograške cerkve, in njegova soproga Liutgarda [*„Liugardis"*] podelita svoje posestvo v Bennobergu[1] samostanu sv. Petra (v Solnogradu) ter ga nato dobita od tega v fevd.

Naštetih je več prič.

Datum manjka.

[Cod. M, f. 187 v samostanu sv. Petra v Solnogradu. — Chmel v Notizenblatt der Wiener Akad., VI, 310, št. 486. — Hauthaler, Salzburger Urkundenbuch, I, 493, št. 443 k letu „1193—1199."]

Št. 799[a].

1190/1191, zimski čas.

Francoski kralj Filip II. Avgust in angleški kralj Rihard sta s svojimi trumami čez zimo ostala v Siciliji. Mnogo čet iz raznih krajev je takrat prebilo zimo v Dalmaciji, Istri in Benetkah z namenom, da bi se spomladi združili z ostalimi.

Willelmi Neuburgensis Historia Anglicana, IV, c. 12 (MG. SS., XXVII, 237): „Sane regibus in Sicilia hiemantibus, ex plurimis quoque regionibus ingentia vernum tempus cum desiderio prestolantium agmina in Dalmatia, Histria, Venetia sub charactere dominico hiemabant."

Št. 800.

1192, dne 27. aprila. Piran.

Piranski župan Arnulf, potem ondotni svetovalci z dovoljenjem prebivalcev Piranskega gradu ter enajst drugih tamošnjih prebivalcev [*„nos quidem Arnulfus in predicto castro Pirani potestas et consules, de communi voluntate vicinorum ejusdem castri, una cum undecim idoneis hominibus predicti castri, videlicet: Walterio de Johanne et Ambrosio de Johanne filius ejus, Adalgerio de Casilgico, Christoforo de Arsobracio, Justo de Bona Johannis, Ottone de Palma, Engadeo de Warnerio, Johanne Morvello, Venerio de Topyra, Adalgerio de Gremo, Joanne de Albina"*] prisežejo, da hočejo v miru živeti s spletskimi prebivalci [*„hominibus de Spaleto"*], ki bi prišli v njih grad z barkami, galejami in šajkami [*„cum navigio, galea et saictis"*]. Enako prisežejo tudi Splet-

[1] Bennoberg je južno od Mühldorfa na Bavarskem.

čani, da hočejo s Piranci v miru živeti. Ako bi kak Piranec razžalil kakega spletskega prebivalca ter bi ta prišel v Piran ter se tu pritožil, naj se prepir razsodi v petnajstih dneh tako, kakor je to pri njih (v Spletu) v navadi.

„Ego Arnustus notarius in predicto castro Pirani hanc pacionis cartulam manu mea propria scripsi et roboravi."

„Imperante domino nostro Henrico imperatore, anno dominice incarnationis millesimo centesimo nonagesimo secundo, die quarto exeunte mense Aprilis, indictione decima, actum in castro Pirani in publica concione."

[Transsumpt v listini z dne 18. julija 1270. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1192. — Smičiklas, Cod. dipl. Croat., II, 255, št. 239.]

Št. 801.

1192, dne 8. maja.

Takrat je umrl štajerski vojvoda Otokar (VI.) ter zapustil, ker je bil brez otrok, svojo zemljo avstrijskemu vojvodu Leopoldu V. Ta je nato dne 24. maja v Wormsu dobil Štajersko v fevd od cesarja Henrika VI.

Chronicon Magni presbiteri ad a. 1192 (MG. SS., XVII, 519): „Ipso eodem anno mortuus fuit dux Stirensis Otakar nomine, qui antea dicebatur marchio Stirensis, et quia heredem non habebat, dux Austriae Liupoldus successit ei, et accepit eundem ducatum de manu imperatoris valde sollemniter apud Warmaciam in proximo pentecosten, quod evenerat tunc in 9. Kal. Junii."

Ansberti Historia de exped. Friderici imp. (Fontes rer. Austr., Script. V, 79): „Dux vero Liupoldus sequenti anno post reditum suum ducatum Stirensem mortuo nepote suo Otacharo, qui ei sine herede morienti terram coram imperatore Friderico sub testamento assignarat, post multos labores suscepit et a filio suo imperatore Heinrico Wormacie tam ipse quam filius suus Fridericus excellentissime investiti sunt."

Contin. Admunt. ad a. 1192 (MG. SS., IX, 587): „Otacher dux Stiriae absque liberis decedens, Liupoldum ducem Austriae terrae suae ac patrimonii, ex testamento heredem prius institutum, successorem reliquit."

Contin. Claustroneoburg. secunda ad a. 1192, Cod. Scot. (MG. SS., IX, 1192): „Dux Stirensis Otakarus obiit. Cuius hereditatem dux Austrie Liupoldus de manu imperatoris sollempniter suscepit."

Annalium Salisburg. additam. (MG. SS., XIII, 238): „Odacer dux Stirensis obiit, cuius terra Liutpoldo Austrie cessit."

Contin. Garst. ad a. 1191 (MG. SS., IX, 594): „Otacher dux Stire obiit." Ibid. ad a. 1192 (l. c.): „Otacher de Styra obiit."

Hermanni Altahensis Annales ad a. 1181 (MG. SS., XVII, 384): „Otacher dux Styrie obiit."

Necrol. S. Lamberti ad 8. id. Maii = 8 maja (MG. Necr., II, 324): „Otacher dux Stirensis dedit predium."

Necrol. Admunt. ad 8. id. Maii = 8. maja (MG. Necr., II, 296): „Otacher dux de Stir."

Necrol. Runense ad 8. id. Maii = 8. maja (MG. Necr., II, 346): „Otakerus dux Styrie."

Necrol. Seccovien. ad 7. id. Maii = 9. maja (MG. Necr., II, 413): „Otachrus dux Styrie, noster advocatus."

Necrol. Ossiacense ad 7. id. Maii = 9. maja (MG. Necr., II, 444): „Otakarus dux."

Anniversaria Voroviensia ad 6. id. Maii = 10. maja (MG. Necr., II, 439): „Othacheri ducis."

Necrol. Campi liliorum ad VI. id. Maii = 10. maja (MG. Necr., V, 389): „Othacherus dux Stirie."

Necrol. canon. ad S. Hippolytum ad V. id. Maii = 11. maja (MG. Necr. V, 499): „Otacharus dux Styrie."

Št. 802.

(1192, po 8. maju.)

Po smrti štajerskega vojvoda Otokarja (VI.), ki je imel od krškega škofa kot fevd grad Rogatec in kakih 600 kmetij, ki so zraven spadale, ni hotel njegov naslednik Leopold V. sprejeti tega fevda od rečenega škofa. Nato so imenovani fevd dobili gospodje iz Konjic.

Jansen Enikels Landbuch von Österreich und Steier (MG., Deutsche Chroniken, III, 708): „Der herzoge Otacker von Steyr het di purch ze Rohats unt wol sehs hundert hûbe die dar zu gehoerten, von dem pischolf von Curcke. Do der herzoge Otacher starp, do enahtet der herzoge Liupolt der alt, des herzogen Liupoldes en[1], uf daz lehen niht unt versmaht im daz lehen ze haben von dem pischolf von Curcke. Do unterwunten sich des selben lehens die von Gonwitze. Also ist daz lehen unterwegen beliben."

Št. 803.

(Leta 1192. ali pa 1193.) Dunaj.

Solnograški nadškof Albert podeli samostanu Sv. Petra v Solnogradu dve kmetiji v Oberalmu, kateri je avstrijski vojvoda Leopold (V.) dobil kot fevd po štajerskem vojvodu, a ju nato odstopil z namenom, da se prepustita samostanu sv. Petra.

Med pričami se tudi omenja *„Fridericus de Petowe"*.

Datum manjka.[2]

[Cod M in N v samostanu sv. Petra v Solnogradu. — Chmel v Notizenblatt der Wiener-Akademie, VI (1856), 310, št. 487. — Hauthaler, Salzburger Urkb., I, 494, št. 444.]

---

[1] „Liupolt der alt" je Babenberžan Leopold V., oče, ne pa stari oče („en") vojvoda Leopolda VI.

[2] To se je zgodilo po smrti štajerskega vojvoda Otokarja (VI.), tedaj po 8. maju leta 1192. ali pa naslednjega leta.

Št. 804.

1192, dne 10. maja. Lateran.

Papež Celestin (III.) piše castellskemu in chioggijskemu škofu ter jima naznanja, da se je poslanec oglejskega patriarha protivil, ko so pred kratkim časom [„*nuper*“] arhidijakon in kanoniki Tržaške cerkve določili magistra G., da bi se napotil do Apostolske stolice zarad potrditve Odalskalka [„*pro dilecto filio Woscalco*“], katerega so bajé postavno izvolili za svojega škofa. Papež pravi, da je zvedel iz ust rečenega magistra ter iz pisem kanonikov in duhovnikov Tržaške cerkve, da so, ker ta cerkev ni imela svojega pastirja, po nasvetu Rimske stolice izvolili rečenega Odalskalka, kanonika ondotne cerkve, za škofa ter potem izvoljenca prezentirali patriarhu, da bi ga potrdil. Ker pa ta tega ni hotel storiti z izgovorom, da ima samo on (patriarh) pravico voliti, so se omenjeni kanoniki pritožili pri Apostolski stolici. Poslali so svojega poslanca k rajnkemu papežu Klementu (III.)[1], njegovemu predniku, kateri je to zadevo izročil padovanskemu škofu in njegovemu arhidijakonu, da bi jo rešila. Ko je bil patriarh tretjikrat pozvan, ni hotel priti blizu do določenega dne zarad vojne [„*expeditionis occasione*“]. Pustil je imenovano cerkev več kakor dve leti brez pastirja [„*ecclesiam sine pastore per biennium et amplius dereliquit*“]. Imetje te cerkve si je po svoji volji lastil za svojo rabo. Ko se je patriarh, ki je prej dal dovoljenje za volitev [„*prius concessa licentia eligendi*“], povrnil z omenjene vojne[2] domov [„*de predicta expedicione ad propria redeunte*“], sta ga iznova prosila duhovščina in ljudstvo imenovanega mesta (sc. Trsta), da bi volitev potrdil. A patriarh jima je rekel, da noče potrditi izvoljenca, ker je že jako v letih [„*quod senio fuerat pregravatus*“]. Nato so se pri njem (pri papežu) pritožili izvoljenec, tržaška duhovščina in tržaško ljudstvo. Pri vsem tem je patriarh po svoji volji razpolagal z imetjem Tržaške cerkve.

Nasprotno je pa poslanec rečenega patriarha vedno trdil, da ima samo ta pravico voliti v imenovani cerkvi. Tudi je izvoljencu marsikaj predbacival ter trdil, da vsled strogosti cerkvenih postav ne more postati škof. Omenil je, da so tržaški kanoniki že prej izvršili neko drugo volitev, a izvoljenec se je odpovedal, ko je spoznal, da kanoniki nimajo pravice voliti. In vendar so ti kanoniki kakor že prej, tako tudi sedaj po svoji volji izvolili omenjenega Odalskalka.

Papež pravi, da je dobil ugovore od obeh strank ter sedaj izroča po nasvetu svojih sobratov njima (zgoraj navedenima škofoma) vso zadevo. Ukazuje jima, da se prepričata, imajo li pravico voliti imenovani

[1] Papež Klement III. je bil izvoljen dne 19. decembra leta 1187. Umrl je meseca marca leta 1191.

[2] Misliti nam je na ekspedicijo cesarja Henrika VI., ki se je leta 1191. napotil nad normanskega kralja Tankreda v južno Italijo ter skoraj štiri mesece oblegal Neapol. (Gl. št. 792, 793, 794.)

kanoniki ali pa patriarh sam. Ako ni pri omenjenem izvoljencu kakega drugega zadržka, naj potrdita njegovo izvolitev brez ozira na kako ugovarjanje ali pritožbo. Ako izvoljenec po kanoničnih postavah ne bi mogel biti potrjen, naj v slučaju, da bi patriarh imel pravico voliti, poiščeta sama kako sposobno osebo (za Tržaško stolico) in sicer zato, ker je patriarh pustil toliko časa Tržaško cerkev brez pastirja. Prisilita naj tudi patriarha, naj povrne imetje, katero je dobil od Tržaške cerkve takrat, ko je bila ta brez pastirja; v ta namen se morejo porabiti njegovi dohodki, ne da bi smel ugovarjati ali pa se pritoževati. Ako bi patriarh, katerega bi pred se poklicala, morda ne hotel priti, naj postopata vendar tako, kakor se jima je ukazalo. Brez dovoljenja obeh strank ne izda Apostolska stolica nobenega pisma, s katerim bi se ta ukaz preklical.

„Datum Laterani VI. idus Maii, pontificatus nostri anno secundo." — *„Cum nuper dilecti."*

[Izvirna listina v Kapiteljskem arhivu v Trstu. — Mainati, Chroniche ossia memorie storiche di Trieste, I, 137. — Marsich v Archeografo Triestino, Nuova serie, V, 328, št. 7.]

Št. 805.

1192, dne 27. maja.

Krški škof Dietrik (I.) odstopi krškemu proštu Hartnidu in njegovemu kapiteljnu desetine od novin na nekem svojem posestvu v Mirinsdorfu ter dobi zato od prošta neko posestvo v Otočah[1], ležeče med posestvi Vetrinjskega samostana [*„predium quoddam, situm inter predia Uitringensium in loco, qui Witansdorf dicitur"*]. Škof pravi, da je nato rečeno posestvo prepustil za dve marki vetrinjskim menihom, katerim je bil za neki zlat kozarec dolžan nekoliko mark.

Med pričami se tudi omenja *„Perchtoldus de Rauensberch"*.

„Acta sunt hec anno incarnationis dominice MCLXXXXII., indicione X., VI. kalend. Junii."

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 264, št. 354.]

Št. 806.

(1192) dne 7. junija. Würzburg.

Rimski cesar Henrik VI. potrdi vsled prošnje bamberškega škofa Otona II., meranskega vojvoda Bertolda (IV.) ter Popona, prošta pri Sv. Jakobu v Bambergu, pogodbo, katero je Bamberška cerkev sklenila z Bertoldom (III.), andechškim mejnim grofom, zarad delitev otrok iz mešanih zakonov. Ako bi se kak ministerial Bamberške cerkve

[1] Otoče (nem. Weidmannsdorf), vas tik Celovca.

oženil s hčerjo kakega ministeriala rečenega vojvoda ali pa prošta po Frankovskem, Bavarskem ali pa Koroškem, naj sledi prvi otrok očetovemu stanu, pozneje rojeni naj se delé v enake dele. Ako število otrok ni na pare, naj sledi očetovemu stanu eden več kakor materinemu. Ako bi bil le en otrok, naj sledi očetovemu stanu.

„Dat. apud Wirceburc, VII. idus Iunii."[1]

[Izvirna listina v Državnem arhivu v Monakovem. — Mon. Boica, XXIXa, 475, št. 557. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 533, št. 1394.]

Št. 807.

1192, dne 9. junija. Breže.

Solnograški nadškof Albert potrdi Krški cerkvi daritve svojih prednikov Gebharda, Konrada I. in Eberharda I.

Med pričami se tudi omenjajo: „... *Engelschalcus abbas de Arnoltessteine, ... Ekehardus prepositus de Solio, ... Ortolfus de Mvntbaris, Pabo de Iun et frater eius Chuonradus, ... Gotfridus de Truxin, ... Hermannus de Traha, ...*"

„Acta sunt hec Frisaci, anno dominice incarnationis MCLXXXXII., indictione X., V. idus Iunii feria III., presidente Romane sedi Celestino III. pontificatus V., nostri anno XXIIII."

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 265, št. 356. — Hauthaler-Martin, Salzb. Urkb. II, 659, št. 485.]

Št. 808.

1192, dne 23. junija.

Oglejski patriarh Gotfrid piše castellskemu in chioggijskemu škofu, da je zvedel iz njunega pisma, da je papež njima izročil rešitev prepira med njim (patriarhom) in Tržačani [*„causam, quae inter nos et Tergestinos vertebatur"*]. Hotel je priti k njima do roka, kateri je bil določen zarad rečene zadeve. Po nasvetu svojih škofov in drugih mož ter iz spoštovanja do papeža in do nju (do omenjenih škofov) je potrdil W., izvoljenega škofa Tržaške cerkve [*„W(oscalcum) Tergestinensis ecclesiae electum ... confirmavimus"*], ter vse drugo izvršil, samo posvetil ga še ni. To jima naznanja, da ne bodeta mislila, da iz preziranja ne mara priti k njima do določenega časa.

Med pričami se tudi omenjajo: „... *Wolricus filius Rawini de Mucho, Dominicus Tergestinus presbiter, Bonifacius Tergestinus Delacorte*".

„Actum est hoc anno dominice incarn. MCLXXXXII. in vigilia sancti Joannis Baptista post prandium."

[Izvirna listina v arhivu Tržaškega kapiteljna. — Mainati, Chroniche ossia memorie storiche di Trieste, I, 143. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1192.]

[1] Cesar Henrik VI. se je dne 7. junija mudil v Würzburgu leta 1192. (Gl. Stumpf-Brentano, Kaiserurkunden, št. 4747—4751.)

Št. 809.

(1192, najbrže v sredi leta). Gradec.

Opat iz Št. Pavla podeli štajerskemu vojvodu Leopoldu, ko je imel ta svoj zbor v Gradcu *[„cum dux Styrie Liup(oldus) senior curiam apud Grêz celebrasset“]*, konja *[„palefridum“]*, katerega je kupil za osem mark. Zato pa je vojvoda povrnil njegovemu samostanu pred dalj časom vzeto in že skoraj izgubljeno vas Selnico *[„villam Zelnz diu perditam et fere iam desperatam“]*, katere se je bil polastil njegov (Leopoldov) prednik.

Datum manjka.[1]

[Cod. trad. s. Pauli, c. 81. — Archiv f. Kunde österr. Geschichtsqu., VI, str. 306. — Schroll, Urkundenb. v. St. Paul (Font. rer. Austr., II. Abth., XXXIX), str. 60. — Zahn, Urkundenb. d. H. Steierm., II, str. 19, št. 3. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 533, št. 1393.]

Št. 810.

1192 (najbrže v sredi leta). Gradec.

Leopold, vojvoda štajerski in avstrijski *[„Leupoldus dux Styrie et Austrie“]*, naznanja, da je, ko je začel po smrti vojvoda Otokarja, svojega sorodnika, vladati po Štajerski vojvodini *[„cum diuina gracia dispensante post obitum diue memorie dilecti cognati nostri ducis Otacheri ducatum Styrie administrandum suscepissemus“]*, na svojem prvem javnem shodu v Gradcu *[„in placito nostro Graetze primum habito impalam progrediente“]* potrdil posestva in pravice samostana sv. Marije v Sekovem *[„Seccowe“]*.

Med pričami so bili tudi *„Albrecht de Wichselberch“* in pa *„Gero et Wilhalmus comites de Hunenburch“*.

„Acta sunt hec anno incarnacionis domini millesimo centesimo nonagesimo secundo, indictione X., regnante Romanorum imperatore Heinrico VI. Graece.“[2]

[Iz potrdilne listine vojvoda Albrehta, izdane na Dunaju dne 6. maja leta 1334. — Frölich, Dipl. duc. Styriae, I, str. 171, št. 26. — Caesar, Annal. II, str. 448, št. 1. — Meiller, Reg. zur Gesch. der Babenb., str. 69, št. 52 (reg.). — Zahn, Urkundenb. d. H. Steierm., II, str. 17, št. 2.]

Št. 811.

(1192, v sredi leta). Gradec.

Leopold, vojvoda avstrijski in štajerski, sprejme Garstenski samostan v svoje varstvo.

[1] Zastran datiranja glej dotično opazko pod št. 810.

[2] Dne 8. ali 9. maja leta 1192. je umrl štajerski vojvoda Otokar. Njegov naslednik je bil avstrijski vojvoda Leopold, ki je prišel nekako v sredi rečenega leta v Gradec ter tu na svojem prvem javnem shodu zbral okoli sebe veliko število svojih ministerialov.

Med pričami se tudi omenja „*Richerus de Marchpurch*".

„*Acta sunt hec in Gretz anno incarnacionis dominice millesimo centesimo LXXVII.*"[1]

[Iz potrdilne listine avstrijskih vojvodov z dne 2. februarja leta 1304. — Frölich, Diplom. Garstense, 61, št. 17. — Urkundenbuch des Landes ob der Enns, II, 433, št. 297.]

Št. 812.

1192, po 1. juliju. Altino.

Marko, škof castellski, in Arald, škof chioggijski, naznanjata, da jima je ukazal papež Celestin (III.), da bi naredila konec prepiru, kateri traja med oglejskim patriarhom Gotfridom ter med arhidijakonom in kanoniki Tržaške cerkve zarad izvolitve W. za tržaškega izvoljenega škofa [„*causa, quae inter dictum Gottifridum Aquilejensem patriarcham et archidiaconum et canonicos Tergestinae ecclesiae super electione domini W(oscalci) Tergestinensis electi vertebatur*"]. Škofa omenjata, da sta vsled papeževega ukaza določila patriarhu kot zadnji rok dan 1. julija [„*tertia feria intra octavam apostolorum Petri et Pauli, id est kalendis Julii terminum peremptorium praefiximus*"]. Ta je pa v tistem času poslal k njima svojega poslanca s pismom,[2] v katerem naznanja, da je iz spoštovanja do papeža potrdil izvolitev tržaškega izvoljenega škofa W., katerega so izbrali arhidijakon in kanoniki Tržaške cerkve, ne da bi bil tem kaj predbacival zarad svobodne izvolitve. Nato škofa izjavita, da je oglejski patriarh, opominjan po poslancih Tržaškega mesta, potrdil njih izvoljenega škofa ter slovesno izrekel, da ga je potrdil, ne da bi bil njim (poslancem) kaj predbacival o svobodni izvolitvi.

Med pričami se tudi omenjajo: „. . . *Ulricus filius Ravini de Mucho, Dominicus Tergestinus praesbiter, Bonifacius Tergestinus della Corte*".

„*Act. hoc. an. dom. incar. 1192., in Altineis, prius prandium.*"

[Izvirna listina v arhivu Tržaškega kapiteljna. — Mainati, Chroniche ossia memorie storiche di Trieste, I, 145. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1192.]

Št. 813.

(1192) dne 1. septembra.[3] Zatičina.

Krški škof Dietrik I. posveti (v Zatičini) oltar sv. Jurija. Ta oltar, ki je prav blizu oltarja sv. Petra, je dal na svoje stroške napraviti grof iz Višnje gore. [„*Consecratum est altare honori sancti Georgii militis et martyris prima Septembris, quod proxime coniunctum est altari s. Petri,*

[1] Letnica 1177 je nemogoča. Zastran datiranja glej Meiller, Reg. zur Gesch. der Babenberger, str. 239, št. 279.

[2] Gl. št. 808.

[3] Zarad letnice glej Jaksch, l. c.

a venerabili domino Dietrico Gurcensis ecclesie episcopo . . . Quod altare propriis suis sumptibus et expensis comes de Weixelburg extruxit et investivit."]

[Puzel, Idiographia mon. Sitticensis iz leta 1719. v Deželnem muzeju v Ljubljani. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 534, št. 1396.]

Št. 814.

1192, dne 14. oktobra. Oglej.

Oglejski patriarh Gotfrid podeli belinjskemu opatu Ortwinu [*„Ortuino venerabili Beleniensi abbati"]* in njegovim naslednikom štiri kmetije z vsemi priteklinami v Ponikvah na Tolminskem, katere je nekdaj imel gastald Reginald [*„quatuor itaque mansos in regione Tulmini in villa, quae Pontikel dicitur, sitos, quos quondam Reginaldus gastaldio habuit"]*. Ker so pa njegovi (patriarhovi) uradniki [*„ministri nostri"]* pod pretvezo odvetništva večkrat stiskali in nadlegovali kmete rečenih kmetij, izjavlja patriarh, da sedaj izroča odvetništvo in vse pravice, katere ima nad omenjenimi kmetijami, njemu (Ortwinu) in njegovim naslednikom. Le v slučaju, ako bi kateri izmed onih kmetov ukradel več kakor eno ovco, naj zapade njegova oseba njemu (patriarhu), njegovo imetje pa opatiji. Ako bi kateri izmed onih kmetov imel konja, naj služi ž njim njemu (patriarhu) dvakrat na leto.

Naštetih je več prič.

„Actum est Aquilejae in palatio domini patriarchae, anno domini MCLXXXXII., indictione X., quartodecimo die intrante Octobri."

[Rubeis, Mon. eccl. Aquil., col. 636.]

Št. 815.

1192, dne 24. novembra. Rim.

Papež Celestin III. potrdi proštu, dekanu in kapiteljnu Čedadske cerkve vsa njih posestva, posebno pa cerkev v Volčah z njenimi kapelami, cerkev v Bovcu z njenimi kapelami, cerkev sv. Vida[1] z njenimi kapelami, cerkev sv. Petra v Ažli z njenimi kapelami [*„ecclesiam de Volzana cum capellis suis, ecclesiam de Plez cum capellis suis, ecclesiam s. Viti cum capellis suis, ecclesiam s. Petri de Algida cum capellis suis"]* ter cerkve v Ipplisu[2], Gaglianu[2], Orsarii[2], Premariaccu[2], Ziraccu[3], Fojdi[4], Ramanzaccu[3], Moimaccu[3], Toglianu[4], Prestentu[4], Torreanu[5], Rubignaccu[4] in druge v Čedadu in zunaj njega.

---

[1] Št. Vid na Šentvidski gori na Tolminskem.
[2] Južno od Čedada.
[3] Zahodno od Čedada.
[4] Severozahodno od Čedada.
[5] Severno od Čedada.

„Datum Romae apud s. Petrum octava calendas Decembris, anno MCXCII., pontificatus nostri anno secundo“. — *„Ad haec sumus.“*

[Prepis iz leta 1207. v Čedadu. — Hitzinger v Mitth. f. Krain, XI (1856), 9.— Schumi, Urkb. f. Krain, I, 141, št. 160. — Kehr, Papsturkunden in Friaul (Nachrichten der k. Ges. zu Göttingen, Phil.-hist. Kl., 1899, str. 276, št. 17.)]

Št. 816.

1192, dne 11. decembra. Lateran.

Papež Celestin (III.) piše gradeškemu patriarhu in castellskemu škofu ter jima naznanja, da novograjski škof *[„Hemonensis episcopus“]* že dolgo po krivici zadržuje piranskemu župniku in njegovi cerkvi s pomočjo bujskih prebivalcev *[„cum hominibus de Bulli“]*, svojih pristašev, četrtino po Kaštelu in pa cerkev sv. Mihaela[1] *[„quartisium Castelli Veneris et ecclesiam sancti Michaelis“]*, kar je Pirancem podelil rajnki tržaški škof Bernard[2] *[„Wernardus quondam Tergestinus episcopus“]*. Papež pravi, da naj pokličeta (grad. patriarh in cast. škof) pred se tiste, katere je treba zaslišati, ter poravnata ves prepir.

„Data Lateran. III. id. Decemb., pontificat. nostri anno secundo.“ — *„Significamus vobis.“*

[Prepis v Kapiteljskem arhivu v Piranu. — Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1192.]

Št. 817.

1192 (meseca decembra).[3]

Ko se je angleški kralj Rihard vračal iz križarske vojne po morju domov, je vihar zanesel njegovo ladjo proti istrskemu obrežju. Nato je kralj z nekaterimi tovariši stopil na suho blizu Ogleja morda pri Gradežu.[4] Ko je kot trgovec napravljen prišel do vasi Gorice[5], je poslal poslanca na bližnji grad ter prosil varnostnega spremstva. Tudi je ondotnemu grofu[6] podaril zlat prstan, da bi dosegel njegovo milost. Na

[1] Cerkev sv. Mihaela je podružnica farne cerkve v Kaštelu.

[2] Gl. št. 531.

[3] Kralj Rihard je bil ujet dne 20. decembra (Ricardi Itiner.). Dne 28. decembra je bil o tem že obveščen cesar Henrik VI., ki se je takrat mudil v Reinhausenu na Bavarskem (št. 818).

[4] Angleški kralj je blizu Ogleja stopil na suho. Nekateri viri (pismo cesarja Henrika, Rigordus, Willelmus) pravijo, da je Rihard s svojo ladjo dospel do istrskega obrežja. Nato ga je vihar vrgel proti Ogleju (Cont. Cremif., Cont. Weinberg.) v neki kraj, ki je med Oglejem in Benetkami (pismo cesarja Henrika, Rigordus, Willelmus, Gesta ep. Halberst.) in sicer blizu Ogleja (Chron. Magni presb.). En vir (Hoveden) imenuje tisti kraj, kjer je kralj stopil na suho. Zove se „Raguse“ blizu Gorice. Po mojih mislih bi se namesto „Raguse“ moralo postaviti „Gradus“, to je Gradež. Ta kraj je blizu Ogleja, blizu istrskega obrežja in tudi nedaleč od Gorice. En pisatelj (Ansbert) pravi, da je kralj v Pulju stopil na suho, kar pa ne more biti resnično.

[5] Gorica je bila takrat vas. Na hribu nad vasjo je stal grad, v katerem so navadno prebivali goriški grofje. V dveh virih (Coggeshalae, Wendover) čitamo, da je bila Gorica v Sloveniji.

[6] V tistem času sta živela goriška grofa Majnhard in Engelbert, ki sta bila brata. Iz virov ni prav jasno, kateri izmed nju se je takrat mudil v Gorici in kateri je v nekem drugem mestu ujel osem Rihardovih tovarišev.

grofovo vprašanje, kdo mu pošilja ta prstan, je poslanec odgovoril, da trgovec Hugon, kateri se s svojimi ljudmi vrača iz križarske vojne. Nato je grof rekel, da mu prstan pošilja kralj Rihard in ne trgovec Hugon. Sicer je prisegel, da hoče prijeti vsakega križarja, vendar naj bode pri kralju izjema.

Ko se je poslanec vrnil h kralju, mu je vse to povedal. Tega je to jako prestrašilo ter ga napotilo, da je o polnoči s svojimi ljudmi na konjih zapustil Gorico. Nato je goriški grof naznanil svojemu bratu, ki je bival v nekem drugem mestu, da je kralj Rihard v njegovi bližini, ter ga pozval, da mu zastavi pot. Grofov brat je poslal nekega normanskega viteza za kraljem, da bi ga ujel. A vitez tega ni storil, pač pa je kralju svetoval, da naj hitro zbeži. Vendar je grofov brat dobil osem Rihardovih spremljevalcev v svoje roke. Goriška grofa sta bila kralju zato nasprotna, ker sta ga imela na sumu, da je on dal v Tiru umoriti njunega nečaka Konrada, mejnega grofa v Montferratu.

Z Goriškega je kralj šel na Koroško ter dospel v mesto Breže, kjer je Friderik iz Ptuja, ministerial solnograškega nadškofa, ujel šest njegovih tovarišev. Rihard je nato tri dni in tri noči bežal dalje ter nazadnje s tremi spremljevalci dospel v vas Erdberg pri Dunaju. Tu ga je ujel ondotni vojvoda Leopold V., kateremu je koroški vojvoda naznanil prihod angleškega kralja.

Radulfi abbatis de Coggeshalae Historia Anglicana (MG. SS., XXVII, 348, 349); „ . . . qui omnes in partes Sclavonie ad quandam villam nomine Gazaram[1] applicuerunt statimque nuntium ad proximum castellum dirigunt, pacem et conductum a domino provintie illius, qui nepos extitit marchisii expetentes. Rex autem in reditu suo tres lapides pretiosos, scilicet tres rubiz, a quodam Pisano 900 bisantiis comparaverat, quorum unum, dum esset in navi, in anulo aureo includens, anulum illum domino castelli per predictum nuntium transmisit. Percunctatus vero nuntius a domino loci illius, quinam essent qui conductum petebant, respondit, peregrinos esse a Ierosolimis redeuntes. Deinde nomina eorum requisivit. At nuntius: „Unus“, inquit, „eorum appellatur Baldewinus de Betun, alter vero dicitur Hugo mercator, qui etiam vobis anulum transmisit.“ At dominus ille diutius anulum intuitus: „Non“, inquit, „Hugo, sed rex Ricardus appellatur“, et subintulit: „Licet ipse iuraverim, me omnes peregrinos de partibus illis adventantes comprehensurum nec aliquod munus ab eis accepturum, tamen pro dignitate muneris et mittentis domini, qui me ignotum ita honoravit, et munus missum remitto et liberam abeundi licentiam concedo“. Reversus itaque nuntius omnia hec regi intimavit. At illi terram illam diutius libere proficiscuntur. Sed dominus ille predictus latenter post eos exploratorem ad fratrem suum transmisit, ut regem in terra sua advenientem comprehenderet. Ubi cum rex advenisset et urbem, in qua frater predicti domini morabatur, fuisset ingressus, statim ille, accersito ad se quodam fidissimo homine suo Roger nomine, Normannicus genere de Argenton[2], qui cum eo per viginti annos extiterat, et neptim suam ei tradiderat, precepit ei, ut domos, ubi

[1] „Gazara“ je Gorica. Rečeno ime ima tudi Wendover, Haveden pa „Gazera“. V pismu cesarja Henrika se omenja „Mainardus de Gortze“, pri Rigordu „comes Mainardus de Gourze“, pri Willelmu pa „comes Mainardus“.

[2] Sedaj Argentan. Tako se zove neko mesto v Normandiji na Francoskem.

peregrini hospitabantur, diligenter perscrutaretur, si forte regem per loquelam vel per aliquod signum explorare posset, promittens, se ei medietatem urbis daturum, si regem intercipere posset. At ille singulorum hospitia requirens et discutiens tandem regem reperit; quo diutius dissimulante quod erat, tandem importunitate precum, et lacrimarum pii inquisitoris compulsus, confitetur quod erat. Qui statim cum lacrimis fugam latenter arripere adhortatur, equum peroptimum regi tradens. Postea autem ad dominum suum revertens, dicit, frivolum esset, quod audierat de regis adventu, sed esse Baldewinum de Betun et comites eius, qui de peregrinatione redibant. At ille furibundus iussit omnes comprehendi. Rex vero latenter de urbe egrediens cum Willelmo de Stagno et quodam puero, qui linguam Theutonicam intelligebat, per tres dies et noctes sine cibo profectus est. Deinde, famis inedia urgente, ad quandam villam nomine Ginanam[1] . . . divertit . . .“

Rogeri de Wendover Flores historiarum (MG. SS., XXVIII, 36): „Velisque retortis, cum paucis suorum, Baldewino videlicet de Bethun et magistro Philippo clerico suo, Anselmoque capellano eius, cum quibusdam fratribus Templi, in partibus Scalonie ad villam quandam nomine Gazaram appulerunt; qui statim nuncium ad proximum dirigentem castellum, pacem et conductum a domino provincie illius, qui nepos extitit marchisii, expetentes postularunt. Rex autem in reditu suo tres lapides pretiosos, carbunculos scilicet quos vulgo rubiz appellant, a quodam Pisano bisantiis comparaverat nongentis; quorum unum, dum esset in navi, in anulo aureo includens, illum domino castelli per dictum nuncium transmisit. Percunctatus vero nuncius a domino loci, quinam essent, quod conductum petebant, respondit, peregrinos esse ab Ierosolima redeuntes. Deinde nomina eorum inquirens a nuntio, respondit: „Unus eorum Baldewinus de Betun appellatur, alter vero Hugo mercator, qui et vobis anulum transmisit.“ At dominus ille diutius anulum intuitus: „Non“, inquit, „Hugo, sed rex Ricardus appellatur;“ et adiecit: „Licet ipso iuraverim, me omnes peregrinos de partibus illis venientes comprehensurum nec munus aliquod ab eis accepturum, tamen pro dignitate muneris et mittentis illi, qui me ignotum ita honoravit, et munusculum remitto et liberam abeundi licentiam concedo.“ Reversus itaque nuncius, omnia hec regi intimavit. At illi valde trementes, media nocte, equis comparatis, de villa predicta occulte exierunt et per terram illam diutius libere processerunt; sed dominus ille latenter post eos ad fratrem suum exploratorem transmisit, ut regem in terram suam comprehenderet venientem. Ubi cum rex advenisset et urbem, in qua frater domini predicti morabatur, ingressus fuisset, confestim ille, accersito ad se quodam homine suo fidissimo, Rogero nomine, Normannico genere de Argentonio, qui cum eo per annos viginti extiterat — et neptem suam ei maritaverat — precepit, ut domos, ubi peregrini hospitarentur, diligenter perscrutaretur, si forte regem per loquelam vel aliquod signum explorare posset, promittens se ei medietatem urbis daturum, si regem intercipere potuisset. Quo singulorum hospitia peregrinorum inquirente tandem regem repperit; sed eo diutius dissimulante quod ipse erat, demum importunitate precum et lacrimarum pii inquisitoris compulsus, confitetur quod erat. Qui statim cum lacrimis fugam arripere adhortans, equum peroptimum regi tradidit. Postea vero ad dominum reversus, dicit, frivolum esse quod audierat de adventu regis; sed esse Baldewinum de Betun et comites eius, qui de peregrinatione redibant. At ille furibundus iussit omnes comprehendi. Sed rex latenter cum Willelmo de Stagno et puero quodam, qui linguam Theutonicam intelligebat, de urbe egrediens, per tres dies et noctes sine cibo in via permansit; deinde, famis urgente inedia, ad quandam villam nomine Ginatiam in Austria prope Danubium divertit, ubi tunc temporis ad cumulum omnium malorum dux Austrie morabatur.“

[1] Id est Viennam (=Dunaj).

Rogeri de Hoveden Chronica (MG. SS., XXVII, 158): „Et cum applicuisset prope Gazere apud Raguse, noluit indicare, quod esset rex Anglie, sed peregrini essent; et quamvis ipse barbam haberet prolixam et capillos prolixos et vestes et cetera omnia ad similitudinem gentis terre illius, tamen celari non potuit propter nimias expensas quas faciebat contra consuetudinem illius patrie. Et statim homines illius provincie, conicientes illum esse regem Anglie, proposuerunt illum capere et Romanorum imperatori tradere . . .“

Ricardi Londoniensis Itinerarium peregrinorum (MG. SS., XXVII. 218): „Quatuor tantum assumptis sociis, transvectus est in Sclavoniam. Inde pertransiens Aquileiam, cum intrasset terram Limpoldi ducis Austrie, captus est in Wena civitate 13. kalendas Ianuarias.“

Willelmi Neuburgensis Historia Anglicana (MG. SS., XXVII, 240) „Porro rex, navi qua vehebatur inclementioribus auris arrepta, tractus est ad partes Histrie atque inter Aquileiam et Venetiam naufragium passus, egre cum paucis equoreum discrimen evasit. Ubi propriam pro tempore propter casus incertos inter ceteros naufragos celans personam, didicit, regem Anglorum hominibus regionis illius ob necem Conradi marchionis, que ipsi imputabatur, esse invisum nec posse ibidem tutum habere hospicium. Quam ob rem imminens inani studuit illudere cautela periculum. Nam cito percrebuit, insignem naufragum latere vel oberrare in terra illa. Mox nobilibus simul et populo ad vestigandum eum intentis, quidam comes Mainardus nomine, ipso latenter per fugam elapso, octo de comitibus eius comprehendit. Deinde in archiepiscopatu Salburgensi loco qui vocatur Frisarium sex de comitibus eius a quodam Frederico detentis, cum tribus tantum comitibus noctu ad partes Austriae properavit.“

Radulfi de Diceto Ymagines historiarum (MG. SS., XXVII, 281): „Postmodum, relictis magnis navibus, duas galeas ascendit et applicuit in Sclavonia. Cum autem transisset Veneciam et Aquileiam, terram ducis Austrie subintravit.“

Rigordi Gesta Philippi II. Augusti (MG. SS., XXVI, 293): „Et mare ingressus, orta tempestate, accidit, ut ventus, rapta navi in qua ipse erat, duceret eam versus partes Hystrie ad locum qui est inter Aquileiam et Venecias. Ubi idem rex Dei permissione passus naufragium, cum paucis evasit. Quidam itaque comes Mainardus de Guorze et populus regionis illius, audito quod in terra erat, et considerato diligentius, qualem nominatus rex in Terra Promissionis seditionem in perditionis sue cumulum exercuerat, insequti sunt eum, intendentes ipsum captivare contra morem omnium peregrinorum per quascumque terras christianorum secure transeuntium. Ipso autem rege in fugam verso, ceperunt de suis 8 milites. Postmodum rex fecit transitum ad burgum, qui est in archiepiscopatu Salezburgensi, qui vocatur Frisacum; ubi Fridericus de Sancta Sowe[1], rege cum tribus tantum versus Austriam noctu properante, sex milites de suis cepit.“

Ann. Marbac. ad a. 1191 (MG. SS., XVII, 165): „In quo regressu vento impellente navim versus Venetiam, eiectus est (sc. rex Anglie) cum paucis ad litus maris. Quem persecutus comes Engelhardus[2] et cum eo pugna congressus, multis ex parte regis captis vel occisis, ipse fuga lapsus et vulneratus, in Stirensem marchiam devenit. Nichilominus et ibidem insecutus a quodam ministeriali Salzburgensis ecclesie Friderico de Betouwe, ipse fugiens Austriam cum sex tantum comitibus intravit. Ibi captus in parvo tuguriolo prope civitatem Wiene, a duce Luopoldo in castro Dirinstein aliquantis diebus reclusus, postea traditus est Heinrico imperatori“.[3]

[1] „Sancta Sowe“ je pokvarjeno ter bi moralo stati Betowe (= Ptuj).
[2] Pravzaprav „Engelbertus“.
[3] Vojvoda Leopold je izročil kralja Riharda cesarju Henriku dne 14. februarja leta 1193.

Contin. Cremifan. ad a. 1192 (MG. SS., IX, 548): „Richardus rex Anglicus ... in modica galêa, non regia via sed cancrizando versus Aquilegiam cum paucissimis est adpulsus, indeque nunc pedes, nunc eques, isdem comitibus suis partim captis, partim occisis, in civitatem Austriae Wiennam dictam latitando ignarus ducitur, et ab ipso duce regionis L. comprehenditur."

Contin. Admunt. ad a. 1193 (MG. SS., IX, 587): „Richaredus rex Anglorum ... Ipse vero navigio repatriare volens, adversa aura de mediterraneo in Ionium mare delatus, et ad terram egressus, Forum Iulii et Karinthiam, quinque tantum viris comitatus, ignotus et profugus transivit; et dum per Austriam fines Boemiae intrare vellet, in civitate Wien cognitus, et a duce Liupoldo, Heinrici ducis filio, captus est."

Hugonis Chronici continuatio Weingartensis (MG. SS., XXI, 479): „Ea tempestate rex Anglorum a transmarinis partibus rediens versus Aquilegiam contra voluntatem devectus, dum per Carinthiam et Orientalem provinciam repatriare temptabat, a Liupoldo Orientalium duce ob quoddam latens odium per insidias comprehensus, imperatori Ratispone presentatur."

Chronicon Magni presbiteri ad a. 1192 (MG. SS., XVII, 520): „Nam cum prospere aliquanto tempore navigasset (sc. rex Angliae), postea subito correptus tempestate illa sevissima de qua supra dictum est, quae fuit in mense Augusto [1], et disiectis undique navibus quae eum multae sequebantur more regio, ipse solus cum navi sua vento validissimo inpellente, proiectus est in partes vicinas Aquilegiensibus. Ibi a maioribus terrae illius valde iniuriatus et spoliatus bonis quae ei mare iratum reliquerat, occisis etiam et captivatis hominibus suis, ipse cum paucissimis evadens, per partes Karintiae, nesciens quo iret, terram ducis Austriae ignorans ingressus est."

Gesta episcoporum Halberstadensium (MG. SS., XXIII, 110): „Rex Anglie vero cum postmodum redire vellet, inter Aquilegiam et Venetias naufragium passus, a duce Austrie, quem idem rex in partibus transmarinis tractaverat inhoneste, captus est."

Chounradi Schirensis Annales ad a. 1192 (MG. SS., XVII, 631): „Richaredus rex Angliae de expeditione transmarina navigio ad propria reversurus, naufragium in mari pertulit cum uxore et filiis [2]; multisque bonis amissis, cum uno tantum cliente vagus Viennam devenit, ubi inditio ducis Karinthiae (sc. Udalrici II.) proditus, per cuius terram in Austriam transierat, a duce Austriae Liupoldo deprehensus captivatur."

Ansberti Historia de exped. Friderici imp. ad a. 1192 (Fontes rer. Austr., Script., V, 79): „Rex Anglię Richardus ... tandemque ad Polam civitatem Ystrię ad litus fertur et applicare cogitur. Ubi uxorem et familiam totam [2] incertis undis maris relinquens, ipse per Forum Julii cum paucis de periculis maris egressus et viam per terram aggressus, licet incognitus esse cupiens, a pluribus tamen cognitus et in via suis aliquibus captis, aliquibus truncatis, rebus etiam suis perditis, in Austriam Leupoldi terram transivit."

Št. 818.

(1192) dne 28. decembra. Reinhausen.

Cesar Henrik VI. naznanja francoskemu kralju Filipu, da je avstrijski vojvoda Leopold ujel angleškega kralja Riharda. Ko se je ta

[1] Rihard je še-le 9. oktobra zapustil Palestino in zato mu vihar meseca avgusta ni mogel škodovati na morju.

[2] Ko se je Rihard vračal proti domu, ga niso spremljali njegova soproga in njegovi sinovi.

hotel po morju vrniti v svojo domovino, je vihar pokvaril njegovo ladjo, jo zanesel proti Istri do nekega kraja, ki je med Oglejem in Benetkami, ter jo tu razbil. Kralj se je rešil z nekaterimi svojih ljudi. Ko so goriški grof Majnhard in ondotni prebivalci slišali, da je kralj Rihard na njih zemlji, ter se spomnili njegovega izdajstva v Sveti deželi, so ga zasledovali, da bi ga ujeli. Kralj je sicer ubežal, a zajeli so osem njegovih tovarišev. Nato je prišel kralj v Breže, katere se nahajajo v Solnograški nadškofiji. Tu je Friderik iz Ptuja ugrabil šest njegovih ljudi. S tremi spremljevalci se je kralj napotil proti Avstriji, kjer ga je ujel avstrijski vojvoda Leopold v neki vasi blizu Dunaja. *[„... rex Anglie, cum esset in transeundo mare ad partes suas reversurus, accidit, ut ventus, rupta navi sua in qua ipse erat, duceret eam versus partes Histrie ad locum, qui est inter Aquileiam et Venecias, ubi ipse rex Dei permissione passus naufragium cum paucis evasit. Quidam itaque fidelis noster comes Mainardus de Gortze et populus regionis illius audito, quod in terra erat, et considerato diligencius, qualem nominatus rex in terra promissionis prodicionem et tradicionem et perdicionis sue cumulum exercuerat, insecuti sunt intendentes eum captivare. Ipso autem rege in fugam converso, ceperunt de suis octo milites. Postmodum processit rex ad burgum in archiepiscopatu Salzeburgensi qui vocatur Frisorum, ubi Fridericus de Betesowe, rege cum tribus tantum versus Austriam properante noctu, sex milites de suis cepit. Dilectus autem consanguineus noster Liupoldus dux Austrie observata strata, impositis ubique custodibus, sepedictum regem iuxta Wiennam in villa viciniori in domo despecta captivavit ..."]*

„Datum apud Rithiencie[1]*, 5. kal. Ianuarii.“*

[Rogeri de Hoveden Chronica (MG. SS., XXVII, 159).]

Št. 819.

(1192.)

Davčna knjiga, iz katere je razvidno, koliko so razne cerkve plačevale Rimski stolici.

p. 1. „Incipit liber censuum Romane ecclesie a Centio[2] camerario compositus secundum antiquorum patrum regesta et memoralia diversa anno incarnationis dominice MCXCII., pontificatus Celestini pape III anno II.“

p. 123. In patriarchatu Aquileiensi.

---

[1] „Rithiencie“ je Reinhausen poleg reke Regena na Bavarskem. Cfr. Toeche, K. Heinrich VI., str. 563.

[2] Tu omenjeni Centius je bil leta 1192. komornik Rimske cerkve. Ko so ga leta 1216. izvolili za papeža, se je zval Honorij III. ter je vladal do leta 1227.

(Hospitale sancte Marie Pecniz[1] II aureos.)[2]
p. 133. In episcopatu Polanensi.
Monasterium sancte Marie de Canneto II bisantios.
In episcopatu Parentino. —[3]
In episcopatu Triestino. —
In episcopatu de Capite Istriae. —
p. 168. In archiepiscopatu Salszeburgensi.
p. 169. Ecclesia sancti Pauli I marabutinum.[4]
p. 170. (Monasterium Victringense[5] marabutinum I.)
(Ecclesia sancti Floriani[6] I aureum.)
(Hospitale de Bekeneiz LI frisacenses.)

[Fabre-Duchesne v Bibliothèque des écoles françaises d' Athènes et de Rome, 2e série, VI. Paris, 1910.]

Št. 820.

1192. Ortenburg.

Grof Oton iz Ortenburga podeli v slučaju smrti samostanu sv. Marije v Vetrinjah *[„cenobio sancte Marie Uittringen“]* dve kmetiji na Hühnersbergu[7] *[„in monte, qui dicitur Hunrsperc“]*. Ob enem izroči dotično listino vetrinjskemu opatu Bertoldu.[8]

Med pričami se tudi omenja *„Ruodolfus de Rase“*.

„Acta sunt Ortenb(urch) . . . anno millesimo C nonagessimo II.“

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 532, št. 1388.]

Št. 821.

(Okoli leta 1192.)

Henrik (II. s Holmca), je s svojo soprogo (Kunigundo), ko sta stopila v samostan, podelil Šentpavelskemu samostanu štiri kmetije v

---

[1] Tu se navaja, da je bil „hospitale sancte Marie (de) Pecniz“ v Oglejski patriarhiji. V listini papeža Inocenca III. z dne 21. maja leta 1204. (Potthast, Reg. pont., Rom., št. 2216), čitamo, da sta „hospitale de Bekekeg“ ustanovila A. de Raze in njegova soproga H. V neki listini z dne 11. aprila leta 1202. (Zahn, Urkb. f. Steierm., II., 77, št. 48) se omenja „hospitale sancte Marie de Rasia“. — Brez dvoma imamo tu opraviti z enim samim hospitalom, ki se je nahajal v Rožni dolini na Koroškem in katerega sta ustanovila A(lram) iz Roža in njegova soproga H. Kaže se, da je bil ta hospital v Pečnici ali pa blizu nje, morda tam, kjer je sedaj Sv. Martin v Pečnici. Obe te dve vasi ležita jugozahodno od Rožaka na Koroškem. Neki Alram iz Roža se leta 1183. omenja kot priča v neki listini (gl. št. 666). — Brackmann (Germania pontificia, I, 138) misli, da „hospitale de Bekeneiz“, kateri je v zgoraj navedenem viru uvrščen pod Solnograško nadškofijo, je isti kakor „hospitale sancte Marie de Pecniz“.

[2] Nekateri deli te davčne knjige so bili spisani leta 1192., drugi pa med letom 1192. in 1235. Kar je zgoraj v oklepih, je iz poznejše dobe.

[3] Pri nekaterih cerkvah in škofijah ni nič davka navedenega.

[4] Marabutin so imenovali zlat novec, ki je bil posebno razširjen po Pirenejskem polotoku.

[5] Brackmann (Germ. pont., I, 109) misli, da Vetrinjski samostan, katerega je njegov ustanovitelj, grof Bernard, leta 1143. podelil Solnograški nadškofiji, ni plačeval Rimski stolici rečenega davka.

[6] „Ecclesia s. Floriani“ je cerkev sv. Florijana v Zakamenu blizu Celovca. Da je bilo treba od te cerkve plačevati v Rim po en zlat, je razvidno iz listine pod št. 828.

[7] Hühnersberg, vas severozahodno od Špitala na Koroškem.

[8] Te dve kmetiji je rečeni grof odstopil samostanu leta 1197. Gl. št. 897.

Haunhofu[1] in tri arealna zemljišča v Ledenicah[2] *[„IIII mansus in loco qui dicitur Hove et tres areas in loco qui dicitur Lêdnîz"]* z vsemi dohodki.

Naštetih je več prič.

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 56 iz začetka 13. stoletja. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 48 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) z letnico „vor 1148". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 318, št. 818/IV.]

Št. 822.

(Med letom 1192. in 1194.)

Liutold, duhovnik v Št. Vidu, reši na korist menihom v Vetrinjah *[„fratribus de Victoria"]* neki alod, ki je bil zastavljen za tri marke, tako, da se njegovi dohodki smejo porabiti v samostanski kuhinji samo za olje v adventnem času. To listino sta s svojima pečatoma potrdila weilerski[3] opat Albert in vetrinjski opat Bertold.

Datum manjka.[4]

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 555, št. 1435.]

Št. 823.

(Med letom 1192. in 1211.)

Majnhalm, arhidijakon velikovški *[„Meinhalmus archidiaconus de Volchenmar(cht)"]*, dobi od Šentpavelskega samostana eno kmetijo pri (Malem) Št. Vidu tik Mira[5] *[„aput s. Vitum iuxta Mûr"]*, katero je samostanu podelil Ulrik Globax[6] *[„Ẇdalricus Globax"]*, odstopi pa samostanu za njo neko drugo kmetijo v Goričah[7] *[„apud Goresce"]*, katero je grof Oton iz Lebenaua prepustil njegovi (arhidijakonovi) cerkvi, ker je požgal in poškodoval cerkev sv. Maksimilijana pri Maria-Pfarr[8] *[„in ecclesia beati Maximiliani aput Pharre"]*.

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 87 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 65 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 530, št. 1386.]

---

[1] Haunhof, neki kraj severno od Št. Pavla.

[2] Morebiti vas Ledenice pri Rožeku.

[3] Weiler, severovzhodno od Metza v Lotaringiji.

[4] Bertold je bil od 1192 do 1194 opat v Vetrinjah.

[5] Mir in Mali Št. Vid sta v Važenberški občini na Koroškem.

[6] Ta Ulrik Globax je bil iz Labeka (št. 846). Mogoče je, da imata besedi Globax in Labek (pravilno morda Globek) isto koreniko. Najbrže je po kakem Globaxu tudi vas Globasnica v Junski dolini dobila svoje ime.

[7] Goriče, vas pri Timenici na Koroškem.

[8] Maria-Pfarr je v solnograškem Lungauu severovzhodno od Tamswega.

Št. 824.

(1193) dne 10. januarja. Rezno.

Rimski cesar Henrik VI. potrdi oglejskemu patriarhu Gotfridu zarad njegovih zaslug, katere si je pridobil zanj in za državo ter si jih še vsak dan pridobiva, Furlansko vojvodino z vsemi pravicami in priteklinami, potem krvavi novec, in sicer od pretepov, ranjenja, ubojev, tatvin in vsakega telesnega poškodovanja, katero spada v področje knezov. *[„... ducatum Fori-Julii cum omni iure et pertinentiis suis et sanguinolentum denarium, scilicet feritas, plagas, vulnera, homicidia, furta quoque et omnia maleficia, quae ad correptionem et bannum principum spectare noscuntur."]* Tudi potrdi njemu in njegovim naslednikom vse pogodbe, sklenjene med patriarhom Peregrinom in (goriškim) grofom Majnhardom (I.) ter med patriarhom Ulrikom (II.) in (goriškim) grofom Engelbertom (II.) zastran odvetništva in drugih dogodkov. *[„... omnes transactiones et conventiones inter Pelegrinum patriarcam et Megenardum comitem, et inter Uodalricum patriarcam et Engelpertum comitem super advocatia et aliis factas ..."]* Kdor bi prelomil to listino, naj plača trideset liber najčistejšega zlata, in sicer polovico v njegovo (cesarjevo) blagajnico, polovico pa Oglejski cerkvi.

Med navzočnimi se tudi omenja *„Pertoldus Meraniae dux"*.

„Data Ratisbone, anno ab incarnatione domini MCXCII., indictione X.,[1] *quarto idus Januarii."*

[Prepis iz 17. stoletja v Državnem arhivu na Dunaju. — Stumpf-Brentano, Acta imperii, str. 263, št. 190.]

Št. 825.

(1193) dne 10. januarja. Rezno.

Rimski cesar Henrik (VI.) potrdi neko zamenjatev med pasovskim škofom Wolfkerjem in Wikhardom „de Sevelde".

Med pričami se tudi omenjajo: *„(testibus) ... Bertoldo duce Meranie, Ulrico duce Karinthie, ... Alberto comite de Pogen, ... Minhardo comite de Gorz, ..."*

„Datum Ratispone, IV. idus Januarii."[2]

[Hormayr, Archiv f. Geschichte, XIX (1828), str. 613.]

Št. 826.

1193, dne 24. februarja. Lateran.

Papež Celestin III. potrdi nunskemu samostanu sv. Marije pri Ogleju razna posestva.[3]

---

[1] Letnica in indikcija kažeta na leto 1192. Iz nekaterih drugih listin je razvidno, da se je cesar Henrik mudil v Reznu v začetku leta 1193., v začetku leta 1192. pa v Alzaciji in Wormsu.

[2] Itinerar cesarja Henrika VI. kaže, da je bila ta listina izdana leta 1193. (Gl. Stumpf-Brentano, Kaiserurkunden, št 4792.)

[3] Skoraj ista vsebina, kakor v Gr. III, št. 87 ter Gr. IV. št. 153, 548 in 560.

„Dat. Lateran ... VI. kal. Martii, indictione duodecima, incarn. dominice anno MCXCIII., pontificatus vero domni Celestini pape tertii anno tertio.“ — „Virginibus sacris.“

[Prepis v Čedadu (Guerra, Otium Forojuliense, XII, 7 - 9.)]

Št. 827.

1193, dne 22. marca. Čedad.

Oglejski patriarh Gotfrid potrdi nunskemu samostanu sv. Marije pri Ogleju razna posestva.[1]

„Acta ... anno domini MCXCIII., XI. kalend. Aprilis, indictione XI., aput Civitatem in palatio“.

[Izvirna listina v Mestni knjižnici v Vidmu.]

Št. 827.[a]

1193, dne 21. junija. Lateran.

Papež Celestin III. potrdi po zgledu papežev Aleksandra III.,[2] Lucija III., Urbana III.[3] in Klementa III.[4] samostanu sv. Marije pri Ogleju njegova posestva.[5]

„Dat. Lateran ... XI. kal. Iulii, indictione undecima, incarnationis dominice anno MCXCIII., pontificatus vero domni Celestini pape III. anno tercio.“

[Izvirna listina v Mestni knjižnici v Vidmu. — Kehr, Papsturkunden in Friaul (Nachrichten der k. Ges. der Wiss. zu Göttingen. Phil.-hist. Kl., 1899, str. 278, št. 19.)]

Št. 828.

1193, dne 6. oktobra. Lateran.

Papež Celestin III. potrdi vetrinjskemu opatu Bertoldu in njegovemu samostanu *[„Bert(oldo) abbati et conventui de Vitringe“]* cerkev sv. Florijana[6] *[„ecclesiam sancti Floriani“]*, katero je plemeniti grof Bernard z dovoljenjem rajnkega solnograškega nadškofa Konrada I. podelil samostanu, a so jo oni (menihi) vsled slabih časov premenili v pristavo *[„quam vos pro malicia temporis in grangiam reduxistis“]*. Ob enem sprejme (papež) samostan z vsemi posestvi v svoje varstvo ter določi, da naj menihi njemu (papežu) in njegovim naslednikom plačujejo od rečene pristave vsako leto po en zlat *[„unum aureum“]*.

---

[1] Skoraj ista vsebina, kakor v Gr. III, št. 87 ter Gr. IV, št. 153, 548, 560 in 826.
[2] Gl. št. 548.
[3] Gl. št. 723 a.
[4] Gl. št. 751 a.
[5] Skoraj iste besede, kakor v listinah št. 153, 548, 723 a in 751 a.
[6] To je cerkev sv. Florijana v Zakamenu pri Vetrinjah.

„Dat. Lateran., II. non. Octobr., pontificatus nostri anno tertio.“ — *„Viris religiosis.“*

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 554, št. 1433.]

Št. 829.

1193, dne 10. decembra. Gelnhausen.[1]

Rimski cesar Henrik VI. sprejme, oziraje se na zvestobo in vdanost patriarha Gotfrida, po zgledu svojega očeta Friderika[2] in drugih rimskih vladarjev, Oglejsko cerkev v svoje varstvo. Potrdi jej vsa posestva, pravice, davščine, colnino in pobrežnino *[„omnes possessiones, quaecumque jura, districta, tholonea, ripatica“]*, katere ima rečena cerkev že sedaj ali pa jih še pridobi. Potrdi jej med drugim Furlansko vojvodino in grofijo ter vas Ločnik z vsemi kraljevskimi in vojvodskimi pravicami, namreč sodstvo, kolekte, pravico do krme in do raznih glob ter vse koristi, katere je mogoče tam dobiti, dalje regalije po vseh istrskih škofijah, tako po Tržaški, Puljski, Poreški in Novograjski škofiji, potem regalije po Concordijski in Bellunski škofiji ter regalije po opatijah v Sestu, sv. Marije v Organu in v Valle. *[„... ducatum et comitatum Foro-Julii et villam de Lucenigo cum omnibus ad regalia et ducatum pertinentibus, hoc est placitis, collectis, fodro, districtionibus universis, omnique utilitate, quae juste ullo modo inde provenire poterit; praeterea omnia regalia omnium episcopatuum Histriae, Tergestini, Pollensis, Parentini, Hemonensis, Civitatis novae,[3] regalia Concordiensis, Bellunensis episcopatus, regalia trium abbatiarum de Sexto, sanctae Mariae in Organo et de Valle ...“]* Tudi jej potrdi Gradeški otok *[„insulam Gradensem“]* z vsemi priteklinami, potem zemljo med Piavo in Livenzo *[„terram inter Plavim et Liquentiam“]*, dalje vasi S. Paolo in S. Giorgio, potem vse tisto, kar jej je cesar Konrad (II.) podelil, grad Trebnje *[„castrum de Treuen“]* in pa to, kar je nekdaj toskanski mejni grof Ulrik podaril Oglejski cerkvi.[4] Nihče naj te cerkve ne vznemirja. Kdor bi nasprotoval temu, kar se je tu potrdilo, naj plača tisoč liber najčistejšega zlata, in sicer polovico v njegovo (cesarjevo) blagajnico, polovico pa rečeni cerkvi.

Naštetih je več prič.

„Data sunt haec anno dominicae incarnationis MCXCIII., indictione XI., regnante domino Henrico sexto Romanorum imperatore victo-

---

[1] Gelnhausen je vzhodno od Hanaua na Hessenskem. V rečenem kraju se je cesar mudil tudi dne 5., 7. in 20. decembra 1193. (Gl. Toeche, K. Heinrich VI., str. 665, 666.)

[2] Cf. št. 623.

[3] V listini z dne 22. februarja leta 1214. stoji: „Tergestini, Justinopolitani, Parentini, Emonensis et Polensis.“

[4] Gl. št. 508.

riosissimo, anno regni ejus XXIV., imperii vero III. Datum apud Volchuaseri . . . quarto idus Decembris.“

[Prepis iz 15. stoletja v zbirki „Consultori in iure“ v Benetkah. — Lünig, Cod. dipl. Italiae, IV, 1554. — Muratori, Rer. Ital. script., XVI, 98.]

Št. 830.

1193. Breže.

Solnograški nadškof Adalbert se pogodi z admontskim opatom Rudolfom zarad rudnikov v Kotarški fari.

Med pričami se tudi omenjajo: *„. . . Otto de Chunigesperch, . . . Pabo de Iun et frater eius Chunradus . . .“*

„. . . anno incarnationis dominicę millesimo centesimo nonagesimo III., pontificatus nostri anno vicesimo VI. . . . presens pagina Frisaci primum fuit recitata et . . . in Halburc sigillo nostro consummata.“ [1]

[Prepis iz leta 1817. v Admontu. — Pez, Thesaur. anecdot., III c, 724, št. 43. — Wichner, Gesch. v. Admont, II, 240, št. 85. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, 54, št. 26. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 553, št. 1430. — Hauthaler-Martin, Salzb. Urkb., II, 688, št. 509.]

Št. 831.

(Okoli leta 1193.)

Grof Oton iz Lebenaua *[„comes Otto de Livbenŏ“]* podeli Šentpavelskemu samostanu v blagor duše svojega brata Sigfrida [2] vas Klanec pri Bistrici [3], potem dve kmetiji pri Niederhofu [4], neko posestvo na Pîperck-u, eno kmetijo pri Eitwegu [5] in eno kmetijo pri Rakovljah [6] *[„apud W̊strz sub Gastei Potglanz dictum villam unam et apud Niderhouen duos mansus et super Pîperck predium illud et apud Ĭtwic mansum I et apud Rekolach mansum unum“].*

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 62 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 51 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) k letu „1190“. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 540, št. 1410.]

Št. 832.

(Okoli leta 1193.)

Šentpavelski opat Ulrik naznanja, da so on in njegovi bratje nekdaj [7] za 60 mark [8] kupili od Otona iz Trušenj neko posestvo v Se-

[1] Zastran datiranja glej Wichner, l. c., str. 241 in Meiller, Salzb. Reg., str. 501, op. 43. — Trdnjava Hallburg pri Reichenhallu je bila še le leta 1196. postavljena.

[2] Grof Sigfrid iz Lebenaua je umrl, ko se je udeležil tretje križarske vojne, kar se je najbrže zgodilo leta 1190. Po tem letu se je zvršila zgoraj omenjena daritev.

[3] Vas Klanec je med Bistrico in Spodnjo Selnico zahodno od Maribora.

[4] Niederhof, vas vzhodno od Št. Pavla na Koroškem.

[5] Eitweg, vas severovzhodno od Št. Andraša v Labodski dolini.

[6] Rakovlje (Raglach), vas severovzhodno od Št. Pavla.

[7] Leta 1187. Gl. št. 737.

[8] Ako ne za 62 mark. Gl. št. 737.

k o ž n u nad Dravo, katero je ta dobil po svoji materi, grofinji Matildi iz Lebenaua. [„... *predium quoddam Zecasen super Trahum fluvium situm, quod a domino Ottone de Truhsen ego (sc. Vlricus abbas) et fratres mei LX marcis conparavimus ipsumque specialiter matris sue domine Mahthildis comitisse de Liubenŏwe fuit, quod et ipsa pre aliis natis suis singulariter eidem Ottoni filio suo contulit.*"] Opat pravi, da odreja sedaj z dovoljenjem svojih menihov dohodke tega posestva v ta namen, da se na dan 9. julija [„*in septima idus Iulii*"] v blagor vseh živih in umrlih članov bratovščine deli splošna miloščina, in sicer naj se temu, kar med letom ni dobilo dosti podpore, še doda pri tej slovesnosti. Da bi se ta miloščina povečala, podeli rečeni Oton z dovoljenjem svojih sinov od svoje lastnine samostanu dve kmetiji ter želi, da bi se zanj in za njegovega ministeriala Friderika vršila še posebna molitev; vendar si pridrži pri teh kmetijah sodno in odvetniško pravico. Dalje opat tudi določi, da naj za umrle člane duhovniki njegovega samostana berejo po eno mašo na dan obletnice, po dve pa pozneje. Neduhovniki naj molijo psalter; ako ga pa ne znajo, pa 150 očenašev. Ako je kdo zadržan ali pa bolan, naj to, kar bi moral storiti na dan obletnice, izvrši pozneje. Opat pravi, da je kmetiji dobil tako, da se njegovi koloni pri prihodu in odhodu svobodno poslužujejo pašnikov, travnikov, gozdov in drugih služnosti. Da ta sveta naprava (bratovščina) v teku časa ne izgine in da je bodoči opatje ne opusté, potrjuje to listino s svojim pečatom in s pečatom rečenega Otona.

Priče: „*Menhalmus archidiaconus, Gervuicus prespiter, Lewpoldus presbiter, Gotfridus presbiter, Abel scolasticus, Gotfridus frater domini Ottonis, Chunradus et frater eius Dietmarus de Griven, Hůgo de Hvnbvrch,*[1] *Otto de Rinkenberch, Reimbertus de Trahberch, Albertus gener suus, Wernhardus de Salchendorf, Otto frater eius, Dietricus de Mitrenburch, Heinricus de Chreuzenbach, Fridericus et frater eius Pertoldus de sancto Thoma, Engelber de Trvhsen, Willehalmus de Traberch, Sifridus, Morhardus, Lienhardus, Wlfingus.*"

Datum manjka.

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — J a k s c h, Mon. hist. duc. Car., III, 542, št. 1413.]

Št. 833.

(Okoli leta 1193.)

Šentpavelski opat Pilgrim in njegovi bratje so se prepirali z grofom Otonom iz Lebenaua zarad r u d n i k a na gori pri G o r e n j č a h [„*pro katmea super monte qui dicitur Gornsperch*"]. Ko so na rečeni gori našli rudnik, ga je začel (opat) z menihi izkoriščati, opiraje se na

[1] Najbrže kak ministerial vovbrskih grofov.

darilno in potrdilno listino cesarja Friderika.[1] Ko je pa rečeni grof Oton zvedel, kak dobiček daje rudnik, ga je zahteval zase ter trdil, da spada pod njegovo oblast. Nato so mu menihi dali dvajset mark pod pogojem, da jih zarad rudnika ne bode več nadlegoval ter ta bode v tem smislu vplival tudi na svojega brata, grofa Sigfrida, ako bi se ta vrnil od jeruzalemske ekspedicije ter zahteval rečeni rudnik. *[„... si frater suus comes Sifridus ab expedicione Ierosolimitana rediret et predictam katmeam inpeteret."]* Grofov brat je med ekspedicijo umrl.[2] *[„Sed frater comitis cum in expedicione dei iudicio esset mortuus...."]* Nekaj časa pozneje *[„post aliquod tempus"]* je grof Oton mlajši *[„comes Otto minus"]* pozabil na pogodbo, katera je bila sklenjena ž njim (z opatom) in brati, ter si iznova začel lastiti rudnik. Vsled tega mu je (opat) plačal osem mark, da je odstopil od svojih zahtev. Nato prepusti rečeni Oton v navzočnosti opata Ulrika in arhipresbitera Majnhalma Šentpavelskemu samostanu vse svoje pravice do rečenega rudnika. Zato mu pa opat Ulrik podeli v navzočnosti svojih bratov službo, „perchreht" imenovano, ne po fevdnem, temuč po uradniškem pravu tako, da sme opat odstaviti tistega rudarskega mojstra *[„magistrum montis, qui dicitur perichmaister"]*, kateri ne bi delal v samostansko korist, ter z njegovim (grofovim) dovoljenjem postaviti drugega. Ako bi rečeni grof prelomil to pogodbo ter delal menihom v onem rudniku krivico, naj radovoljno odstopi od imenovane službe, kakor je obljubil. To listino so s svojimi pečati potrdili koroški vojvoda Ulrik, opat Ulrik in arhidijakon Majnhalm.

Med pričami se tudi omenja *„Gundrammus plebanus de Lauantgemund"*.

Datum manjka.[3]

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 543, št. 1414.]

Št. 834.

(Med letom 1193. in 1197.)

Šentpavelski opat Ulrik naznanja, da je Henrik „de Tanne" volil na oltar sv. Pavla neko kmetijo, katero je pa dosti prej odstopil nekemu ministerialu, Algerju iz Žalma *[„cuidam militi nomine Algero de Saldenhaim"]*. Rečeni Alger je to kmetijo odkupil iz opatove oblasti za pet mark in en ferton.[4] S to svoto je opat samostanu kupil drugo kmetijo, zarad katere je pa nastal prepir. Alger je nato svojo kmetijo s pripadajočimi desetinami vred volil na oltar sv. Marije v Vetrinjskem samo-

[1] Ni nam znano, katera listina bi to bila.
[2] Grof Sigfrid se je udeležil tretje križarske vojne ter umrl leta 1189. ali pa 1190.
[3] Ta listina je bila spisana za časa šentpavelskega opata Ulrika, ki je leta 1192. nastopil svoje dostojanstvo.
[4] En ferton je bil četrti del marke.

stanu [*„super altare sancte Marie Uictoriensis cenobii“*], kateri naj jo dobi po njegovi (Algerjevi) smrti ali pa po smrti njegove soproge.

Med pričami se tudi omenjajo: *„... abbas de Arnoltstain, ... Reimbertus de Traberg, ... Pilgrimus, Heinricus, Diepertus frater suus et alii multi de foro Uolchenmarchet“.*

Datum manjka.[1]

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 552, št. 1429.]

Št. 835.

(Med letom 1193. in 1199.)

Koroški vojvoda Ulrik oprosti vsled prošnje šentpavelskega opata Ulrika in njegovih bratov njih samostan mitnine v trgu Celovcu od vseh tistih stvari, katere spadajo v njih jedilno shrambo. Za take stvari dovoli svoboden prevoz. [*„... omnium bonorum ad cameram sive ad cellarium cenobii sancti Pauli pertinentium mutam in foro Chlagenuurt remittimus et ... liberum concedimus transitum.“*][2]

Med pričami se tudi omenjajo: *„Otto de Chunigesperch, ... Gotfridus de Grauensten, ... Offo de Gurnz, ... Wolfcangus de Grunenberc ...“*

Datum manjka.[3]

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 541, št. 1412.]

Št. 836.

(Med letom 1193. in 1200.)

Grofinja Matilda[4] podeli v blagor duše svojega ministeriala Sigeharda Šentpavelskemu samostanu eno kmetijo na Vašinjah[5] [*„mansum I iuxta Walsperg“*].

Naštetih je več prič.

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 60 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 50 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 551, št. 1428.]

---

[1] Leta 1192. je še živel šentpavelski opat Peregrin, prednik opata Ulrika. Zarad letnice 1197 g. Jaksch, Mon. Car., III, str. XLV in d.

[2] Piscu te listine je za podlago služila neka listina cesarja Friderika I. z dne 19. marca leta 1170. (Gl. št. 511.)

[3] Zastran datiranja je treba upoštevati, da je šentpavelski opat Ulrik leta 1192. dosegel to dostojanstvo, koroški vojvoda Ulrik se pa od leta 1199. dalje na listinah omenja skupno s svojim bratom Bernardom.

[4] Grofinja Matilda je bila najprej omožena z grofom Sigfridom iz Lebenaua, vdrugič pa s Henrikom iz Trušenj.

[5] Vašinje, hrib vzhodno od Velikovca na Koroškem.

Št. 837.

(Med letom 1193. in 1205.)

Kunigunda, soproga Henrika s Holmca, ki je od starejšega grofa Sigfrida[1] dobila v last dve kmetiji pri Legerbuchu[2] [*„aput Legerdn"*], je podelila rečeni kmetiji Šentpavelskemu samostanu takrat, ko je napravila samostansko obljubo. To daritev je potrdil grof Sigfrid mlajši, sin grofa Otona.[3]

Med pričami se tudi omenjata *„Chunrat de Griuen et Dietm(ar) frater eius"*.

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 79 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 58 (Fontes rer Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 551, št. 1427.]

Št. 838.

(Med letom 1193. in 1220.)

Sestra Adalmuda [*„Almut"*] je podelila takrat, ko je postala nuna, Šentpavelskemu samostanu tri kmetije od svojega imetja pri Lukovnjaku[4] [*„III mansus predii sui apud Wolfkersdorf sitas"*].

Med pričami se tudi omenjata *„Wolfkangus de Grunenberc[5] et filius eius Wolfkangus"*.

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 53 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 47 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) k letu „vor 1192". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 535, št. 1398.]

Št. 839.

(Med letom 1193. in 1220.)

Župnik v Kamnici[6] [*„plebanus de Gamniz"*] prepusti Šentpavelskemu samostanu en vinograd in eno vas, katerih se je po krivici lastil, ter dobi zato šestnajst mark.

Med pričami se tudi omenja *„Ů̊dalricus de Marpurch"*.

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 63 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 701, št. 709 k letu „1190?" — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 51 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 535, št. 1399.]

---

[1] Iz rodovine lebenauskih grofov.

[2] Legerbuch, vas jugovzhodno od Št. Pavla na Koroškem

[3] Sigfrid I., grof lebenauski, je bil iz rodovine Spanheimov. Umrl je okoli leta 1163. On je bil tisti, ki je Kunigundi s Holmca podelil dve kmetiji v Legerbuchu. Imel je dva sina, Sigfrida II. († 1190) in Otona († 1196). Tega sin je bil Sigfrid III., mlajši, ki je potrdil zgoraj omenjeno daritev.

[4] Vas Lukovnjak (nem. Walkersdorf) je jugovzhodno od Slovenske Bistrice na Štajerskem.

[5] Grünberg, nekdanji grad severozahodno od Slovenske Bistrice.

[6] Kamnica, vas severozahodno od Maribora.

Št. 840.

(Med letom 1193. in 1220.)

Šentpavelski opat Ulrik prepusti svojemu fevdniku, Leopoldu iz Lembaha [*„domino Liupoldo ministeriali nostro de Levnbach“*], posestvo pri Kumenu[1] [*„apud Chulmen“*], katero mu je podelil Wernher iz Melj[2] [*„de Melnik“*], potem rečeno vas (Kumen) z vsemi priteklinami in tri kmetije pri Bistrici[3] [*„tres mansus apud Wstriz“*]; zato mu pa rečeni Leopold odstopi dve kmetiji pri Kamnici, 24 veder vina s pravom, ki se zove „Steckeimerrecht“, ter posestvo na gori, ki se zove Brezno[4] [*„duos videlicet mansus apud Gêmz et XXIIII urnas vini de iure illo quod dicitur stekemper, et predium quod situm est in monte, qui dicitur Brezin“*].

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 64 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 51 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) k letu „nach 1192“. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, II, 168, št. 112 k letu „c. 1210“. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 536, št. 1400.]

Št. 841.

(Med letom 1193. in 1220.)

Sigehard iz Lešja prepusti na smrtni postelji Šentpavelskemu samostanu neki gozd pri Lešju [*„Loschental“*] in pa dva podložnika. Pozneje so njegovi otroci Konrad, Hildebrand in Riharda ter njegov brat Hildebrand potrdili to daritev.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Otto de Truhsen, Albertus frater eius, Heinr(icus) de Pâk,*[5] *Reinbertus de Traberc, . . .“*

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 68 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 53 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 536, št. 1402.]

Št. 842.

(Med letom 1193. in 1220.)

Šentpavelski samostan da tri marke Otonu iz Zapuš[6] [*„Ottoni de Hage“*] ter reši tako eno kmetijo pri Volovici[7] [*„aput Wolwiz“*],

[1] Kumen, vas blizu Sv. Lovrenca v Puščavi.
[2] Melje, vas vzhodno od Maribora.
[3] Morda Bistrica pri Selnici zahodno od Maribora.
[4] Brezno, gora zahodno od Maribora.
[5] Paka, vas blizu Velenja na Štajerskem.
[6] Zapuše (nem. Haag), vas pri Otmanjah na Koroškem.
[7] Volovica, vas pri Pustrici na Koroškem.

katero je Rajnbotova[1] hči protizakonito prodala rečenemu Otonu, akoravno je bila (kmetija) samostanska lastnina.

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 72 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. – Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 55 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 537, št. 1403.]

Št. 843.

(Med letom 1193. in 1220.)

I. Šentpavelski samostan plača Viljemu, sinu Rajnbota iz Volovice [*„Willihalmo filio Reinbotonis de Ůlwiz"*], tri marke, da ta vrne neko kmetijo, katero je imel kot samostanski fevd.

II. Rečeni samostan da Almaru in njegovi materi deset mark, da odstopita tri kmetije, katere sta imela kot fevd.

Priče: *„Chunr(adus) et Rûger fratres de Sachsenperc, Wito de Mochl(ich)"*.[2]

III. Imenovani samostan odšteje Hugonu iz Vovber[3] [*„Hugoni de Hûnenburc"*] in njegovi hčeri 21 mark, da reši štiri kmetije, katere je Hugonu zastavil samostanski ministerial Rudolf iz Male vasi[4] [*„a ministeriali nostro Růdolfo scilicet de Parua Uilla"*].

IV. Šentpavelski samostan da Dietriku Črnemu iz Humliž[5] [*„Dietrico nigro de Gummisch"*] tri marke, da se odreče pravici do dveh kmetij, kateri je hotel po krivici imeti kot fevd.

V. Omenjeni samostan odšteje 12 mark kleriku Engelberonu, da dobi nazaj dve kmetiji.

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 75 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 56 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 537, št. 1404.]

Št. 844.

(Med letom 1193. in 1220.)

Ulrik iz Liemberga je podelil takrat, ko so v Št. Pavlu pokopali njegovega brata Henrika, ondotnemu samostanu eno kmetijo v Liembergu[6] [*„aput Liebenberc"*].

Med pričami se tudi omenjata *„Chunr(adus) et frater eius Dietm(arus) de Griuen"*.

Datum manjka.[7]

[1] Ta Rajnbot se omenja tudi pod št. 843.
[2] Mochlich so Mohliče severno od vasi Galicije pri Dravi na Koroškem.
[3] Brez dvoma kak ministerial vovbrskih grofov.
[4] Mala vas je pri Grebinju na Koroškem.
[5] Humliže, vas jugovzhodno od Grabštajna. Jaksch misli na Gummitsch pri Vošpergu.
[6] Liemberg, vas jugozahodno od Št. Vida na Koroškem.
[7] Imena prič kažejo, da se je ta daritev zvršila za časa šentpavelskega opata Ulrika.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 83 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 61 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) k letu „nach 1192". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 538, št. 1407.]

Št. 845.

(Med letom 1193. in 1220.)

I. Gospa Kunigunda iz Maribora, mati Ulrikova in Gotfridova [*„domina Chunig(undis) de Marpurch mater domini W. et G."*], podeli po svojih sinovih Šentpavelskemu samostanu dve kmetiji in nekatere njive pri „Pregradu"[1] [*„aput Pregrat"*].

II. Matilda, soproga Dietmarja iz Grebinja [*„uxor domini Dietmari de Griuen Mehtildis"*], odstopi rečenemu samostanu eno kmetijo pri Vižingi[2] [*„aput Ůsingen"*].

III. Hildebrand iz Lešja [*„dominus Hilprandus de Loschen(tal)"*] je prepustil imenovanemu samostanu eno kmetijo nad Hrastom[3] [*„super Harde"*] in svojega podložnika Bertolda. Čez nekoliko časa si je Oton iz Trušenj [*„dominus Otto de Truhsen"*] po fevdnem pravu [*„iure feudali"*] lastil kmetijo in podložnika. Šentpavelski opat mu je nato plačal deset mark, da bi se ognil prepiru. Še pozneje si je lebenauski grof Sigfrid [*„comes Sifridus de Liubenŏ"*] po vlastinskem pravu [*„iure proprietatis"*] prisvojil kmetijo in podložnika. Opat mu je nato plačal pet mark, podložnik pa 14 mark, in tako sta ostala kmetija in podložnik v samostanski oblasti.

IV. Kolon, brat Helfrichov [*„Cholo frater Helphric"*], odstopi samostanu eno kmetijo pri Ribičju[4] [*„aput Viscêrn"*].

V. Rajnbert iz Cmureka [*„dominus Reinbertus de Mûreke"*] je dal samostanu takrat, ko je bil nekdo tam (v samostanu) pokopan, dve kmetiji v Etzendorfu[5] [*„aput Acilinsd(orf)"*]. Pozneje, ko so pokopali njegovo soprogo Elizabeto [*„Elysabet"*], je podelil samostanu še deset kmetij v isti vasi in eno kmetijo v Svečanah[6] [*„aput Sigensd(orf)"*].

VI. Oton Ungnad [*„dominus Otto Vngenade"*] prepusti v blagor svoje hčere, ki je v samostanu pokopana, eno kmetijo pri Sv. Martinu zraven Dol[7] [*„iuxta Pogenuelt aput sanctum Martinum"*].

VII. Isti Oton odstopi samostanu eno kmetijo v Ličji vasi[8] [*„aput Lîpsdorf"*].

Datum manjka.

---

[1] Morebiti je tu omenjeni kraj sedanja vas Prevrat pri Konjicah. Zahn misli na Prarat pri Arvežu.

[2] Vižinga, vas vzhodno od Marenberga na Štajerskem.

[3] Hrast, vas jugovzhodno od Št. Pavla na Koroškem.

[4] Ribičje, vas tik Drave zahodno od Vuzenice na Štajerskem.

[5] Etzendorf, vas severno od Ivnice na Štajerskem.

[6] Svečane (n. Siegersdorf), vas jugozahodno od Cmureka.

[7] Sv. Martin in Dole (Ponfeld), vasi severozahodno od Celovca.

[8] Ličja vas je pri Slovenskem Št. Mihelu na Koroškem.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 86 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 63 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Zahn, Urkb. f. Steiermark, II, 168, št. 111 k letu „c. 1210" (odl.). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 539, št. 1408.]

Št. 846.

(Med letom 1193. in 1202.)

Ulrik Globax iz Labeka[1] *[Ůdalricus Globaxe de Lŏbeke"]* je podelil Šentpavelskemu samostanu eno kmetijo v Miru pri (Malem) Št. Vidu blizu Rineka na Koroškem[2] *[„mansum I aput sanctum Vitum in Karinthia prope Rîneke Mûer"]*, katero si je pa Balduin z Ostrovice *[„Paldwinus de Osterwiz"]* prisvajal, ker mu je bila že prej obljubljena. Ko sta se oba pred vojvodom *[„coram duce"]* pravdala zarad te kmetije, je bilo razsojeno, da naj Balduin samostanu odstopi to kmetijo in pa še eno drugo svojo, vendar naj ima od obeh užitek do svoje smrti.

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 61 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 50 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) k letu „nach 1181". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 540, št. 1409.]

Št. 847.

(Med letom 1193. in 1220.)

Gotfrid iz Grabštajna *[„Gotfridus de Grauenstein"]* podeli Šentpavelskemu samostanu eno kmetijo novin pri Gortini[1] *[„mansum I aput Godentin in novalibus"]*, njegov brat Adalbert *[„frater eius Adilbertus"]* pa eno kmetijo zraven Radeljce[2] *[„mansum I iuxta Rêdilach"]*.

Med pričami se tudi omenja *„Otto de Truhsen"*.

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 59 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 705, št. 715 k letu „c. 1190". — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 50 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 544, št. 1416.]

Št. 848.

(Med letom 1193. in 1220.)

Odalskalk iz Tranbeka *[„Ůdilsch(alcus) de Trŏn"]* podeli Šentpavelskemu samostanu neko posestvo pri Sv. Agati *[„aput s(anctam) Agatham"]*.

---

[1] Labek, vas blizu Št. Janža na Mostiču.

[2] Mali Št. Vid in Mir sta v Važenberški občini na Koroškem. Blizu Malega Št. Vida so razvaline grada Rineka.

[3] Gortina, vas ob Dravi zahodno od Mute na Štajerskem.

[4] Radeljca, vas blizu Remšnika na Štajerskem.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Albertus de Rînek,*[1] *Otto Rufus de Weisenberc,*[2] *Gerwicus de Timniz,...“*[3]

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 66 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 52 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 545, št. 1418.]

Št. 849.

(Med letom 1193. in 1220.)

Degenhard in njegov brat Rajnbert sta takrat, ko so njuno mater pokopali v Šentpavelskem samostanu, temu zastavila eno kmetijo pri Miru *[„mansum I aput Mv̂r“]*; a samostan jo je nato za dve marki dobil v svojo popolno last, izročivši jima en talent in ostalo v kožuhovini.

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 73 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 55 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 545, št. 1419.]

Št. 850.

(Med letom 1193. in 1220.)

Šentpavelski opat Ulrik kupi od Herbarta in njegove soproge Wilpurge z dovoljenjem njunega gospoda Hartnida iz Orta[4] za 14 mark dve kmetiji pri Gönitzu[5] pod goro, Hohenwart imenovano *[„II mansus aput Coinz sub monte qui dicitur Hohenwart“].*

Naštetih je več prič.

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 74 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 55 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) k letu „nach 1192“. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 545, št. 1420.]

Št. 851.

(Med letom 1193. in 1220.)

Šentpavelski samostan dobi več svojih posestev zopet nazaj.

I. Neki Leopold je na samostanski zemlji pri Kamnici[6] siloma postavil grad; tudi se je polastil samostanske vasi, „Vollenanger“ ime-

---

[1] Rinek, grajske razvaline blizu Malega Št. Vida na Koroškem.
[2] Važenberg, vas severozahodno od Velikovca na Koroškem.
[3] Timenica, vas severovzhodno od Celovca.
[4] Ort, vas pri Gmundenu na Gorenjem Avstrijskem.
[5] Gönitz je vas vzhodno od gore Hohenwart, ta pa je vzhodno od Grebinja na Koroškem.
[6] Kamnica, vas severozahodno od Maribora.

novane[1]. [„*Quidam etiam Liupoldus nomine in predio ecclesię nostrę aput Gemz castrum violenter construxerat et quandam villam nostram aput Vollenanger occupaverat.*“] Da je grad zapustil in vas odstopil, mu je bilo treba dati 20 mark.

Med pričami se tudi omenjata: *Ůdalricus de Marpurch et frater eius Gotfridus*“.

II. Neki Wergand in njegov brat sta se polastila samostanskih novin, katerih je bilo za kake tri kmetije. Treba jima je bilo odšteti tri marke, da sta se odrekla temu posestvu.

III. Hartwik iz Hundsdorfa[2] je imel od Šentpavelske cerkve neko kmetijo. Dobil je eno marko, da jo je prepustil samostanu.

IV. Wolfing iz Kapfenberga[3] je prejel 37 mark, da se je odpovedal fevdu, katerega je imel od samostana.

V. Samostan je dal Wernheru iz gradu Hausa [„*Wernhero de castro quod vocatur Hůs*“] tri marke, da mu je odstopil en vinograd in pa kmetijo [„*vineam unam cum euba*“].

VI. Rajnbert iz Cmureka [„*de Můreke*“] je dobil tri marke, da se je nehal prepirati zarad treh kmetij, ki so bile pri Hohenreinu[4] [„*aput Hohenrein*“].

VII. Isti je dobil 60 mark in enega konja [„*palefridum*“], da se je odrekel posestvu na Remšniku [„*in Remsnik*“].

VIII. Berengar iz Lembaha je dobil 100 penezov za en vinograd. [„*Peringero de Leunbach dedimus C denarios pro vinea una.*“]

IX. Gundafor iz Freiberga[5] [„*Gundaforo de Vriberc*“] je dobil dve marki, da je odstopil neko kmetijo, katere se je bil siloma polastil.

X. Samostan je dal grofu Otonu[6] štiri marke za neki fevd, osem mark za neki rudnik[7] [„*pro cathmea*“], potem še enega konja in tri marke. Dalje je dal en talent za eno kmetijo pri Eitwegu[8] [„*aput Itwik*“]; grofinji je dal tri marke.

XI. Samostan je zarad svojega posestva v Pustrici [„*circa predium quoque nostrorum de Pvsters*“], katerega se je bil Henrik iz Lipnice [„*de Lîbenz*“] siloma polastil, izdal tri marke za listine, katere je hotel dobiti od Rimske stolice[9], ter 22 mark, da bi se (Henrik iz Lipnice) nehal prepirati.[10]

---

[1] V nekem urbarju iz leta 1371. čitamo za ta kraj „Vollanger in Collibus“.
[2] Hundsdorf, vas severozahodno od Št. Pavla na Koroškem.
[3] Kapfenberg poleg Murice severovzhodno od Brucka na Štajerskem.
[4] Kje je Hohenrein, ni znano. Zahn pravi, da nekje blizu Maribora.
[5] Freiberg, severozahodno od Št. Vida na Koroškem.
[6] Oton, grof lebenauski.
[7] Ta rudnik je bil pri Gorenjčah na Koroškem, kjer so šentpavelski opatje dobivali srebro in svinec. (Cfr. št. 833.)
[8] Eitweg, vas jugovzhodno od Vošperga.
[9] Morebiti je bila to listina z dne 17. junija leta 1196. (Gl. št. 885.)
[10] Gl. št. 865.

Datum manjka.[1]

[Cod. trad. S. Pauli, c. 80 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 58 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) k letu „c. 1192". — Zahn, Urkb. f. Steiermark, II, 265, št. 182 k. letu „c. 1220" (odl.). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 546, št. 1421.]

Št. 852.

(Med letom 1193. in 1220.)

Šentpavelski samostan da Majnhalmu iz Kamnika[2] *[„domino Mainh(a)l(mo) de Stein"]* 32 mark, da se odreče fevdu, katerega je od samostana imel v vasi Mohličah *[„in villa que dicitur Mochlik"]* in kateri je obsegal pet kmetij.

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 88 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 65 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 547, št. 1422.]

Št. 853.

(Med letom 1193. in 1220.)

Ortlieb iz Hornberga[3] in njegov brat Majnhard podelita Šentpavelskemu samostanu s privoljenjem svojih bratov in sorodnikov ter vsled oporoke svojega očeta eno kmetijo v Ričji vasi in pod gradom Rinekom[4] *[„in villa Riezdorf et sub urbe Rînek"]*.

Med pričami se tudi omenjajo: *„... Gerwicus de Timniz et frater eius Hermannus, ... Otto de Ůstriz*[5]*, ..."*

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 91 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 66 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 548, št. 1424.]

Št. 854.

(Med letom 1193. in 1220.)

Volkmar iz Maribora *[„Volchmarus de Marpurch"]* podeli na korist svoje duše Šentpavelskemu samostanu, v katerem so ga pozneje tudi pokopali, osem kmetij v Škriljeniku[6] *[„in villa que dicitur Grilŏ"]*.

---

[1] Ker so v tem dokumentu skoraj iste priče naštete, kakor pod št. 837 in 850, je iz tega razvidno, da so se te poravnave vršile za časa šentpavelskega opata Ulrika.

[2] Tu omenjeni Majnhalm iz Kamnika je bil najbrže ministerial kamniških grofov iz rodovine Andechsov. Taka ministeriala sta bila tudi Karol iz Kamnika (gl. št. 195, 247, 338) in Gerloch iz Kamnika (št. 366, 583).

[3] Hornberg, grad severno od Svinca na Koroškem.

[4] Ričja vas je poleg Krke blizu Malega Št. Vida. Severno od nje so razvaline grada Rineka.

[5] Bistrica, vas jugozahodno od Pliberka v Junski dolini.

[6] Škriljenik, vas pri Zgornji Sv. Kungoti v Slovenskih Goricah.

Priče: *„Chunr(adus) plebanus, Hainr(icus) plebanus de Iaringen, Hainr(icus) de Cholmz, Wlricus de Marpurch et frater eius Gotfrit, Růger officialis, Pernger de Leunbach et Růger, Perhtolt Amicus, Chunr(at) Longus, Hainr(icus) de Wilthůsen*[1] *et alii quam plures"*.

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 92 iz prve polovice 13. stoletja v Št. Pavlu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, I, 702, št. 712 k letu „c. 1190". — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 66 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) k letu „um 1200". — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 548, št. 1425.]

Št. 855.

(Med letom 1193. in 1220.)

I. Razkaz posestev Šentpavelskega samostana, katera so predniki opata Ulrika dali v fevd, a jih on (opat Ulrik) ni mogel zopet pridobiti samostanu. Opat Ulrik trdi, da ni dal nobenih samostanskih posestev v fevd, pač pa je nekatera rešil, bodisi da ni bilo dedičev, ki bi bili fevde prevzeli, ali pa jih je (posestva) odkupil.

II. Trušenjski gospodje imajo fevde po goratih krajih. Začenjajo se fevdi pri reki, Grada[2] imenovani, ter se razprostirajo do Velike Bistrice[3]. Rečeni gospodje imajo kot fevd grad in trg Dravberg ter ravnino, ki se zove „Hêide", do kraja, „Caminata" imenovanega.[4] Od teh posestev spadajo pod samostan prvič deset kmetij, potem dva dvora v trgu ter k njima spadajoče njive. Tudi imajo kot fevd brod čez reko Dravo od tistega brega, ki je pod gradom (Dravbergom), s pogojem, da se tam vse samostanske stvari prevažajo brez mitnine in brez obdačbe. — V Marki imajo trušenjski gospodje kot fevd sedem vasi, namreč dve Gomilici[5], Tilmič[6], Račje[7] in še tri druge; na Koroškem imajo tri kmetije pri Gosinjah[8] v kraju, ki se zove „Krempelsaiche", ter štiri vinograde z njivami pri Pichlingu[9]. [*„Beneficia dominorum Truhsinensium sunt bona illa, que sunt in montanis locis et incipiunt a fluvio qui dicitur Grada, et terminant usque ad fluvium qui dicitur Ŵstriz magna, urbem, forum Traberch et planiciem, que dicitur ze Hêide, usque ad locum, qui dicitur Caminata. De his bonis X mansus ad monasterium pertinent et duę areę in foro et agri, qui pertinent ad areas. Habent*

---

[1] Viltuš, grad pri Dravi blizu Selnice.

[2] Jaksch misli, da „Grada" je tisti potok, ki izvira blizu Sv. Lovrenca ter se jugovzhodno od Laboda izliva v Dravo.

[3] Bistrica, ki se pri Muti izliva v Dravo.

[4] „Caminata" nam je iskati blizu Brezna pri Dravi na Štajerskem. (Zahn, Urkb., I, 250; „inter Chemenaten et Frezen".) Kaže se, da „planicies Hêide" je svet ob Dravi vzhodno od Dravberga.

[5] Gomilica, vas blizu Ernoža na Štajerskem.

[6] Ti'mič, vas severozahodno od Lipnice na Štajerskem.

[7] Račje, vas južno od Gomilice.

[8] Gosinje, vas med Važenbergom in Malim Št. Vidom na Koroškem.

[9] Pichling, vas severovzhodno od Št. Pavla.

etiam in feudo vadum Traui fluminis ex uno littore sub castro tali conditione, ut omnes res monasterii, que ibi transferuntur, sine mūta et omni exactione ducantur. Habent etiam in Marchia VII villas in feudo, quorum nomina sunt hec: Gomelniz et etiam Gomelniz, Tiemiz et Razei et adhuc III. Habent etiam in Karinthia III mansus iuxta Gensdorf in loco, qui dicitur Krempelsaiche, et IIII vineas cum agrorum institucionibus aput Pvhelern".]

III. Friderik iz Ptuja ima kot fevd pet kmetij pri Vurmatu zraven Vižinge, dve kmetiji pri „Pv̊drach infra Lapidem"[1], štiri vasi pri Velkonu[2], dve vasi pri Kaindorfu tik Mure, pri Etzendorfu[3], pri Blatih[4] in pri Župečji vasi[5]. *[„Beneficium domini Friderici de Petŏ V mansus aput W̊rben iuxta Fūsingen et aput Pv̊drach infra Lapidem II mansus et IIII villas aput W̊ilpin et duas villas aput Chunstorf iuxta Mvre, ad Azilin et aput Mŏs et aput Sūkendorf."]*

IV. Imenovani Friderik je odstopil dve vasi, kateri je po fevdnem pravu *[„iure feudali"]* dobil Herrand iz Wildona.

V. Ulrik in njegov brat Gotfrid (iz Maribora) imata kot fevd vas Prosek[6], grad Viltuš[7] in novine na gori tik grada. Tudi imata po krivici v svoji oblasti štiri vasi, namreč Babino, Ritiše, Ročico[8] in Boračovo. *[„Beneficium domini Wdalrici et fratris sui Gotfridi est villa Prezech dicta et castrum Wilthůs et novalia que sunt in monte iuxta castrum. Preterea iniuste retinent IIII villas aput Babin et Ricus et Rietsiz et Boratsow".]*

VI. Konrad iz Hausa in njegovi bratje imajo kot fevd dve vasi, Apače[9] in Ročico[10], ter potem še nekaj v nekem drugem kraju. *[„Beneficium domini Chunr(adi) de Hv̊s et fratrum suorum sunt due ville in Appetstal, Rietsiz et in alio loco".]*

VII. Dietmar iz Hajdina ima fevd tik potoka Plitvice[11]. *[„Dominus Dietmarus de Kandingen habet beneficium iuxta flumen quod dicitur Plikwitz".]*

VIII. Henrik in Wernher „de Tanne" imata kot fevd tri kmetije in štiri vinograde v Meljah *[„aput Melnik"]* ter sedem malih dvorov na Kozjaku *[„VII curtilia aput Bossoak"]*; tudi imata eno kmetijo pri gradu „Kamenu"[12], katero sta prepustila sodniku gospoda Friderika (iz

[1] Kaže se, da „Pv̊drach" je to, kar „Poderako". Zastran lege tega kraja glej dotično opazko pod št. 429.
[2] „W̊ilpin" je najbrže Velkon pri Vukovskem potoku v Slovenskih Goricah.
[3] Etzendorf blizu Ivnice na Štajerskem.
[4] Morebiti Blata pri Trušnjah na Koroškem.
[5] Župečja vas pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju.
[6] Prosek je pri Vestrnici severozahodno od Maribora.
[7] Grad Viltuš je med Vestrnico in Selnico na Štajerskem.
[8] Babina, Ritiše in Ročica so blizu Št. Jakoba v Slovenskih Goricah.
[9] Apače, vas zahodno od Radgone na Štajerskem.
[10] Ročica, vas jugovzhodno od Kremberga v Slovenskih Goricah.
[11] Plitvica jugozahodno od Radgone.
[12] „Castrum ad Lapidem" je grad v Marenbergu. V nekem urbarju iz 15. stoletja (Archiv f. Kunde österr. Gesch., XXXIV, 307 in 330) stoji enkrat „auf dem Stain zu Maernberg", enkrat pa „zu Mërnberg vnnter dem Stain".

Ptuja) *[„habent etiam mansum I iuxta castrum ad Lapidem, quem iudex domini Frid(rici) tenet ab eis".]*

IX. Konrad Grossus ima štiri kmetije pri Račju[1] *[„aput Raize"]*.

X. Brata Eberhar din Herman iz Šoštanja *[„de Schonenst(ein)"]* imata kot fevd vas in novine v kraju, „Gaffrid" imenovanem.

XI. Walther iz Polzele *[„de Hêlenstein"]* in njegovi sinovi imajo tri kmetije v Savinjski dolini *[„in Sŏntal"]*.

XII. Rajnbert iz Dravberga ima dve kmetiji pod gradom Dravbergom zraven potoka, ki se zove „Vohse", ter fevde na Koroškem zraven cerkve sv. Marjete[2]. *[„Reinbertus de Traberch habet II mansus sub castro Traberc iuxta fluvium qui dicitur Vohse, et in Karinthia habet iuxta ecclesiam s(ancte) Margar(ethe)".]*

XIII. Wikhard iz Karlsberga ima dve kmetiji in en ribnik zraven Vrbskega jezera. *[„... habet II mansus et piscariam I iuxta stagnum Wertsê".]*

XIV. Friderik iz Caporiacca[3] *[„de Gauriaco"]* ima kot fevd več kakor 14 kmetij v Colloredu[4] *[„Colraiz"]* ter onostran Taljamenta *[„ultra flumen Tulment"]*.

XV. Sinovi Hermana „de Vendoy"[5] imajo kot fevd nekoliko podložnikov.

XVI. Engelskalk „de Vendoy" ima kot fevd nekoliko travnikov.

XVII. Kolon iz Juneka[6] ima kot fevd štiri kmetije v Junski dolini in druge štiri zraven Kraiga ter nekoliko podložnikov. *[„Dominus Cholo de Iv̊neke habet ben(eficium) IIII mansus in Iůntal et alios IIII iuxta Krîwic et mancipia quedam".]*

XVIII. Ulrik, sin Volperta iz Liemberga[7] *[„de Liebenberc"]*, ima kot fevd tri kmetije pri Kozjah *[„aput Goziac"]*, eno pri Otmanjah *[„aput Otmanach"]* in en vinograd.

XIX. Gerloch iz Seeburga[8] je imel kot fevd eno kmetijo pri Dolah[9] *[„iuxta Pogenuelt"]*, katere se je polastil njegov brat Reinboto.

XX. „Růgerus de Nuzperk"[10] in njegovi sinovi imajo kot fevd dve kmetiji.

XXI. Sinovi Witmarja iz Rakovnika[11] imajo dve kmetiji zraven Rakovnika. *[„Filii Witmari de Krebzenbach habent II mansus iuxta Krebzenbach."]*

---

[1] Račje, vas južno od Maribora.
[2] Šmarjeta, vas jugovzhodno od Št. Pavla na Koroškem.
[3] Caporiacco, jugovzhodno od S. Daniela na Furlanskem.
[4] Colloredo di monte Albano, severozahodno od Vidma na Furlanskem.
[5] Vendoglio, severozahodno od Vidma pri Colloredu.
[6] Junek v Junski dolini morebiti tam, kjer je sedaj Ženek južno od Dobrle vasi.
[7] Liemberg, jugozahodno od Št. Vida na Koroškem.
[8] Seeburg, blizu Poreča na Koroškem.
[9] Dole (Ponfeld), vas severozahodno od Celovca.
[10] Nussberg, severozahodno od Št. Vida na Koroškem.
[11] Rakovnik, vas pri Št. Rupertu na Dolenjskem.

XXII. Adel iz Tinj ima eno kmetijo pri Goricah[1] in en travnik. [*„Adel de Tînach habet I mansum iuxta Pvhlern et pratum“.*]

XXIII. Konrad iz Tinj [*„Chůnr(adus) de Tînach“*] ima tri njive in nekatere podložnike.

XXIV. Gotfrit in Erpho, sinova Erphonova, imata dve kmetiji v Gorenjčah [*„aput Gornsch“.*]

XXV. Hugon iz Vovber ima štiri kmetije pri Lipju[2]. [*„Hugo de Hůnenburc IIII mansus habet iuxta villam Lint.“*]

XXVI. Wolfing iz Pregrada [*„Wluingus de Pregrat“*] se je po fevdnem pravu s silo polastil ene kmetije, katero je samostanu podelil Wernher iz Vrbe [*„Wernherus de Velwen“*].

XXVII. Balduin iz Velikovca ima kot fevd štiri kmetije na Podkrnoškem polju ter dve v Schaumburgu.[3] [*„Paldwinus de Volchenmar(cht) habet in ben(eficium) mansus IIII in Gvrnzuelt et II in Scowenburch.“*]

XXVIII. Rajnbert iz Svinca [*„Reinbertus de Eberstain“*] ima eno kmetijo.

XXIX. Rudolf iz June, sin Rudolfov, ima eno kmetijo pri Goselni vasi. [*„Růdolfus de Iůn filius Rudolfi habet mansum I iuxta Gozzelnd(orf).“*]

XXX. Wergand iz Gorenjč ima eno kmetijo. [*„Weriant de Gornsc habet mansum I.“*]

XXXI. Amelrik in brat njegov Oton iz Humberga imata tri kmetije na Podkrnoškem polju. [*„Dominus Amelricus et frater eius Otto de Holenburc III mansus habent in Gurnzuelde.“*]

XXXII. Ruding, sin Helmwikov [*„Růdingus filius Helnwici“*], drži s silo v svoji oblasti posestvo pri Sv. Tomažu, ki se zove Wolfkersdorf, in eno kmetijo pri Glini [*„aput Glan“.*]

XXXIII. Swiker in Friderik „de Wissach“[4] imata tri kmetije do svoje smrti.

XXXIV. Herman in njegova sestra imata dve kmetiji kot fevd pri Mohličah ter eno po lastninskem pravu na Guzah.[5] [*„. . . II in ben(eficium) aput Mohlik et I iure proprietatis aput Gossepuhel“.*]

XXXV. Konrad iz Grebinja [*„Chůnr(adus) de Griuen“*] ima kot fevd eno kmetijo pri Volovici [*„aput W̊lwiz“*]. Tudi ima štiri njive, in sicer ne po fevdnem pravu, kajti samostan jih je dobil po sodnijski poti [*„ad placitum“*]. Te njive se nahajajo pri njegovem mlinu.

XXXVI. Dietmar, brat prejšnjega, ima kot fevd pol marke [*„dimidiam marcam“*].

---

[1] Morebiti Gorice (Pichlern) pri Trdnji vasi na Koroškem.
[2] Lipje, občina Sv. Peter pri Vašinjah blizu Velikovca.
[3] Schaumburg, nekdanji grad pri Dravi blizu Velikovca.
[4] „Wissach“ nam je iskati pri Bildenštajnu. Gl. št. 681.
[5] Guze (Gottesbichl) pri Št. Tomažu severovzhodno od Celovca.

XXXVII. Oton Ungenad ima eno kmetijo.

XXXVIII. Friderik in Herman, sinova Friderika iz Vošperga *[„de Wolsperc"]*, imata eno kmetijo pri Leidenbergu[1] *[„aput Lůden"]*, dve pa pri Magersdorfu[2] *[„aput Meingozsd(orf)".]*

XXXIX. Hartwik „de Sigensd(orf)" ima eno kmetijo pri Sigensdorfu.[3]

XL. Herman, brat Konrada iz Eisdorfa *[„de Isachsd(orf)"]*, ima eno kmetijo pri Eisdorfu *[„aput Isach(sdorf)"]*.

XLI. Konrad (iz Eisdorfa) ima nekatere njive v istem kraju.

XLII. Henrik iz Tauchendorfa[4] *[„de Tůchend(orf)"]* ima eno kmetijo pri Lešju *[„aput Lossent(al)"]* začasno, ne pa po fevdnem pravu. To kmetijo je dala samostanu gospa Juta *[„Iůta"]*. Tudi ima rečeni Henrik eno kmetijo pri Rojah *[„aput Reiach"]*, od katere plačuje vsako leto določen davek.

XLIII. Hildebrand iz Lešja *[„Hilprant de Loschent(al)"]* ima eno kmetijo.

XLIV. Majnhalm s Holmca *[„Meinhalmus de Cholmz"]* ima eno kmetijo.

XLV. Henrik s Holmca *[„Hainr(icus) de Cholmz"]* ima dve kmetiji, eno nad Hrastom *[„super Hart"]*, eno pa na Koroškem *[„in Karint(hia)"]*,

XLVI. Konrad, sin Henrika iz Tauchendorfa *[„de Tůchend(orf)"]*, ma eno kmetijo nad Hrastom *[„in loco qui dicitur super Hart"]*.

XLVII. Konrad iz Hundsdorfa *[„de Huntsd(orf)"]* ima kot fevd šest kmetij in desetine v Lindhofu[5] *[„in Linthouen"]*.

XLVIII. Henrik Kressilinch ima v Beljaku *[„in Villaco"]* nekoliko dvorov.

XLIX. Hartwik, sin Helmbertov, ima kot fevd eno kmetijo in nekoliko njiv na Hohenwartu *[„super Hohenwart"]*.

L. Gotfrid in njegovi bratje iz Steina[6] *[„de Stein"]* imajo kot fevd nekoliko njiv in en travnik pri Fransdorfu[7] *[„aput Vremsdorf"]*.

LI. Gotfrid in njegov brat Sigehard, sinova Gundramova, imata kot fevd eno kmetijo.

LII. Oton Kranjec *[„Otto Kranz"]* je za vedno prepustil samostanu eno kmetijo v Gosnici[8] *[apud Gozniz"]*, a dobil zato po fevdnem pravu od samostana eno kmetijo pri reki Beli[9] *[„aput Velach fluvium"]*.

LIII. Friderik Wilde ima po krivici kot fevd eno vas Čakavo blizu Arveškega gradu *[„villam I Saccah prope castrum Arenuels"]*; tudi ima eno kmetijo pri Leidenbergu *[„aput Lůden"]*.

---

[1] Leidendorf, vas pri Vošpergu na Koroškem.
[2] Magersdorf, vas blizu Vošperga na Koroškem.
[3] Sigersdorf je najbrže Siegelsdorf jugozahodno od Vošperga.
[4] Tauchendorf, vas vzhodno od Trga na Koroškem.
[5] Lindhof, vas severovzhodno od Št. Pavla.
[6] Grad Stein severovzhodno od Št. Pavla.
[7] Fransdorf, vas vzhodno od Št. Pavla.
[8] Gosnica (Gössnitz), vas jugovzhodno od Voitsberga na Štajerskem.
[9] Bela, dotok reke Drave v Junski dolini.

LIV. Ulrik iz Grebinja [„*Udalricus de Griuen*"] ima kot fevd pol marke.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 99 et 100 iz prve polovice 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 70—74 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 548—551, št. 1426.]

Št. 856.

1194, dne 13. januarja. Lateran.

Papež Celestin III. potrdi vetrinjskemu opatu Bertoldu in njegovemu samostanu [„*Bertoldo abbati et conventui de Vitringe*"] cerkev sv. Jurija v Kotmari vasi [„*ecclesiam sancti Georgii de Godmeresdorf*"], katero je solnograški nadškof Albert zarad nerodovitnosti kraja podelil samostanu, da bi mu pomagal v njegovi revščini. Tudi potrdi samostanu vsako daritev, ki bi prišla od rečenega škofa ali pa od katerega drugega.

„*Dat. Lateran., idus Ianuarii, pontificatus nostri anno tercio*". — „*Viris religiosis*".

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 557, št. 1438.]

Št. 856.a

1194, dne 24. februarja. Lateran.

Papež Celestin III. potrdi po zgledu papežev Aleksandra III.,[1] Lucija III., Urbana III.[2] in Klementa III.[3] samostanu sv. Marije pri Ogleju njegova posestva,[4] potem njegovo pogodbo s koprskim škofom Aldigerjem ter njegove predpravice.

„*Dat. Lateran. . . . VI. kal. Martii, indictione duodecima, incarnationis dominice anno MCXCIII., pontificatus vero domni Celestini pape tertii anno tertio.*"

[Izvirna listina v Porpettu v arhivu grofa Frangipane. — Kehr, Papsturkunden in Friaul (Nachrichten der k. Ges. der Wiss. zu Göttingen. Phil.-hist. Kl., 1899, str. 279, št. 20.)]

Št. 857.

1194, dne 3. marca.

Krški škof Dietrik I. je leta 1194. vsled bolehnosti odstopil ter dne 3. marca rečenega leta umrl. Njegov naslednik je postal klosterneuburški prošt Wernher.

---

[1] Gl. št. 548.
[2] Gl št. 723a.
[3] Gl. št. 751a.
[4] Skoraj iste besede kakor v listinah št. 153, 548, 723a, 751a in 827a.

Ann. S. Rudberti Salisburg. ad a. 1194 (MG. SS., IX, 778): „Dietricus Gurcensis episcopus ex nimia infirmitate desperatus episcopatum resignat, cui Wernherus prepositus Niwenburgensis succedit, ab Adelberto archiepiscopo institutus."

Ann. Salisburg. additament. (MG. SS., XIII, 240): „Dietricus Gurcensis episcopus paralisi correptus episcopatum resignavit. Werenherus de Nuenburg prepositus eligitur."

Contin. Claustroneoburg. sec. ad a. 1194, Cod. Scot. (MG. SS., IX, 619): „Wernherus Niwenburgensis prepositus in apicem episcopatus Gurcensis ecclesie eligitur."

Ibid. ad a. 1193, Cod. B: „Wernherus Niwenburgensis prepositus in apicem Gurcensis ecclesie episcopus est electus."

Necrol. mon. S. Erentrud. Salisburg. ad V. non. Mart. = 3. marca (MG, Necr., II, 67): „Dietricus ep."

Necrol. S. Rudberti Salisburg. ad 5. non. Mart. = 3. marca (MG. Necr., II, 111): „Dietricus Gurcensis ep."

Necrol. S. Lamberti ad 5. non. Mart. = 3. marca (MG. Necr., II, 317): „Dietricus ep. Gurcensis."

Necrol. Milstat. ad 5. non. Mart. = 3. marca (MG. Necr., II, 457): „Dietricus ep."

Necrol. Ossiacense ad 4. non. Mart. = 4. marca (MG. Necr., II, 444): „Dittricus ep."

Št. 858.

1194, dne 27. aprila. Oglej.

Oglejski patriarh Gotfrid naznanja, da sta se Kolon in njegov brat Henrik (iz Trušenj) prepirala s Hawardom z June zarad odvetništva pri proštiji v Dobrli vasi. Po daljšem pričkanju se je Henrik iz Trušenj pogodil s Kononom, sinom rečenega Hawarda, na naslednji način: [*„... cum inter dominum Cholonem et fratrem eius dominum Heinricum ex una parte et dominum Hawardum de Iv̂n ex alia contentio super advocatia prepositure de Iv̂n emersisset, post multam controversiam eadem lis inter dominum Heinricum de Trvchsen et dominum Chvnonem filium domini Hawardi fuit hac compositione sopita".*]

Soglasno je bilo določeno od obeh strani, da se Henrik odpove pravici do odvetništva, katero naj ima brez ugovora imenovani Konon. Zato pa ta odstopi koroškemu vojvodu[1] dvanajst kmetij, katere naj nato dobi rečeni Henrik v fevd; tudi naj Konon Henriku odšteje trideset mark. Ker pa do takrat še ni nihče dobil odvetniške pravice čez proštijo in je tudi ni smel dobiti, je bilo določeno, da naj odslej Konon vsako leto od vsake kmetije, čez katere se razteza njegova odvetniška pravica, dobiva kot odvetnik po tri peneze [*„tres denarios"*]. V Dobrlaveškem samostanu in v ondotni vasi [*„in claustro autem de Oberndorf et in villa"*] nima pravice, da bi zahteval kake služnosti [*„servicia"*],

---

[1] Takratni koroški vojvoda je bil Ulrik II.

sklicaval sodne zbore *[„placitum“]* bodisi na dvoru[1] ali pa v vasi *[„in curia vel in villa“]* ter izterjaval kake davke; izjema bi bila le takrat, kadar bi ga prošt poklical kot nekakega tujca *[nisi forte vocatus a preposito tamquam extraneus“]*. Ako bi bil kdo v področju njegove (odvetnikove) oblasti umorjen, naj dobi odvetnik svojo odvetniško pristojbino *[„ius advocatiae“]*, prošt pa odškodnino *[„recompensationem“]* za umorjenca. Pri nekrvavih pretepih *[„de percussuris vero sine sanguine“]* naj prošt dobi dve tretjini glob, odvetnik pa eno; krvavi penez *[„sanguinolentus denarius“]* naj dobi le odvetnik. Kar se tiče glob od drugih pravnih prestopkov *[„de aliis autem offensis“]*, naj si bodo kakršnikoli, s katerimi bi imel odvetnik opraviti, naj dobi prošt dve tretjini, odvetnik pa eno. Višje in nižje uradnike *[„officiales etiam tam maiores quam minores“]* naj preminja prošt brez odvetnika. Ako bi odvetnik kdaj prelomil to določbo in bi je ne popravil, ko bi bil opominjan, naj izgubi odvetniške dohodke ter obdrži samo odvetništvo.

„Acta sunt hec anno domini MCXCIIII., indictione XII., quinto kalend. May., in Aquilegia in claustro sancti Stephani, in presentia ... Cholonis de Vinchensteine, ... Rvdolfi de Ivnek[2] et aliorum plurimorum.“

[Transsumpt iz listine koroškega vojvoda Ulrika III. z dne 1. marca leta 1266. v Državnem arhivu na Dunaju. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 560, št 1445.]

Št. 859.

1194, dne 5. oktobra. Med Pazinom in Sv. Petrom.

Takrat so se sešli poreški škof Peter, goriški grof *[„comes de Guritia“]* in ž njima mnogo grofovih ministerialov iz Istre in Furlanije *[„plurimi de comprovincialibus Istriae et de Foro-Julio milites comitis“]*. Pri tej priložnosti je rekel poreški škof goriškemu grofu, da je odvetnik njegove (Poreške) cerkve in zato bi moral biti tudi varuh njegovih pravic. Braniti bi moral njegovo cerkev pred silo tistih, ki bi jo hoteli napasti. Prosi ga, da bi to, kar je obljubil v malem krogu svojih fevdnikov, sedaj zopet ponovil vpričo prisotnih ministerialov ter tem ukazal, da bi ga (škofa) iz ljubezni in spoštovanja do njega (do grofa) branili pred tistimi, ki bi mu delali silo.

Grof je odgovoril, da je to res, kar je škof izrekel. Zato prosi vse svoje prijatelje in fevdnike ter še celo ukazuje tistim, katerim more, da bi varovali in branili škofa tako, kakor ljubijo njega (grofa), ako bi mu kdo v njegovem (grofovem) imenu ali kako drugače delal silo zarad desetin v Rovinju *[„de decimis de Rubino“]*. Ta ukaz velja po-

[1] **Na dvoru, kjer je bil proštov sedež.**

[2] V tej listini se omenjata „Rvdolfus de Ivnek“ in pa „Hawardus de Ivn“. — „Ivn“ je gora Juna nad vasjo, Podjuna imenovano. Kar se tiče lege gradú Juneka, misli Jaksch, da je bil na gori Ženeku severozahodno od June pri Goselni vasi.

sebno za tiste, ki bivajo v Pazinskem gradu [*„qui castro Pisino morantur“*].

Med pričami se tudi omenjata: *„Wido de Mugla, . . . Cono de Duin, . . .“*

„Anno ab incarnatione domini nostri Jesu Christi MCLXXXXIIII., die quinta intrante mense Octobri. Actum inter Pisinum et monasterium S. Petri juxta lacum de Segurana“.[1]

[Kandler, Codice dipl. Istriano ad a. 1194.]

Št. 860.

1194, dne 7. oktobra. Lateran.

Papež Celestin III. zapove vsled prošnje vetrinjskega opata in njegovega samostana solnograškemu nadškofu Albertu, da naj posveti sam ali pa kak njegov sufragan v Brežah postavljeno kapelo, katera spada pod rečeni samostan ali pa prav za prav pod Rimsko stolico.

„Dat. Lateran., non. Octobr., pontificatus nostri anno quarto.“ — *„Iustis postulacionibus.“*

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 561, št. 1446. — Hauthaler-Martin, Salzb. Urkb., II, 667, št. 494.]

Št. 861.

1194 (pred 9. oktobrom). Tolmin.

Oglejski patriarh Gotfrid naznanja, da je takrat, ko je bival v Tolminu [*„dum Tulmini essemus“*], prišel k njemu šentpavelski opat Ulrik ter ga prosil, da bi potrdil tisto listino, katero je rajnki patriarh Ulrik (II.) podelil opatu Peregrinu.[2] Patriarh Gotfrid potrdi nato opatu Ulriku listino svojega prednika ter osvobodi Šentpavelsko cerkev plačevanja mitnine od tovorov [*„mutam de saumis“*], s katerimi se prenaša blago skozi Oglej in Kluže [*„in Aquilegia et Clusa“*] čez njegovo (patriarhovo) zemljo za rečeni samostan in njegovo klet [*„celarium“*].

Priče: *„Gerardus Belunensis episcopus, Pelegrinus Aquilegensis archidiaconus, Wigandus prepositus sancti Wolrici, Andreas plebanus de Goricia, magister Iohannes plebanus de Cormono, Wosalgus de Ciuitate, Pelegrinus scriptor, Artuicus minister de Tulmino et alii quam plures.“*

„Actum est hoc anno domini millesimo centesimo nonagesimo quarto, indictione duodecima, apud Tulminum in capella ipsius domini patriarche.“

---

[1] Med Pazinom in Sv. Petrom v Šumi ni dandanes nobenega jezera.
[2] Gl. št. 450.

„Ego Bertoldus subdiaconus ex mandato domini mei patriarche hanc cartam scripsi, sigillavi et dedi.“

[Izvirna listina v Št. Pavlu na Koroškem. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car. III, 559, št. 1440.]

Št. 862.

(1194) dne 9. oktobra.

Takrat je umrl oglejski patriarh Gotfrid.[1]

Necrol. Rosacense ad 7. id. Oct. = 9. oktobra (Joppi v Archiv f. Kärnten, XIX, 16): „Gohtfridus patriarcha“.

Necrol. Admunt. ad 7. id. Oct. = 9. oktobra (MG. Necr., II, 304): „Gotfridus patriarcha“.

Necrol. Ossiacense ad 7. id. Oct. = 9. oktobra (MG. Necr., II, 446): „Gottfridus patriarcha“.

Necrol. Undensdorf. ad VII. id. Oct. = 9. okt. (MG. Necr., III, 193): „Gotfridus patriarcha Aquilegiensis.“

Necrol. Isnense ad VII. id. Oct. = 9. okt. (MG. Necr., I, 179): „Godefridus patriarcha Aquileiensis.“

Št. 862a.

1194, dne 15. novembra. Poreč.

Bertold, mejni grof istrski in vojvoda meranski [*„Bertoldus Dei gratia marchio Istriae et dux Meiraniae“*], razsodi prepir med poreškim škofom Petrom in poreško občino zarad nekaterih zemljišč, pašnikov in pravic Poreške cerkve.

„Anno incarnationis millesimo centesimo nonagesimo quarto, indictione duodecima. Regnante d. nostro Henrico piissimo imperatore, die Martis quintodecimo intrante Novembri. Actum in civitate Parentina in ecclesia majore.“

[Kandler, Codice dipl. Istriano ad a. 1194. — Schumi, Urkb. f. Krain, I, 142, št. 161.]

Št. 863.

1194, dne 18. decembra. Koper.

Koprski župan Almerik [*„Almericus Justinopolis rector“*] je prosil notarja Ambroža [*„Ambrosium notarium“*], da bi zapisal, kar se je sklenilo po skupnem nasvetu svetovalcev, sodnikov in vsega meščanstva [*„de communi consilio consulum, judicum et totius civitatis“*].

Ako bi kaka oseba Koprskega mesta, ki ima ali pa bode imela kak škofovski vinograd [*„vineam ad episcopatum pertinentem“*] ter ne bi dajala škofu vsako leto o trgatvi pošteno vsega postavnega pridelka, hoteč ga prevariti gledé kakovosti ali pa gledé množice tega, kar se je pridelalo, naj brez izjeme vrne škofu svoj vinograd. Škof

[1] Oglejski patriarh Gotfrid je bil dne 27. aprila leta 1194. še živ (gl. št. 858), dne 8. februarja naslednjega leta je pa že vladal Peregrin II. (gl. št. 870).

ali pa njegov odposlanec sme svobodno priti v vinograd ter tu storiti, kar mu je drago. Ako bi kaka oseba do svečnice ne oddala škofu ali pa njegovemu odposlancu vsakoletne desetine od olja *[„decimationem totius sui olei“]*, mora potem dati dvojno mero olja, ako se je škof vsakikrat ne usmili.

„Imperante domino nostro Henrico Romanorum imperatore augusto, anno domini millesimo centesimo nonagesimo quarto, mensis Decembris XIIII. die exeunte, indictione XII. Actum Justinopolitanae civitatis in publica concione.“

[Kandleř, Codice dipl. Istriano ad a. 1194.]

Št. 864.

1194, dne 31. decembra. Gradec.

Takrat je umrl Leopold V., vojvoda avstrijski in štajerski. Božični dan leta 1194. je slovesno praznoval v Gradcu, tedaj na zemlji še le pridobljene mejne grofije. Ko je naslednjega dne na iskrem konju jahal po zamrzlih tleh, je padel na zemljo in si zlomil nogo. Kmalu se je njegovo stanje jako poslabšalo. Pred smrtjo je napravil meniško obljubo. Ker je leta 1192. ujel angleškega kralja Riharda[1] ter iz njega izsilil veliko odkupnino, ga je papež izobčil iz cerkve. Sedaj je hitro poklical k sebi solnograškega nadškofa Adalberta ter ga prosil, da bi ga rešil izobčenja. Nadškof je to tudi storil pod pogojem, da osvobodi talce angleškega kralja in da se odreče tistemu delu odkupnine, katero ima še dobiti. To se je tudi zgodilo. Dne 31. decembra je vojvoda umrl. Sledil mu je na Avstrijskem njegov starejši sin Friderik, mlajši sin Leopold pa na Štajerskem.

Chronicon Magni presbiteri ad a. 1195 (MG. SS., XVII, 521): „Eodem anno mortuus est potentissimus princeps terrarum istarum Liupoldus dux Austrie. Nam quadam die cum in exercitio et ludo militari tempus deduceret, divina permissione cum equo in terram collapsus pedem confregit, et exinde ingravescente dolore ad extrema perductus monachicum habitum induit. Sed quia anathematizatus ab apostolico fuerat pro superius memorato rege Anglorum, quem in peregrinatione captum, infinitam ab eo extorserat pecuniam, id est 50 milia marcarum, misit festinanter et vocavit Adelbertum Salzburgensem archiepiscopum, ut aliquatenus saltem sero reconciliari potuisset. Qui veniens, et in penitentia susceptum, solvit ab anathemate. Ea videlicet conditione, ut obsides regis et pecunia, que adhuc supererat, sine dilatione redderentur. Quod et factum est. Et sic tandem cum multa contricione finivit.“

Ansberti Historia de exped. Friderici imp. ad a. 1194 (Fontes rer. Austr., Script., V, 85): „Dum vero (sc. Leupoldus dux) in nativitate domini in Marchia adeptę noviter terrę in castro Graze festum ageret et celebrem solempnitatem haberet, sequenti die solempnitatis equum durioris cervicis ascendens, obducta glatie parva nive circumductus, in quo sedebat cecidit, et licet in variis militię casibus miles exercitatissimus fuerit, hic tamen infortunatum casum non evasit,

[1] Gl. št. 817.

quin crus per medium rumperetur, ita quod os et caro rumperetur . . . obiit III. kal. Ianuarii anno MCLXXXXIIII."

Ibid. (l. c., p. 86): „Inter cetera autem, quę iam morte instante inclitus dux Liupoldus de salute sua disposuit, maiori filio F. Austriam assignavit, alteri vero, qui nondum de expeditione reversus fuit, ducatum Styrensem relinquens, . . ."

Contin. Cremifan. ad a. 1195 (MG. SS., IX, 548): „Liupoldus dux Austriae Styriaeque infra ebdomadam natalis Domini super induratam glacie terram inprovise cursitando et superbe, cadente super collem duriter gaballo, lapso pede et confracto, istante mortis articulo monachus grisei habitus[1] efficitur, et ita in brevi vita privatur. Ducatus Austriae filio suo seniori Friderico potestative cedit, ducatus vero Styriae fratri suo Liupoldo obedit."

Contin. Claustroneoburg sec. ad a. 1194 (MG. SS., IX, 619): „Eodem anno etiam pie memorie Liupoldus dux Austrie et Stirie, sequenti die natalis Domini circa castrum Graez equo lapsus, 2. Kal. Maii[2] obiit, et in domo sancte Crucis sepelitur. Cui filii sui, Fridericus videlicet et Liupoldus, in ducatum utriusque regionis successerunt."

Ann. Mellic. ad a. 1195 (MG. SS., IX, 506): „Liupoldus dux Austriae et Stiriae apud Graeze moritur 2. Kal. Ian.; pro quo filius eius Fridericus primogenitus Austriae preponitur, et frater eius Liupoldus Stiriae substituitur."

Contin. Admunt. ad a. 1194 (MG. SS., IX, 587): „Liupoldus Austriae Stiriaeque dux apud Grâz pridie Kal. Ianuarii moritur. Cui duo filii successerunt, Fridericus quidem in ducatum Austriae, et Liupoldus in ducatum Stiriae."

Hermanni Altahensis Annales ad a. 1195 (MG. SS., XVII, 385): „Liupoldus dux Austrie et Styrie lapsus de equo crure fracto obiit 5. Kalendas Ianuarii; cui Fridericus filius eius succedit in Austria, et Liupoldus in Stiria."

Chuonradi Schirensis Annales ad a. 1195 (MG. SS., XVII, 631): „Huius anni primo die[3] Liupoldus dux Austriae in exercitio militari lapsus equo, abrupto crure, monachus apud Sanctam Crucem factus, bene dispositis rebus suis, post paucos dies obiit."

Ann. S. Rudberti Salisburg. ad a. 1195 (MG. SS., IX, 778): „Liupoldus dux Austrie et Stirie potentissimus obiit, cui filius eius succedit."

Ann. S. Georgii ad a. 1193 (MG. SS., XVII, 297): Liupoldus dux Austriae obiit."

Ann. Colonienses maximi ad a. 1194 (MG. SS., XVII, 803): „Liupoldus dux Austrasie obiit."

Necrol. Admunt. ad 2. kal. Ian. = 31. dec. (MG. Necr., II, 309): „Liupoldus ex duce m(onachus)."

Necrol Seccov. ad 2. kal. Ian. = 31. dec. (MG. Necr., II, 433): „Leůpoldus dux Austrie et Styrie m(onachus) in s. Cruce."

Necrol. Claustroneob. ad II. kal. Ian. = 31. dec. (MG. Necr., V, 78): „Liupoldus dux Austrie et Stirie".

Necrol. S. Crucis rec. ad II. kal. Ian. = 31. dec. (MG. Necr., V, 120): »Leopoldus dux Austriae."

Necrol. Vindob. mon. Scotorum ad II. kal. Ian. = 31. dec. (MG. Necr., V, 307): „Leopoldi ducis Austriae."

Necrol. canon. ad S. Andream ad II. kal. Ian. = 31. dec. (MG. Necr., V, 363): „Liupoldus dux."

Necrol. Mellic. ad II. kal. Ian = 31. dec. (MG. Necr., V, 559): „Liupoldus dux ob."

---

[1] Grisens habitus = meniška obleka cistercijancev.

[2] Namesto „Maii" bi moralo stati „Januarii".

[3] Takrat se je z božičnim praznikom pričelo leto.

Št. 865.

1194.

Koroški vojvoda Ulrik naznanja, da je šentpavelski opat večkrat prišel k njemu ter se pritožil, da so si Henrik iz Lipnice *[„Heinricus de Libenz“]* in njegovi prijatelji s silo osvojili samostansko posestvo v Pustrici *[„in Pusters“]* ter samostanskim ljudem napravili prav mnogo škode in krivic. Nato je vojvoda poklical pred se rečenega Henrika in njegove prijatelje ter posestvo, katerega so se bili po krivici polastili, vrnil samostanu. Ker so pa Henrik in njegovi prijatelji izjavili, da se je tudi njim delala škoda, je vojvoda razsodil, da naj Šentpavelski samostan obdrži posestvo v Pustrici, katero obdaja in omejuje reka „Lepin“ *[„predium suum in Pusters, quod maior fluvius Lepin dictus includit et disterminat“]*, opat in menihi pa naj odštejejo imenovanemu Henriku in njegovim prijateljem dvajset mark pod pogojem, da ti ne bodo več samostanu delali škode.[1]

Med pričami se tudi omenjajo: *„... Walchunus de Globaznich, Gotfridus de Thrûhs, ... Waltherus iudex ducis, Albero preco, Pabo de Uolchenmarct, Rodolfus, Heinricus, Chunradus camerarii ducis.“*

„Acta sunt hec anno MCLXXXXIIII., indictione XII., epacta XXVI., concur(rente) VI., tempore Alberti archiepiscopi Salzburgensis, Heinrico imperatore regnante.“

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju, — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 556, št. 1436.]

Št. 866.

1194.

Klerik Acelin reši z 21 markami štiri kmetije poleg reke Vimice *[„iuxta fluvium, qui dicitur Wonwiz“]* pod pogojem, da dobiva dohodke teh kmetij brez ugovora do svoje smrti. Ko pa umrjeta on in njegova sestra Rajnhilda *[„Rinildis“]*, naj prejmejo rečene kmetije z vsemi dohodki menihi v Vetrinjah *[„in Uictoria“]* pod pogojem, da dobé iz dohodkov teh kmetij o njunih obletnicah po eno ali pa tudi po več jedil *[„refectiones“]*. Za ta poboljšek *[„pitantia“]* v obeh obletnicah naj se vsako leto pripravijo: trije modiji pšenice, sto sirov, štirje taki sodčki vina, da jih moreta nesti dva konja, za pol marke rib ter za isto svoto olja, da se napravijo razne jedi.

To daritev sta potrdila s svojima pečatoma villarski opat Albert in vetrinjski opat Balduin.[2] To se je zgodilo z dovoljenjem raznih oseb, med katerimi so bile: *„abbas de Uilerio dominus Albertus, abbas quoque*

---

[1] Gl. št. 851. odst. XI.

[2] Balduin je bil naslednik vetrinjskega opata Bertolda. Ta je bil dne 13. januarja leta 1194. še živ. (Gl. št. 856.)

loci huius dominus Paldwinus, dominus Marquardus prior, dominus Johannes senior, dominus Chunradus maior cellerarius, dominus Dipoldus, Ortolfus, Gotfridus, Chunradus, Bertholdus, Waltherus subcellerarius cum aliis omnibus; de conversis vero Sitigoi[1], *Johannes grangiarius, Ramungus, Reimbertus et reliqui omnes.*"

„*Facta sunt hec anno ab incarnatione domini millesimo centesimo nonagesimo IIII., indictione duodecima.*"

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 558, št. 1439.]

Št. 867.

(Okoli leta 1194.)

Leopold, vojvoda avstrijski, prepusti pasovskemu škofu Wolfkerju vas „Sprezze", dobi pa zato od njega desetine v vasi „Rudmares".[2]

Med pričami se tudi omenja „*Chunradus de Marpurch*".

Datum manjka.[3]

[Meiller, Reg. zur Gesch. der Babenberger, 76, št. 72. (reg.)]

Št. 868.

(Med letom 1194. in 1202.)

Klerik Weriand odpusti za slučaj smrti bratom v Vetrinjah [„*fratribus de Victoria*"] ves dolg razen šest mark, katere je posodil na dve kmetiji pri Žihpoljah[4] [„*Sichpuchl*"] ter jih odkazal enemu svojih sinov s pogojem, da menihi lahko rešijo kmetiji od njega (od Werianda) ali pa po njegovi smrti od njegovega sina. Kadar ta umrje, naj samostan dobi kmetiji.

Priče: „*Waldwinus abbas, Berchtoldus prior, Dipoldus, Cuenradus, Ortolfus, Gotfridus, Cuenradus et omnis conventus.*"[5]

Datum manjka.[6]

[Cod trad. Victr., II, n. 224 et I, n. 118 v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 562, št. 1447 k letu „1195—1200".]

---

[1] Pravilno Žitigoj, kar je sestavljeno iz besed „žit" (= življenje) in „goj". To ime je zapisano tudi v Čedadskem evangeliju. (Cfr. Gr. II, št. 328: Sitigoi.)

[2] „Rudmares" je sedanja vas Rudmanns blizu mesta Zwettla na Dolenjem Avstrijskem.

[3] Wolfker je leta 1191. postal pasovski škof, leta 1204. pa je bil izvoljen za oglejskega patriarha. Med tem časom se je zvršila opisana zamenitev. Meiller (l. c. p. 243, op. 290) trdi, da je bil vojvoda Leopold V., ne pa Leopold VI, ki je škofu Wolfkerju odstopil rečeno vas.

[4] Žihpolje (Seigbichl), vas pri Blatogradu na Koroškem.

[5] Primerjaj ta imena z imeni prič pod št. 866.

[6] Leta 1194. je Balduin postal vetrinjski opat in leta 1202. je bil v Vetrinjah za opata njegov naslednik Konrad.

Št. 869.

(Med februarjem 1195 in 15. majem 1204.)

Takrat je vladal oglejski patriarh Peregrin II., ki je veliko storil za cerkve. Obnovil je po požaru uničeno cerkev v Čedadu. Dal je napraviti v njej lepo srebrno posodo za svetinje ter še druge zlate in srebrne stvari. Še lepšo tako posodo je ukazal narediti v cerkvi v Ogleju. Peregrin je bil prvi patriarh, ki je sklenil z Benečani prijateljsko pogodbo.

Series patriarcharum Aquilegiensium (MG. SS., XIII, 368): „Pelegrinus patriarcha sedit ann. 14, mens. 7, d. 3".[1]

Chronicon patr. Aquil. alterum (Rubeis, Mon. eccl. Aquil,. App., p. 11): „Peregrinus II. sedit annis XIV.[1] Iste fecit multa bona ecclesiis et inter alia reparavit ecclesiam Civitatensem et decoravit multis clenodiis[2] et fecit tabulam argenteam valde pulchram in dicta ecclesia; verum mirabilem in ecclesia Aquilegensi, quae per pastorum incuriam post longum tempus fuit Venetis pignorata, quam ipsi Veneti hodie pro pretioso servant thesauro. Iste primo coepit amicitiam contrahere cum Venetis."

Vitae patr. Aquil. ab auctore anonymo (Muratori, Rer. Ital. script., XVI, 13): „Peregrinus tertius[3] patriarcha sedit annos XIV[1], menses VII, dies III. Iste reaedificavit ecclesiam Civitatis Austriae, quae cum omnibus libris et thesauris exusta fuit, fecitque in ea tabulam argenteam et alia mirabilia clavodia auro argentoque contexta, et eam multis bonis ditavit. Sed pulchriorem fecit in Aquilejensi ecclesia, quae pignorata longo tempore per incuriam pastoris fuit Venetiis et quam Veneti hodie servant pro pretioso thesauro. Iste primus coepit amicitiam et pacta contrahere cum Venetis."

Št. 870.

1195, dne 8. februarja. Sacile.[4]

Oglejski patriarh Peregrin prepusti bratom Wecelonu, Gabrielu in Biaquinu de Camino, nečakom rajnkega Wecelona de Camino, vse tiste fevde po Oglejski patriarhiji, katere je nekdaj ta imel od Oglejske cerkve.

Med prisotnimi se tudi omenja *„comes Manardus de Goricia"*.

„Anno domini millesimo centesimo nonagesimo quinto, indictione XIII., die VIII. intrante Februario . . . Actum Sacili in ecclesia sancti Nicolai."

[Muratori, Antiqu. Ital., (ed. Arret.) II, 297.]

[1] Oglejski patriarh Peregrin II. ni vladal 14 let. Patriarh Gotfrid je umrl dne 9. oktobra leta 1194. (št. 852), Peregrin II. pa dne 15. maja leta 1204. Ta je tedaj devet let in sedem mesecev pozneje končal svoje življenje kakor oni in ni mogel biti 14 let predstojnik Oglejske cerkve

[2] Clenodium = Kleinod (dragocenost).

[3] Namesto „tertius" bi moralo stati „secundus".

[4] Sacile je mesto zapadno od Pordenona.

Št. 871.

1195, dne 4. junija. Milan.

Rimski cesar Henrik VI. sprejme samostan sv. Marije v Casanovi[1] v svoje varstvo.

Med pričami se tudi omenja „*Lupolaus dux Stirie*".

„*Acta sunt hec anno dominice incarnationis MC nonagesimo V., indictione XIII., regnante domino Henrico sexto Romanorum imperatore gloriosissimo, anno regni eius XXIIII.,*[2] *imperii vero IIII.*[3] *Datum Mediolani, die dominico quarto mensis Junii.*"

[Izvirna listina v Državnem arhivu v Turinu. — Stumpf-Brentano, Acta imperii, str. 591, št. 422.]

Št. 872.

(1195) dne 8. junija. Como.

Rimski cesar Henrik VI. naznanja vsem svojim fevdnikom, vazalom in ministerialom po Oglejski patriarhiji, da se je, ko je bil Peregrin (II.) v njegovi navzočnosti postavljen za oglejskega izvoljenega patriarha, na njegovem dvoru sklenilo [„. . . *quia dilecto principe nostro et domino vestro Pellegrino Aquilegensi electo in nostra praesentia constituto judicatum est in curia et approbatum*"]: Vse fevdne podelitve, katere je rajnki patriarh Gotfrid zvršil za časa svoje bolehnosti, nimajo veljave ter jih je treba uničiti [„*omnem alienationem et feudationem, quam bonae memoriae decessor suus Gotefredus patriarcha tempore infirmitatis suae fecerat, viribus carere et de jure esse irritandam*"]. Zato ukazuje vsem tistim, ki so dobili od njega (od Gotfrida) kake fevde za časa njegove bolehnosti, da jih povrnejo Oglejski cerkvi in izvoljenemu patriarhu Peregrinu.

„*Dat. Cumis VI. idus Junii.*"

[Rubeis, Mon. eccl. Aquil., col. 640. — Cappelletti, Le chiese d' Italia, VIII, 267.]

Št. 873.

1195, dne 15. junija. Juna.

Vovbrska grofa Geron in Viljem [„*Gero et Willehelmus dei gratia comites de Huninburg*"] naznanjata, da je nastal dolgotrajen prepir zarad nekega posestva, katero so njuni predniki in pa teh ministerial, Albero de Minninberg,[4] brez njunega dovoljenja podelili samostanu

[1] Casanova je pri Carignanu južno od Turina.
[2] Namesto „XXIIII" bi moralo stati „XXVI".
[3] Namesto „IIII" bi moralo stati „V".
[4] Minnenberg, dandanes razvaline severozahodno od Pliberka nad Blatom v vznožju gore Libiča.

sv. Jurija (na Jezeru). Da bi nehal prepir, je Geron dobil od samostana deset mark, Viljem pa nič z ozirom na večno plačilo. Ko so natanko določili meje in zaslišali dovolj prič, so napravili konec prepiru. Spisali so to listino ter izbrali Werganda iz Vojnika *[„de Hohinek"]*, da izroči dotično posestvo rečenemu samostanu. Vse to so tudi odobrili in potrdili Elizabeta, soproga grofa Gerona, in njeni otroci.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Werigant de Hohinek, . . . Meinhardus de Letinstent,*[1] *. . . Hugo de Hûninburg, . . . Poppo plebanus de sancto Michahele*[2] *et nepos ipsius Heinricus, . . . W̊lfinc et Meinhardus, Fridericus et Wolkanch homines comitum ipsorum, . . ."*

„Acta sunt hęc anno dominicę incarnationis MCLXXXXV., regnante Heinrico imperatore, indict. XIII., XVII. kalend. Iulii, apud Ivn."

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 565, št. 1452.]

Št. 874.

1195, dne 8. oktobra. Lateran.

Papež Celestin III. piše opatu Ulriku in menihom Šentpavelskega samostana ter naznanja, da smejo on (opat) in njegovi nasledniki nositi mitro in prstan ter blagoslavljati obleko, katera se rabi pri božji službi. Za cerkve, katere ima samostan na svoji zemlji, naj izberejo (opat in menihi) duhovnike ter jih prezentirajo svojemu škofu. Ako so sposobni, naj jim ta izroči dušno pastirstvo. Dotični duhovniki naj bodo v cerkvenih zadevah zavisni od svojega škofa, v posvetnih pa od samostana. Če bi škof ali pa oni (opat in menihi) menili, da ena cerkev ne zadostuje enemu duhovniku, smejo (opat in menihi) enega duhovnika prezentirati škofu za več cerkva. Od novin, katere menihi obdelujejo s svojimi rokami in na svoje stroške, kakor tudi od drugih zemelj, od katerih samostan že štirideset let ni dajal desetin, jih tudi v prihodnje ni treba odrajtovati.[3]

„Dat. Lateran., VIII. idus Octob., pontificatus nostri anno quinto." — *„Quanto puriorem."*

[Izvirna listina v Št. Pavlu na Koroškem. — Jaffé-Löwenfeld, Reg. pont. Rom., št. 17286 (reg.). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 566, št. 1453.]

Št. 875.

1195, jesenski čas.

Takrat je prišla iz tujih krajev na Ogrsko, v Marko in na Kranjsko neka vrsta kobilic, katere so vse opustošile. Ako so se vzdignile iznad zemlje, so bile podobne oblaku ter kolikor toliko zatemnile solnčno luč.

[1] Letinje, vas zahodno od Pliberka.
[2] Šmihel nad Pliberkom.
[3] Pri sestavljanju te listine je za podlago služila listina papeža Aleksandra III. z dne 4. junija leta 1177. (Gl. št. 582.)

Contin. Claustroneoburg tert. ad a. 1195 (MG. SS., IX, 634): „Hoc anno autumpnali tempore quoddam genus locustarum, 4 pennas habens, venit ab exteris regionibus, transiens per Ungariam et Marchiam et Carniolam, vastans in circuitu omnia; cum elevaretur a terra quasi nebula consurgebat, et pre multitudine sua lucem diei et splendorem solis obtenebrabat."

Št. 876.

1195, dne 18. novembra. Ribnica.

Runski opat Konrad naznanja, da sta Rudolf iz Roža [*„Rudolfus de Rase"*], ministerial štajerskega vojvoda, in njegova soproga Hiltruda [*„Hiltrudis"*] podelila Runskemu samostanu v slučaju smrti dve kmetiji v Rattenbergu.[1] To sta storila na Koroškem v gradu Ribnici [*„in loco Carinthię castro Riuiniz"*] v navzočnosti vetrinjskega opata Balduina [*„Baldewino Victoriensi abbate"*].

Priče: *„Herbordus de Riuinze, Chōnradus Surian, Engilmar de Wizzensteine, Chōnradus Sweuus, Leo de Riuinze, Albertus de Brixsen, Gernot dapifer, Otto de Riuinze, Chonradus de Villach, Witmarus officialis de Riuinze"*.

„Acta sunt hęc in castro prenominato, dominicę incarnationis anno millesimo centesimo XCV., octavo post festum sancti Martini die."

Drugo leto nato[2] je prišel z rečenim Rudolfom v Runo Hartrud iz Weissensteina[3] [*„Hartrudus de Wiizensteine"*], sin Hiltrudine sestre, ki je kot sorodnik mogel biti bolj spoštovan. Odrekel se ni samo omenjenima kmetijama, temuč je še celo hotel pridobiti samostanu neko tretjo kmetijo v Rattenbergu.

[Izvirna listina v Runskem samostanu na Štajerskem. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, II, 24, št. 9. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 567, št. 1455.]

Št. 877.

1195, dne 6. decembra. Worms.

Cesar Henrik VI. je sklenil, da pojde s križarsko vojsko čez morje v Palestino. Ž njim vred so sprejeli križ tudi razni škofje in knezi. Med njimi so bili tudi vojvoda meranski Bertold, vojvoda avstrijski Friderik in vojvoda koroški Ulrik.[4]

Contin. Admunt. ad a. 1195 (MG. SS., IX, 587): „Imperator Heinricus apud Wormaciam curiam celebravit et expeditionem transmarinam in auxilium sancti sepulchri ordinavit. In ipsoque loco . . . dux Dalmatiae, dux Austriae, dux Karinthiae . . . in praesentia imperatoris crucem Christi acceperunt."

[1] Rattenberg, vas severovzhodno od Judenburga na Štajerskem.
[2] To je leta 1197.
[3] Weissenstein, vas severozahodno od Beljaka na Koroškem.
[4] Ni nam znano, sta li koroški vojvoda Ulrik II. in meranski vojvoda Bertold šla leta 1197. v Palestino ali ne. Nekateri knezi, ki so obljubili, da pojdejo, so pozneje dobili dispenzo ter ostali doma.

Ann. Marbac. ad a. 1195 (MG. SS., XVII, 166): „Postea vero predicante Petro cardinali in festo sancti Nicolai apud Wormatiam, alii principes et proceres tocius Alemannie fere omnes aliis et aliis locis et temporibus cruces sibi assumpserunt, quorum ista sunt nomina: ... dux Meranie et filius suus, dux Austrie, dux Karintie, ..."

Ansberti Historia de exped. Friderici imp. (Fontes rer. Austr., Script., V, 88): „... accesserunt indubitanter ad hanc vocationem[1] primum ipsemet imperator Romanus Heinricus. Preterea ... dux Austrie Fridericus, dux Meranie, dux Carinthie ... ad hanc viam festinabant venire."

Št. 878.

1195, dne 21. decembra.

Takrat je umrl krški škof Wernher. Njegov naslednik je leta 1196. postal Ekehard, ki je bil prej prošt pri Gospe Sveti.

Contin. Admunt. ad a. 1195 (MG. SS., IX, 587): „Wernherus Gurzensis episcopus mortuus est".

Ibid. ad a. 1196 (l. c. p. 587): „Ekehardus prepositus de Solio episcopus fit Gurcensis."

Ann. S. Rudberti Salisburg. ad a. 1195 (MG. SS., IX, 778): „Wernherus Gurcensis episcopus moritur; pro quo Ekchardus prepositus de Solio eligitur."

Contin. Claustroneoburg. sec. ad a. 1195 (MG. SS., IX, 619): „Wernherus Gurcensis episcopus obiit 5. Non. Maii."

Necrol. Milstat. ad 12. kal. Ian. — 21. dec. (MG. Necr., II, 465): „Werinherus ep."

Necrol. S. Rudberti Salisburg. D. ad 13. kal. Ian. = 20. dec. (MG. Necr., II, 195): „Wernherus Gurcensis ep."

Necrol. S. Rudberti Salisburg. E. ad 12. kal. Ian. = 21. dec. (l. c.); „Wernherus Gurcensis ep."

Necrol. Baumburg. ad 13. kal. Ian. = 20. dec. (MG. Necr., II, 254): „Werenherus ep. Gurcensis".

Necrol. Seccovien. ad 11. kal. Ian. = 22. dec. (MG. Necr., II, 432): „Werenherus ep. Gůrcensis".

Št. 879.

1195. Maribor.

Štajerski vojvoda Leopold potrdi bratom v dolini sv. Ivana[2] *[„in valle sancti Johannis"]* desetine iz štirih vasi, namreč iz obeh Račij,[3] iz Podove[4] in iz Rogoze[5] *[„elemosinam decimarum quatuor villarum, videlicet duarum Rachis, Uedoai et Rogot"]*, katere je rečenim bratom podelil njegov oče Leopold (V.).

---

[1] Kolinski nadškof Konrad je pozval vernike, da je treba pomagati Božjemu grobu.
[2] V Žičah.
[3] „Rachis" so Račje (gl. Stegenšek, Konjiška dekanija, str. 270), ki se delé v Spodnje in Zgornje, ne pa Rogoza, kakor misli Zahn (Ortsnamenbuch, str. 398).
[4] Podova, vas južno od Račij.
[5] Rogoza, vas južno od Maribora.

Med pričami se tudi omenja *„Ortolfus de Guonuiz“*.

„Actum apud Marburc anno ab incarnatione domini MCLXXXXV.“

[Izvirna listina v Deželnem arhivu v Gradcu. — Pez, Thesaur. anecd., VI[b], 48, št. 71. — Frölich, Dipl. Styriae, II, 75, št. 12. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, II, 32, št. 11.]

Št. 880.

(1195) Werfen.

Solnograški nadškof Adalbert razsodi neki prepir med šentlambertskim opatom Berengarjem in župnikom fare sv. Štefana (v Lobmingu).

Med pričami se tudi omenja *„Ůdalricus de Stermberch, . . . qui tunc capellani (sc. archiepiscopi Salzb.) erant.“*

„Actum feliciter apud Uveruen anno incarnationis domini MC nonagesimo VI., indictione XIII., concurrente VI., epacta XXVI., papa Celestino Romanę sedi presidente, Heinrico imperatore feliciter regnante, anno pontificatus nostri XXVIII.“[1]

[Izvirna listina v St. Lambrechtu na Štajerskem. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, II, 33, št. 12.]

Št. 881.

(Okoli leta 1195.) Admont.

Hildegrim iz Greischerna[2] *[„Hiltegrimus de Gruscharn“]* podeli Admontskemu samostanu svoje posestvo pri Landschachu[3] *[„apud Lonscha“]*.

Med pričami se tudi omenja *„Stephanus de Rohas“*.

Datum manjka.

[Cod. 475 iz 13. stoletja v Admontu. — Pez, Thesaur. anecdot., III[c], 788, št. 115. — Wichner, Gesch. v. Admont, II, 256, št. 97 k letu „c. 1197.“ — Zahn, Urkb. f. Steiermark, II, 34, št. 13.]

Št. 882.

1196, dne 16. januarja.

Krški škof Ekehard dovoli vsled prošnje Rudolfa, hlapca Krške cerkve, da njegova hči Riharda, katero je oče odkupil od podložništva za eno libro breških novcev, plačuje odslej rečeni cerkvi po tri peneze davka.[4]

---

[1] „Epacta XXVI“ zaznamuje leto 1194., „indictio XIII“ in „concurrente VI.“ pa leto 1195. Leto 28. vladanja solnograškega nadškofa Adalberta je trajalo od 1. nov. 1195. do 31. okt. 1196.

[2] Greischern (Gruščevje) je sedanji Steinach pri Liezenu na Gorenjem Štajerskem.

[3] Landschach je vas pri Knittelfeldu na Štajerskem.

[4] Ako se je kakemu nesvobodnemu človeku dovolilo, da je kaki cerkveni oblasti začel plačevati davek, je bil to nekak korak do njegove samostojnosti. (Gl. Waitz, Deutsche Verfassungsgeschichte, V, 215.)

Med pričami se tudi omenja *„Ůlscalcus de Ravinsberc“.*

„Actum anno MCXCVI., indictione XIIII., XVII. kalend. Febr.“

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — J a k s c h, Mon. hist. duc. Car., I, 269, št. 366.]

Št. 883.

1196, dne 8. marca. Gradec.

Štajerski vojvoda Leopold obljubi Admontskemu samostanu, da bode izvrševal odvetništvo čez samostan tako, kakor njegov oče Leopold in njegov stari oče Henrik.

Med pričami se tudi omenjajo: *„... Ortolfus de Guniwiz, ... Richerus de Marchburch, ... Chunradus de Jvn ...“*

„Actum Grace anno incarnationis domini MCLXXXXVI., indictione XIIII., VIII. idus Marcii.“

[Izvirna listina nekdaj v Admontu, prepis v Deželnem arhivu v Gradcu. — W i c h n e r, Gesch. v. Admont, II, 244, št. 88. — Z a h n, Urkb. f. Steiermark, II, 38, št. 16.]

Št. 884.

1196, dne 29. maja. Mainz.

Rimski cesar Henrik VI. naznanja vsem prebivalcem po I s t r i *[„in marchia Ystrie“]* in tudi drugod, da je neveljavno, ako je brez dovoljenja oglejskega patriarha njegov (patriarhov) prokurator dal komu posestva Oglejske cerkve v najem za nižjo svoto, kakor se je do sedaj plačevala. Oglejski patriarh sme uničiti take najemne pogodbe ter oddati posestva v najem za nekdanjo svoto.

„Datum Moguntie, IIII. kal. Iunii, indictione XIIII.“

[Izvirna listina v Čedadu. — B ö h m e r, Acta imperii, str. 188, št. 205 po nekem prepisu v Collezione Fontanini.]

Št. 885.

Nepristno.[1]

1196, dne 17. junija. Lateran.

Papež Celestin III. naznanja Ulriku, opatu Šentpavelskega samostana na Koroškem, in njegovim bratom, da sprejema po zgledu svojih prednikov, namreč Urbana II.[2], Inocenca II.[3], Aleksandra III.[4] in Lucija III.[5] njih samostan v svoje varstvo. Tudi ukazuje, da ostanejo posestva,

[1] Brackmann (Germania pontificia, I, 122) navaja več razlogov za nepristnost te listine.
[2] Gl. Gradivo, III, št. 419.
[3] Gl. št 161.
[4] Gl. št. 580.
[5] Gl. št. 681.

katera samostan že ima ali pa jih še dobi, v njih oblasti in v oblasti njihovih naslednikov. Med drugimi posestvi so tudi naslednja: kraj, kjer stoji omenjeni samostan, z njivami, travniki, pašniki, ribjim lovom v reki Labodnici [*„Lauent“*] ter z zraven ležečo goro sv. Ivana [*„monte sancti Iohannis“*], potem vas, ki se zove Trg [*„villam que forum dicitur“*], z desetinami in drugimi priteklinami, pristave Bischofdorf, Stadling, Vogliče[1] s pripadajočimi kmetijami in desetinami, Framre, pri Grebinju dva dvora, pri Št. Lipšu in pri Sv. Juriju dva dvora z desetinami in drugimi priteklinami, vas Pichling[2], Weinberg z vinogradi, desetinami in drugimi priteklinami, en dvor pri Labodu, en dvor pri Glini, en dvor pri Gorenjčah z desetinami in drugimi priteklinami, posestvo nad Pustrico in Nussberg z novinami, desetinami in drugimi priteklinami, cerkev v Radomljah ter pripadajoči gozd in vasi z desetinami in drugimi priteklinami, cerkev v Mohličah v Oglejški fari (diecezi) s posestvom istega imena ter z desetinami in vsemi drugimi priteklinami, posestvo pri Št. Andrašu z vinogradi, posestvo pri Abtsbergu[3], posestvo Sigelsdorf, Hundsdorf, Rakovlje, Mosern[4], Andersdorf, Ettendorf, Sirnikov s priteklinami, posestvo nad Hrastom, posestvo pri Labodu, „Lonisich“, „Wisse“, Sirnovik, Gorenjče s tam najdenim rudnikom, Velikovec s kmetijami, mlini in drugimi priteklinami, posestvo v Dravskem dvoru, dvojno Lipje[5], Vogle[6], Streglje, Glina, Gosinje, posestvo na gori Volovici, posestvo v Šmartnem[7] s priteklinami, cerkev v Breznu z gozdom in drugimi priteklinami, posestvo v Marki, Ruše, Bezena, Kumen[8], Kamnica, Pesnica, „Belochowe“[9], posestvo pri Št. Lenartu, vas Selnica in še ena Selnica, „Wollenhanger“[10], Bukovska vas[11], Lepa vas[12], Sečnica[13], Dole[14], Vendoglio, Villacaccia, Vivaro, Domanins[15] ter Laipacco z vinogradi in drugimi priteklinami. [*„ . . . villicationes Bissofestorf, Stadelaren, Winkelaren cum mansis adiacentibus et decimis, Framerich, apud Griuene duas curtes, apud sanctum Philippum et apud sanctum Georgium duas curtes cum decimis et aliis suis pertinentiis, villam Puhelaren, Winberch*

[1] Vogliče (Winkling), vas blizu Holmca severozahodno od Št. Pavla na Koroškem.
[2] Pichling, vas severovzhodno od Št. Pavla.
[3] Abtsberg pri Št. Andrašu v Labodski dolini.
[4] Mosern, jugovzhodno od Vošperga na Koroškem.
[5] V urbarjih iz leta 1289. in 1371. čitamo, da sta bili vzhodno od Grabštajna vasi „maior et minor Linte“.
[6] Vogle, vas v občini Važenberg na Koroškem.
[7] Šmartno, vas v Graniški dolini jugozahodno od Št. Pavla.
[8] Kumen, vas jugozahodno od Maribora na Pohorju.
[9] Kraj „Belochowe“ je bil pri Pesnici. V nekem urbarju iz leta 1630. stoji: „Dass Perkhrecht bey der Pessnitz in der Wallachaw“.
[10] Kraj „Wollenhanger“ (Vollenanger) je bil v Slovenskih Goricah.
[11] Bukovska vas je severozahodno od Slovenjega Gradca.
[12] Lepa vas je jugovzhodno od Slovenjega Gradca.
[13] Sečnica, dolina severozahodno od Slovenjega Gradca.
[14] Dole, vas severozahodno od Celovca.
[15] Domanins, vas severovzhodno od Pordenone na Furlanskem.

cum vineis et decimis et aliis apenditiis suis, apud Lauentmunde curtam unam, apud Glanam curtam unam, apud Gurnsech curtam unam cum decimis et aliis suis pertinentiis, predium super Postres et Nuceberch cum novalibus, decimis et aliis suis pertinentiis, ecclesiam Radenel el silvam et villas sibi adiacentes cum decimis e(t) aliis suis pertinentiis, ecclesiam de Mochlich in Aquileigensi parrochia constitutam cum predio eiusdem nominis et decimis et omnibus aliis suis pertinentiis, predium apud sanctum Andream cum vineis, predium apud Abbatesberche, predium Sidegoiştorf, Hundestorf, Rachelach, Mosern, Antrinestorf, Eppendorf, Syernekoue alta cum suis pertinentiis, predium super Harde positum, predium apud Lauendmunde, Lonisich, Wisse, Sirnewich, Gurnsech cum cadmia ibidem reperta, Volchenmarchet cum mansis et molendinis et aliis suis pertinentiis, predium Trahouen, Linde et iterum Linde, Winchelaren, Strielach, Glan, Gensedorf, predium super montem Obubuz, predium apud sanctum Martinum cum suis pertinentiis, ecclesiam Vresne cum silva et aliis suis pertinentiis, predium in Marchia Roiste, Holern, Culmen, Gemniz, Pezniz, Belochowe, predium apud sanctum Leonardum, villam Celniz et aliud Celniz, Wollenhanger, Puchdorf, Sonedorf, Seciniz, Bogenueld, Vendoi, Kecilinstorf, Viuaern, Domnik, Lipnik cum vineis et aliis suis pertinentiis.“] Od novin, katere menihi obdelujejo na svoje stroške, potem od krme za njih živino ter od drugih zemelj, od katerih samostan že štirideset let ni dajal desetin, jih tudi v prihodnje ni treba odrajtovati[1]. Opatu in menihom je dovoljeno, da sprejemajo v samostan klerike in lajike, ki so dali svetu slovo. Noben brat, ki je napravil obljubo, ne sme brez njegovega (opatovega) dovoljenja zapustiti samostana, ako ni posebnega verskega vzroka. Ako bi bil razglašen splošen interdikt, smejo menihi pri zaprtih vratih in brez zvonjenja vršiti božjo službo, ko so odstranili izobčence in pod interdiktom se nahajajoče osebe. Za cerkve in kapele, ki so na samostanski zemlji in pod samostansko jurisdikcijo, naj zberejo (opat in menihi) duhovnike ter jih prezentirajo škofu; ta naj jim pa, ako so sposobni, izroči dušno pastirstvo tako, da bodo v cerkvenih zadevah odgovorni njemu (škofu), v posvetnih pa njim (opatu in menihom). Krizmo, sveto olje, oltarje, cerkve ter ondotne menihe in klerike naj posvečuje njih škof, ako je naklonjen Apostolski stolici in ako bi to izvrševal brez plače in brez sitnosti; ako pa ne, naj se obrnejo do kakega drugega katoliškega škofa, ki naj to stori z dovoljenjem rimskega papeža. Noben škof ne sme njemu (opatu) in njegovim naslednikom prepovedati božje službe ali je pa samostanu kratiti. Noben škof ne sme siliti kateregakoli izmed njih (opata in menihov), da bi šel h kaki sinodi, ako ni sklicana v cerkvene in pametne svrhe. Papež dovoli opatu in njegovim naslednikom rabo mitre in prstana, blagoslavljanje mašne obleke, keliha in

[1] Gl. št. 582 in 874.

patene. Nihče se ne sme polastiti odvetništva čez samostan; odvetnik naj bo le tisti, katerega so na korist rečenemu kraju izvoliti opat in menihi. Odvetnik naj izvršuje svojo službo brez nasilja, hrabro in častno. Papež potrdi opatu vodstvo fare[1], katera je iz časa Konrada starejšega[2] združena s samostanom, ter vse njene podružnice, namreč podružnico na gori sv. Ivana in na gori sv. Benedikta, kjer so vinogradi, cerkev sv. Nikolaja v Sirnikovem, cerkev sv. Marije v Pustrici, cerkev sv. Kolomana blizu Grebinja in cerkev sv. Mihaela pri Podgori.[3] /„*Regimen quoque plebis a tempore Cunradi senioris ad vestrum monasterium pertinentiis cum omnibus ecclesiis sibi subiectis scilicet in monte sancti Iohannis et in monte sancti Benedicti, ubi site sunt vinee, et ecclesiam sancte Nicholai in Sirincoy et in monte qui dicitur Pusters, ubi est ecclesia sancti Marie, ecclesiam sancti Cholomanni que sita est iuxta Griuene, et ecclesiam sancti Michaelis in Corrssich vobis in perpetuum concedimus et auctoritate nostra stabilimus.*“/ Vsak, kdor ni izobčen, si lahko izbere svoje pokopališče v rečenem kraju (v Št. Pavlu). Ako bi umrl on (opat) ali pa kateri njegovih naslednikov, naj postane opat le tisti, katerega bi izvolili vsi bratje ali pa vsaj modrejši izmed njih. Noben človek ne sme samostana brez vzrokov vznemirjati, se njegovih posestev polastiti ter vzetih posestev obdržati. Za podelitev teh pravic naj samostan vsako leto plača papežem po en bizancij.[4]

Nato sledé imena takrat prisotnih škofov in kardinalov.

„*Dat. Laterani . . . XV. kalend. Iulii, indict. XIIII., incarnationis dominice anno MC nonagesimo VI., pontificatus vero domini Celestini pape III. anno VI.*“ — „*Effectum iusta postulationibus*“.

[Ponarejena listina iz 13. stoletja v Državnem arhivu na Dunaju. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 569, št. 1467.]

Št. 886.

1196, dne 2. novembra. Breže.

Solnograški nadškof Adalbert podeli samostanu v St. Lambrechtu faro sv. Marjete pri Voitsbergu.

Med pričami se tudi omenjata: „. . . *Ekkehardus prepositus de Solio, . . . Gotfridus de Richenpurch*“.

---

[1] Gl. Gradivo, III, št. 402. — Na dotičnem mestu stojé besede: „Regimen quoque plebis a tempore sancti Hardwici (991—1023) ad eandem ęcclesiam pertinentis abbati eiusque successoribus concessit (sc. Tiemo archiepiscopus)“.

[2] Solnograški nadškof Konrad I. je vladal od 1106 do 1147.

[3] Podgora pri Rudi severovzhodno od Velikovca.

[4] Tej listini je služila za podlago listina papeža Lucija III. z dne 21. septembra leta 1184 (Gl. št. 681.)

„Frisaci ... Anno ab incarnatione domini millesimo centesimo nonagesimo sexto, quarto nonas Novembres“.

[Kopialna knjiga, št. I iz 14. stoletja in št. II iz 15. stoletja v St. Lambrechtu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, II, 41, št. 19. — Hauthaler-Martin, Salzb. Urkb., II, 679, št. 500.]

Št. 887.

1196.

Okoli Lipnice so se prikazale trume kobilic, ki so pokončale žita in druge pridelke.

Contin. Cremifan. ad a. 1196 (MG. SS., IX, 549): „Apud Karinthiam circa Libniz turmae locustarum magnitudine similes passeribus apparuerunt et queque sata et utilia etiam in arboribus consumpserunt.“

Št. 888.

1196.

Freisinški škof Oton II. podeli kapiteljnu v Mosburgu neko cerkev Med pričami se tudi omenja *„F(ridericus) Wersensis prepositus“.*

„Actum dominice incarnationis anno MCXCVI., indict. XIIII., anno domini Ottonis secundi Fr(isingensis) episcopi XII., regnante serenissimo imperatore H(enrico) anno imperii ejus VI.“

[Izvirna listina v Državnem arhivu v Monakovem. — Hundt, Bayrische Urkunden aus dem XI. und XII. Jahrhundert (Abhandlungen der hist. Classe der k. bayer. Akademie, XIV^{b}, 101, št. 104.)]

Št. 889.

(Med letom 1196. in 1202.)

Albert iz Eppensteina[1] povrne na smrtni postelji Šentpavelskemu samostanu njegovo posestvo na gori tik vinogradov pri Haunhofu *[„aput Houe“]*, katerega se je bil krivično polastil. Ker si je pa to posestvo po fevdnem pravu prisvajal Dietmar iz Grebinja *[„Dietmarus de Griuen“]*, je dobil v navzočnosti bamberškega škofa Thiemona[2] od samostana dve marki ter se nato odrekel pravici do njega.

Med pričami se tudi omenjajo: *„Chunr(at) de Griuen, Cholo, Gotfrid, Albertus de Truhsen, ...“*

Datum manjka.

[Cod. trad. S. Pauli, c. 77 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 57 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 568, št. 1460.]

---

[1] Eppenstein, grajske razvaline jugovzhodno od Judenburga na Štajerskem.
[2] Bamberški škof Thiemon je vladal od leta 1196. do 1202.

Št. 890.

(Med letom 1196. in 1202.)

Bamberški škof Thiemon prepusti Šentpavelskemu samostanu dve kmetiji na gori Nussbergu *[„in monte Nuzperk"]*, ki sta bili fevd Otona Ungnada *[„feudum Ottonis Ungenad"]*, ter dobi zato dve drugi kmetiji blizu Grebinjskega gradu *[„prope castrum Griuen"]*, kateri je rečenemu Otonu prepustil kot fevd.

Naštetih je več prič.

Datum manjka.[1]

[Cod. trad. S. Pauli, c. 90 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 66 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX). — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 569, št. 1461.]

Št. 891.

1197, dne 1. februarja. Lateran.

Papež Celestin III. potrdi bamberškemu škofu Thiemonu med drugim cerkev sv. Jakoba v Beljaku, cerkev sv. Martina pri Beljaku, potem cerkve po Kanalski dolini *[„ecclesiam ... sancti Iacobi et sancti Martini in Villaco et eas, que in Canali sunt"]* ter sploh vse cerkve in desetine, katere ima Bamberška škofija po tujih farah.

„Dat. Lateran ... kalend. Februar., indict. XV., incarnationis dominice anno MCXCVI., pontificatus vero domini Celestini pape III. anno sexto."

[Kopialna knjiga iz 15. stoletja v arhivu Stolnega kapiteljna v Bambergu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 574, št. 1472 (odl.)]

Št. 892.

1197, dne 28. februarja. Lipnica.

Solnograški nadškof Adalbert razsodi prepir med Friderikom iz Ptuja *[„Fridericus de Pettŏ"]*, ministerialom sv. Ruperta, in Admontskim samostanom zarad posestva v Muckenauu[2] *[„Mokirnŏ"]*.

Med pričami se tudi omenjajo: *„... Ortolfus de Gvniwiz, ... Hartnidus de Trowin*[3]*, Wolfkanc de Gruninberc et filius eius eiusdem nominis, ... Perhtoldus et Stephanus de Rohas, ... Pernhardus et Witmarus de Troin"*.

---

[1] Tu omenjeni Thiemon je bil od leta 1196. pa do 1202. škof bamberški.

[2] Muckenau je sedanja vas St. Nikolai im Sausal severozahodno od Lipnice na Štajerskem.

[3] Trowin (tudi Troin) je ime gradu, ki je nekdaj stal na Tranbeku blizu izliva Dravinje v Dravo. Sedaj je tam cerkvica sv. Ivana.

„Acta sunt hęc in castro nostro Libniz anno incarnationis domini MC nonagesimo VII., II. kalendas Martii.“

[Izvirna listina v Admontu. — Pez, Thesaur. anecdot., IIIc, 725, št. 44. — Wichner, Gesch. v. Admont, II, 254, št. 95. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, II, 42, št. 20. — Hauthaler-Martin, Salzb. Urkb., II, 692, št. 513.]

Št. 893.

(1197, dne 28. februarja) Lipnica.

Friderik iz Ptuja *[„Fridericus de Betowe“]* se odpove pravici do posestva v Muckenauu *[„ad Muckernowe“]* na korist Admontskemu samostanu, ker je od tega dobil 40 mark.

„Actum est hoc et confirmatum in presentia domini mei Adelberti archiepiscopi apud Libniz, sub domino Rudolfo abbate“.[1]

[Izvirna listina v Admontu. — Wichner, Gesch. v. Admont, II, 256, št. 96. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, II, 43, št. 21.]

Št. 894.

1197, dne 19. marca.

Solnograški nadškof Adalbert potrdi Sekovskemu samostanu njegove privilegije. Tudi naznanja, da je posvetil kapelo sv. Andreja v Svečini[2] *[„consecravimus capellam quoque sancti Andreę in villa Wetsin appellata“]*. Potem določa, da naj po tistih kapelah, ki so od samostana bolj oddaljene, namreč v Svečini, Heinersdorfu[3] in Kumbergu[4] dotični župniki dobivajo doto in darove, krščujejo otroke in pokopavajo mrliče, drugače pa naj ne delajo zastran cerkvene jurisdikcije in zemlje samostanu in njegovim provizorjem nobene sile, pač pa naj imajo pravico, da sami ali pa njih koloni svoje stvari uvažajo, shranjujejo in izvažajo. *[„ . . . decernentes ac mandantes, ut dotem[5] cum oblationibus in capellis a claustro remotis, scilicet Wetsin, Heinrichstorf, Chunemberge plebani habentes parvulos ibidem baptizent, mortuos sepeliant, in clavibus[6] et atriis[7] nullam violenciam claustro sive provisoribus eorum inferant, sed sua inferendi, recondendi, efferendi tam ipsi quam eorum coloni potestatem habeant“.]*

---

[1] Zastran datiranja primerjaj listino solnograškega nadškofa Adalberta pod št. 892.

[2] Svečina, vas v Slovenskih Goricah severno od Maribora.

[3] Heinersdorf, vas pri Gleisdorfu na Štajerskem.

[4] Kumberg, vas pri Weizu na Štajerskem.

[5] „Dos ecclesiae“ se zove imetje, katero je ustanovitelj kake cerkve podelil v ta namen, da je potem mogla ondotna duhovščina dobivati potrebnih stvari za svoje življenje. Ta dota je morala biti dovolj velika, kajti še le potem so cerkev blagoslovili.

[6] Claves ecclesiae. Ta izraz pomenja cerkveno sodno oblast.

[7] „Atrium ecclesiae“ ne zaznamuje samo preddvora pri kaki cerkvi, temuč tudi zraven ležeče zemljišče.

„... *anno dominicę incarnacionis MCLXXXXVII., anno regis Heinrici VIII., imperii VI., anno pontificatus nostri XXVIIII., indictione X., feria IIII., XIIII. c(alendas) Apr(ilis), luna XXVII ...*“

[Izvirna listina v Deželnem arhivu v Gradcu. — Frölich, Dipl. Styriae, I, 173, št. 27. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, II, 44—51, št. 22. — Hauthaler-Martin, Salzb. Urkb. II, 694—700, št. 515.]

Št. 895.

1197, dne 6. junija. Castro Giovanni.

Pogodba, katero je rimski cesar Henrik VI. sklenil z beneškim doždom Henrikom Dandolom in katera naj bi na eni strani vezala Benečane in njih podložnike, na drugi pa njih sosede (cesarjeve podložnike). Med beneškimi podaniki so med drugimi omenjeni „Gradenses“, med cesarjevimi pa „Foroiulienses“ in pa „Histrienses“.[1]

Naštetih je več prič.

„*Acta sunt hęc anno domini MCXCVII., indictione XV., regnante domino Heinrico sexto Romanorum imperatore gloriosissimo et rege Sicilie, anno regni eius vicesimo VIII., imperii septimo et regni Sicilie tertio. Dat. apud Castrum Iohannis, VIII. idus Iunii*“.

[Liber pactorum I et II ter Liber blancus v Državnem arhivu v Benetkah. — MG. Constit., I, 526—530, št. 378.]

Št. 896.

1197 (pred 28. septembrom).

Solnograški nadškof Albert zamenja z milštatskim opatom Ulrikom neki gozd za neko kmetijo.

Med pričami se tudi omenja „*Otto de Chunegesperg*“.

„*Acta sunt autem hec anno ab incarnacione domini MC nonagesimo septimo, indicione XV., regnante imperatore Hainrico.*“[2]

[Milštatska kopialna knjiga v Dvorni knjižnici na Dunaju. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 572, št. 1470. — Hauthaler-Martin, Salzb. Urkb., II. 686, št. 508.]

Št. 897.

1197 (pred 28. septembrom). Ortenburg.

Grof Oton iz Ortenburga, hoteč se udeležiti križarske vojne, podeli vsled prošnje vetrinjskega opata (Balduina) njegovemu samo-

[1] Kar se tiče vsebine te pogodbe, primerjaj Gradivo II, št. 124, 258, 429 in 476.

[2] Cesar Henrik VI. je umrl dne 28. septembra leta 1197. Ta listina je bila brez dvoma spisana pred 28. septembrom, ko je cesar še živel. Isto dokazuje tudi indikcija.

stanu *[„cenobio sancte Marie Uittrin"]* dve kmetiji na Hühnersbergu, kateri mu je že prej obljubil.[1]

Naštetih je več prič.

„Acta sunt hec Ortenburc, anno millesimo C nonagesimo septimo ab incarnatione domini, regnante domino papa Celestino et imperatore Hainrico, qui Apuliam devicit, et domino Alberto Salburgensi episcopo et domino Pilgrimo patriarcha."[2]

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 573, št. 1471.]

Št. 898.

1197, dne 31. oktobra. Strassburg.

Krški škof Ekehard sklene z meranskim vojvodom Bertoldom v navzočnosti njegovega sina Otona pogodbo, kako naj ministeriali Krške cerkve sklepajo zakone z vojvodovimi ministeriali po Koroškem, v Slovenjem Gradcu in po vsem Kranjskem *[„cum ministerialibus prefati ducis, quos habet in Karinthia et Windissgraze ac per totam Karniolam"]*. Določilo se je, da se otroci enako razdelé, ako jih je na pare. Ako jih pa ni na pare, naj dobi prvorojenca očetov gospod; ostali otroci naj se enako razdelé. Ako ostane po smrti staršev en sam otrok, naj sledi očetu gledé fevdov in glede alodov. Ako bi ta otrok imel v teku časa več sinov in hčera, naj jih prej imenovana gospoda razdelita na isti način, kakor se je prej omenilo. Ministeriali obeh gospodov so odobrili to pogodbo.

Med pričami se tudi omenjajo: *„... Otto de Truhsin, Engelbertus de Truhsin, Perhtoldus et filius eius Engelscalcus de Rabensperh, Wlscalcus de Rabensperh, Sigmarus de Saldenberh, ... Hermannus de Plumensteine*[3]*, ... Waltfridus de Pilstein, Otto de Trachenberh, ... Ůlricus de Wolchenburh, Otto et filius Wlvingus de Sowenstein."*

„Acta sunt hec anno incarnationis domini MCXCVII., indict. I., pontificatus nostri anno secundo. Dat. Strazburh, II. kalend. Novemb."

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — (Hormayr) Archiv f. Geographie, X (1819), 208. — Schumi, Urkb. f. Krain, I, 144, št. 162. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 272, št. 369.]

Št. 899.

1197, dne 1. decembra. Lateran.

Papež Celestin III. piše škofom, opatom in drugim prelatom Oglejske cerkve, da je zvedel od patriarha Peregrina (II.), da brezbožneži zatirajo in nadlegujejo njegovo (Oglejsko) cerkev tako, da

[1] Gl. št. 820.
[2] Glej dotično opazko pod št. 896.
[3] Blumenstein, nekdanji grad severovzhodno od Celja blizu Prožina.

komaj prenaša njih napade. Zato bi bilo zaslužno in častno, da bi (škofje) podpirali svojega patriarha v njegovi sili. Opominja jih, da naj mu bolj vneto izkazujejo svojo pomoč; koristijo naj mu s svojo darežljivostjo. Hrabro naj ga podpirajo zoper tlačitelje Oglejske cerkve in grabitelje njenega imetja. Poslužujejo naj se cerkvenih kazni ter naj pri tem ne dovolijo nobenega priziva in nobenega ugovora.

„Datum Laterani kalendis Decembris, pontificatus nostri anno septimo.“ — *„Universorum postulationes.“*

[Prepis v Benetkah (Bibl. Marciana). — Pflugk-Harttung, Acta pont. Rom. ined., II, 401, št. 459.]

Št. 900.

1197, dne 9. decembra. Dunaj.

Štajerski vojvoda Leopold *[„Liupoldus dei gratia dux Stirie“]* potrdi samostanu v Heiligenkreuzu vse daritve svojega očeta, posebno pa osvobodi ondotne menihe vsake mitnine po Štajerskem *[„in finibus Stirensis“]*.

Naštetih je več prič.

„Actum est anno incarnationis domini MCXCVII., V. idus Decembris, in civitate Winne.“

[Izvirna listina v Heiligenkreuzu. — Fontes rer. Austr., Dipl., XI, 30, št. 23. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, II, 52, št. 24.]

Št. 901.

1197.

Solnograški nadškof Adalbert prepusti cerkev v Übersbachu[1] redu sv. Ivana.

To se je zgodilo *„in presentia . . . Richeri de Marchpurc, Ortolfi de Goniwic, Otaci[2] fratris eius . . .“*

„. . . anno ab incarnatione domini millesimo CXCVII., regnante imperatore Henrico.“

[Izvirna listina v arhivu vitezov maltezarjev v Pragi. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, II, 56, št. 27. — Hauthaler-Martin, Salzb. Urkb., II, 693, št. 514.]

Št. 902.

(Med letom 1197. in 1202.)

Rajnki koroški vojvoda Ulrik (II.) brat vojvoda Bernarda, je podelil z dovoljenjem svojega brata Šentpavelskemu samostanu 20 kmetij

[1] Übersbach, vas pri Fürstenfeldu na Štajerskem.
[2] „Otaci“ namesto „Otacari“.

na Kranjskem, in sicer v Šujici[1] in pri Goricah[2] z vsemi priteklinami. [*„Dux Karinthie W(lricus) pie memorie frater ducis Pernhardi tradidit consensu fratris sui pro remedio anime sue̜ et parentum suorum beato P(aulo) et huic monasterio XX mansus in Karniola in loco qui dicitur Sůz, et in alio loco qui dicitur Pvhelern, cum omni utilitate cum pratis, pascuis et silvis.“*]

Datum manjka.[3]

[Cod. trad. S. Pauli, c. 84 iz začetka 13. stoletja v Št. Pavlu. — Neugart, Historia mon. ad S. Paulum, I, 77. — Schroll, Urkb. v. St. Paul, str. 61 (Fontes rer. Austr., Dipl., XXXIX) k letu „vor 27. Jänner 1202“. — Schumi, Urkb. f. Krain, II, 2, št. 3. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 571, št. 1469.]

Št. 902.[a]

(1198, pred 16. aprilom.)

Avstrijski vojvoda Friderik (I.) podeli na svojem povratku iz Jeruzalema, ko ga je že nadlegovala telesna slabost [*„dum esset in reversione itineris Ierosolimitani, ac crebra pulsaretur corporis incommoditate“*], zbravši okoli sebe svoje tovariše, med katerimi je bil tudi goriški grof Majnhard[4] [*„vocatis ad se . . . Meinhardo comite de Goͤrce . . . nec non et reliquis peregrinationis sue sociis nobilioribus“*], vas Wetzelsdorf[5] samostanu v Heiligenkreuzu.

Datum manjka.

[Iz listine avstrijskega vojvoda Leopolda VI. z dne 25. marca leta 1203. natisnjene v Fontes rer. Austr., Dipl., XI, 31, št. 24.]

Št. 903.

1198, dne 16. aprila.

Takrat je umrl avstrijski vojvoda Friderik, ko se je z drugimi križarji napotil v Sveto deželo. Sledil mu je nato njegov brat, štajerski vojvoda Leopold.

Ann. Mellic. ad a. 1198 (MG. SS., IX, 506): „Fridericus dux Austriae vita decedens, Liupoldus frater eius, dux Stiriae succedit.“

Contin. Lambac. ad a. 1198 (MG. SS., IX, 556): „Fridericus dux Austriae Hierosolimis moritur, et uterque ducatus scilicet Austriae et Styriae fratri suo Liupoldo cedit.“

---

[1] Šujica, vas pri Dobrovi zahodno od Ljubljane.

[2] Misliti nam je na Vnanje in Notranje Gorice blizu reke Ljubljanice jugozahodno od Ljubljane.

[3] Koroški vojvoda Ulrik II. je od leta 1197. vladal skupno s svojim bratom Bernardom. V drugi polovici meseca januarja leta 1202. je odstopil, dne 10. avgusta istega leta pa umrl.

[4] Iz tega vira je razvidno, da se je leta 1197. tudi goriški grof Majnhard II. napotil v Palestino, naslednjega leta pa se vrnil v domovino.

[5] Vas Wetzelsdorf je na Dolenjem Avstrijskem blizu Feldsberga.

Contin. Admunt. ad a. 1197 (MG. SS., IX, 588): „Fridericus dux Austrie in peregrinatione sancte crucis obiit, et ducatum Austrie fratri suo Liupoldo Stirensi duci reliquit."

Contin. Claustroneoburg. prima ad a. 1121 (MG. SS., IX. 612): „Deinde (sc. mortuo Friderico) Leupoldus frater eius factus est dux Austrie et Stirie."

Contin. Claustroneoburg, sec., Cod. B ad a. 1198 (MG. SS., IX, 620): „Fridericus dux Austrie peregre moritur. Liupoldus dux Stirie frater eius successit."

Hermanni Altah. Ann. ad a. 1195 (MG. SS., XVII, 385): „Mortuo autem in transmarinis partibus Friderico, Liupoldus possedit utrumque ducatum (sc. Austrie et Styrie)."

Necrol. Seccov. ad 16. kal. Maii = 16. apr. (MG. Necr., II, 411): „Fridericus dux Austrie in expeditione."

Necrol. Claustroneob. ad XVI. kal. Maii = 16. apr. (MG. Necr., V, 26), „Fridericus dux Austriae."

Necrol. mon. Campi liliorum ad XVI. kal. Maii = 16. apr. (MG. Necr., V, 385): „Fridericus dux Austrie, fr(ater) fundatoris n(ostri) Leupoldi."

Necrol. Mellic. ant. ad XVI. kal. Maii = 16. apr. (MG. Necr., V, 553): „Fridericus dux Austrię."

Necrol. Mariaecellense ad XVIII. kal. Maii = 14. apr. (MG. Necr.. V, 135): „Fridericus dux Austrie."

Necrol. Admunt. ad 8. id. Apr. = 6. apr. (MG. Necr., II, 294): „Fridericus dux."

Št. 904.

(1198, v prvi polovici.)

Halberstadtski škof Gardolf se je iz Akona (v Feniciji) povrnil čez morje v domovino. Stopil je v Istri na suho. Goriški grof Majnhard ga je spremljal po svoji zemlji ter mu velikodušno šel na roko. Pozneje je škof zdrav in nepoškodovan prišel s svojimi ljudmi domov.[1]

Gesta episcoporum Halberstadensium (MG. SS., XXIII, 112): „Sed domnus Gardolfus episcopus . . . cum sociis suis navem que casu advenerat ascendens, meliori auspitio, aura secunda ad partes Histrie est advectus, indeque per terram nobilis viri Meyneri comitis de Gorze, ipso conducente sibique liberaliter ministrante, perductus, tandem cum omnibus suis ducente Domino sanus et incolumis suis est finibus restitutus, . . ."

Št. 905.

1198. Solnograd.

Solnograški nadškof Albert nakaže raznim samostanom Solnograške cerkve vsakoletne prispevke iz dohodkov solin na Dürrenbergu[2], med njimi tudi samostanu v Vetrinjah po sedem liber *[„ad Uitringe VII li(bras)"]*.

[1] Škof Gardolf je prišel v svojo domovino okoli 25. julija leta 1198., kakor nam poroča Chron. Sampetr. Erfurt., p. 46.

[1] Dürrenberg, vas pri Halleinu na Solnograškem.

„Actum Salzburch in civitate nostra anno incarnati verbi MCXCVIII., indict. I., pontificatus vero nostri anno XXXI.“

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju; duplikat v Državnem arhivu v Monakovem. — Mon. Boica, II, 392, št. 10. — Hauthaler - Martin, Salzb. Urkb., II, 708, št. 521.]

Št. 906.

(1199) dne 28. maja. Speier.

Razni, po imenu našteti knezi pišejo papežu Inocencu III., da so po smrti cesarja Henrika VI. izvolili Filipa za rimskega cesarja. To mu (papežu) naznanjajo tudi v imenu nekaterih nenavzočnih knezov, kateri so jih pooblastili po svojih poslancih in pismih in kateri so svojemu gospodu že prisegli zvestobo. Med temi se tudi omenjata oglejski patriarh in koroški vojvoda *[„patriarcha Aquilegiensis, . . . dux Karinthiae“]*.

„Datum Spire, V. kal. Junii.“[1]

[Baluzii Epistolarum Innocentii III. lib. I, p. 690. — MG. Legg., II, 201, 202. — Boczek, Cod. Morav., I, 351, št. 375. — MG. Const., II, 3, št. 3.]

Št. 907.

1199, dne 27. junija. Strassburg.

Krški škof Ekehard se pogodi s Sigmarjem iz Žamerka *[„Sigmarus de Saldenberh“]*, kateri je trdil, da je bila njegova soproga Benedikta podeljena plemenitemu Leopoldu iz Vojnika[2] in da je ta ni nikdar podelil komu drugemu. Zato si sedaj lahko voli gospostvo, pod katero bi hotela stopiti. *[„ . . . uxorem suam dominam Benedictam delegatam fuisse in manum cuiusdam nobilis viri nomine Livpoldi de Hohenek et hanc delegationem nulli umquam collatam fuisse, constanter affirmabat ac per hoc, ad cuiuscumque dominium transire vellet, eidem Bened(icte) liceret.“]* Škof pravi, da se je zarad tega prepiral s Sigmarjem, a se nazadnje s pomočjo posredovalcev pogodil ž njim takole:

Fevde in alode, katere ima rečeni Sigmar od Krške cerkve, naj še dalje obdrži ter jih po dednem pravu prepusti otrokom obeh spolov, katere ima z Benedikto. Nihče njegovih (škofovih) naslednikov ne sme izkoriščati fevdov teh otrok. Ako bi bili ti ob smrti staršev še mladoletni in ne bi mogli takrat zahtevati fevdov, naj jih brez ugovora dobé pozneje, ko dorastejo. Ako bi se kak Sigmarjev otrok v teku časa vsled možitve odtujil Krški cerkvi, naj izgubi vse fevde in alode, katere je imel od nje. Te fevde in alode naj dobé tisti otroci, ki so ostali

[1] Da je bilo to pismo spisano leta 1199., ne pa leta 1198. ali pa 1200., je dokazal Ficker. (Böhmer, Reg. imp., V, 11, št. 27.)

[2] Leopold iz Vojnika je bil leta 1199. že mrtev.

pod oblastjo rečene cerkve. Izjema bi bila le takrat, kadar bi se zakon sklenil z njegovim (škofovim) dovoljenjem tako, da naj otroci spadajo pod imenovano cerkev. Ker hoče v Marki[1] *[„Marchia"]* vsak po svojih močeh razširjati svoja posestva, naj se Sigmarju pomaga, ako bi kdo kršil njegove fevdne pravice ali pa njegove meje! Dobi naj zadoščenje za storjeno krivico!

Med pričami se tudi omenja *„Poppo de Pilstein"*.

„Acta sunt hec anno incarnationis domini MCXCIX., indictione II., V. kalend. Iulii, pontificatus nostri anno IIII. Datum Strazburh."

[Dve izvirni listini v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 274, št. 373. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, III, 10, št. 9.]

Št. 908.

1199, dne 1. julija. Lateran.

Papež Inocenc III. sprejme vsled prošnje možniškega opata Konrada ter z ozirom na privilegij oglejskega patriarha Ulrika (II.) kapelo sv. Martina[2] in njena posestva s pripadajočimi prebivalci v fari sv. Ivana[3] *[„capellam sancti Martini et bona cum hominibus attinentibus in barrochia sancti Iohannis"]* v svoje varstvo. To kapelo so ločili od njene fare v navzočnosti patriarha Ulrika in z dovoljenjem Wolfharda, župnika v Št. Janžu *[„rogante Wolfardo sancti Iohannis plebanno"]*, proti temu, da je fara dobila eno kmetijo v Borčah[4] *[„in loco qui dicitur Vǒrich"]*. Papež tudi podeli rečeni kapeli sv. Martina krstno pravico *[„baptismum"]*, samostanu (v Možnici) pa potrdi pogrebno pravico *[„sepulturam"]*.

„Dat. Laterani, kalend. Iulii, pontificatus nostri anno secundo." — *„Cum a nobis petitur."*

[Izvirna listina v Državnem arhivu v Benetkah. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 580, št. 1485.]

Št. 909.

1199, dne 5. julija. Breže.

Solnograški nadškof Albert potrdi proštiji Krške cerkve vse rudniške pravice po njenih posestvih.

Med pričami se tudi omenjajo: *„... Fridericus de Petovia, ... Otto de Truhsin, ... Ortolfus de Montparis, Amelricus et frater eius Otto de Holenburh, ... Eberhardus de Scônensteine, Richerus et V̊lricus de Marhpurh, ... Pabo et frater eius Conradus de Iv̂n, ..."*

[1] Misliti nam je na južno Štajersko.
[2] Cerkev sv. Martina v Bistrici na Zilji.
[3] Št. Janž na Zilji, katerega je Dobrač leta 1348. zasul.
[4] Borče, vas severozahodno od Podkloštra na Koroškem.

„Acta sunt hec Frisaci, anno MCXCIX., indictione II., III. non Iulii, presidente Romane sedi Innocentio papa III. pontificatus vero sui anno secundo, pontificatus autem nostri anno XXXII."

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 276, št. 374. — Hauthaler - Martin, Salzb. Urkb., II, 720, št. 530.]

Št. 910.

1199, dne 8. julija. Lateran.

Papež Inocenc III. potrdi nunskemu samostanu sv. Marije pri Ogleju razna posestva.[1]

„Dat. Laterani ... VIII. idus Julii, indictione II., incarnationis dominice anno MCXCVIIII., pontificatus vero domini Innocentii pape III. anno secundo." — „Prudentibus virginibus."

[Novejši prepis v Čedadu (Guerra, Otium, Forojuliense, XII, 9—11). — Innocentii III. epist. lib. II, Nro 108, ed Baluzius I, 412.]

Št. 911.

1199, dne 9. julija. Lateran.

Papež Inocenc III. piše oglejskemu dekanu Aldigerju in kanonikom, da je pred nedolgim časom nastal med njimi in oglejskim proštom Poponom precej velik prepir zastran oskrbovanja posestev Oglejske cerkve. Vsled tega sta se obe stranki obrnili do Apostolske stolice. Poslal jima je kardinala S(offreda), da ju zasliši. Proti koncu svojega dolgega pisma izjavlja papež, da imajo kanoniki pravico, oskrbovati posestva Oglejske cerkve, ne pa prošt.

„Datum Laterani VII. idus Julii, pontificatus nostri anno II." — „Orta nuper inter."

[Innocentii III. epist. lib. II, Nro 113, ed. Baluzius, I, 414. — Liruti, Notizie del Friuli, IV, 171. — Cappelletti, Le chiese d'Italia, VIII, 268—274.]

Št. 912.

1199, dne 12. julija. Lateran.

Papež Inocenc III. piše vsled pritožbe oglejskega prošta P(opona) dekanu in kanonikom Oglejske cerkve, da so vas Zdravščino [*„villa de Dranis"*], ki spada k fevdom Oglejske proštije, nezakonito tej odtegnili ter jo prisodili patriarhu. Zato ukazuje, da povrnejo rečeno vas z vsemi priteklinami in dohodki imenovanemu proštu. V nasprotnem

[1] Skoraj ista vsebina kakor v Gr. III, št. 87 ter Gr. IV, št. 153, 548, 560, 826 in 827.

slučaju bi velel tržaškemu izvoljenemu škofu G(ebhardu) [*„G. Tergestino electo“*], da jih s cerkveno razsodbo k temu prisili.

„Datum Laterani IV. idus Iulii, pontificatus nostri anno II.“ — *„Constitutus in praesentia.“*

[Innocentii III epist. lib. II, Nro 124, ed. Baluzius, I, 421.]

Št. 913.

1199, dne 29. septembra. Mainz.

Rimski kralj Filip potrdi vsled prošnje solnograškega nadškofa Adalberta njegovi cerkvi razna posestva, med drugim v Ruginesfeldu vse tiste regalije, katere jej gredo, potem v Dornovi [*„ad Turnowa“*] cerkev, ki je posvečena sv. Rupertu, ter goro „Baruŏz“ z vinogradi, travniki, gozdi in drugim posestvom, ležečim okoli gore.

Dalje potrdi kralj cerkev v Ptuju z desetino in vse mesto s sodstvom, mitnino, mostom in vsem, kar spada k temu kraju. Potem potrdi v Cistanesfeldu zemljo, katera se razprostira do dveh pobrežnih višin blizu Drave, in sicer do vrha gorenje, bolj zunanje višine do tja, kjer se ta konča pri izlivu Dravinje v Dravo. [*„... ad Pettowe ęcclesiam cum decima et totam civitatem cum bannis, theloneis et ponte et omnibus ad locum illum pertinentibus; in Cistenesuelt sicut duo acervi prope Trauum positi sunt ex summitate superioris et exterioris termini, qui Wacrein dicitur et sicut ille Wacrein tendit usque dum Treuina fluit in amnem Trauum.“*]

Tudi potrdi kralj Solnograški nadškofiji cerkev sv. Marije pri Krnskem gradu s tisto desetino, katero predpisuje cerkveni zakon, od vseh dvorov, ki spadajo pod Krnski grad. Ti dvori so: Dravski dvor, Grabštajn in Podkrnos. Na gori pri Žrelcu potrdi kralj dva podložna delavca z njunima kmetijama ter pravico, na dotični gori sekati les in pasti svinje, ne da bi smel kdo ugovarjati. Tudi jej potrdi posestva pri Trebnjem, v Ostrovici, na Grobniškem polju, v Vetrinjah, v Brežah, na Krki in še po drugih krajih. [*„... ad Carantanam ęcclesiam sanctę Marię cum decima, sicut ęcclesiasticus ordo precipit, de omnibus curtibus, quę ad Carantanam civitatem pertinent, id est de Trahof, Grauindorf, Gurnuz; ad Streliz operarios duos in monte cum hŏbis eorum, ligna secanda in ipso monte sine contradictione omnium hominum cum saginatione, item Trebenam, Osterwiz, Grabuhuelt, Uitringa, Friesach, Gurca ...“*]

Naštetih je več prič.

„Acta sunt hec anno dominicę incarnationis MCXCVIIII., indictione III., regnante gloriosissimo Romanorum rege Philippo II. regni eius anno secundo. Datum Maguncię III. kalend. Octobris.“ [1]

[1] Za podlago je služila listina cesarja Friderika I. z dne 14. junija leta 1178. (Gl. št. 610.)

[Izvirna listina v Državnem arhivu na Dunaju. — Hund, Metrop. Salisb. (ed. Mon.) I, 75—79; (ed. Ratisb.) I, 51. — Mezger, Hist. Salisb., 1023—1030. — Lünig, Reichsarchiv, XVI, 964—967. — Fejér, Cod. Hungar., II, 261—271 k letu „1190". — Hauthaler-Martin, Salzb. Urkb., II, 721—725, št. 531.]

Št. 914.

1199.

Ogrski kralj Emerik, čigar brat Andrej je pri Babenberžanih iskal zavetja, je zato napadel Avstrijsko in Štajersko. Kaže se, da je Friderik iz Ptuja takrat na Spodnjem Štajerskem odbil ogrski napad.[1]

Contin. Claustroneoburg., Cod. Scot. ad a. 1199 (MG. SS., IX, 620) „Emericus rex Ungarorum confines Austrie et Stirie preda et incendio devastavit."

Št. 915.

(1199) Chartreux.

Generalni kapitelj Kartuzijanskega reda piše krškemu škofu E(kehardu), da je zvedel, da menihi v Jurjevem *[„fratres nostri de Girio"]* nočejo ali pa ne morejo živeti po pravilih svojega reda. Zato želi, da bi si rajši izbrali kak drug poklic, kakor da bi vsak dan na škodo svojih duš grešili zoper predpise. Ako se hočejo z njegovo (škofovo) pomočjo povrniti v Chartreux ter tu živeti po redovnih predpisih, jih hoče (kapitelj) prav rad sprejeti.

Datum manjka.[2]

[Cod. 423 v Dvorni knjižnici na Dunaju. — MG. SS., XXIII, 8, op. 2. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 278, št. 366. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, III, 13, št. 10.]

Št. 916.

1200, dne 2. aprila.

Koroški vojvoda Ulrik II. določi skupno s svojim bratom Bernardom ter po nasvetu svojih ministerialov, da naj plača vsaka cerkev po svojem proštu ali pa kletarju *[„per manum prepositi sui sive cellerarii"]* od vsake, njemu (vojvodu) podložne kmetije po 15 penezov na leto, in sicer pet o sv. Juriju, pet o velikem šmarnu in pet o sv. Martinu; tudi naj daje od vsake kmetije po tri kokoši in po 30 jajec. Tisti, ki bivajo blizu njegovih (vojvodovih) gozdov, naj za njegovo rabo oddajajo

[1] Primerjaj listino Friderika Ptujskega iz leta 1222., s katero je priznal, da je njegov oče Friderik vzel Ogrom nekai zemlje pri Veliki Nedelji ter jo podelil Nemškemu redu. [„. . , eo tempore, cum predictam terram memorandus pater noster de manibus Vngarorum eripiens, licet vacuam adhuc et inhabitatam primo sue subiugavit potestati."] (Gl. Zahn, Urkb. f. Steiermark II 292, št. 203.)

[2] To se je zgodilo med letom 1196. in 1200., ko je bil Ekehard krški škof. Z ozirom na listino pod št. 917 bi smeli trditi, da je generalni kapitelj pisal krškemu škofu leta 1199.

po tri vozove lesa; po dva kmeta naj mu (vojvodu) pripeljeta vsako leto en voz sena tja, kjer so ga njegovi uradniki že od nekdaj sprejemali. Zarad dobave teh stvari naj ne pride noben njegov (vojvodov) uradnik na posestvo kake cerkve, pač pa naj vse to oddaja prošt ali pa kletar o določenih časih. Vojvoda izjavlja, da prepušča svojo in svojih uradnikov sodno oblast čez cerkvene kmete proštu ali pa kletarju dotične cerkve ter ne sili nobenega izmed rečenih kmetov, da bi tožil kateregakoli. Ako bi kak tujec napadel kakega cerkvenega človeka ali pa mu s silo kaj vzel, naj temu njegov (vojvodov) sodnik skupno s proštom ali pa kletarjem pribori pravico in polno zadoščenje. Ako more kletar brez njegovega sodnika napraviti mir med prepirajočimi, naj to stori tudi brez dovoljenja njegovih uradnikov.

Vsled teh ukazov bodo cerkve odslej imele mir pred njegovimi uradniki ter se ne bodo pritoževale pri njem (pri vojvodu) zoper nje.

„Facta sunt hec anno incarnationis dominice MCC. et IIII. non. Aprilis."

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., III, 581, št. 1491.]

Št. 917.

1200, dne 13. aprila. Krka.

Krški škof Ekehard omenja, da so njegovi predniki [1] vpeljali v Jurjevo dolino *[„in valle Gyriov"]* brate Kartuzijanskega reda, ki pa so v teku časa proti svoji obljubi preveč hrepeneli po posvetni lastnini ter tako onečastili svoj red. Ko je vrhovni prior *[„prior summus"]* njih reda to zvedel ter se po pobožnih možeh prepričal o resničnosti tega, kar je slišal, je bratom vzel samostan ter to njemu (škofu) naznanil s pismom svojega kapiteljna. [2] Rajši je odstavil brate, kakor pa da bi ti na laž stavili redovne predpise. Da bi pa samostan, ki je bil namenjen v božjo čast, ne prišel v posvetne roke, ga je on (škof) prepustil proštiji Krške cerkve. Krški kanoniki s svojim proštom naj ga oskrbujejo tako, da prošta *[„prepositum"]*, katerega bi hoteli postaviti samostanu, prej prezentirajo njemu (škofu) in njegovim naslednikom, od katerih naj dobi službo. Ako bi kak jurjevski prošt *[„Gyriouensis prepositus"]* zapravljal imetje svoje cerkve, naj ga (krški) prošt in kanoniki po večkratnem opominjanju odstavijo in na njegovo mesto postavijo drugega. Ker pa nova naselbina jako potrebuje podpore, zato naj dobivajo kanoniki v rečeni dolini *[„in valle prenotata"]* za večne čase desetine od vseh dohodkov njegovega gospostva pri gradu Pilštanju

[1] To je bil krški škof Henrik (1167—1174). Cfr. št. 534.
[2] Gl. št. 915.

[„castro Pilstein“]. To njegovo določbo naj imajo tudi vsi njegovi naslednniki pred očmi.

Med pričami se tudi omenja *„Otto de Pilstain“.*

„Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCC., indictione III., idibus Aprilis, pontificatus nostri anno V., aput Gurk.“

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, II, 61, št. 31. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 278, št. 377.]

Št. 918.

1200, dne 23. aprila.

Takrat je umrl krški škof Ekehard, kateremu je sledil Walther, bivši opat v Disentisu.

Ann. S. Rudberti Salisburg. ad a. 1200 (MG. SS., IX, 779): „Ekehardus Gurcensis episcopus obiit, cui succedit Waltherus abbas de Tisintin.“

Contin. Admunt. ad a. 1200 (MG. SS., IX, 589): „Mortuus est etiam Ekehardus Gur. . . .“

Necrol. S. Rudberti Salisburg. ad 9. kal. Maii = 23. apr. (MG. Necr., II, 128): „Ekehardus ep. Gurcensis ob.“

Necrol. Admunt. ad 9. kal. Maii = 23. apr. (MG. Necr., II, 295): „Ekehardus ep. Gurcensis.“

Necrol. S. Lamberti ad 9. kal. Maii = 23. apr. (MG. Necr., II, 322): „Ekkehardus ep. Gurcensis.“

Necrol. Milstat. ad 9. kal. Maii = 23. apr. (MG. Necr., II, 459): „Ekkehardus ep.“

Št. 919.

1200, dne 1. oktobra.

Konrad, prošt Krške cerkve, naznanja, da je Heidvolk *[„Haituolg“]*, sluga Otona iz Kozjega *[„famulus domini Ottonis de Drakkinberg“]*, ki je imel s svobodno žensko sinove in hčere, poklical pred smrtjo pred se svojega gospoda in svoje otroke ter prosil, da bi smel po običaju in pravu slug, ki so se poročili s svobodnimi ženskami, osvoboditi enega izmed otrok. Določil je svojo najmlajšo hčer Irmingardo *[„Irmgardim“]*. Oni (Oton iz Kozjega in Heidvolkovi otroci) so ugodili Heidvolkovi želji, kar je bila tudi njih dolžnost. Rečeno hčer so izročili Otonu Harnaisu, ki naj jo odda tja, kamor bi hoteli starši. Ti so želeli, da naj jo odstopi z njenimi potomci vred Krški cerkvi, kar se je tudi zgodilo. Irmingarda naj v znak svoje svobode plača cerkvi vsako leto po tri peneze davka. Ako bi ona ali pa kateri njenih potomcev prvo, drugo in tretje leto zaostal s plačevanjem in bi četrto leto ne poravnal zastanka, naj postane sluga rečene cerkve. Vsled prošnje imenovane Irmingarde jej je on (prošt) za odvetnika postavil omenjenega Otona.

Naštetih je več prič.

„Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCC., indictione IIII., kalend. Octob.“

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 282, št. 383. — Zahn, Urkb. f. Steiermark, III, 14, št. 11.]

Št. 920.

1200, dne 7. oktobra. Čedad.

Grof Albert iz Višnje gore *[„Alpretus comes de Viselberch“]* na eni strani ter Gvidon iz Milj in Lenart iz Bal[1] *[„Vìdo de Mugla cum Leonardo de castro Vallis“]* na drugi strani se zavežejo, da naj oglejski patriarh Peregrin razsodi njih prepir zarad fevdov, katere je imela Riharda iz Motovuna *[„Ricarda de Montona“]* od Poreške cerkve. Ko je patriarh preiskal njih zadevo, je razsodil tako, da naj poreški škof Fulcerij, ki je bil takrat tudi prisoten ter ž njim istih misli, podeli polovico fevdov grofu Albertu, drugo polovico pa Gvidonu in Lenartu. Tako je tedaj dobil omenjeni grof od poreškega škofa v fevd vas Rozar[2] ter hrib in močvirje Montelin z desetinami in drugimi priteklinami, desetino Motovunskega gradu med njegovimi zidovi, vse mline po Motovunskem močvirju razen mlina v dolini „Todenara“ in mlina „de Medio“, kateri je spadal pod dvor rečene Riharde, potem desetino v vasi „Valte“[3] ter vso nekdanjo lastnino imenovane Riharde na zemlji Motovunskega gradu. *[„D. comes recepit a Parentino episcopo in feudum pro parte sua villam de Rosario cum monte et lama de Lino cum decimis, nemoribus, pascuis et omnibus pertinentiis suis temporalibus, item decimam castri Montonae infra muros eiusdem et omnia molendina in palude Montonae, excepto illo de valle Todenara et illo de Medio, quod serviebat curiae dominae Ricardae, item decimam de villa Valte et totam proprietatem terrarum dicte d. Ricarde[4], quae habuerat in confinio castri Montonae.“]*

Druga polovica fevdov se je podelila Gvidonu in Lenartu. Gvidon je dobil od poreškega škofa v fevd grad Nigrinjan[5], mlin „de Baptizano“, desetino „de Ratigogo“, mlin „de Medio“ na Motovunskem močvirju ter 12 sakov v Limskih ribnikih. *[„Recepit Vido in feudum a dicto episcopo Parentino pro parte sua castrum Nigrignani, molendinum de Baptizano, decimam de Ratigogo, molendinum de Medio, quod dicitur de Curte in palude Montonae et XII nassas in piscariis de Lemo.“]*

---

[1] Balé (Valle), trg v južni Istri.

[2] Rosarium, nekdanji grad pri Vižinadi. Južno od Vižinade je Sv. Vital, kjer je nekdaj stal grad Montelin. (Cfr. Gr. II, št. 477 in 499: Medelanum, Montelinum.) Monte de Lino = Montelin.

[3] Benussi (Nel medio evo, str. 276) misli, da je bila vas „Valte“ morda med Zamaškom in Kaščergo v Istri.

[4] Besede „item decimam de villa Valte et totam proprietatem terrarum dicte d. Ricarde“ je Kandler izpustil. Cfr. Benussi, str. 275, op.

[5] Grad Nigrinjan je bil nad reko Mirno med Tarom in Vižinado v Istri.

Lenart iz Bal je dobil od rečenega škofa v fevd desetino v Motovunu, potem dohodke od vsega prodanega blaga med tem krajem in cerkvijo sv. Vida, dalje mlin v dolini „Todenara“ v Motovunskem močvirju, 34 sakov v Limskih ribnikih ter 14 desetino dajajočih kmetov v Dvogradju. *[„Recepit Leonardus pro parte sua in feudum decimam in Montona et de toto veniendo inferius dicti montis usque ad ecclesiam s. Viti, item molendinum de valle Todenara in dicta palude Montonae et XXXIIII nassas in piscariis de Lemo et XIIII decimatores in Duobus castellis.“]* Za vse te fevde so prisegli grof Albert, Gvidon in Lenart škofu Fulceriju kot svojemu gospodu zvestobo.

Anno domini MCC., indictione III., die vero VII. intrante Octobri in Civitate Austria in palatio patriarcali.“

[Kandler, Codice dipl. Istr. ad a. 1200.]

Št. 921.

Nepristno.

(1200.)

Emerik *[„Herricus“]*, kralj ogrski, dalmatinski, hrvaški, ramski in srbski, naznanja, da je imel njegov oče, kralj Bela (III.), v Slavonski vojvodini [1] za soseda nekega plemenitaša iz Nemčije, Alberta iz Mehovega [2] *[„Albertum de Michouo“]*, katerega zemlja se je nahajala na meji Slavonske vojvodine. Ta Albert je večkrat napadel Slavonsko, pobil mnogo ljudi, odpeljal ujetnike, plenil njih imetje ter z ognjem opustošil kraljeva posestva. Ko je to zvedel njegov (Emerikov) oče, je odposlal njega (Emerika) ter 12 močnejših velikašev, da bi opustošili zemljo rečenega Alberta ter ukrotili njega samega. Med tem je šel nad Alberta Štefan, sin Nikolotov *[„Stephanus Nicoloti filius“]* iz rodovine grofov Ursinijev, ki je imel za ženo hčer goriškega grofa Hermana [3]. *[„ad magnificum virum dominum Hermanum comitem de Gorichia in partibus Karintie existentem venisse ac filiam suam ritu legitimo matrimoniali in uxorem sibi duxisse . . .“]* Grof Štefan je po hudem boju premagal Alberta, mu vzel vsa njegova posestva ter požgal tudi Mehovo *[„Mihoua“]*.

„Datum . . . anno ab incarnatione domini millesimo ducentesimo, regni nostri anno primo.“ [4]

[Fejér, Cod. dipl. Hungar., II, 304 z letnico 1197. — Kukuljević, Cod. dipl. Croat., II. 185, št. 248. — Smičiklas, Cod. dipl. Croat., II, 359, št. 332.]

---

[1] Slavonska vojvodina, to je sedanje Hrvaško.

[2] Drugi viri ne poznajo za tisti čas nobenega Alberta iz Mehovega.

[3] Med goriškimi grofi ni nobenega, kateremu bi bilo Herman ime. Gorica, po kateri so se rečeni grofje imenovali, ni na Koroškem.

[4] Ker je ogrski kralj Emerik začel vladati leta 1196., je bilo prvo leto njegovega kraljevanja takrat, ne pa leta 1200.

Št. 922.

(Okoli leta 1200.)

Aleksander, brat Guntherjev, izroči Hildeburgo [*„Hilpurgam“*], hčer svojega podložnika Ulrika, ki jo je imel z neko svobodno žensko, Krški cerkvi s pogojem, da Hildeburga v znak svoje svobode plačuje cerkvi po pet penezov davka.

Med pričami se tudi omenja *„Zwatiz“*.[1]

Datum manjka.

[Izvirna listina v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., I, 282, št. 384.]

Št. 923.

(Okoli leta 1200.)

Iz zapisnika fevdov, katere je proštija na Krki dala raznim gospodom.

„Isti sunt mansi et agri et decime a Gurcensi prepositura infeudati:

I. Truchsenenses habent IIII mansos aput Fûchel . . .[2]

II. . . . (Hermannus de Osterwitz) habet etiam mansum aput . . .[3] quem Ditricus, Fridericus fratres de Mitterth(r)ůchsen habent a supradicto Hermanno. Item hii duo fratres prenominati habent ab eccelesia in eodem loco unum mansum et dimidium.

VI. Item Werenherus de Hevnenburch habet mansum in Pogenvelt.[4]

XVIII. Item Otto Sila habet dimidium mansum in Izmansdorf.[5]

XXX. Item Chvnradus de Floian habet mancip(ia) in Vlis et in Istria.

XXXI. Item Vulschalcus de Rabensperch habet mancip(ia).

XXXII. Item filius Wolfgangi de Grůneberch habet mancip(ia).

XXXV. Item Hermannus et Gelenus[6] de Frisaco habent curtem ibidem.

XLIV. Item Egelramus de Timnitz habet unum hart[7] aput Wirshaîz[8].

XLV. Item Walchvnus de Trûchsen habet mansum aput Hafnerburch.

XLVI. Item Hainricus de Gurniz habet II mansos et dimidium in Chraphvelt aput sanctum Martinum.

LIII. Item filii Hainrici de Dîcho detinent violenter du(o)s mansos in Petov.“

[Urbar Stolnega kapiteljna na Krki v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. — Jaksch, Mon. hist. duc. Car., II, 7—9, št. 540.]

Št. 924.

(12. stoletje.)

Iz **„Necrol. S. Rudberti Salisburgensis“**[9] (MG. Necr., II, 91—198).

[1] Pravilna oblika je „Svetec“.

[2] Vas Buhla pri Grabštajnu na Koroškem.

[3] Prepisovalec tega urbarja ni znal, kako se ima dotična beseda čitati.

[4] Dole (Pogenvelt = Ponfeld), vas severozahodno od Celovca.

[5] Incmanja vas pri Grabštajnu.

[6] Gelenus, pravilno Jelen.

[7] Hart = gozd.

[8] Wirshaiz, morda Wirtschach, slov. Zvirče, severovzhodno od Celovca.

[9] Tu so iz Necr. S. Rudb. Salisb. prepisana imena tistih oseb iz 12. stoletja, ki so bile na Slovenskem doma ali so imele slovenska osebna imena ali pa bile s Slovenci v kaki ožji dotiki. Imena nekaterih oseb sem tu izpustil, ker so že pod kakim drugim številom navedena. Te opazke veljajo tudi za izpiske pod št. 925—930 a.

p. 96, ad 16. kal. Febr. = 17. januar: „Dragmir laicus."
p. 106, ad 14. kal. Mart. = 16. febr.: „Gerdrudis laica de Mosburch."
p. 111, ad 6. non. Mart. = 2. marca: „Frazlau laicus obiit."
p. 114, ad 2. id. Mart. = 14. marca: „Liepa a. 1102."
p. 121, ad 4. non. Apr. = 2. aprila: „Reinbertus laicus de Trussen."
p. 123, ad 5. id. Apr. = 9. aprila: „Ŏta Karinthiorum ducissa obiit in domino."[1]
p. 132, ad 4. non. Maii = 4. maja: „Engilbero abbas de Obernburc."
p. 133, ad 8. id. Maii = 8. maja: „Fridericus de Pettau min. s. Rudberti."
p. 135, ad 16. kal. Jun. = 17. maja: „Hartwicus episcopus (Tergestinus)."
p. 141, ad 5. id. Jun. = 9. junija: „Heinricus min. s. Rudb. de Richenburch."
p. 149, ad 7. id. Jul. = 9. julija: „Rihkart comitissa obiit."[2]
p. 165, ad 8. id. Sept. = 6. sept.: „Sophia comitissa."[3]
p. 182, ad 3. non. Nov. = 3. nov.: „Adelbertus laicus de Mosiburch."
p. 183, ad 8. id. Nov. = 6. nov.: „Eberhardus abbas (Victor.) et monachus."
p. 194, ad 15. kal. Ian. = 18. dec.: „Trebes conversus."
p. 198, ad 2. kal. Jan. = 31. dec.: „Gelen, . . . Gelena, . . . Nedilcha, Ladana."[4]

Št. 925.

(12. stoletje.)

Iz **„Necrol. Admuntense"** (MG. Necr., II, 288—309).
p. 289, ad 16. kal. Febr. = 17. jan.: „Tobroulaz[5] conversus noster."
p. 296, ad 4. non. Maii = 4. maja: „Engelbero abbas (Obernburg).
p. 297, ad 4. kal. Junii = 29. maja: „Domizil[6] conversus noster."
p. 302, ad 8. id. Sept. = 6. sept.: „Sophia comitissa Andehs."
p. 305, ad 8. id. Nov. = 6. nov.: „Eberhardus abbas Vitrin."
p. 307, ad kal. Dec. = 1. dec.: „Hadewich comitissa."[7]
p. 308, ad 3. id. Dec. = 11. dec.: „Zweriz[8] conversus nostrae congregationis."
p. 308, ad id. Dec. = 13. dec.: „Engilbertus palatinus comes, predium."

Št. 926.

(12. stoletje.)

Iz **„Necrol. S. Lamberti"** (MG. Necr., II, 310—340).
p. 310, ad 3. non. Ian. = 3. jan.: „Azmannus conversus Uitringe."
p. 310, ad 2. non. Ian = 4. jan.: „Dobren."[9]
p. 312, ad 17. kal. Febr. = 16. jan.: „Engelbertus comes de Aquileg(ia)."[10]
p. 313, ad kal. Febr. = 1. febr.: „Zwenzelav[11] conversus istius loci."
p. 314, ad 3. non. Febr. = 3. febr.: „Adelbertus soror de Petawe."

[1] Ota je bila soproga koroškega vojvoda Engelberta. (Gl. Gr. III, št. 418.) Po Necr. Seonense je umrla dne 16. aprila.
[2] Riharda iz Labodske doline je bila soproga Sigfrida iz rodovine Spanheimov. (Gl. rodovnik v Gr. III, str. 219.)
[3] Grofinja Sofija je bila hči Popona II., mejnega grofa istrskega, ter soproga grofa Bertolda II. iz rodovine Andechsov. (Gl. rodovnik v Gr. III, str. 136.)
[4] Poljska beseda „ladny" pomenja „lep". Ladana = Lepa.
[5] Pravilno Dobrovlast. Ime je sestavljeno iz besed „dober" in „vlast".
[6] Pravilno Domažil. Ime je nastalo iz samostalnika „dom" in pripone „žil" (=živ).
[7] Grofinja Hedvika je bila soproga grofa Adalberta I. iz Bogena.
[8] Pravilno Zverec. Ime je sestavljeno iz samostalnika „zver" in pripone „ec".
[9] Ime Dobren je nastalo iz pridevnika „dober" in pripone „en".
[10] Misliti nam je na goriškega grofa Engelberta II. Gl. tudi št. 798 a.
[11] Pravilno Svetoslav. Ime je sestavljeno iz besed „svęt" (svent) in „slava".

p. 315, ad 10. kal. Mart. = 20. febr.: „Medwed."
p. 318, ad 17. kal. Apr. = 16. marca: „Zwigoy[1] conversus istius loci."
p. 320, ad 7. kal. Apr. = 26. marca: „Trebwit."[2]
p. 323, ad kal. Maii = 1. maja: „Zemtech."[3]
p. 325, ad 4. id. Maii = 12. maja: „Chonradus conversus Vitrin(gensis)."
p. 325, ad 16. kal. Jun. = 17. maja: „Hartwicus episcopus (Tergestinus)."
p. 326, ad 11. kal. Jun. = 22. maja: „Hiltrud de Rasa."[4]
p. 326, ad 8. kal. Jun. = 25. maja: „Růdolfus miles de Rase."
p. 328, ad 5. id. Jun. = 9. junija: „Medwet conversus istius loci."
p. 332, ad 3. id. Julii = 13. julija: „Meduwet laicus."
p. 336, ad 9. kal. Sept. = 24. aug.: „Scemitech."[5]
p. 338, ad 2. non. Sept. = 4. sept.: „Marchuvardus abbas Arnolstain."
p. 339, ad 15. kal. Nov. = 18. okt.: „Bardwinus abbas de Vittring."
p. 339, ad 10. kal. Nov. = 23. okt: „Ludouicus abbas de Vittring."
p. 340, ad 8. id. Nov. = 6. nov.: „Eberhardus abbas Victoriensis."

Št. 927.

(12. stoletje.)

Iz **„Liber confraternitatum Seccoviensis"**[6] (MG. Necr., II, 356—402).

p. 361, c. 35, v. 5: „Ob. Cholo et Heinricus ob. de Thruhsen. Ŏlricus de Marchburch."
p. 361, c. 35, v. 13: „Ortolfus de Cunewiz."
p. 361, c. 35, v. 20: „Růdolfus et Hiltrut de Rase."
p. 361, c. 35, v. 24: „Agatha l(aica) de Chandingen."
p. 362, c. 36, v. 3: „Agnes laica de Haelnsteine. Agatha laica de Chandingen."
p. 362, c. 36, v. 10: „Otto, Gotfrit, Albret de Truhssen."
p. 363, c. 42, v. 6: „Gero comes de Hunpurch, Ulrich de Griven."
p. 363, c. 42, v. 7: „Dietmar de Griven."
p. 363, c. 42, v. 8: „Zedrach."[7]
p. 363, c. 42, v. 15: „Abbas de Sitich."
p. 363, c. 42, v. 16: „Capellanus eius."
p. 363, c. 42, v. 25: „Bratrei."[8]
p. 363, c. 43, v. 24: „Livba."[9]
p. 363, c. 43, v. 25: „Gowiza."[10]
p. 363, c. 43, v. 28: „Livbicha."[11]
p. 364, c. 45, v. 23: „Gunther laicus de Wetscin."
p. 364, c. 45, v. 26: „Spiso de Wetscine."
p. 364, c. 45, v. 28: „Gisila cum filiis suis de Heunpurch."
p. 364, c. 47, v. 13: „Růdolfus et Hiltrut de Rase."

---

[1] Pravilno Svegoj. Ime je zloženo iz besed „svoj" in „goj" (=mir).

[2] Pravilno Trebivit. Ime je sestavljeno iz besed „treb" (potreba) in „vit" (= govor).

[3] Pravilno Zemeteh. Ime je nastalo iz besed „zemlja" in "teha" (= uteha).

[4] Hiltruda, soproga Rudolfa iz Roža, ki se omenja leta 1195, (Gl. št. 876.)

[5] Pravilno Zemeteh.

[6] Kar se tiče slovenskih osebnih imen, ki se nahajajo v tem viru, glej sestavek, katerega je priobčil Milko Kos v Časopisu za zgodovino in narodopisje, X (1913), str. 8—25.

[7] Pravilno Zadrag. Ime je sestavljeno iz predloga „za" (= jako) in pridevnika „drag". (Cfr. Miklosich, Bildung der slav. Personennamen v Denkschriften der Wien. Akad., Phil.-hist. Cl., X. 233 in 271.)

[8] Pravilno Bratrej. Ime je sestavljeno iz staroslovenske besede „bratrъ" (= brat) in pripone „ej". Cfr. Bratrica v. Gr. III, št. 19.

[9] Pravilno Ljuba.

[10] Pravilno Govica. Podlaga temu imenu je koren „gově" od glagola „gověti" (= v božjem strahu biti, postiti se).

[11] Pravilno Ljubiha. Ime je nastalo iz korena „ljub" in pripone „iha".

p. 365, c. 48, v. 8: „Zwetv̂mer[1] 20 ulnas (sc. panni)."
p. 365, c. 48, v. 15—18: „Offinia, Diemvt, Hiltiburch, Livkart, Livkart, Livkart, Ivta, Richiza, Elena, Engela, Hailwich, Perhta, hii omnes de Rivinz."
p. 365, c. 48, v. 21: „Eberhart (de) Sitse."
p. 367, c. 55, v. 21: „Mahthilt conversa de Wetsine."
p. 368, c. 56, v. 17: „Eberhardus abbas de Vitringen."
p. 368, c. 56, v. 18: „Ŏdalricus patriarcha Aquil(eiensis)."
p. 368, c. 56, v. 19: „Gotfridus patriarcha."
p. 369, c. 58, v. 49: „Zweriz[2] conversus."
p. 373, c. 71, v. 1—8: Vitringenses.
Adilbertus sacerdos et monachus.
Richardus sacerdos et monachus.
Dietricus monachus. Stephanus presbyter et monachus.
Azelinus conversus. Fridericus. Abram conversus.
Chunradus conversus. Aygel conversus.
Ulricus conversus.
Hartman conversus.
Zwantiz[3] conversus. Gotscalch conversus."
p. 378, c. 88, v. 19: „Gotpreht conversus Sitich."
p. 379, c. 89, v. 17: „Romanus prepositus Ivne."
p. 379, c. 91, v. 5: „Eberhardus abbas Uitringen."
p. 380, c. 92, v. 5: „Ortwinus conversus Uitringen."
p. 381, c. 94, v. 34: „Wezelinus conversus Ivne ob. in m. Ianuario."
p. 382, c. 96, v. 1: „Mazelinus conversus Uitrin ob. in m. Martio."
p. 382, c. 96, v. 15: „Reginoldus conversus Uitrin ob. in m. Martio."
p. 383, c. 97, v. 4: „Reinbertus conv. Gurke, de Trussen ob. in m. Aprili."
p. 383, c. 98, v. 3: „Hartnidus conv. Sitich ob. in m. Maio."
p. 383, c. 98, v. 10: „Gotpertus conv. Uitri(ngen) ob. in m. Maio."
p. 384, c. 100, v. 11: „Irmuribus conv. Uitrinqen ob. in m. lulio."
p. 384, c. 100, v. 14: „Ludwicus conv. Uitring ob. in m. Iulio."
p. 385, c. 101, v. 11: „Perhtoldus conv. Uitring ob. in m. Augusto."
p. 385, c. 101, v. 15: „Pabo presbyter et monachus de Uitring ob. in m. Augusto."
p. 385, c. 101, v. 25: „Gotpreht conv. Sitich ob. in m. Augusto."
p. 385, c. 102, v. 22: „Eberhardus conv. Uitrin ob. in m. Septembre."
p. 386, c. 103, v. 2: „Manegoldus conv. Uitring ob. in m. Octobre."
p. 387, c. 107, v. 17: „Wernherus de Melnich, minist."
p. 387, c. 108, v. 6: „Dietmarus laicus de Chandingen."
p. 388, c. 110, v. 8: „Meinhalmus (de) Chrein (obiit) in Februario."
p. 388, c. 110, v. 26: „Zewenzlav[4] (obiit) in Februario"
p. 389, c. 111, v. 18: „Fondegoi[5] (obiit) in Februario."
p. 389, c. 111, v. 32: „Volzlav[6] (obiit) in Februario."
p. 389, c. 111, v 33: „Predizla[7], Gerozla[8] (obierunt) in Februario."

[1] Pravilno Svetomir. Ime je sestavljeno iz „svet" in „mir". — Tu omenjeni Svetomir je Sekovskemu samostanu daroval 20 vatlov sukna.

[2] Pravilno Zverec.

[3] Pravilno Svetec.

[4] V indeksu knjige MG. Necr. II., stoji „Zerwenzlaw" namesto „Zewenzlav". Ako je prva oblika prava, se je ime pravilno glasilo Črvenoslav, kar je sestavljeno iz pridevnika „črven" in samostalnika „slava". Verjetnejše pa je, da pravilna oblika za „Zewenzlav" je Svetolav.

[5] Pravilno Bodigoj.

[6] Pravilno Boleslav.

[7] Pravilno Predislav.

[8] Pravilno Jaroslav. Ime je sestavlleno iz pridevnika „jar" (= silen, žerak) in samostalnika „slava".

p. 390, c. 114, v. 35: „Laztussa[1] (obiit) in Aprili."
p. 390, c. 114, v. 44: Dobriza[2] (obiit) in Aprili."
p. 391, c. 115, v. 6: „Predobra[3] (obiit) in Maio mense."
p. 391, c. 115, v. 18: „Zwerina[4] (obiit) in Maio mense."
p. 391, c. 115, v. 45: „Rodaṇa (obiit) in Maio mense."
p. 391, c. 116, v. 36: „Mirzlav[5] (obiit) in Junio mense."
p. 392, c. 117, v. 2: „Laznich[6] (obiit) in Iulio mense."
p. 392, c. 117, v. 7: „Liesnich[7] (obiit) in Iulio mense."
p. 392, c. 117, v. 12: „Dobringe[8] (obiit) in Iulio mense."
p. 392, c. 117, v. 24: „Chunigunt de Pettowe (obiit) in Julio mense."
p. 392, c. 118, v 10: „Medwct (obiit) in Augusto mense."
p. 393, c. 119, v. 29: „Stiezla[9] (obiit) in Septembre mense."
p. 393, c. 119, v. 32: „Tragotsa[10] (obiit) in Septembre mense."
p. 393, c. 120, v. 15: „Stoigei[11] (obiit) in Octobre mense."
p. 395, c. 123, v. 24: „Sitmer[12] laicus de Chrŏwat."[13]
p. 395, c. 124, v. 18: „Medwet laicus."
p. 396, c. 125, v. 19: „Willehalmus laicus de Rohas."
p. 396, c. 125, v. 29: „Zemizlaua[14] laica de Treuiah[15]. Dobrelka[16] laica de Arbndorf.[17]
p. 396, c. 126, v. 29: „Domnega[18] laica (dedit) culcitrum."
p. 397, c. 127, v. 19: „Reinhart laicus (dedit) vineam Wetscin."
p. 397, c. 127, v. 23: Zlau."[19]
p. 398, c. 129, v 24: „Zwirka[20] (dedit) ceram et pannum."

Fratres nostri de metallo ferri in montibus Livben.

p. 401, c. 137, v. 4: „Trebes[21]. Tobrv̊zt[22]."
p. 401, c. 137, v. 5: „Welgoi[23]. Witin[24].
p. 401, c. 137, v. 6: „Lubitte[25]. Medwet."
p. 401, c. 137, v. 7: „Uuitin[24]."
p. 401, c. 137, v. 8: „Raduzzes[26]."

[1] Pravilno Laštuša ali Vlastuša. Beseda je zložena iz samostalnika „vlast" in pripone „uša".
[2] Pravilno Dobrica.
[3] Ime je sestavljeno iz predloga „pre" in pridevnika „dober".
[4] Pravilno Zverina.
[5] Pravilno Miroslav.
[6] Pravilno Lastnik ali Vlastnik. Podlaga temu imenu je beseda „vlast".
[7] Pravilno Lestnik. Ime se izpeljuje iz staroslovenske besede „lьstь" (zvijača).
[8] Pravilno Dobrinja. Ime je sestavljeno iz pridevnika „dober" in pripone „inja".
[9] Pravilno Stislav, kar je nastalo iz korena „sti" (= stoj) in besede „slava".
[10] Pravilno Dragota. Ime je zloženo iz pridevnika „drag" in pripone „ta".
[11] Pravilno Stojgoj.
[12] Pravilno Žitomir, kar je sestavljeno iz besed „žitь" (= življenje) in „mir".
[13] Sedaj Kraubat, vas jugozahodno od Ljubna na Gorenjem Štajerskem.
[14] Pravilno Zemislava. Ime je sestavljeno iz staroslovenske besede „zemьja (= zemlja) in besede „slava".
[15] Sedaj Trofaiach, trg severozáhodno od Ljubna na Gorenjem Štajerskem.
[16] Pravilno Dobrilka. Ime je zloženo iz pridevnika „dober" in pripone „ilka".
[17] Sedaj Arndorf, vas severno od Brucka na Muri.
[18] Ime Domnega je sestavljeno iz besed „dom" in „něga" (= negovanje).
[19] Pravilno Slav.
[20] Pravilno Zverka, kar je sestavljeno iz besede „zver" in pripone „ka".
[21] Pravilno Trebeš. Ime je nastalo iz korena „trěbъ" (= potreben) in pripone „eš".
[22] Pravilno Dobrost. Ime je sestavljeno iz pridevnika „dober" in pripone „st". (Cfr. milost, radost itd.)
[23] Pravilno Veligoj, kar je zloženo iz besed „velъ" (= velik) in „goj".
[24] Vravilno Vitin, sestavljeno iz korena „vitь" in pripone „in".
[25] Morda pravilno Ljubota.
[26] Najbrže pravilno Radušič. (Cfr. ime Marušič.)

p. 401, c. 137, v. 9: „Raztegoy [1].“
p. 401, c. 137, v. 14: „Domagoy [2].“
p. 401, c. 137, v. 15: „Drasizze[3] . . . Ztene [4].“
p. 401, c. 137, v. 16: „Zwerse [5].“
p. 401, c. 137, v. 21: „Ztene. Zeminech [6].“
p. 401, c. 137, v. 22: „Goizlau [7].“
p. 401, c. 137, v. 25: „Wulcoy [8].“
p. 401, c. 137, v. 26: „Dobrůnech [9].“
p. 401, c. 137, v. 30: „Lubzem [10].“
p. 401, c. 137, v. 33: „Zegoy [11].“
p. 401, c. 137, v. 34: „Porgoy [12].“
p. 401, c. 137, v. 35: „Medwet, Zweringe [13].“
p. 401, c. 137, v. 38: „Radin [14].“
p. 401, c. 137, v. 41: „Medwet.“
p. 401, c. 137, v. 43: „Zwerz[15] . . . Godes [16].“
p. 401, c. 137, v. 50: „Livbenech [17].“
p. 401, c. 137, v. 51: „Liubnega [18].“
p. 401, c. 137, v. 55: „Lena [19].“

In eodem loco.

p. 402, c. 138, v. 1: „Jerazlawa [20].“
p. 402, c. 138, v. 2: „Goteszlawa [21].“
p. 402, c. 138, v. 4: „Zwerinega [22].“
p. 402, c. 138, v. 5: „Ztinega [23], Lůbnega.“
p. 402, c. 138, v. 6: „Zwerna [24].“
p. 402, c. 138, v. 8: „Sciezlawa [25].“
p. 402, c. 138, v. 9: „Ierazla [26].“
p. 402, c. 138, v. 10: „Lazziza . . . Iarenega.“
p. 402, c. 138, v. 14: „Stiezla[27] . . .“

---

[1] Pravilno Rastigoj.
[2] Pravilno Domagoj.
[3] Pravilno morda Dražica.
[4] Pravilno morda Stane.
[5] Pravilno Zverče. Ime je sestavljeno iz besede „zver“ in pripone „če“.
[6] Pravilno Zemineg, kar je sestavljeno iz besed „zemlja“ in „nega“.
[7] Pravilno Gojslav.
[8] Pravilno Volkoj, kar je zloženo iz samostalnika „volk“ in pripone „oj“.
[9] Pravilno Dobroneg.
[10] Pravilno najbrže Ljubšin.
[11] Pravilno najbrže Svegoj.
[12] Pravilno najbrže Borigoj.
[13] Pravilno Zverinja, sestavljeno iz samostalnika „zver“ in pripone „inja“.
[14] Ime Radin je sestavljeno iz pridevnika „rad“ in pripone „in“.
[15] Pravilno Zverec.
[16] Ime Godeš je zloženo iz korena „god“ in pripone „eš“.
[17] Moško ime Ljuboneg je sestavljeno iz besed „ljub“ in „nega“.
[18] Ime Ljubonega zaznamuje osebo ženskega spola.
[19] Lena, okrajšano iz Jelena.
[20] Pravilno Jaroslava.
[21] Pravilno Godeslava, sestavljeno iz besed „god“ in „slava“.
[22] Pravilno Zverinega.
[23] Pravilno Stinega. Ime je sestavljeno iz besed „sti“ (= stoj) in „něga“ (= negovanje).
[24] Pravilno Zverinja.
[25] Pravilno Stislava.
[26] Pravilno Jaroslav.
[27] Pravilno Stislav.

p. 402, c. 138, v. 15: „Goyzla[1] . . .“
p. 402, c. 138, v. 17: „Stanizla[2] . . .“
p. 402, c. 138, v. 23: „Ztenega[3] . . .“
p. 402, c. 138, v. 24: „. . . Ierazlawa.“
p. 402, c. 138, v. 27: „. . . Wewera[4].“
p. 402, c. 138, v. 29: „Ierazlawa . . .“
p. 402, c. 138, v. 35: „Gelena[5]. Ztanila[6]. Stinega.“
p. 402, c. 138, v. 37: „Stoian[7] . . .“
p. 402, c. 138, v. 38: „. . . Domago[8].“
p. 402, c. 138, v. 39: „Gelien[9] . . .“
p. 402, c. 139, v. 2: „Tragaiz[10] . . .“
p. 402, c. 139, v. 3: „. . . Zweriz[11].“
p. 402, c. 139, v. 5: „13. kal. Mai Godezlawa obiit.“
p. 402, c. 139, v. 7: „Id. Ian. . . . Tragaiz obiit.“
p. 402, c. 139, v. 9: „Kal. Mart. Zweriz (obiit).“
p. 402, c. 139, v. 18: „Chunigunt, Tobruta[12] lectum dederunt.“
p. 402, c. 139, v. 19: „Iohannes vir et Zwiteslawa[13] uxor.“

Št. 928.

(12. stoletje.)

Iz **„Necrol. Ossiacense“** (MG. Necr., II, 443—447).
p. 443, ad 8. id. Ian. = 6. jan.: „Duringus abbas Arnoldstain.“
p. 444, ad 4. non. Maii = 4. maja: „Engelbertus abbas (de Oberburg).“
p. 446, ad 8. id. Sept. = 6. sept.: „Engelschalcus abbas (de Arnoldstain).“
p. 446, ad 8. kal. Oct. = 24. sept.: „Romanus prepositus June.“

Št. 929.

(12. stoletje.)

Iz **„Necrol. Gurcense“** (MG. Necr., II, 448—454).
p. 450, ad 15. kal. Iun. = 18. maja: „Hartwicus episcopus Trigestinus.“
p. 452, ad 8. kal. Oct. = 24. sept.: „Romanus prepositus Iune obiit.“
p. 453, ad 8. id. Nov. = 6. nov.: „Eberhardus Uitringensis abbas obiit.“

Št. 930.

(12. stoletje.)

Iz **„Necrol. Milstatense“** (MG. Necr., II, 455—466.)
p. 455, ad non. Ian. = 5. jan.: „Duringus abbas (de Arnoldstain), monachus nostrae congregationis.“

---

1 Pravilno Gojslav.
2 Pravilno Stanislav.
3 Pravilno Stinega.
4 Pravilno Vevera (= veverica).
5 Pravilno Jelena.
6 Pravilno Stanila. Ime je sestavljeno iz korena „stan“ in pripone „ila“.
7 Pravilno Stojan.
8 Pravilno Domagoj.
9 Pravilno Jelen.
10 Pravilno Dragajič. Ime je sestavljeno iz pridevnika „drag“ ter iz pripon „aj“ in „ič“.
11 Pravilno Zverec.
12 Pravilno Dobrota.
13 Pravilno Svetoslava.

p. 455, ad 7. id. Ian. = 7. jan.: „Stoiana, conversa nostrae congregationis."
p. 456, ad 17. kal. Febr. = 16. jan.: „Engilrammus archipresb. (? de Maria Saal)."
p. 457, ad 15. kal. Apr. = 18. marca: „Milo conversus nostrae congregationis."
p. 458, ad 3. id. Apr. = 11. aprila: Zwetodrâga laica."
p. 459, ad 8. kal. Maii = 24. aprila: „Domzlau conversus nostrae congregationis."
p. 459, ad 4. non. Maii = 4. maja: „Engilbertus abbas (de Oberburg) et monachus nostrae congregationis."
p. 459, ad 10. kal. Iun. = 23. maja: „Hiltrut laica de Ras."
p. 461, ad 3. kal. Iul. = 29. junija: „Gerd laicus."
p. 461, ad 5. non. Iulii = 3. julija: „Hůc laicus Rifenberch."
p. 461, ad 7. id. Iul. = 9. julija: „Richkart comitissa[1]."
p. 461, ad id. Iul. = 15. julija: „Liubdrago conversus nostrae congregationis."
p. 463, ad 8. id. Sept. = 6. sept.: „Obiit Engilsalcus abbas de Arnoldstain."
p. 463, ad 5. kal. Oct. = 27. sept.: „Zwerizza laica."
p. 464, ad non. Nov. = 5. nov.: Eberhardus abbas (Victoriensis)."
p. 465, ad 19. kal. Ian. = 14. dec.: „Engilbertus palatinus comes[2]."
p. 465, ad 14. kal. Ian. = 19. dec.; „Liuba laica."

Št. 930a.

(12. stoletje.)

Iz **„Necrol. Eberndorfense"** (Archiv f. österr. Gesch., LXVIII, 215—264).
p. 220, ad II. non. Mart. = 6. marca: „Otto quintus prepositus Junensis."
p. 238, ad VII. id. Iul. = 9. julija: „Hainricus sextus prepositus Junensis Aquilegie sepultus est."
p. 241, ad III. non. Aug. = 4. avg.: „Hertbicus primus prepositus Junensis Aquilegie sepultus."
p. 244, ad VIII. kal. Sept. = 25. avg.: „Leo secundus prepositus Junensis, qui propter ecclesiam istam a domino Chueonone seniore de Lonck cecatus est et ab ipsa bis expulsus Gurck tandem obiit."
p. 250, ad VIII. kal. Oct. = 24. sept.: „Romanus tercius prepositus Junensis."

Dostavki.

Št. 931.

581.

Zahodna ljudstva Slověnov in drugih, ki se imenujejo Langobardi, so prišla popolnoma pod oblast kagana, kralja Obrov. Ti so napravili drug most čez Donavo.[3]

V tretjem letu cesarja Tiberija[4] je zakleto ljudstvo Slověnov prehodilo Grško, pokrajino Soluncev ter Tracijo, katero so opustošili in

[1] Riharda iz Labodske doline, soproga grofa Sigfrida iz rodovine Spanheimov.
[2] Brat goriškega grofa Majnharda I.
[3] Gl. Gradivo I, št. 87.
[4] Cfr. Gr. I, št. 88, op. 1.

požgali. Napadli so pokrajino in se po nji razprostrli. Polastili so se cesarskega konjeništva. Ti barbarski ljudje, kateri se (do tedaj) niso mogli prikazati izza gozdov in obvarovanih krajev, ter niso vedeli, kaj je orožje, razen dveh ali treh majhnih sulic ali kopij, so se sedaj izkazali v umetnosti vojskovanja. Oni so dolgo časa gospodovali po bizantinskih pokrajinah.[1]

Kronika Mihaela Sirskega[2], X, 18, 372 (Chabot, Chronique de Michel le Syrien, II, 3, 347): „Puis les peuples occidentaux des Esclavons, et d'autres qu'on appellait Longobardes, étant tous passés sous la domination de Khâgan, roi des Avares, ils jetèrent un autre pont sur le Danube.

En l'an 3 de Tiberius, le peuple maudit des Esclavons sortit et parcourut l'Hellade, la région des Thessaloniens, la Thrace, qu'ils revagèrent et incendièrent. Ils envahirent la région et s'y répandirent. Ils s'emparerent des troupes de chevaux de l'empereur: ces hommes barbares qui (jusqu'alors) ne pouvaient se montrer hors des forêts et des lieux couverts, et ne savaient pas ce que c'est qu'une armure, en dehors de deux ou trois petites lances ou javelots, apprirent l'art de la guerre. Ils dominèrent pendant longtemps dans les pays des Romaines."

Št. 932.

(Najbrže med letom 581. in 584.)[3]

Takrat, ko so se grške čete vojskovale v Perziji, so barbarska ljudstva Obrov in Slověnov pustošila bizantinske pokrajine.

Kronika Mihaela Sirskega, X, 20, 376 (Chabot, Chronique de Michel le Syrien, II, 3, 353): „A cette époque, tandis que les armées romaines se portaint en Perse, les peuples barbares des Avares et des Esclavons ravagerient les pays des Romaines."

Št. 933.

(Morda leta 588.)[4]

Bizantinsko so iznova napadli Obri, zakleti barbari z negojenimi lasmi, ki so prišli s skrajnega vzhoda, potem zahodno ljudstvo Slověnov ter še drugi, ki se imenujejo Langobardi. Ti so bili takrat tudi pod oblastjo kagana, kralja Obrov.

Vsi ti so oblegali dve bizantinski mesti in pa še druge trdnjave. Rekli so prebivalcem: „Pridite ven ter sejte in žanjite! Dali nam bodete

[1] Cfr. Gr. I, št. 88.

[2] Mihael iz Melitene v Kapadociji je bil od leta 1166—1199 patriarh v Antiohiji na Sirskem. Spisal je v sirskem jeziku kroniko, ki je obsegala dobo od začetka sveta pa do njegove dobe. Pri svojem delu je rabil sirske in grške vire. Ohranil se nam je izvirni rokopis v sirskem jeziku in pa neki armenski prevod iz leta 1248. V letih 1900—1904 je Chabot v Parizu prvič priobčil sirski izvirnik in francoski prevod. Pod št. 931—933 so natisnjeni trije odlomki njegovega francoskega prevoda.

[3] Ivan iz Ephesa (Gradivo, I, št. 88) pravi, da so Slovani štiri leta pustošili po Grškem, to je tako dolgo, dokler je imel takratni cesar opraviti s Perzijani. Leta 584. so se Slovani še mudili na grških tleh.

[4] Da so Slověni leta 588. pustošili po Traciji, je razvidno iz Theophylakta. Gl. Gr., I, št. 98.

le polovico pridelkov.“ — Ako cesar ne bi bil ukazal napraviti velikega nasipa pri Drenopolju, bi bili oni obrnili svoj pogled proti cesarskemu mestu (proti Carigradu). Cesar in njegove trume so se tresle in se bale barbarov. Ena armada je bila poslana in postavljena k zunanjemu zidu, ki je (od Carigrada) več kakor šestdeset milj oddaljen. Cesar je bil prisiljen, da je najel še celo del cerkvene duhovščine. Poslali so na vse strani telesne straže, da bi nabrale rekrutov. Odšle so in povzročile mnogo zlega. Odvedle so staršem sinove in opustošile tudi kraje same. Povsod so nalagale prebivalcem davek od konj, od goveje živine in še celo od kokoši.

Slověni so povsod lovili ljudi. Na močnih vozovih so siloma odvažali vse stvari cerkvenega kulta in velike ciborije, tako n. pr. tistega iz Korintske cerkve, katerega je njih kralj dal postaviti v šotoru in na katerega se je usedel. Nato so Bizantinci pregovorili Ante, da so se vrgli na pokrajino Slovénov, se je polastili in jo oplenili. Prisvojene dragocenosti so požgali. Njih pokrajina je bila na zahodu (dolenje) Donave.

Ko so Slověni videli, da je njih pokrajina opustošena, se jih je na tisoče združilo, da bi še bolj plenili. Ker se niso mogli približati cesarskemu mestu (Carigradu), so se obrnili proti mestu Anchialu [1] in ondotnemu kopališču. Mnogo izmed njih je potolkla armada, ki se je tam nahajala. Nazadnje so Slověni razrušili zidovje. Našli so tam škrlatna oblačila, katera je Anastazija, soproga Tiberjeva, volila cerkvi, ko je prišla v kopališče. Kagan jih je oblekel ter rekel: „Če bizantinski cesar hoče ali ne, tu mi je podaril kraljevski znak.“ — Kmalu potem je kagan zvedel, da ga Turki zasledujejo. Zato se je s svojimi ljudmi umaknil v Sirmij. Cesar Mavricij je nato poslal kaganu 8 kentenarjev[2] zlata.

Kronika Mihaela Sirskega, X, 21, 379, 380 (Chabot, Chronique de Michel le Syrien, II, 3, 361): „Les Romains furent attaqués de nouveau par les peuples des maudits barbares à chevelure inculte, qu'on appelle Avares, qui s'ébranlerent et s'avancèrent des extremites de l'Orient, et aussi par le peuple occidental des Esclavons et par d'autres qu'on appellait Longobards. Ceux-ci étaient aussi sous la domination de Khâgan, rois des Avares.

Ils allèrent assiéger deux ville des Romains, et d'autres forteresses. Ils dirent aux habitants: „„Sortez; semez et moissonez; nous prendrons de vous seulement la moitié de l'impot.““ — Si l'empereur n'avait fait dire un grand fossé en dehors d'Adrianople, ils tournaient déjà leurs regards vers la ville impériale. L'empereur et ses armées tremblèrent et furent pais de crainte en face des Barbares. Une armée fut envoyée et établie au mur extérier, qui est à plus de soixante milles de (la capitale). Il enrôla, contraint par la nécessité, une partie de clercs de l'Église. Les gards du corps furent vivement envoyés de tous côtés pour choisir des recrues. Ceux-ci étant partis, causérent beaucoup de maux. Ils enlevèrent les enfants aux parents et ils ruinèrent eux-mêmes les pays. Ils imposaient partout aux habitants le tribut de chevaux, de boeufs, et même des poules.

---

[1] Mesto Anchialos je bilo v južni Bolgariji tik Črnega morja. Sedaj se zove Anhialo.

[2] En „centenarium“ (grško κεντηνάριον, slov. cent) je imel sto funtov.

Le peuple des Esclavons fit des captifs en tous lieux; (ils enlevérent les objets) du culte des églises et de grande ciborium, sur de chariots solides, par exemple celui de l'église de Corinthe, que (leur rois) fit fixer et dresser au lieu de tente, et sous lequel ils siégeait. Alors les Romaines prirent à gages le peuple des Antes qui se jetèrent sur le pays des Esclavons dont ils s'emparèrent et qu'ils pillèrent. Ils en enlevèrent les richesses et ils l'incendièrent. Leur pays était à l'ouest du fleuve appellé Danube.

Quand les Esclavons apprirent que leur pays était dévasté, ils rugirent comme le lion sur sa proie; ils se réunirent milliers, et se mirent à piller sans fin. Ils ne purent s'avancer jusqu'à assièger la ville impériale. Ils se tournèrent vers le ville d'Anchiales et vers les Thermes de cet endroit. Beaucoup d'entre eux evaient été massacrés par l'armée qui s'y trouvait. A la fin, ils renversèrent les murs; ils trouvèrent là les vêtements de pourpre qu'Anastasia, femme de Tiberius, avait donnés en voeu à l'église, lorsqú elle se rendait aux Thermes. Khâgan es en revêtit en disant: „Que l'empereur des Romains le veuille ou non, voici que la royauté m'a été donnée." Bientôt après il fut effrayé par la nouvelle que le peuple des Turcs le poursuivait. Ils se retirèrent à Sirmium craignant que (les Turcs) ne pillassent les habitants et toutes ses richesses. (Mauricius) ayant envoyé 8 κεντηνάρια d'or à Khâgan, ils se retirèrent."

Št. 934.

(Med letom 712. in 744.) [1]

Langobardski kralj Liutbrand se je vojskoval z Obri v okolici Oglejski.

Benedicti Chronicon, c. 15 (MG. SS., III, 702): „Liuprandus, rex Langobardorum, fecit pugna cum Avarorum gens in Aquilegie partibus."

Št. 935.

(Okoli leta 861.)

Grof Kocel podeli sv. Emeramu svojo dedovino v vaseh, Stromogin, Reginuuartesdorf in Rosdorf [2] imenovanih *[„ . . . quod ego Chozil humillimus comes de haereditate mea tradidi ad S. Emmerammum in proprietatem ad Stromogin . . . et in beneficium in villa, nuncupante Reginuuartesdorf et in Rosdorf . . ."]*

Med pričami se na prvem mestu omenjajo: *„Ratpot comes, Gundram comes, Gundpold comes."*

Datum manjka. [3]

[Anamodi Lib. trad. S. Emmerammi. — Pez, Thesaur. anecdot., I c, 233, št.50. — Boczek, Cod. Moraviae, I, 33, št. 46 k letu 868.]

---

[1] Kralj Liutbrand je začel vladati leta 712. ter je umrl leta 744.

[2] Pirchegger v Mitt. des Inst. f. österr. Geschichtsforschung, XXX (1912), str. 284 misli, da sta bili vasi Reginuuartesdorf in Rosdorf morda blizu Rabe.

[3] Pirchegger misli, da se je ta daritev morda zvršila pred letom 859., ker se med pričami omenja „Ratpot comes". Ker Kocel govori tu o svoji dedovini, je najbrže podelil rečene vasi po smrti svojega očeta Pribina. (Cfr. Gr. II, št. 178.)

Št. 936.

(Med letom 977. in 981.)

Freisinški škof Abraham zamenja s plemenito Helmbirgo, nuno v Mosburgu, svojo cerkev v Tulbachu za njeno posestvo v Poingu.[1]

Med pričami se tudi omenja „*Priuvizlao*".[2]

Datum manjka.[3]

[Cod. trad. Fris. v Državnem arhivu v Monakovem. — Hundt v Oberbayr. Archiv, XXXIV, 286, št. 91. — Bitterauf, Traditionen des Hochstifts Freising, II, 163, št. 1268.]

Št. 937.

(Med letom 994. in 1005.) Mosburg.

Freisinški škof Goteskalk zamenja svoje posestvo v Hörenzhausenu za neko drugo enake velikosti v Hirnkirchenu.[4]

Med pričami se tudi omenja „*Primisclauvo*".[5]

Datum manjka.[6]

[Cod. trad. Fris. v Državnem arhivu v Monakovem. — Meichelbeck, Hist. Fris., I^b, 479, št. 1132. — Bitterauf, Traditionen des Hochstifts Freising, II, 211, št. 1330.]

Št. 938.

(Med letom 1006. in 1022.)

Freisinški škof Egilbert zamenja s klerikom Gerratom svoje posestvo v Schweinersdorfu za njegovo v Landersdorfu.[7]

Med pričami se tudi omenja „*Pribizlao*".[8]

Datum manjka.[9]

[Cod. trad. Fris. v Državnem arhivu v Monakovem. — Bitterauf, Traditionen des Hochstifts Freising, II, 235, št. 1366.]

Št. 939.

1058, dne 29. januarja.

Würzburški škof Adalberon potrdi neko daritev poljske kraljice Rihce Würzburški škofiji. To daritev je kraljica napravila svojeročno

[1] Tulbach je blizu Freisinga, Poing pa blizu Ebersberga na Bavarskem.

[2] Morda tisti Pribislav, ki je imel takrat svoja posestva blizu sedanjih Medvod na Gorenjskem (Gl. Gr. II, št. 490.)

[3] Zastran datiranja glej Bitterauf, str. 81 in 163.

[4] Hörenzhausen in Hirnkirchen sta blizu Freisinga na Bavarskem.

[5] Glej dotično opazko pod št. 936.

[6] Freisinški škof Goteskalk je vladal od leta 994. do 1005.

[7] Schweinersdorf in Landersdorf sta blizu Freisinga na Bavarskem.

[8] Glej dotično opazko pod št. 936.

[9] Zastran datiranja glej Bitterauf, str. 231.

in po svojem varuhu Konradu, vojvodu koroškem in beneškem[1] *[„manu propria et manu mundiburdionis sui Chunradi Karantane scilicet et Uenecie ducis"].*

„Acta sunt hec anno incarnacionis dominice MLVIII., indiccione XI., IIII. kalendas Februari, regnante domino Heinrico IIII., presidente eodem episcopo Adelberone, XIII. ordinacionis sue anno."

[Kopialna knjiga iz 14. stoletja v Würzburgu. — Bendel v Historisches Jahrbuch der Görresgesellschaft, XXXIV (1913), 67—70.]

Št. 940.

(Med letom 1077. in 1084.)

Oglejski patriarh Henrik ustanovi Rožaški samostan ter mu podeli ondotni kraj z bližnjo okolico od Latinskega studenca pa do hribov sv. Ivana in do Corna[2]. *[„Millesimo LXX.[3] Heinricus patriarcha primo fundavit monasterium Rosacense et dedit ad ipsum locum per manum Marquardi comitis[4] <Goricie>[5] advocati ipsius loci silvam et communia pertinencia ad ipsum locum adherentes ei, hoc est montes et valles a fonte Latina usque in colas sancti Johannis et usque ad Cornu, quod territorium erat nemus et silva."]*

[Cod. s konca 14. stoletja v Državnem arhivu na Dunaju. — Jaksch v Studien und Mitteilungen zur Gesch. des Benediktinerordens, Neue Folge, I (1911), 237, št. 4.]

Št. 941.

(Med letom 1078. in 1085.)

Adelhajda in njen soprog Rudolf podelita Freisinški cerkvi nekoliko nesvobodnih ljudi.

Med pričami se tudi omenja *„nobilis Engilpero Chreinensis"*.

Datum manjka.[6]

[Cod. trad. Fris. v Državnem arhivu v Monakovem. — Hundt v Abhandlungen der hist. Cl. der bayer. Akad., XIV, 79, št. 12. — Bitterauf, Traditionen des Hochstifts Freising, II, 475, št. 1648 d.]

---

[1] Tu stoji, da je bil Konrad „dux Karantane et Uenecie". Prav za prav je bil ta Konrad vojvoda koroški in mejni grof Veronske marke, in sicer le bolj po imenu kakor v resnici. (Cfr. Gr. III, št. 200.)

[2] Potok Corno teče vzhodno od Rožaca proti jugu ter se blizu Medeje izliva v Idrijo.

[3] Letnica „1070" ne more biti prava.

[4] Grof Markward je umrl že leta 1076.

[5] Beseda „Goricie" je interpolirana.

[6] To se je zgodilo za časa freisinškega prošta Arnolda, ki se med letom 1078. in 1085. omenja v zgodovinskih virih.

Št. 942.

1086, dne 23. februarja.

Takrat je umrl oglejski patriarh Friderik ali Svatobor[1].

Necrol. Bohem. ad VII. kal. Marc. (Dobner, Monum. hist. Boemiae, III, 10): „Suatobor patriarcha".

Št. 943.

(Po letu 1086.)

Oglejski patriarh Ulrik podeli Rožaškemu samostanu faro v Bračanu, kjer je cerkev sv. Andreja, s kapelami, podružnicami, arhidijakonatom, desetinami in četrtinami, ki spadajo k tej fari. Dalje podari rečenemu samostanu cerkev sv. Ivana v Korminu, goro pri Bračanu in še druge gore.

Chronicon Ossalchi monachi Rosacensis (Joppi v Archeografo Triestino, Nuova serie, XII, 281): „Item d. patriarcha (sc. Wodorlicus) dedit primo monasterio (sc. Rosacensi) plebem de Brazzano, que est ecclesie s. Andree, que est mater ipsius plebis, quam dedit cum capellis et filiabus ecclesiis, cum archidiaconatu, decimis et quartesiis, que pertinent ad dictas ecclesias. Item dedit ecclesiam s. Johannis de Cormon. Item dedit montem in Brazan et alios montes."

Št. 944.

(Med letom 1086. in 1090.)[2]

Oglejski patriarh Ulrik, sin grofa Markwarda ter brat grofa Henrika, odvetnika Oglejske cerkve, premeni Rožaški samostan, kjer je bila do takrat proštija po redu sv. Avguština, v opatijo po redu sv. Benedikta. [*„Item Ulricus patriarcha, filius Marquardi comitis <Goricie>, frater comitis Heinrici <Goricie> advocati ecclesie Aquilegensis, mutavit regulam sancti Augustini in regulam sancti Benedicti et primos monachos duxerunt de Milstat in Rosacium."*]

[Cod. W 594, f. 119' s konca 14. stoletja v Državnem arhivu na Dunaju. — Jaksch v Studien und Mitteilungen zur Gesch. des Benediktinerordens, Neue Folge, I (1911), 238, št. 5.]

Primerjaj tudi:

Chronicon Ossalchi monachi Rosacensis ad a. 1080 (Joppi v Archeografo Triestino, Nuova serie, XII, 281): „Wodorlicus patriarcha, qui fuit frater comitis Henrici <de Goritia>, qui fuerunt filii com tis Marquardi <de Goritia>, omnia confirmavit, que patriarche Henricus et Federicus et alii quamplures dederunt b. Geroldo, comites, comitisse et alii Theutonici, nobiles et ignobiles, qui aderant; sed non multa dederant Latini illis temporibus. Videns patriarcha Wodorlicus, quod

---

[1] Gl. Gr. III, št. 381.

[2] Leta 1086. je Ulrik postal oglejski patriarh; najbrže leta 1090 je pa zgoraj omenjeni Henrik dobil Koroško vojvodino ter odvetništvo Oglejske cerkve prepustil Burghardu iz Mosburga.

multi ei darent mansos et possessiones, fecit abbatem et primos monachos recepit de monasterio de Mastat[1] et misit eos ad locum istum. Idem patriarcha Wodorlicus primo fuit abbas S. Galli in Svevia et propterea fecit abbatiam istam; nam antea fuit hic regula s. Augustini, que fuit mutata in regulam s. Benedicti."

Št. 945.

(Med letom 1086. in 1090.)

Oglejski patriarh Ulrik, sin grofa Markwarda ter brat grofa Henrika, podeli Rožaškemu samostanu svojo podedovano cerkev sv. Andreja zunaj obzidja Koprskega mesta z vsemi priteklinami in podložnimi ljudmi. /*„MLXXXII.*[2] *Vlricus patriarcha, filius Marquardi comitis, frater Heinrici comitis* <*de Goricia*> *dedit ecclesiam sancti Andree extra muros in civitate Capresane, que ecciam suum fuit patrimonium, cum campis, vineis et olivis, possessionibus et servis adherentes ad ipsam ecclesiam."*]

[Cod. W 594, f. 120' s konca 14. stoletja v Državnem arhivu na Dunaju. — Jaksch v Studien und Mitteilungen zur Gesch. des Benediktinerordens, Neue Folge, I, 238, št. 7.]

Primerjaj tudi:

Chronicon Ossalchi monachi Rosacensis (Joppi v Archeografo Triestino, Nuova serie, XII, 281): „Item dedit (sc. Wodorlicus patriarcha) extra muros civitatis Justinopolitanae ecclesiam s. Andree consecrate, quod fuit patrimonium suum, cum campis, vineis et olivetis et possessionibus et decimis adherentibus ad ipsam ecclesiam."

Št. 946.

(Med letom 1091. in 1098.)

Bernard, odvetnik Freisinške cerkve, zamenja z Berto iz Peterswahla[3] nekatera posestva.

Med pričami se tudi omenjata: *„(de familia) . . . Heinrich et Pecili de Chreina . . ."*

Datum manjka.[4]

[Cod. trad. Fris. v Državnem arhivu v Monakovem. — Meichelbeck, Hist. Fris., I^b, 528, št. 1267. — Bitterauf, Traditionen des Hochstifts Freising, II, 329, št. 1480.]

Št. 947.

(1100, jesenski čas.)[5]

Z dovoljenjem koroškega vojvoda Henrika (III.) so se lombardske trume, ki so bile namenjene v Palestino, napotile skozi Koroško na Ogrsko, odtod na Bolgarsko, kjer se je začelo njih število manjšati.

[1] Namesto „Mastat" bi moralo stati „Milstat".
[2] Dotična lètnica je napačna. Zaradi datiranja gl. št. 944.
[3] Peterswahl, neki kraj blizu Freisinga na Bavarskem.
[4] Bernard, odvetnik Freisinške cerkve, se med letom 1091. in 1098. omenja v zgodovinskih virih.
[5] Križarji iz Lombardije so se nekako meseca septembra leta 1100. napotili proti vzhodu skozi Koroško in Ogrsko na Bolgarsko, kjer so ostali čez zimo. (Meyer v. Knonau, K. Heinrich IV. u. V., Bd. V, 136.)

Frutolfi (Ekkehardi) Chronicon universale ad a. 1101 (MG. SS., VI, 220): „Longobardorum plebes, permissu Heinrici ducis Carinthia permeata, dum post Ungros tergo relictos in Burgarie civitatibus hiemarent, numero rarescere ceperunt."

Št. 948.

1100.

Koroški vojvoda Henrik podeli Rožaškemu samostanu tri vasi na Krasu, namreč Betanijo[1], Merče[2] in Skopo[3]. *[„MC. Heinricus, dux Carinthie, qui dedit III villas Buchniach, Mirsach et Scopp in Carstis."]*

[Cod. W 594, f. 120' s konca 14. stoletja v Državnem arhivu na Dunaju. — Jaksch v Studien und Mitteilungen zur Gesch. des Benediktionerordens, Neue Folge, I. (1911), 238, št. 8.]

[1] Betanija, vas vzhodno od Divače na Primorskem.
[2] Merče, vas vzhodno od Sežane.
[3] Skopo, vas med Sežano in Komnom.

Imenik krajev in oseb.

[1] V imeniku so razne kratice, kakor c. (= circa), gl. (= glej), m. (= omenjen), nj. (= njegov, njen, njun, njih), ond. (= ondotni), pr. (= pred), stol. (= stoletje), Gor. (= Goriško), Kor. (= Koroško), Kr. (= Kranjsko), Št. (= Štajersko). Imena izmišljenih oseb v nepristnih listinah sem postavil med oglate oklepe [ ].

[2] Arabsko število zaznamuje odstavek, v katerem se omenja dotični kraj ali pa dotična oseba.

[3] Rimsko število (I, II, III) kaže, da se dotično ime nahaja tudi v imeniku prvega, drugega ali pa tretjega zvezka.

Imenik oseb in stvari.

Dodatki in popravki.

K št. 54: Hauthaler in Martin (Salzburger Urkundenbuch, II, 187, št. 119) stavita to listino k letu 1117. Izvirna listina se sedaj nahaja v Nonnbergu pri Solnogradu.

K št. 119: Pisati se ima „ad parvulam villam Gunseldorf“ in pa „de parvulla villa Pauli“. „Parvula villa“ ni krajevno ime.

K št. 200: Izvirna listina se nahaja v Reichersbergu.

K št. 223: V dotični listini omenjena „Losiza“ (recte: Cosiza) je vas Kojca v Tolminskem okraju. Gl. Carniola, N. v., VIII, 5, op. 65.

K št. 367: „Villa de Mandan“ niso Matani pri Brestovici na Krasu, temuč je Medana v Brdih, kjer je imel Belinjski samostan svoja posestva. Zastran teh posestev primerjaj cod. R 80, f. 14'; f. 16; f. 26'; f. 78'; f. 79; f. 80; f. 81; f. 82 in f. 174 v Državnem arhivu na Dunaju.

K št. 572: V dotični listini imenovani kraj „Sebredam“ (Zabrdo) nam je iskati med Ločnikom in Mošo, kjer je sedaj kraj, kateremu Lahi pravijo „Pubrida“. Gl. listino z dne 20. dec. 1471 (Državni arhiv na Dunaju): „item zwo hueben zu Sabriach bey Musch sind öd. — V listini z dne 13. dec. 1471 (tudi tam) čitamo: „item zu Sabordin bey Luczenney zway öde güeter“.

Ko je bil že velik del te knjige natisnjen, sta Hauthaler in Martin izdala drugi zvezek knjige „Salzburger Urkundenbuch“. K izdajam, katere sem navedel pod raznimi številkami v svoji knjigi, naj se dostavi še naslednje:

K št.	54	naj se doda	Hauthaler in Martin,	Salzb.	Urkb.,	II,	187,	št. 119.
„ „	95	„	„	„	„	„	221,	št. 145.
„ „	101	„	„	„	„	„	225,	št. 148.
„ „	104a	„	„	„	„	„	223,	št. 147.
„ „	112	„	„	„	„	„	232,	št. 156.
„ „	119	„	„	„	„	„	241,	št. 161.
„ „	127	„	„	„	„	„	244,	št. 163.
„ „	128	„	„	„	„	„	261,	št. 177.
„ „	136	„	„	„	„	„	255,	št. 272.
„ „	142	„	„	„	„	„	258,	št. 175.
„ „	143	„	„	„	„	„	266,	št. 181.
„ „	144	„	„	„	„	„	267,	št. 182.
„ „	146	„	„	„	„	„	274,	št. 188.
„ „	150	„	„	„	„	„	285,	št. 196.
„ „	158	„	„	„	„	„	292,	št. 200.
„ „	165	„	„	„	„	„	307,	št. 209.
„ „	167	„	„	„	„	„	295,	št. 202.
„ „	169	„	„	„	„	„	296,	št. 203.
„ „	180	„	„	„	„	„	310,	št. 211.
„ „	198	„	„	„	„	„	324,	št. 224.
„ „	200	„	„	„	„	„	331,	št. 230.
„ „	202	„	„	„	„	„	319,	št. 219.

K	št.	203	naj se doda	Hauthaler in	Martin,	Salzb.	Urkb., II,	318,	št. 218.
,,	,,	216	,,	,,	,,	,,	,,	348,	št. 243.
,,	,,	218	,,	,,	,,	,,	,,	351,	št. 244.
,,	,,	250	,,	,,	,,	,,	,,	374,	št, 261.
,,	,,	253	,,	,,	,,	,,	,,	375,	št. 263.
,,	,,	272	,,	,,	,,	,,	,,	393,	št. 277.
,,	,,	286	,,	,,	,,	,,	,,	399,	št. 283.
,,	,,	287	,,	,,	,,	,,	,,	401,	št. 284.
,,	,,	290	,,	,,	,,	,,	,,	404,	št. 287.
,,	,,	291	,,	,,	,,	,,	,,	376,	št. 265.
,,	,,	293	,,	,,	,,	,,	,,	398,	št. 282.
,,	,,	307	,,	,,	,,	,,	,,	420,	št. 300.
,,	,,	319	,,	,,	,,	,,	,,	426,	št. 305.
,,	,,	320	,,	,,	,,	,,	,,	421,	št. 302.
,,	,,	359	,,	,,	,,	,,	,,	447,	št. 322.
,,	,,	360	,,	,,	,,	,,	,,	445,	št. 320.
,,	,,	363	,,	,,	,,	,,	,,	450,	št. 325.
,,	,,	379	,,	,,	,,	,,	,,	468,	št. 336.
,,	,,	388	,,	,,	,,	,,	,,	473,	št. 339.
,,	,,	404	,,	,,	,,	,,	,,	483,	št. 347.
,,	,,	409	,,	,,	,,	,,	,,	489,	št. 350.
,,	,,	419	,,	,,	,,	,,	,,	493,	št. 351.
,,	,,	428	,,	,,	,,	,,	,,	502,	št. 358.
,,	,,	433	,,	,,	,,	,,	,,	503,	št. 359.
,,	,,	436	,,	,,	,,	,,	,,	509,	št. 363.
,,	,,	443	,,	,,	,,	,,	,,	506,	št. 361.
,,	,,	444	,,	,,	,,	,,	,,	508,	št. 362.
,,	,,	447	,,	,,	,,	,,	,,	510,	št. 363.
,,	,,	458	,,	,,	,,	,,	,,	521,	št. 373.
,,	,,	459	,,	,,	,,	,,	,,	524,	št. 375.
,,	,,	461	,,	,,	,,	,,	,,	522,	št. 374.
,,	,,	469	,,	,,	,,	,,	,,	525,	št. 376.
,,	,,	488	,,	,,	,,	,,	,,	532,	št. 384.
,,	,,	491	,,	,,	,,	,,	,,	533,	št. 385.
,,	,,	494	,,	,,	,,	,,	,,	536,	št. 387.
,,	,,	495	,,	,,	,,	,,	,,	538,	št. 388.
,,	,,	496	,,	,,	,,	,,	,,	540,	št. 391.
,,	,,	514	,,	,,	,,	,,	,,	549,	št. 399.
,,	,,	545	,,	,,	,,	,,	,,	557,	št. 405.
,,	,,	610	,,	,,	,,	,,	,,	567,	št. 415.
,,	,,	624	,,	,,	,,	,,	,,	584,	št. 424.
,,	,,	670	,,	,,	,,	,,	,,	613,	št. 452.
,,	,,	693	,,	,,	,,	,,	,,	600,	št. 439.
,,	,,	735	,,	,,	,,	,,	,,	617,	št. 456.
,,	,,	743	,,	,,	,,	,,	,,	598,	št. 437.
,,	,,	745	,,	,,	,,	,,	,,	614,	št. 453.
,,	,,	746	,,	,,	,,	,,	,,	615,	št. 454.
,,	,,	760	,,	,,	,,	,,	,,	631,	št. 465.
,,	,,	766	,,	,,	,,	,,	,,	635,	št. 467.
,,	,,	773	,,	,,	,,	,,	,,	648,	št. 478.
,,	,,	774	,,	,,	,,	,,	,,	642,	št. 475.

K št. 775 naj se doda Hauthaler in Martin, Salzb. Urkb., II. 640, št. 473.
„ „ 780 „ „ „ „ „ „ 610, št. 448.
„ „ 786 „ „ „ „ „ „ 649, št. 479.
„ „ 791 „ „ „ „ „ „ 655, št. 482.
„ „ 880 „ „ „ „ „ „ 680, št. 501.

Tiskarski pogreški.

Str.:	vrsta:	namesto:	čitaj:
XI,	8.	kakik	kakih
XVII,	30.	254	245
XVII,	32.	Žavec	Žalec
XVIII,	5.	855	885
XVIII,	7.	855	885
XIX,	11.	od	do
XXIV,	27.	že	še
XXXVIII,	2.	Eberhard	Ekehard
XLII,	14.	Hajdina	Hajdin
XLII,	15.	Hajdine	Hajdina
XLII,	16.	Hajdine	Hajdina
XLII,	43.	kmeitje	kmetije
XLV,	1.	oapt	opat
XLVI,	4.	Svičina	Svečina
XLVI,	7.	Svičini	Svečini
XLVI,	9.	Svičine	Svečine
LIII,	1.	Hertwik	Hartwik
LIII,	5.	Oton	Oton I. in II.
LXXIV,	31.	26	56
LXXVII,	34.	njgovim	njegovim
LXXVIII,	10.	699	690
LXXVIII,	19.	158	148
LXXVIII,	37.	Nekolko	Nekoliko
CI,	8.	eta	leta
CXI,	40.	Rudolf	Radulf
15.	26.	terminantur	terminatur
19,	6.	Ganzo	Gauzo
27,	40.	Henri	Henrik
33,	19.	subseripsi	subscripsi
38,	31.	Otokker	Otakker
55,	17.	Liupoldus	Liupaldus
59,	9.	comitatem	comitatum
67,	38.	Posta	Postal
79,	13.	Vsed	Vsled
97,	37.	Gl. III.	Gr. III.
109,	22.	tra idit	tradidit
115,	16.	et	—
129,	39.	vojna	vojska
137,	21.	Barnhardus	Bernhardus
152,	1.	Johannen	Johannem
160,	2.	eiusaem	eiusdem
162,	22.	cesar	kralj
175,	29.	septembra	decembra
177,	36.	udeležit	udeležiti
192,	30,	sagitt rii	sagittarii
220,	10.	preteklinami	priteklinami
224,	34.	Kozdanj	Kostanj
239,	29.	patriarch	patriarh
271,	2.	3. junija	2. junija
278,	40.	lto	leto
294,	24.	idivina	divina
294,	32.	n	in
299,	34.	archiepiscopo	archiepiscopis
305,	5.	64	44
329,	7.	listine	listini
336,	5.	in	ali
346,	38.	MCLXXXIII	MCLXXXIIII
360,	4.	615	625
379,	35.	ccsar	cesar
381,	14.	Gurkenelt	Gurkeuelt
382,	7.	Rlcherus	Richerus
476,	24.	4. avg.	3. avg.
492,	26.	112	129
498,	42.	Betanja	Betanija
499,	22.	na Kor.	na Kor., 247.
526,	6.	Gatfrid	Gotfrid
528,	49.	speicrski	speierski
532,	35.	1800	1180
535,	1.	Henrik Tr.	Henrik iz Tr.
544,	35.	Jnna	Juna
548,	1.	Chouradus	Chounradus
550,	28.	Vinica	Vimica
562,	15.	bratovščina	bolnišnica
577,	51.	lebenanski	lebenauski
581,	20.	153	163
583,	51.	Henrak	Henrik
589,	19.	258	358

Rodovniki.

I. Spanheimi.

Grof Sigfrid iz Spanheima.
† 1065.
sa. grofinja Riharda iz Labodske doline.

Grof Engelbert I. † 1. apr. 1096. sa. Hedvika iz Eppensteina † ca. 1112.	Hartwik, nadšk. devinski, 1079—1102.	Herman, vojd devinski. † 1088.	*

Parent							
Engelbert I.	**Henrik IV.,** vojvoda koroški. 1122—1123. sa. Gertruda.	Hartwik I., škof rezenski. 1105—1126.	Sigfrid I. grof lebenauski. 1098, 1161. sa. I. Adelhajda. sa. II. Matilda vdrugič omožena s Henrikom iz Trušenj.	Bernard grof koroški (trušenjski). † 1147. sa. Kunigunda, hči štaj. mejn. grofa Otokarja IV. † 1161.	**Engelbert II.** mejni grof istrski. 1105—1123. vojvoda koroški 1124—1135. sa. Ota, hči pasovskega grofa Ulrika.	Riharda s. Popon II., mejni grof istrski. † 1101.	
*	Ceizolf. c. 1130.	*					
* (2.)	Ceizolf. c. 1130.						

Parent							
Sigfrid I.	1. Sigfrid II. 1163, † 1190.	2. Oton. 1180, 1196.					
Oton	Sigfrid III. c. 1193.						
Engelbert II.	**Ulrik I.** vojvoda koroški. 1135—1144.	Engelbert III. mejni grof istrski. 1124—1173. sa. Matilda.	Hartwik II., škof rezenski. 1155—1164.	Rapoto I., grof iz Ortenberga.	Henrik, opat v Villarsu 1133—1145 škof troyeski 1145—1169.	Matilda, s. grof Teobald iz Champagne. 1123.	

Parent			
Ulrik I.	**Henrik V.,** vojvoda koroški. 1144—1161. sa. Elizabeta, hči štaj. mejn. grofa Leopolda.	Ulrik iz Ljubljane. 1144, 1146.	**Herman,** vojvoda koroški. 1161—1181. sa. Neža, hči avstrijskega vojvoda Henrika II.
Herman	**Ulrik II.,** vojvoda koroški 1181—1202.	**Bernard,** vojvoda koroški. 1202—1256.	

II. Savinjski mejni grofje.

Plemeniti Svetopolk,
posestnik v Krški dolini na Kor.
898, 903.

Waltun,
posestnik v Trušenjski in Savinjski dolini.
895.

Grof Askuin,
odvetnik Krške cerkve.
1043, 1045.

Hema,
grofinja v Brežah in Trušnjah.
1043, 1045.

Viljem I.,
mejni grof v Savinjski marki.
980.

Viljem II.
mejni grof v Savinjski marki.
1016, † 1036.

Hartwik.

Starkhand,
mejni grof v Savinjski marki
in odvetnik Krške cerkve.
1072, 1103, † pr. 1141.

Grof Ulrik.
1098, 1103.

Grof Wergand,
odvetnik Krške cerkve.
1098, 1106, † pr. 1141.

Henrik Pris de Buckes.
1126, 1166
sa. Liutbirga.

Dietrik.
1132, † pr. 1145.
sa. Marjeta.

Majnhalm s Kranjskega.
1132, 1154.
sa. Sofija.

Hema.
1141, 1163.
s. Wolfrad
grof trebenjski,

Henrik Pris Mlajši.
1184, 1207.

Grof Albert iz Višnje gore.
1177, 1209.

Ulrik,
patr. ogl.
1161-1182.

Wilpurga
† pr. 1212.

Gotfrid
c. 1180.

Henrik
c. 1180.

Sofija.
s. Henrik,
mejni grof istrski.

III. Goriški grofje.

Diemuda.
c. 1112.

Majnhard I.,
c. 1120, 1140, † pr. 1147.

Engelbrt I.,
grof palatinski.
c. 1120, † 13. dec.

Engelbert II. Beli,
1132, 1191.
sa. Adelhajda.

Henrik I.
1139, 1147, † pr. 1150.

Beatrica,
nuna.
1139.

Hči

Oton de Lengbach.
c. 1160.

Engelbert III.
1183, 1221.
sa. Matilda,
hči grofa Bertolda III. iz Andechsa.

Majnhard II.
1183, 1232.
sa. Adelhajda,
hči grofa Alberta I. tirolskega.

Majnhard III.
1221—1258.
sa. Adelhajda,
hči grofa Alberta II.
tirolskega.

Albert I.
† 1250.

IV. Vovbrski grofje.

Geron I.
1072.

Viljem I. 1072, 1103. | Popon I. 1123.

Viljem II. 1141, 1185. | Ulrik I. 1141, 1191. | Popon II. 1132, 1135. | Pilgrim. 1135.

Popon III. soln. kaplan. 1191. | Geron II. 1191, c. 1238. sa. Elizabeta, hči grofa Rapotona I. iz Ortenberga. | Viljem III. 1187, † 1248. sa. Kunigunda, hči Liutolda iz Gutenberga.

Hči. s. grof Herman iz Ortenburga. | Viljem IV. grof iz Malte in Loža. 1220, 1250. sa. Elizabeta. | Albert, korar pasovski. | Ulrik II. 1229, 1265. sa. hči grofa Ulrika iz Pfannberga. | Walther. 1229 | Geron III., župnik v Št. Rupertu. 1243.

Henrik I. 1249, 1255. | Sin, župnik v Pliberku. | Ulrik III. 1257, 1269. sa. Neža, vdova kor. vojvoda Ulrika III.

V. Andechs-Meranci.

Bertold II. iz Andechsa.
† 27. junij 1151.
sa. I. Sofija, hči Popona, mejnega grofa istrskega.
sa. II. Kunigunda.

1. Popon iz Giecha. † 1148. | 1. Bertold III. mejni grof istrski. 1173—1188. sa. I. Hedvika, † 1176. sa. II. Liutgarda. | 1. Oton VI., škof brixenski, pozneje bamberški. † 1196. | 1. Matilda I., opatica v Edelstettenu, † 1160. | 1. Evfemija, opatica v Altmünstru. 1180. | 1. Gizela, grofinja de Perg. | 2. Kunigunda, nuna v Admontu.

1. Bertold IV., vojvoda dalmatinski, hrvaški in meranski. † 1204. | 1. Matilda II. † 1245. s. grof Engelbert III. iz Gorice. | 2. Popon, škof bambešrki. 1239—1242, † 1245. | 2. Berta, opatica v Gerbstedtu.

VI. Bogenski grofje.

Albert I.
† 1147.
sa. Hedvika.

Bertold I. † 1168. sa. Liutgarda, hči istrskega mejnega grofa Popona. | Adalbert II. † 1146. | Hartwik. 1147, 1149.

Adalbert III.
† 1197.

VII. Istrski Mosburgi.

Burghard.
† pr. 1106.

- Bertold, soln. protiškof. 1088—1090, 1097—1106.
- Burghard, mejni grof istrski. 1101, † pr. 1107. sa. Acika.
  - Burghard.
  - Matilda. 1102, 1112. s. Konrad, odvetnik Oglejske cerkve. 1102, 1107, † pr. 1112.

VIII. Ptujski gospodje.

Friderik I.
1137, † pr. 1161.
sa. Benedikta iz Wietinga.

- Hči, omožena z Landfridom de Eppenstein.
- Friderik II. † pr. 1178.
  - Friderik III. puer, 1180, 1211, † pr. 1222. sa. Matilda.
    - Friderik IV. sa. Herradis, hči Ortolfa s Planine.
  - Oton iz Kunšperka. 1178, 1201.
  - Henrik, škof krški. 1214—1217.

IX. Humberški gospodje.

Swiker I.
1126, 1143.

- Swiker II. 1142, 1198. sa. Rihca. † c. 1143.
  - Amelrik. 1191, 1217, † pr. 1224.
    - Swiker III. iz Humberga. c 1220, † 1246.
  - Oton 1191, 1199.
    - Amelrik iz Steierberga. 1238.
    - Henrik iz Steierberga. † 1238.
- Gebhard iz Steierberga.
- Rajnher iz Steierberga 1145, 1161.
  - (s Petriso) Liutold, opat admontski. 1165—1171.

Judita iz Bistrice.
c. 1140.

- Petrisa.

X. Trušenjski gospodje.

Gerloch, 1130, 1162.	Wolfbert, 1126, 1176.	Wiker, 1126, 1143.	Walchun, 1126, 1147.	Reginbert, 1123, 1147.	Konrad I. 1126, 1147.

Henrik I. 1147, 1194. sa. Matilda, vdova po grofu Sigfridu iz Lebenaua.	Ortolf I. 1161.	Gotfrid I. 1147, 1159.	Hči omožena s Hartwikom iz Alberna.	Kolon I. 1143, 1180.	Konrad II. 1126, 1147.

	Henrik II. † pr. 1189.

Kolon II. 1181, 1224.	Gotfrid II. 1187, 1218.	Oton I. 1187, 1239.	Konrad III. 1187.	Albert, 1187, 1218.

XI. Gospodje iz Roža.

Rupert iz Roža,
c. 1143.

Kolon. 1160, 1174.	Rudolf I. 1160, 1192.

Rudolf II.
1174, 1197.
sa. Hiltruda.

